

**BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**147 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(SAYFA ARALIĞI 311-467)**

**Hazırlayan
Medine SEVİCİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Celalettin UZUN**

Bingöl-2022

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ BİLİM DALI

147 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(SAYFA ARALIĞI 311-467)

Hazırlayan
Medine SEVİCİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Celalettin UZUN

Bingöl – 2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	İ
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	İV
TEZ KABUL VE ONAY	V
ÖNSÖZ.....	VI
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	İX
KISALTMALAR	X
TABLO LİSTESİ	XI
GİRİŞ	1
1. DİVÂN-I HÜMÂYÛN	1
2. MÜHİMME DEFTERLERİ	3
3. 147 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ	5
3.1. Defterin Fizikî Durumu	5
3.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri	6
3.3. Dil Özellikleri.....	7
3.4. Tarihler	7
3.5. Metnin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol.....	8

BİRİNCİ BÖLÜM.....	10
BİRİNCİ MAHMUD DÖNEMİ (1730-1754)	10
1.1. Şahsiyeti	10
1.2. Tahta Çıkışı	10
1.3. Osmanlı-İran İlişkileri (1730-1746)	12
1.3.1. Azerbaycan Harekâtı	13
1.3.2. Irak Cephesi.....	14
1.3.3. Nadir Ali Han'ın Bağdat'ı Kuşatması	15
1.3.4 Nadir Şah'ın İkinci Irak işgali	21
1.3.5 Musul'un Kuşatılması	21
1.3.6 Kars'ın Kuşatılması	22
1.3.7 Barış Antlaşması (1746)	22
1.4. Osmanlı-Rusya ve Avusturya İlişkileri	23
1.4.1. Osmanlı-Rusya İlişkileri.....	23
1.4.2. Osmanlı-Avusturya İlişkileri	26
İKİNCİ BÖLÜM	28
DEFTERİN KONULARA GÖRE TASNİFİ.....	28
2.1. Elçi Kabulü	28
2.2. Eşkîyalık Olayları	31
2.2.1. İdarecilerin Katıldığı Eşkîyalık Faaliyetleri	37
2.3. Sınırdaki Kalelerin Muhafazası.....	40
2.4. Yoklamacı Tayini	44
2.5. Gemi İnşası	44
2.6. Ticaret Gemilerinin Güvenliği.....	45

2.7. Vergi ve Vergi Ödemeleri.....	45
2.8. İdari Atamalar.....	47
2.6. Diğer Konular.....	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	52
HÜKÜMLERİN ÖZETİ VE GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR	52
3.1. Hüküm Özetleri	52
3.2. Hükümlerin Gönderildiği Makamlar.....	131
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	133
TRANSKRİPSİYON METNİ.....	133
SONUÇ.....	511
KAYNAKÇA	514

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım “**147 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (Sayfa Aralığı 311-467)**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

... / ... / 2022

İmza

Medine SEVİCİ

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

TEZ KABUL VE ONAY

Medine SEVİCİ tarafından hazırlanan “147 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (Sayfa Aralığı 311-467)” başlıklı bu çalışma, [.....] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliği/oy çokluğuyla] başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan	:	İmza:
Danışman	:	İmza:
Üye	:	İmza:

ONAY

Bu Tez, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../201.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Mühimme defterleri, ana kaynak niteliğinde olup merkez ve taşra teşkilatı arasındaki işleyiş hakkında önemli bilgiler ihtiva eder. Bu defterler idarî açıdan birer emir niteliği taşıyan hükümleri barındırdığı için ait oldukları dönemin siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri olaylarını aydınlatacak özelliğe sahiptir. Bu bağlamda çalışmaya konu olan defter Osmanlı Devleti'nin 1739-1741 yılları arasındaki iç ve dış meseleleriyle ilgili çok sayıda konuya dair bilgi barındırmaktadır.

Bu çalışma, bir giriş ve dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Divân-ı Hümayûn ve mühimme defteri hakkında genel bir bilgi verilmiş, daha sonra çalışmaya konu olan 147 numaralı mühimme defterin fizikî durumu, diplomatik, dil, hükümlerin yazılmış olduğu tarihler, teknik özellikler ve transkripsiyon usulü üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde ise incelemeye konu olan defterde yer alan hükümlerden ve bazı farklı kaynaklardan faydalanılarak I. Mahmut dönemi siyasi ve askeri olaylarına yer verilmiştir. Bu bağlamda Osmanlı-İran, Osmanlı-Rusya ve Avusturya ilişkileri değerlendirilmiştir. İkinci bölümünde de yine defterdeki hükümlerden hareketle dönemin sosyal, askeri ve iktisadi durumu incelenmeye çalışılmıştır. Nitekim bu bölümde eşkıyalık faaliyetleri, ticaret gemilerinin güvenliği, vergi ödemeleri, elçi kabulü ve idari atamalar gibi pek çok farklı alan ile ilgili bilgilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Üçüncü bölümünde de hükümlerin özetlerine yer verilerek, hükümlerde kullanılan elkâblar ele alınmıştır. Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde ise hükümlerin transkripsiyonuna yer verilmiştir.

Bu süreçte benden hiçbir şekilde yardımlarını esirgemeyen, sabırla ve doğru yönlendirmelerle tez çalışmasından azami derecede istifade etmemi sağlayan çok kıymetli hocam Doç. Dr. Celalettin Uzun'a, desteğini çokça gördüğüm Zafer Şık'a, Zafer Tanrıkulu'ya, Engin Lafçı'ya, Ömer Kuzu'ya ve aileme teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

.../.../2022

Medine SEVİCİ

ÖZET

Tezin Başlığı: 147 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (Sayfa Aralığı 311-467)

Tezin Yazarı: Medine SEVİCİ

Danışman: Doç. Dr. Celalettin UZUN

Anabilim Dalı: Tarih

Bilim Dalı: Yeniçağ Tarihi

Kabul Tarihi: .../.../2022

Sayfa Sayısı: 11 (Ön kısım) + 517 (Tez)

Osmanlı Devleti'nde karar organı olan Divân-ı Hümâyûnda alınan kararlar padişah tarafından onaylandıktan sonra, düzenlenen hükümlerin sûretlerinin kaydedildiği defterlere mühimme defteri denilmektedir. Divân-ı Hümâyûnda; siyasi, idari, iktisadi ve sosyal meseleler hakkında birçok konu görüşülerek karara bağlanır ve bu kararlar mühimme defterlerine kaydedilirdi. Ana kaynak niteliğinde olan mühimme defterlerinde merkez ve taşra teşkilatı hakkında pek çok bilgi bulunmaktadır.

Mühimme defterleri dört kısımdan oluşmaktadır. Padişahın payitahtta bulunduğu zamanlarda, vezîriâzam başkanlığındaki divân toplantısında alınan kararların yazıldığı defterlere mühimme defteri denir. Padişah ve sadrazamın aynı anda payitaht dışında bulunduğu zamanlarda rikâb kaymakamının başkanlık yaptığı divânda alınan kararların kaydedildiği defterlere rikâb mühimmesi denilmektedir. Padişah ve sadrazamın aynı anda payitaht dışında bulunduğu zaman onların yerine vekil olarak kaymakamın divâna başkanlık yaptığı ve hükümlerin kaydedildiği defterler kaymakam mühimmesi olarak adlandırılmaktadır. Sadrazam orduyla birlikte serdâr-ı ekrem olarak seferde olduğu zamanlarda toplanan divânda alınan kararların kaydedildiği defterlere de ordu mühimmesi adı verilmiştir.

Transkripsiyon ve değerlendirmesini yaptığımız 147 numaralı mühimme defteri, Sultan I. Mahmud dönemine ait bilgileri ihtiva etmektedir. Bu çerçevede defterlerdeki hükümlerden hareketle, Osmanlı Devleti'nin 1739-1741 yılları arasındaki iç ve dış meseleleriyle ilgili farklı alanlarda çok sayıda konu ele alınıp

değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mühimme Defteri, Divân-ı Hümâyûn, I. Mahmud, Osmanlı-İran, Osmanlı-Rusya.

ABSTRACT

Title of the Thesis: Transcription and Assessment of Mühimme Notebook No.147 (Page Range 311-467)

Author: Medine SEVİCİ

Supervisor: Assoc. Dr. Celalettin UZUN

Department: History

Sub-field: Modern History

Date: .../.../2022

Paper of Number: 11 (Front) + 517 (Thesis)

The decisions taken in the Divân-ı Hümâyûn, which is the decision organ in the Ottoman Empire, after the approval of the sultan, the books in which copies of the edicts are recorded are called Mühimme Book. Mühimme books are a main source. In Divân-ı Hümâyûn; many subjects were discussed and decisions were taken on issues, including political, administrative, economic and social issues, and these decisions were recorded in the Mühimme books. A large amount of information about the central and provincial governance can be obtained from Mühimme books. There are four types of Mühimme books.

Mühimme books consist of four types. When the sultan was capital city, the books in which the decisions taken at the council meeting headed by vezîriâzam were written are called Mühimme books. When the sultan grand vizier are out of in capital city at the same time, the book in which the decisions taken in the court chaired by the governor of rikâb were recorded are called Rikâb Mühimmesi. When the sultan and grand vizier are not in capital city the book, in which the governor preside at divân and provisions are recorded as the governor's Kaymakam Mühimmesi. When grand vizier was on the campaign as Serdârî Ekrem with army, book in which decisions taken in the divân are recorded, is also called Ordu Mühimmesi

Mühimme Book No.147, which we have transcribed and evaluated, covers the period of Mahmud I. In this study, besides the information about the Divân-ı Hümâyûn and the evaluation of the Mühimme book, the political events of the period of Mahmud I were tried to be included as well in 1739-1741.

In the book we examined in this context, provisions are found about the events that disrupts the peace regarding some complaints of the people, rebellion and banditry activities during reign of Mahmud I.

Keywords: Mühimme Book, Divân-ı Hümâyûn, Mahmud I, Ottoman-Iran, Ottoman-Russia.

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geen eser
a.g.m.	Adı geen makale
a.g.t.	Adı geen tez
Bkz.	Bakınız
CBOA.	Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi
C.	Cilt
DİA.	Diyanet İslam Ansiklopedisi
Dznl.	Düzenleyen
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
Hkm.	Hüküm
MD.	Mühimme Defteri
Nr/No.	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
TTK	Türk Tarih Kurumu
vd.	Ve Devamı/Diğerleri
vr.	Varak
vs.	Vesaire
Y.	Yıl
y.y.	Yüzyıl
Yay.	Yayınlayan/Yayan

TABLO LİSTESİ

Tablo-1: Defterdeki Hükümlerin Aylara Göre Dağılımı	8
Tablo-2: Elçi Kabullerine Dair Hükümler	31
Tablo-3: Eşkîyalık Faaliyetleri ile İlgili Hükümlerin Gönderildiği Bölgeler	38
Tablo-4: Sınırdaki Kalelerin Muhafazası ile İlgili Hükümler	41
Tablo-5: Alınan Vergilere Dair Hükümler	47
Tablo-6: İdari Atamalar ve Yapıldığı Bölgeler	48
Tablo-7: Hükümlerin Gönderildiği Makamlar	131

GİRİŞ

1. DİVÂN-I HÜMÂYÛN

Osmanlı Devleti, Divân-ı Hümâyûn teşkilatını kendisinden önceki Anadolu Selçuklu, İlhanlı ve Memlük gibi Müslüman devletlerden örnek alarak meydana getirmiştir¹. Başlangıçta hükümdarın, sonraları ise vezîriâzamın başkanlığında toplanarak idari, siyasi, sosyal, askeri ve iktisadi konularla ilgili her türlü işlerin görüşülüp karara bağlandığı bu meclis “*divân*”² ya da “*padişah*” olarak da adlandırılmıştır³. Divân-ı Hümâyûn, İstanbul’un fethinden sonra Topkapı Sarayı’nda, “*kubbealtı*” denilen yerde toplanmaktaydı. Bundan dolayıdır ki Divân-ı Hümâyûna kubbealtı da denilmiştir⁴. Kanuni döneminden itibaren burası “*divân-hâne*” olarak da isimlendirilmiştir⁵. Padişahın başkanlığında kendi alanlarında ileri gelenlerin katıldığı Divân-ı Hümâyûn en önemli karar merciidir⁶.

II. Murad ve Fatih Sultan Mehmed zamanında devletin her alanda gelişmesine paralel olarak Divân-ı Hümâyûn tamamen kurumsallaşmış ve XVI. yüzyılda klasik halini almıştır⁷.

Aktif olarak rol aldığı devirlerde Divân-ı Hümâyûnun aslî üyeleri; vezîriâzam, Kubbealtı vezirleri, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri, Nişancı, Rumeli ve Anadolu defterdarından meydana geliyordu. Bunun yanında İstanbul’da olduğu zamanlarda Rumeli beylerbeyi de divân üyeleri arasında yerini alırdı. Yeniçeri ağası ile kaptan-ı deryada ise vezirlik rütbesine yükseldikten sonra ancak Divân-ı Hümâyûnun aslî üyesi olurdu. Reîsülküttâb, üye olmadığı halde toplantıları organize eden önemli bir yardımcıydı. Bunlarla birlikte tezkireciler, çavuşbaşı ve daha alt seviyede görevliler de bulunmaktaydı. Hükümet merkezinde herhangi bir iş için

¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal*, TTK Yayınları, Ankara 2014, s. XVII.

² Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarihi Deyimler ve Terimler Sözlüğü*, C.1, Milli Eğitim Basım Yayınevi, İstanbul 1971, s. 462.

³ Ahmet Mumcu, “Divân-ı Hümâyûn”, *DİA*, C.9, İstanbul 1994, s. 430.

⁴ Kemal Erkan, *Mühimme Defteri*, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2011, s. XII.

⁵ Divân-hâne için ayrıntılı bkz. Mehmet Baha Tanman, “Divân-hâne”, *DİA*, C.9, İstanbul 1994, s. 442.

⁶ İbrahim Durhan, “Divân-ı Hümâyûn’un Yargı Yetkisi”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Dergisi*, C.IV, S.1-2, 2000, s. 60.

⁷ Kemal Erkan, a.g.e., s. XII; Mehmet Gündüz, *Osmanlı Devleti Divân-ı Hümâyûn Kararları (1679-1680)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995, s. XV-XVI.

bulunan vezir rütbesindeki yöneticilerle görevden alınmış beylerbeyleri de toplantıya katılmak zorundaydı⁸.

Daha önceleri her gün toplanan Divân-ı Hümâyûn, Fatih Sultan Mehmed döneminde haftada dört defa toplanması karara bağlanmıştır⁹. II. Murad döneminde ise toplanma sadece haftada iki gün olarak belirlenmiştir. Bu uygulama III. Ahmed (1703-1730) dönemine kadar sürmüştür. III. Ahmed, haftada iki gün olan toplanma sayısını tekrar dört güne çıkartmıştır¹⁰. Böylece Divân-ı Hümâyûnda haftada dört gün yapılan toplantılar XVIII. yüzyılın başlarında bir güne indirilmiştir. Daha sonra ise altı haftada bir defa toplanmıştır¹¹.

Daha sonraları Bab-ı Asafî'nin önem kazanmasıyla XVIII. yüzyılda, önceden Divân-ı Hümâyûnda görüşülen işler artık bu kurumda görüşülmeye başlanmıştır. 1844 yılında oluşturulan Bâb-ı Âli ile birlikte merkezde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Böylelikle Divân-ı Hümâyûn, yalnızca devlet işlerinin takip edilmesi ile önemli belgelerin korunması gibi bir görevle dar bir çerçevede varlığını sürdürmüştür¹². Dolayısıyla devletin en önemli karar mercii olan Divân-ı Hümâyûn, XVIII. yüzyıldan devletin yıkılışına kadar varlığını sembolik olarak devam ettirmiştir¹³.

⁸ Mumcu, a.g.m., s. 430-432.

⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, TTK Yayınları, Ankara 1988, s. 3-4.

¹⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 3-5.

¹¹ Erkan, a.g.e., s. XII.

¹² Erkan, a.g.e., s. XII-XIII.

¹³ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 11-110.

2. MÜHİMME DEFTERLERİ

Divân-ı Hümâyûnda siyasi, idari, askeri, iktisadi, sosyal, dâhili ve hârici her türlü konu görüşülür¹⁴ karara bağlanırdı. Alınan bu kararlar padişah tarafından onaylandıktan sonra, birer sûretleri deftere kaydedilirdi. Daha önceleri “*Miri Ahkâm Defterleri*” veya “*Ahkâm-ı Miri*” olarak adlandırılan bu defterler, XVII. yüzyılın sonlarına doğru “*Mühimme*” olarak adlandırılmıştır¹⁵. Ancak ilk mühimme defterlerinin tutulduğu tarih net bir şekilde bilinmemektedir. 1544-1552 tarihli iki defter günümüze ulaşan en eski defterlerdir¹⁶.

Divân-ı Hümâyûnda, devlet işleri ile ilgili her türlü mesele bağımsız olarak görüşüldüğü için bu kurum bir hükümet fonksiyonunu icra ederdi. Aynı zamanda yüksek mahkeme olarak vazife görmesi sebebiyle bu tür mahiyetteki hükümlere ilk devir mühimme defterlerinde daha çok rastlanılmaktadır¹⁷.

Öte taraftan zamanla idari ve adli konular ayrı defter serilerinde toplanmaya başlanmıştır. 1649’dan itibaren şahsi şikâyetler sonucu alınan kararlara dair hükümler için “*Şikâyet Defterleri*” adıyla yeni bir defter türü oluşturulmuş ve sadece devlet işleriyle ilgili hükümler mühimme defterlerine kaydedilmiştir¹⁸.

Haftanın belli günlerinde toplanan divânda tutulan mühimme defterlerinden başka ordu ve rikâb mühimmesi olmak üzere iki farklı defter türü de bulunuyordu¹⁹. Sadrazamın serdâr-ı ekrem olarak seferde bulunduğu sırada onun başkanlığında toplanan divânlarda alınan kararlara dayanan hükümleri ihtiva eden defterlere ordu mühimmesi denirken, sadrazam olmadığı zaman ona vekillik eden sadâret kaymakamının başkanlığındaki divânda alınan kararlara dayanan hükümleri ihtiva eden defterlere de rikâb mühimmesi denilirdi²⁰.

Mühimme defterlerinde kayıt altına alınan kararlara “*hüküm*” denilmektedir²¹. Hüküm sûretlerinin defter şekline getirilişi önceleri divâna bağlı olarak çalışan

¹⁴ T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, (Haz. Yusuf İhsan Genç, Mustafa Küçük, Raşit Gündoğdu, Sinan Satar, İbrahim Karaca, Hacı Osman Yıldırım, Nazım Yılmaz), Yay:108, İstanbul 2010, s. 7.

¹⁵ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Yayınları, Ankara 2014, s. 10-28.

¹⁶ Mübahat S. Kütükoğlu, “Mühimme Defteri”, *DİA*, C.31, İstanbul 2006, s. 519-522.

¹⁷ Kütükoğlu, a.g.m., s. 519-522.

¹⁸ Kütükoğlu, a.g.m., s. 519-522.

¹⁹ Abdulkadir Özcan, “Rikâb”, *DİA*, C.35, İstanbul 2008, s. 110-111., Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, s. 80-82.

²⁰ Kütükoğlu, a.g.m., s. 519-522.

²¹ Tevfik Temelkuran, “Divân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemî”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Enstitüsü Dergisi*, S.6, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul 1975, s. 156-160.

kâtipler tarafından yapıldı. Divâna bağlı büroların gelişmesinden sonra defterleri beğlikçi kalem²² düzenlemiş, kayıt altına alan kâtiplere “*Mühimme-Nüvîsân*” denilirdi²³. Gizliliği olan hükümler beğlikçi tarafından kaleme alınır, güvenilir bir kâtibe temize çektilirdi. Birden fazla yere gönderilecek fermanlar ise bir kâtip tarafından birkaç kâtibe birden dikte edilirdi. Ancak 1796 yılında bu usulde değişiklik yapılmış, mühimme odası kurulmuş ve hükümlerin yazılması burada yapılmıştır²⁴.

Mühimme defterlerinde kayıt altına alınan hükümleri incelediğimizde bazı hükümlerin iptal edildiğini görmekteyiz, bazılarının ise üzerlerinin tamamen çizildiği görülmektedir. Bu bakımdan iptal edilen hükümlere şakk, üzerine çizgi çekilen hükümlere ise terkin denilmektedir²⁵.

Mühimme defterlerinin bazı sayfalarında hangi sadrazam veya reîsülküttâbın döneminde yazıldığı ile ilgili bilgiler de yer almaktadır.²⁶ Bu çerçevede çalışmaya konu olan mühimme defteri, Sadrazam el-Hâc Ahmed Paşa ve Reisülküttap Mehmed Ragıp Efendi döneminde kaleme alındığı anlaşılmaktadır²⁷.

Mühimme defteri XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren değişikliklere uğramıştır. Defterde kayıt altına alınan konu çeşitliliği azalarak, içeriği zayıflamıştır. Bunun nedeni ise özel ve kararlaştırılmış bir kısım konuların başka defterlerde kayıt altına alınmasıdır. Mesela 1707’de Mısır mühimmesi ile ayrı bir defter tutulmuş, 1742’de ise ahkâm-ı şikâyet defterleri tutulmuştur²⁸. Mühimme defteri Osmanlı Devleti’nin yıkılışına kadar varlığını devam ettirmiştir²⁹. Nitekim Başbakanlık Osmanlı Arşivinde, XVIII. yüzyılın ikinci yarısına ait olan defterle birlikte 267 adet

²² Necati Gültepe, *H.1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine Göre Devlet Kararları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. XVI.

²³ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarihi Deyimler ve Terimler Sözlüğü*, C.2, Milli Eğitim Basım Yayınevi, İstanbul 1971, s. 605.

²⁴ Kütükoğlu, a.g.m., s. 519-522.

²⁵ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, TTK Yayınları, Ankara 2018, s. 144.

²⁶ Kütükoğlu, a.g.m., s. 521.

²⁷ Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Mühimme Defteri (CBOA.MD), 147 Numaralı Mühimme Defteri, s. 343; “Der-zamân-ı sadr-ı sadûr’ül-vüzerâ hâzret-i el-Hâc Ahmed Paşa YesserAllâhu mâ-yeşâ’ ve fi eyyan-ı hâzret-i Mehmed Ragıp Efendi Re’isü’l-küttâb tâla bekâhü fi evâsıt-ı zi’l-kade sene sâlis ve hamsin ve mi’ete ve elf”.

²⁸ Erkan, a.g.e., s. XV.

²⁹ Gültepe, a.g.t., s. XXII-XXIII.

mühimme defteri bulunmaktadır. Bunlardan kaydı tutulan en son defter ise 26 numaralı defter olduğu görülmektedir³⁰.

3. 147 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Defterin Fizikî Durumu

147 numaralı mühimme defteri, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivinde A._DVNSMHM._d fonunda kayıtlıdır. Transkripsiyonunu yaptığımız kısım defterin 311-467 sayfa aralığıdır.

Defter, 21x29 ebadında ve 467 sayfadan ibarettir. Defter ciltli ve kâğıdı sarımtırak rengindedir. Kapağın içi ebruli motiflerle süslenmiştir³¹. Kayıtların tutulduğu sayfalarda genellikle 29-30-33-35-40 civarında satır bulunmaktadır³². Hükümler yazılmış olduğu alana sığmadığı zaman sayfa yatay olarak tutulmuş, hükme devam edilmiştir. Bazen de sayfa yatay tutularak yeni hükme geçilmiştir³³. Ayrıca birkaç hükümde okumayı güçlendiren leke ve karartı mevcuttur³⁴. Öte taraftan düzeltme amacıyla hükümde geçen bazı kelimelerin üstü çizilmiş, sağ-sol ve alt-üst kısma yazılan düzeltme kelimeleri ile hükme devam edilmiştir³⁵.

Çalışmaya konu olan defterde hükümlerin bir kısmında, hükme başlamadan önce “*tashîh olduğu üzere tebdil olunmuştur*” ibaresine rastlanılmaktadır³⁶. Yine bazı hükümlerin de üstü çizilerek iptal edildiği ve bunlar için *terkindir* ifadesinin kullanıldığı görülmektedir³⁷. Başka bir hüküm ise “*sehven kayd olunmağla kaydına i’tibâr*” olunmaya şeklinde ifade edilen cümle ile iptal edilmiştir³⁸. Çalışmada iptal edilen hükümlerin sayfa ve hüküm numarası belirtilmiştir. Ancak transkripsiyon ve özeti yapılmamıştır.

³⁰ Feridun M. Emecen, “Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.3, S.5, İstanbul 2005, s. 108.

³¹(CBOA.MD) 147.

³² (CBOA.MD) 147, Hüküm, 1107, 1110, 1111, 1112.

³³ Hkm, 1108, 1111, 1127, 1135, 1132 1150, 1163, 1175, 1183, 1189, 1212, 1215, 1220, 1221, 1222, 1227, 1228, 1249, 1251, 1265, 1268, 1278, 1284, 1308, 1311, 1331, 1341, 1348, 1349, 1350, 1351, 1356, 1386, 1391, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1434, 1435, 1436, 1437, 1443, 1445, 1459, 1506, 1533, 1546, 1553, 1554, 1555, 1575, 1576, 1580, 1592,1594, 1596, 1597, 1611, 1621, 1627.

³⁴ Hkm, 1569.

³⁵ Hkm, 1266, 1269, 1271, 1275, 1279.

³⁶ Hkm, 1117, 1531.

³⁷ Hkm, 1121, 1226, 1227, 1444.

³⁸ Hkm, 1131.

3.2. Diplomatik ve Teknik Özellikleri

Mühimme Defterleri, Divân-ı Hümâyûnda alınan kararların sûretlerini kapsamaktadır. Bu defterler ile içerdği karar sûretleri diplomatik ve teknik özellikler bakımından birbirine benzemektedir. 147 numaralı mühimme defterinde yer alan hükümler diğer mühimme defterlerinde olduğu gibi çeşitli bölümlerden oluşmuştur.

Söz konusu bu defterde hitap kısmı, hükmün gönderileceği bölgenin adı ile başlar. Kişinin görevi ve adıyla devam edip “*hüküm ki*” sözüyle de bitmektedir³⁹. “*Trablusşam vâlisi Vezîr Mustafa Paşa’ya hüküm ki*” cümlesini örnek verebiliriz. Devamındaki satırlarda hükmün gönderileceği kişinin görevi belirtildikten sonra “*arz-ı hâl*”⁴⁰, “*mektûb gönderub*”⁴¹, “*bundan akdem*”⁴² gibi ifadeler kullanılmıştır.

Hükümlerin sonunda ise *buyurdum ki, be-gâyet ruhsât ve cevâz göstermemek bâbında, gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur* gibi ifadeler ve kalıp cümlelere yer verilmiştir⁴³.

Ayrıca aynı hükmün birden çok bölgeye, makama ve kişiye gönderildiği de oluyordu. *Çekmece-i Sefîd ve Çekmece-i Kebîr ve Silivri ve Ereğli ve Çorlu ve Tekfurdağı nâ’iblerine ve Divân-ı Hümâyûnum çavuşlarından Çekmece-i Sagîr mübâşiri Mihter Mustafa Çavuş ve Çekmece-i Kebîr mübâşiri Köse Mehmed Çavuş ve Silivri mübâşiri el-Hâc Ahmed Çavuş ve Ereğli mübâşiri el-Hâc Mehmed Çavuş ve Tekfurdağı mübâşiri el-Hâc Hüseyin Çavuş ve Çorlu mübâşiri Deli Mehmed Çavuş ve mahall-i mezkûrede vâki ‘zâbitana hüküm ki*⁴⁴ örneğinde görüldüğü gibi.

Defterdeki hükümlerde eski göreve yönelik hitap şekilleri de bulunmaktadır. “*Sâbika Mısır vâlisi olub hâlâ Hama’da olan vezîrim Süleyman Paşa’ya hüküm ki*”⁴⁵ cümlesi buna örnektir. Aynı zamanda hükmün gönderileceği kişinin makamına göre duaya da yer verilmiştir. Nitekim *Düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfehham nizâmü’l-âlem vezirim*⁴⁶ veya *Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü’l-âlem nâzım-ı menâzimi’l-ümem mürettib-i merâtibi’l-hilâfeti’l-kübrâ mükemmil-i nâmûsi’s-saltanati’l-‘azîme vezîr-i â‘zâm ve vekîl-i mutlakım el-Hâc Ahmed Paşa edâmu’llâhü*

³⁹ Hkm, 1107, 1109.

⁴⁰ Hkm, 1224.

⁴¹ Hkm, 1539, 1549.

⁴² Hkm, 1432, 1542.

⁴³ Bkz., (CBOA.MD) 147, Hkm, 1107, 1114.

⁴⁴ Hkm, 1419.

⁴⁵ Hkm, 1476.

⁴⁶ Hkm, 1128.

te‘âlâ iclâlehû ve dâ‘afe bi‘t-te‘yîd iktidâruhû ve ikbâluhûn”⁴⁷ gibi hükümlerde bu husus görülmektedir. Öte taraftan Macar kraliçesine yapılan övgü ve dua cümlelerini de defterdeki hükümlerde rastlanılmaktadır⁴⁸.

3.3. Dil Özellikleri

Defterde kırık divani yazısı kullanılmıştır. Bazı yerlerde kâtip değişikliği yüzünden hükümlerin okunması güçleşmiştir. Yazı çeşidi defter genelinde pek farklılık göstermemektedir. Sadece iki hüküm matbu yazılmıştır⁴⁹.

Hükümlerde Arapça ve Farsça tamlamalara yer verilmiştir. Hem dua hem de sakınma ve korunma cümleleri kullanılmıştır. *Maâzallâhu te‘âlâ, inşâallâhu te‘âlâ, Bi-avnihi te‘âlâ, Müsta‘yen billâhi te‘âlâ, İyâzen billâhi te‘âlâ, “Bi-lütfihi te‘âlâ ve Bi-emrillâhi te‘âlâ*⁵⁰ gibi ifadeler birçok hükümlerde geçmektedir.

Hükümlerde aynı anlama gelen iki tabirin bir arada kullanıldığını da görmekteyiz. “*Gasb ve gâret, isdâr ve irsâl, zinhâr ve zinhâr, tenbîh u te‘kid, müft ve mecânnen, zulm ve cevr u ta‘addî ve kâr u güzâr*” gibi⁵¹.

3.4. Tarihler

XVII. yüzyılın ortalarına kadar tarihler, hükmün üst kısmında Arapça gün, ay ve yıl olarak belirtilmiştir. XVII. yüzyılın ortalarında ise tarih, hükümlerin altında onlu gün sistemine göre (evâil, evâsıt, evâhir) ay ve yıl olarak yazılmıştır⁵². Bundan başka hükümlerin metninde ayın ilk gününü belirten “*gurre*” ifadesi kullanılmıştır⁵³.

Çalışmaya konu olan 147 numaralı mühimme defteri, *Evâil-i Şa‘bân 1152* (1739), *Evâhir-i Rebî‘u’l-Evvel 1154* (1741) tarihlerinde kayıt altına alınmıştır. Transkripsiyonunu yaptığımız 311-467 aralığındaki sayfalarda bulunan hükümler *Fî Evâhir-i Ramazan* (1)153⁵⁴ ile devam edip *Fî Evâhir-i Rebî‘u’l-Evvel* (1)154⁵⁵ ile sonlanmaktadır.

Hükümlerde ay isimleri genelde kısaltılarak *Fî Evâsıt-ı Râ. Sene 154* olarak kullanılmıştır. Ayrıca hükümlerde senenin binli rakamını ifade eden sayı çok kullanılmamıştır. Mesela yılı ifade ederken 1153 değil de sadece 153 yazılmıştır.

⁴⁷ Hkm, 1252.

⁴⁸ Hkm, 1252.

⁴⁹ Hkm, 1622, 1623.

⁵⁰ Hkm, 1357, 1417, 1476, 1507, 1551.

⁵¹ Hkm, 1520, 1570, 1572, 1580, 1134, 1135.

⁵² Kütükoğlu, a.g.e., s. 250-253.

⁵³ Hkm, 1161, 1171, 1212, 1287, 1288.

⁵⁴ Hkm, 1107.

⁵⁵ Hkm, 1627.

Binli rakam olarak yazılmayan tarihin transkripsiyonu [1]153 olarak ifade edilmiştir. Ayrıca birkaç hükümde tarih belirtilmemiştir⁵⁶.

3.5. Metnin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yol

Metnin transkripsiyonu yapılırken ayın harfi (‘), hemze ise (’) şeklinde gösterilmiştir. Arapça ve Farsça olan kelimelerin uzun sesli harfleri â, î, û olarak ifade edilmiştir. Defterin transkripsiyonu yapılırken lekeli ve okunamayan kısımları üç nokta (...) şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca kesinliğinden emin olunmayan kelimelere ise soru işareti (?) konulmuştur. Öte taraftan görevli ve bölge ismi belirtilmeyen kısımlara (boş) ve okunamayacak kadar belirsiz olan kısımlar ise (silik) şeklinde gösterilmiştir. Defterde geçen bölge isimleri de Tahir SEZEN’in araştırmacılar tarafından kabul görmüş Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla) sözlüğü kullanılarak teyit edilmiştir⁵⁷.

Tablo-1: Defterdeki Hükümlerin Aylara Göre Dağılımı

Aylar	İlgili Hükümler
Muharrem (M) م	1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1319, 1320, 1321, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1337, 1338, 1341, 1342, 1347, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398.
Safer (S) ص	1400, 1410, 1411, 1412, 1416, 1417, 1418, 1419, 1421, 1425, 1426, 1432, 1433, 1438, 1441, 1443, 1445, 1446, 1447, 1448, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1463, 1464, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1476, 1477, 1478, 1482, 1486, 1487, 1491, 1496, 1497, 1498, 1501, 1502, 1503, 1504, 1506, 1507, 1513, 1514, 1517, 1521, 1522, 1523, 1524, 1534.
Rebî‘u’l-evvel (Râ) ر	1531, 1532, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1578, 1581, 1582, 1588, 1592, 1593, 1594, 1598, 1595, 1600, 1601, 1602, 1604, 1606, 1610, 1617, 1618, 1621, 1623, 1624, 1625. [s.325], [s.325], [s.325], [s.330], [s.396], [s.397].
Rebî‘u’l-âhir (R) ر	1568, 1577, 1605, 1607, 1608, 1609, 1611, 1615, 1616, 1619, 1620.
Cemâziye’l-evvel (Ca) ج	1171.
Cemâziye’l-âhir (C) ج	[s.323], [s.417], 1121.
Receb (B) ب	1137.
Şa‘bân (Ş) ش	[s.325].

⁵⁶ Hkm, 1127, 1569, 1622.

⁵⁷ Bkz., Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın:21, Ankara 2006.

Ramazan (N) ر	1107, 1110, 1111, 1113, 1118, 1126, 1128, 1160, 1162, 1165.
Şevvâl (L) ل	1109, 1112, 1114, 1115, 1116, 1117, 1120, 1122, 1123, 1124, 1125, 1129, 1130, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1138, 1139, 1140, 1164, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1159, 1161, 1163, 1166, 1167, 1169, 1172, 1174, 1177, 1183, 1203, 1204, 1013.
Zi'l-kâ'de (Zâ) ذ	1170, 1173, 1175, 1176, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, 1184, 1185, 1186, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1211, 1212, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1231, 1232, 1241, 1242, 1243, 1268, [s.313], [s.339], [s.402], [s.424].
Zi'l-hicce (Z) ذ	1202, 1223, 11224, 1229, 1233, 1238, 1239, 1240, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1269, 1270, 1271, 1272, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1285, 1286, 1287, 1293, 1295, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1336.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ MAHMUD DÖNEMİ (1730-1754)

1.1. Şahsiyeti

I. Mahmud ikinci Mustafa'nın ve Sâliha Sultan'ın oğludur. 2 Ağustos 1696 yılında Edirne'de dünyaya gelmiştir. Çocukluk dönemini Edirne'de geçirmiş, ilk eğitimini burada tamamlamıştır.⁵⁸ Yetişmesinde babaannesi Rabia Gülnûş Sultan⁵⁹ ve hocası Şeyhülislam Seyyid Feyzullah Efendi'nin oğlu İbrahim Efendi'nin rolü büyüktür⁶⁰.

I. Mahmud kendisinden önceki şehzadeler gibi zekâ oyunlarına, el sanatlarına, musikiye ve ahşap oymacılığına (hakkâk) ilgi duyardı. 27 yıl kaldığı kafes hayatında ilgi ve becerileri doğrultusunda kendisini yetiştirmiştir⁶¹.

Satranç konusunda çok yetenekliydi. Çevresinde kimse onu yenemezdi. El sanatları alanında yüzük işlemeciliğinde büyük yetenek sahibiydi. Kan taşı ve akik üzerine çok değerli mühürler işlemiştir. Musikiye büyük ilgisi ve yeteneği vardı. Sarayda musikiye ilgi duyan cariyelere bu konuda eğitim vermiştir⁶². Boş zamanlarında ahşap oymacılığı (hakkâk) ile ilgilenmiş, bu alandaki çalışmalarını gizlice satmıştır. Böylece kendi emeğiyle kazandığı parayı ihtiyaç sahiplerine ulaştırmıştır⁶³. Bu durum, Osmanlı şehzadelerinin halkına karşı ilgi ve alakalı olduğuna dair somut bir örnektir.

1.2. Tahta Çıkışı

II. Mustafa'nın uzun süre Edirne'de kalması, beraberinde devlet yönetimini ihmal ettiği düşüncesini doğurmuştur. Bu düşüncenin ortaya çıkmasının nedeni Sultan II. Mustafa'nın sık sık Edirne taraflarında bulunması ve uzun zamandan beri devletin Edirne'den yönetiliyor olması gibi nedenler etkili olmuştur. Bu düşünce birçok kesim tarafından da destek görmüştür. Bununla birlikte ekonomik problemlerin de etkisiyle esnafın ve İstanbul halkının büyük kesiminin yönetimden hoşnut olmayanlar zümresine katılmasına neden olmuştur. Ulemâ dâhil kapıkulu

⁵⁸ Abdülkadir Özcan, "Mahmud I", *DİA*, C.27, Ankara 2003, s. 348.

⁵⁹ Uğur Kurtaran, *Sultan I. Mahmud ve Dönemi*, Atıf Yayınları, Ankara 2014, s. 21.

⁶⁰ Abdülkadir Özcan, *Anonim Osmanlı Tarihi (1099-1116 / 1688-1704)*, TTK Yayınları, Ankara 2000, s. 147.

⁶¹ Özcan, "Mahmud I", s. 348.

⁶² Kurtaran, s. 27.

⁶³ Kurtaran, s. 27.

ocağı da bu durumdan etkilenmiştir. Siyasi ve sosyal olarak çok önemli sonuçları olacak ve tarihe Edirne vakası (1703) olarak geçecek bir isyanın başlamasına sebep olmuştur⁶⁴. Mevcut padişaha karşı olan bu grubun liderleri arasında uzun zamandır ikinci vezirlikte kalan, ancak sadrazamlık verilmeyen Söhraplı Ahmed Paşa, Moralı Damat Hasan Paşa, Firari Hasan Paşa ve yeniçeri ağası Çalık Ahmed Ağa bulunuyordu. Bu gruba manevi olarak destek veren ise yine kadro olmadığı için atanamayan ve terfi alamayan ulemâ camiasıydı⁶⁵. Netice itibariyle isyancılar başarılı olmuştur ve isteklerini padişaha kabul ettirmişlerdir. Bunun sonucunda padişah tahtı kardeşi III. Ahmed'e bırakmak zorunda kalmıştır.

III. Ahmed, 1703-1730 yılları arasında Osmanlı Devleti'ne padişahlık yapmış, dış siyasette barışçıl bir politika izlemiştir. Ancak Rusya ve Avusturya ile mücadele etmiştir. Bu devletlere karşı istenen başarının sağlanamaması, devlet içinde başta ekonomik olmak üzere birçok konuda memnuniyetsizliğe sebep olmuştur. Nevşehirli Damad İbrahim Paşa, sadrazam olduktan sonra III. Ahmed'in barışçıl politikasına karşı çıkan savaş yanlılarını hoşnut etmek ve toplumun çeşitli kesimlerinin onaylamadığı mevcut durumu ortadan kaldırmak için istemeden de olsa İran'a savaş açmıştır. Bu savaştan da başarısız sonuçların meydana gelmesi toplumu iyice öfkelenmiştir⁶⁶.

Diğer taraftan uzun süreden beri devam eden savaşlar neticesinde ekonomik sıkıntılar, önceleri sadece savaşları finanse etmek için konulan ama zamanla sürekli duruma gelen imdâdiyye vergisi, mukâataaların zamanla ömür boyu şartıyla verilmesi gibi uygulamalar özellikle üreten kesimi çok zorlamıştır. Öncelikle III. Ahmed ve damadı İbrahim Paşa olmak üzere devlet adamlarının gereksiz ve göze batan harcamaları da halkın memnuniyetsizliğine, yöneticilere karşı kin ve nefret duygularının ortaya çıkmasına yol açmıştır⁶⁷. Bu durum daha sonra ortaya çıkacak olan Patrona Halil İsyanına (1730) zemin hazırlamıştır. Bu isyan, genel olarak 1718 Pasarofça Antlaşması'na kadar uzanan bir dizi siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeye karşı bir tepkinin sonucudur⁶⁸.

⁶⁴ Abdulkadir Özcan, "Edirne Vak'ası", *DİA*, C.10, İstanbul 1994, s. 445-446.

⁶⁵ Özcan, "Edirne Vak'ası", s. 445-446.

⁶⁶ Abdulkadir Özcan, "Patrona İsyanı", *DİA*, C.34, İstanbul 2007, s. 189-192.

⁶⁷ Özcan, "Patrona İsyanı", s. 189-192.

⁶⁸ Abdulkadir Özcan, "Pasarofça Antlaşması", *DİA*, C.34, İstanbul 2007, s. 177-181.

1730 yılında Patrona Halil İsyanı ortaya çıkmıştır. III. Ahmed, isyancılarla baş edemeyeceğini anlayınca onların isteklerini kabul etmeye karar vermiştir. Asilerin isteği üzerine önce damadı Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa ile onun damatları Kethüdâ Mehmed Paşa ve Kaptanıderya Kaymak Mustafa Paşa'yı katletmiş⁶⁹, sonrasında asilerle yaptığı anlaşma gereği aile efradının ve kendi canının garantisi karşılığında tahttan feragat etmiştir. 1 Ekim 1730 günü tahta II. Mustafa'nın oğlu I. Mahmud geçmiş, 24 sene boyunca da tahtta kalmıştır⁷⁰.

I. Mahmud tahta geçer geçmez bu isyanı bastırmış, isyanın elebaşlarını etkisiz hale getirmiştir. Bozulan devlet otoritesini tekrar sağladıktan sonra vakit kaybetmeden amcası III. Ahmed döneminde başlayan ve devam eden İran savaşlarıyla ilgilenmeye başlamıştır⁷¹.

1.3. Osmanlı-İran İlişkileri (1730-1746)

Sultan Mahmud döneminde Osmanlı-İran ilişkilerinin belirli dönüm noktaları olmuştur. Bu bağlamda Osmanlı-İran ilişkilerini üç dönemde inceleyebiliriz. Sultan Mahmud'un İran seraskerliğine Bağdat valisi Ahmed Paşa'yı ataması ile başlayan ve 1732 yılına kadar Osmanlı-İran arasında meydana gelen siyasi, sosyal ve askeri gelişmeleri ilk dönem, Nadir Ali Han'ın İran siyasetinde söz sahibi olduğu 1732-1736 yılları arasındaki gelişmeleri ikinci dönem, 1736 yılında Şah Abbas'ı tahttan indirerek kendisini Şah ilan ettikten sonra Osmanlı Devleti ile ilişkilerini ayrı bir dönem olarak değerlendirmek gerekir.

Sultan Mahmud'un Osmanlı-İran ilişkilerine yönelik ilk girişimlerinden biri Bağdat valisi Ahmed Paşa'yı İran seraskerliğine atamasıdır⁷². Bunun üzerine İran Şah'ı Tahmasb, barış yanlısı oluşunu göstermek adına Veli Mehmed Han'ı elçi olarak İstanbul'a göndermiş, I. Mahmud'u tebrik etmek istemiştir⁷³.

O sırada Osmanlı-İran barış görüşmelerini İstanbul'da bulunan İran elçisi Rıza Kulu Han yürütüyordu. Elçinin asıl amacı Osmanlı Devleti'ni oyalamak, Şah Tahmasb'a zaman kazandırmak olduğu için daha önceki antlaşmalardan farklı

⁶⁹ M. Münir Aktepe, "Ahmed III", *DİA*, C.2, İstanbul 1989, s. 34-38.

⁷⁰ Kurtaran, a.g.e., s. 9.

⁷¹ Kurtaran, a.g.e., s. 148.

⁷² Alper Yıldırım, *Siyasi ve Mezhebi Açısından Osmanlı İran İlişkileri*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2019, s. 71.

⁷³ Kurtaran, a.g.e., s. 149.

koşullar öne sürmüştür. Bunun üzerine görüşmelerden herhangi bir sonuç çıkmamıştır⁷⁴.

I. Mahmud, kendisini tebrik etmeye gelen elçi Veli Mehmed Han ile birlikte Rıza Kulu Han'ı o sırada Bağdat valisi⁷⁵ ve Güneydeki Irak Cephesi seraskeri olan Ahmed Paşa'ya gönderdi. Çünkü Ahmed Paşa Osmanlı-İran ilişkileri konusunda daha tecrübeliydi⁷⁶. Bu iki elçi Bağdat'a doğru yola çıkarken İran Şah'ı Tahmasb Tebriz'den Revan üzerine hareket ettiği bilgisi İstanbul'a ulaşmıştır. İki İran elçisinin Osmanlı Devleti'ni oyalamak için gönderildiği anlaşılmıştır. Elçiler Diyarbakir'e varmadan Mardin Kalesi'ne hapsedilmişlerdir⁷⁷. Padişah tarafından Bağdat valisi ve İran seraskeri Ahmed Paşa'ya, kuzeydeki Revan seraskeri Hekimoğlu Ali Paşa'ya saldırıya geçmeleri için fermanlar gönderilmiş⁷⁸, hemen ardından Osmanlı Devleti savaş hazırlıklarına başlamıştır⁷⁹. I. Mahmud döneminde İran ile yapılan bu ilk savaş Birinci İran Savaşı olarak tarihe geçmiştir. Savaş, Azerbaycan harekâtı ve Irak cephesi olmak üzere iki koldan yürütülmüştür.

1.3.1. Azerbaycan Harekâtı

1731 yılında Şah II. Tahmasb, Revan ve Nahcivan'a saldırdı. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Hekimoğlu Ali Paşa'yı, Şah II. Tahmasb'ın saldırılarına engel olması için Revan bölgesine serasker olarak gönderdi⁸⁰. Hekimoğlu Ali Paşa, Şah II. Tahmasb'a Erzurum-Kars üzerinden taarruza başladı. Şah Tahmasb'ın ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı. İran ordusu geri çekilmek zorunda kalmıştır⁸¹. Aras'ı mağlubiyetle geçen Şah II. Tahmasb, Üçkilise bölgesinde Timur Paşa'nın baskısı ile karşılaşmış, bunun üzerine yönünü Tebriz'e çevirmek zorunda kalmıştır⁸². Ancak Tebriz'e de Hekimoğlu Ali Paşa'nın harekâtı haberini duymuş, bu nedenle Kazvin'e⁸³ yönelmiştir⁸⁴.

⁷⁴ Midhat Sertoğlu, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C.V, Ankara 2011, s. 2447.

⁷⁵ Hkm, 1620.

⁷⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C.IV/1., Ankara 2011, s. 189-194.

⁷⁷ Şemdanî-zâde Fındıklı Süleyman Efendi, *Mür'it-i Tevârih*, C.I, (Yay. Haz. M. Münir Aktepe), Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1976, s. 21-22.

⁷⁸ Yıldırım, a.g.e., s. 72.

⁷⁹ Yıldırım, a.g.e., s. 73.

⁸⁰ Yaşar Yücel, Ali Sevim, *Türkiye Tarihi*, C.IV, TTK Yayınları, Ankara 1990, s. 3-4.

⁸¹ Kurtaran, a.g.e., s. 150.

⁸² Abdurrahman Ateş, *Osmanlı-İran Siyasi İlişkileri (1724-1747)*, Altın Post Yayınları, Ankara 2012, s. 140.

⁸³ Bkz., Marcel Bazın, "Kazvin", *DİA*, C.25, Ankara 2002, s. 154-155.

⁸⁴ Kurtaran, a.g.e., s. 150.

Hekimoğlu Ali Paşa, Rûmiye Kalesini altmış beş gün boyunca kuşatma altına almış⁸⁵, Rûmiye Kalesini ele geçirdikten sonra Tebriz'e hareket etmiştir. Hekimoğlu Ali Paşa'ya karşı koyamayacağını anlayan İran'ın Tebriz muhafızı Bisütun Han, şehri savaşız Ali Paşa'ya terk etmiştir⁸⁶. Hekimoğlu Ali Paşa, Tebriz'den sonra Bağdat'ı da ele geçirmiştir. Bunun sonucunda I. Mahmud'a "Gazi" unvanı verilmiştir⁸⁷.

1.3.2. Irak Cephesi

Irak cephesinde ise Bağdat valisi Ahmed Paşa, padişahın fermanı ile acele bir şekilde Irak-ı Aceme ilerlemiş, İran kuvvetlerinin güçsüz kalıp dağılmaları sebebiyle Kirmanşah'ı savaşız ele geçirmiştir⁸⁸. Ahmed Paşa, Kirmanşah başarısından sonra Hemedan üzerine yürümüştür. Bu haberi alan Şah II. Tahmasb, Ahmed Paşa'yı durdurmak istemiş, ona barış isteğiyle mektuplar göndermiştir. Fakat mektuplar Ahmed Paşa tarafından kabul görmemiştir⁸⁹.

Barış teklifleri reddedilen Şah, 40 bin kişilik bir orduyla saldırıya geçmiştir. Osmanlı ordusu ile Şah'ın ordusu Hemedan'a 6 saat uzaklıkta bulunan Kurican'da karşılaşmış, Ahmed Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu bu bölgede Şah'ın ordusunu ağır bir yenilgiye uğratmıştır. Daha sonra Hemedan üzerine yürümüştür⁹⁰. Ahmed Paşa, İran ordusunun kaçması üzerine Hemedan'ı savaşız ele geçirmiş⁹¹, İran'ı hemen barışa zorlamak istemiştir. Mardin voyvodası olan Sâdık Ağa liderliğindeki bir kuvveti İsfahan'ı tahrip ettirmeye göndermiştir⁹².

Bu durum karşısında İran Şah'ı barış teklifinde bulunması için Mehmed Rıza Kulu (Kuli Kuşçubaşı)'nı elçi olarak Ahmed Paşa'ya göndermiştir. Şah'ın barış teklifi Ahmed Paşa tarafından padişaha bildirilmiş, padişah da bu barış teklifini kabul etmiştir. Bu görüşmeleri Osmanlı Devleti adına Ahmed Paşa yürüttüğü için yapılan antlaşmaya "Ahmed Paşa Muselahası" denilmiştir⁹³. Ahmed Paşa Antlaşmasına göre; Nahcivan, Gence, Kaht, Tiflis, Dağıstan ve Şirvan hanlığı Osmanlı egemenliğinde

⁸⁵ Sertoğlu, a.g.e., s. 2478.

⁸⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 221.

⁸⁷ Kurtaran, s. 150.

⁸⁸ Sertoğlu, 2011, a.g.e., s. 2478.

⁸⁹ Kurtaran, s. 150.

⁹⁰ Sertoğlu, 2011, a.g.e., s. 2478.

⁹¹ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 3; Fazıl Işıközlü, "Başkanlık Arşivinde Bulunmuş Olan ve Sadreddin Zâde Telhisî Mustafa Efendi Tarafından Tutulduğu Anlaşılan H.1123 (1711)-1148 (1735) Yıllarına Ait Bir Ceride (Jurnal) ve Eklentisi", 7. Türk Tarih Kongresi: Kongreye Sunulan Bildiriler, C.2, Ankara, TTK, 1973, s. 528.

⁹² Ziya Nur Aksun, *Osmanlı Tarihi*, Ötüken Neşriyat A.Ş., C.2, İstanbul 1994, s. 359.

⁹³ Ateş, a.g.e., s. 142.

kalacak, Tebriz, Kirmanşah, Hemedan, Luristan, Erdelan ve Huveyze aşiretinin bulunduğu bölgeler İran'a bırakılacaktır⁹⁴. Azerbaycan da Aras Nehri, Irak'ta Derne ve eski hudutlar iki ülke arasında yeni hudut olarak kabul edilmiştir.

Ahmed Paşa Antlaşması, Osmanlı Devleti'ne hiçbir kazanç sağlamamıştır. Aksine elde edilen Tebriz geri verilmiştir⁹⁵. Bu durum halk arasında huzursuzluğa yol açmıştır⁹⁶. Halkın huzursuzluğunu gidermek adına alınan ilk tedbir Sadrazam Topal Osman Paşa'nın görevine son vermek olmuş⁹⁷, yerine Şah'a karşı üstün başarılar elde eden Hekimoğlu Ali Paşa göreve getirilmiştir⁹⁸.

Diğer taraftan İran'da da önemli gelişmeler yaşanmış, 1732 yılından itibaren Osmanlı Devleti ile İran ilişkileri yeni bir boyut kazanmıştır. Bu tarihten itibaren İran'ın iç ve dış siyasetinde Nadir Ali Han (Tahmasb Kulu Han) rol oynamaya başlamıştır. Nadir Ali Han, 1729 yılında İsfahan'ı Afganlardan geri alarak buradaki Afgan işgaline son vermiş, böylece İran siyasetini tek başına belirleme konumuna gelmiştir. II. Tahmasb'ın tahta gelmesinde ve tahttan indirilmesinde Nadir Ali Han'ın rolü çok büyüktür. Nadir Ali Han, Horasan'da Afganlılar ile mücadele içindeyken II. Tahmasb'ın imzalamış olduğu Ahmed Paşa Antlaşmasını kabul etmemiş, II. Tahmasb'ı cezalandırmak için İsfahan'a yürümüştür. Onu tahttan indirdikten sonra Tahmasb'ın üç aylık oğlu III. Abbas'ı Şah ilan ederek, kendisini de vekil tayin etmiştir⁹⁹. II. Tahmasb'ı Horasan'da Kelat Kalesi'ne hapsedmiş, devletin idaresini fiilen ele almıştır¹⁰⁰. Nadir Ali Han, halkı kendi yanına çekebilmek için İran'ın önde gelen kişilerine mektuplar göndermiştir. Ayrıca dışarıda da Ruslarla anlaşarak İran-Rus sınırını güvence altına almıştır¹⁰¹.

1.3.3. Nadir Ali Han'ın Bağdat'ı Kuşatması

Ahmed Paşa Antlaşması iki devleti de memnun etmemiştir¹⁰². Nadir Ali Han, Osmanlı Devleti'ne bir elçi göndererek Ahmed Paşa Antlaşmasıyla kaybettiği toprakları kendisine iade edilmesini istemiş, aksi takdirde Osmanlı Devleti'ne savaş

⁹⁴ Işıközlü, a.g.e., s. 528.

⁹⁵ Özcan, "Mahmud I.", s. 349; Yücel, Sevim, a.g.e., s. 4.

⁹⁶ İsmail Hâmi Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, Türkiye Yayınevi, C.4, İstanbul 1971, s. 22-23.

⁹⁷ Şemdani-zâde a.g.e., s. 33.

⁹⁸ Aksun, a.g.e., s. 351-352; Sertoğlu, a.g.e., s. 2479.

⁹⁹ Mustafa Eravcı, "Safevî Hanedanı", *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, C.VI, (Ed. Güler Erten), Ankara 2002, s. 1565; Şemdani-zâde, a.g.e., s. 32-33.

¹⁰⁰ Kurtaran, a.g.e., s. 153.

¹⁰¹ Sertoğlu, a.g.e., s. 2479.

¹⁰² Yılmaz, a.g.e., s. 102.

ilan edeceğini bildirmiştir¹⁰³. Nadir Ali Han'ın ilk işi içerde kendisine bağlı olan adamları devlet görevine getirmek olmuş¹⁰⁴, böylece Osmanlı-İran ilişkilerinde barış, tekrar yerini savaşa bırakmıştır. 1733'te devlet idaresini ele geçiren Nadir Ali Han ile Osmanlı Devleti arasındaki mücadeleler git gide artmıştır¹⁰⁵.

Bu gelişmelerden sonra Nadir Ali Han, Uğur Han'ı Azerbaycan harekâtının devamını sağlaması amacıyla Gence bölgesine, diğer komutanını da Irak taraflarına Şehrizer ve Derne topraklarına göndermiştir. Ardından yüz bin kişilik bir orduyla Bağdat'ı kuşatmış¹⁰⁶, Ahmed Paşa'dan şehri kendisine teslim etmesini istemiştir. Ahmed Paşa, bu konuyu düşünmek ve zaman kazanmak için Nadir Ali Han'dan birkaç gün süre istemiştir¹⁰⁷. Diğer taraftan İstanbul'a haber göndermiş, acil yardım talebinde bulunmuştur. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Erzurum valisi Topal Osman Paşa'yı bir orduyla Bağdad'da göndermiştir¹⁰⁸. Topal Osman Paşa komutasında Osmanlı ordusu, İran ordusuyla Duçum bölgesinde karşılaşmıştır. Meydana gelen savaşta Osmanlı ordusu galip gelmiş, Nadir Ali Han yaralı olduğu halde kaçmayı başarmıştır. Bu zaferle Doğu Anadolu ve Irak bölgesi Nadir Ali Han'ın hâkimiyeti altına girmekten kurtulmuştur¹⁰⁹. Bu büyük savaşın kazanılmasından sonra I. Mahmud'a "Gâzi" unvanı verilmiştir¹¹⁰.

Savaştan yaralı halde kaçan Nadir Ali Han, canını zor kurtarmış, ancak yine rahat durmamıştır. Her fırsatta Osmanlı topraklarına saldırmaya devam etmiştir. Bu sıralarda Osmanlı ordusunun ilkbaharda geri dönmek üzere terhis olduğu haberini almış, bu durumdan istifade ederek Musul'a saldırmıştır. Ancak yenilmekten kurtulamamıştır. Daha sonra toparlanıp Şehrizer, Kerkük ve Derne üzerine yürümüş, bu bölgeleri ele geçirmiştir. Bu saldırılarda Osmanlı kuvvetlerine komutanlık yapan Topal Osman Paşa şehit olunca¹¹¹, Osmanlı ordusu yenilmiştir. Yenilgiden sonra Osmanlı Devleti'nin barış teklif edeceğini düşünen Nadir Ali Han, yanılmıştır¹¹². Aksine Osmanlı Devleti, Güney İran cephesi seraskerliğine Köprülüzâde Abdullah

¹⁰³ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 223.

¹⁰⁴ Eravcı. a.g.m., s. 1551-1569.

¹⁰⁵ Faruk Sümer, "Avşarlılar", *DİA*, C.4, İstanbul 1991, s. 164-65.

¹⁰⁶ Sertoğlu, 2011, a.g.e., s. 2480.

¹⁰⁷ Ragıp Efendi için ayrıntılı Bkz., Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, (Çev. Coşkun Üçok), Ankara 1992, s. 315-316.

¹⁰⁸ Sertoğlu, a.g.e., s. 2480.

¹⁰⁹ Rıza Şabânî, "Efşâriye ve Zendiye Döneminde (H. 1135-1210/M.1723-1796) İran-Osmanlı İlişkileri", *Tarihten Günümüze Türk İran Sempozyumu*, Konya, 16-17 Aralık 2002, s. 81-82.

¹¹⁰ Kurtaran, a.g.e., s. 154-155.

¹¹¹ Yılmaz, a.g.e., s. 103; Yıldırım, 2019, a.g.e., s. 93-94.

¹¹² Kurtaran, a.g.e., s. 155.

Paşa'yı tayin etmiş¹¹³, İran'da üstün başarılar elde eden Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'yı da İran'a serdar-ı ekrem olarak atamıştır¹¹⁴,

Osmanlı Devleti, İran seferi için Kırım Han'ı Kaplan Giray'a Kafkasya'ya geçmesi için emir vermiştir. Halep valisi Abdullah Paşa'ya da emirler göndererek sefere katılmasını istemiştir¹¹⁵. Bu gelişmeleri yakından takip eden Nadir Ali Han, 1734 yılında Bağdat yakınlarına gelerek barış teklifinde bulunmuş, Ancak Osmanlı Devleti bu barış teklifini kabul etmemiştir¹¹⁶.

Nadir Ali Han, Padişah'a, Vezir-i azam Ali Paşa'ya ve Şeyhülislâma Farsça-Arapça mektuplar yazarak barış isteğini yenilemiştir. Bu mektuplar İstanbul'a varmadan Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın eline geçmiş, Köprülüzâde Abdullah Paşa, Nadir Han'ın beklentilerini bildiği için barış teklifini kabul etmemiştir. Bu duruma İran seraskeri Hekimoğlu Ali Paşa tepki gösterince görevinden alınmıştır.¹¹⁷ Osmanlı Devleti'ni oyalamak için yaptığı barış teklifleri reddedilen Nadir Ali Han, Musul'a çekilmiş, daha sonra Şirvan'ın hanı olan Sürhay Han'ın Dağıstan'da olduğunu fırsat bilerek Şamahi'yi işgal etmiştir¹¹⁸. Şamahi'yi Nadir Ali Han'dan geri almak isteyen Sürhay Han başarılı olamamış, İran kuvvetlerine yenilerek Gence'ye geri dönmüştür. Sürhay Han Şamahi'yi geri almak için birkaç defa daha girişimde bulunduysa da başarılı olamamıştır¹¹⁹.

Nadir Ali Han, bütün bunlarla yetinmediği gibi Gence'yi de kuşatmıştır. Gence valisi Genç Ali Paşa, buna karşı Erzurum ve Revan valilerinden yardım istemiş¹²⁰, Aynı zamanda şark seraskeri Abdullah Paşa'ya da yaşanan durumu bildirmiştir¹²¹. Nadir Ali Han, bir taraftan Gence'yi diğer taraftan da Tiflis'i muhasara altına almış, hemen ardından Ordubat, Küri Kalesi ve Yezd eyaletlerini ele geçirmiştir¹²². Abdullah Paşa ve diğer komutanların üstün başarıları ile Gence kurtarılmıştır¹²³. Bu gelişmeler üzerine serasker Abdullah Paşa'yı yenmek için Kars'a saldıran Nadir Ali Han, beş saatlik bir mücadelenin sonunda başarılı

¹¹³ Sertoğlu, a.g.e., s. 2481.

¹¹⁴ Sertoğlu, a.g.e., s. 2481.

¹¹⁵ Sertoğlu, a.g.e., s. 2480-2481.

¹¹⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 227.

¹¹⁷ Şemdani-zâde, a.g.e., s. 39.

¹¹⁸ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 228.

¹¹⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 228.

¹²⁰ Yıldırım, a.g.e., s. 95.

¹²¹ Sertoğlu, a.g.e., s. 2481-2482.

¹²² Kurtaran, a.g.e., s. 156.

¹²³ Yılmaz, a.g.e., s. 103.

olamamış, geri çekilmek zorunda kalmıştır. Nadir Ali Han'ı takip eden Abdullah Paşa, Bogaverd civarında Nadir Ali Han'la karşılaşmış, burada yapılan savaşta Osmanlı ordusu ağır bir yenilgiye uğramıştır. Abdullah Paşa bu savaşta şehit düşünce Osmanlı ordusu Kars'a çekilmek zorunda kalmıştır¹²⁴. Abdullah Paşa'nın şehit düşmesi üzerine, yerine yeni Sivas valisi serasker Ahmed Paşa göreve getirilmiş, bununla beraber eski Bağdad valisi Ahmed Paşa¹²⁵ da İran seraskerliğine atanmıştır¹²⁶. Revan ve Arpaçay'ı işgal eden Nadir Ali Han, daha sonra Gence, Tiflis ve Revan'ı ele geçirmiştir¹²⁷, amacına ulaşınca barış istemiştir. Osmanlı Devleti, Rusya ile yaşanan anlaşmazlık nedeni ile bu barış teklifini kabul etmek zorunda kalmıştır.¹²⁸

Barış görüşmeleri 1736 yılı mart ayında başlamıştır. Mogan civarında yapılan görüşmelerde Osmanlı hükümeti adına Genç Ali Paşa, İran adına ise Mirza Mehmed bulunmuştur¹²⁹. Osmanlı Devleti, İran'ının Rusya ile yapmış olduğu antlaşmasını feshetmesini, Rusya'nın Dağıstan'dan çekilmesini, Osmanlı-İran sınırı olarak IV. Murad döneminin esas alınmasını istemiştir¹³⁰. Buna karşın Nadir Ali Han da ağır şartlar öne sürmüştür. Bir sonuç çıkmayınca görüşmelere İstanbul'da devam edilmiştir.¹³¹

Nadir Ali Han'ın öne sürdüğü şartlar şunlardır:

1. İran hacılarının hacca, İran hac emiriyle gönderilip bac vergisinin alınmaması¹³².
2. İranlıların bulunduğu Caferi mezhebinin 4. mezhepten sonra 5. mezhep olarak kabul edilmesi ve Kâbe'de Caferiler için ayrı bir namaz yerinin tahsil edilmesi¹³³.
3. Her iki devletin İsfahan ve İstanbul'da birer şehbender (konsolos) bulundurması¹³⁴.
4. İki tarafın karşılıklı olarak esirleri serbest bırakması¹³⁵.

¹²⁴ Şemdani-zâde, a.g.e., s. 39.

¹²⁵ Hkm, 1620.

¹²⁶ Şemdani-zâde, a.g.e., s. 39.

¹²⁷ Ateş, a.g.e., s. 178.

¹²⁸ Sertoğlu, a.g.e., s. 2483.

¹²⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 230-231.

¹³⁰ Kurtaran, a.g.e., s. 158-159.

¹³¹ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 7-8.

¹³² Kurtaran, a.g.e., s. 159.

¹³³ Sertoğlu, a.g.e., s. 2484.

¹³⁴ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 231.

İran'ın dört maddelik teklifi üzerine Genç Ali Paşa, “*Ben sadece sınırlar ile ilgili yetkiliyim. Bu konuda cevap veremem*” demiştir¹³⁶.

Nadir Ali Han'ın öne sürdüğü şartlara karşı Sultan Mahmud'un tavrı, İran-Rus antlaşmasının feshedilmesi ve teklif edilen ilk iki maddenin görüşülebileceği yönünde olmuştur¹³⁷. Görüşmeler İstanbul'da devam ederken Nadir Ali Han, daha önce onun vekili olduğunu beyan ettiği Şah Abbas'ı tahttan indirerek kendisini İran Şah'ı olarak ilan etmiştir¹³⁸.

Görüşmelerde dört madde değerlendirilmiş ve şöyle sonuca bağlanmıştır¹³⁹.

1. İran'dan gidecek olan emir-i hac, Şam yoluyla değil Necef ve Lahza yolunu kullanacaktır. Ancak Şam yolunu kullanacak olur ise “*emir'ül hac*” ifadesini kullanmayacaktır¹⁴⁰.
2. İki devletin başkentinde şehbender bulundurulacak ve üç yılda bir değiştirilecektir¹⁴¹.
3. Karşılıklı olarak esirler serbest bırakılacaktır¹⁴².
4. İranlıların Caferilik mezhebini kabul etmesi Osmanlı Devleti açısından herhangi bir sakıncası yoktur. Ancak Kâbe'de bu mezhep için ayrı bir namaz yeri ve Caferiliğin 5. mezhep olarak tanınmasına lüzum yoktur. Osmanlı ve İran âlimleri bu konuyu görüşmek üzere tekrar bir araya gelecektir¹⁴³.

Bu görüşmelerin sonucunda Nadir Ali Han, Osmanlı Devleti'nin IV. Murad döneminde 1639 yılında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması¹⁴⁴ ile belirlenen sınırların esas alınması teklifini kabul etmiş, böylece doğuda bir süre savaş sona ermiştir¹⁴⁵.

1736 yılında İran ile İstanbul'da yapılan görüşmelerde, Nadir Şah tarafından şart koşulan Caferi mezhebinin 5. mezhep olarak kabul edilmesi, Kâbe'de bu mezhep için ayrı bir namaz yeri oluşturulması teklifi netlik kazanmamıştı. Bu şartlar Osmanlı

¹³⁵ Ahmed Rasim, *Ahmed Rasim ve Osmanlı Tarihi*, Emir Yayınları, C.III, (Dznl. Metin Hasırcı), İstanbul 1999, s. 231.

¹³⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 232.

¹³⁷ Ateş, a.g.e., s. 188-190.

¹³⁸ Yılmaz, a.g.e., s. 104.

¹³⁹ Sertoğlu, a.g.e., s. 2484.

¹⁴⁰ Yıldırım, a.g.e., s. 116.

¹⁴¹ Sertoğlu, a.g.e., s. 2484.

¹⁴² Mehmet Saffet Sarıkaya, *Dini ve Siyasi Bakımdan Osmanlı-İran Münasebetleri*, Türk Kültürü, S.363, 2021, s. 406-422.

¹⁴³ Kurtaran, a.g.e., s. 161.

¹⁴⁴ Bkz., Rhoads Murphey, “Kasr-ı Şirin Antlaşması”, *DİA*, C.24, İstanbul 2001, s. 575.

¹⁴⁵ Yılmaz, a.g.e., s. 104.

ve İran âlimleri arasında görüşölüp olgunlaştıktan sonra bir karara bağlanacaktı¹⁴⁶.

Nadir Şah, bu antlaşmadan bir süre sonra yönünü Afganistan'a ve Hindistan'a çevirmiş, Afganistan'a sefer düzenlemiştir. Kandehar'ı ve Kabil'i işgal etmiş, Afganistan'ı tamamen hâkimiyeti altına almıştır¹⁴⁷. Daha sonra Hindistan'a¹⁴⁸ saldırmış, Kernal mücadelesi ile Gurkanlı (Timuriler) ordusunu yenmiştir. Delhi'yi de ele geçiren Nadir Şah'a karşı Hindistan barış istemek zorunda kalmış, böylece İran sınırı İndis Nehri'ne kadar uzanmıştır¹⁴⁹.

Nadir Şah, Hindistan'dan sonra Dağıstan'a fermanlar göndermiş, kendisine itaat edilmesini istemiştir. Ancak buna bir karşılık bulamamıştır. Bunun sonucunda Dağıstan ve Lezgiler ile antlaşmaya gitmiştir¹⁵⁰. Nadir Şah, daha sonra Osmanlı Devleti ile aralarında İstanbul'da yapılan görüşmelerde belirtilen mezhep maddesinin kabul edilmesi hususunda ısrar etmiş, Hacı Han adında bir elçiyi İstanbul'a göndermiştir¹⁵¹. Caferiliğin 5. mezhep olarak kabul edilmediği takdirde Osmanlı Devleti'ne savaş açacağını bildirmiştir. I. Mahmud, bu teklifi İslam dünyasında yeni karışıklıklar meydana getirir endişesiyle kesin olarak reddetmiş, Nadir Şah'a karşı savaş ilan edilmesi için şeyhülislamdan fetva almıştır¹⁵². Buna rağmen Caferilik mezhebinin 5. mezhep olarak kabul edildiği takdirde, İslam dünyasında yaratabileceği olumsuz durumları izâh etmek üzere Nadir Şah'a, Hacı Mustafa Nazif Efendi'yi elçi olarak gönderdi. Fakat Nadir Şah, aldığı savaş kararından vazgeçmediği gibi Rusya ile Osmanlı aleyhine antlaşmalar yapmıştır¹⁵³.

Osmanlı Devleti, Nadir Şah'ın bu hamlelerine karşı gerekli tedbirleri almış, Irak'a Bağdat valisi Ahmet Paşa, Azerbaycan'a da Diyarbakır valisi Ali Paşa (Köse)'yi serasker tayin etmiştir¹⁵⁴.

Nadir Şah, Bağdat valisi Ahmet Paşa'ya haber göndermiş, Ahmed Paşa'dan Bağdat'ı savaşız kendisine teslim etmesini istemiştir. Bunu garanti etmek adına bir de senet talep etmiştir. Ahmed Paşa hem zaman kazanmak hem de olası bir savaşta şehrin tahrip edilmesinin önüne geçmek için kendisinden istenen senedi vermiş,

¹⁴⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 299; Kurtaran, a.g.e., s. 162.

¹⁴⁷ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 22-23.

¹⁴⁸ Nâdir Şah'ın Hindistan ve Afganistan Seferleri için ayrıntılı bkz., Ateş, a.g.e., s. 196-198.

¹⁴⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 299.

¹⁵⁰ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 23.

¹⁵¹ Sertoğlu, a.g.e., s. 2521.

¹⁵² Yücel, Sevim, a.g.e., s. 23.

¹⁵³ Faik Reşit Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Seferetnâmeleri*, (Yay. Haz. Bekir Sıtkı Baykal), TTK Yayınları, Ankara 1968, s. 84-85.

¹⁵⁴ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 24.

mevcut durumu da İstanbul'a bilmiştir¹⁵⁵. Osmanlı Devleti de bu gelişmelerden sonra İran'a savaş ilan etmiştir¹⁵⁶.

1.3.4 Nadir Şah'ın İkinci Irak işgali

Nadir Şah, Bağdat'ın işgali için gönderdiği kuvvetler Bağdat'ı tahrip etmiş, daha sonra Kerkük'e yönelmiştir. Kerkük Kalesinin önüne gelmiş, kale muhafızlarından teslim olmalarını teklif etmiştir. Ancak teslim olmaları yönündeki teklifi kale muhafızları tarafından reddedilmiştir¹⁵⁷. Kale muhafızları, Nadir Şah güçlerine direnmiş ve galip gelmişlerdir. Nadir Şah'ın ordusundaki askerlerin bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı esir alınmıştır. Geri kalanlar ise kaçmıştır. Haberi alan Nadir Şah, sayıca daha fazla ve daha güçlü bir ordu ile Kerkük Kalesi'ne gelmiş, bu durum karşısında galip gelmeyeceğini anlayan kale muhafızları, şehri teslim etmek zorunda kalmıştır¹⁵⁸.

Diğer taraftan Bağdat valisi Ahmet Paşa, kethüdası olan Mehmet Paşa'yı İstanbul'a göndermiş, Nadir Şah'ın büyük bir orduyla Osmanlı topraklarına saldırmak için hazırlık yaptığını bildirmiştir. Bunun üzerine sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu, Nadir Şah'ın ordusuyla karşılaşmış ve galip gelmiştir. Nadir Şah böylelikle barışa zorlanmıştır. Bu haber I. Mahmud'a ulaşıyor. I. Mahmud da barış şartlarını olgunlaştırmak adına bir danışma meclisinin kurulmasını istemiştir. Bu sırada Kızlarağası Beşir Ağa padişahı sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa aleyhine kışkırtmış, Sadrazamın görevden alınmasına ve yerine Hasan Paşa'nın sadrazamlığa getirilmesini sağlamıştır¹⁵⁹.

1.3.5 Musul'un Kuşatılması

İstanbul'da görevden alınmalar ve yerine yapılan atamaların olduğu bu dönemde Nadir Şah, Kerkük'ten yola çıkmış, Musul'a doğru hareket etmiştir. 13 Eylül 1743'te Musul'u kuşatmaya başlamıştır. O sırada Musul valisi olan Abdulcelilzâde Hüseyin Paşa başarılı bir direniş göstermiş, istediğini alamayan Nadir Şah, Bağdat'a çekilmek zorunda kalmıştır¹⁶⁰.

¹⁵⁵ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 301-302.

¹⁵⁶ Kurtaran, a.g.e., s. 166.

¹⁵⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 303.

¹⁵⁸ Sertoğlu, a.g.e., s. 2524.

¹⁵⁹ Ateş, a.g.e., s. 212; Kurtaran, a.g.e., s. 167.

¹⁶⁰ Sertoğlu, a.g.e., s. 2527.

1.3.6. Kars'ın Kuşatılması

Musul kuşatmasında başarısızlığa uğrayan Nadir Şah, Kars Kalesi önüne gelerek Kars'ta 70-80 gün sürecek bir kuşatma¹⁶¹ gerçekleştirmiştir. Ancak Osmanlı kuvvetleri tarafından geri püskürtülmüştür. Bu olaydan sonra Osmanlı kuvvetleri saldırıya geçmiş, Çeteci Abdullah Paşa'nın¹⁶² emrindeki 18.000¹⁶³ kişilik Osmanlı ordusu, İran topraklarına girmiştir¹⁶⁴. Burada iç karışıklık çıkartmak adına Osmanlı güçleri tarafından Şah Safi, İran Şah'ı olarak ilan edilmiş, Kars seraskeri eski sadrazam Şehla Ahmed Paşa, İran'a geçerek Şah Safi adına propaganda yapmıştır¹⁶⁵. Daha sonra Şehla Ahmet Paşa hastalanmış, onun yerine Yeğen Mehmet Paşa Anadolu valiliği (Kars ve Şark) görevine getirilmiştir¹⁶⁶. Yeğen Mehmet Paşa, Nadir Şah ile mücadele etmek adına güçlü bir ordu kurmuş¹⁶⁷, bu ordu ile Erzurum'dan İran'a hareket etmiştir. Revan'ın¹⁶⁸ kuzeyinde bulunan Bogaverd bölgesinde Nadir Şah'ın ordusuyla karşılaşmış¹⁶⁹, İran ordusu direnemeyerek geri çekilmiştir. Ancak Mehmet Paşa hastalanınca, telaşa kapılan Osmanlı ordusundaki askerler savaş alanını terk etmiştir. Bu olay Osmanlı ordusunun bozulmasına zemin hazırlamış, böylece savaşın seyri değişmiştir. Bunun üzerine Osmanlı ordusunda geriye kalan askerler Kars'a çekilmek zorunda kalmıştır. Bir süre sonra Yeğen Mehmet Paşa ölünce henüz Kars'tan ayrılmamış Şehla Ahmet Paşa, eski görevine tekrar getirilmiştir¹⁷⁰.

1.3.7. Barış Antlaşması (1746)

Revan kuşatmasından sonra İran'da bazı iç karışıklıklar meydana gelmiş, durumun vahametini anlayan Nadir Şah, Osmanlı Devleti'ne barış teklifinde bulunmuştur. Nadir Şah, Kars seraskeri olan Şehla Ahmet Paşa'ya ve Bağdat valisi Ahmet Paşa'ya mektuplar göndermiş, IV. Murat döneminde yapılan Kasr-ı Şirin antlaşmasıyla belirlenen sınırları aynen kabul edeceğini beyan etmiştir¹⁷¹. Bununla beraber Caferiliğin Osmanlı Devleti tarafından 5. mezhep olarak kabul edilmesi ve

¹⁶¹ Hkm, 1270.

¹⁶² Hkm, 1274, 128, 1308.

¹⁶³ Bkz., Yapılan çalışmada 18.000 miktarında asker belirtilmiş olmasına rağmen incelediğimiz defterdeki Çeteci Abdullah Paşa'nın emrine 20.000 miktarında askerin gönderildiği görülmektedir. (Hkm, 1523, 1514).

¹⁶⁴ Aksun, a.g.e., s. 371.

¹⁶⁵ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 25.

¹⁶⁶ Şemadini-zâde, a.g.e., s. 118.

¹⁶⁷ Hkm, 1517, 1518, 1519, 1520.

¹⁶⁸ Hkm, 1513, 1514.

¹⁶⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 305.

¹⁷⁰ Danişmend, a.g.e., s. 32.

¹⁷¹ Yılmaz, a.g.e., s. 111-112.

Kâbe’de Caferiler için ayrı bir namaz yeri oluşturulması ısrarından vazgeçmiştir. Nadir Şah’ın bu barış teklifi Osmanlı Devleti tarafından 4 Eylül 1746’da kabul edilmiş, Sultan I. Mahmud, Nadir Şah’ı barış yaklaşımından ötürü tebrik etmiştir. İki Müslüman devlet arasında barış sağlanmış, ancak Nadir Şah, Osmanlı-İran barışından 10 ay sonra suikast sonucu öldürülmüştür. IV. Murat döneminde imzalanan Kasr-ı Şirin antlaşmasında kabul edilen sınırlar Osmanlı-İran sınırı olarak kabul edilmiştir¹⁷². Böylece İran ile yapılan savaşlar bir süreliğine de olsa yerini barışa bırakmıştır. Osmanlı Devleti de bütün enerjisini, kendisi için büyük bir tehdit oluşturan Rusya ve Avusturya ittifakına karşı kullanmak istemiştir.

1.4. Osmanlı-Rusya ve Avusturya İlişkileri

1.4.1. Osmanlı-Rusya İlişkileri

Osmanlı Devleti bir süre doğu sınırlarını güvence altına almak üzere Nadir Şah ile mücadele etmiştir. Rusya, Osmanlı Devleti’nin doğuda İran ile meşguliyetini fırsat bilerek Avusturya ile karşılıklı çıkarlar doğrultusunda bir araya gelmiş, aralarında gizli antlaşmalar imzalamışlardır¹⁷³.

Rusya, ilk iş olarak Prut¹⁷⁴ ve Edirne antlaşmalarına¹⁷⁵ aykırı davranmış, Lehistan’a müdahale etmiş ve Kazak ülkesi ile Podelya’yı işgal etmiştir. Kirman Kalesini onarmış, olası bir savaşa hazır hale getirmiştir. Bununla beraber Şirvan’da bulunan Gürcüleri, Osmanlı Devleti aleyhine kışkırtmış, daha önceleri kendisine sığınan Tiflis Han’ı Vahtan ve oğlu Şehnevaz’ı Gürcistan’a göndermiştir. Rusya daha önceden Osmanlı Devleti’nin İran ile yaptığı savaşlarda Nadir Ali Han’la Osmanlı’ya karşı iş birliği yapmış¹⁷⁶, Kırım ve sınır bölgelerinde askeri hazırlıklar yapmıştır. Rusya’nın bu faaliyetleri Osmanlı Devleti’nin dikkatinden kaçmamıştır. Osmanlı Devleti yaklaşan Rus tehlikesini görmüş, ilk iş olarak İran’la istemese de anlaşmak zorunda kalmıştır.

Osmanlı Devleti, Rusların bütün bu hazırlıklarına karşı Karadeniz’e bir donanma çıkartmıştır. Rusya’nın Azak Kalesi ve Kırım yarımadasına saldırması

¹⁷² Aksun, a.g.e., s. 372.

¹⁷³ Yılmaz, a.g.e., s. 106.

¹⁷⁴ Osman Köse, “1722-1776 Tarihli Ecnebi Defterine Göre Osmanlı-Rus Münasebetleri”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.9, Samsun 2015, s. 154.

¹⁷⁵ Köse, a.g.m., s. 154.

¹⁷⁶ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 8-9.

üzerine Osmanlı Devleti 2 Mart 1736 tarihinde Rusya'ya savaş ilan etmiştir¹⁷⁷. Diğer yandan Rusya, Avusturya ile gizli bir antlaşma yapmış, Osmanlı Devleti'ne karşı kendisini sağlama ve güvene almıştır¹⁷⁸.

Osmanlı Devleti yaklaşmakta olan savaşa karşı içerde ordusunu hazır hale getirmeye çalışırken dışarda da Rusya-Avusturya bloğuna karşı müttefik aramıştır. İsveç hariç hiçbir Avrupalı devlet Osmanlı Devleti ile bir ittifaka yanaşmamıştır¹⁷⁹.

Ruslar, Azak Kalesini ele geçirmiş, bir taraftan Kılburnu Kalesini işgal ederken diğer yandan Kırım'a girmiştir. Buradaki köyleri, kasabaları yakıp yıkmış ve Bahçesaray, Akmescit ile Gözleve'ye doğru ilerlemiştir¹⁸⁰.

Osmanlı Devleti birçok cephede Rusya ile savaşıırken Avusturya, mevcut durumdan istifade ederek Niş, Vidin, Boğdan ve Eflak bölgelerine saldırmıştır¹⁸¹. Osmanlı Devleti'nin aynı anda hem Avusturya hem Rusya ile savaşıması, gücünü zayıflatmıştır. Trabzon valisi Yahya Paşa Özi Kalesinde, vezir-i azam Silâhdar Mehmed Paşa da Azak Kalesinde başarılı direnişler ortaya koysa da Osmanlı Devleti yenilmekten kurtulamamıştır¹⁸². Bütün bu gelişmeler sonucunda Rusya, Kırım ve Azak Kalesini ele geçirip, Karadeniz'e iyice yerleşmişken Avusturya da Bosna-Hersek taraflarına hâkim olmuştur¹⁸³. Rusya birçok Osmanlı bölgesini yağmalamakla kalmamış, o bölgelerin tarihi ve kültürel değerlerine de büyük zararlar vermiştir. Örneğin; Rusya güçleri, Bahçesaray'da Hacı Selim Giray tarafından yapılan zengin kitaplığı, hanlık sarayını, iki bin evi ve Cezvitlerin kitaplığını ateşe vermiştir.

Osmanlı Devleti, birçok cephede Rusya-Avusturya müttefik güçlerine yenilmiştir. Ancak pes etmemiş mücadeleye devam etmiştir. İçerde bazı düzenlemeler yapmış, yenilgiden sorumlu tutulan sadrazam silâhdar Mehmed Paşa görevden alınmıştır. Yerine Bender muhafızı Muhsinzâde Abdullah Paşa¹⁸⁴ tayin edilirken, seraskerliğe de Vezir Genç Ali Paşa getirilmiştir¹⁸⁵.

Osmanlı güçleri Canım Hoca Mehmed Paşa ve Kırım Hanı Mengli Giray ve Kırım seraskeri Mehmet Paşa'nın üstün gayretleri sonucunda Rusya mağlup edilmiş,

¹⁷⁷ İlhami Danış, *1736-1739 Savaşlarında Karadeniz'de Osmanlı Donanması*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, s. 20.

¹⁷⁸ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 8-9.

¹⁷⁹ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 9.

¹⁸⁰ Yılmaz, a.g.e., s. 107.

¹⁸¹ Yılmaz, a.g.e., s. 108.

¹⁸² Sertoğlu, a.g.e., s. 2490.

¹⁸³ Sertoğlu, a.g.e., s. 2488.

¹⁸⁴ Hkm, 1312.

¹⁸⁵ Şemdinî-zâde, a.g.e., s. 69; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 265.

Özi Kalesi¹⁸⁶ geri alınmıştır. Rus güçleri Kırım'dan çekilmek zorunda kalmış, bir yıl kadar sonra da Osmanlı donanması Karadeniz'i geçerek Kerç Boğazından Azak denizine varmıştır. Rubat Kalesini, Ruslara karşı başarılı bir şekilde savunmuş, Rus ordusunu yenilgiye uğratmıştır. Böylelikle Ruslar Azak'ın ötesine geçememiştir¹⁸⁷.

Rusya, Avusturya'nın kendisiyle olan iş birliğinden vazgeçip, Osmanlı Devleti ile anlaşabileceğini düşünmüş, elini çabuk tutmak istemiştir. 20.000 kişilik bir ordu ile Hotin Kalesini işgal etmiş¹⁸⁸, ayrıca Boğdan ve Yaş şehirlerini hâkimiyeti altına almıştır. Tuna'ya doğru yürümüş, Rus kuvvetleri, Dinyester Nehri'nden ve Lehistan sınırından geçerek Hotin yakınlarına gelmiştir¹⁸⁹. Fransızların araya girmesiyle Osmanlı Devleti ve Rusya arasında Belgrad'da görüşmeler yapılmış, 3 Ekim 1739 tarihinde on beş maddelik bir antlaşma imzalanmıştır¹⁹⁰.

Bu antlaşmanın önemli maddeleri şunlardır;

1. Azak Kalesi yıktırılacak, kalenin bulunduğu alan iki devlet arasında boş bir arazi olarak kalacaktır.
2. Osmanlı Devleti, eski Rus sınırı olan Don Nehri üzerinde bulunan Çerkaski adası ve Azak Kalesi yanında bir kale inşa ettirecektir.
3. Ruslar Karadeniz'de ve Azak Denizi'nde savaş ve ticaret gemilerini bulunduramayacaktır.
4. Rusların hâkimiyetinde bulunan Kalmuklar ve Kırım tatarları arasındaki mücadele son bulacak, Kırımlılar Rus topraklarına saldırmayacak.
5. Kuzey Kafkasya'da bulunan Kabartaylar bağımsız olacak, hiçbir devletin hâkimiyeti altına girmeyecektir.
6. İki devlet arasında yapılacak yazışmalarda Rus hükümdarı için imparator unvanı kullanılacaktır. Ruslar Hotin ve Boğdan'dan çekilecektir¹⁹¹. İki devlet antlaşma maddelerine göre savaşta esir düşen askerleri serbest bırakacak¹⁹².

Belgrad antlaşması 18 Eylül 1739 tarihinde kabul edilmiş olup 12 Aralık 1739 tarihinde onaylanmıştır. Osmanlı Devlet'i iki devletle imzalamış olduğu Belgrad antlaşması ile kaybettiği toprakların bir kısmını geri almıştır. Karşılıklı

¹⁸⁶ Bkz., Özi Kalesi'ne Yardım Sevkiyatı (Hkm, 1418).

¹⁸⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 266-267.

¹⁸⁸ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 21.

¹⁸⁹ Daniş, a.g.t., s. 32.

¹⁹⁰ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 21.

¹⁹¹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 293.

¹⁹² Hkm, 1421.

elçiler¹⁹³ atanmış, Osmanlı Devleti, Viyana'ya Canib Ali Efendi'yi, Petersburg'a da Mehmed Emin Efendi'yi¹⁹⁴ elçi olarak göndermiştir¹⁹⁵.

1.4.2. Osmanlı-Avusturya İlişkileri

Osmanlı Devleti ile Rusya birçok cephede savaş halindeyken Avusturya bu fırsattan yararlanmak istemiş, yaptığı gizli antlaşmalar ile Rusya'nın yanında yer almıştır. Böylece Osmanlı Devleti aynı anda birden fazla devletle savaştığı için gücünü kaybederek bütün cephelerde yenilecek, iki devlet amacına ulaşmış olacaktır.

Avusturya savaş hazırlığını tamamlayıp üç koldan Bosna, Sırbistan ve Eflak'ı işgal etmiş¹⁹⁶, bunun yanında Niş Kalesini de ele geçirmiştir. Osmanlı güçleri Avusturya'ya karşı Köprülüzâde Hafız Ahmed Paşa emrindeki orduyla Niş Kalesini geri almayı başarmıştır¹⁹⁷. Vidin'e¹⁹⁸ yönelen Avusturya ordusu, İvaz Mehmed Paşa tarafından yenilgiye uğratılmış, Avusturya güçleri Perse palangasına doğru çekilmiştir¹⁹⁹. Daha sonra Eflak'a saldıran Gilani komutasındaki Avusturya ordusu, Osmanlı ordusuna yenilerek Erdel'e çekilmiştir²⁰⁰. Banyaluka'yı da işgal eden Avusturya ordusu burada da Osmanlı kuvvetlerine yenilmiş, böylece Bosna tamamen işgalden kurtulmuştur²⁰¹.

Osmanlı güçleri, Niş Kalesini ele geçirdikten sonra Vidin seraskeri İvaz Mehmed Paşa emrindeki ordu ile Belgrad'a doğru harekete geçmiştir. Rumeli valisi Ali Paşa (Abdi Paşazâde) 20 bin kişilik ordusuyla, İrşova seraskeri Mehmed Paşa da kendi ordusuyla Belgrad önlerine gelmiştir²⁰². Osmanlı ordusu, Avusturya ordusu ile Belgrad-Semender yakınlarında karşılaşmış, çıkan savaşta Avusturya ordusu yenilerek geri çekilmiştir. Böylece Hisarcık (Kručka) Osmanlı Devleti'nin eline geçmiştir²⁰³.

Hisarcık'tan sonra Belgrad'da Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altına girmiştir. Fransa, içten içe Osmanlı Devleti'nin Avusturya'ya daha fazla zarar

¹⁹³ Hkm, 1568.

¹⁹⁴ Esra Yeşilyurt, *Osmanlı Sefirlerinin Gözünde Rusya*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmış Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2017, s. 13.

¹⁹⁵ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 21.

¹⁹⁶ Sertoğlu, a.g.e., s. 2494.

¹⁹⁷ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 271-272.

¹⁹⁸ Bkz., Vidin muhafazası, (Hkm, 1243).

¹⁹⁹ Yılmaz, a.g.e., s. 109.

²⁰⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 273.

²⁰¹ Danişmend, a.g.e., s. 25-26.

²⁰² Yücel, Sevim, a.g.e., s. 19-20.

²⁰³ Yücel, Sevim, a.g.e., s. 19-20.

vermesini istememiş, onun için arabuluculuğa soyunmuştur²⁰⁴. Bu girişimler sonucunda Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında 18 Eylül 1739'da Belgrad Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma Avusturya temsilcisi General Nayberg ve Osmanlı temsilcisi İvaz Mehmed Paşa tarafından imzalanmıştır. Antlaşma²⁰⁵ 23 maddeden ibaret olup 27 sene boyunca yürürlükte kalacaktır. Bu antlaşmanın hükümlerinin yürürlüğe girmesi ve uygulanması Fransa'nın güvencesinde olmuştur²⁰⁶.

²⁰⁴ Aksun, a.g.e., s. 364-365.

²⁰⁵ Hkm, 1252, 1254, 1255, 1256, 1257.

²⁰⁶ Kurtaran, a.g.e., s. 196; Aksun, a.g.e., s. 307.

İKİNCİ BÖLÜM

DEFTERİN KONULARA GÖRE TASNİFİ

2.1. Elçi Kabulü

Bir devlet tarafından başka bir devlete gönderilen ve kendi devletini temsil eden görevliye elçi denilmektedir²⁰⁷. Arapça kaynaklarda elçi için sefir ifadesi kullanılmıştır²⁰⁸. İncelediğimiz 147 numaralı mühimme defterinde de elçilik ifadesinin yanı sıra sefir kelimesi de kullanılmıştır²⁰⁹.

Devletler siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal alanda başka devletlerin gücünü öğrenmek ve izlediği politikadan haberdar olma gibi faaliyetleri yakından takip etmek amacıyla elçilik açma gereksinimi duymuşlardır. Osmanlı Devleti'nin sınırlarının geniş bir coğrafyaya yayılması, gücünden çekinen devletleri oldukça endişelendirmiştir. Birçok devlet, Osmanlı Devleti ile hem ilişkilerini geliştirmek hem de Osmanlı Devleti'ni yakından takip etmek amacıyla İstanbul'a elçi atayarak endişelerini gidermeye çalışmışlardır.

Osmanlı Devleti, gerçekleştirdiği fetihler sonucunda Karadeniz ve Akdeniz'e hâkim olmuş, bu denizlerde çıkarları bulunan Ceneviz, Venedik ve Milano gibi devletleri de oldukça endişelendirmiştir. Bu devletler, Osmanlı Devleti ile yakın ilişkiler kurmak ve münasebetlerini daha da güçlendirmek adına İstanbul'da elçi bulundurmışlardır²¹⁰. Bu elçilik faaliyetleri zamanla sürekli hale gelmiş, daimî elçilik adını almıştır. Fransa, Avusturya, Rusya, Lehistan, İngiltere, İspanya, Portekiz ve Venedik, Osmanlı Devleti'nde daimî elçi bulunduran devletlerdendir²¹¹.

Osmanlı Devleti'nin, diplomasi geleneğinde yabancı devletlerden Osmanlı topraklarına gelen resmi görevlilerin hizmetine bir görevli tayin edilmiştir. Bu görevliye mihmandar denilmektedir. Mihmandarın, yabancı görevlilerin hizmetinde bulunmakla beraber devlet görevlilerinin resmi seyahatlerinde kılavuzluk yapmak ve askeri birliklere yol göstermek gibi görevleri de vardı²¹². Başka bir devletin görevlisi veya elçisi Osmanlı topraklarına ayak basmasıyla mihmandarların vazifesi

²⁰⁷ Nurdan Vardan, *İslam Öncesi Türk Kültüründe Elçi ve Elçilik Müessesesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012, s.30.

²⁰⁸ Mehmet İpşirli, "Elçi", *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 3.

²⁰⁹ Hkm, 1175, 1426.

²¹⁰ Halaçoğlu, a.g.e., s. 40-41.

²¹¹ Halaçoğlu, a.g.e., s. 40-41.

²¹² Mustafa Can, "Osmanlı Diplomasisinde Mihmandar Geleneği", *Gazi Akademik Bakış*, C.13, S.25, 2019, s. 270.

başlardı²¹³. Mihmandarlık yapanlar genel olarak kapucibaşı, çavuşbaşı ve saray görevlileriydi. Osmanlı Devleti, ihtiyaç halinde ilmiye, seyfiye ve kalemiye sınıflarından da mihmandar tayin etmiştir. Mihmandar olarak tayin edilecek kişinin Osmanlı Devleti'ne gelecek yabancı görevli ile aynı statüde ve aynı rütbede bulunmasına önem gösterilmiştir²¹⁴.

Çalışmaya konu olan dönemde elçi kabulü ile alakalı hükümlere rastlanılmaktadır²¹⁵. Bu çerçevede mihmandar olarak kapucu başı tayin edilmiştir.²¹⁶ Misafir olarak karşılanan elçinin yiyecek, içecek, konaklama ve güvenlik gibi birçok masrafı Osmanlı Devleti tarafından karşılandığı görülmektedir. Elçinin, Osmanlı Devleti topraklarına geleceği sırada hangi hazırlıkların yapıldığı ve nasıl karşılandığı, elçinin, geçeceği yol güzergâhının güvenliği sağlanması, ayrıca elçinin temsil ettiği topraklara dönüşünce gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması ve masraflarının karşılanması hususunda askeri ve idari yetkililere hükümler gönderilmiştir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için gönderilen bu hükümlerden vereceğimiz örnekler faydalı olacaktır.

Osmanlı Devleti bu dönemde İran, Avusturya ve Rusya ile savaş halindeydi. Bu savaş durumunun barışa dönüşmesi ve görüşmelerin yapılabilmesi için elçiler önemli bir yer tutmaktaydı. Nitekim Osmanlı Devleti topraklarına gelecek Moskov elçinin hizmetine bir mihmandar tayin edilmiştir²¹⁷. Kapucubaşlarından Ali, Moskov elçisine mihmandar tayin edilmiştir. Elçinin ihtiyaçlarının karşılanması, hizmetine verilecek çıvgarların²¹⁸ tedarik edilmesinde yardımcı olmuştur²¹⁹. Bir diğer benzer hükümde tekrar Moskov elçisine mihmandar tayini ile alakalı emir verilmiştir²²⁰. Mihmandar olarak tayin edilen görevli, elçi için yaptığı masrafları deftere kaydeder ve kaza mübaşirine teslim edermiş. Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için Kapuci Ali, Moskov elçisi için yaptığı harcamaları, her bir kazada temin edilen zahire, araba

²¹³ Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Taşra Teşkilatı*, s. 276.

²¹⁴ Can, a.g.m., s.270-271.

²¹⁵ Hkm, 1192, 1193, 1204, 1239, 1240, 1248, 1252, 1255, 1309, 1330, 1412, 1419, 1448, 1455, 1456, 1457, 1473, 1486, 1557, 1568, 1571, 1572, 1619, 1622.

²¹⁶ Hkm, 14557, 1473, 1486.

²¹⁷ Hkm, 1182, 1240, 1330, 1456, 1568.

²¹⁸ Bkz., Çıvgar; Çift süren veya araba çeken hayvanlara yardımcı olarak koşulan hayvan, (<http://lugat.osmanlica.online>).

²¹⁹ Hkm, 1240.

²²⁰ Hkm, 1182.

ve at için ne kadar ücret ödendiğini deftere kaydedip kaza mübaşirine teslim etmiştir²²¹.

Osmanlı Devleti'ne gelecek bir diğer elçi ise Nemçe elçisidir. Nemçe elçisine ise Kapucibaşı Mehmed mihmandar olarak tayin edilmiştir²²². İstanbul'a gelecek Nemçe elçisinin iki devlet arasında yapılan barış antlaşmasının tasdiklenmesi amacıyla gönderilmiştir²²³. Osmanlı Devleti'nde bulunan elçinin kendi devletine dönüşünde yol güvenliği ve masraflarının karşılanması hususunda bölgedeki yetkililere emir göndermiştir. Ayrıca Nemçe büyükelçisinin antlaşma şartlarını tasdikledikten sonra Osmanlı Devlet'i topraklarından ayrılışında güvenliğinin sağlanması için Edirne Bostancıbaşı'nın görevlendirildiğini görmekteyiz²²⁴.

Osmanlı Devleti'ne, İran Devleti tarafından gönderilen elçinin törenle karşılanması hususunda hükümler de yer almaktadır. Kocaeli sancağı mutasarrıfı ve İznikmid ve Gekbuze (Gebze) kazâlarının yeniçeri zâbıtı ve ayânlarına gönderilen hükümde İstanbul'a gelecek İran elçisinin geleceği mahallerde bulunan vezâret, hükkâm-ı miri-yi kethüdaların, kapu halkı ve mehterhaneleriyle sınır başına gitmeleri ve pakça donanmış at ile hazır bulunmaları belirtilmiştir²²⁵. Benzer bir hükümde ise aynı şekilde İran elçisi için hazırlıkların yapılması istenmiştir²²⁶. Akabinde ise Şiilik hususunun görüşülmesi için İran elçisi tekrar İstanbul'a gelmiştir²²⁷. Hatta payitahta gelecek İran elçisi için hazırlıkların önceden başlanması ve gönderilen emirde ismi geçen kazalardan çeşitli zahirenin toplanılıp tedarik edilmesi istenmiştir²²⁸.

Bu dönemde Osmanlı Devleti'ne Rusya, İran ve Avusturya dışında Fransa Devleti tarafından da elçi gönderilmiştir. Fransa, Osmanlı Devleti'nde daimî elçilik bulunduran devletlerden biriydi. Fransa'nın İstanbul'daki elçisi Osmanlı Devleti'nin Avusturya ve Rusya ile mücadelesinde arabuluculuk görevinde bulunmuş, savaş sonunda yapılan Belgrad barış antlaşmasına kefil olmuştur. Fransa'nın İstanbul'da daimî elçi bulundurması, Osmanlı Devleti'nin Avusturya ve Rusya ilişkilerinde

²²¹ Hkm, 1193.

²²² Hkm, 1486.

²²³ Hkm, 1256, 1252, 1255.

²²⁴ Hkm, 1448.

²²⁵ Hkm, 1192.

²²⁶ Hkm, 1204.

²²⁷ Hkm, 1239.

²²⁸ Hkm, 1557.

arabuluculuk görevini üstlenmesinde Osmanlı topraklarında büyük ayrıcalıklara sahip olmuştur²²⁹.

Tablo-2: Elçi Kabullerine Dair Hükümler

Elçi Gönderen Devlet	Hüküm
İran Devleti	1192, 1204, 1239, 1557, 1571, 1572, 1619.
Nemçe (Avusturya) Devleti	1248, 1252, 1255, 1456, 1412, 1419, 1448, 1455, 1456, 1457, 1473, 1486.
Moskov (Rusya) Devleti	1193, 1240, 1330.
Fransa Devleti	1622.

2.2. Eşkîyalık Olayları

Eşkîyalık kelimesinin sözlükteki karşılığı “*talıhsiz, bedbaht, asi, günahkâr*” gibi anlamlara gelen şakî sözcüğünün çoğul halidir. Türkçe’de eşkıyalık ifadesi yeni bir anlam kazanarak (kuttâ‘u’t-tarîk) kat‘-ı tarîk, harâmi, haydut gibi ifadelerle kullanılmıştır. İslâm ceza hukukunun klasik sisteminde, eşkıya veya eşkıyalık, had suçları (Cerâimü’l-hudûd) içerisinde bulunmuş, “hırâbe” kelimesi ile ifade edilmiştir²³⁰. Eşkîyalık olayları, dünyanın her yerinde ve var olan bütün toplumlarda yaşanmış evrensel olgudur. Batı medeniyetinde olduğu gibi Doğu medeniyetinde de bu tarz olaylar görülmüştür. Bu tür olaylara siyasi ve ekonomik olarak geri kalmış toplumlarda daha çok rastlanır. Eşkîyalık faaliyetinde bulunan kişiler, güç kullanarak insanların evlerini basma, canlarına kıyma, mallarını gasp etme, taciz, tecavüz, soygun ve zulüm etme gibi istenmeyen birçok davranışlarda bulunmuşlardır. Bu gibi faaliyetlerde bulunan kişiler Osmanlı toplumunda, “*kuttâ‘u’t-tarîk, eşkıya*” veya “*şakî*” gibi ifadeler ile anılmıştır²³¹.

Eşkîyalar, genel olarak çeteler halinde dolaşır ve ulaşılması güç olan dağlık bölgelerde konaklardı. Bu kişiler, yiyeceklerini, içeceklerini, giyeceklerini, haberleşme ve lojistik ihtiyaçlarını karşılamak üzere şehirlerde ve köylerde kendilerine yardım ve yataklık edecek bir kesime de her zaman ihtiyaç duymuşlardır. Zirâ eşkıyaların destek görmeden uzun süre varlığını devam ettirmesi mümkün

²²⁹ Hkm, 1255, 1622.

²³⁰ Ali Bardakoğlu, “Eşkîya”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 463.

²³¹ Mücteba İlğürel, “Eşkîya”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 466-467.

değildir. Eşkîyalara yörenin zengin ağaları ve köylü reayası anlık çıkarları gereği destek vermiş, bu tür destekler “*yatak*” olarak adlandırılmıştır. Eşkîyalara destek verenlerin kasaba ve köylerde yaşayan zengin ve güçlü kişilerin olduğu Osmanlı arşiv kaynaklarında açıkça görülmektedir²³². Eşkîyalık olaylarında insan kaynağını teşkil eden yapılardan biri de konar-göçerler olmuştur. Bu toplumlar elverişsiz bir ekonomiye sahip oldukları için meydana gelen olumsuz durumlardan daha çok etkilenmişlerdir. Ekonomileri hayvancılığa dayandığı için hayvanlar arasında yayılan salgın bir hastalık bütün varlıklarını tehdit edebilmiştir. Bunun sonucunda sürülerini kaybetmiş ve fakirleşmişlerdir. Bu olumsuz olaylar eşkıyalığı veya dış güçlerin ordusuna paralı askerliği cazip hale getirmiştir²³³.

I. Mahmud döneminde mali sıkıntılar, uzun süreli savaşlar ve isyanlar otorite bozukluğuna yol açmış, birçok eşkıyalık hareketlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda çalışmaya konu olan mühimme defterinin sayfalarında eşkıyalık faaliyetleri ile alakalı 57 hüküm tespit edilmiştir²³⁴. Eşkîyalar için “erâzil ve eşkıya, eşkıyâ-yı abâzâ, kat‘-ı tarîk, şakî, şenâat, şakî-i haramî”²³⁵ gibi ifadeler kullanılmıştır. Eşkîyaların sebebiyet verdiği olaylar için de “nehb ve gâret, zulüm ve ta‘addî, vücûd-ı eşkıya, gasb u gâret, katl-i nefis, gasb-ı emvâl, fesâd ve şekâvet”²³⁶ ibareleri kullanılmıştır.

İncelediğimiz defterde eşkıyalık olaylarına daha çok. Arnavud,²³⁷ Yörükân,²³⁸ Levendât²³⁹, Karban²⁴⁰, Urban²⁴¹ taifeleri ve İzolî Aşireti²⁴² ile Gediklu²⁴³, Çağla²⁴⁴, Karahasanlı ve Tekkelü²⁴⁵ Cemaatlerinin sebebiyet verdikleri görülmektedir. Eşkîyalık faaliyetlerinde bulunan bu gruplar; insanları yaralama, canına kast etme,

²³² İlgürel, a.g.m., s. 465-467.

²³³ Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi-I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018, s. 41.

²³⁴ Hkm, 1113, 1114, 1115, 1135, 1149, 1153, 1155, 1162, 1169, 1174, 1176, 1177, 1178, 1179, 1181, 1195, 1203, 1211, 1213, 1214, 1217, 1218, 1244, 1258, 1259, 1264, 1269, 1272, 1274, 1305, 1306, 1319, 1357, 1358, 1382, 1390, 1392, 1398, 1399, 1445, 1446, 1447, 1472, 1501, 1533, 1534, 1548, 1570, 1577, 1599, 1600, 1605, 1611, 1612, 1613, 1614, 1617.

²³⁵ Hkm, 1114, 1213, 1213, 1217, 1113, 1146, 1398, 1399, 1446, 1447, 1611.

²³⁶ Hkm, 1113, 1264, 1358, 1382, 1574.

²³⁷ Hkm, 1141, 1219, 1244, 1269, 1398.

²³⁸ Hkm, 1113.

²³⁹ Hkm, 1602.

²⁴⁰ Hkm, 1213.

²⁴¹ Hkm, 1306.

²⁴² Hkm, 1214.

²⁴³ Hkm, 1573.

²⁴⁴ Hkm, 1113.

²⁴⁵ Hkm, 1573.

mallarını ve paralarını alma, korsanlık yapma, yol kesicilik, ev basma, köy basma ve yağmalama, ırza geçme, zulüm ile işkence yapma, halkın hayvanlarına el koyma gibi birçok faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Eşkîyalar, genellikle havanın ısındığı bahar aylarında tacizlerine başladıkları gözlenmiştir. Eşkîyaların daha önce yapmış oldukları faaliyetler göz önünde bulundurulmuş, baharın gelmesiyle birlikte bu tür olumsuz durumlarla daha çok karşılaşabileceği düşünülmüştür. Bu durumlar göz önünde bulundurularak Üsküdar ve Anadolu bölge sınırındaki askeri ve idari yetkililerin ittifak halinde hareket etmeleri istenmiş ve meydana gelebilecek herhangi bir eşkıyalık faaliyetinin bertaraf edilmesi için gerekli güvenlik tedbirlerin alınması ve bu tarz hareketlerde bulunanların bir an önce yakalanarak cezalandırılması istenmiştir²⁴⁶.

Yörükân, Arnavud, Karban, Urban ile başıboş Levendât Taifeleri ve İzolî Aşireti, Çağla Cemaati ile Karahasanlı ve Tekkelü Cemaatlerinin eşkıyalık olaylarına öncülük edebileceğini ve bunlara karşı gerekli tedbirlerin alınması konusunda Anadolu ve Rum ilindeki devlet görevlilerine defaatle hükümler yazıldığını görmekteyiz. Yörükân eşkıyasıyla ilgili olarak Anadolu valisi Vezir Veli Paşa'ya yazılan hüküm, bu konunun anlaşılması için iyi bir örnek olacaktır. Yörükân eşkıyasından Hacı İshak oğlu Abdülmümin'in kardeşleri, Süleyman ile Hasan, İcavedoğulları, Gediklu Cemaatinden Sarıkayaoğulları Nureddin, Çerkezoğulları, Ali Fettah ve Çolak Hasan isimli şahıslar birlik olarak Anadolu'da bulunan reayanın yolunu kesme, canına kıyma, mallarını zorla ellerinden alma, fesatlık ve haydutluk gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu sebeple bulundukları bölgeden Kıbrıs Adası'na nakledilmeleri emredilmiştir. Firar olaylarının yaşanmaması için mağara ve geçit yollarına sağlam setlerin çekilmesi istenmiştir. Ayrıca Tekke sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed, Menteşe mutasarrıfı, Denizli voyvodası ve Aydın muhassıl vekiline emirler gönderilerek nakil esnasında hiçbir eşkıyanın firar etmemesi, herhangi bir firar olayının yaşanması durumunda bölgede görevli olan memurun cezalandırılacağı hususu dile getirilmiştir²⁴⁷. Bununla birlikte aynı konuda Teke sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed'e, Menteşe mutasarrıfına, Aydın muhassıl vekili ve Denizli voyvodasına gerekli önlemlerin alınması için hüküm gönderilmiştir²⁴⁸. Anadolu'da

²⁴⁶ Hkm, 1259.

²⁴⁷ Hkm, 1113.

²⁴⁸ Hkm, 1114.

bulunan Karahasanlı ve Tekkelü Cemaatleri genellikle Anasıl, İçel ili ve Adana bölgelerine kışlamış, Kayseri sancağındaki Er-Hasan ve Beydağ'ında da yaylamışlardır. Bir süre sonra cemaat üyelerinin bir kısmı yaylak ve kışlak yer bakma bahanesiyle Niğde ve Aksaray kazalarına gitmiş, burada bulunan halkın harmanlarına saldırmıştır. Bağ ve bahçelerini yağmalamış, zulümde bulunmuşlardır. Bu durum üzerine merkez tarafından Karaman valisine, Niğde ve Aksaray kadılarına hükümler yazılmış, ortaya çıkan sorunların giderilmesi istenmiştir²⁴⁹. Başka bir hükümde de Anadolu eyaletinde Tekkelü Cemaatinden Pir Ahmed oğlu ve kardeşleri İbrahim ile Süleyman'ın yapmış oldukları eşkıyalık faaliyetlerinin ortadan kaldırılması için Anadolu valisi Vezir Veli Paşa görevlendirilmiştir²⁵⁰.

Eşkıyalık faaliyetinde bulunan bir diğer taife ise Karban Taifesidir. Bu taife, Mısır, Kuds-ü Şerife, Nablus, Cenin, Yafa, Gazze, Ramle ve Aclun bölgelerinde yolculuk yapan insanlara saldırıda bulunmuştur. Şam'a götürülmek üzere yola çıkarılmış ticaret mallarını gasp etmiş, sahiplerinin canına kıymıştır. Bunların yapmış olduğu olayların duyulması üzerine Şam valisi Mîrhâc Vezir Ali Paşa'ya hüküm gönderilmiş, eşkıyaların yakalanması ve bölgenin güvenliğinin sağlanması istenmiştir²⁵¹. Eşkıyalık yapan gruplardan bir diğeri de Urban Taifesidir. Bunlar Halep, Hama, Humus ve Şam bölgelerinde bulunan halka büyük zararlar vermiştir. Sebep oldukları zararların kendilerinden tazmin edilmesi için Debresiye ve Selimiye sancaklarının yöneticisi olan Genç Muhammed'e hüküm gönderilmiştir²⁵². Yine bu grubun Halep, Hama, Humus, Şam, Maarre ve Maarretünnuman sınır bölgelerinde çıkardığı eşkıyalık olayları üzerine Halep ve Rakka valilerine hükümler gönderilmiş, eşkıyalık faaliyetlerinin önlenmesi ve güvenliğin sağlanması istenmiştir²⁵³.

Eşkıyalık faaliyetlerinde öne çıkan bir diğer grup ise başıboş levendatlardır. Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'ya gönderilen bir hükümde, Gümüşhane ve çevresinde eşkıyalık hareketlerinde bulunan başıboş levendatların bulunduğunu, bunların bölge halkından zorla yem ve yiyecek aldıkları, paralarını gasp ederek zulüm yaptıkları belirtilmiştir²⁵⁴. Bu grubun başka bölgelerde de eşkıyalık

²⁴⁹ Hkm, 1573.

²⁵⁰ Hkm, 1258.

²⁵¹ Hkm, 1213.

²⁵² Hkm, 1306.

²⁵³ Hkm, 1445.

²⁵⁴ Hkm, 1617.

hareketlerinde bulundukları gözlemlenmiştir. Mora muhassılı Vezir Hacı Ebubekir Paşa'ya ve Mora adasındaki kadılar ve naiblere gönderilen hükümde, Rum ili ve Arnavutluk'tan Mora Adası'na geçen sekban ve levendatların, gayrimüslim köylerinde kanuna aykırı davrandıklarını, rahatsız edici söylemlerde bulunduklarını, caminin bulunmadığı köylerde nutuk attıklarını, halka zulüm ettiklerini görmekteyiz. Bu sekban ve levendatların yakalanması ve gerekli cezanın verilmesi istenmiştir²⁵⁵.

Taife ve cemaatlerin dışında İzolî Aşiretinin de eşkıyalık hareketlerinde bulundukları görülmüştür. Bu aşiret içinden Kadı oğlu Mustafa, kardeşleri Kör Ömer ve Telli, Muhtar oğullarından Osman, Süleyman, Barence oğlu Tosun, Ali, Süleyman oğullarından Mustafa, Begzâde, İmamoğlu Mahmud, Ahmed, Bektaş oğlu Mahmud, Cebail oğlu Mustafa ve Kadı oğlu Kasım isimli şahıslar Malatya kazasında Subaşı bölgesinde halkın yolunu kesme, zulüm etme, malını yağmalama ve cana kıyma gibi eşkıyalıklar yapmıştır. Bunun üzerine Malatya sancağı mutasarrıfı Rişvanzâde esseyid Mehmed Paşa'ya hüküm gönderilmiş, bu olaylara karışan eşkıyaların Rakka'ya sürgün ettirilmeleri istenmiştir²⁵⁶.

Eşkıyalık faaliyetlerinde bulunan taife, cemaat ve aşiretlerden çevreye verdikleri zarar kendilerinden tahsil edilmiş²⁵⁷, bunların bulunduğu yerlerden başka bölgelere nakl edilmeleri istenmiştir. Bu durum 1113. ve 1114. hükümlerden açıkça anlaşılmaktadır. Yörükân eşkıyasının Kıbrıs Adası'na nakli esnasında herhangi bir firar olayının yaşanmaması için de geçiş noktalarına küçük kalelerin inşa edilmesi ve sağlam setlerin çekilmesi emredilmiştir. Bir diğer hükümde de İzolî Aşiretinin Malatya kazasında yapmış olduğu hareketlere karşın Rakka'ya nakl edilecekleri belirtilmiştir²⁵⁸.

Eşkıyalar, yaşanan otorite boşluğundan faydalanmış hiçbir konuda sınır tanımamışlardır. Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında meydana gelen savaşta, Osmanlı ordusuna gönderilmek üzere İskenderun'dan Belgrad Kalesi'ne doğru yola çıkarılan cephaneye Akçayı kuyusunda, Urak oğlu ve Gögün köyünden Vedit oğlu ismindeki eşkıyalar saldırı girişiminde bulunmuşlardır. Bu saldırıda cephane güvenliğinden sorumlu askerler ile çatışmaya girilmiş, ölen ve yaralanan askerler

²⁵⁵ Hkm, 1134.

²⁵⁶ Hkm, 1214.

²⁵⁷ Hkm, 1306, 1445, 1577, 1617.

²⁵⁸ Hkm, 1113, 1114, 1214.

olmuştur. Bunun üzerine Payas ve Aziz kadıları bölgeye gönderilmiş, bu faaliyetlerin bertaraf edilmesi ve güvenliğin sağlanması istenmiştir²⁵⁹. Bir başka hükümde de yetmiş ikiden fazla eşkıyanın Orkan Adasında bulunan devletin zahire ambarına saldırıda bulundukları, bu saldırıda on askeri katlettikleri, sonrasında firar ettikleri belirtilmiştir²⁶⁰.

Osmanlı Devleti'nin bu döneminde dışarıdaki savaşlarını fırsat bilen eşkıyalar, karada olduğu gibi denizde de faaliyetlerini artırmıştır. Eşkıyaların denizde korsanlık yaptıklarıyla alakalı birkaç hükmü örnek vermek, konunun anlaşılması açısından yararlı olacaktır. Korsan eşkıyalar, Osmanlı savaş gemilerinin Tersâne-i 'Âmîreye kışlamak üzere döndüğü haberini alır almaz bu fırsattan yararlanmak istemiş, Sakız, Sefiri, Midilli ve Sisam adalarının yakın bölgelerinde serbestçe dolaşmışlardır. Bu durumun Payitaht tarafından duyulması üzerine başbuğı emini Mehmed Kapudan, adaların güvenliğini sağlamak için görevlendirilmiştir. İstanköylü İbrahim, Ali, Bodur Ali Ömer ve Sakızlı Ahmed ile Çalpak oğlu Mehmed'in gemileriyle birlikte başbuğı emini Mehmed Kapudanın emri altında hareket etmeleri, Akdeniz ve zikredilen adaların muhafazasını sağlamaları, adaları korsan eşkıyasından temizlemeleri istenmiştir²⁶¹. Bir diğer hükümde de Midilli, Sisam, İstanköy, İncirli, Rodos, Çobanlar ve Kerpe Adaları ile Selanik, Golos, Orfan ve Kaval bölgelerinde gemilerin geçişi esnasında korsanların saldırılabileceği ihtimaline karşı önlem alınması ve gemilerin geçişinin güvenli bir şekilde sağlanması için derya kapudanı Mustafa Paşa görevlendirilmiştir²⁶².

Korsan eşkıyalar, ticaret gemilerine saldırmayı meslek haline getirmiştir. Payitaht buna kayıtsız kalmamış, bu türden hareketlerin önüne geçmek için birçok tedbir almıştır. Patrona-i Hümayûnum kalyon kapudanına gönderilen hükümde, İskenderiye'den Rodos'a hareket eden ticaret gemilerinin korsan eşkıyalarına karşı korunması, herhangi bir saldırıya uğramadan güvenli bir şekilde geçişlerinin sağlanması istenmiştir²⁶³. Başka bir hükümde, Malta keferesi, Selanik'e bağlı Kesendire Adası yakınında bulunan limanları ve çevre koylarını bastığı, iki görevliyi esir aldığı, evlerini yağmalayıp, mallarını talan ettikleri belirtilmiştir. Ayrıca bu

²⁵⁹ Hkm, 1264.

²⁶⁰ Hkm, 1178.

²⁶¹ Hkm, 1115.

²⁶² Hkm, 1390.

²⁶³ Hkm, 1392.

eşkîyaların Humar Adasında serbestçe dolaştıkları haberinin payitaht tarafından duyulması üzerine Selanik sancağı mutasarrıfı Vezir Hüseyin Paşa görevlendirilmiştir. Bununla beraber Küçük Ahmed, Öküz Öldüren İbrahim ile Hanya muhafızı Mehmed Paşa'nın da acil bir şekilde Selanik taraflarına hareket etmeleri emri verilmiştir. Bu görevlilerden bölgede bulunan eşkıyaların etkisiz hale getirilmesi ve Akdeniz de güvenliğin tam olarak sağlanması istenmiştir²⁶⁴.

2.2.1. İdarecilerin Katıldığı Eşkîyalık Faaliyetleri

Osmanlı Devleti ile İran, Rusya ve Avusturya'nın savaş halinde bulunduğu bu dönemde devlet otoritesinin zayıfladığı, devletin resmi görevlilerinin de eşkıyalık olaylarına karışıp, eşkıyalık yaptığı görülmüştür. Mesela Ahmed Paşa, Hacı Hüseyin Paşazâde, Tahir ve Murad isimdeki kişilerin beş yüz asker ve Arnavud sakiniyle birleştikleri, Prizren kasabasını on gün boyunca kuşattıkları, bölgedeki halkın evlerine saldırdıkları, on askeri öldürdükleri ve bazı askerleri de yaraladıkları görülmektedir. Ayrıca bu şaki gurubu bununla yetinmemiş Yakub Ağa'nın hanesini, çiftliğini ve kazaya bağlı on köyü basarak, çarşı ve bazı bölgelerde yağma ve talan hareketlerinde bulunmuşlardı²⁶⁵. Başka bir örnekte ise Vali Hüseyin Paşa'nın Erzurum'da haksızlık yaptığı ve halka zulüm ettiği görülmektedir. Bu haksızlığın giderilmesi için Erzurum mollasına, müftüsüne, müderrisine, ulema ve serdengeçti ağalarına emir gönderilmiştir²⁶⁶. Bazı yöneticilerin de kadı mahkemesini basmaya cüret ettikleri görülmektedir. Nitekim Kayseri sancağı mutasarrıfı Ömer Paşa, Kayseri müfettişi Âdem Efendi ile yeniçeri zümresinden Genç Halil, Hacı Musa, Yalak Ömer, Yiğit İbrahim ve Ekmekçi Uzun Süleyman isimli eşkıyalarla birlik olmuş, iki yüz yeniçeri askeriyle birlikte mahkemeye saldırmıştır. Bunun sonucunda paşanın görevinden azledilmesi kaçınılmaz olmuştur²⁶⁷. Bununla birlikte eşkıyalık faaliyetlerinde bulunmadığı halde eşkıyalarla mücadelede gerekli hassasiyeti göstermeyen devlet görevlileri de olmuştur. Mesela, Orkan İskelesinde meydana gelen eşkıyalık hareketlerinde on askerin öldürülmesinden İbrahim Kapudan sorumlu tutulmuş, görevinden azledilmiştir²⁶⁸.

²⁶⁴ Hkm, 1155.

²⁶⁵ Hkm, 1244.

²⁶⁶ Hkm, 1319.

²⁶⁷ Hkm, 1305.

²⁶⁸ Hkm, 1178.

Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda birçok alanda zayıflaması, eşkıyalık faaliyetlerinin hem karada hem de denizde artarak devam etmesine sebep olmuştur. Eşkıyalar, Anadolu ve Rum ilinde bulunan eyaletlere, sancaklara, köylere ve Akdeniz bölgesinde bulunan Kesendire Rodos, Kerpe Çobanlar, Sisam, Sakız, İstanköy, Midilli ve bölgedeki diğer adalara saldırılarını yoğunlaştırmıştır²⁶⁹. Bu dönemde yaşanan eşkıyalık olayları aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo-3: Eşkıyalık Faaliyetleri ile İlgili Hükümlerin Gönderildiği Bölgeler

Hüküm Gönderilen Bölge/Makam	Hükümün Konusu	Hüküm No
Anadolu valisi Vezir Veli Paşa	Anadolu'daki Yörükân taifesi, Gediklu ve Çağla Cemaatlerinin faaliyetleri neticesinde iskân edilmeleri	1113
Tekke sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed, Menteşe mutasarrıfı, Aydın muhassıl vekili ve Denizli voyvodası	Anadolu'daki Yörükân Taifesi, Gediklu ve Çağla Cemaati faaliyetleri neticesinde iskân edilmeler	1114
Mehmed Kapudân, İstanköylü İbrahim, Ali, Bodur Ali, Ömer, Sakızlı Mahmud ve Çalpak oğlu Mehmed Kapudân	Sakız, Sisam, Sefiri, Midilli ve Sisam Adalarının korsan eşkıyasından temizlenmesi	1115
Mora muhassılı Ebubekir Paşa'ya	Mizistre kazasındaki eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1135
Anadolu valisi Teli Paşa, Turğud naibi Mustafa	Turğud kazasındaki eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1149
Edirne bostancıbaşı Süleyman	Edirne sakinin eşkıya tarafından öldürülmesi	1153
Ahmed Kapudân, Öküz Öldüren İbrahim, Öksüz Mehmed Kapudânlar	Selanik muzafatından Kesendire adasında korsan eşkıyalık faaliyetleri	1155
Riyale sancağı kapudânı Küçük Ahmed	Selanik muzafatından Kesendire adasının korsan eşkıyalardan temizlenmesi	1162
Basra valisine	Bağdad ve Basra eyaletlerinin eşkıyayı abâzâdan temizlenmesi	1169
Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer	Trabzon eyaleti kazaları ve Hatuniye vakfı civarının eşkıyalardan temizlenmesi	1174
Anadolu valisi Vezir Veli Paşa	Kütahya'daki levendâtların faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1176
Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer	Trabzon Akçaabat kazası muzafatından Yohun nahiyesi sakinlerinin eşkıyalık faaliyetinde bulunması	1177
Küçük Ahmed Kapudân, Fındıklı Mahmud ve kale dizdarı	Kesendire adası ve Orkan İskelesine korsan eşkıyaların saldırısı	1178, 1179
Küçük Ahmed Kapudân ve Sakızlı Ahmed Kapudân	Akdeniz'in korsan eşkıyasından temizlenmesi	1181
Florina kadısına	Florina kazasına bağlı Battal köyündeki kişilerin eşkıyalık faaliyetlerinde bulunduğu	1195
Silistre kadısı ve mütesellimi	Silistre'deki eşkıyalık faaliyetlerinin	1203

²⁶⁹ Hkm, 1390, 1391, 1392, 1468, 1599.

	bertaraf edilmesi	
Rodos sancağı mutasarrıfı Karahisârlı Mustafa Kapudân	Rodos sancağının korsan eşkıyasından temizlenmesi	1211
Şam valisi ve mir el-Hâc Vezir Ali Paşa	Nablus, Cenin, Yafa, Gazze, Ramle ve Aclun bölgelerinin eşkıyalardan temizlenmesi	1213
Malatya sancağı mutasarrıfı Rîşvanzâde esseyyid Mehmed Paşa	Malatya sancağı Subaşı nahiyesinde bulunan İzolî Aşireti faaliyetlerinin bertaraf edilerek, iskân edilmeleri	1214
Sivas valisi vezirine	Sivas sınırında bulunan Derklu mahallesinin eşkıyalardan temizlenmesi	1217
Diyarbakir Beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa, Cizre hâkimi ve Mardin voyvodası	Diyarbakir, Musul ve Trabzon bölgesinden geçen tüccarların eşkıyalardan korunması	1218
Rum ili valisi Belgrad muhafızı Vezir Ahmed Paşa	Eşkıyaların Prizren kasabasına saldıran eşkıyanın yakalanması	1244
Anadolu valisi Vezir Veli Paşa	Anadolu eyaletinde Tekkelü Cemaati faaliyetlerinin bertaraf edilerek, iskân edilmeleri	1258
Anadolu'nun sağ, sol ve orta kolu üzerindeki idarecilere	Bahar mevsimine girilmesiyle birlikte eşkıyalık faaliyetlerinin yaşanmaması için sınır bölgeleri güvenliğinin sağlanması	1259
Halep valisi, Payas ve Aziz kadıları	Üsküdar İskelesinden Belgrad Kalesi'ne gönderilecek cephanenin eşkıyalar tarafından saldırıya uğraması	1264
Rum ili valisi Belgrad muhafızı Vezir Ahmed Paşa	Yagodina muhafazası, Or köye yerleşik olan Deli Hasan Paşa'nın eşkıyalık faaliyetinde bulunması	1269
Sivas eyaleti yöneticisi Vezir Osman Paşa	Sivas eyaletinin eşkıyadan temizlenmesi	1272
Karahisâr-ı Şarkî sancağı yöneticisi Abdurrahman	Diyarbakir Çeteci Abdullah Paşa'nın Karahisar şarkine gidip bu bölgeyi eşkıyadan temizlemesi	1274
Kayseri sancağı idarecilerine	Kayseri'de meydana gelen eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1305
Debresiye ve Selimiye sancakları yöneticisi Genç Muhammed	Halep, Hama, Humus ve Şam bölgelerinde Urban Taifesi eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1306
Sivas valisi	Merzifon kasabasının eşkıyalardan temizlenmesi	1357
Ankara sancağı mutasarrıfı Murtaza Paşa ve Ankara kadısı	Akçekoyunlu Cemaatinden korsalı mahalleli sakinlerinin bulunduğu eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1358
Riyâle-i Hümâyûnum kalyon kapudân ve üç kıta kalyonları idarecileri	Midilli ve Sakız ve Sisam ve İstanköy ve İncirli ve Rodos ve Çobanlar ve Kerpe ve adalar araları ve Selanik ve Galos ve Orfan ve Kavala bölgelerinde korsan eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1390
Patrona-i Hümâyûnum kalyon kapudânı	İskenderiye'den Rodos'a giden tüccar gemilerinin korsan eşkıyalarından korunması ve güvenliğinin sağlanması	1392
Edirne bostâncıbaşısına ve Yenice-i Karasu nâ'ibine ve serdârı vd. idarecilere	Arnavud oğulları ve kocabaş oğulları isimli eşkıyaların yakalanması	1398
Halep ve Rakka valilerine	Hama ve Humus ve Maarre sınırlarında	1445

	Urban Taifesinin faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	
Hadizâde Mehmed	Gelibolu’da eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi	1446
Yeniçerileri ortalarından otuz üç sekbanların çorbacısı	Pınarhisar ve Vidin ve Macurlu taraflarındaki eşkıyaların yakalanması	1447
Erzurum valisi Vezir Veli Paşa’ya ve Koyulhisar kadısına	Koyulhisar’da yeniçerilik iddiasında bulunan eşkıyaların yakalanması	1472
Ankara sancağı yöneticisi Ömer	Ankara’daki eşkıyanın bertaraf edilmesi	1501
Kocaeli sancağına mutasarrıf ve Geyve ve Taraklı ve Göynük ve Lefke vd. idarecilere	Geyve kazası sakinlerinden Türk Hasan oğlu isimli eşkıya reisinin yakalanması	1533, 1534
Üzeyr sancağı beyi el-Hâc Ali	Burnaz Köprüsünü Zeytunburna ve öte cânibinden dahi Çakal tutuna varınca tüfekte gezen eşkıyaların yakalanması	1548
Edirne bostâncıbaşısına	Uzuncaâbâd Hasköy kazası, Urlu köyü sakinlerinden eşkıyalık faaliyetinde bulunanların yakalanması	1570
Edirne bostâncıbaşısı el-Hâc Süleyman	Gümölcine ve Selanik ortasında eşkıyalık faaliyetinde bulunan kişilerin yakalanması	1577
Riyâle-i hümayûn kapudân Küçük Ahmed vd. idarecilere	Akdeniz’de tüccar gemilerinin geçişi esnasında korsan eşkıyasından korunması	1599
Riyâle-i hümayûn kapudân Küçük Ahmed vd. idarecilere	Bozcaada’dan Gelibolu’ya gidecek gemilerin korsan eşkıyasından korunması	1600
Çavuşa	Gümölcine, Salta ve Mekri bölgelerinde eşkıyalık faaliyetlerinde bulunan kişilerin yakalanması	1605
Edirne bostâncıbaşısına ve İpsala ve Mekri ve Karacık ve Gümölcine ve Yenice-i Karasu ve Sarı Şuâbât ve Kavala ve Piroşine vd. idarecilere	Gümölcine, Salta ve Mekri bölgelerinde eşkıyalık faaliyetlerinde bulunan kişilerin yakalanması	1611, 1612, 1613, 1614
Erzurum valisi vezirim Veli Paşa	Bayburd, Kelkit, Şiran ve Karahisâr ovalarında gezen başıboş levendâtların yakalanması	1617

2.3. Sınırdaki Kalelerin Muhafazası

Osmanlı Devleti’nin İran, Avusturya ve Rusya ile ilişkilerini ve bu devletlerle girdiği savaşlar hakkında daha önce bilgi vermiştik. Doğuda İran, batıda Avusturya ve kuzeyde Rusya ile yapılan mücadelede ihtiyaç gereği birçok konuda hazırlıkların yapılmasını gerekli kılmıştır. En önemli hazırlıklardan biri sınır bölgelerinde bulunan kalelerin tamir edilmesi ile güvenliğinin sağlanmasıdır. Kalelere zahire temini, asker mikdarının artırılması, sevkiyatı yapılan askerlerin sayımı için yoklamacı tayini bu hazırlıklardan bir kaçıdır. Askeri sevkiyatın en çok yapıldığı cephe, doğu cephesidir. Doğru cephesi olmasının nedeni İran ile yapılan ve uzun süren savaşlardır. Bu konudaki hazırlıklar ile ilgili toplam 96 hüküm bulunmaktadır.

Bu dönemde Kars, Van, Erzurum, Belgrad, İrşova, Kefe, Taman, Açu, Ahıska, Özi, Kılburun ve Hotin'e asker sevkıyatı yapılmıştır. Askeri sevkıyatlar için eyalet yöneticilerine hüküm gönderilmiştir. Konunun daha iyi anlaşılması açısından vereceğimiz örnekler yerinde olacaktır. Kars eyaletine asker sevkıyatı için Belgrad muhafızına²⁷⁰, Ur Kalesinde bulunan altmışıncı bölük ortasına²⁷¹, Akkirman Kalesinde bulunan sekban ortalarına, Anadolu'nun sağ, sol ve orta koluna, kadılarına, nâiblere, serdengeçti ağalarına, alemdâr ve ocak ihtiyârlarına²⁷², Van'a gerekli askeri sevkıyat için de Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer Paşa'ya²⁷³, Ocak Küçük Çavuşu Ahmed'e²⁷⁴, Kayseri, Hendek, İznikmid, Pazarsuyu, Geyve, Bolu, Tokat, Kazili, Çorum, Tosya, Ankara, Kalecik, Kangırı idarecilerine²⁷⁵, Erzurum için de Sivas, Tokat²⁷⁶, Karaman, Anadolu, Adana valilerine²⁷⁷ ve Antakya'da bulunan seksen üçüncü cemaat²⁷⁸ bölge idarecilerine hükümler gönderilmiştir. Bu hükümlerde, zikredilen bölgelere askeri sevkıyatın acil olarak yapılması ve belirlenen tarihte hazır bulunulması istenmiştir. Askeri sevkıyat için hükümlerin gönderildiği bölgeler aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo-4: Sınırdaki Kalelerin Muhafazası ile İlgili Hükümler

Hükümün Gönderildiği Bölge/Makam	Askeri Sevkıyatın Yapılacağı Bölge	Hüküm No
Belgrad muhafazası	Kars	1400, 1491
Ur Kalesi altmışıncı bölükün ortası	Kars	1404
Akkirman Kalesi	Kars	1406
Kubaş Muhafazası	Kars	1492
Şehriban Kalesi	Kars	1493
Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesâriyla vd. idareciler	Kars	1496
On ikinci cemâatin çorbacısı el-Hâc Ahmed	Kars	1499
Divriği, Kemah, Erzincan ve Bayburd kadılarına ve zikr olunan kazâların yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları vd. idareciler	Kars	1503
Bölükân-ı erbâ'a agavat ve kethüdâları	Kars	1532
Yezd Kalesi	Kars	1543
Diyarbakır ve Erzincan ve Kemah ve Bayburt vd. idareciler	Kars	1580
Anadolu'nun orta koluna yemîn ve yesâriyla 'atîk cebeci serdengeçti ağaları ve alemdarları vd. idareciler	Kars	1581
Bölükân-ı erbâ'a agavat ve kethüdâlar	Kars	1593

²⁷⁰ Hkm, 1400.

²⁷¹ Hkm, 1404.

²⁷² Hkm, 1496.

²⁷³ Hkm, 1497, 1464.

²⁷⁴ Hkm, 1355.

²⁷⁵ Hkm, 1293, 1294.

²⁷⁶ Hkm, 1517.

²⁷⁷ Hkm, 1483, 1484, 1485.

²⁷⁸ Hkm, 1432.

Trabzon, Giresun, Of, Vize, Karahisâr-ı Şarkî, Bayburd ve Erzincan vd. idareciler	Kars	1609
Erzurum valisi vezirim Veli Paşa	Kars	1606
Erzurum eyâleti, Belgrad muhafazasında olan on yedinci ve yigirmi beşinci ve yetmiş dokuzuncu ve doksan altıncı vd. idareciler	Kars	1615
Kemah muhafazası	Erzurum	1401
Elli dört cemâat üçüncü sekban ortalarının	Erzurum	1405
Kefe Kalesi kırkinci bölükün ortası	Erzurum	1409
Antakya'dan seksen üçüncü cemaatin ortası	Erzurum	1432
Sivas eyâleti alaybeyleri	Erzurum	1478, 1482
Anadolu eyâleti elviye alaybeyleri	Erzurum	1479
Karaman eyâleti elviye alaybeyleri	Erzurum	1480
Adana eyâleti elviye alaybeyleri	Erzurum	1481
Karaman valisi	Erzurum	1483
Anadolu valisi	Erzurum	1484
Adana valisi	Erzurum	1485
Otuz yedinci cemâatin çorbacısı el-Hâc Mehmed	Erzurum	1500
Anadolu'nun orta koluna yemîn ve yesârıyla vd. idareciler	Erzurum	1504
Anadolu'nun sol koluna	Erzurum	1505
Anadolu'nun orta koluna yemîn ve yesârıyla vd. idareciler	Erzurum	1507
Anadolu'nun sol koluna	Erzurum	1508
Anadolu'nun orta koluna	Erzurum	1509
Anadolu'nun sol koluna	Erzurum	1510
Anadolu'nun orta koluna	Erzurum	1511
Anadolu'nun sağ koluna	Erzurum	1512
Sivas ve Tokad ve sâ'ir yemîn ve yesârlarına	Erzurum	1517
Bin nefer silâhdar terakkîlularına ağa nasb olunan Boyabat kethüdâ yerisi Hasan	Erzurum	1518
Bin nefer silâhdar terakkîlusi üzerlerine ağa nasb olunan Kütahya kethüdâ yerisi Mustafa	Erzurum	1519
Bin nefer sipâhî terakkîluları üzerlerine ağa nasb olunan Kütahya kethüdâ yerisi Mustafa	Erzurum	1520
Kefe muhafazasında olan yetmiş beşinci cemâatin çorbacısı Mustafa	Erzurum	1545
Anadolu'nun sol kol yemîn ve yesârıyla nihayetine varınca vâki' olan kazâlarda sâkin serdengeçti ağaları ve alemdarların kendü adamlarıyla Erzurum tarafına	Erzurum	1578
Anadolu'nun orta koluna	Erzurum	1579
Sivas sakinlerinden beyn-i nefer sipâhî terakkîlularine ağa nasb mütevellî zâde Mehmed	Erzurum	1588
Sivas kethüdâ yerisini Kenanzâde Mehmed	Erzurum	1589
Boyabat kethüdâ yerisi Hasan	Erzurum	1590
Kütahya kethüdâ yerisi Mustafa	Erzurum	1591
Anadolu eyâleti elviye zu'amâ ve erbâb-ı tımarından Erzurum'a	Erzurum	1594
Karaman eyâleti elviye alaybeyleri	Erzurum	1595
Adana eyâleti elviye alaybeyleri	Erzurum	1596
Sivas eyâleti elviye alaybeyleri	Erzurum	1597
Kayseri, Hendek, İznikmid, Pazarsuyu, Geyve, Bolu, Merzifon, Ankara, Kalecik, Kangırı, Tokad, Kazili, Çorum, Tosya ve Niksar vd. idareciler	Van	1293, 1294
Ocak Küçük Çavuşu Ahmed	Van	1355
Altmış yedinci cemâat ve yetmiş beşinci ve seksen üçüncü cemâatler ile yigirmi beş bölük ve beşinci sekban ortalarının turnacı başı Seyyid Ahmed	Van	1407
Trabzon alaybeyi	Van	1463

Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer Paşa	Van	1464, 1497
Turnacıbaşı Ahmed	Van	1471
Âsitâne-i sa'âdetimden Van muhafazasına ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm topçuları üzerlerine zâbıt nasb olunan dördüncü bölükün çorbacısı Yakup	Van	1498
Akkirman muhafazasında olan topçular zâbıtı on beşinci cemâatin çorbacısı Ali	Van	1544
Niğde sancağına mutasarrıf olub mukaddemâ Kars cânibine me'mûr olan Murtaza Paşa	Van	1620
Paşa sancağının sağ-sol kolları Üsküp, Dukakin, Prizren, İskenderiye, Ergiri, Elbasan, Avlonya, Delvine, Vulçitrın ve Alahisâr sancâkları üzere alaybeyleri	Belgrad	1143
Sâbika Tırhala sancağı mutasarrıfı olub Selanik sancağı veziri Mehmed Paşa	Belgrad	1315
Rum ili vâlisi	Belgrad	1146
Rum ili elviyesinden Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil	İrşova	1147
Tırhala, Selanik, Yanya ve Köstendil sancak alaybeyleri	İrşova	1142
Ada muhafazasından Ömer Paşa'ya, gönüllüyân ve beşlüyan cemâatlerinin agavat ve kethüdâ ve zâbıtânına vd. idareciler	İrşova	1119
Yergöğü Saksoncubaşı sâbika el-Hâc Ali	Hotin	1470
Ada Kalesi muhafazası	Hotin	1538
Belgrad Kalesi muhafazasında	Hotin	1546
Ada Kalesi muhafazasında yeniçeri zâbıtânı Turnacıbaşı Ahmed	Hotin	1560
Özi eyâleti alaybeyleri	Özi	1144
Özi eyâletindeki elviye alaybeyleri	Özi	1627
Sivas eyâleti alaybeylerine	Özi	1145
Sivas eyâleti ve Sinop	Özi ve Kılburun	1148
Mensûhat, Suğla, Kocaeli, Biga ve Gelibolu sancâkları alaybeyleri	Özi ve Kılburun	1173
Derya kapudânı olan Vezir Mustafa Paşa'ya ve Mensuhan, Sağla? ve Kocaeli, Biga ve Gelibolu sancâkları alaybeyleri	Özi ve Kılburun	1418
Bender muhafazası olan yigirmi dört bin cemâati	Ahıska	1402
Kesendire Kalesinden dördüncü bölük cemâatin bölük ortaları	Ahıska	1403
Akkirmaniye de elli üç cemâatin ortası	Ahıska	1408
Taman Kalesi muhafazası	Açu	1163
Açu Kalesi muhafazası	Taman Kalesi	1164
Ur Kalesi muhafazasında olan seksen birinci cemâatin ortası	Şehriban Kalesi	1495
Taman Kalesi muhafazası	Kutayıs? Kalesi'ne	1494
Cedid Kalesi	Kefe Kalesi	1338
Trabzon alaybeyisine	Van Kalesi tamiri	1275
Anadolu eyâletindeki elviye alaybeylerine	Kars ve Van Kalesi tamiri	1434
Karaman eyâletindeki elviye alaybeylerine	Kars ve Van Kalelerinin tamiri	1435
Sivas eyâletindeki elviye alaybeylerine	Kars ve Van Kalesi tamiri	1436
Adana eyâletindeki elviye alaybeylerine	Kars ve Van Kalesi tamiri	1437
Erzurum eyâletindeki elviye alaybeylerine	Kars Kalesi tamir	1307
Erzurum vâlisi Veli Paşa'ya ve Erzurum eyâletinin zu'amâ ve erbâb-ı tımarı vd. idareciler	Kars Kalesi tamir	1604

2.4. Yoklamacı Tayini

Çalışmaya konu olan defterde sınır bölgelerine yapılan askeri sevkیاتlar ile birlikte yoklamacı tayinlerinin de yapıldığı görülmektedir. Bir bölgeye sevk edilen asker sayısı, zahire ve savaş malzemesi miktarının tespit edilmesi gibi birçok alanda yoklama yapılmıştır. Yoklama sonuçları deftere kaydedilmiş, bu defterlerin ilgili yetkililere gönderilmesi istenmiştir. Defterde yoklamacılar ile alakalı 11 hüküm bulunmaktadır²⁷⁹. Konu ile ilgili hükümde, Kars'a nakledilen askerlerin miktarının belirlenmesi amacıyla yoklamacı tayin edilmiş, yoklamacıya yardımcı olunması için bölgedeki sancakbeyinin, ocak alaybeyinin ve çeribaşlarının ellerindeki beratlarıyla birlikte hazır bulunmaları istenmiştir. Ayrıca tahrir yapılması istenmiş, gerekli bilgilerin deftere kaydedilmesi ve defterin mühürlenmesi gibi hususlar belirtilmiştir²⁸⁰. Bir diğer hükümde de Sivas eyaletinden Erzurum'a gönderilen askerlerin yoklamasının yapılması için yoklamacı tayin edildiği belirtilmiştir²⁸¹. Diğer taraftan Tırhala'dan, Selanik'ten, Yanya'dan ve Köstendil'den gönderilecek askerlerle, daha önceden Rum ili ve Belgrad'a gönderilen askerilerin alaybeyleri ile birlikte derhal İrşova'da hazır bulunmaları istenmiş, gerekli yoklamanın yapıp defterin der-saadete gönderilmesi istenmiştir²⁸². Yoklamaların genellikle haziran ayı başlarında yapıldığı göze çarpmaktadır. Erzurum valisi Vezir Veli Paşa maiyetine²⁸³, Abdullah Paşa maiyetine²⁸⁴, yoklamacıların hazıranda hazır bulunması gerektiği belirtilmiştir.

2.5. Gemi İnşası

Osmanlı Devleti'nin uzun süren savaş döneminde savaş gemilerine çok fazla ihtiyaç duyulmuştur. Bu neden ile Tersane-i 'Âmîrede savaş gemilerinin bahar mevsimi başında tamamlanması istenmiştir. Defterde, gemi inşası sırasında gerekli olan kerestenin tedarik edilerek tersaneye gönderilmesi hususunda 4 hüküm bulunmaktadır²⁸⁵. Örneğin, gemi inşasında Paşazâde Mustafa'nın memuru olduğu bir geminin Sinop'ta acil olarak tamire alınması, tamir işlerinin de bahar mevsiminin

²⁷⁹ Hkm, 1110, 1142, 1478, 1482, 1507, 1517, 1524, 1582, 1588, 1594, 1609, 1627.

²⁸⁰ Hkm, 1110.

²⁸¹ Hkm, 1478.

²⁸² Hkm, 1142.

²⁸³ Hkm, 1507, 1517.

²⁸⁴ Hkm, 1524.

²⁸⁵ Hkm, 1197, 1211, 1310, 1467.

başında tamamlanması gerektiği belirtilmiştir²⁸⁶. Rodos'ta inşa edilen ve Karahisarlı Mustafa Kapudanın memurluğunu yaptığı geminin bir an önce tamamlanması istenmiştir²⁸⁷. Ayrıca Tersane-i 'Âmîrede yapımına devam edilen savaş gemileri için ihtiyaç duyulan kerestenin nakli hakkında Kocaeli sancağı mutasarrıfı ve İznikmid kereste eminine gönderilen hükümde ellerinde bulunan kerestenin hemen tersaneye gönderilmesi emri verilmiştir²⁸⁸.

2.6. Ticaret Gemilerinin Güvenliği

Eşkıyaların korsanlık faaliyetlerinden ticaret gemileri de çok etkilenmiştir. Bu nedenden ötürü ticaret gemilerinin geçiş güzergâhının korunması ve gemi geçişleri esnasında güvenliğin sağlanması için hükümler yazılmıştır²⁸⁹. Özellikle iskelelerden gemi geçişlerine saldırılar gerçekleştirmiştir. İskenderiye İskele'sinden geçecek gemilere herhangi bir saldırının yapılmasını önlemek gayesiyle Patrona-i hümayuna gerekli önlemlerin alınması konusunda hükümler yazılmıştır²⁹⁰. Bununla beraber Midilli, Sakız, Sisam, İstanköy, Rodos, Çobanlar ve Kerpe Adaları ile Selanik, Galos, Orfan ve Kaval bölgelerinden geçen gemilerin güvenliğini sağlamak için Riyale-i hümayun gemi kapudanı görevlendirilmiştir²⁹¹. Ayrıca Kıbrıs, Dimyat ve Payas İskelelerinden ticaret gemilerinin güvenli bir şekilde geçişlerini sağlamak üzere Küçük Hasan Kapudan görevlendirilmiştir²⁹².

2.7. Vergi ve Vergi Ödemeleri

Osmanlı Devleti'nin yapmış olduğu fetihler neticesinde devletin sınırları geniş bir coğrafyaya yayılmış, buna paralel olarak devletin askeri, siyasi, iktisadi, sosyal yapısında da gelişmeler ve değişiklikler meydana gelmiştir. Bundan ötürü devletin toprak sınırları içerisinde tek bir vergi düzeni sağlanamamıştır. Fethedilen bir yerin coğrafi konumu, dini, ırkı, kültürel özellikleri ile ekonomik ve sosyal yapısı göz önünde bulundurulmuş, farklı farklı düzenlemeler yapılmıştır. Osmanlı Devleti

²⁸⁶ Hkm, 1197.

²⁸⁷ Hkm, 1211, 1310.

²⁸⁸ Hkm, 1467.

²⁸⁹ Hkm, 1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392.

²⁹⁰ Hkm, 1387.

²⁹¹ Hkm, 1388.

²⁹² Hkm, 1389.

yöneticileri, var olan düzenin bozulmaması adına fethedilen bölgenin şartlarına uygun bir vergi sistemini uygulamaya çalışmışlardır²⁹³.

Osmanlı Devleti'nin, XVII. yüzyılda iktisadi yapısında artan giderlerini karşılamak amacıyla “imdâdiyye” adıyla bazı uygulamalara gidildiği görülmüştür. İmdâdiyye, özellikle uzun süren savaşların getirdiği mali sıkıntıların giderilmesi için bir finansman yolu olarak başvurulduğu bir tür iç borçlanmadır. Böylece savaşlarla bağlantılı olarak ilâve levend askeri almak ve savaş zamanlarında bu kişilere nakit olarak ödeme yapmak, donanmanın ihtiyaçlarını gidermek, savaş için gerekli ihtiyaçları sağlamak adına imdâdiyye uygulamalarıyla ek bir nakit kaynak oluşturulmuştur. Önceleri devletin ileri gelenlerinden, varlıklı ailelerden, valiler gibi devletin önde gelen memurlarından ve saray kadınlarından gelirlerinin yarısı talep edilerek iç borçlanmaya gidilmiştir. Kayıtlarda ödünç anlamına gelen “ber vech-i karz” olarak da anılmıştır. XVII. yüzyılda “imdâd-ı seferiyye” adıyla geçici bir özellik taşıırken XVIII. yüzyıl ile birlikte “imdâd-ı seferiyye” ve “imdâd-ı hazariyye” olmak üzere ikiye ayrılmış, devamlı ve düzenli vergiler haline gelmiştir²⁹⁴. Çalışmaya konu olan defterde birçok türden vergi tahsilinin yapıldığı görülmüştür. En çok tahsilatının yapıldığı vergi türü İmdâd-ı hazariyye vergisidir. Bu konu ile alakalı 30 hüküm bulunmaktadır²⁹⁵. Konuyla alakalı bir hükümde, Çıldır eyaletinde imdâd-ı hazariyyenin belirlenen şartlar çerçevesinde yılda iki taksit olacak şekilde Çıldır eyaleti mutasarrıfı Yusuf Paşa'ya teslim edilmesi belirtilmiştir²⁹⁶. Bir başka örnekte de Kayseri sancağı mollasına ve kadılarına gönderilen hükümde tahsil edilecek imdâd-ı hazariyye vergisinin üç taksit halinde Kayseri sancağı yöneticisi Seyyid Mehmed'e teslim edilmesi istenmiştir²⁹⁷. Diğer bir hükümde, Rum ili valisi Belgrad muhafızı Ahmed Paşa'ya, bu bölgeden imdâd-ı hazariyyeyi 1154 senesi muharrem ayının başında yılda iki taksit şeklinde zamanında toplanması emredilmiştir²⁹⁸.

²⁹³ Mehmed Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Isparta 1997, s. 134.

²⁹⁴ Tayfun Ulaş, “Osmanlı Maliyesinde İmdâdiyye Vergilerinin Ortaya Çıkışı”, (Ed. Arif Bilgin, Burhan Çağlar), *Klasikten Moderne Osmanlı Ekonomisi*, Kronik Kitap Yayını, İstanbul 2019, s. 57-69.

²⁹⁵ Hkm, 1111, 1122, 1158, 1161, 1171, 1177, 1204, 1212, 1224, 1225, 1229, 1287, 1291, 1317, 1323, 1337, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1353, 1359, 1386, 1393, 1490, 1491, 1556, 1602, 1608.

²⁹⁶ Hkm, 1171.

²⁹⁷ Hkm, 1287.

²⁹⁸ Hkm, 1212.

Bir diğerk vergi türü olan cizye ve haraç, gayrimüslimlerden alınan vergilerdir. Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan gayrimüslimlerden can ve mal güvenliğinin sağlanması karşılığında alınan vergiye “cizye”, toprak işletilmesi karşılığında alınan vergiye de “haraç” denilmiştir²⁹⁹. Bu vergiler ile alakalı 17 hüküm bulunmaktadır³⁰⁰. Konuyla alakalı bir hükümde, Çıldır eyaleti veziri Yusuf Paşa’nın, Çıldır eyaletinde cizye vergisini vaktinde toplaması gerektiği ifade edilmiştir³⁰¹. Öte taraftan incelememize konu olan mühimme defterinin bölümlerinde gümrük³⁰², yaylak kışlak³⁰³, öşür³⁰⁴, resm-i çift ve ispence³⁰⁵ ile olağanüstü durumlara alanına fakat sonraları sürekli hale getirilen avârız vergisine rastlanılmıştır³⁰⁶.

Tablo-5: Alınan Vergilere Dair Hükümler

Vergi Türleri	Hüküm No
İmdâdiyye-i Hazariyye	1111, 1122, 1158, 1161, 1171, 1177, 1204, 1212, 1224, 1225, 1229, 1287, 1291, 1317, 1323, 1337, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1353, 1359, 1386, 1393, 1490, 1491, 1556, 1602, 1608
Cizye ve Haraç	1123, 1167, 1196, 1383, 1384, 1542, 1569, 1573, 1577, 1601, 1618, 1622, 1133, 1250, 1517, 1610, 1618
Gümrük	1177, 1218, 1383, 1569, 1622
Avarız	1177, 1601, 1622
Rüsûm ve örfiye (yaylak, kışlak, hayvan otlatma)	1158
Resm-i çift ve İspence	1549, 1569, 1601, 1602
Öşür	1241

2.8. İdari Atamalar

Divân-ı Hümâyûnda siyasi, sosyal, ekonomik, askeri konular dışında atama ve görevlendirmeler ile ilgili hükümlerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Osmanlı Devlet yönetiminin merkez ve taşra teşkilatında birçok idari atama gerçekleşmiştir. İncelediğimiz defterin hükümlerinde, idari atamaların işleyişini, atamalarda izlenen

²⁹⁹ Mehmet Erkal, “Cizye”, *DİA*, C.8, İstanbul 1993, s. 42.

³⁰⁰ Hkm, 1123, 1167, 1196, 1383, 1384, 1542, 1569, 1573, 1577, 1601, 1618, 1622, 1133, 1250, 1517, 1610, 1618.

³⁰¹ Hkm, 1123.

³⁰² Hkm, 1177, 1218, 1383, 1569, 1622.

³⁰³ Hkm, 1158.

³⁰⁴ Hkm, 1241.

³⁰⁵ Hkm, 1549, 1569, 1601, 1602.

³⁰⁶ Hkm, 1177, 1601, 1622.

yolu ve organizasyonun ne şekilde olduğunu görebiliriz. İdari atamalarda beylerbeyi, mutasarrıf, mütesellim, kapudan gibi görevlilerin atamaları belirlenen yerlere yapılmıştır. Bu konu ile alakalı incelediğimiz kısımda 51 hüküm tespit edilmiştir. Mesela Diyarbekir eyaletinde Beylerbeyi olan Çeteci Abdullah Paşa, Kars eyaletine beylerbeyi görevine atanmıştır³⁰⁷. Yine, Niğde sancağının eski mutasarrıfı olan Ömer, Ankara sancağına atanmıştır³⁰⁸.

Bazı beylerbeyi, tayin edildikleri bölgeye gitmeyip, yerine bir mütesellim gönderdikleri de oluyordu. Mütesellimlik, Osmanlı taşra idaresinde XVII. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmış, Tanzimat'a kadar devam etmiştir³⁰⁹. Konuyla alakalı bir hükümde, Hanya Sancağına Vezir Hüseyin Paşa atanmıştır. Ancak Hüseyin Paşa görev bölgesine gitmeyip yerine bir mütesellimin göndermiştir³¹⁰. Ayrıca Vezir Ahmed Paşa kendisine tevcih edilen eyalete gidene dek yerine bir mütesellimin atamıştır³¹¹.

Tablo-6: İdari Atamalar ve Yapıldığı Bölgeler

Hükümün Gönderildiği Makam/Bölge	Atanan Kişi ve Görev Yeri	Hüküm No
Çıldır eyâleti	Yusuf Paşa: Çıldır eyâleti	1123
Sâbık Çıldır valisi Vezir Hüseyin Paşa'ya	Hüseyin Paşa: Sivas eyâleti	1124
Sivas eyâletindeki kadılara	Hüseyin Paşa: Sivas eyâleti	1128
Şam valisi ve Mîrhâc Vezir Ali Paşa'ya	Osman Paşa: Mora eyâleti	1137
Erzurum valisi olan Vezir Hüseyin Paşa'ya	Ebubekir Paşa: Karaman eyâleti	1161
Bosna eyâleti kendüye ihsân olunan sâbık Vezir el-Hâc Mehmed Paşa'ya	Mehmed Paşa: Bosna eyâleti	1241
Sâbık Diyarbekir Beylerbeyisi olup hâlâ Kars eyâleti kendüye ihsân olunan el-Hâc Abdullah Paşa'ya	el-Hâc Abdullah Paşa: Kars eyâleti	1270
Sâbık Adana valisi olup hâlâ Sivas eyâleti kendüye tevcih olunan Vezir Osman Paşa'ya	Osman Paşa'ya: Sivas eyâleti	1272
Sâbık Seddülbahir muhafazasına	Ahmed Paşa'ya: Adana eyâleti	1273
Sâbık Kars Beylerbeyisi olup hâlâ Karahisâr-ı Şarkî sancağı kendüye tevcih olunan Abdurrahman Paşa'ya	Çeteci Abdullah Paşa: Kars eyâleti	1274
Sâbık Sivas valisi olup hâlâ Diyarbekir Eyâleti kendüye tevcih ve ihsân olunan Vezir Hüseyin Paşa'ya	Hüseyin Paşa: Diyarbekir eyâleti	1276
Adana eyâletindeki kadılara	Ahmed Paşa: Adana eyâleti	1278
Van Beylerbeyisine	Çeteci Abdullah Paşa: Kars	1286

³⁰⁷ Hkm, 1286.

³⁰⁸ Hkm, 1501.

³⁰⁹ Yücel Özkaya, "Mütesellim", *DİA*, C.32, İstanbul 2006, s. 203.

³¹⁰ Hkm, 1152.

³¹¹ Hkm, 1321.

Âmed mollasına ve Diyarbekir eyâletindeki kadılara ve a'yân-ı vilâyete	Hüseyin Paşa: Diyarbekir eyâleti	1288
Sivas eyâletindeki kadılara ve a'yâna	Osman Paşa: Sivas	1290
Adana eyâletindeki kadılara ve a'yân-ı vilâyete	Ahmed Paşa: Adana eyâleti	1291
	Çeteci Abdullah Paşa: Kars eyâleti	1292
Erzurum eyâleti alaybeylerine	Çeteci Abdullah Paşa: Kars eyâleti	1307
Sâbık Kars Beylerbeyisi olup hâlâ Kars'da olan Yusuf Paşa'ya	Çeteci Abdullah Paşa: Kars eyâleti	1308
Sâbık Özi valisi olup hâlâ Anadolu eyâleti kendüye tevcih olunan Vezir Numan Paşa'ya	Numan Paşa: Anadolu eyâleti	1312
Sâbık Anadolu valisi olup hâlâ Erzurum eyâleti kendüye tevcih olunan Vezir Veli Paşa'ya	Veli Paşa: Erzurum eyâleti	1313
Sâbık Bosna valisi olup hâlâ Özi eyâleti kendüye ihsân olunan Vezir Abdullah Paşa'ya	Abdullah Paşa: Özi eyâleti	1314
Sâbık Erzurum valisi olup hâlâ Kefe eyâleti kendüye tevcih ve Kefe muhafazasına me'mûr ve ta'yîn kılınan vezirim Hüseyin Paşa'ya	Hüseyin Paşa: Kefe eyâleti	1316
	Veli Paşa: Erzurum eyâleti	1322
Hâlâ Anadolu eyâleti kendüye tevcih olunan vezirim Numan Paşa'nın kethüdâlığı hizmetinde olup rütbe-i mîr-i mîrân tenbihi ile Moskov elçisine mihmândâr vd. idarecilere	Sâbık Özi valisi: Anadolu eyâleti	1330
Özi eyâletindeki kadılara	Abdullah Paşa: Özi eyâleti	1331
Sâbık Özi Kalesi muhâfızı olan Ebubekir'e	Abdullah Paşa: Özi eyâleti Numan Paşa: Anadolu eyâleti	1332
Musul Beylerbeyliği Ahmed Paşa'ya	Ahmed Paşa: Musul eyâleti	1348
Diyarbekir eyâletindeki kadılara	Hüseyin Paşa: Diyarbekir eyâleti	1549
Musul eyâletindeki kadılara ve a'yân-ı vilâyete	Sâbık Van beylerbeyi Osman: Musul eyâleti	1608
Niğde sancağına mutasarrıf olan Kars tarafına me'mûr olan Murtaza Paşa	Osman: Musul eyâleti Musul Beylerbeyi: Ahmed Şehrizar eyâleti	1620
Hanya muhâfızı olan sâdır sâbık Vezir el-Hâc Mehmed Paşa'ya	Hüseyin Paşa: Hanya sancağı	1151
Hanya kadısı ve Hanya Kalesi agavat ve zâbitânına	Hüseyin Paşa: Hanya sancağı	1152
Sâbık Selanik sancağı mutasarrıfı Hanya veziri Hüseyin Paşa'ya	Hüseyin Paşa: Hanya sancağı	1154
Rodos Sancağına mutasarrıf olan Karahisârlı Mustafa Kapudân	Karahisârlı Mustafa Kapudân: Rodos sancağı	1211
Sâbık Vidin muhâfızı olup Selanik sancağı kendüye ihsân olan Vezir Mustafa Paşa'ya	Ahmed Paşa: Selanik sancağı	1242
Niğbolu Sancağıyla Vidin muhâfızı ta'yîn olan sâdır esbâk vezir Abdullah Paşa'ya	Abdullah Paşa: Niğbolu sancağı	1243
Selanik monlasına ve Selanik sancağındaki	Mustafa Paşa: Selanik sancağı	1249

idari ve askeri yetkililere		
Sâbık Karahisâr-ı Şarkî sancağı mutasarrıfı İbrahim'e	Abdulrahim: Karahisâr-ı Şarkî sancağı	1284
Kayseri mollasına ve Kayseri sancağındaki kadılara ve a'yân-ı vilâyete	Seyyid Mehmed: Kayseri sancağı	1287, 1305.
Karahisâr-ı Şarkî sancağındaki kadılara ve a'yân-ı vilâyete	Sâbık Kars Beylerbeyi Abdülrahman: Karahisar Şarki sancağı	1289
Debresiye ve Selimiye sancakları kendüye ihsânım olan Genç Muhammed	Genç Muhammed: Debresiye ve Selimiye sancakları	1306
Sâbık Tırhala sancağı mutasarrıfı olup hâlâ Selanik sancağı kendüye tevcîh olunan Vezir Mehmed Paşa'ya	Mehmed Paşa: Selanik sancağı	1315
Yenişehir Fenar monlasına ve Tırhala sancağındaki kadılara	İskender Paşa: Tırhala sancağı	1321
Sâbık Niğde sancağı mutasarrıfı olup hâlâ Ankara sancağı kendüye tevcîh olunan Ömer'e	Sâbık Niğde sancağı mutasarrıfı Ömer: Ankara sancağı	1501
Sâbık Ankara sancağı mutasarrıfı olup hâlâ Niğde sancağı kendüye tevcîh olunan Murtaza Paşa'ya	Murtaza Paşa: Niğde sancağı	1523
Üsküp Sancağındaki kadılara	İbrahim: Üsküp sancağı	1574
Bursa mollasına ve Hudâvendigâr sancağındaki kadılara	Yahya Paşa: Bursa livası	1352
Ankara Sancağına mutasarrıf Mîr Fazlı Paşa	Hüseyin Paşa: Sivas eyâleti	1353
Selanikli Mustafa Kapudân	Küçük Ahmed Kapudân: Bahr-i Sefid	1194

2.6. Diğer Konular

Defterde, bazı konular hakkında çok fazla hüküm bulunmadığından dolayı bunları bu başlık altında işlemeyi uygun gördük. Bu konular; cami masrafının karşılanması³¹², kilise onarımı³¹³ ve zahirenin ihtiyaç duyulduğu bölgelere nakledilmesidir. Bunlar arasında en fazla hüküm zahire nakli ile ilgilidir. Bu konuda toplam 9 hüküm bulunmaktadır³¹⁴. Mesela bir hükümde Belgrad Kalesinde bulunan askerlerin yiyecek ihtiyacının karşılanması için Ruscuk, Şumnu ve Yergöğü kazalarından 37.500 kile buğdayın toplandığı ve zahirenin güvenli bir şekilde kaleye sevkıyatı için yetkililerin uyarıldığı görülmektedir. Aynı hükümden Silistre Kazasından da 18.500 kile buğdayın yine Belgrad Kalesi'ne sevk edilmesi

³¹² Hkm, 1139, 1156, 1381.

³¹³ Hkm, 1277, 1411.

³¹⁴ Hkm, 1279, 1281, 1283, 1382, 1542, 1551, 1601, 1622.

istenmiştir. Zahirenin hangi cins ve kaç para tuttuğunun deftere kaydedilmesi gerektiği yine bu hükümde belirtilmiştir.³¹⁵ Başka bir hüküm ise Niş'e gönderilecek zahirenin, Belgrad'ın eski defterdarı olan Ahmed tarafından denetlenmesi istenmekteydi³¹⁶.

Göze çarpan bir diğer önemli konu ise Osmanlı Devleti'nin 1718 yılında Macar II. Ferenc Rákóczi'yi kendi topraklarına davet etmesidir. II. Ferenc Rákóczi aile üyeleri ve yanında bulunan kişiler ile birlikte Tekirdağ'a yerleştirilmiştir. Çalışmaya konu olan bu defterde II. Ferenc Rákóczi ile birlikte Tekfurdağı civarına yerleştirilen kişiler I. Mahmud döneminde de varlığını devam ettirmiştir. Ayrıca bu kişilere hayvanlarını otlatması için gerekli olan otlak bölgesinin de tahsis edildiği görülmüştür³¹⁷.

³¹⁵ Hkm, 1279.

³¹⁶ CBOA, [MD] 147, s. 372.

³¹⁷ Hkm, 1540; https://tr.wikipedia.org/wiki/II._Ferenc_R%C3%A1k%C3%B3czi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HÜKÜMLERİN ÖZETİ VE GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR

3.1. Hüküm Özetleri

Sayfa/311 Hüküm-1107

Trablusşam eyaletinde iki seneden beri devam eden sorunların tespit edilip giderilmesi. Gerekli akçenin tedarik edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/311 Hüküm-1108

1107 numaralı hüküm için yazılan kısa bir not.

Sayfa/311 Hüküm-1109

Görevli memurun bulunduğu bölgeden hafif yüklü binek hayvanlar ile acele bir şekilde İstanbul'a gitmesi istenmektedir. Ağır yükün ise ardından ulaştırılması hususunda hüküm.

Sayfa/312 Hüküm-1110

Kars eyaletinde bulunan tımarlarda hile ve düzenbazlık mevcuttur. Bunları bir düzene sokmak için yoklamacı tayin edilmiştir. Yoklamacı tımar sahipleriyle yüz yüze görüşecek, tımarları tespit edip deftere kaydedecektir. Bütün bu işlemler yapılırken hiçbir ferdin zarara uğratılmaması hususunda hüküm.

Sayfa/312 Hüküm-1111

Karahisar'da tahsil edilen verginin artırılması, tahsildarlar için kiralanan konakların kirası ödendiği halde tahsildarların bu konaklarda kalmadığı, halktan haksız yere kemer vergisinin alınmaması, yapılmış olan masrafların ve borç senedlerinin tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/313 Hüküm-1112

Dizlerinden rahatsız olan tüccar kadının yaptığı işlerin kolaylaştırılması, rahatsız edilmemesi hususunda hüküm.

Sayfa/313 Hüküm-1113

Eşkıyalık faaliyetlerini sürdüren cemaatlerin Kıbrıs Adası'na sevk edilmesi ve nakil esnasında firar edebilecek eşkıyaların yakalanması, geçit yollarının kapatılması, önüne sağlam setlerin çekilmesi, Aydın, Denizli, Menteşe ve Tekke bölgelerindeki görevlilerin firar olaylarına karşı tedbirli davranmaları hususunda hüküm.

Sayfa/313 Hüküm-1114

Eşkıyalık faaliyetlerini sürdüren cemaatlerin en yakın adaya nakil edilmesi, nakil esnasında firar edebilecek eşkıyaların yakalanması, bu bölgelerde bulunan mağaraların tıkanması ve önüne sağlam setlerin çekilmesi, gerekirse küçük kalelerin inşa ettirilmesi, adı geçen kişilerin kaçmalarına engel olmak ve haklarında gerekli tahkikatların yapıp cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/314 Hüküm-1115

Sakız, Sefiri, Midilli ve Sisam adalarındaki eşkıyalık faaliyetlerine karşı Tersane-i âmîreden savaş gemilerinin donanımlı bir şekilde adalara yönlendirilmesi, eşkıyaların bertaraf edilmesi, canının bağışlanması şartıyla teslim olan kişilerin herhangi bir zarara uğratılmaması, zarara uğrar ise gerekli tahkikatların yapıp sorumluların cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/315 Hüküm-1116

Saruhan sancağına bağlı Marmara nahiyesinde Süleymanlu karyesinde Mutasarrıf Salih Beyin vefatından sonra oğluna geçmesi gereken tımarın oğlu tarafından kabul edilmemesi, tımarın Mustafa isimli kişiye tevcihi hususunda hüküm.

Sayfa/315 Hüküm-1117

Niğde sancağı mutasarrıfı tarafından fazla vergi toplanmış, bölge halkı merkeze mühürlü dilekçe ile şikâyetle bulunmuştur. Merkez tarafından, bölgeyi kontrol etmek amacıyla güvenilir adamlar sevk edilmiş, söz konusu mutasarrıf kendisini savunmuş ve iftiraya uğradığını söylemiştir. Bu durumun araştırılması hususunda hüküm.

[315] Hüküm- 1118

Zerne Irmağı yol güzergâhında değişikliğe gidilecektir. Bundan dolayı yakınında bulunan köylerin yok olunacağı ihbarı üzerine, nehir güzergâhının düzenlenmesi istenmektedir. Zarar gören mahallelerin ve evlerin tamir edilmesi, ihmal edilmemesi hususu hakkında hüküm.

Sayfa/316 Hüküm-1119

Ada muhafazasında ve Ada-yı Kebir Kalesinde bulunan Gönüllüyân ve Beşlüyan Cemaatlerinin ileri gelenlerinin askerleriyle birlikte İrşova'ya gitmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/316 Hüküm-1120

Zerne Irmağı su yolunun güzergâhı değişikliklerinde yakınında bulunan köylerinde yok olunacağı haberi üzerine, ırmağın su yolunun devlet-i aliye ve Nemçe devleti arasında barış şartlarına göre değiştirilip düzenlenmesi istenmektedir. Harap olan mahallelerin araştırılarak tamir edilmesi, mimar halifesinin tayin edilmesi ve tamirin ihmal edilmemesi hususunda hüküm.

Sayfa/317 Hüküm-1121

İptal edilmiş hüküm.

Sayfa/317 Hüküm-1122

Devlet matbaası emini tarafından eski Yanya sancağı mutasarrıfı Abdi Paşa'ya borç senedi verilmiştir. Abdi Paşa düzenli bir şekilde taksitleri ödemeyi ihmal ederek, halktan toplamış olduğu vergiyi kendine mal etmiştir. Şikâyet üzere bölgeye teftişçi gönderilmiş, Abdi Paşa'nın Âsitâne-i saâdete getirilmesi ve halkın hakkının geri verilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/318 Hüküm-1123

Çıldır eyaletinin tevcihi ve cizye vergisinin adaletli bir şekilde zamanında toplanması, halkın zulüm ve haksızlığa karşı korunması hususunda hüküm.

Sayfa/318 Hüküm-1124

Sivas eyaletinin Hüseyin Paşa'ya tevcihi ve düzenin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/318 Hüküm-1125

Rum ili taraflarından gelen koyun sahiplerinin Çorlu, Vize, Saray ve başka bölgelere gelip koyun ve farklı mal alışverişi yapmak istemektedir. Ancak bu bölgedeki Kazâbat tayfasından muhtekir, madrabaz ve vurguncuların malları satın alıp, değerinden fazla parayla satış yapması tepkilere neden olmuştur. Bundan dolayı Rum ili taraflarından gelen koyun sahiplerinin herhangi bir satış yapmadan derhâl İstanbul'a gönderilmeleri bildirilmektedir. Bu şekilde haksız kazanç elde etmeye çalışan kişilere tahkikat yapılarak hapis cezasına çarptırılmaları hususunda hüküm.

Sayfa/319 Hüküm-1126

Merhum Sultan Ahmed Han'ın emrettiği gibi savaşta elde edinilen ganimetin emekliliğe ayrılmış ihtiyâr, emekdâr, zahamdarlara, odabaşlarına ve mirasçılara verilmesi, mirasçı bulunmaz ise belli bir süre bekletilip daha sonra akçelerin devlet hazinesine aktarılması, bu işlemlerin belli bir düzen içinde yapılıp deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/319 Hüküm-1127

Devlet-i aliyyede kurulan ocakların farz ve vâcib üzere düzeninin devam ettirilmesi istenmektedir. Bu düzeni sağlayanlara dua, düzeni bozmaya çalışanlara da işkence olacağı hususunda hüküm.

Sayfa/320 Hüküm-1128

Hüseyin Paşa'nın Sivas eyaletindeki görevine gidene dek, yerine bir mütesellimin tayin edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/320 Hüküm-1129

Devleti aliyye'ye gelecek İran elçisinin sınır başında güzel bir törenle karşılanması hususunda hüküm.

Sayfa/320 Hüküm-1130

Moskov Devleti tarafından İstanbul'a gönderilen büyükelçinin yanındaki kişiler beygir kiralamış ancak kiralanan beygirler sahipleri tarafından anlaşmaya uygun olarak büyükelçinin adamlarına kullanırmamışlardır. Yarı yoldan geri döndürmüşlerdir. İhbar üzerine beygir sahiplerinin aldıkları kira bedelinin geri ödemesi hususunda hüküm.

Sayfa/321 Hüküm-1131

Yanlış kaydedilmiş hüküm.

Sayfa/321 Hüküm-1132

Kalınca, Gördüs, Ayapetros ve Tripoliçe kazalarında zahire temin edilirken halka haksızlık yapılmıştır. Durumun merkeze bildirilmesi üzerine gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/322 Hüküm-1133

Mora taraflarında bazı kadı ve nâibler köy köy dolaşmış, fakir halktan haksız yere zahire talep etmişlerdir. Bu durumun çözümü için bölgeye bilirkişiler ve kadılar gönderilmiştir. Ayrıca evlilik, miras terekisi gibi durumların mahkemece görüşülüp kassam, kâtip ve kadıların halktan belirlenen miktarlarda akçe almaları hususunda hüküm.

Sayfa/322 Hüküm-1134

Rum ili ve Arnavutluk bölgelerinden Mora taraflarına giden sekban ve levendât askerlerinden bazıları Hristiyan köylerine giderek kanun ve İslamiye'ye aykırı nutuk atmışlardır. Halka zulmedip zorla zahire talep etmişlerdir. Bu durumun düzeltilmesi ve halka zulüm edilmemesi hususunda hüküm.

Sayfa/322 Hüküm-1135

Mora ceziresinden on beş sene önce çıkartılan eşkıyalar tekrar bölgeye gelmiş, halkın arasına fitne ve fesâd karıştırmışlardır. Bu olaylar esnasında Müslüman halk katledilmiştir. Eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/323 Hüküm-1136

Mora ceziyesinde bulunan dört beş kişi bir araya gelmiş, köylünün rızası ve haberi olmadan sâhibü'l arzdan toprak satışı yapmışlardır. Mutasarrıf hazır bulunmadığından dolayı halk zulüm ve perişan edilmiştir. İhbar üzerine durumun düzeltilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/323 Hüküm-1137

Şam'ın yerli kulu, Vezir Hüseyin Paşa döneminden süregelen zulüm ve haksız uygulamalarda bulunmaktadır. Zulümlerin bertaraf edilmesi ve düzenin sağlanması için bölgeye memurlar tayin edilmiş, bu konuda kabahati olanların cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/323 Hüküm-1138

Nevaca kazasına mutasarrıf gönderilmiştir. Halk bu mutasarrıfın uygulamalarından memnun kalmamıştır. Bu konuda gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/324 Hüküm-1139

Hobyar Mahallesi'nde inşa ettirilecek cami-i şerifin inşası ve burada çalışanların masraflarının karşılanması hususunda hüküm.

Sayfa/324 Hüküm-1140

Mütevelli giderlerinin senede üç yük, elli beş bin akçeye mâl olduğu hususunda hüküm.

Sayfa/324 Hüküm-1141

Kefere Arnavud tayfasından başıboş, asayiş bozan kişiler mevcuttur. Bu kişilere bölgedeki han, hamam ve iskele eminlerinin fırsat vermemesi ve İstanbul'a girmelerinin engellenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/325 Hüküm-1142

Tırhala, Selanik, Yanya ve Köstendil sancakları alaybeylerinin ilkbaharda İrşova'da askerleriyle birlikte hazır bulunmaları istenmektedir. O ana dek bu

alaybeylerinin askerlerini yoklayıp deftere kaydetmelerini ve bütün hazırlıklarını tamamlamaları hususunda hüküm.

Sayfa/325 Hüküm-1143

Üsküp, Dukakin, Prizren, İskenderiye, Ergiri, Elbasan, Avlonya, Delvine, Vulçitrın ve Alahisâr sancakları alaybeylerinin ilkbaharda Belgrad'da mevcûd bulunmaları hususunda hüküm.

Sayfa/325 Hüküm-1144

Özi eyaleti beylerinin Özi Kalesi için asker hazırlaması, ayrıca Sivas eyaletinde bulunan askerin hazırlanması hususunda hüküm.

Sayfa/325 Hüküm-1145

Sivas eyaleti alaybeyleri, Özi ve Kılburun sancaklarının memurları askerleriyle birlikte Özi taraflarına hareket etmeleri istenmektedir. Bundan başka Sinop'ta hazırlanan bir geminin de Özi ve Kılburun Kaleleri civarında mevcûd bulunması hususunda hüküm.

Sayfa/326 Hüküm-1146

Rum ilinin Tırhala, Selanik, Yanya, Köstendil sancakları, İrşova, Paşa sancağına sağ ve sol kolları ile Üsküp ve Dukakin, Prizren, İskenderiye, Ohri, Elbasan, Avlonya, Delvine, Vulçitrın ve Alacahisar sancakları ilkbaharda askerleriyle birlikte Belgrat'ta hazır bulunmaları hususunda hüküm.

Sayfa/326 Hüküm-1147

Tırhala, Selanik, Yanya ve Köstendil sancaklarının zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarının ilkbaharda İrşova'da bulunmaları hususunda hüküm.

Sayfa/326 Hüküm-1148

Sivas eyaletinin zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarı ile Özi eyaletinde bulunan askerler, ilkbaharda Özi ve Kılburun Kalelerinde mevcûd bulunmak üzere Sinop'tan kalkacak gemi ile bölgeye hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/326 Hüküm-1149

Turgutlu ahalisinden bazı kişiler eşkıyalık hareketlerinde bulunmuşlardır. Bu yüzden halktan katledilmiş ve kaçırılmış kişiler bulanmaktadır. Bunun üzerine levendâtın, voyvodanın ve nâibin bölgeye giderek asayiş sağlamaları istenmektedir. Kabahatli olanların gerekli cezalara çarptırılması hususunda hüküm.

Sayfa/326 Hüküm-1150

Kırım bölgesinden hazineye gönderilecek verginin, emniyetli bir şekilde götürülmesi için görevlinin yanında güvenilir adamların bulunması hususunda hüküm.

Sayfa/327 Hüküm-1151

Akdeniz'in güvenliği için Küçük Ahmed Kaptan idaresinde gemiler gönderilmiştir. Diğer taraftan Hanya ve Selanik'in muhafazası Hüseyin Paşa'ya tevcih olunmuştur. Hüseyin Paşa bu bölgelere gidinceye kadar yerine bir mütesellimin tayin edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/327 Hüküm-1152

Hanya Kalesi ve Hanya sancağı Selanik'in eski mutasarrıfı Hüseyin Paşa'ya tevcih edilmiştir. Hüseyin Paşa, görevine başlayınca kadar yerine bir mütesellimin tayin edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/327 Hüküm-1153

Dimetoka kazası Cebel nahiyesi sakinlerinden Bosnalı oğlu Ali ve İsmail eşkıyalık faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Bu kişiler Edirne ahalisinden olan esseyid Mustafa adında bir kişiyi silahla yaralamış, parasını alarak öldürmeye teşebbüs etmişlerdir. Bundan dolayı eşkıyaların tutuklanıp cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/328 Hüküm-1154

Hanya sancağı Hacı Mehmed Paşa'ya tevcih edilmiştir. Riyale sancağının karavela kaptanı Küçük Ahmed Kaptanın Selanik'ten veziri alıp Hanya'ya getirmesi hususunda hüküm.

Sayfa/328 Hüküm-1155

Malta keferesinden eşkıyalık faaliyetlerinde bulunan korsan gemileri, Kesendire ceziresi limanını ve çevre koyları basarak iki askeri esir almışlardır. Eşyalarını ve mallarını yağmaladıktan sonra Humar Adası'na geçmişlerdir. Selanik sancağı vezirinin eşkıyalık faaliyetlerine karşı önlem alması ve bu kişileri tutuklaması istenmektedir. Ayrıca Küçük Ahmed Kaptan ve emrindeki kaptanları savaş gemileriyle Selanik'e gidip taarruzda bulunmaları, Akdenizi korsan gemilerinden temizlemeleri hususunda hüküm.

Sayfa/328 Hüküm-1156

Cafer Hacı Hasan Paşa camisinin Ramazan ayı dolayısıyla giderleri artmış, bu giderlerin başka kalemlerden karşılanması istenmiştir. Ayrıca Süleyman Paşa Han'ında bazı dükkânlar yanmış, bu dükkânların tahliye edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/329 Hüküm-1157

Akkirman sakini sabıka oğlu Cabbar Ali bölgede eşkıyalık faaliyetlerinde bulunmuştur. Bir kişiyi katledip firar etmiştir. İhbar üzere firari eşkıyanın, hangi kabileye sığınmış ise Halim Giray Han tarafından yakalanması, İstanbul'a gönderilmesi ve eşkıyanın cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/329 Hüküm-1158

Verilen emir doğrultusunda hareket edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/329 Hüküm-1159

Seferlerden dolayı bulundukları bölgeyi terk ederek dağılan aşiretlerin nizam altına alınması hususunda hüküm.

Sayfa/330 Hüküm-1160

Dergâh-ı muallam yeniçerilerinden bazıları köy köy gezip halkın mâlını ve beygirini gasp etmişlerdir. Cerinim kazasında milletin arabasını zorla almıştır. Eflak voyvodası Konstantin bu gelişmeleri haber vermesi üzerine, Ada muhafızının bir an önce bölgeye giderek düzen ve disiplini sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/331 Hüküm-1161

Karaman'dan Vezir Ebubekir Paşa'ya verilecek imdâd-ı hazariyyenin tutarının tamamının ödenmesi gerektiği, ancak bir defada ödenemez ise belirtilen miktarlarda taksitlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/331 Hüküm-1162

Korsanlar, Selanik'e bağlı Kesendire adasını basmış, voyvoda ile birlikte iki askeri rehin almışlardır. Halkın da mal ve mülkünü gasp etmişlerdir. Başbuğı olan Küçük Ahmed Kaptan tarafından voyvodanın ve rehinelerin eşkıyaların elinden kurtarılması, eşkıyanın tutuklanması ve cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/331 Hüküm-1163

Taman Kalesinden, Açu Kalesi muhafazasına tayin edilen yirmi birinci orta muhafızının askerleriyle birlikte Açu Kalesi'ne gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/331 Hüküm-1164

Yüz birinci orta muhafızının askerleriyle birlikte, Açu Kalesinden Taman Kalesi'ne gitmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/332 Hüküm-1165

Açu sancağında yeniçeri ağası Hacı Mustafa, vergi adı altında halktan haksız yere para toplamıştır. Bu durumu Açu sancağı mutasarrıfı Süleyman Bey bir mektupla payitahtta iletmiştir. Bu konuda gerekli tedbirlerin alınması hususunda hüküm.

Sayfa/332 Hüküm-1166

Bayıka ve Niçe kazasına tabi Manasdıran köyünde ikâmet edenler, Perdas Nehri'ni tarlalarını sulama ve değirmenlerini çalıştırma amaçlı kullanmak istemişlerdir. Venedikliler, böyle bir kullanımın antlaşmaya aykırı olduğunu söyleyerek devlet-i aliyye'ye şikâyetle bulunmuşlardır. Şikâyet üzerine ortaya çıkan problemin çözülmesi için Karlı ili müteselliminin görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/333 Hüküm-1167

Van eyaletinde bulunan Adilcevaz sancağı Sarısu bölgesinde Patnos, Karahacı ve diğer elli iki aded köy ile mezrada düzen ve intizamı sağlamak üzere Van beylerbeyine has olarak verilmiştir. Bu bölgeye ait gelirlerin tespiti ile alakalı bazı anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Bu konuda defter-i hakanide belirtilen usul ve esaslara uyulması, aykırı hareket etmekten kaçınılması hususunda hüküm.

Sayfa/333 Hüküm-1168

Malazgirt sancağında bulunan köy ve mezralardan toplanılan mahsulden elde edilen verginin, Erzurum valisi Vezir Hüseyin Paşa tarafından kabul edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/334 Hüküm-1169

Bağdad Valisi tarafından Bağdad ve Basra'nın eşkıyalık faaliyetlerinden koruması hususunda hüküm.

Sayfa/334 Hüküm-1170

Kıbrıs muhasıllığı, kapucubaşlığı payesiyle Hasan isimli kişiye tevcihi hususunda hüküm.

Sayfa/334 Hüküm-1171

Çıldır mutasarrıfı Yusuf Paşa tarafından senede iki taksit olacak şekilde imdâd-ı hazariyyenin tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/335 Hüküm-1172

Yörükân tayfasından Teke Osman oğlunun devlete vereceğim bahanesiyle halktan keçi başına aldığı altınları ve develerin bahalarını kendi zimmetinde tutmuştur. Bunun üzerine elinde bulunan keçilerin ve develerin alınması kendisinin hapsedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/335 Hüküm-1173

Mensûhat, Suğla, Kocaeli, Biga ve Gelibolu sancaklarından Özi ve Kılburun taraflarına zeâmet ve tımar sahiplerinin ilkbahara kadar hazırlıklarını tamamlamaları istenmektedir. Özi valisinin emrine göre hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/335 Hüküm-1174

Eşkîya reisi Sefa oğlu Mustafa'nın Trabzon eyaleti kazalarında ve Hatuniye vakfı civarında eşkıyalık faaliyetlerinde bulunarak bazı kişileri katletmiş ve mallarını gasb etmiştir. Sefa oğlu Mustafa'nın yakalanarak cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/335 Hüküm-1175

İstanbul'a gelmek üzere yolda olan İran elçisinin yanında bulunan bir asker ölmüştür. Elçinin yoluna devam etmesi ve yol güzergâhında bulunan kazalardan geçişi esnasında gerekli güvenliğin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/336 Hüküm-1176

Anadolu valisi Vezir Veli Paşa'nın, Aydın vilayetindeki düzen ve disiplini sağladıktan sonra Kütahya'ya gitmesi ve orada da gerekli düzeni sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/336 Hüküm-1177

Of kazasında ikâmet eden reaya, 1153 senesine ait imdâd-ı hazariyye akçesi, avâriz, bezl-i nüzul mâlını ve resm-i gümrüğünü vergisini ödememiştir. Ayrıca Trabzon'un Akçaabat kazası Yohun nahiyesi sakinlerinin eşkıya Sefa oğulları Mustafa ve Ömer ile ittifak kurduğu ve Ramazan ayında Of kazasına saldırdıkları, katl ve gasp olaylarına karıştıkları tespit edilmiştir. Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer ve Trabzon kadısına gerekli verginin toplanması ve bu eşkıyaların yakalanması hususunda hüküm.

Sayfa/336 Hüküm-1178

Korsan eşkıyaları, Kesendire ceziresine saldırmış, voyvodayı ve iki askeri esir almış, mallarını yağmalamışlardır. Daha sonra Orkan İskelesinde bulunan devlet ambarına saldırmış, buradaki on askeri öldürmüşlerdir. Bu olayda görevini ihmal ettiği kanaatine varılan iskele görevlisi İbrahim Kaptanın azledilmesi, yerine Fındıklı Mahmud Kaptanın tayin edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/337 Hüküm-1179

Korsan eşkıyalar, Siroz ve bağlı kazaların iskelesi olan Orkan yakınındaki zahire ambarına saldırmıştır. Fındıklı Mahmud Kaptan eşkıyaya karşı koymuş, on

eşküyayı etkisiz hale getirmiştir. Mısır'dan gelen gemi kaptanı Sakızlı Ahmed Kaptanın kaçan eşküyayı yakalaması ve Akdeniz'de gerekli güvenliği sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/338 Hüküm-1180

Fındıklı Mehmed Kaptanın emrine 350 askerin tayini yapılmıştır. Bu konuda gerekli olan zahire, eşya ve ulûfenin yoklanıp deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/338 Hüküm-1181

Küçük Ahmed Kaptanın, Mısır'dan Orkan İskelesine gelip Akdeniz'de bulunan memurlar ile birlikte hareket ederek, firar eden korsan eşkıyaları etkisiz hale getirmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/338 Hüküm-1182

Der-saadete gelecek Moskov elçisinin hizmetine kapucubaşı Ali'nin mihmandar olarak görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/338 Hüküm-1183

İzmir voyvodalığı ve Sığla sancağında mart ayından sene sonuna değin tayin olan ayan Abdülmecid'in iltizam ve kalemiye işlerini yapması şartıyla, kendisine voyvodalık görevi verileceği hususunda hüküm.

Sayfa/339 Hüküm-1184

1144 senesinde Neterland kaptanlarının ticaret gemileri fırtına nedeni ile Karahisâr Altunburun bölgesinde karaya vurmuştur. Gemi zarara uğramış bölge halkı tarafından yağmalanmıştır. Gemi tamire alınmıştır. Gemide yağmalanan mallar karşılığında 15 kese akçe verilecektir. Söz konusu parayı bölge halkından tahsil ederek, Neterland elçisine teslim etmek üzere Kırbaçzâde Yusuf görevlendirilmiş, ancak Kırbaçzâde Yusuf vefat etmiştir. Bunun üzerine Eğriboz kadısı tarafından alınan karar gereği söz konusu zararın bölge halkından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/339 Hüküm-1185

Mora Adasında bulunan Trablusca kazası ahalisi tarafından der-saadete dilekçe gönderilmiştir. Saray masraflarının sadece kendilerinden zorla tahsil edilmeye çalışıldığı, ancak bunu ödemeye güçlerinin yetmediğini beyan etmişlerdir. Mahkeme kararına göre, söz konusu masrafların Mora Adasının bütün kazalarından halkın gücüne göre tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/340 Hüküm-1186

Ergani'deki maden bölgesinin güvenliği konusunda merkezden asker tayini istenmiştir. Ancak bu konudaki güvenliğin bölgedeki maden eminlerinin isteğiyle Çermik hâkimi tarafından sağlanacağı hususunda hüküm.

Sayfa/340 Hüküm-1187

1186 numaralı hükmün Çermik hakimine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/340 Hüküm-1188

Şam bölgesine gitmekle görevlendirilen yeniçerileri ortalarından altmış yedi ve yetmiş beş, seksen beş cemaatler ile yirmi beş bölük, beşinci sekban, beş adet ortaların ve çorbacıların, odabaşların askerleriyle birlikte kış mevsimi boyunca Antakya'da kalmaları, havalar ısınınca Şam'a hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/340 hüküm-1189

Derya kaptanı olan Vezir Süleyman Paşa'nın, zilkade ayının 11. gecesinde vefat etmesi üzerine Vezir Mustafa Paşa der-saadete davet edilmiştir. Kendisine bu hüküm ulaşır ulaşmaz beraberindekilerle birlikte vakit kaybetmeden hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/341 Hüküm-1190

Rişvan aşireti Okçuyanli cemaatinden olan Monla Mehmed'in kabileleriyle birlikte Sivas bölgesinden geçişi esnasında, Sivas beylerbeyi olan Murtaza Paşa'nın baş bölükbaşısı tarafından kendisinden 10 deve alınmıştır. Ancak baş bölükbaşısı 10 deve değil 4 deve aldığını beyan etmiştir. Monla Mehmed'in şikâyeti üzerine Ankara sancağı mutasarrıfı bu konuda görevlendirilmiştir. Mahkemenin kurulması ve meselenin adaletli bir şekilde çözülmesi hususunda hüküm

Sayfa/341 Hüküm-1191

Kırım hanı Selâmet Giray Han'a Cedid Kalesini koruması şartıyla Rum ili beylerbeyliği payesiyle Kefe eyaletinin kendisinin devamlı görev yeri olacağı hususunda hüküm.

Sayfa/341 Hüküm-1192

Der-saadete gelecek İran elçisini karşılamak üzere Kocaeli ve İznikmid zabıta ve ayanların sınır bölgesine gitmeleri ve gerekli hazırlıkları yapmaları hususunda hüküm.

Sayfa/342 Hüküm-1193

Kapucibaşı Ali, Moskov elçisi hizmetine mihmandar olarak tayin edilmiştir. Elçinin karşılanmasından ülkesine uğurlanmasına kadar yapılan masrafların tam olarak tespit edilmesi, ileriki zamanlarda bu konuda herhangi bir problemin çıkmaması adına deftere kaydedilmesi istenmektedir. Söz konusu defterin ilgili görevlilere teslim edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/342 Hüküm-1194

Küçük Ahmed Kaptana riyallik görevi tevcih edilmiştir. Bundan ötürü kaptanın emrinde bulunan Şehbaz gemisi ile acil bir şekilde Akdeniz'e varıp güvenliği sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/342 Hüküm-1195

Florina kazasına tabi Boğala isimli köyün ahalileri, aynı kazadaki Battal köyü ahalilerinden şikâyetçi olmuşlardır. Buna göre 1141 senesinde Battal köyü ahalileri Boğala köyüne saldırmış, halkın malını gasp etme ve ırza geçme gibi davranışlar göstermişlerdir. Çıkan olaylarda iki asker de yaralanmıştır. Florina valisi İmamzâde Osman'ın isteğiyle Bosnalı bir memur bölgeye gönderilmiştir. Battal köyü ahalilerinin verdikleri zararın kendilerinden tahsil edilmesi ve bu davranışlarına son vermeleri gerektiği hususunda hüküm.

Sayfa/343 Hüküm-1196

Mısır'da Cezayir'in gelirlerinden cizye vergisinin kaptan paşalarca tahsil edilmesi bu vergilerin bir kısmının devlet hazinesine aktarılması ve bir kısmının da kitabhâne-i hümayun vakfına ayrılması hususunda hüküm.

Sayfa/344 Hüküm-1197

Sinop'ta inşa edilecek iki adet devlet gemilerinin bahar gelmeden Tersâne-i 'Âmîreye hazır bulunması hususunda hüküm.

Sayfa/344 Hüküm-1198

Arazi tahriri için İstanbul'dan zikredilen taşra memleketlerine gönderilen ferman okuyucularının görevlerini ihmal ettikleri ve İstanbul'a gelmek istedikleri tespit edilmiştir. Bu görevlilerin bulundukları bölgede görevlerini icra etmeleri istenmektedir. Bu kişilerin hem karadan hem denizden görev yaptıkları yerlerden ayrılmalarına engel olunması, gerekli hassasiyetin gösterilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/344 Hüküm-1199

1198 numaralı hükmün Edirne, Kırkkilise sancaklarına ve Tekke ileri gelenlerine de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/344 Hüküm-1200

1198 numaralı hükmün Tekfurdağı, Erikli, Gelibolu, Boğazhisâr ve İnöz ileri gelenlerine de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/344 Hüküm-1201

1198 numaralı hükmün Melant?, Leventlerine?, Mirayı?, Minhâliç?, Artirik?, Çardak?, Velasek? ve Pandram? ileri gelenlerine de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/344 Hüküm-1202

Kıbrıs'ta düzen ve disiplinin sağlanması için 1154 senesi muharremin başında bir sene süreyle kapucibaşılığının Hasan'a verilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/345 Hüküm-1203

Silistre sakinlerinden olan Verseli oğlu Hacı Mustafa isimli kişinin bölge halkına zalimlik yaptığı, harmanlarına el koyduğu ve zahireyi belirlenen ölçüden fazla aldığı tespit edilmiştir. Bu kişinin, Silistre kadısı ve mütesellimin sorumluluğunda yakalanarak Silistre Kalesi'ne hapsedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/345 Hüküm-1204

Der-saadete gelecek İran elçisi için Karaman, Niğde ve Beyşehir ve diğer sancaklardan toplanan zahirenin elçinin konaklayacağı yerlere götürülerek görevli memura teslim edilmesi ve Bozkır kazası sakinlerinden imdâd-ı hazariyye vergisinin toplanması hususunda hüküm.

Sayfa/346 Hüküm-1205

Şam bölgesinden, Hakimoğlu Ahmet Çavuş tarafından kulluk akçesi ve postal bahasını yerli yerinde toplayarak İstanbul'a göndermesi hususunda hüküm.

Sayfa/346 Hüküm-1206

Kasteli, İnebahtı, Koron ve Modon Kalelerinde mevcut olan askeri mühimmatın denetlenerek sayılması ve deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/346 Hüküm-1207

Nenete, Beren ve Gördüs Kalelerinde askeri mühimmatın ve zahirenin kontrolünün yapıp deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/347 Hüküm-1208

Rodos'ta yapımı devam eden gemi inşasına bir an önce tamamlanması hususunda hüküm.

Sayfa/347 Hüküm-1209

Rodos'ta inşa edilen geminin başında olan Mustafa Kaptanın başka bir emirle görevlendirilmesi üzerine önceki görevli Anadolu valisi Vezir Veli Paşa'nın gemi inşasına devam etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/347 Hüküm-1210

Menteşe sancağına mütesellimin tayin edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/347 Hüküm-1211

Rodos sancağı mutasarrıfı Karahisârlı Mustafa Kaptanın, Rodos'un güvenliğini sağlaması, korsan eşkıyasından koruması ve devam eden gemi inşalarını tamamlaması hususunda hüküm.

Sayfa/347 Hüküm-1212

Rum ili valisi Belgrad muhafızı olan Ahmed Paşa'nın, Rum ili eyaleti kazalarından 154 senesi muharrem ayının başında imdâd-ı hazariyye vergisini yılda iki taksit ile olacak şekilde toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/348 Hüküm-1213

Karban tayfası, Mısır, Kudüs, Nablus, Cenin, Yafa, Gazze, Ramle ve Aclun bölgelerinde eşkıyalık faaliyetlerinde bulunmuştur. Bunun sonucunda Şam kadısının ve Vezir Süleyman Paşa'nın ittifak halinde hareket ederek eşkıyaları etkisiz hale getirmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/348 Hüküm-1214

Malatya sancağı ileri gelenleri mahkemeye giderek şikâyetle bulunmuşlardır. Bu şikâyetle, İzolî Aşireti'nden Kadı oğlu Mustafa ve kardeşleri, Kör Ömer, Telli, Muhtar oğulları Osman, Süleyman ve Barence oğlu Tosun Ali, Süleyman oğulları Mustafa, Begzâde, İmam oğlu Mahmud, Ahmed, Bektaş oğlu Mahmud, Cebrail oğlu Mustafa ve Kadı oğlu Kasım isimli kişilerin eşkıyalık yaptığı, bu bölgede yolculuk yapan kişilerin yolunu kestiklerini, insanları katlettiklerini, mallarını gasp ettiklerini ve ırzlarına geçtiklerini, köylerine saldırdıklarını, öşür mahsullünü ele geçirdiklerini belirtmişlerdir. Söz konusu şikâyetle binaen Malatya sancağı mutasarrıfı Rişvanzâde esseyid Mehmed Paşa'nın bu faaliyetlerde bulunan kişileri yakalaması ve İzolî Aşiretinin Rakka'ya gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/348 Hüküm-1215

Ağalar ağası olan Ahmed'in bazı konularda fikri alınmak üzere der-saadete çağırılması hususunda hüküm.

Sayfa/349 Hüküm-1216

Belgrad defterdarlığına Mühürdar Mustafa'nın tayin edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/349 Hüküm-1217

Sivas eyaleti sınırları içinde bulunan Derklu mahallesinde bazı kişilerin eşkıyalık yaptığı, yol kestikleri ve 14 yolcuyu öldürdükleri haberi alınmıştır. Payitahttan Sivas valisine gönderilen emir ile bu eşkıyaların yakalanması ve cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/349 Hüküm-1218

Eşkıyalar, Diyarbekir, Musul ve Trabzon taraflarında tüccarlara saldırmış, para ve eşyalarını gasp etmiştir. Diyarbekir beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa'nın, Cizre hâkimi ve Mardin Voyvodasının birlikte hareket ederek eşkıyaları yakalamaları ve güvenliği sağlamaları hususunda hüküm.

Sayfa/350 Hüküm-1219

Anadolu ve Rum ili bölgelerinden Müslim Kefere ve Arnavud tayfasından bazı kişiler, yaşadıkları yerlerden göç etmiş, iş bulmak amacıyla İstanbul'a gelmişlerdir. Bu göç akınları hızlı arttığı için kontrol edilmesi zorlaşmıştır. İstanbul'a gelenlerin memleketlerine geri gönderilmeleri ve göçlerin engellenmesi istenmiştir. Buna karşı memleketlerine geri dönmek istemeyenler Tekfurdağına kaçmış, buradaki mağaralara gizlenmişlerdir. Bu kişilerin yakalanması ve gereğinin yapılması için yeniçeri zabıtı turnacıbaşı Mehmed Paşa'nın görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/350 Hüküm-1220

Mehmed kethüda, Niğbolu muhafazasında bulunan cebeciler üzerine ağa vekili olarak görevlendirilmiştir. Burada bulunan cebeci, çorbacı ve ihtiyarların Mehmed kethüdaya itibar etmeleri ve onun sözünden çıkmamaları istenmiştir. Aykırı davranışların isimlerinin ve resimlerinin yazılarak bildirilmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/350 Hüküm-1221

1220 numaralı hükmün Çorlu ve Silivri bölgelerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/350 Hüküm-1222

1220 numaralı hükmün İznikmid’de yeniçeri zabıtı olan Hâkim Mehmed’e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/351 Hüküm-1223

Astar çavuşu Mehmed’e, 1154 senesinin yamak ve sipah astarları toplama görevi verilmiştir. Bu görevi yaparken bölgedeki kocabaşların kendisine yardım etmesi ve görevini zamanında bitirmesi istenmektedir. Bu konuda zorluk çıkaran veya astarını vermek istemeyen kişiler hakkında gerekli cezai işlemin başlatılması hususunda hüküm.

Sayfa/351 Hüküm-1224

Kaptan Vezir Mustafa Paşa’nın dilekçe göndermesi üzerine, Sağla sancağında bulunan kazalardan 1154 senesinde imdâd-ı hazariyyenin 2.474 kuruştan üçte birinin hesaplanıp, zamanında toplanması hususunda hüküm.

Sayfa/351 Hüküm-1225

Kocaeli sancağında bin yüz elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/351 Hüküm-1226

İptal.

Sayfa/351 Hüküm-1227

İptal.

Sayfa/351 Hüküm-1228

Paşa isimli kişinin memuriyetine Ruscuk kazasında devam etmesi hususunda hüküm

Sayfa/352 Hüküm-1229

Aydın sancağındaki idareciler tarafından 1154 yılında imdâd-ı hazariyenin muharrem ayının başında yılda üç taksit olacak şekilde toplanması hususunda hüküm.

Sayfa/352 Hüküm-1230

Menteşe sancağında elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/352 Hüküm-1231

Karahisar sancağı mutasarrıfı Seyyid Gazi Mehmed Paşa'nın, hizmetinde bulunan iki askerin kıymetli eşyaları çalınmıştır. Bu askerler daha sonra İncesu civarına gelmiş, işlerine yarar at satın almak istemişlerdir. İncesu voyvodası ve serdarı, bu kişilerden at bedeli olarak bin kuruş fazla para almışlardır. Şikâyet üzerine fazladan alınan tutarın söz konusu askerlere iade edilmesi, voyvoda ve serdarın payitahtta gelmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/352 Hüküm-1232

Belgrad'ın eski defterdârı Ahmed'in defterdarlığı zamanında, Belgrad'dan geçen yolculara ne kadar mal ve hangi cins zahire satışı gerçekleştirildiğini, bunun için ne kadar masraf yapıldığını ayrıntılı bir şekilde deftere kaydedilip kaydedilmediği konusunda Belgrad muhafızı veziri Ahmed Paşa, Belgrad Monlası ve Belgrad defterdarı Mühürdar Mustafa Paşa görevlendirilmiştir. Konunun iyice araştırılması hususunda hüküm.

Sayfa/353 Hüküm-1233

Erzurum, Hasan, Kars, Van, İstinca, Susathas?, Gümüş ve Bağdadıcık? Kalelerinde mevcut savaş mühimmatının kontrolü ve askerlerin denetiminin yapılp deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/353 Hüküm-1234

1233 numaralı hükmün Akkirman Kalesinde topçular zabıtlı Ali'ye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/353 Hüküm-1235

1233 numaralı hükmün Yabaluk'da Aktabya Kalesi, Terdin? Kalesi, Helun? Kalesi ve Edirne'de bulunan fabrika ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/353 Hüküm-1236

1233 numaralı hükmün Trabzon Kalesi, Kaş Kalesi, Sohum Kalesi ve Suğucak Kalesi ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/353 Hüküm-1237

1233 numaralı hükmün İstanköy Kalesi, Rodos Kalesi ve İrşova Kalesi ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/353 Hüküm-1238

Tırhala'da önceden beri süre geldiği üzere yamak ve astarların bölgeden tahsil edilerek astar çavuşuna teslim edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/354 Hüküm-1239

İran elçisi, Şiilik konusunu görüşmek üzere der-saadete gelecektir. Elçinin geçeceği güzergâhlarda ve konaklayacağı yerlerde bütün masraflarının karşılanması hususunda hüküm.

Sayfa/355 Hüküm-1240

Moskov elçisi der-saadete gelirken Silivri civarında, elçiye ait 200 tane binek ve yük hayvanı buranın ahalisi tarafında kaçırılmıştır. Şikâyet üzerine söz konusu hayvanların tedarik edilmesi ve bu olaya karışanların cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/355 Hüküm-1241

Osmanlı-Nemçe devletleri arasında yapılan antlaşmaya göre bölgedeki sınırların tahriri yapılacaktır. Bu iş için kendisine Bosna-Herkes sancağı tevcih edilen Mehmed Paşa görevlendirilmiştir. Mehmed Paşa'nın, Bosna'ya giderek buradaki sınırların tahririni yapması hususunda hüküm.

Sayfa/355 Hüküm-1242

İrşova ve dört sancak askerlerinin ilkbaharda Belgrad'da Rum ili valisi olan Belgrad muhafızı Vezir Ahmed Paşa'nın komutasında hazır bulunmaları istenmiştir. Ayrıca Niğbolu sancağı ve Vidin Kalesi muhafızı Abdullah Paşa'nın da acil bir şekilde Belgrad'a ulaşması gerektiği hususunda hüküm.

Sayfa/356 Hüküm-1243

Vidin muhafazası şartıyla Niğbolu sancağı Vezir Mehmed Paşa'ya tevcih edilmiştir. Ayrıca Mehmed Paşa'nın emrindeki askerleriyle birlikte Bosna'dan Vidin Kalesi'ne doğru hareket etmesi istenmektedir. Bununla beraber Rum ili eyaletinden, Tırhala, Köstendil, Selanik ve Yanya sancaklarının zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarının ilkbahara kadar İrşova'da hazır bulunması hususunda hüküm.

Sayfa/356 Hüküm-1244

Yakudlu Mahmud Paşa ve Ali Paşa, Prizren sancağında halktan belirlenen miktardan daha fazla hazariye vergisini toplamışlardır. Aynı zamanda Arnavud eşkıyasıyla iş birliği yaparak halkın evlerini basmış, mallarını gasp etmişlerdir. 13 askeri de öldürmüşlerdir. Bununla birlikte Serdengeçti ağalarından Yakup Ağa'nın çiftliğine ve 10 köye saldırmış, buradaki halka zulüm etmişlerdir. Bu durumun araştırılması ve gereğinin yapılması için Prizren naibi esseyid İbrahim ve Yenipazar Bergos kadısının görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/357 Hüküm-1245

Abdurrahman Sadık, Belgrad'da defterhane kâtibi olarak görev yaparken bölgede tahrir yapmıştır. Ancak tahrir defterleri merkeze ulaşmamıştır. Bundan dolayı Refik Mehmed ve Sadık isimli defterhane kâtiplerinden, Belgrad sınırı ile Bosna'ya devamlı olarak kalacak mahallelerin tahririni tekrar yapmaları istenmiştir. Tahrir sonucunda tutulan defterlerin Bosna valisi tarafından merkeze getirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/357 Hüküm-1246

Defterhane kâtiplerinden Ali İsa, Mehmed ve Sadık isimli kişiler, Belgrad sınırı ile Bosna'da kalıcı olacak mahallelerin tahririni yapmış ancak tahrir defterlerini

merkeze gecikmiştir. Tahrir işlemleri sonuçlanmışsa defterlerin bir an önce Bosna valisine teslim edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/357 Hüküm-1247

Küçük Ahmed Kaptan, Kesendire Adasında korsan eşkiyasını denetlemek için görevlendirilmiştir. Bu görevi yaptıktan sonra Kandiye Kalesi'ne gerekli mühimmatı ulaştırmak üzere Kıbrıs'a gitmesi, Selanik ve Hanya bölgeleriyle birlikte Akdeniz'in korsan eşkiyasından temizlemesi hususunda hüküm.

Sayfa/358 Hüküm-1248

Osmanlı Devleti ile Nemçe arasında yapılan antlaşmaya göre İrşova sınırının kararlaştırılmış şekilde belirlenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/358 Hüküm-1249

Selanik sancağı, 27 Zilkade 1153 tarihinde Vidin eski muhafızı Vezir Mustafa Paşa'ya tevcih edilmiştir. Vezir Mustafa Paşa'nın görev yerine gidene kadar yerine bir mütesellimin vekâlet etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/359 Hüküm-1250

Zerne ve Tuna nehirleri üzerinde balık avcılığı yapan kişilerden resm-î mâhî mukataası alınmıştır. Satışların kaç kuruştan yapıldığının denetlenmesi ve durumun der-aliyye'ye bildirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/359 Hüküm-1251

Eski sekbanbaşı olan Şöhretli Mehmed'in, Edirne yeniçeri zabıtalığına tayini hususunda hüküm.

Sayfa/360 Hüküm-1252

Fransız delegenin arabuluculuğuyla Osmanlı Devleti ile Nemçe Devleti arasında barış görüşmeleri yapılmış, 14 Zilhicce 1153 tarihinde barış antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla iki devletin sınırları belirlenmiştir. Antlaşma şartlarının yeniden gözden geçirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/361 Hüküm-1253

1252 numaralı hükmün Tuna Nehri bölgesinde görevli Mehmed isimli kişiye de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/361 Hüküm-1254

Osmanlı Devleti ile Nemçe Devleti arasında yapılan barış antlaşması gereği yapılması istenen işler hususunda hüküm.

Sayfa/362 Hüküm-1255

Osmanlı Devleti ile Nemçe Devleti arasında yapılan barış antlaşmasını Osmanlı Devleti adına vezir Ahmed Paşa imzalamıştır. Ayrıca Reîsülküttâb Mehmed Ragıp Efendi tarafından da imzalanması hususunda hüküm.

Sayfa/363 Hüküm-1256

Osmanlı Devleti ile Nemçe Devleti arasında yapılmış olan barış antlaşmasının maddelerinin Bosna valisine bildirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/365 Hüküm-1257

Fransa'nın, Osmanlı Devleti'nde bulunan elçisi Markiz Dolinok'un arabuluculuğuyla Osmanlı Devleti ile Nemçe Devleti arasında yapılan antlaşma gereği iki devletin dostluğunun sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/365 Hüküm-1258

Anadolu eyaletinde bulunan Tekkelü Cemaatinden Pir Ahmed oğlu ve kardeşleri, İbrahim ile Süleyman isimli eşkıyalar bölgede bulunan Abdi isimli kişni evini basmış yağma ve zulümde bulunmuşlardır. Ev sahibi olan Abdi'yi de Eşme kazasında hapsetmişlerdir. Bu kişilerin yapmış olduğu eşkıyalık hareketlerine son verip gereğini yapmak üzere Anadolu valisi Vezir Veli Paşa'nın görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/366 Hüküm-1259

Eşkıyalık faaliyetleri genellikle bahar aylarında meydana gelmiştir. Bu nedenden ötürü bahar mevsimine girilmesiyle birlikte Üsküdar'dan Anadolu'ya kadar olan sancak beylerine, kadılara ve diğer idarecilere hüküm gönderilerek sınır

bölgelerini korumaları, herhangi bir eşkıyalık hareketine karşı tedbirli davranmaları hususunda hüküm.

Sayfa/366 Hüküm-1260

1259 numaralı hükmün Üsküdar ve Anadolu’da bulunan orta kol görevlilerine de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/366 Hüküm-1261

1259 numaralı hükmün Üsküdar ve Anadolu’da bulunan sol kol görevlilerine de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/366 Hüküm-1262

1259 numaralı hükmün Rum ilinin üçer kollarındaki görevlilere de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/366 Hüküm-1263

Sarıhan sancağı, Memlaha, Menmen ve Bursa bölgelerinden mukataanın temin edilerek mekteb ve vakıf masraflarının karşılanması hususunda hüküm.

Sayfa/367 Hüküm-1264

Tekkeli, Akçaya ve Göğüb ahalilerinden olan eşkıyalar, Üsküdar’dan Belgrad Kalesi’ne gönderilen cephaneye saldırmış buradaki görevlileri katletmiştir. Daha sonra hacıların yolunu kesmek üzere Payas ve Aziz tarafına geçtikleri ihbarının alınması üzerine Aziz kadısı Mevlana Şeyh Ali ve Payas kazası naibi Ahmed görevlendirilmiştir. Eşkıyalık hareketlerine son verilmesi ve hac yollarının güvenliğinin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/367 Hüküm-1265

Marmara naibi, voyvodası ve taşçıbaşı vekilinin ocaklarda hazırlanmış ne kadar mermer, kum ve taban taşları var ise derhal gemilere yükleyip der-saadete göndermeleri hususunda hüküm.

Sayfa/368 Hüküm-1266

Kaptan Vezir Mustafa Paşa’nın, Trablusgarp ileri gelenleri ile ittifak kurup merkezden kendisine verilecek emre göre hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/368 Hüküm-1267

Yatıran kasabası halkı, kasabalarında bazı kişilerin halka zulüm ve haksızlık yaptığını dilekçe ile merkeze bildirilmiştir. Şikâyet üzerine, Akçahisar kadısına gereğini yapması hususunda gönderilen hüküm.

Sayfa/368 Hüküm-1268

Or köyünde ikâmet eden Deli Hasan Paşa, Yagodina muhafazasında görevli iken şikâyet edilmiştir. Bu şikâyet üzerine Deli Hasan Paşa'nın ve davacıların Belgrad'da yapılacak mahkemeye katılmaları hususunda hüküm.

Sayfa/369 Hüküm-1269

Yagodina muhafazasında olup Or köyde ikâmet eden Deli Hasan Paşa, burada bazı evlere saldırmış, insanları katletmiştir. Bunun üzerine yakalanıp Beş Kalesi'ne hapsedilmiştir. Ancak bir askeriyle birlikte firar etmeyi başarmıştır. Daha sonra 200 kişiden fazla Arnavud eşkıyaları ile beraber İskofça kasabasına saldırmış ve yağmada bulunmuşlardır. Belgrad muhafızı Ahmed Paşa'nın bu eşkıyaları tutuklayıp gereğini yapması hususunda hüküm.

Sayfa/369 Hüküm-1270

Diyarbakir'in eski beylerbeyi olan Hacı Abdullah Paşa, Kars eyaletine atanmıştır. Asker ve zahire konusunda gerekli hazırlığını yapıp acele bir şekilde Kars'a gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/369 Hüküm-1271

Trabzon eyaletinden zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarının, acele bir şekilde Van eyaletine gitmeleri ve Muhafız Osman Paşa'nın maiyetine girmeleri istenmektedir. Van'a gelen askerlerin yoklanması ve seferiye akçesinin tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/370 Hüküm-1272

Vezir Osman Paşa, Adana'da vali iken Sivas eyaletine atanmıştır. Söz konusu valinin bir an önce Sivas'a gidip bölgedeki düzen ve disiplini sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/370 Hüküm-1273

Seddülbahir muhafazasında bulunan Vezir Ahmed Paşa'nın görev bölgesi olan Adana'ya gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/370 Hüküm-1274

Karahisâr sancağı, Kars'ın eski beylerbeyi olan Çeteci Abdullah Paşa'ya tevcih edildiği hususunda hüküm.

Sayfa/371 Hüküm-1275

Trabzon eyaletinin beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer'in, emrinde bulunan askerler ile birlikte Van Kalesinin onarımı için Van'a derhal hareket etmeleri istenmektedir. Van eyaletine vardıklarında da gerekli yoklamanın yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/371 Hüküm-1276

Sivas'ın eski valisi olan Vezir Hüseyin Paşa, Diyarbekir eyaletine tayin edilmiştir. Hüseyin Paşa'nın yanına güvenilir ve güçlü adamlarını alarak acil bir şekilde Diyarbekir eyaletine gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/371 Hüküm-1277

Eflak voyvodası tarafından Silistre ve Erdistre'deki kiliselerin tamir edilmesi ve kilisenin içine birkaç odanın inşa edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/371 Hüküm-1278

Eski serdengeçti Muhafız Ahmed Paşa'ya Adana eyaletine tevcih edilmiştir. Ahmed Paşa, görev bölgesine gidene kadar yerine bir mütesellimin görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/372 Hüküm-1279

Ruscuk, Şumnu ve Yergöğü kazalarından, Belgrad Kalesi'ne 37.500 kile dakik gönderilmiştir. Ancak Belgrad'ın eski defterdarı Ahmed, bazı memurlar ile birlik olup gönderilen akçenin yarısından fazlasını kendine ayırarak ihanet etmiştir. Bu durumun ihbar edilmesi üzerine, Silistre mütesellimi, voyvodaları, zabitan ve diğer idareciler tarafından gerekli araştırmanın yapılması, ne kadar zahirenin

alındığını, bedelinin ne kadar olduğunu ve Belgrad Kalesi'ne ne kadar zahirenin gönderildiğini kaydetmeleri istenmektedir. Ayrıca ihanet edenler hakkında gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/372 Hüküm-1280

Rosma, Tırnova, Niğbolu, Lofça, Enrebolu, Boluna?, Ristovi ve Girit bölgelerindeki mahsulatin Selvili Hüseyin tarafından araştırılması ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/372 Hüküm-1281

Tuna Nehri sahilinden, Belgrad Kalesi'ne nakil edilecek mahsulatin denetlenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/372 Hüküm-1282

Niş, Sehgölü, İskofça, Ürgüp, Alacahisar, Sofya, Üsküp, Dutça, Vulçitrın, Karatava? ve Tokuş? bölgelerinden Niş'e nakil edilecek mahsulatin bedelinin sabıka Belgrad defterdârı Ahmed tarafından denetlenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/372 Hüküm-1283

Görgülü, Tiran, İbretinol?, Radimud?, Pitiştina?, İştir ve Ebumaran? Bölgelerinden Niş'e nakil edilecek mahsulatin bedelinin denetlenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/372 Hüküm-1284

Kars'ın eski beylerbeyi olan Abdülrahman'a Karahisâr sancağı tevcih edilecektir. Karahisâr'ın kendisine tevcih edilinceye kadar Kemah'ta ikâmet etmeye devam etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/373 Hüküm-1285

Belgrad'ın eski defterdarı Ahmed'in, Edirne'ye götürülerek Edirne bostancıbaşına teslim edilmesi ve burada hapse atılması hususunda hüküm.

Sayfa/373 Hüküm-1286

Diyarbakir'in eski beylerbeyi olan Çeteci Abdullah Paşa'ya, Kars Kalesi muhafazası şartıyla Kars eyaleti tevcih edilmiştir. Bununla beraber Sivas'ın eski

valisi Hüseyin Paşa'da Diyarbekir eyaletine gönderilmiştir. Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer'in askerleriyle birlikte Van'a gitmesi istenmiştir. Ayrıca Sivas ile Tokat'tan da Van Kalesi'ne askerler tayin edilmiştir. Van eyaletindeki görevlilerin İran ile ilişkilere dikkat etmesi ve antlaşma maddelerine uygun hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1287

Kayseri sancağına 1154 senesi muharrem ayının başında Seyyid Mehmed atanmıştır. Bu bölgede toplanması gereken imdâd-ı hazariyyenin senede üç taksit olacak şekilde, zamanında toplanması hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1288

Diyarbekir eyaleti, Sivas'ın eski valisi Vezir Hüseyin Paşa tevcihi hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1289

Kars'ın eski beylerbeyi Abdülrahman'ın belirtilen vergiyi tahsil etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1290

Sivas eyaleti, Adana'nın eski valisi Vezir Osman Paşa'ya tevcihi hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1291

Adana eyaleti, Seddülbahir'in eski muhafızı Vezir Ahmed Paşa'ya tevcihi ve imdâd-ı hazariyyeyi tahsil etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1292

Kars eyaleti, Diyarbekir'in eski beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa'ya tevcihi ve imdâd-ı hazariyyeyi iki taksit olacak şekilde tahsil etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/374 Hüküm-1293

Anadolu ve Rum ili bölgelerindeki eyalet ve sancak memurlarının mahiyetindeki askerlerle birlikte Van eyaletine gitmeleri istenmektedir. Van'a vardıklarında deftere isimlerinin kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/375 Hüküm-1294

Benderekli, Kastamonu Zaferanbolu, Bartın, Sinop, Boyabat ve diğer bölgelerin kadıları, nâibleri, yeniçeri serdarları, ocak ihtiyarları ve diğer ileri gelenlerin Van Kalesinde hazır bulunmaları hususunda hüküm.

Sayfa/375 Hüküm-1295

İran ve Osmanlı Devleti arasında yapılan antlaşmanın maddelerine göre sınırların düzenlenmesi ve orada bulunan liva beylerinin verilen emirlere uyması hususundan hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1296

1295 numaralı hükmün Bitlis hâkimi Süleyman Han'a da gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1297

1295 numaralı hükmün Haymana hâkimi Mehmed'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1298

1295 numaralı hükmün Susat nâmı değer Amudi hâkimi Abdurrahman Bey'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1299

1295 numaralı hükmün Şırvi sancağı Süleyman Bey'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1300

1295 numaralı hükmün Adilcevaz sancak beyi Mehmed Bey'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1301

1295 numaralı hükmün Ağakis sancağının beyi Sadi Bey'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1302

1295 numaralı hükmün Bargiri sancağı Ömer Bey'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1303

1295 numaralı hükmün Van eyaleti mutasarrıflarına da gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1304

1295 numaralı hükmün Bayburt mutasarrıfı Mahmud Paşa'ya da gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/376 Hüküm-1305

Kayseri sancağında Lala Paşa mütevellisi olan Osman efendinin oğlu Abdurrahman, arkadaşlarıyla birlikte hukuk kurallarını çiğnemiş, asayiş bozmuşlardır. Bu olaylarda Abdurrahman'ın oğlu ve yanındakiler yakalanmış ancak Abdurrahman firar etmeyi başarmıştır. Oğlu ile yanlarında bulunan iki asker ise tutuklanıp hapsedilmiştir. Abdurrahman'ın oğlunu kurtarmak adına Kayseri sancağı mutasarrıfı Ömer Paşa, yeniçeri, serdengeçti Genç Halil, Hacı Musa, Yalak Ömer, Çuklek Yiğit İbrahim ve Ekmekçi Uzun Süleyman isimli kişiler Kayseri müfettişi Âdem efendi ile ittifak halinde eşkıyalık yapmış, Kayseri sancağına saldırarak mahkemeyi kuşatmışlardır. Bu durum payitahtta duyulduktan sonra Kayseri kapucibaşının ve Seyyid Mehmed'in birlikte hareket ederek işin aslını öğrenmeleri ve bu kişileri cezalandırmaları hususunda hüküm.

Sayfa/377 Hüküm-1306

Muhammed Paşa, görevini kötüye kullandığından azl edilmiştir. Urban ve Rişvan aşiretleri, Halep, Hama, Humus, Şam bölgelerinde eşkıyalık hareketlerine girişmiştir. Buna karşı Halep valisi Vezir Yakup Paşa'nın ile Rakka valisi Ahmed Paşa'nın bölgede iş birliği yapmaları ve eşkıyaları bertaraf etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/377 Hüküm-1307

Diyarbakir'in eski beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa, Kars eyaletine tayin edilmiştir. Abdullah Paşa'nın bir an önce Kars eyaletine zeamet ve tımar sahipleri ile gidip bölgede bulunan askerlerin yoklamasını yapması ve Kars Kalesini tamir etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/377 Hüküm-1308

Diyarbakir'in eski beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa, Kars eyaletine tayin edilmiştir. Kars'ın eski beylerbeyi Yusuf'un, Çeteci Abdullah Paşa'nın mahiyetine asker ve sipahi göndermesi istenmiş, Kars'ın muhafazası için birlikte hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/378 Hüküm-1309

Özi Kalesinde, gerekli inşanın yapılması için çekereme gemilerinin teçhizat hazırlıklarını derhal tamamlayıp Özi'ye gitmeleri ve Elçi Paşazâde Osman'ın emrinde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/378 Hüküm-1310

Sinop'ta gemi inşasında görevli olan Saatçi Paşazâde Mustafa, iki geminin bir kısmını tamamladıklarını bildirmiştir. Ancak bahara kadar gemilerin inşasının tamamlanması ve Tersane-i âmîreye gönderilmesi istenmiştir. Bununla beraber Canik muhassılı Ahmed'in de bahara kadar Tersane-i âmîreye gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/378 Hüküm-1311

İstanbul'da inşa edilen mekteb-i şerîfe ve mimber-i lutf masrafları için Tekke sancağı, Edre köyü, Tekke canibi ve Karahisar'a tabi köylerdeki mutasarrıflardan mal-ı mukâtaa vergisini artırmaları hususunda hüküm.

Sayfa/379 Hüküm-1312

Anadolu eyaleti, Bosna'nın eski valisi Vezir Abdullah Paşa'ya tevcih edilmiştir. Abdullah Paşa görev bölgesine gidene kadar yerine Bender muhafızının vekâlet etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/379 Hüküm-1313

Erzurum valisi Vezir Hacı Hüseyin Paşa, bölge halkına karşı haksızlık yapmak, mallarını gasp etmek ve katliamda bulunmak gibi hareketlerinden dolayı görevinden azl edilmiştir. Yerine Anadolu'nun eski valisi Veli Paşa'nın tayin edildiği hususunda hüküm.

Sayfa/380 Hüküm-1314

Özi eyaleti, Bosna'da görevli Vezir Abdullah Paşa'ya tevcih edilmiş, Abdullah Paşa'nın yerine Vezir Hacı Mehmed Paşa görevlendirilmiştir. Hacı Mehmed Paşa Bosna'ya vardıktan sonra Abdullah Paşa'nın mahiyetiyle beraber Özi ve Bender eyaletine geçmesi ve bölgeyi kontrol altına alması hususunda hüküm.

Sayfa/380 Hüküm-1315

Tırhala sancağı eski mutasarrıfı Mehmed Paşa'ya emrindeki askerler ile beraber Belgrad muhafızı mahiyetinde bulunmak şartıyla Selanik sancağı tevcih edilmiştir. Acil bir şekilde Belgrad'a gidip, Belgrad muhafızı olan Rum ili valisi Vezir Ahmed Paşa ile birlikte hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/380 Hüküm-1316

Erzurum'un eski valisi Vezir Hüseyin Paşa'ya Kefe eyaleti tevcih edilmiştir. Hüseyin Paşa'nın derhal Trabzon'a gidip gemi ile Kefe eyaletine geçmesi ve Kırım hanı olan Giray-i Selâmet Han ile ittifak halinde hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/380 Hüküm-1317

Bosna'nın eski valisi sadrazam Vezir Hacı Mehmed Paşa'nın burada belirlenen imdâd-ı hazariyyeyi yılda iki taksit olarak toplaması ve görevli memura teslim etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/380 Hüküm-1318

Hersek sancağından yüz elli dört senesi için imdâd-ı hazariyyenin üç taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/381 Hüküm-1319

Erzurum valisi Vezir Hacı Hüseyin Paşa, bölge halkına karşı zulüm ve haksızlık yapmıştır. Bundan dolayı azledilmiş, yerine Anadolu'nun eski valisi Veli Paşa'nın tayin edildiği hususunda hüküm.

Sayfa/381 Hüküm-1320

İznikmid'in eski mutasarrıfı Ebubekir Paşa'nın kendisine gönderilecek emir ile bulunduğu yerden hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/381 Hüküm-1321

Çat bölgesinin eski muhafızı İskender Paşa'ya, Tırhala sancağı tevcih edilmiştir. İskender Paşa, Tırhala sancağına gidene kadar yerine bir mütesellimin gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/381 Hüküm-1322

Erzurum'da mütesellimlik görevi, yüz elli dört senesi muharrem ayının ilk gününde Vezir Veli Paşa'ya tevcih olunduğu hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1323

Tırhala sancağı mutasarrıfı İskender Paşa'nın, bu sancakta belirlenen imdâd-ı hazariyyeyi yılda üç taksit olacak şekilde zamanında tahsil etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1324

Niğbolu sancağında yüz elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin mutasarrıf Vezir Mustafa Paşa tarafından tahsil etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1325

Selanik sancağında bin yüz elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin üç taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1326

Özi eyaletinde yüz elli dört senesi için belirlenen verginin iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1327

Anadolu eyaletinde bin yüz elli dört senesi için imdâd-ı hazariyenin Anadolu valisi Vezir Numan Paşa tarafından iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1328

Erzurum'da elli dört senesine belirlenen imdâd-ı hazariyyenin Erzurum valisi Vezir Veli Paşa tarafından iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1329

Selanik sancağında bulunan Vezir Mustafa Paşa'ya Vidin Kalesi muhafazası şartıyla Niğbolu sancağı tevcih edilmiştir. Kale muhafazası ve bölgedeki fakir halkın güvenliğinin sağlanması istenmektedir. Ayrıca Hayta eyaletinde sınır tahririnin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1330

Özi eyaletinin eski valisi Vezir Numan Paşa'ya 1154 senesi muharrem ayının ilk gününde Anadolu eyaleti tevcih edilmiştir. Numan Paşa, görev bölgesine gidinceye kadar yerine Ali isminde bir kişinin mütesellim olarak görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/382 Hüküm-1331

Bosna'nın eski valisi Vezir Abdullah Paşa'ya, Bender Kalesi muhafazası şartıyla Özi eyaleti tevcih edilmiştir. Abdullah Paşa, görev bölgesine gidinceye kadar yerine bir mütesellimin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/383 Hüküm-1332

Özi'nin eski valisi Vezir Numan Paşa'ya da Anadolu eyaleti tevcih edilmiştir. Aynı zamanda Bosna'nın eski valisi Vezir Abdullah Paşa'ya da Bender Kalesi muhafazası şartıyla Özi eyaleti tevcih edilmiştir. Halen Özi eyaleti valisi olan Hacı Mehmed Paşa da Bosna eyaleti valiliğine atanmıştır. Hacı Mehmed Paşa, Bosna'ya geldikten sonra Abdullah Paşa'nın Bender Kalesi muhafazasına gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/383 Hüküm-1333

Şam kadısının görevi gereği geçeceği yol güzergâhlarının güvenliğinin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/383 Hüküm-1334

Eflak voyvodası olan İskerletzâde tarafından Eflak'ta düzen ve disiplinin sağlanması, bu bölgeden İstanbul'a gönderilmek üzere ayrılan zahirenin acil bir şekilde sevkياتının yapılması istenmektedir. Ayrıca hayrat-ı imâretin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/383 Hüküm-1335

1334 numaralı hükmün Boğdan voyvodası İgor'a da gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/384 Hüküm-1336

Osmanlı donanması, çekereme gemileri ve forsaların hazırlıklarını tamamlayıp belirtilen zamanda Özi Kalesi'ne gidip hazır bulunmaları istenmektedir. Ayrıca bu bölgeden sorumlu olan memura yıllık olarak maaş verilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/384 Hüküm-1337

Tecrik? Kalesi muhafazası şartıyla, Kırşehir sancağı mutasarrıfı olan Muhammed'in bu bölgeden imdâd-ı hazariyyeyi yılda üç taksit olacak şekilde zamanında toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/384 Hüküm-1338

Cedid Kalesinde bulunan kırk altı cemaatin ortası ve askerlerin, Kefe Kalesi'ne nakledilmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/384 Hüküm-1339

Hasan Kalesinde bulunan yeniçeri zabitanının ve cemaat askerlerinin Ahıska Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/384 Hüküm-1340

Kefe Kalesinde bulunan yeniçeri zabitanının ve cemaat askerlerinin Hasan Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/384 Hüküm-1341

İran'dan İstanbul'a Aka İbrahim adında bir tüccar gelecektir. İran elçisi Ali Han'ın, talebi üzerine bu tüccarın güvenli bir şekilde der-saadete alınması hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1342

Hudâvendigâr sancağı mutasarrıfı Vezir Yahya Paşa'nın, 1154 senesi için bu bölgeden imdâd-ı hazariyyeyi yılda üç taksit olacak şekilde zamanında toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1343

Halep eyaletinde elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1344

Karaman eyaletinde elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1345

İnebahtı sancağında bin yüz elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin üç taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1346

Musul eyaletinde bin yüz elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1347

Eğriboz muhafızı Vezir Mehmed Paşa'ya, Eğriboz Kalesi muhafazası şartıyla Karlı ili görevi verilmiştir. Bu bölgelerde düzen ve disiplini sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1348

Musul beylerbeyi Ahmed Paşa'ya, Musul eyaletinin tevcih edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1349

İnebahtı Kalesi muhafazası şartıyla İnebahtı sancağına Mutasarrıf Vezir Muhammed Paşa'nın görevine devam etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1350

Halep valisi Vezir Yakup Paşa'nın Halep eyaletindeki görevine devam etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/385 Hüküm-1351

Karaman valisi Vezir Ebubekir Paşa'nın Karaman eyaletindeki görevine devam etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/386 Hüküm-1352

Bursa sancağı, Vezir Yahya Paşa'ya tevcih edilmiştir. Kendisi görev bölgesine gidene kadar yerine bir mütesellimin gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/386 Hüküm-1353

Sivas eyaletinde 1153 yılına ait imdâd-ı hazariyye gelirleri tahsil edilirken Diyarbekir valisi Vezir Hüseyin Paşa, Mütesellim Seyyid Hüseyin ve Çeteci Abdullah Paşa arasında bir anlaşmazlık yaşanmıştır. Bu anlaşmazlığa sebep olan konunun doğru bir şekilde nasıl çözüleceği hususunda hüküm.

Sayfa/386 Hüküm-1354

Niğbolu'daki Alaybeyi Abdulkadir'in mahiyetinde 380 asker bulunmaktadır. Sefere hazırlanmak üzere iyi kılıç kullanabilen güçlü kişilere ihtiyaç duyulduğu duyurulmuştur. Başvuranların içinde çocuk yaşta olanlar da mevcuttur. Çocuk olanların müracaatlarının alınmaması hususunda hüküm.

Sayfa/387 Hüküm-1355

Anadolu caniplerinden, Hendek, İznikmid, Pazarsuyu, Geyve, Bolu, Merzifon ve diğer kazaların çavuşlarına ve serdengeçtilerine mektuplar gönderilmiş, bahar mevsiminde Van Kalesinin muhafazası için Van'da hazır bulunmaları istenmiştir. Ayrıca gelen kişilerin isimlerinin deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/387 Hüküm-1356

Akdeniz'deki gemi geçişlerinin İstanbul Gümrük emini ve Sultaniye Kalesi dizdarı tarafından yoklanmasının sonucunda onay verilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/388 Hüküm-1357

Yeniçerilik iddiasında bulunan Sarı Hasan, Dayı Mustafa, Emir Hasan oğlu Seyyid Hüseyin, Kürt oğlu Ahmed, Kara Kulle ve Köse Caid isimli kişiler Merzifon kasabasında eşkıyalık yapmışlardır. Bu kişiler halkın evlerini basmış, malını, parasını gasp etmiş ve katliamlarda bulunmuşlardır. Daha sonra da firar etmeyi başarmışlardır. Bu durum Merzifon kasabası ileri gelenleri tarafından, Sivas eyaletinin eski valisi Vezir Hüseyin Paşa huzurunda mecliste ifade edilmiştir. Firar eden eşkıyaların yakalanması ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/388 Hüküm-1358

Mekke ve Medine'de bulunan Akçekoyunlu cemaatinden Korsalı Mahallesi sakinlerinden Hasan Mucir Yusuf, Derviş bin Hacı Fakî ve Şeyhli Cemaatinden Ali bin Mustafa isimli kişiler eşkıyalık hareketlerinde bulunmuştur. Bu eşkıyalar, Ankara kazasına tabi Göredağ'da bulunan Bağrsak Deresi civarında ikâmet eden Karakeçili köy sakinlerinden Şeyhli Cemâatine mensup bazı kişilerin yolunu kesmiş, malını gasp etmiş ve katliamda bulunmuşlardır. Bu olaylara karışan kişilerin yakalanması ve gereğinin yapılması için Ankara sancağı mutasarrıfı Murtaza Paşa ve Ankara Kadısı'nın görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1359

Avlonya sancağında elli dört senesi için belirlenen imdâd-ı hazariyyenin Mutasarrıf Mahmud Paşa tarafından yılda üç taksit olacak şekilde zamanında toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1360

Karasu sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin sancak mutasarrıfı kapuci Ali Paşa'nın yeğeni Hasan tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1361

Alâiye sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Halid Paşa tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1362

Elbasan sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Ebubekir tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1363

Akşehir sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Seyyid Gazi tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1364

Çorum sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Çolak İbrahim tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1365

Niğde sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Harbuzzâde tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1366

Aksaray sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Yavuz Süleyman tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1367

Ohri sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Yahyalı Mehmed tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1368

Kaş Kalesi muhafazası şartıyla Gönve sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Mehmed Bey tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1369

Köstendil sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Niş'in eski muhafızı Kara Mehmed tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1370

Kilis sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf İsmail tarafından iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1371

Dukakin sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Kurt Mehmed Paşa tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1372

Üsküdar sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Kurt Mehmed Paşa tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/389 Hüküm-1373

İzvornik sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Mehmed tarafından iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1374

Yanya sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Arslan Paşazâde Mehmed tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1375

Alacahisar sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mahmud Beyzâde İbrahim Bey tarafından üç taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1376

Yenişehir sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin sancak beyi Cafer Paşa'nın torunu Cafer Bey tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1377

Prizren sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin sancak beyi Hasan tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1378

Delvine sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin sancak beyi Arslan Paşazâde İbrahim tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1379

Kırkkilise sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin sancak beyi Veli tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1380

Rum ili sancağında elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Mustafa tarafından tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1381

İstanbul'da bulunan Ayasofya camisinin içerisinde bir kütüphane inşa olunmuştur. Bu kütüphane için Malatya sancağında bulunan Teroş ve İnanlı'ya bağlı otuz köyden toplanılacak vergilerin bu kütüphanenin vakfına aktarılması hususunda hüküm.

Sayfa/390 Hüküm-1382

Maraş beylerbeyi Hamza Paşa, Maraş'a giderken Zamantı denen bölgeden Elbistan kasabası halkına bir adam göndermiş, Sarız bölgesine gönderilmek üzere zahire talebinde bulunmuştur. Kasaba halkı talep edilen zahireyi verdiği halde Hamza Paşa'nın gönderdiği kişi, *“Zahireyi vermedikleri gibi beni kasabaya dahi sokmadılar.”* demiştir. Bunun üzerine Hamza Paşa, Tebli Kebir köyüne ve sınırda bulunan Nesa tayfasına saldırmış, yağma ve katliamda bulunmuştur. Hamza Paşa daha sonra Rişvanzâde Mehmed ile iş birliği yapmış kalabalık bir orduyla Elbistan

kasabasını basmışlardır. Burada halktan zorla para almak dâhil her türlü zulümde bulunmuşlardır. Bu kişiler hakkında gereğini yapmak üzere Maraş naibinin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/391 Hüküm-1383

Dobra ve Nik İskelelerinden elde edilen gelirin Bakur ve Geluç? Kalelerindeki askerlere teslim edilmesi istenmektedir. Dobra, Nik, Nova, Resne, Makari, Gile, İsn ve Terne ile diğer iskelelerden geçiş yapan Venedikli tüccarlardan alınan gümrük vergisinin devlet hazinesine aktarılması, Osmanlı ve Venedik arasında yapılan antlaşmaya göre tadilata ihtiyaç duyulan iskelelerin kullanıma kapatılması ve gerekli bakımının yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/391 Hüküm-1384

Bölgede kadılık yapan bir şahıs, bazı olumsuz olaylara karışmış, bundan da sorumlu tutulmuştur. Söz konusu kişi yapmış olduğu olumsuz davranışlara rağmen affedilmiş, konunun incelenmesi için burada bulunan yetkililer görevlendirilmiştir. Ayrıca bu bölgedeki vergilerin düzenli bir şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/392 Hüküm-1385

Alâiye sancağından, Kıbrıs'a nakil olunması gereken 18 asker Kıbrıs Adası'na gitmek istememiş, bölge halkının mallarını, hayvanlarını ve paralarını gasp etmişlerdir. Bu durum merkez tarafından duyulduktan sonra bu olaylardan sorumlu olanları yakalamak, gasp ettikleri malların değerini kendilerinden tahsil etmek, sonrasında Kıbrıs'a nakledilmelerini sağlamak ve yapılan işlemleri deftere kaydedip der-saadete göndermek üzere Alâiye kadısı Mevlana Mehmed ve Burgan voyvodası Mustafa'nın görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/392 Hüküm-1386

Kırım'ın eski hanı, Fettah Giray Han, Vize sancağında 1154 senesinde imdâd-ı hazariyyeyi seferin olmadığı zamanda tahsil etmiştir. Bir önceki sene olan 1153 senesinde imdâd-ı hazariyenin nasıl tahsil edildiğinin iyice araştırılması hususunda hüküm.

Sayfa/393 Hüküm-1387

Patrona-i hümayun gemisi kaptanının, İskenderiye İskelesine giderek buradaki ticaret gemilerinin geçişlerini kontrol ederek gerekli güvenliği sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/393 Hüküm-1388

Riyâle-i Hümâyûnum kalyon kaptanının, Midilli, Sakız, Sisam, İstanköy, Rodos, Çobanlar ve Kerpe ve adaları ile Selanik, Galos, Orfan ve Kavala bölgelerinde gemilerin geçişi esnasında meydana gelebilecek herhangi bir zararı önlemesi ve gerekli güvenliği sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/393 Hüküm-1389

Karadeniz’de bulunan Küçük Hasan Kaptanın, Kıbrıs, Dimyat ve Payas İskelelerine gitmesi, buradan geçecek tüccar gemilerinin güvenliğini sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/393 Hüküm-1390

Riyâle-i hümayun kalyon kaptanı, emrindeki üç kıta gemi ile Midilli, Sakız, Sisam, İstanköy, Rodos, Çobanlar ve Kerpe ve adaları ile Selanik, Galos, Orfan ve Kavala bölgelerinden geçecek tüccar gemilerinin eşkıyalara karşı koruması hususunda hüküm.

Sayfa/393 Hüküm-1391

Ahmed Kaptanın mahiyetinde bulunan Küçük Hasan Kapudanın, belirtilen iskelelerden geçecek tüccar gemilerinin birlikte hareket etmesini sağlaması ve korsan eşkıyalarına karşı gerekli güvenlik tedbirlerini alması hususunda hüküm.

Sayfa/394 Hüküm-1392

Patrona-i hümayun kalyon kaptanının, İskenderiye’den Rodos’a geçecek olan tüccar gemilerini korsan eşkıyalarına karşı koruması ve gerekli güvenlik tedbirlerini alması hususunda hüküm.

Sayfa/394 Hüküm-1393

Seddülbahir muhafazasına memur olan Sultanönü sancağının eski mutasarrıfı Hüseyin'in, 1154 senesine ait imdâd-ı hazariyyenin belirlenen miktarını yılda üç taksit olarak zamanında toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/394 Hüküm-1394

Sultanönü sancağının eski mutasarrıfı Hüseyin'in, Seddülbahir muhafazasına gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/394 Hüküm-1395

İçel ili sancağı mutasarrıfı Vezir Mehmed Paşa'nın bu bölgeden imdâd-ı hazariyyeyi yılda üç taksit olacak şekilde zamanında toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/394 Hüküm-1396

Ebu-Eyüb Ensar-i kasabasında Çavuş Kasım mahallesi sakinlerinden Derviş Mehmed oğlu olan Abdi isimli kişinin hırsızlık yaptığı haberi üzerine yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/395 Hüküm-1397

Kapucibaşı Abdullah isimli görevlinin Şam'dan acele bir şekilde İstanbul'a hareket etmesi, ardından da hacı kafilesinin gelmesi hususunda hüküm.

Sayfa/395 Hüküm-1398

Mühürlü köyü, Hüseyin köyü ve diğer köy sakinlerinden bazı kişiler, ismi geçen kazalarda halkın malını gasp etmiş ve katliamda bulunmuşlardır. Bu durumun kaza halkı tarafından şikâyet edilmesi üzerine kaza naibi Ömer, kazanın ileri gelenleri ve bostancıbaşı bölgeye gönderilmiştir. Bu görevlilerin ittifak halinde hareket ederek eşkıyalık faaliyetlerinde bulunan kişileri yakalamaları ve gereğini yapmaları hususunda hüküm.

Sayfa/395 Hüküm-1399

Niksar, Kuyuluhisâr, İskefsir, Milas ve Karahisâr kazalarının ahalilerinden bazıları fesatlık yapmış, eşkıyalar ile iş birliğinde bulunmuştur. Bu kazalarda

bulunan yeniçeri ve zabıtanların eşkıyalık faaliyetinde bulunan kişileri yakalaması ve cezalandırması hususunda hüküm.

Sayfa/396

Ruscuk'ta ikâmet eden Vezir Kolçak İlyas Paşa, yeniden Hotin muhafızlığı görevine atanmıştır. Kolçak İlyas Paşa'nın Ruscuk'tan, Hotin'e gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1400

Belgrad muhafazasında bulunan çavuşların, bölüklerin, yirmi beş, yetmiş dokuz ve doksan altı cemaat ortalarının askerleriyle birlikte Kars Kalesi'ne gitmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1401

Kemah muhafazasında olan kırkıncı cemaatinin ve ikinci sekban ortalarının Erzurum Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1402

Bender muhafazasında olan yirmi dört cemaatinin Ahıska Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1403

Kesendire Kalesinde olan dördüncü bölük cemaatin bölük ortalarının Ahıska Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1404

Ur Kalesinde bulunan altmışıncı bölük ortasının Kars Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1405

Bargir ... bölgesinde olan elli dört cemaatin üçüncü sekban ortalarının Erzurum Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1406

Akkirman Kalesinde olan on birinci sekban ve otuzuncu sekban ortalarının Kars Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1407

Antakya'da dinlendirilen altmış yedinci, yetmiş beşinci, seksen üçüncü cemaatler ile yirmi beş bölük ve beşinci sekban ortalarının Şam memuru olan Turnacıbaşı Seyyid Ahmed'in mahiyetinde Van Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1408

Akkirmaniye'de olan elli üç cemaatin ortasının Ahıska Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/396 Hüküm-1409

Kefe Kalesinde olan kırkinci bölük ortasının Erzurum Kalesi'ne nakil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/397 Hüküm-1410

Dukakin sancağına Mutasarrıf Kurt Mehmed Paşazâde'nin, bölge halkına haksızlık yaptığı ve zulümde bulunduğu ihbarı üzerine bölgeye memurlar gönderilerek durumun araştırılması ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/397 Hüküm-1411

Eflak voyvodası tarafından Vladika Kilisenin tamir edilmesi ve içinde birkaç odanın da inşa ettirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/398 Hüküm-1412

Osmanlı Devleti'ne gelecek Nemçe elçisinin ağır yüklerini almak üzere Silivri, Çorum ve Ereğli kazalarından Davud Paşa sahrasına arabaların gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/398 Hüküm-1413

1412 numaralı hükmün Karışdıran ustasına, Bergos, Baba-yı Atik, Hayrabolu, Mahmud Paşa ve Pınarhisar'a gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/398 Hüküm-1414

1412 numaralı hükmün Tekfurdağına ve Siroz muhafazasına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/398 Hüküm-1415

1412 numaralı hükmün Çatalca ustasına ve Çatalca'ya gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/398 Hüküm-1416

Belgrad defterdarı olan Süleyman'ın, görev yerine giderken güvenli yolları kullanması, güvenli olmayan yolları kullanmak durumunda kaldığında da gerekli güvenliğin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/398 Hüküm-1417

Tersane emini Hacı Mehmed, merkeze göndermiş olduğu dilekçede, Tersane-i âmiyeye gönderilecek beş bin kantar reçine ve katranın, Eğriboz tarafına ulaştırmak için ellerinde uygun geminin bulunmadığını dile getirmiştir. Akdeniz'den dönecek gemilerden uygun olanları Eğriboz'a yönlendirilmesi ve tersane-i 'âmîreye gönderilecek malzemelerin alınması hususunda hüküm.

Sayfa/399 Hüküm-1418

Cezayir'den zikredilen sancağından zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarının ilkbaharda Özi ve Kılburun tarafına nakledilmesi istenmiştir. Ancak verilen emre uyulmamış, istenilen bölgelere gidilmemiştir. Özi ve Kılburun taraflarına gitmeyen memurların ve emrindeki askerlerin affedilmesi için cebelu bedeli olarak kendilerinden 44.166,5 kuruşun nakit olarak tahsil edilmesi ve devlet hazinesine aktarılması hususunda hüküm.

Sayfa/399 Hüküm-1419

Osmanlı Devleti'ne gelmek üzere hareket eden Nemçe elçisinin ağır yüklerini almak için Silivri, Çorum ve Ereğli kazalarından Davud Paşa sahrasına arabaların gönderilmesi istenmiştir. Eğer arabalar belirtildiği gibi bölgede hazır bulunmaz ise bu görevden sorumlu olan kişinin azledilmesi ve cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/399 Hüküm-1420

1420 numaralı hükmün Çatalca, Bergos, Baba-yı Atik, Hayrabolu, Pınarhisar, Mahmud Paşa ve diğer idarecilere de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/400 Hüküm-1421

Osmanlı Devleti ve Moskov arasında yapılan antlaşmaya göre savaşta esir alınan askerlerin karşılıklı olarak serbest bırakılması hususunda hüküm.

Sayfa/400 Hüküm-1422

1421 numaralı hükmün Galata molasına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/400 Hüküm-1423

1421 numaralı hükmün Üsküdar kazası naibine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/400 Hüküm-1424

1421 numaralı hükmün Hisar kazası naibine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/400 Hüküm-1425

Mankalya kazası civarında Eflak voyvodası İskerletzâde ve askerler seferlerden dolayı kazaya gidememiştir. Bu yüzden mahsuller zamanında toplanamamış, kış mevsimine girilmiştir. Bu sorunu çözmek için Eflak halkından orak kullanabilen kişilerin ücret karşılığında Mankalya kazasına derhâl gitmesi, mahsulleri toplaması ve devlete gönderilmesi gereken zahirenin ulaştırılması hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1426

Rum ilinde at, beygir, sığır, deve gibi hayvanlar telef olmuştur. Ticaretle uğraşan bazı kişiler bu durumu fırsat bilerek canbazlık yapmaya başlamışlar. Tosya, Ankara, Kangırı, Sivas ve Niksar bölgelerinde at, katır, davar ve deve gibi hayvanları toplamış, Erzurum, Kars, Van, Bayezid ve Diyarbakir taraflarında değerinden fazla paraya satmak istemişlerdir. Bu durumun ihbar edilmesi üzerine Erzurum, Kars, Sivas ve Diyarbakir valilerine emirler gönderilmiş, canbazların yakalanması ve ihtiyaç duyulan hayvanların der-saadete gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1427

1426 numaralı hükmün Erzurum valisine ve bölgenin ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1428

1426 numaralı hükmün Bâyezîd sancağı mutasarrıfına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1429

1426 numaralı hükmün Kars'a da gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1430

1426 numaralı hükmün Anadolu'nun sol kol, yemîn ve yesârıyla Diyarbakir'e de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1431

1426 numaralı hükmün Anadolu'nun orta koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1432

Turnacıbaşı Seyyid Ahmed'in, Antakya'dan seksen üçüncü cemaatin ortası ve askerleriyle birlikte Erzurum'un muhafazası için acele bir şekilde bölgeye hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1433

Belgrad muhafazasında olan yetmiş dokuzuncu cemaatin ortasının Van Kalesi'ne nakil edilmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1434

Anadolu eyaleti sancakları alaybeylerinin, Kars ve Van Kalelerinin tamiri için emrinde bulunan asker ile birlikte bu bölgelere hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1435

1434 numaralı hükmün Karaman eyaletinde bulunan elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1436

1434 numaralı hükmün Sivas eyaletinde bulunan elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/401 Hüküm-1437

1434 numaralı hükmün Adana eyaletinde bulunan elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/402 Hüküm-1438

Osmanlı Devleti ve Nemçe arasında yapılan antlaşma gereğince, Belgrad sınırında tahrir, temyiz ve sınır hususları konusunda çalışma yapılması istenmiştir. Ancak daha sonra bu karar ertelenmiş, bu konuda görevlendirilen memurların Belgrad'a gitmelerine gerek kalmadığını ve şimdilik bulundukları yerde ikâmet etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/402 Hüküm-1439

1438 numaralı hükmün Tırhala, Selanik, Yanya ve Köstendil sancakları liva beylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/402 Hüküm-1440

1438 numaralı hükmün İrşova canibindeki memurlara gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/402 Hüküm-1441

Rum ili eyaletinden, Belgrad'a gitmeleri için görevlendirilen askerlerin şartlar gereği gitmelerine gerek kalmadığını ve kendi sancaklarında kalmaları hususunda hüküm.

Sayfa/402 Hüküm-1442

Tırhala, Selanik, Yanya ve Köstendil sancaklarındaki görevli memurların affedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/402 Hüküm-1443

Akdeniz'de gemi kaptanlarından sancak kaptanı tarafından Hanya ve Kandiye'de gerekli güvenliğin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/403 Hüküm-1444

İptal edilmiş hüküm.

Sayfa/403 Hüküm-1445

Hama, Humus, Maarre ve Şam bölgelerinde, Urban ve Rişvan aşiretleri eşkıyalık hareketlerinde bulunmuş, bölge halkına zarar vermiştir. Bölgedeki eşkıyalık faaliyetlerinin bertaraf edilmesi için Halep ve Rakka valilerine emir gönderilmiş, gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/403 Hüküm-1446

Gelibolu kazasında Meşhur köy tarafında bulunan Evreşe kazası halkı, meclise giderek yaşadıkları bölgede Ekrâd ve Türkmen aşiretlerinden bazılarının eşkıyayla iş birliği yaptıklarını, kendilerine zarar verdiklerini, bunlar tarafından yollarının kesildiğini, canlarına kıyıldığını ve mağdur edildiklerini belirterek şikâyetle bulunmuşlardır. Bu durumun incelemek ve gereğini yapmak üzere Hadizâde Mehmed'in görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/404 Hüküm-1447

Dergâh-ı muallam yeniçerileri ortalarından bazıları askerleri ile birlikte her sene Hıdırellez dolayısıyla Istranca'nın dağlık bölgelerinde geyik ve sığır avlıyor, bu etlerden bölgedeki halka dağıtmak üzere pastırma yapıyorlarmış. Bu geleneklerini

devam ettirirken Pınarhisar, Vidin ve Macurlu bölgelerinde eşkıyaların bulunduğunu, bu durumu engelleyebileceklerini haberi verilerek tedbirli olunması ve bu eşkıyaların görüldüğü yerde yakalanması hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1448

Osmanlı Devleti ve Nemçe arasında yapılan antlaşmayla iki devlet arasındaki ilişkileri güçlendirmek adına Nemçe elçisi der-saadete gelmiştir. Nemçe elçinin ülkesine dönüşünde gerekli güvenliğin sağlanması için Edirne bostancıbaşı'nın görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1449

1448 numaralı hükmün Edirne bostancıbaşısına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1450

1448 numaralı hükmün Filibe mollasına, Filibe nazırına, koru ağasına ve kethüda yerlerine ve Sofya'nın ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1451

1448 numaralı hükmün Sofya mollasına, mütesellimine, kethüda yeri ve serdarı ile Niş'e gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1452

1448 numaralı hükmün Niş kaimakamı, yeniçeri zabıtı ve Muradiye'ye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1453

1448 numaralı hükmün Rum ili valisi ve Belgrad muhafızı olan Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1454

1448 numaralı hükmün Muradiye ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/405 Hüküm-1455

Nemçe elçisi, Edirne, Filibe, Sofya ve Niş bölgelerinde geçecektir. Bu seyahatte gerekli olan zahire, araba ve binek hayvanlarının temin edilmesi istenmiştir. Bu işler için yapılacak masrafların ve günlük yevmiyenin hiçbir bahane kabul etmeden bölgeden tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/406 Hüküm-1456

Nemçe elçisi, Belgrad'a varınca hizmetine 25 askerin yedek olarak görevlendirilmesi istenmiştir. Yapılacak masrafların ve günlük yevmiyenin hiçbir bahane kabul etmeden bölgeden tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/406 Hüküm-1457

Nemçe elçisi için Edirne, Filibe, Sofya ve Niş bölgelerinden gerekli olan zahire, araba ile binek hayvanlarının tedarik edilmesi ve bu hayvanların mihmandar olarak görevlendirilen kişinin mahiyetine verilmesi istenmiştir. Bunun için doğacak masrafların ve günlük yevmiyenin hiçbir bahane kabul etmeden bölgeden tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/407 Hüküm-1458

İçel ili sancağının zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımar mutasarrıflarından bazıları, 1151 senesi zilhicce ayının başında gönderilen emre muhalefet etmiş, istenen mahsulleri devlete teslim etmemiştir. Bu kişiler tarafından belirtilen konudaki gerekçeleri açıklayan bir dilekçe merkeze gönderilmiş ve kayıt altına alınmıştır. Özürlerine binaen 4 ay daha süre tanınmış, bu süre zarfında gönderilen emre uyulmadığı takdirde alaybeyleri tarafından devlet adına mahsullere el konulması hususunda hüküm.

Sayfa/407 Hüküm-1459

Erzurum valisi olan Vezir Veli Paşa'nın, vakit kaybetmeden bir an önce Erzurum'a gitmesi, buradaki düzen ve disiplini sağlaması hususunda hüküm.

Sayfa/408 Hüküm-1460

Karahisar halkından Ali Beyzâde oğlu Mehmed Bey, Hürmüz'ün oğlu Süleyman Efendi ve Kelekçi oğlu Ömer Efendi isimli kişiler eşkıyalarla birlik olup

halktan toplanılan imdâd-ı hazariyye vergisinin zamlandığı gibi türlü bahanelerle fazla akçe almışlardır. Bu durumun bölge halkı tarafından şikâyet edilmesi üzerine konunun çözüme kavuşturulması ve haksızlık yapanların gerekli cezaya çarptırılması için Karahisar kadısı ve Erzurum valisinin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/408 Hüküm-1461

Maraş eyaleti mutasarrıfı Hüseyin Paşa'nın, bölgeden istenen imdâd-ı hazariyyeyi yılda iki taksit olacak şekilde zamanında toplaması ve görevli memura teslim etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/408 Hüküm-1462

Sultanönü sancağında bin yüz elli dört senesi için belirlenen verginin Mutasarrıf Ali tarafından üç taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/408 Hüküm-1463

Trabzon alaybeyi Üçüncüzâde Ömer Paşa'nın mahiyetindeki asker, zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarı ile birlikte acil bir şekilde Van eyaletine hareket etmesi istenmiş, Van'a ulaşınca da gerekli yoklamayı yapması hususunda hüküm.

Sayfa/409 Hüküm-1464

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer Paşa'nın, zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarıyla Van eyaletine acil bir şekilde gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/409 Hüküm-1465

Kars beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa'nın bir an önce Kars'a gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/409 Hüküm-1466

Anadolu valisi Numan Paşa'nın görev bölgesi olan Kütahya'ya gitmesi istenmiş, ancak Numan Paşa gitmekte gecikmiştir. Bunun üzerine Numan Paşa'ya tekrar emr-i şerif gönderilmiş ve derhal görev bölgesine hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/410 Hüküm-1467

Tersane-i âmire’de inşası yapılan iki gemi için cam ve kereste siparişi verilmiş nakliye ücreti dâhil gerekli ödeme yapılmıştır. Ancak istenen hiçbir malzeme tersaneye ulaşmamıştır. Gereğinin yapılması için Kocaeli sancağı mutasarrıfı ve keresteci emini Hacı Osman’ın görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/410 Hüküm-1468

Trablus korsan gemi reisi Pir Şahane, Anavarza Kalesi iskelesine gelmiştir. Arkadya ve Barrak Ada bölgelerini ele geçirmiş, dört kişiyi esir almıştır. Durumun merkez tarafından duyulması üzerine Pir Şahane’nin yakalanması ve gereğinin yapılması için Anavarza kadısının görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/411 Hüküm-1469

Erzurum valisi Vezir Veli Paşa’ya turnacıbaşılık payesi verilmiştir. Bu görevi gereği mahiyetine dergâh-ı muallam yeniçeri ortalarından odalu, serdengeçti, agavat ve alemdarlar tayin edilmiş, bunların Veli Paşa’ya tabi olması ve hiçbir şekilde emrinden çıkmaması hususunda hüküm.

Sayfa/411 Hüküm-1470

Doksan iki cemaat ile Yergöğü’de bulunan askerlerin Hotin Kalesi’ne doğru hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/411 Hüküm-1471

Anadolu bölgesinde bulunan yeniçeri ortaları, serdengeçti ve agavatlara Van eyaletine gitmeleri ve Van muhafızı Numan’ın mahiyetine girmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/412 Hüküm-1472

Koyulhisar’da yeniçerilik iddiasından bulunan Hancı oğlu Mustafa ve Deli Ömer isimli eşkıyalar birbirleriyle savaşmış, bu savaşta bölge halkı büyük zarar görmüştür. Bu haydutların yakalanıp hapsedilmesi için Erzurum valisi Vezir Veli Paşa ve Koyulhisar kadısının görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/412 Hüküm-1473

İstanbul'a gelecek olan Nemçe elçisine kapucibaşı Hacı Mehmed mihmandar olarak görevlendirilmiştir. Elçinin geçeceği güzergâhlardaki görevlilere emirler gönderilmiş, elçinin başta zahire ve hayvan ihtiyacı olmak üzere bütün ihtiyaçlarının Belgrad'da hazır bulundurulması hususunda hüküm.

Sayfa/413 Hüküm-1474

Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın mahiyetine askeri sevkiyatın yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/413 Hüküm-1475

1474 numaralı hükmün Anadolu'nun orta, sağ ve sol kolu ile diğer askeri görevlilere de gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/414 Hüküm-1476

Halen Hama'da bulunan Vezir Süleyman Paşa'nın Mısır valiliği yaptığı dönemden merkeze göndermesi gereken yüz yetmiş bir rûmî-kîseyi tutarında para üzerinde borç olarak kalmış, Süleyman Paşa'nın zimmetinde olan yüz yetmiş bir rûmî-kîseden yüz kîseyi iki ay içerisinde Silâhdar Hacı Ahmed'e teslim etmesi istenmiştir. Hacı Ahmed'in de söz konusu parayı aldıktan sonra devlet hazinesine aktarması hususunda hüküm.

Sayfa/414 Hüküm-1477

Hama'da bulunan Vezir Süleyman Paşa'nın, Mısır valiliği yaptığı dönemden kalan borcun yüz kîse-rûmînin tamamını İstanbul'a göndermesi hususunda hüküm.

Sayfa/414 Hüküm-1478

Sivas eyaletinde bulunan elviye alaybeylerinin askerleri ile birlikte Erzurum'a gitmek üzere hareket emri gelinceye kadar gerekli hazırlıklarını tamamlamaları, emir geldikten sonra da Erzurum'a hareket etmeleri ve Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın mahiyetine girmeleri için hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1479

1478 numaralı hükmün Anadolu eyaletine elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1480

1478 numaralı hükmün Karaman eyaletine elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1481

1478 numaralı hükmün Adana eyaletine elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1482

Sivas eyaletinden elviye alaybeyleri askeri ile birlikte sefer hazırlıklarını tamamladıktan sonra verilecek emre göre Erzurum'a hareket etmeleri ve Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın mahiyetine girmeleri istenmiştir. Ayrıca yoklamacıların da Erzurum'da hazır bulunup gerekli yoklamayı yapmaları hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1483

1482 numaralı hükmün Karaman valisine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1484

1482 numaralı hükmün Anadolu valisine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1485

1482 numaralı hükmün Adana valisine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/415 Hüküm-1486

Nemçe elçisi Silivri'ye gelirken mahiyetinde olan araba ve yük hayvanlarından yolda kalan olursa yerine gerekli hayvan ihtiyacının ahali tarafından karşılanması istenmiştir. Ayrıca Nemçe elçisi hangi bölgede dinlenir ise bütün masrafların o bölgeden karşılanacağı belirtilmiş, buna muhalefet eden olursa gerekli cezai işlemin başlatılması hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1487

Osmanlı Devleti'nin elinde iki yüze yakın Moskov askeri esir olarak bulunmaktadır. Bu esir askerler serbest bırakılmıştır. Serbest kalan esir askerleri Azak sınırına götürüp bırakması için Şileli Hasan reisin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1488

1487 numaralı hüküm gereğince Divân-ı Hümâyûn çavuşlarından Süleyman Çavuş'un görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1489

1487 numaralı hüküm gereğince Divân-ı Hümâyûn çavuşlarından Seyyid Ahmed Çavuş'un görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1490

1487 numaralı hüküm gereğince divân çavuşlarından Mustafa Çavuş'un görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1491

Belgrad muhafazasında bulunan on yedinci cemaatin ortası, askerleri ile birlikte Kars Kalesi'ne acil olarak hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1492

Kubaş muhafazasında olan doksan üç cemaatin ortasının askerleriyle birlikte Kars Kalesi muhafazasına gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1493

Şehriban Kalesi muhafazasında olan otuz üç cemaatin ortasının askerleriyle birlikte Kars Kalesi muhafazasına gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1494

Taman Kalesi muhafazasında yüz bir cemaatin ortasının Kutayıs? Kalesi muhafazasına gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/416 Hüküm-1495

Ur Kalesi muhafazasında olan seksen birinci cemaatin ortasının Şehriban Kalesi'ne gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/417 Hüküm-1496

Anadolu'nun sağ-sol ve orta kolu yöneticileri, cebeci, serdengeçti, agavat ve alemdarların, askerleri ile birlikte Kars eyaletine hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/417 Hüküm-1497

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer Paşa'nın, askerleriyle birlikte Van Kalesi'ne acil bir şekilde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/417 Hüküm-1498

Rum ilinde bulunan kale muhafızlarının, askerleriyle birlikte Van Kalesi'ne acil bir şekilde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/417 Hüküm-1499

Kars muhafazasına tayin olunan topçular zabıtı on iki cemaatin çorbacısı El-hac Ahmed'in yüz asker ile birlikte Kars'ta bulunması hususunda hüküm.

Sayfa/417 Hüküm-1500

Erzurum Kalesi muhafazasına tayin olunan topçular zabıtı otuz yedinci cemaatin çorbacısı El-hac Mehmed'in yüz asker topçu ile birlikte Erzurum Kalesinde bulunması hususunda hüküm.

Sayfa/418 Hüküm-1501

Niğde sancağının eski mutasarrıfı Ömer'in, Ankara sancağına tayin edildiği hususunda hüküm.

Sayfa/418 Hüküm-1502

Gelibolu İskelesine Mısır'dan gelen tüccar gemileri yanaşmıştır. Bu tüccarların, ihraç etmek üzere alacakları pirinç ve eşyaların vergisini ödmeden kaçacakları ihbarı alınmıştır. Bu tüccarların yakalanıp gemileriyle birlikte İstanbul'a teslim edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/418 Hüküm-1503

Divriği kazasında bulunan ikinci sekban, Kemah'da bulunan yetmiş dokuz bölük halkı ve otuz beş bölük, Erzincan'dan otuz bir bölük, Bayburt kazasında otuz bir bölük ağaları, serdengeçti ve askerlerin toplanıp acil bir şekilde Kars Kalesi muhafazası için Kars'a hareket etmeleri istenmektedir. Ayrıca yolda giderken dinlenme süresi olarak üç günü aşmamaları belirtilmiş, verilen emre uymayanlar hakkında cezai işlemin uygulanacağı hususunda hüküm.

Sayfa/419 Hüküm-1504

Anadolu'nun orta kolunda bulunan köy ve kasabalardaki serdengeçti ağaları, alemdarlar Küçük Çavuş emrinde, Van muhafazasında bulunan agavatlar da adamlarıyla birlikte acil bir şekilde Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın mahiyetine girmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/419 Hüküm-1505

1504 numaralı hükmün Anadolu'nun sol koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/419 Hüküm-1506

Âsitâne-i saadetteki yuvarlak ve humbara fabrikasında bulunan madenin acil bir şekilde Kavala İskelesine gönderilmesi istenmektedir. Bu fabrikada istenen maden yok ise onun yerine Pravişta fabrikasından bin kantar Pravişta madeninin Kavala İskelesine nakl edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/420 Hüküm-1507

Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın emrindeki askerlerini artırması istenmektedir. Bu amaçla ücretleri belli olmak üzere altıncı, yedinci, beşinci ve diğer bölük yöneticileri, askerleri ile birlikte haziran ayının başında Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın mahiyetine girmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/420 Hüküm-1508

1507 numaralı hükmün Anadolu'nun sol koluna ve Sivas'ta bulunan ileri gelenlere gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/420 Hüküm-1509

1507 numaralı hükmün Anadolu'nun orta koluna ve Sivas'ta bulunan ileri gelenlere gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/420 Hüküm-1510

1507 numaralı hükmün Anadolu'nun sol koluna ve Boyabat'ta bulunan ileri gelenlere gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/420 Hüküm-1511

1507 numaralı hükmün Anadolu'nun orta koluna, Boyabat, Hasan ve Kütahya'da bulunan ileri gelenlere gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/420 Hüküm-1512

1507 numaralı hükmün Anadolu'nun sağ koluna ve Kütahya'da bulunan ileri gelenlere gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/421 Hüküm-1513

İran Şahı'nın Lezgi tayfası üzerine sefer düzenleyeceği haberi alınmış, bunun üzerine Azerbaycan, Ankara ve Revan sınırlarına yakın bölgelerde gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması emredilmiştir. Ayrıca Erzurum valisinin sınıra yakın bir bölgede çadırını kurması, Anadolu, Sivas, Karaman ve Adana eyaletlerinden alaybeyleri, serdengeçti, alemdar, cebeci ve topçulardan oluşturulacak 20.000'e yakın askerin Erzurum'a gönderilmesi ve İran tarafından gelebilecek herhangi aykırı bir davranışa karşı sınır güvenliğinin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/422 Hüküm-1514

İran Şahı'nın Lezgi tayfası üzerine sefer düzenleyeceği haberi alınmış, bunun üzerine Azerbaycan, Ankara ve Revan sınırlarına yakın bölgelerde gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması emredilmiştir. Ayrıca Kars beylerbeyi Abdulrahim Paşa'nın Kars Kalesinin onarımını tamamlaması, Erzurum'da sınır güvenliğinden sorumlu askerlerin Kars sınırında da güvenliği sağlaması, Erzurum valisinin bu mevzilere yakın bir bölgede çadırını kurup hazır beklemesi ve İran tarafından gelebilecek herhangi aykırı bir davranışa karşı sınır güvenliğinin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/422 Hüküm-1515

1514 numaralı hükmün Van beylerbeyine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/422 Hüküm-1516

1514 numaralı hükmün Çıldır valisi Vezir Yusuf Paşa'ya gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/423 Hüküm-1517

Sivas, Tokat ve Anadolu'nun sağ-sol kolundan, iki bin sipahi askerin, Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın mahiyetine girmelere hususunda hüküm.

Sayfa/423 Hüküm-1518

1517 numaralı hükmün Boyabat kethüda yerisi ve silahdar terakkiluları ağası Hasan isimli görevliye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/423 Hüküm-1519

1517 numaralı hükmün Kütahya yerisi ve silahdar terakkiluları ağası yerisi ve silahdar terakkiluları ağası isimli görevliye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/423 Hüküm-1520

1517 numaralı hükmün Sivas kethüda yerisi ve silahdar terakkiluları ağası Külhânzâde Mehmed isimli görevliye gönderilmesi hususunda hüküm

Sayfa/423 Hüküm-1521

Semendire sancağıyla birlikte Belgrad muhafızı selefi mutasarrıf Vezir Mehmed Paşa'nın, gerekli görülen hazırlıkları yapmak üzere Sofya'ya hareket hususunda hüküm.

Sayfa/424 Hüküm-1522

Rum ili valisi olup Belgrad muhafızı olan Vezir Ahmed Paşa'nın, Belgrad Kalesi muhafazasını sağlaması, Sofya'ya gitmesi ve Nemçe Devleti ile imzalanan antlaşma şartlarına uygun hareket hususunda hüküm.

Sayfa/424 Hüküm-1523

İran Şahı'nın Lezgi tayfası üzerine sefer düzenleyeceği haberi alınmış, bunun üzerine Azerbaycan, Ankara ve Revan sınırlarına yakın bölgelerde gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması emredilmiştir. Ayrıca Niğbolu ve Ankara sancaklarında bulunan görevlilerin askerleri ile birlikte Kars eyaletine acil bir şekilde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/424 Hüküm-1524

Anadolu ve Rum eyaletindeki askerlerinin, ocak çavuşu silahdar ağası Hüseyin Çavuş'un mahiyetine girmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1525

1524 numaralı hükmün Rum eyaletinin sol kolu silahdar ağasına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1526

1524 numaralı hükmün Rum eyaletinin sağ kolu sipahileri ağasına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1527

1524 numaralı hükmün Anadolu'nun sol kolu ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1528

1524 numaralı hükmün Anadolu'nun sağ kolu ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1529

1524 numaralı hükmün Anadolu'nun sol kolu ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1530

1524 numaralı hükmün sağ ve orta kolları ileri gelenlerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1531

Mısır valisi Vezir Yahya Paşa'nın Mısır'dan İskenderiye İskelesine acil bir şekilde hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1532

Dördüncü bölük agavat ve kethüdaların askerleri ile birlikte Kars Kalesi muhafazası için acil bir şekilde Kars'a hareket etmeleri ve Kars muhafızı Çeteci Abdullah Paşa'nın mahiyetine girmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/425 Hüküm-1533

Geyve kazası sakinlerinden Türk Hasan oğlu isimli eşkıya reisi, yanına yetmiş-seksen asker alarak yol kesme, zulüm etme, gasp ve yağma gibi olaylara karışmış, daha sonra yanındakiler ile birlikte firar etmiştir. Bunun üzerine Kocaeli sancağı mutasarrıfına, Geyve, Taraklı, Göynük ve Lefke kadılarına, naiblerine ve diğer yöneticilerine gönderilen emir doğrultusunda hareket edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/426 Hüküm-1534

Eşkıyalık hareketlerinde bulunan kişilerin şer'î hukuk kurallarına uygun olarak cezalandırılması hususunda hüküm.

Sayfa/426 Hüküm-1535

İznikmid tarafından İstanbul'a gönderilecek çeşitli kerestelerin belirtilen boyut ve çaplarda olması hususunda hüküm.

Sayfa/426 Hüküm-1536

Öküşne kazasından İstanbul'a gönderilecek çeşitli kerestelerin belirtilen boyut ve çaplarda olması hususunda hüküm.

Sayfa/427 Hüküm-1537

Bergos, Varna, Ahtebolu, Türköz kazalarından İstanbul'a gönderilecek çeşitli kerestelerin belirtilen boyut ve çaplarda olması hususunda hüküm.

Sayfa/427 Hüküm-1538

Ada muhafazasında bulunan dalkılıç, serdengeçti ağa ve alemdarlarının askerleri ile birlikte Hotin Kalesi muhafazası için Hotin'e hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/427 Hüküm-1539

Kütahya'nın Altuntaş köyünde bulunan Sultan Alâeddin caminin tamir edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/428 Hüküm-1540

Tekfurdağı naibi ve serdari tarafından, burada ikâmet eden Macar'lu tayfasına ait 12 inek için uygun otlağın tedarik edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/428 Hüküm-1541

Van eyaletinde bulunan Adilcevaz sancağı Sarısu nahiyesinde Patnos, Karahacı ve Gürün Kışla isimli köylerle burada bulunan diğer 52 köy ve mezranın Van beylerbeyine hâs olarak verilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/429 Hüküm-1542

Selvi kazası mütesellimi ve hazine-darı olan Hüseyin Ağa vefat etmiş, yerine oğlu Mustafa Ağa geçmiştir. Mustafa Ağa'nın bölge halkından topladığı vergiyi hesapsız bir şekilde zimmetine geçirmesi üzerine durum payitahtta bildirilmiştir. Mustafa Ağa'nın zimmetinde bulunan her türlü mala el konulması ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/429 Hüküm-1543

Kars Kalesi muhafazası için Dergâh-ı Ali topçularından altmış üçüncü cemaatin çorbacısı Mustafa'nın, askerleri ile birlikte Yezd Kalesinden Kars Kalesi'ne hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/429 Hüküm-1544

Akkirman muhafazasında olan topçular zabıtı ve on beşinci cemaatin çorbacısı Ali'nin topçuları ile birlikte Van Kalesi'ne gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/429 Hüküm-1545

Cedid Kalesi muhafazasında olan topçular zabıtı ve yirmi üçüncü cemaatin çorbacısı Hüseyin ve Kefe muhafazasında olan yetmiş beşinci cemaatin çorbacısı Mustafa'nın topçuları ile birlikte Erzurum Kalesi'ne gitmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/429 Hüküm-1546

Belgrad muhafazasında bulunan on yedinci sekbanın ortaları, askeri ile birlikte Hotin Kalesi muhafazası için Hotin'e hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/430 Hüküm-1547

Malatya sancağında bulunan Hüseyin Çelebi ve Hasan Badrik isimli şahıslar, Malatya ve İzoli menzillerinden geçiş yapan habercilerin yük hayvanlarının olmamasından dolayı zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Bu problemin çözüme ulaştırılması ve bölgedeki düzenin sağlanması için Malatya sancağı mutasarrıfı Rışvanzâde Seyyid Mehmed Paşa'nın görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/430 Hüküm-1548

Burnaz Köprüsü, Zeytinburnu ve Çakal Tutuna bölgelerinde eşkıyalara karşı silahlı kişilerin bulundurulması ve buralarda gerekli güvenliğin sağlanması için Üzeyr sancağı Beyi Hacı Ali'nin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/430 Hüküm-1549

Diyarbakir eyaleti hangi vezirin tevcihi tarihine denk gelir ise kış mevsimi gelmeden mahsullerin toplanması hususunda hüküm.

Sayfa/431 Hüküm-1550

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer'in verilen emre göre istenilen bölgeye acil bir şekilde hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/431 Hüküm-1551

Canik sancağı Lâdik kazası, Ünye, Yenice ve Samsun bölgelerinden verilen emre göre zahirenin toplanması istenmiştir. Ayrıca Saru İbrahim isimli kişinin, Ünye kazasına giderek at ve beygir tedarik etmesi için görevlendirilmiş, ancak Ünye Kadısı Mevlana Mehmed, Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer'e bölge halkının bu

talebi karşılayacak durumu olmadığını belirten bir mektup yazmıştır. Üçüncüzâde Ömer'in bölgeye gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/431 Hüküm-1552

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer'in, acil bir şekilde Van'a hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/431 Hüküm-1553

İznikmid taraflarında bulunan kereste miktarının tespit edilip deftere kaydedilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/431 Hüküm-1554

1553 numaralı hükmün Bolu sancağına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/431 Hüküm-1555

1553 numaralı hükmün Bergos kazasına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/432 Hüküm-1556

Seddülbahir bölgesinde memur olan Sultanönü sancağı eski mutasarrıfı Hüseyin'inin, 1154 senesine ait imdâd-ı hazariyyeyi üç taksit şeklinde toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/432 Hüküm-1557

Der-saadete gelecek İran elçisinin geçeceği bölgelerden ihtiyaç duyulan gerekli zahirenin temin edilmesi ve hazır bulundurulması hususunda hüküm.

Sayfa/432 Hüküm-1558

Kayseri'nin köylerinde ve kasabalarında görevli askeri gruplardan bazıları suç işlemiştir. Bu kişilerin yakalanması ve gereğinin yapılması için Kayseri mutasarrıfına ve Kayseri valisinin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/433 Hüküm-1559

Erzurum valisi Vezir Veli Paşa'nın, bulunduğu bölgeden acil bir şekilde Erzurum'a hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/433 Hüküm-1560

Ada muhafızı ve otuzuncu cemaatin ortası ile dalkılıç, serdengeçti, çavuş, alemdar, agavat ve askerleriyle birlikte Hotin Kalesi muhafazası için bölgeye hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/433 Hüküm-1561

Menteşe sancağında bazı kişiler, ayanlık iddiasında bulunmuş, halka zulüm etmiştir. Bu kişilerin halktan fazla vergi topladıklarına dair haberin merkeze bildirilmesi üzerine, konuyu araştırmak ve söz konusu kişiler hakkında gereğini yapmak üzere Aydın muhassıl vekili Hacı Ahmed ve Mentese sancağı Mütesellimi Seyyid Mehmed'in birlikte görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/434 Hüküm-1562

Adalar ağası emrine naib olarak Mevlana Ebubekir'in tayin edildiği hususunda hüküm.

Sayfa/434 Hüküm-1563

Selanik'den İstanbul'a gönderilecek hazinenin, güvenli bir şekilde ulaştırılabilmesi için görevli kişilerin yanında silahlı adamlarında bulundurulması hususunda hüküm.

Sayfa/434 Hüküm-1564

Rum ili valisi Vezir Ahmed Paşa ile Selanik ve Semendire sancaklarıyla Belgrad muhafızı Vezir Mehmed Paşa'nın, elçi mübadelesi merasimine katılmak üzere Belgrad'a hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/435 Hüküm-1565

Anadolu'da bulunan konargöçer, aşiret ve kabilelerden bazı kişiler İstanbul'a gitmiş, koyun gibi hayvanların satışını gerçekleştirmiştir. Ancak toptan mal alımı yapan bazı şahıslar bu şekilde hayvan satışına karşı çıkmış, engellemeye çalışmışlardır. Konunun incelenmesi ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/435 Hüküm-1566

Üsküdar'dan Halep'e giden Halep kadısı Mevlana Abdullah'ın geçeceği yol güzergâhında bulunan görevlilerin, gerekli güvenliği sağlamaları hususunda hüküm.

Sayfa/435 Hüküm-1567

Tekfurdağına ulaştırılmak istenen zahire arabalarının güvenliğini sağlamak üzere Edirne beyinin ve bostancıbaşının birlikte hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/436 Hüküm-1568

Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan antlaşmaya göre elçi mübadelesinin gerçekleşmesi hususunda hüküm.

Sayfa/437 Hüküm-1569

Boğdan vilayeti ve Hotin tarafında bulunan dört bölgeden yıllık olarak merkeze gönderilen vergilere zam yapıldığına dair halkın bilgilendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/438 Hüküm-1570

Uzuncaâbâd Hasköy kazâsına tabi Urlu köyü sakinlerinden Kuzu İsmail ve Kartel köyü ahalisinden Hoca oğlu Deli Hasan isimli kişiler, bölgedeki çarşı ve pazarda taşkınlık yapmış, halkın yolunu kesmiş, zulümde bulunmuş ve cana kastetmiştir. Bu kişilerin yakalanması ve gereğinin yapılması için Edirne bostancıbaşısı'nın görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/438 Hüküm-1571

İran elçisi der-saadete gelirken Tosya'ya uğramış, burada alışveriş yapmıştır. Ancak aldığı eşyalar kaybolmuştur. Bu eşyaları bulmak üzere Tosya kadısı, zabitanı ve ayanının görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/438 Hüküm-1572

Âsitâne-i saadette olan İran elçisi, iki askeri ile birlikte Halep ve Bağdad üzerinden İran'a acil bir şekilde gitmesi gerekmektedir. Bu konuda gerekli desteğin sağlanması hususunda hüküm.

Sayfa/438 Hüküm-1573

Yörükân, Anadolu ve Tekkelü Cemaatleri, yaylak ve kışlak olarak Anasıl, İçel ili ve Adana bölgelerini kullanmış, ancak yerlerini değiştirmek amacıyla birkaç bahane ileri sürmüşlerdir. Bu kişiler Aksaray ve Niğde kazalarına gidip bölgede bulunan halkın harmanlarını yağmalamış, büyük zararlar vermiştir. Bu kişileri eski bölgelerine geri göndermek ve gereğini yapmak üzere Karaman valisi, Niğde ve Aksaray kadılarının görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/439 Hüküm-1574

Üsküp sancağı 1154 senesinde Niğde'nin eski mutasarrıfı İbrahim'e tevcih edilmiştir. Tahsil edilecek hazariyenin selefi tarafından değil, kendisinin toplaması hususunda hüküm.

Sayfa/439 Hüküm-1575

Çirmen sancağı mutasarrıfı Ahmed'in 1154 senesine ait hazariyyeyi zamanında tahsil etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/439 Hüküm-1576

Dolmabahçe civarında yapılacak bir bina için gerekli mermerin Kapu Dağından getirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/440 Hüküm-1577

Delvine ve Avlonya bölgelerinden cizye ve mukâtaa olarak 4.500 kuruşu İstanbul'a getirmek üzere görevli üç askerin Selanik ve Gümölcine ortasında yolu eşkıyalar tarafından kesilmiştir. Bu görevliler, eşkıyalar tarafından öldürülmüş, taşıdıkları paralar da gasp edilmiştir. Eşkıyalar bununla yetinmemiş Yenice, Praviştâ ve diğer bölgelerde yaşayan halka da büyük zararlar vermiş, mallarını gasp etmiş ve canlarına kıymışlardır. Bu eşkıyaların yakalaması ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/441 Hüküm-1578

Anadolu'nun sol kolunda bulunan kazalarda sürücünün, agavatın ve alemdarın askerleri ile birlikte haziran ayında Erzurum'da hazır bulunmaları hususunda hüküm.

Sayfa/441 Hüküm-1579

1578 numaralı hükmün Anadolu'nun orta koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/441 Hüküm-1580

Diyarbakir, Erzincan, Kemâh ve Bayburt kazalarında bulunan görevlilerin askerleri ile birlikte Kars'a hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1581

Anadolu'nun orta kolu, cebeci, serdengeçti ağaları ve alemdarları, verilen emir gereği Kars'a hareket etmeleri gerekirken tembellik edip gitmemişlerdir. Bunun üzerine emir tekrarlanmış, derhâl Kars'a hareket etmeleri aksi takdirde gerekli cezai işlemin yapılacağı hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1582

Anadolu'nun orta kolunda bulunan askerlerin bulundukları bölgelerden Kars'a acil bir şekilde hareket etmeleri istenmektedir. Kars'a vardıklarında gerekli yoklamanın yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1583

1582 numaralı hükmün Anadolu'nun sağ koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1584

1582 numaralı hükmün Anadolu'nun sol koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1585

1582 numaralı hükmün Rum ilinin sağ koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1586

1582 numaralı hükmün Rum ilinin orta koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/442 Hüküm-1587

1582 numaralı hükmün Rum ilinin sol koluna gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/443 Hüküm-1588

Sivas'ta bulunan sipahi ağası Mehmed'in, emrindeki askerlerle birlikte Erzurum'a hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/443 Hüküm-1589

1588 numaralı hükmün terakkilu ağası ve Sivas kethüda yerisi Kenanzâde Mehmed isimli görevliye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/443 Hüküm-1590

1588 numaralı hükmün terakkilu ağası ve Boyabat kethüda yerisi Hasan isimli görevliye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/443 Hüküm-1591

1588 numaralı hükmün terakkilu ağası ve Kütahya kethüda yerisi Mustafa isimli görevliye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/443 Hüküm-1592

İstanbul'a gelen bir lehlü askeri burada 4 at satın almış, bu atların Kalas ve Boğdan voyvodası aracılığıyla, Hotin valisine teslim etmek üzere bölgeye gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/444 Hüküm-1593

Dördüncü bölümde bulunan agavat ve kethüdaların askerleriyle birlikte Kars'a acil bir şekilde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/444 Hüküm-1594

Anadolu eyaletinin sancaklarında bulunan zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tımarın Erzurum'a acil bir şekilde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/444 Hüküm-1595

1594 numaralı hükmün Karaman eyaleti elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/444 Hüküm-1596

1594 numaralı hükmün Adana eyaleti elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/444 Hüküm-1597

1594 numaralı hükmün Sivas eyaleti elviye alaybeylerine gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/445 Hüküm-1598

Girit ve Rodos adalarında imal edilen sabundan vergi alınması emredilmiştir. Kandiye sakinlerinden Hacı Memiş ve Hacı Zerdali isimli şahıslar verilen emre muhalefet etmiştir. Biri haricinde bütün sabun fabrikalarında imalatı durdurmuş, belirtilen vergiyi Kandiye dışında sabun satışı yapılırsa ödeyeceklerini belirtmişlerdir. İstenen verginin mazeret kabul edilmeden toplanması hususunda hüküm.

Sayfa/445 Hüküm-1599

Riyâle-i Hümâyûn kaptanı Küçük Ahmed ve diğer kaptanların, Akdeniz bölgesinde geçiş yapan tüccar gemilerini korsan eşkıyalarından koruması hususunda hüküm.

Sayfa/446 Hüküm-1600

Riyâle-i hümâyûn kaptanı Küçük Ahmed'in, eşkıyaları yakalamak üzere Akdeniz bölgesine acil bir şekilde gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/446 Hüküm-1601

Selvi kazası sakini olan Hüseyin Ağa, birkaç sene mütesellimlik ve hazinedarlık görevinde bulunmuş, halktan tahsil ettiği vergileri ve zahireyi zimmetine geçirmiştir. Ayan olan oğlu Mustafa Ağa da halktan topladığı vergiyi hesaplamayıp zimmetine almış, şikâyet edilmesi üzerine Vidin'e firar etmiştir.

Hüseyin Ağa vefat ettikten sonra da damatları Hüseyin Çavuş ve Hacı Hasan isimli şahıslar yanlarına iki yüz kadar kişi alarak bölgedeki insanlara zulüm etmiş, cana kıymışlardır. Bu konuyu incelemek ve gereğini yapmak üzere Niğbolu sancağı ve Vidin muhafızı Vezir Mustafa Paşa, Selvi, Niğbolu kadıları ve diğer yöneticilerin görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/447 Hüküm-1602

Amasya sancağı ileri gelenleri, meclise giderek Amasya sancağı mutasarrıfının kendilerine zulüm ettiğini ve bölge halkından haksız yere vergi topladığını beyan edip şikâyetle bulunmuşlardır. Bu durumu araştırmak ve gereğini yapmak üzere Amasya kadısının görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/448 Hüküm-1603

Amasya sancağı civarındaki olayların çözüme kavuşturulması hususunda hüküm.

Sayfa/448 Hüküm-1604

Kars Kalesi tamiri için Erzurum alaybeylerinin askerleriyle birlikte acil bir şekilde Kars'a gitmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/449 Hüküm-1605

Eşkîyalar, Gümölcine, Salta ve Mekri bölgelerinde yağmalama ve gasp etme gibi olaylara karışmış, halkın canına kıymışlardır. Gerekli incelemeyi yapmak ve eşkıyaları yakalamak üzere Edirne bostanbaşının görevlendirildiği hususunda hüküm.

Sayfa/449 Hüküm-1606

Erzurum'daki Dergâh-ı muallâm gediklulerinden Hüseyin ve alaybeyleri, askerleriyle birlikte acil bir şekilde Kars'a gitmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/449 Hüküm-1607

Musul Kalesinde top yapımı işlerinde çalıştırılmak üzere ihtiyaç duyulan yüz askerin Musul Kalesi'ne gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/450 Hüküm-1608

Musul eyaleti, Van eyaletinin eski beylerbeyi Osman'a tevcih edilmiştir. Zımmilerden kalan 1154 senesine ait imdâd-ı hazariyyenin Osman Bey'in selefi olan Ahmed Paşa tarafından yılda iki taksit olacak şekilde tahsil edilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/450 Hüküm-1609

Trabzon, Giresun, Of, Vize, Karahisar, Bayburd, Erzincan ve diğer bölge yöneticilerinin askerleriyle birlikte belirtilen zamanda hazır bulunmak üzere Kars Kalesi'ne hareket etmeleri istenmiş, Kars'a vardıklarında gerekli yoklamanın yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/451 Hüküm-1610

Belgrad muhafızı Vezir Mehmed Paşa'nın, elçi mübadelesi için Sofya'ya gitmesi hususunda hüküm.

Sayfa/451 Hüküm-1611

Eşkîyalar, Gümölcine, Salat ve Mekri bölgelerinde halkın malını gasp etmiş ve canlarına kıymıştır. Eşkîyaları yakalamak ve gerekli düzeni sağlamak üzere bölgedeki görevliler ile Edirne bostancıbaşı'nın birlikte hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/452 Hüküm-1612

1611 numaralı hükmün bostancıbaşı, Kavala ve kale dizdarlarında gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/452 Hüküm-1613

1611 numaralı hükmün bostancıbaşına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/452 Hüküm-1614

1611 numaralı hükmün bostancıbaşına gönderilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/452 Hüküm-1615

Belgrad, Erzurum, Diyarbekir, Kemah, Erzincan, Bayburt ve belirtilen diğer bölgelerde bulunan bölüklerin, cemaatlerin, topçuların ve yeniçeri ortaları yöneticilerinin askerleriyle birlikte Kars muhafazası için bölgeye acil bir şekilde hareket etmeleri hususunda hüküm.

Sayfa/453 Hüküm-1616

Van eyaleti, Van muhafazası şartıyla Şam'ın eski valisi Vezir Ali Paşa'ya tevcih edilmiştir. Ali Paşa, Van eyaletine gidinceye kadar yerine bir kaymakamın görevlendirilmesi hususunda hüküm.

Sayfa/454 Hüküm-1617

Gümüşhane ve Gümüşhane'ye bağlı maden bölgelerinde eşkıyaların olduğu, bu eşkıyaların Bayburt, Kelkit, Şiran ile Karahisar ovalarında rahatça gezdikleri, halktan para ve yiyecek aldıkları, yol kesip gasp ve katliamda bulundukları ihbarı alınmıştır. Eşkıyaların yakalanması ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/454 Hüküm-1618

Mora ve yakın bölgelerinde, cizye evrak vergisine ve kumaş değerine zam yapıldığı hususunda hüküm.

Sayfa/457 Hüküm-1619

Âsitâne-i saadette bulunan İran elçisi Üsküdar'dan Erzurum'a gidecektir. Elçinin yanında güvenilir adamların bulunması, yol güzergâhı boyunca gerekli güvenliğin sağlanması ve elçinin emniyetli bir şekilde Erzurum valisi Vezir Ahmed Veli Paşa'ya ulaştırılması hususunda hüküm.

Sayfa/457 Hüküm-1620

Bazı bölgelere beylerbeyi ve vali atamaları yapılmıştır. Belirtilen bölgelerden biri olan Van eyaleti, Şam'ın eski valisi Vezir Hacı Ali Paşa'ya tevcih edilmiş, emrindeki orduyla birlikte Van'a hareket etmesi istenmiştir. Hacı Ali Paşa, bölgeye varıncaya kadar yerine bir kaymakamın görevlendirilmesi ve bu kaymakamın Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer ile birlikte Kars'a hareket etmesi hususunda hüküm.

Sayfa/458 Hüküm-1621

Ser-bölük, topçu, muhafız ve otuz dört süvari, Kayseri sancağına bağlı köylere gelmiş, aileleriyle birlikte buraya yerleşmişlerdir. Bunlardan bazıları bölgede halktan zorla para ve yiyecek almış, zulüm ve haksızlık yapmışlardır. Bu durumun incelenmesi ve gereğinin yapılması hususunda hüküm.

Sayfa/459 Hüküm-1622

Osmanlı Devleti, Avusturya ve Rusya arasında yapılan barış görüşmelerinde arabuluculuk yapan Fransa'ya, tanınan imtiyazlar hususunda hüküm.

Sayfa/465 Hüküm-1623

Anadolu ve Rum ilinde yaşayan halkın, sıkıntılarını bölgedeki görevli memurlara bildirmesi istenmiştir. Ayrıca devlet memurları tarafından halktan alınan yük ve binek hayvanlarının kaydedilmesi, ücretinin hayvan sahiplerine ödenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/466 Hüküm-1624

Celilzâde Tarihi kitabının çoğaltılıp niteliğine göre satış fiyatlarının belirlenmesi hususunda hüküm.

Sayfa/466 Hüküm-1625

Riyâle-i hümayûn kaptanı Küçük Ahmed Kaptanın, kendisine gönderilen emire göre hareket ederek mahiyetindeki gemiler ile birlikte gerekli mühimmatı ve teçhizatı tamamlaması, görülen eksikleri deftere kaydetmesi ve Gelibolu önlerine gelmesi hususunda hüküm.

Sayfa/467 Hüküm-1626

Akkirman fırkateler başbuğı, emrindeki gemileriyle birlikte Akkiran'dan Balıklı'ya hareket hususunda hüküm.

Sayfa/467 Hüküm-1627

Özi eyaleti alaybeylerinin, askerleriyle birlikte bulundukları bölgeden Özi'ye acil bir şekilde hareket etmesi, bölgeye vardıklarında gerekli yoklamanın yapılması hususunda hüküm.

3.2. Hükümlerin Gönderildiği Makamlar

Padişah tarafından ısdâr edilen belgelerde, Osmanlı diplomatik ilminde *elkâb* denilen ve yazının muhatabına göre kişiye izafe edilen sıfatlarla başlanmaktadır³¹⁸. Elkâb, Lakap sözcüğünün çoğuludur. Bütün İslâm devletlerinde farklı türden görevli kişiler ile belirli aile üyelerine verilen unvan ve sıfatları vasıflandırmakla kendine has bir mana almıştır. Osmanlılar’da bu tür sıfatları belirten hitap cümleleri elkâb adıyla zikredilmiştir. Elkâbın, Osmanlı Devleti’nin diplomatiğinde hem devlet erkânına hem de dış devlet yöneticilerine ve temsilcilerine yönelik yazılarda kullanıldığını görmekteyiz³¹⁹. Padişahın, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi gibi makam sahiplerine yetkili ve sorumlu görevlilere hitap eden emir ve fermanları ile yabancı hükümdarlara gönderilen nameler ve mektuplar bu grubun içine girmektedir³²⁰.

Osmanlı Devleti, kendi devlet erkânına yönelik gönderdiği hükümlerde “dâme mecdühû, dâme kadruhû, zîde mecdühû, kıdvetü’l-emâsil ve’l-ekârim” gibi elkâblar kullanırken, yabancı devlet görevlileri için ise “Meftharü’l-melikâti’l-azîmâti’l-İseviyye muhtâratü’l-muhadderûti’l-fahîmâti’l-Mesîhiyye haşmetlû Mariya sirrihu zâ-hatmet-i avâkibiha bi’l-haber ve’l-reşadın” elkâbları kullanmıştır. Osmanlı diplomatiğinde, genel olarak kullanılan elkâblar aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo-7: Hükümlerin Gönderildiği Makamlar

Elkâb	Görevli
Dâme İkbâluhüye	Baş defterdâr, Beylerbeyi, Hâkim, Kethüdâ, Muhafız, Mutasarrıf.
Dâme Kadruhû	Baş defterdâr, Çavuş, Hâkim, Kapudân.
Dâme Mecdühû	Bostâncıbaşı, Cebecibaşı, Defterdâr, Defter Emini, Kapucibaşı, Mihmandar, Mühürdar, Reisülküttap, Sipâhîler Ağası, Topçubaşı, Yeniçeri zâbiti.
Dâme Uluvvuhû	Baş defterdâr, Baş Dizdar, Hâkimi,
Dâmet İzzîhunun	Beyzade, Sancak Beyi.

³¹⁸ M. Tayyib Gökbilgin, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, s. 59.

³¹⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, “Elkâb”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 51.

³²⁰ Gökbilgin, a.g.e., s. 59.

Dâmet Mu‘allâ	Beylerbeyi, Kapudân, Kırım Hanı, Sancak Mutasarrıfı, Vezir.
Zîde Âliyyeme	Müftü, Mütevellî, Naib.
Zîde Fazluhû	Kadı, Vâlî, Voyvoda.
Zîde Fazluhûmâ	Kadılar, Kuzât, Naib, Nüvvâb.
Zîde İlmuhiyye	Naib.
Zîde Kadruhûma	Alaybeyleri, Alemdarlar, Atîk Serdengeçti Ağaları, Ayan, Bakıcı, Bölükbaşı, Bölükün Cebeci oğlu ve Çavuş, Defterhane Kâtipleri, Halife, İskele Eminleri, İşçileri, Kaimakam, Kale Dizdarı, Kapudân, Kethüdâ yerleri, Mütevellî, Ocak ihtiyârları, Vüleyk ve Kayık Reisleri, Yeniçeri Serdârları, Zabitan.
Zîde Kadruhûye	Agavat, Alaybeyi, Çorbacı, Çavuş, Defter Hakanı Kâtibi, Firkateler Başbuğı, Gümrük Emîni, Kapudân, Kethüda, Küçük Çavuş Vekili, Mutasarrıf, Mütevellî, Sadrazam Ağa, Sekbanların çorbacısı, Terakkîlu Ağası, Topçubaşı, Voyvoda,
Zîde Mecdühûmaye	Muhassıl, Mutasarrıf, Mutesellim, Voyvoda.
Zîde Mecdühûye	Başbaki kulu, Çorbacıbaşı, Darphâne-i ‘Âmirem Emîni, Hâkim, Hassâ Silâhdar, Hâssa Silâhşor, Kadı, Kapucibaşı, Kapudân Vekîli, Kapudân, Kereste Emîni, Kethüda, Küçük Çavuş, Mübâşir, Mutesellim, Mütevellî, Naib, Saksoncubaşı, Sekbanbaşı, Ser-silâhdar Sadrazam, Mihmândar, Top Arabacılar Ocağının Kâtibi, Tersâne-i ‘Âmireme Emîni, Turnacıbaşı, Yeniçeri Ağası, Yeniçeri Zâbıtı.
Zîde Mecdühûma	Yeniçeri Zâbıtları.
İftihârü‘l-emâcid ve‘l-ekârim	Baş Defterdâr, Kapucibaşı, Reîsülküttâbım.
İftihârü‘l-ümera ve‘l-ekâbir bi‘l-fi‘l	Baş Defterdâr.
İftihârü‘l-emâcid ve‘l-ekârim bi‘l-fi‘l	Defter Emîni, Topçubaşı, Sipâhîler Ağası, Reîsülküttâb.
Kıdvat-i ümerâ‘il-milleti‘l-Mesîhiyye	Fransa Büyükelçisi, Kontade Olgar nâm elçisi.
Kıdvatü‘l-emasil ve‘l-ekârim	Sancak Mutasarrıfı.
Kıdvatü‘l-emâcid ve‘l-a‘yân	Defterdâr, Hassâ Silâhdar, Maden Emîni Vekîli, Mutesellim.
Kıdvatü‘l-emâsil ve‘l-akrân	Vezîr-i â‘zâm, Çavuş.
Kıdvatü‘l-kuzât ve‘l-hükkâm	Kadı.
Meftharü‘l-melikâti‘l-azîmâti‘l-İseviyye muhtâratü‘l-muhadderûti‘l-fahîmâti‘l-Mesîhiyye haşmetlû Mariya sirrihu zâ-hatmet-i avâkibiha bi‘l-haber ve‘l-reşadın	Macar kraliçesi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYON METNİ

Sayfa/311 Hüküm-1107

Trablusşam vâlisi Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin çerici başbuğlılığı rü'yet Trablusşam eyâleti mutasarrıfının dâhil-i şürût hükûmetlerinde olmakdan nâşî bu husûs iki seneden beru senin 'uhdene havâle kılınmak iktizâ ider iken müceddeden cânib-i Mısır'da bir müddet meşakkat-i keşîde oldi deyü gönderdiğin tahrîrâtına i'timâden haline merhamet olunub edâ-yı deynüne vesîle-i sühûlet kasdıyla geçen sene olduğun lâkin bu sene-i mübârekede dahi çericiden 'afv olduğunun ve çerici başbuğluğunun ber-vech-i mâlikâne Hama ve Humus mutasarrıfı Esad Paşa dâmet mu'allâya havâle kılındığı bundan mukaddem şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfimle sana ifâde ve tefehhüm zımmında mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin rü'yet-i umûru için Trablusşam mukâta'atından ber-vech-i mu'tâd havâle olunan yigirmi beş bin guruş bir an ve bir sa'at akdem evvel-be-evvel tarafına irsâl ve teslim itmek husûs-ı tenbîh-i ekîd tehdîd-i şedîd olunmuş iken bu def'a mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından gelen kağıdda havâle olunan mârrü'z-zikr akçenin ahz ve irsâline gönderdiği kimesneye be-gâyetden tahsîl-i irâdet olunarak cevâb-ı be'is verdirdüğünü tahrîr olunmağla çerici başbuğlılığı devlet-i 'âlîyye'nin ne-mertebe-i ehemmi mehâmmı ve ne gün akdem umûr-ı lüzumu'l-ihimâmından olduğu cümlelerin ma'lûmı olup bu bâbda maâzallâhu te'âlâ 'arem-i tekayyüd-ı mübâlât tahrîrin lecen kahr-ı hümâyûnuma mûcib bir emr-i reddi ve kâr-ı kabîh nâ-marazî olmağla iş bu emr-i şerîfim (boş) ile tarafına vâsıl olduğunda böyle hâtır-ı hâtırın mu'âccelen temşiyet ve icrâsına aksâ-yı mezâd-ı şâhânem idüldüğünü yakînen bilüb ana göre el-yevm tedârik itdiğin mevcûdundan ve ne şimdiki sûretde iştirâne ile ve âher vecîhle hâsıl-ı ne-tarîkle ve ne-vecîhle olur ise olsun 'ale'l-irsâl cümle deynünün evvel bu akçeyi birkaç gün içinde serî'an ve 'aceleten tedârik idüb tamamen ve kâmilan bir sa'at evvel mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslim ve teslimin müş'ir sened alub ta'cîl 'ale't-ta'cîl sened-i merkûma bu tarafa irsâl ve keyfiyeti i'lâm eylesin. Havâle-i merkûmenin tarafında 'aceleten redd ve teslim bâ'is tertîb-i umûr çerici olacağı ve âherine te'hîr ve tesvîf dahi vesîle-i be-gâyet ve rehâvet itmeğe müstahak olmağla eğer bu emr-i ehemmin maâzallâhu te'âlâ tarafında asla ve

‘inâd zuhûrî ile bir emr-i nâ-mûlayim sudûr-inhâ’ idecek olur ise sonra senin için edilub e‘zâr-ı külliyyen mesdûd olub giriftâr u şâhane üzere ve ‘ikâb olacağın bi’l-îştibâhdan ana göre müteyakkızane hareket ve keyfiyete başka emr-i şerîfimle mübâşirin olan Hamza dâme mecdûhüye dahi te’kîd-i ekber olunmağla anın mâ‘rifetle havâleten mezkûreye bir sa‘at mukaddem edâ ile berât-ı zimmetine hâvî aldığı senedi serî‘an der-devlet-medârıma irsâl-i müsâra‘at ve ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i N. sene [1]153

Sayfa/311 Hüküm-1108

Bir Sûret-i

Mübâşir-i merkûm Hamza dâme mecdûhüye havâle-i mezkûreye cümleden evvel tahsîl ve teslîm-i ve mezîd-i dikkat itmek üzere tehdîdât-ı şedîdiye hâvî emr-i şerîfimle.

Sayfa/311 Hüküm-1109

Sâbıkâ Belgrad muhâfızı Vezîr Mustafa Paşa’ya,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin senin bu anda serî‘an Âsitâne-i sa‘âdetime gelmekle muktezâ olmağla sür‘ât-i serîr ve harekete vesîle olmak üzere rûkûbun için altmış re’s-i menzil-i bârgîrin ahâlî tarafından verilmek üzere başka emr-i şerîfimle ısdâr ve irsâl olunduğuna binâen halet u sebûkbâr menzil-i bârgîrlerini süvâr olarak sür‘ât-i ‘azîmet-i ibtidâr eylemek fermânım olunmağın imdi iş bu emr-i şerîfim ile sana her ne-mahalde vâsıl olunur ise ağırlığın gerüden gelmek üzere kethüdânın sipârişe düşen mükemmil ve tevakkuf itmeyüb halet u sebûkbâr zikr olunan altmış re’s-i menzil-i bargîrlerini süvâr ve ‘ale’l-cenâhi’l isti‘câl bir kadem akdem der-sa‘âdetime vürûd ve müsül bezl-i iktidâr idüb be-gâyet ve rehâvete ruhsât ve cevâz göstermemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/312 Hüküm-1110

Kars beylerbeyisine ve bu def'a yoklamacı ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm gediklulerinden Veli zîde mecdûhüye ve Kars eyâletinin elviye alay beylerine hüküm ki,

Kars eyâletine zu'amâ ve erbâb-ı tımârının bundan mukaddemce şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfîm mûcibince yoklamaları husûs-ı ba'de't-tanzîm gelen yoklama defterleri bâ-fermân-ı 'âlî Defterhâne-i 'âmîremîn eğerce hıfz olunmuşdı. Lâkin şimdi yoklayanların ekserî nâ-mevcûd ve bilâ-berât yoklananlar dahi kânûn-i kadîm üzere sizlerin berât eylemediklerine yine kapudânları muhtâl ve müşevveş olunub ve anların bi't-tamam bayrakları altında mevcûd bulunmaları ehemmi umûrdan olduğuna binâen mevcûd ve nâ-mevcûdları ma'lûm olmak için müceddeden (silik) yoklamaları lâzım gelmekle mîr-mîran mûmâ-ileyh ve zâbıtları mâ'rifetleri ile mezbûrların müceddeden yoklamaları husûsu için yoklamacı mûmâ-ileyh ta'yîn ve irsâl olunmağın mahsûsen iş bu emr-i şerîfîmle ısdâr ve mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin. İbtidâ tarafından alaybeylere haberlerin müşârûn-ileyh neferâtları cem' ve tahrîrine ve yoklaması için bir me'âbir mahall-i ihtiyâr ve yerli olunub yoklamacı mûmâ-ileyh muvacehesinde yoklamasına mübâşeret olunan sancak beyi sâbika ve ocak alaybeyleri ve çeri başları ve ihtiyârsuz hasların da'vet ve anların mahzarlarında berâtı olanlar berâtları ile, olmayanların senedlerini kânûn-u kadîm üzere mu'âcellen gönderub berât ettirmek şartıyla yedinde olan ma'mûl senedleri ile yoklanub bu siyâk ile yoklanan kimesne edâ etmegi sahih-i sahihi olduğu zâbitân ihtiyârlarıyla ma'lûm olunduk da sancak ve nahiye ve peşen kalemleri ve yazuların niyak ve senedlerin tarihleriyle 'ale'l-esâmî sebt-i defter olunub ve eğer yoklanan kimesne irat itduğün senedin hâssı olduğu haber verilur ise ol-dahi kendinden başka harita ve tahrîr ve bilâ-berat yoklananlar senedlerini berât etmezler ise itmedikleri âhere verileceği tefehhüm ve takrîr olarak kemâl-i hakikat ve ihkâk ve mezîd-i 'adâlet ve 'âffan ile yoklama husûs-ı hitâm-pezîr olundukdan sonra tutulan yoklama defterlerini memhuran yoklama-i mûmâ-ileyhin 'aceleten bu cânibe irsâl ve ihsân vecihle ekmel-i keyfiyet-i 'ale'l-vuku'anın i'lâm eylesin yoklama keyfiyetinden murâd ancak el-yevm Kars'da mevcûd ne mikdâr 'asâkir vardır ma'lûm olmak musalâhatları için

olunduğuna binâen bu bâbda hakikat ve ihkâk üzere hareket edüb yoklama için bir ferdden bir akçe ve bir habbe alınmayub ve kimesneyi özr ü himayeden cümlemeniz gâyetü'l-gâye ihtirâz ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı N. sene 1153

Sayfa/312 Hüküm-1111

Ber-vech-i arpalık Karahisâr-ı Şarkî mutasarrıfı el-Hâc İbrahim dâme ikbâluhüye ve Karahisâr-ı Şarkî Şarki kadısına hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin kethüdâlığı hayrî hizmetinde evladın el-Hâc Süleyman nâm kimesne livâ-yı mezbûre-i vürûdundan makdem bundan evvela tarafından mütesellim vâsıl olunmağla kazâ-i mezbûreye ba'de'l vürûd livâ-yı mezbûr mutasarrıflarına Karahisâr-ı Şarkî kazâsından virilegelen imdâd-ı hazariyyeden gâyrî izdiyâdları iki yüz guruş dahi kendi için salyâne ve her bir nahiyeye birer tahsîldar ve atluca dahi başka tahsîldariye teslîm ve kifâyeden livâ-yı mezbûre esnâ-yı kudûmünde livâ-yı mezbûre mutasarrıflarına mahsûs-i mu'ayyen serây-î veled iken hâricden serây-î istîcâr için serây-î tahrîr ve bin guruşundan mütecâviz icâre ile konaklar tedârik olunmuşken nüzul itmeyüb bu def'a hatt-ı hümâyûnumla mu'anven şeref-bahş-ı sudûr iden 'adâlet-nâme-i hümâyûnuma mugâyir livâ-yı mezbûr kazâları devir edüb ikramiye ile Rakka, Karahisâr-ı Şarkî kazâsına vusûlünde emrim olunmadıkça kasabaya duhûl itmâm deyü altı gün mikdâr üzerinden meks ve bin guruşdan mütecâviz masrâf ve ikrâm olunmak üzere temessük alınub ve bunlardan başka Erzurum vâlisinin mürûr-i masrâfı salyânesine giden için üç bin ve salifü'z-zıkr kethüdâlık için bin guruş ve vaz' ve idhâl ve müşârün-ileyh ittibâ'ına ve doğancı konakçılarına 'avâ'id ve çerici başı ve ber-vech-i deyü iki bin yedi yüz guruş dahi teslîm-i tevzî ve her bir habbeye başka tahsîldarlar ta'yîn anların dahi başka tahsîldariye tahsîl itdirüldikden gayri başbölükbaşının odaya çıkub karye bi-karye gezüb bayrak ve fermân 'avâ'idin alarak ve mübâşirlerin dahi tekmîl ve gelüb teftîş ve ehl-i emân fukarâsından kemer akçesi mutâlebe iderek nicesinde kimesnelerin der-zincir ve tehdîd bunun emsâl-i zulüm ve ta'addîsinin nihâyeti olmadığı bu def'a der-'âlîyye'me 'ârz ve mahzarını birle i'lâm ve bu güne mezâlim ve ta'addî yapanın men' ve def'i ve istid'â veistirhâm olunub zamân-ı 'adâlet-i

‘unvân-ı mülûkânemde reaya fukarâsını ve bir ferde zulm ve ta‘addî olunduğuna rızâ-yı hümâyûnum olmamağla evvel emirde kethüdânın salifü’z-zikr kethüdâlığıdan turuk u ibâd ve yerine mu‘tedîl ve dîndâr ve müstakim’ül etvâr reâya bir ferd kimesneye kethüdâ nasb eyledikten sonra iddi‘ây-ı hukuk idenler ile merkûm taraf-ı şer‘ eyleyub keyfiyet-i sıhhat üzere ‘ârz u i‘lâm olunmağ fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi ber-vech-i muharrer merkûm kethüdâlıktan ‘azl ve ta‘yîn ve yine reâya mürûr u mukayyetde kimesneye kethüdâ nasb itdikten sonra merkûm Süleyman’dan iddi‘ây-ı hukuk idenler ile taraf-ı şer‘ ve sabit olan hukuk u ‘ibâd hüccet-i şer‘î ve sicil olunub merkûm habs ve üzerine sabit olan hukuk u ‘ibâd sûret-i sicilleriyle der-‘âlîyye’me ‘ârz u i‘lâm ve ba‘de’l hakkında ne güne emr-i şerîfim sâdır olunduğı muktezâsıyla emr olunmağın bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Fî Evâhir-i N. sene [1]153

Sayfa/313 Hüküm-1112

Vezâretlî Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeri ağası olan Vezîr Hasan Paşa’ya ve İstanbul kadısına hüküm ki,

Hâlâ sadr-ı â‘zâm bâzîrgân başılığı hizmetinde olan bâzîrgân sâhibası Aliye ve dizlerine ba‘zı evcaa‘ mübtelâ olduğundan ve mâ‘adâ vakitli ve vakitsiz kapuya gelüb gitmesi muktezî olduğu cihetden râkiben iyâb u zehâbın muhâlefet olmamak için yedine iş bu emr-i şerîfimle ‘itâ olunmağla imdi mesfûrün fîma-ba‘d süvâr olunmağın Eğrli bâzîrgânı ve İstanbul’da vâki‘ çarşı ve pazar taraflarına râkiben zehâb u iyâb ve kapuya emir serîr-i destyâr itdikçe ber-vech-i muharrer her güne bi’l-cümle zâbitân tarafından sulhen ve mûmâna‘at olunmayub ta‘arruz ve muhâlefet iden olunur men‘ ve def‘ olunmak bâbında.

5. Evâil-i L sene [1]153

[s.313]

Abuzâde olub karındaşına müberrâ olmağla ayni ile tebdil olmuştur.

4. Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/313 Hüküm-1113

Anadolu vâlîsi Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Bundan akdem katl-i nüfûs ve kât'-ı tarîk ve gasb-ı emvâl misillû nice gün fesâd ve şekâvetleri i'lâm olunan Yörükân eşkıyâsından Hacı İshak Oğlu Abdülmümin ve karındaşları Süleyman ve Hasan ve İcavedoğulları ve Gediklu cemâ'atinden Sarıkayaoğulları Nureddin, bölükbaşı vekîli ağa demekle meşhûr ve Çerkezoğulları ve Dokuzuncun Ali ve Fettah ve Çolak Hasan ve eski Yörükân sâ'ir refikleri ve Hamid'de sâkin Çağla cemâ'atinden Garib Kasımoğulları ve Hamdioğlu'ndan nâm şakîler 'ale'l-irsâl ahz ve dâmetlerin başı olan hukuk u 'ibâd ba'de'l-istirdâd 'affuna meşru'î gayr-i haklarını icâb iden icrâ ve yakınları mahall-i iskânları olan Kıbrıs cezîresine nakl u ib'âd olunmaları bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Sana ve Teke sancağı mutasarrıfı Celil Mehmed dâme ikbâluhüye ve kadılara ve Kıbrıs muhassılına hitaben bundan mukaddemce muhassıl ve meşrûh emr-i şerîfimle ısdâr ve ırsâl olunmuşdi el-halât'ül-hâzihî-i tarafından vürûd iden tahrîratından hengâm-ı şitayı te'azil itmegin nâşî eşkıyâ-yı merhûmunun mahall-i iskânlarına sevk ve tesyîrleri müteessir olub şimdiki halde nezire kat' ve bir mübâşir mahalle iskân olunmaları husûsu izbâr idüğü ifhâm ve mezkûrun Sarıkayaoğulları cemâ'atine ve tabl-bâzlık ile el-yevm Denizli taraflarında olub muharibiyeye tasaddî itmekle ve vakit-i ız(t)dırasında Aydın taraflarına firâr itmek dahi ihtimâllerden i'bâd olmamağla ol-tarafda olan makarr ve memerrleri sedd ü bend olunmak üzere başka emr-i şerîfim vürûd-ı i'lâm olunmuş tahrîr ve i'lâmın üzere eşkıyâ-yı merkûmun mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince 'alâ-eyyi vechin kâne ahz ve hukuk-i ibâd ba'de'l istirdâd fima-ba'd kendi hallerinde olub bir ferde zarar u gezend erişdirilmek üzere kâvî nezire kat' ve hüccet-i şer'î olunmakdan sonra bir münâsib mahalle nakl ve iskân olundukdan müceddeden fermânım olmağın, Aydın ve Denizli ve Menteşe ve Teke sancâkları tarafında olan memerr ve mu'adillerinin sedd u bendi husûsu dahi başka emr-i şerîfimle Teke sancağı mutasarrıfı mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ve Menteşe sancağı mutasarrıfı ve Aydın muhassıl vekîli ve Denizli voyvodası zîde mecdûhümaye yine tenbîh olunub ve Teke sancağı mutasarrıfı mîr-i mîrân mûmâ-ileyh mukaddemâ olarak me'mûriyeti üzere havze-i hükûmetlerinden sedd u bendi iktizâ iden mahallerin sedd u bendine tenbîhi lâzım gelenlere ba'de't-tenbîh itmâm-ı kâra dek senin (silik) ve emrinle amel ve hareket itmek üzere me'mûriyet tahrîr

olunmağla mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde fi'l-hakîka hulûl-u şitâ neferin ile mezbûrların cezîre-i mezbûreye nakl ve iskânları müte'assir iderek emr-i bedîhî olmağla ber-vech-i muharrer tahrîrin üzere mukaddemâ sâdır olan emr şerîfim mûcibince mezbûrları alâ-eyyi vech-i kâne ahz ve da'vâlarını hak ve ta'yîni madde eden husemalarıyla taraf-ı şer'î ve üzerlerine sabit olan hukuk-i ibâd ashâbına ba'de'l istirdâd fima-ba'd kendü hallerinde olmayub 'ibâd-ullah ve hitaben cehreten olunmak da bir dürlü zarar-ı hasâretleri isâbet etmemek üzere kâvî ve muhkem nezire kat' ve hüccet-i şer' olunub kat'î olunan nezirlerin baş muhasebeye kayd olunmak için hüccet-i der-sa'âdetime irsâl ve mezbûrun münâsib bir mahallin iskânı ve sudûr ve her ne zararların fukarâ üzerlerinden def' u ref' bezl-i bâ'is-i vukû'ât eyleyüb lâkin bu vesîle ile şekâvetde alakası olmayanların bir güne ta'arruz da ve celb-i mâl olunmamakda bu bâbda hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Evâil-i N. sene 1153

Sayfa/313 Hüküm-1114

Ber-vech-i mâlikâne-i Teke sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed dâme ikbâluhüye ve Menteşe mutasarrıfına ve hâlâ Aydın muhassıl vekîli (boşluk) ve Denizli voyvodası (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Bundan akdem katl-i nüfûs-u ve kat'-ı tarîk ve gasb-ı emvâl misillû nice gün fesâd u şekavetleri i'lâm olunan Gediklu cemâ'atinden Sarıkayaoğulları Nureddin bölükbaşı vekîli ağa demekle ma'rûf ve Yörük eşkiyâsından Hacı İsmail oğlu Abdulmümin ve karındaşları Süleyman ve Hasan ve İcavedoğulları ve yine mezkûr Gediklu cemâ'atinde Çerkezoğulları ve dokuzca Ali ve Fettah ve Çolak Hasan ve eski Yörükân sâ'ire refikleri ve Hamidte Saluk Cakalı cemâ'atinden Arap Kasımoğulları ve Ahdi oğulları nâm şakîlerin def'-i şürûr u mazârrlar için alâ-eyyi-hâl ahzları ve zimmetlerinde sübût olan hukuk-i 'ibâd ba'de'l-istirdâd 'ukûbât meşrû'dan haklarında icâb idenlerin icrâsı ve yakınlarının mahall-i iskânları olan Kıbrıs cezîresine nakl ve imrâr olunmaları bâbında hâlâ Anadolu vâlisi vezîrim Veli Paşa'ya edâmüllâhü te'âlâ iclâlehüye ve sen ki Teke sancağı mutasarrıfı mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sana ve Kıbrıs muhassılına hitaben gününde makdemce mefâsıl ve meşrûh emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşdi el-hâletü hâzihî vezîr-i müşârün-ileyh

tarafından vürûd iden tahrîratından hengâm-ı şitâ te‘akkub itmekden nâşî eşkıyâ-yı merkûmunun mahall-i iskânlarına sevk ve tesyîrleri müte‘attî olub şimdiki halde tertîb kat‘î ve bir münâsib mahalle iskân olmaları husûs-ı ensâb itdüğü ifhâm ve mezbûrun Sarıkayaoğulları olan Denizli taraflarında olub cemâ‘atin ile muhariyeye tasaddî itmeleri ve Aydın taraflarına firâr idecekleri dahi ihtimâlinden ba‘îd olmamağla ol-tarafda olan mağar ve memerrlerinin sedd u bende olunmasını [s.314] ifâde ve i‘lâm olmağla vezîr-i müşârûn-ileyhin i‘lâm-ı mûcibince müceddeden me‘mûriyeti husûs için kendüye hitaben başka emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunub sen ki Teke sancağı mutasarrıfı mîr-mîrân-ı mûmâ-ileyhsin sen dahi vezîr-i müşârûn-ileyhin emr u re‘yinle amel ve hareket itmek üzere mütevezzâ olan me‘mûriyetin bu def‘a eğerce tahrîr olunmuşdur ancak o câniblerde sedd u bende-yi iktizâ iden mahallerin muhkem sedd u bendi husûsu dahi lâzım olmakdan nâşî sedd u bendi iktizâ iden mahallerin sedd u bendini tenbîhi lâzım gelenlere bir-hoşça tenbîh u te‘kid iderek sen mukaddemâ ve hâlâ olan muktezâ-yı me‘mûriyetinin üzere vezîr-i müşârûn-ileyhin berâyı ve emri ile hareket-i kıyâm ve siz ki sâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz ve siz dahi havze-i hükûmetinizde olan memerr ve mu‘îdleri muhkem sedd u bend ve eşkıyâ-yı merkûmeyi firâr u celâlesinden men‘ ve bundan akdem ve firâr idenleri ahz ve vezîr-i müşârûn-ileyh tarafına teslîm itmege sa‘y ve ihtimâm etmeniz fermân olunmağın iş bu emr-i şerîfimle ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur imdi keyfiyeti me‘mûriyetiniz vezîr-i müşârûn-ileyh başka emr-i şerîfimle ifâde olunmadığı ma‘lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh iden ve sâ‘ir o-hevâlîlerde olan mağara ve memerrlerin şimdiden muhkem sedd u bendi ve firâr u celâlesinden men‘ kesb ve dâima etrâfa ve civarına havâle ceşim köşk birle ahz ve elegidenleri vezîr-i müşârûn-ileyh tarafına teslîm ve îsâle hayr u cehd ve bir ferdinin o câniblerden firâr ile halâs ve rahat bulmalarında be-gâyet hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle ki âdem-i tekayyüd ve mallarından nâşî mağara ve mu‘îdlerin sedd u bendelerine ihmâl ve kusûr olunmak hasbiyle maâzallâhu te‘âlâ eşkıyâ-yı merkûmunundan bir ferd firâr ile halâs u necat bulacak bulur ise herkangınızın havze-i hükûmetinde vâki‘ olmuş ise ba‘de‘l zemân ister cezâ ile hakkınızdan gelineceği mukarrer ve muhakkak bilüb ana göre amel ve hareket ve mikdâr-ı zerre kusûr ve tekâsülden gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Sayfa/314 Hüküm-1115

Bahr-i Sefid muhafazası hizmetinde olan fırkateler başbuğı eminsiz Mehmed Kapudân zîde mecdûhüye ve İstanköylü İbrahim Kapudân ve Ali Kapudân ve Bodur Ali Ömer Kapudân ve Sakızlı Mehmed Kapudân ve Çalpak oğlu Mehmed Kapudân zîde mecdûhûma hüküm ki,

Bu sene-i mübârekede Bahr-i Sefid'e me'mûr Donanma-yı Hümâyûnum sefâyini bâ-fermân-ı 'âlî Tersâne-i 'Âmirem'den kışlaya gelmek takrîbi ile korsan eşkıyâsı ortalığı hâlî bulub Sakız cezîresi ve Sefiri ve Midilli ve Sisam ve ol-havâlîlerinde vâki' sâ'ir adalar müste'minlerin geşt ü güzâr ve 'ibâd-ullah îsâl-ı mazerete ictisâr eyledikleri yakînen haber verilmekle Tersâne-i 'Âmirem'den bu def'a 'aceleten ol-vakit iki kıt'â karavela kalyonları mükemmil takımlar ile techîz ve tertîb ve Bahr-i Sefid muhafazasına serî'an irsâl ve tesyîr olunmak üzere olub lâkin sen ki mûmâ-ileyh eminsiz. Mehmed Kapudân zîde mecdûhüsün sen mûmâ-ileyhin eminlerine bu def'a başbuğı nasb ve ta'yîn olmakla iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vâsıl olduğu anda sen ve mûmâ-ileyhim kapudânları cümle seniz bi'l-ittifâk eş kapudânlarınızın kemâl-i 'acele ile tehcîr ve sen cümle eminlerine başbuğı olub mûmâ-ileyhsin re'y ve emrinle a'mel iderek zikr olunan mahallere varub mârrü'z-zikr karavela kalyonları o câniblere varıncaya dek siz ol-havâlîleri dâima geşt ü güzâr ve etrâf ve civarına havâle câsûs-i intizâr berâyı 'aceleten ve semte korsan eşkıyâsını haber aldurursanız mütevekkili 'ale'llah hey'ât-ı mecmû'anız ile üzerine varub 'avn-bârî ahz ve istihsâl ve şürûr ve makarrlarını 'ibâd-ullah üzerlerinden def'u ref' sa'y-ı bi-hemal ve bi-mennihî te'âlâ salifü'l beyân karavela kalyonları o câniblere vâsıl olunduktan yine sen ma'îyyetine me'mûr kapudânları ile mâ'en kalyonlar ile seyr ve hareket ve Bahr-i Sefid'den korsan namını mahf u âzâdiye bezli mukadderat ve siz ki mûmâ-ileyhim kapudânları cümle seniz mûmâ-ileyhim eminsiz Mehmed Kapudânlığın üzerinize başbuğı bilüb ve sefinelerinizi emr-i şerîfim vürûduna mu'âccelen techîz ve ma'îyyetiyle girüb berâyı emrine müteakiben ve hıdemât-ı mezbûre vücûda getürmek sarf-ı ma-hâsıl-ı kudret idüb zinhâr ve zinhâr ihmâl ve te'âmî ve ser-mû kusûr ve tevellût-i misillû iden hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylesiniz. Bahr-i Sefid'in muhafazası ve korsan eşkıyâsından bir ferdin zarar ve hasârete erişmemesi matlûb-ı hümâyûnum iken şöyle ki 'ibâdullahı te'âlâ rehâvet ve taksîrinizden nâşî bir ferde korsan eşkıyâsından mazeret erişdüğünün

haber olur ise mutlaka sizin tekâsül ve tehâvününüze haml olunmağla vâki‘ olan zarar sizden tanzim itdirilir. Yeniden gayri her biriniz eser-i ‘ikâb u itâb giriftâr olacağınız muhakkaktır. Ana göre kemâl-i basîret ve intibâh üzere hareket ve mazmun-ı emr-i ‘âlî-şânım icrâ-yı sa‘y ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Sayfa/315 Hüküm-1116

Anadolu vâlîsine hüküm ki,

Saruhan sancağında Marmara nahiyesinde Süleymanlu nâm karye ve gayrıdan on iki bin dokuz yüz doksan dokuz akçe tımâra mutasarrıf olan Salih fevt oldukda tımârı oğlu Haşim’e ‘arz olunub rağbet itmediğinden Hacı Yusuf, kırk dokuz senesinde ‘ârz ve tahvil ve tezkire olunmuşken ol-dahi rağbet eylemediğinden berât itmeyüb ve vâki‘ olan seferlerden dahi tımâr-ı mezbûr ile kimesne mevcûd bulunmayub tımâr-ı mezkûr bilâ sâhib ve ol-vecîhle mahlûl olmağla hala hasların Mustafa’ya virilmek bâbında ‘inâyet-i recâsına livâ-yı mezbûr alay-ı beyisi Mahmud zîde kadruhû ‘ârz itmegin mûcibince sâdır olan emr-i ‘âlî şûrût üzere tezkiresi berât itmemekle tımâr-ı mezbûr-u merkûm Mustafa’ya tevcîh ve üç seneden beru mülazemine ‘ârz itmediği cihetine beher sene elli beşer guruşa üç senelik mahsûl mîr alay-ı mezkûreden mîr için tahsîl olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Ve Niğde kadısına tashîh olduğu üzere tebdîl olunmuştur.

Sayfa/315 Hüküm-1117

Karaman vâlîsi Vezîr Ebubekir Paşa’ya hüküm ki,

Hala Niğde sancağı mutasarrıfı olan esseyid Mustafa Paşa hakkında ta‘yîn olunan hazariyyesine ve evâil-i sâ’iresine kanâ‘at itmeyüb memnû‘ olan devir nâmıyla hazînedârı-nema yüz elli ve altmış nefer levendât ile kurâya çıkarub her bir karyeden on beşer, yigirmi beşer ve kırkar ve elli beşer guruş ahz ve müsvedde ile halkı tahrîb itdirub deyü, livâ-yı mezbûr ‘urûz ve muhazır vârid olub ve Paşa’yı merhûm dahi ‘inâyet-i ‘âlîyye’me başka mühürlü ‘ârz-ı hâl gönderüb Aksaray

sancağı mutasarrıfı Abdülhamid Paşa mahsûsen Aksaray'dan kalkub Niğde kasabasına gelüb kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Niğde Beyi oğlu Mehmed Bey ve Havaş oğlu esseyyid Mahmud ve Koca oğlu Hasan ve Ömer ve Uzun Hacı nâm kimesneler ile hevâlarına tâbi' nice kimesneler ile yek-dil ve hakikat-ı ifâde ve iftirâyla mutazammin 'urûz ve muhazır olub der-sa'âdete irsâl etmişdir deyü töhmet-de mezkûreden berât-ı zimmetini iddi'â ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin huzûr itmegin olmak hesbiyle husûs-ı mezbûrun sana havâle kılınmak istid'â itmiş fi'l-hakikâ tarafının kağıdları mantukatına göre keyfiyetinde âstâne vâki' olmağla iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde Niğde sancağı tarafından mu'temed ve müstakim adam ta'yîn ve iş bu emr-i şerîfimle ve Niğde kasabası sen ki vezîr-i mûmâ-ileyhsin irsâl ve mîr-mîrân mûmâ-ileyh ile esseyyid Mustafa Paşa dahi tarafında bir vekîl şer'î nasb idüb kendüsünden 'akd-ı meclis-i şer'î ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin ve hîn-i müdâfa'ada kemâl-i dikkat ve taharrî iderek mu'ayyenet-i şer'î ... Paşa'ya merkûmun zimmet-i hukuk-i 'ibâdlarıyla ve zâhir olunur ise ashâbına ba'de'l-istirdâd sûret-i sicillât ile keyfiyet-i i'lâm ve eger hakikat olan 'urûz ve muhazır götürüb ve müftereyât mebnî itdügde müte'ayyin olur ise anı dahi kendüde inhâ' ve ihtimâm itdirub âher tarafına bir dürlü 'özü himayeden ve vâki'anın hilâf-ı tahrîr olunmadan müba'adet ve mîr-i mîrân mûmâ-ileyh dahi bu bâbda bir tarafa meyil ve i'tibâta fırsata müte'ayyin mücânebet eylemesin. Bir-hoşça ifâde ve tefehhüm sa'y ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Ve sen ki veziri müşârün-ileyhsin sen dahi keyfiyetinin ve hakikatının başka i'lâm.

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Sayfa/315 Hüküm- 1118

Vidin muhâfız vezîre ve Vidin Kal'a'sının gönüllüyân-ı yemîn ve beşlüyan-ı evvel ve sâni ve sâlis ocaklarının agavat ve kethüdâ ve zâbitlarına hüküm ki,

Bundan akdem ber-muktezâ-yı şürût-ı musalaha mecrâ-yı kadîminde sarf u âmâle ve 'atîk İrşova kasabasının vâlîsinden icrâ ve îsâle kılınan Zerine Irmağı'nın bu def'a mecrası olan ba'zı bendlerin civarında vâki' kurâ ahâlîleri hedm u izâle da'îyesinde oldukları inhâ' olmağla bugün dâhil-i şerâyıt-ı müsâleme olub harâb ü yebâb ve meşakkat ile tahvil ve icrâ olunan ırmağı mezkûr mecrasının bir yerleri indiras ve inhilâlîne asla ve kat'a rızâ-yı hümâyûnum olmayub bendlerinden

mütezil ve münderis evlerin ta'mîri ve fîma-ba'd mecrasının kemâl-i muhafaza ve sıyânet-i akdem umûr-u devlet-i 'âlîyye'mden olmağın, ibtidâ-yı bahânedden salifü'z-zikr 'atîk İrşova kasabasının sâkini olub mecrâsı olan tebdîllerin dâima hıfz ve vefâiyeti husûsuna nezâret itmek üzere Ada Kal'a'sının süvârî neferâtıyla Vidin Kal'a'sının kethüdâ süvârî neferâtından gönüllüyân-ı yemîn ve beşlüyan-ı evvel ve sâni ve sâlis neferâtı agavat ve kethüdâ ve zâbitân bayraklarıyla me'mûr ve cümle üzerine sâbika Vidin muhafızı vezîrim Hüseyin Paşa'nın da kethüdâsı Recep zîde mecdühü başbuğı nasb u ta'yîn ve kethüdânın mukaddemâ ırmağı mezkûrun âmâlesine gönderilen mi'mâr halifesini dahi müte'ayyin me'mûr olmağla neferât-ı merkûmenin aded ve mikdârları ma'lûm olmak ve ta'yînâtın rûz-ı merreleri ba'de'l-hesâb tertîb olmak için kaleminden kimisin ve mikdârları ihrâc olduktan kazâ-yı Vidin Kal'a'sının gönüllüyân-ı yemîn, agavat ve kethüdâ ve zâbitân ve neferâtı yüz altmış nefer ve beşlüyan-ı evvel seksen yedi nefer ve beşlüyan-ı sâni yetmiş iki nefer ve beşlüyan-ı sâni altmışaltı nefer mecmu'â, dörd aded ocağın agavat ve kethüdâ ve zâbitân ve neferâtı üç yüz seksen beş nefer bâliğ olmağla ta'yînât-ı rûz-ı merreler için mâliye tarafından iktizâ iden ahkâm-ı şerîfesi ısdâr mezkûrları ibtidâ-yı bahânedden ırmağı mezkûrun [s.316] mecrâsı muhafaza için 'atîk İrşova kasabasında meks ve karar ve başbuğı mûmâ-ileyhin berây-ı ve emr-i ile hareketi ibtidâ itmek üzere me'mûr olmuştur imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusulüne sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin iktizâ iden ta'yînât-ı rûz-ı merrelerinin tertîb ve teskîni kendülere ifhâm ve mazmûn emr-i şerîfimle işa'at ve agavat berây-ı içlerinden bir neferi gerüye kalmamakla ve irâd-ı ömr ü illet ile bir an ve bir kadem te'hîr ve tevkîf itmemek vecîhle zikr olunan gönüllüyân-ı yemîn ve beşlüyan evvel ve sâni ve sâlis cemâ'atlerinin agavat ve zâbitân ve neferâtlarından cümlesine bayraklarıyla ihrâc ve başbuğı mûmâ-ileyhin müte'ayyin 'alâ cenâhi'l-isti'câl tesyîr ve îsâl eyleyub zinhâr ve zinhâr ricâ ve şika'at ile bir ferdinin bayraklarından gerü kalmasına ruhsât u cevâzdan ta'yînât müba'adet ve siz ki zikr olunan ocakların agavat ve kethüdâ ve zâbitân mûmâ-ileyhsiz emr-i şerîfim vâsıl olunduğı anda bayraklarınızı keşîde ve tamamen neferâtlarınızı bayraklarınız altına cem' ve ihtisâr ve vezîr-i müşârün-ileyhin 'ahdi üzere serî'an ve 'aceleten kalkub 'atîk İrşova kasabasına varub başbuğı mûmâ-ileyhin ibtidâ-yı bahânedden mukayyetinde olunub ırmağı mezkûr mecrasının bir yerleri mütezil ve indirasdan ve Vidin ve sıyânetine ve iktizâ iden sâ'ir husûsun başbuğı mûmâ-ileyhin rey'i ve emrine müte'allik ve hizmeti vücûda

götürmekle sarf mukadderat ve rehâvet ve kusurdan ve neferâtınızdan bir ferдин noksan bulunmasından her birinizi gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i N. sene [1]153

Sayfa/316 Hüküm-1119

Bir sûreti,

Ada muhafazasından olan Ömer Paşa'ya ve Gönüllüyân ve Beşlüyan cemâ'atlerinin agavat ve kethüdâ ve zâbitânına Ada-yı Kebîr Kal'a'sından olan gönüllüyân-ı yemîn neferâtı yüz bir nefer ve gönüllüyân-ı sâ'ir neferâtı yetmiş dört nefer ve beşlüyan-ı evvel neferâtı elli dokuz ve beşlüyan-ı sâni neferâtı elli sekiz nefer bâliğ olmağla bunlardan karininde ve hemcivârında hasbiyle beher mâh 'ale'l-tarîkü'l-münâvereye ikişer ocağınız agavat ve kethüdâ ve zâbitân bayrakları ve 'umûm-i neferâtlarıyla 'atîk İrşova kasabasında olunub başbuğî mûmâ-ileyhin re'yi ve emr-i ile hareket eylemeleri için.

Sayfa/316 Hüküm-1120

Sâbıkâ Vidin muhâfızî Vezîr Hüseyin Paşa'nın kethüdâsı Recep zîde mecdûhüye ve mukaddemâ Zerine Irmağı amelesine nezâret için gönderilen mi'mâr halifesine hüküm ki,

Bundan akdem ber-muktezâ-yı şürût-ı musalaha mecrâ-yı kadîminden sarf ve ihâle ve 'atîk İrşova kasaba kurâsından icrâ ve îsâle kılınan Zerine Irmağı'nın bu def'a ba'zı bendlerin civârına vâki' kurâ ahâlîleri hedm u izâle da'iyesinde oldukları ta'yînen haber virilmekle bugün dâhil-i şerâyıt-ı müsâleme olub hezar ve ta'ab ve meşakkat ve nice ihtiyâr külfet ve zahmet ile tahavvül ve icrâ olunan ırmağı mezkûr mecrasının bir yerleri indiras ve ihtiramına kat'a rızâ-yı hümâyûnum olmayub münhezim olan mahallerinin ta'mir ve tahrîr-i ve mecrasının gereği gibi hıfz ve himâye-yi akdem amele-i saltanat-ı seniyyemin olmağın, ibtidâ-yı bahâra dek mârru'z-zikr İrşova kasabasına meks u karar ve ba'zı meşrûh harab ve indiras olan mahallerinin tahkîm-i ve tesrîrine ve 'umûmen mecrasının tetarruk ittihatlarından hıfz u sıyânetine ibtidâr ve sen ki mûmâ-ileyh Recep zîde mecdûhüsün hitâmğâna dek re'y ve emrinle hareket-i bezl-i iktidâr itmek üzere Vidin Kal'a'sının süvârî

neferâtlarından gönüllüyân-ı yemîn ve beşlüyan-ı evvel sâni ve sâlis neferâtı agavat ve kethüdâ ve zâbâtân ve bayrakları ile ve kezâlik Ada-yı Kebîr Kal'a'sında olan süvârî neferâtından gönüllüyân-ı yemîn ve sâ'ir ve beşlüyan-ı evvel ve sâni ocaklarından beher mâh ikişer ocağın agavat ve kethüdâ ve zâbâtân ve neferâtın bayraklarıyla 'alâ tarîki'l-münâvebesinin ma'yyetinde bulunmak üzere başka başka evâmîr-i şerîfimle me'mûr olmaları ile senin zâtında olan ve mukırr-ı gâret ve mümted ve mümeyyiz rüşd ve basîret-i muktezâsınca me'mûr olduğunun hıdemâtta zuhura gelen sa'y ve dikkat ma'lûm ve inşâallâhu te'âlâ hitâm-kâr da ta'yîn iden hizmetinin zayi' olmayub ihkâk-ı muzâ'af mükâfat ile mesrûr-ü bekâm olması müstakim ve meczûm olduğuna binâen me'mûr olan bu cümlelerin üzerlerine müceddeden sen başbuğî nasb ve ta'yîn ve ma'yyetinde mi'mâr halifesi mûmâ-ileyh dahi me'mûr olmuştur. Me'mûr ma'yyetinde olan neferâtın ta'yinat-ı rûz-ı merrelerin tertîbi için aded ve mikdârları kaleminden ihrâc oldukda nefsi-i Vidin Kal'a'sından me'mûr olan gönüllüyân-ı yemîn ocağının agavat ve kethüdâ ve zâbâtân ve neferâtı yüz altmış nefer ve beşlüyan-ı evvel neferâtı sâni yedi nefer ve beşlüyan-ı sâni neferâtının yetmiş iki nefer ve beşlüyan-ı sâlis alınmak altı nefer mecmu'â Vidin Kal'a'sının me'mûr dörd aded ocağının 'umûm-î neferinden üç yüz seksen beş neferde ve kezâlik Ada-yı Kebîr Kal'a'sında olan süvârî ocaklarından gönüllüyân-ı yemîn neferâtı yüz bir nefer ve gönüllüyân-ı sâ'ir neferini [s.317] yetmiş dört neferden ve beşlüyan-ı evvel elli dokuz nefer ve beşlüyan-ı sâni elli sekiz nefer mecmu'âyı dört ocağının halkı iki yüz doksan iki neferâtı bâliğ olup ber-vech-i muharrer gerek Vidin Kal'a'sında me'mûr olan ve gerek Ada Kal'a'sından dört aded süvârî ocaklarının bil-münâvere beher mâh ma'yyetinde olunmak üzere ta'yîn olunan ikişer aded ocakların iktizâ iden ta'yinat-ı rûz-ı merreleri tertîb-i ve havâle ve mâliye tarafından ahkâm-ı şerîfesi ısdâr ve irsâl olunmağla me'mûriyetinize hâvî iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi keyfiyeti ne-vecîhle tertîb olduğü ve münhedim üzere mahallerin tahkîmi ve tasrîr-i için lâzım gelen mesârafın dahi verileceğü ma'lûmun olduk da sen İrşova 'atîk kasabasına varub mi'mâr halifesi merkumi dahi yanında el-koyub me'mûr mu'ayenin olan neferâtın yanına celb u ihzâr ve ırmağü mezkûr mecrâsında münhedim olan mahallerin ta'mîr ve tahkîm-i ibtidâ ve neferât-ı merkûmun iktizâ iden hizmetde ve muhafaza-i mecrâda i'mal ve devlet-i 'âlîyye'mle Nemçe Devleti beynlerinde mu'teber olan musalahanın şürût u kuyûd-i ri'âyatine sa'y-ı bâ-ihmâl iderek senden ma'mûl

olunduğı üzere hizmet verdire ve mesâ'î meşkûr-e vücûda götürmege sa'y ve dikkat ve iğma' hakk u te'âmî ve ihmâl ve tevâlîn misillû iden kusûr ve rehâvetten be-gâyet müba'adet ve sen ki mi'mâr halifesi mûmâ-ileyhsin. Siz harebetlerini bahâra dek başbuğı mûmâ-ileyhin yanında bulunub vâki' olan hıdemâtta temşiyetine mübâdelet ve mikdâr-ı zerre hilâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şân.

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Baş muhasebeden gelen mühürlü 'ilmi u haber kaimesi mûcibince terkin olunub iş bu hazînenin ahrine kaime-i merkûme kayd olmuştur.

Fî Evâil-i C. sene [1]153

Sayfa/317 Hüküm-1121

İptal edilmiş hüküm.

Sayfa/317 Hüküm-1122

Rum ili vâlîsi olub Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve (boş) kadısına hüküm ki,

Hâlâ Yanya sancağı mutasarrıfı Mehmed dâme ikbâlûhunun kapu çukadarlığı hizmetinde olan Mehmed nâm kimesnenin hâlâ emin-i matbaa-i âmireme Ahmed iken Mehmed zîde mecdûhümanın emr-i ile sâbika Yanya mutasarrıfı Abdî Paşa'ya bâ-temessük karz virdüğü dokuz buçuk kise ile elli üç senesi Yanya sancağına imdâd-ı hazariyyesinden def'a tahsîl ve ahz u kabz eylediği akçe dâhi kiste'l-yevm tahsîlatı üzere hâlâ liva-yı mezbûr mutasarrıfı mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından verilmesi iktizâ iden akçeyi virmekte tehallül ve muhâlefet eyledikten bundan akdem mahalline murâfa'a ve ihkâk-ı hakkı alınmak üzere emr-i şerîfim sâdır ve sadr-ı â'zâm ağalarından Hüseyin zîde kadruhû mübâşir ta'yîn ve irsâl olundukda mezbûr Abdî Paşa gece ile Yanya'dan firâr ve mübâşir-i merkûm ardınca düşüb kendüyi bulub emr-i şerîfimle itiraz eyledikde 'âdem-i itâ'atdan nâşi yine firâr itmekle vürûd iden 'ârz u muhazaraya binâen tekrâr sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin sana hitaben emr-i şerîfimle sâdır olmuşken çukadar-ı merkûm Âsitânede bulunduğundan tarafından bir gayri kimesne ve vilâyet tarafından bir iki zimmi mahalline varub gerek mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ve gerek fukarânın ber-mûceb temessük-ü kiste'l-

yevm hesabı üzere zimmetinde olan akçeleri almadığı deyü inkâr ve ‘özü eylediğinden mâ’adâ bin guruşdan mütecâviz mübâşir nâmıyla akçeden çıkar yine ihkâk-ı hak olunmayub ta’annüd ve ısrâr üzere olunduğı mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından bu def’a der-‘âlîyye’me i’lâm olunub ber-mûceb temessük çukadar-ı merkûmundan aldığı meblağ-ı mezkûr ile kîste’l-yevm hesabı üzere zimmetinde olan imdâd-ı hazariyyenin ve hakkı fukarânın şer’le tahsîl olunmak bâbında merkûm Abdi Paşa her ne-mahalde bulunur ise Âsitâne-i sa’âdetime ihzâr olunmağ fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuş. İmdi vusûlünde ve merkûm Abdi Paşa’nın ber-vech-i muharrer zimmetinde sabit olan meblağ-ı mezkûrun tahsîl ve ihkâk-ı hak olunmak için her ne-mahallde bulunursa yani hâlâ ahz ve Âsitâne-i sa’âdetime irsâl ve ihbâr eyleyub bu tarikle firâr ve gaybetlerinden ve hilâf-ı emr-i şerîfim vaz’ ve salât-ı sudûrundan be-gâyet hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i L. sene [1]153 (ve mübâşir mûmâ-ileyhin ma’iyyetiyle)

Sayfa/318 Hüküm-1123

Çıldır eyâleti ber-vech-i yurtluk ve ocaklık kendüye ihsân olunan Vezîr Yusuf Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından ve pederin (Pedrek) cânibinden bi’t-defa’ât vârid olan niyâz-nâme-i istirhâm i’lâmında mukaddemâ şikâyet iden çeteci-i takasîrin izhâr infî’âl ve nedâmet ve îrâd-ı ibtihâl ve zara’ât zımında ba’d-e’l izin icrây-ı levâzım adl u hâkânîyet ve ibkâ-yı merâsim-i sarf-ı ‘ubûdiyet vechiyle eyâlet-i Çıldır’ın yine ke’l-evvel sana tevcîh ve ihsân olunmuş. İlticâ ve eyâlet-i mezbûrun ehl-i sükkân dahi ‘urûz ve muhazarıyla iltimâs ve istid’â itmeleri ile ber-vech-i meşrûh fîma-ba’d reâya fukarâsına mezâlim ve ta’addîyatında himâyet u sıyânet ve cizye-i şer’îyye ve sâ’ir emvâl-i mîrîyenin vakitli cem’ ve tahsîlatların bezl-i miknet eylemek şartıyla cerâim-i sâbikanın izniyle almak şâhanemle setr u imhâ ve avâtıf-ı ‘âlîyye-yi mülûkânemden müşerref-bahş-sudûr olan hatt-ı hümayûn ‘âtıfet-u meşmunum mûcibince müstakar üzere ber-vech-i yurtluk ve ocaklık eyâlet-i Çıldır sana tevcîh ve i’ta olunmağın muktezâ-yı şart tevcîhin üzere zâbt u rabt memleket-i kıyâm ve şürût-ı mezkûre-yi icrâ-yı ihtimâm-ı tâmm itmek için mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde

eyâlet-i merkûmeye ke'l-evvel zâbt u rabt-ı mübâderet ve fîma-ba'd fukarâ-yı reâyat vücûda mezâlîm ve ta'âdiyatdan sıyânet ve cizye-i şer'îyye ve sâ'ir emvâl-i mîrîyeyi vakitli yerlü yerinde cem' ve tahsîl sarf-ı miknet ve bu-vecîhle telâfî-i mâ-fât nessâr bi-karîne-i kudret idüb bundan böyle tahrîk lece-i gazab-ı hüsrevâneme müceb ednâ-i hareketin gayr-i marâzînedan müba'adet ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Sayfa/318 Hüküm-1124

Sâbıka Çıldır vâlîsi olub hâlâ Sivas eyâleti kendüye tevcîh olunan Vezîr Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-vech-i def'i tarafından vârid olan tahrîratda âher karzına nakl-i ve tahvilin iltimâs itmişsin. İltimâsının karîn-i kabul olmağla hâlâ avâtıf-ı 'âlîyye-i şâhânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûnum şevket-makrûnum mücibince Sivas Eyâleti, sana tevcîh ve ihsânım olunmağın kalkub mansıbın olan Sivas'a gelüb zâbt u rabt memleket-i kıyâm eylemek içün mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde kapun halkı ve ittibâ-i levendâtın ile olduğun mahallden kalkub serî'an ve 'aceleten hâlâ mansıbın olan Sivas'a gelüb zâbt u rabt memleketi ve himâyet-i fukarâ-yı ra'îyyet mübâderet ve havze-i hükûmetinde def'i şürûr ve mazârr ile terfih-i bilâd u ibâd bezl-i ma'delet idüb be-gâyet ve rehâvet misillû hareket-i ruhsât ve cevâzdan müba'adet eylemek bâbında fermân-ı 'âlîşân.

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Sayfa/318 Hüküm-1125

Çorlu ve Vize ve Saray kadılarına ve zikr olunan mahallerin Âsitâne-i sa'âdetime gelince vâki' olan kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yâna hüküm ki,

Rum ili cânibinden gelen ağnâm-ı ashâb-ı doğri Âsitâne-i sa'âdetime sevk ve tesyîr eylemek ve esnâ-yi râhda önlerine kimesne çıkmayub dâhl ve ta'arruz itmemek üzere bundan akdem bi'd-defa'ât evâmîr-i 'âlîyye'mle cümleye tenbîh-i ekîd olunmuşken hala cânib-i mezbûreden gelen ağnâmın önlerine Çorlu ve Vize ve Saray

ve gayr-i mahallerde muhtekir ve koltukçu ve madrabâz makûleleri çıkub zıkr-i bahâ ile iktidâmlarından dahi bir def'a yine tâ'ife-i mezbûreden ba'zıları ziyâde bihâm fûrûht itmek sevdasıyla olub ağnâm-ı mezkûrun İstanbul'a gelince birkaç elden geçmenin takrîb-i ile her biri bahâsına ser-hâkim iderek fi'l-vâsıl zıkr bahâsına tecâvüz ettirmekten bu tarafda olan kazâbat tâ'ifesi iştirâ itmek kabul olmayub bu husûs-ı lâhmin kılletine ve bahâsının kesretine bâdî 'ibâd-ullahı'nın mübtelâ renc ve i'ta' olmalarının müveddi paramı redd olduğu ihbâr olunmağla bu makûle nef'i ancak muhtekir makûlelerine ve zarriye ashâb-ı ağnâm ve 'umûm-i nâs 'aid ve râci' olan emr-i münkirin def' u ref' eğerce elzem-i umûrdan olub iken bu cânibden dahi kazâbat tâ'ifesi taraflarından ashâb-ı ağnâm bir dürlü cüzz-i izin olunmamak ve götördükleri ağnâm tamam bahâsıyla tevzî' ve akçesi nakden ashâbına teslîm olunmak üzere vakt-i tam ile nezâret olunması merhalemler olmağın, imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde her birinizin taht-ı kazânızda bulunan ashâb-ı ağnâm keyfiyet-i i'lan ve işa'ât ve ber-vech-i muharrer Rum ili cânibinden ağnâmı götürenler kazâlarınıza dâhil olduktan ağnâmlarını muhtekir ve koltukçu ve madrabâz makûleleri vermeyub ve anlardan dahi bir ferdin bir aded koyun iştirâ eylemesini [s.319] biriniz ruhsât ve cevâz göstermeyub ashâb-ı yediyle doğru İstanbul'a nakl ve tesyîr ve eger fîma-ba'd ta'ife-i merkûmeden ve âher koyun götürenlerin önüne çıkub ihtikâr dâ'îyesiyle bir aded koyun iştirâsına cesâret ider ise ol-makûleleri bildirir dahi ahz ve muhkem-i habs ve ismi ve resimleriyle keyfiyetlerini i'lâm ve inhâ' ve ta'yîn hakkında vârid olacak emr-i şerîfimin muktezâsını edâ ve bu vecîhle kazâlarınıza gelen ağnâm-ı ashâb-ı yediyle ber-vech-i ta'cîl der-sa'âdetime irsâl ü sa'y evfa idüb mikdâr-ı zerre hilâfindan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i L. sene [1]153

Sayfa/319

İşbu nizâm-ı mugâyir tekrâr emr-i şerîfim olmağla şerîfe verilmiş.

Fî Evâsıt-ı ... sene 1720

Sayfa/319 Hüküm-1126

Vezâretlî Dergâh-ı ‘âlî yeniçeri ağası olan Hasan Paşa’ya hüküm ki,

Ellezîne ihsânü’l-tahsin u ziyâdet nezem-i kerîm-i mü‘dası üzere sebil-i dîn-i mübin ve uğur-ı devlet irkiminde ibkâ-yı levâzım hulûs u sadâkat ve icrâ-yı merâsim-i hizmet ve ‘ubûdiyet idenler manzûr-u nazar-ı natik ve mûkerremet ve nizâm-ı halleri tetarruk hallerinden vekâyet ve sıyânet olunmak muktezâ-yı şimme-i diyânet ve münheti mütekabin dîn u âhiret olmağla binâen ‘aleyh Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ocağı fi’l-vâsıl saltanat-ı seniyyemin mu‘tenâ ve mu‘teber ve müstenni ve müftehir ocağı olmakdan nâşî ricâl-ı hamiyet-i iştimâl ibtidâ-yı vazı‘adan hâzihî el-hâlet vâki‘ olan istifâr-ı hümâyûn ve gazavât meymenet-i makrûnda izhâr-ı gayret ve mahâret ve ibrâz-ı mehâbet ve salâbet birle mesbûk el-hazım ve merkûk-a el-harem olmadıkları müsellemler olmak hasbiyle cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm mağfurun-nişân ‘el-mecerrem Sultân Ahmed Hân aleyhir’-rahmetüllahün hâzretlerinin eyyâm-ı saltanatlarına bir def‘a bin yüz otuz iki ve ba‘de yüz kırk tarihlerinde hatt-ı hümâyûn ile mu‘anven sâdır olan evâmir-i şerîfede ocağ-ı mezbûre hîn-i iktizâdan tashîh ve be-dergâh içün fermân-ı ‘âlî sâdır olmadıkça müceddeden bir nefer alınmayub ve vukû‘ bulan mahlûlatın on akçeden bir akçe ihtibariyesi virilub mâ‘adâsı hazîne-mânde olunmak üzere mahlûl zâbt olunub ve ocağ-ı merkûmda yoluyla gelüb odabaşı olanlar mu‘tâd üzere üç sene hizmetlerinde edâ eylemedikçe berusin ‘azl olunmayub ve tekmîl-i hizmet iden odabaşısı da ve sâ‘ire-i ihtimâm umûr-u tarîk iden emekdâr ve ihtiyâr ve zahamdarlar kânûn üzere tekâ‘üdlük ve amel-mândelik verilmek lâzım geldikde cihet-i istihkâklarına beyân olarak ‘ulûfe yazusundan memhûr-i yazılıb i‘lâm olundukda bâ-fermân-ı ‘âlî mahalline kayd ve imzâluları verilmek ve bilâ-fermân-ı terkî virilmemek ve kezâlik bilâ-fermân bir neferi mütekâ‘idîn zümresine ilhâk olunmamak üzere bunları bu def‘a ba‘zı nice şürût u kuyûd-i hâvî verilen nizâm-ı müstahsen devâm ve istikrâr ve kavâm ve istimrâr-i içün mufassal ve meşrûh vârid olan evâmir-i ‘âlîyye’nin ocaklara hıfz-ı ve yeniçeri kalemine kayd u sebt ve mazmûn-ı münifin edây-ı düstûrû’l-amel tutması egerce derc ve tastir olunmağla bu nizâm-ı mergûbun muhafazası ocağının ihtiyâr ve emekdârlarının refâh-ı hâl ve ferağ-ı ellerini mûdi‘ bir emr-i makbûl ve maraz olunub lâkin bir mertebeden beru vukû‘ bulan tımâr-ı isfâr ve tea‘kub techîz edvârın kârzâr muhafaza-i nizâm-ı müstehit mezkûr birde kişi ve te’hîr ve imhâl olunmuşdi el-

hâletü hâzihî olan zafer-i iktidâr-ı mülûkânemde vukû‘ bulan gazâvât ve cihetlerde kemâl-i hulus u niyet ve mezîd-i nika-ı siret ile cilve-ger-i mir‘at zuhûr olan raftar-ı can sipari ve şeca‘ât ve etvâr-ı seferri ve celâdetleri tezâyir ‘atûfet ve ihsân-ı berây-ı bağş ise iştirâk olmağla ‘ammim el-mücrim merhûm müşârün-ileyh hâzretlerinin vaktinde müsa‘ade olunan mahlûlat-ı ihtariyesinde on akçeden bir akçe virilub kusûri hazîne-mânde olmak üzere tertîb olunmakdan nâşî ber-vech-i muharrer tekâmîl-i hizmet iden odabaşları ve sâ‘ire-i itmâm-ı umûr-u tarîk iden ihtiyâr ve emekdâr ve zahamdarlara kânûn üzere tekâ‘üdlük ihsân olunduk da mahlûl-u tedârîki olduğu bedîhî olmağla ocaklu kollarımın sebkat iden âmâde ve hürmet ve zahmet ve gayretleri mukâbil bu def‘a atıyye-i celilen pâdişâhânemden on akçe mahlûl bir akçesi ihbâr idenlere virilub iki akçesi dahi ol-makûle odabaşlara ve müstahkine kânûn üzere tekâ‘üd tevcîhinden verilmek üzere mahlûlun zâbt u kusûr-i hazîne-mânde olunması husûsunda müsâ‘afe-i mülûkânem mebzûl ve bî-dirîğ olmağın, imdi men-kânet-i ni‘mete vasıba-i kânet tâ‘at vâcib-i mefhumca iş bu fermân-ı vâcib-ül-iz‘ân şehin-şâhânemin mazmûn-ı itâ‘at-i meşmunu icrâsına mübâderet ve âkilül-haram yeseddül-merâm harin-i şerîfine tasdik olacağı harekât-ı seniyyeden müba‘adet ihâle-i mu‘teyin üzerlerine ‘ale‘l-eslâf vâcibe-i ‘uhde-i diyânet olmağla fîma-ba‘d ocağ-ı mezbûra tashîhi ve be-dergâh için fermân-ı ‘âlî sâdır olmadıkça müceddeden bir nefer alınmayub ocağ-ı mezbûrun ‘avarik-ı seniyye-i hümâyûndan bu def‘a i‘tâ ve ihsân-ı mülûkânem olduğu vecîhle mahlûl vukû‘unda ihbâr idenlere on akçe, on bir akçe ihbâriye virilub ve iki akçesi dahi tekâmîl-i hizmet iden odabaşlara ve itmâm-ı umûr-u tarîk iden ihtiyâr ve emekdâr ve zahamdarlara kânûn üzere tevcîh verildikde anda verilmek şartıyla mahlûl-u zâbt olunub kusûrundan bilâ-fermân bir ferde bir akçe verilmeyüb mecmû‘ay hazîne-mânde olan ve ocağ-ı mezbûrede böyle gelüb odabaşı olanlar ber-vech-i mu‘tâd üç sene hizmetlerinden tekâmîl etmelerin bilâ-sebeb ‘azl olunmaya ve bu vecîhle tekâmîl-i hizmet eden odabaşları ve sâ‘ir itmâm-ı umûr-u tarîk eyleyen emekdâr ve ihtiyâr ve zahamdarlardan biri mütekâ‘iden zümresine ilhâk olunmak veyahud amel-mânde olmak lâzım geldikde sebkat iden hizmeti ve tekâ‘idliğe ve amel-mânde olmağa cihet-i istihkak ve kânûn üzere verilecek yevmiyesinin kemiyet ve mikdârı ve ağaları i‘lâmıyla ma‘lûm oldukdan sonra kânûn üzere verilecek tekâ‘idlik salîfû‘z-zikir mahlûl-e zâbt [s.320] olunan akçe dahi virilub bâ-fermân-ı ‘âlîyye mahalline kayd ve imzâluları virile. Bundan mâ‘adâ fermân-ı ‘âlî sâdır olmadıkça bir ferdi mükâ‘iden

zümresine kayd ve ilhâk olunması ve çorbacılıkları ve çavuşlukları ve serdârlıkları ve sâ'ir gediklu ve hîn-i iktizâda verilmesi fermân olunan serdengeçti ağalıklarında erbâb-ı istihkak-ı tefvîz-i hilâf-ı ve ehemm miran ve karavela verilmesi keyfiyeti için ammim'ül-kerîm-i merhûm müşârûn-ileyh zamanlarında verilen evâmir-i 'âliye de zikr ve tasrîh olunan şerâyıt ve zevabat temamah yerlü yerinde riâyet ve sıyânet oluna hâsıl ocağınızın mesbûk el-hazem olunarak hukuk-u if'âl sâbika ve sunûf-u hitâmet-i seleflerine müda'ât olunub zımmında musalah hayr olan iş bu kavâ'id hasene kavânîn-i müstahsenenin i'mâl ve intikâllerine mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan evâmir-i 'âlîyye mûcinlerince 'ale'd-devâm riâyet ve sunûf-u 'askeriye haklarında hakk mekâtîle add olunub muhafazası kâffe-i Müslimîne fâriza-yı zemin olan beytü'l-mâl-ı Müslimîne ber-vech-i 'ârz-ı za'i ve telefden himâyet ve bu siyâka müda'ât olarak ba'de-zeyn vakitli ihrâc olunacak mevâcib-i erbâb-ı istihkaka îsâl ile ocaklı kullarımın devâm-ı ömr ve devlet-i kavâm fer u şevketüm için isticâlat da'vaların hayriyelerine sa'y ve dikkat emr-i 'âlî-şânım ba'de'l-kararat cümle mârifetle bir mahfûz mahalle vaz' ve hıfz ve bir sûretinin mâşâallâhu te'âlâ düstûrû'l-a'mel olmak üzere yeniçeri kalemine kayd u sebt itdirub da'ima şürût-u mezkûre-i merr'iyesiyle amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i N. sene [1]153

Sayfa/319 Hüküm-1127

Câneb-i Rabbü-'izzetinin 'avn u 'inâyeti ile devlet-i 'âlîyye'min nice nice feth ü koca mazhar olduğu kerâmet ve himmetle kurulmuş ocaklarımın virilen nizâm ve intizâmları üzere hareket eylemelerinden zuhûr idgelmiştir. Husûsa Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağı gibi âdâb ve merâsime ri'âyet ider bir ocağı mülûk-i İslam'dan beri mâlik olmayub iş bu hânedan celîlü'l-'unvânımın îcâd ve tertîbi olan mu'tenâ ocak olmağla ânen-feânen anların nizâm ve hâllerine nezâret o-ihtimâm olunmak dîn ü devlet-i 'âlîyye'me fârz ü vâcib-i mesabesinde imdi iş bu emr-i şerîfimin mazmûn tenbiği ile amel olunub hilâfına cesâretten hazer oluna fîma-ba'd muktezâsını icrâ idenler ber-hudâr ve hilâfına tasaddî idenler müstahak-ı nekâl olmaları mukarrerdir deyü 'unvânına hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn keşîde kılınmıştır.

Sayfa/320 Hüküm-1128

Sivas eyâletinde vâki' kadılarına hüküm ki,

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâlâ başbakikulu olan Abdullah zîde mecdühû südde-i sa'âdetime 'ârz-ı hâl edüp mûmâ-ileyhin kapu kethüdâsı olduğu Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezîrim Hüseyin Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehûye Sivas eyâletine iş bu sene-i mübârek şevvalinin dokuzuncu gününde tavâif-i 'âlîyye hüsvânemden tevcîh ve 'inâyet ve ihsânım olub vezîr-i müşârün-ileyh mesafe-i bi-bâbda olmağla kazâsı dâhil oluncaya değin (boş) zîde mecdühû mütesellim nasb ve ta'yîn olunmak bâbında emr-i şerîfimle recâ itmegin vech-i meşrûh üzere emr olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evvel-i Evâsıt-ı N. sene [1]153

Sayfa/320 Hüküm-1129

Anadolu vâlîsi vezîrim Veli Paşa'ya hüküm ki,

Bu def'a İran tarafından sefâret ile mün'akid olan elçi han sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin eyâletinin hudûduna takrîb eyledik de ve kethüdân ve mükemmel kapun halkı ve müretteb mehterhânenin ve müntehib izn-i temessük ta'yîn ve re's hudûduna istikbâl ve sefer hükûmetinden fer u şevket devlet-i 'âlîyye'ne layık vecîhle bir münâsib mahallde yemeklik tertîb ve bir re's pâkça donanmış at ihdâsıyla şân-ı vezâret-ı tekmîl ve cevâd-ı saltanat-ı 'âlîyye'ne îsâl ve tesyîr eylemek için bundan akdem sana hitaben sâdır olan emr-i şerîfim tarafına vâsıl olduğu ihbâr olunmağla ifhâm ve te'kir için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâli olunmuştur. Mukaddemâ fermân olduğu üzere elçi-i mûmâ-ileyh mübâdele hudûduna geldik de ber-vech-i muharrer kethüdân mükemmel kapun halkı ve müretteb mehterhâne ve izn-i temessük ta'yîn itdirüb ve sefer hükûmetine geldik de fer u şevket devlet-i 'âlîyye'ne layık vechiyle bir münâsib mahallin yemeklege tertîb ve ba'de edâ-i merâsim-i 'ibâreye bir re's pâkça donanmış at ihdâsıyla 'unvân-ı vezâret-ı tekmîl ve şerâyıt dosti ve meveddet 'alâ mahama edâ ve tertiblerinden sonra cevâd-ı saltanat-ı seniyyeme eminen ve sâlimen îsâl ve tesyîr-i ber-vech-i şân u şevket devlet-i 'âlîyye'ne ilkâya sarf-ı mukadderat ve bundan mâ'adâ gayret ve himmet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fi Evâil-i L. sene [1]153

Sayfa/320 Hüküm-1130

Kırkkilise sancağı Mutasarrıf Paşa'ya ve Bergos kadısına hüküm ki,

Moskov Devleti tarafından Âsitâne-i sa'âdetime gelecek büyükelçinin yanında olan begzâdelerini (boş) nâm begzâde elçiden mukaddem Âsitâne-i sa'âdetime gelmek iktizâ itmekle Kırkkilise'ye geldük de kendünün ve etbâ'ının ve kabulü için iktizâ iden on sekiz re's bârgîrin Âsitâne-i sa'âdetime degin beher re'isine sekiz buçuk guruşdan lâzım gelen kirasını kiracılardan bi't-tamam teslîmden sonra süvâr ve bir gavz geldiklerinde kiracıları bundan öte bârgîrlerimiz gidemez deyü ta'bîr ve verilen kira dahi zimmetlerinde kaldığı ihbâr ve inhâ' olunmağla begzâdeden mezkûrdan alınan kira bi't-tamam kiracılardan tahsîl ve giden adamlarına teslim olunmak fermân olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin kiracıları 'ale'l-irsâl bulub kira nâmıyla aldıkları akçeyi tahsîl ve gerü redd ve giden adamlarına bi't-tamam teslim itdirüb kiracıları bulunmayub deyü 'özü illet 'îrâd ve iğmâz ve te'âm-i misillû hareketden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/321 Hüküm-1131

Sehven kayd olunmağla kaydına i'tibâr olunmaya.

Sayfa/321 Hüküm-1132

Mora muhassılı vezîr el-Hâc Ebubekir Paşa'ya ve Mora cezâiresine vâki' bi'l-cümle kazâların kuzât ve nüvvâbına hüküm ki,

Mora'da muhassıl olanlar iktizâ iden zâd ve zahîrelerini Gördüs'den Trablîçe'ye varınca esnâ-i râhda olan Kalıncak, Gördüs ve Ayapetros ve Tripoliçe kazâlarını tahmîl idüb bu vecîhle ahâlîlerine gadr olunduğı ihbâr olunmağla fima-ba'd emr-i şerîfim ile vâki' olan tekâlif cümle cezâire reâyasına hâdd ü vasat üzere 'ale's-seviye tarh ve tevzî' olunub takrîb ve tesviye husûsuna riâyat olunmak fermân olmağın, imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyh ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ber-vech-i

muharrer emr-i şerîfimle vâki' olan tekâlîf fima-ba'd bi'l-cümle cezîre-i mezkûrede vâki' tekâlîf alınmak icâb ider. Emlâk ve erâzî mutasarrıf olanlara âlâ ve evâsıt ve ednâ i'tibâriyle 'ale's-seviye tarh ve tevzî' olunub bu bâbda takrîb ve tesviye husûsuna riâyât ve her i'tibârlardan hâric tur ve hareketi müba'adet ve mazmûn-u münîf düstûrû'l-i'mal tutulmak için emr-i şerîfimin bir sûret-i muhâkeme-i sicillâtına kayd u sebt olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/322 Hüküm-1133

Mora muhassılı vezîr el-Hâc Ebubekir Paşa'ya ve Anadolu ve Mizistre ve Tripoliçe ve Ayapetro ve Kartine ve Fener ve Levnarat? ve Kalavrita ve Gördüs ve sâ'ir Mora cezîresinde olan kazâların kuzât ve nüvvâbına hüküm ki,

Kuzât ve nüvvâb Mora şer'î cânibden olmalarıyla fa-hikir beynü'l senâs bi'l-kıst nass-ı kerîm muktezâsınca amel ve hareket ve bilâ-da'vet kendüleri ve nâ'ibleri da'vete çıkmâğın misillû memnû' ve merfû' olan vücûd-ı ta'adiyâtın müba'adet ve kânûn üzere ta'yîn ve tertîb olunan mahsûllerine kana'ât-ı levâzım-ı zimmetlerinde iken zikr olunan kazâların kadıları ve nâ'ibleri bilâ-da'vet devir nâmiyla kurâ bi-kurâ gezüb ve taraflarından adamlarını dahi mübâşir tarafıyla irsâl idüb fukarâdan meccânen zahîre taleb ve şer'an hafî-i hakem ve tahsîl olunamayanlardan resm-î mütâlebesiyle reâya fukarâsını rencîde ve ta'cize cesâret eyledikleri sem'î hümayûnuma ittigâ olunmağla ecdâd-ı â'zâmım enârallahü u te'âlâ medaci'him hâzır itmek zamânlarında 'ulemây-ı â'zâm ve recül-ü recal kirâmın ittifâk ve işaretleriyle tertîb ve tanzîm ve düstûr'ül-amel tutulmak üzere hutût-u hümayûn eylesesiz. Berây-ı hakkı tetmim olan kânûn-nâme-i hümayûnuma mürâca'at oldukda kadılar ve nâ'ibler kadîmde her bir kazâda mahallinde olub gelmişler ise o mahalde oturub da'vet olunmadı ise üzerine devire çıkmayub ve karye bi-karye gezmeyüb ve da'vet olunub çıkdıklarında fukarânın ehl-i 'iyallerine ve sâkin oldukları evlerin üzerlerine konmayub bir münâsib mahalle konub ve müft ve meccânen yem ve yemek ve sâ'ir zahîrelerinin alınmayub lâzım olub aldıklarına rızâlarıyla hanelerden ber-vech-i cari üzere akçeleriyle alub ve içlerinden biri fevt olduğunda vereseden sağîr ve sağîre ve gâib ve gâibe olmayub cümle vereseden ve kenâr olub kassam taleb itmezler ise

cebren kassamdan itmeyüb ve vereseden sağır ve sağire ve gâib ve gaibe olub kassamdan lâzım geldikde resm-i kassamdan ziyâde olmak için müteveffâmın metrukâtın ziyâde bahâya tutmayub zikr-i bahâya tutub ve deyni olan müteveffâmın deyni ihrâc oldukdan sonra bi-kere on beş akçe resm-i kassamdan ve beş akçe kassamiyye ve iki buçuk akçe kâtibiyye ve iki buçuk akçe ihzâriye ve harâciye cem'an yigirmi beş akçe alub ve vasiyeti ve nafaka hüccetlerinden başka harâc alınmayub ancak vasiyet hüccetinden bâzargâne bir gurus ve nafaka hüccetinden yarım gurus kâtibiyye alınub bundan mâ'adâ nesne alınmayub vasiyeti olunan akçenin sülüsü veyahut hamisini narhıyla deyü aldırılmayub ve bir kimesnenin kızın ere virdügi res'mî akd-i nikâh-ı kazâ için yigirmi akçe ve harm mahkeme için beş akçe cem'an yigirmi beş akçe olur der-câniyden alınub ve 'anın namından altmış altı akçe alınur. Ellisi kadının, onu nâ'ibin, ellisi emin tarîkiyle kâtibin olub ve sicillât-ı sebt olunan kasabalardan res'mî sicil sekiz akçe ve imzâdan on iki akçe ve miraseleden altı akçe alınub fîma-ba'd havâlece hukuk-u ziyâde nesne alınmaya deyü mikdâr ve masrûf olmağla iş bu kânûn-nâme-i hümayûnum mûcibince amel ve hareket olunmak fermânım olmağın, imdi siz ki vezîr-i müşâr ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz zikr olunan kazâların muhkem fermân-ı emr-i şerîfimin birer sûret-i sicillâta kayd u sebt ve dâima mazmûn 'adâlet-i makruneye amel ve hareket olunub fîma-ba'd mezbûr hilâfet-i kanun vaz' ve tavırdan mücânebet olunmak bâbın da fermân.

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/322 Hüküm-1134

Mora muhassıl vezîri el-Hâc Ebubekir Paşa'ya ve Mora cezâresine vâki' kuzât ve nüvvâba hüküm ki,

Rum ili ve Arnavutluk câniblerinden Mora cezâresine varan ba'zı sekban ve levendât makûleleri mücerred îsâl-i mefred ve celb-i menfa'at da'îyesiyle bir kaç eyyâm fukarânın hanelerinde ikâmet ve meccânen zâd ve zahîre talebiyle fukarâya itâle-i dest-i hasâret eylediklerinden gâyr-i erbâb-ı tımârdan olanlar dahi ma'kurûn ve meşrûbâtlarını meccânen görmek da'îyesiyle kasabalarda oturmayub ehli-i İslam ve cevri-i men' ve mesâcid olmayan kefare karyelerinde nutuk ve hilâf-ı kânûn u defteri harekete hasâret eyledikleri ihbâr ve inhâ' olunmağla bu misillü başıboş levendât

makûlesinin ta‘addîlerin men‘ ve sipâhîlerin dahi hilâf-ı kânûn u defteri hareketleri def‘ olunmak fermânım olmağın, imdi siz ki vezîr-i müşâr ve sâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz o gün başıboş levendât makûlesinin fukarâya olan ta‘addîlerin men‘ ve kabul olan levendât dahi bir-hoşça zâbt u rabt olunub ve tımârlı sipâhîler dahi tımârları karyelerine vakitli ve vakitsiz varmayub ancak iş‘âr ve rûsûmât cem‘i zamanında varub varduklarında dahi ziyâde atlu ve adam ile gitmeyüb ve fukarânın ehl ü ‘iyalleri ile sâkin oldukları evleri üzerlerine konmayub ve müft ve meccânen zâd ve zahîreleri almayub kânûn u defter-i mûcibince a‘şâr şer‘i ve rûsûmât ‘örfiyesi olduktan sonra kalkub gidüb mûgayir-i kânûn u defter-i fukarâya bir güne cevır ve ta‘addî itmemeleri ile her biriniz bir-hoşça nezârete ve lâkin reâya dahi a‘şâr ve rûsûm-ı cem‘i ve kastı mahsûslarını gizlemeyüb sipâhîler varduktan sonra bermûceb kânun ve defter-i iktizâ iden a‘şâr ve ser‘at rûsûmât ‘örfiyesi tamamen edâ itmek üzere anlara dahi tenbîh u te‘kid idüb hâsıl-ı hatt-ı hümâyûnumla memnû‘ ve merfû‘ olan mezâlim ve ta‘addîden fukarâya rağbet min külli‘l-vücûh himâyet u sıyâneti olunmak bâbında

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/322 Hüküm-1135

Mora muhassıl vezîr el-Hâc Ebubekir Paşa’ya hüküm ki,

Cezîre-i Mora’nın sâkini Müslümanından ba‘zısı katıl ve eşkıyâ ile Mizistre kazâsının sâkini ba‘zı yaramazları ahâlî-i fukarânın ihbârları üzere erbâb-ı fesâddan olmalarıyla vâlîleri mukaddemâ zecr ve habs itmişken mütenebbih olmayub gâret-i malufaları üzere ahâlî ve reâyat fukarâsına îsâl cevır u ta‘addîden hâli olmamaları ile refâhiyet-i bilâd u ibâd içün mukaddemâ haklarında verilen hüccet-i şer‘î ve memhûr ve mûmzâ mahâzîr muktezâsınca tebdîl ve tenkîl olunub ve mukaddemâ Mora cezîresinden ihrâc ve on beş seneden beru varra(n) kapusundan tard u i‘bâd olunmağın Çırak Habib oğlu ve Moralı ve Borik ve Dimitri, İsforca ve Baba Kerbaku nâm şeriler ondan beru mefer ve hazar îhâsı ve îkâzı nâm-ı fitne ile meşhûr olmaları ile bi‘l-cümle Mora ahâlîsi ve reâyat fukarâsını birbirlerine düşürüb neferâtlarından bir dürlü selâmet ve emniyet-i kâbil degildir. Bu def‘a haber virilub lâkin keyfiyetinin sarf ve kendüye ihfâli olmakdan nâşî sıhhat ve hakîkate istifsar olmağa lâzım gelmegin, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin iş bu emr-i şerîfim (boş) ile

vusûlünde bu husûsları kemâl-i hakk-ı da'va üzere sırren ve 'âlenen mevsuk u mu'temed kimselerden teftîş ve tefahhus ile haber verilen halat'ül-kezb ve iftiradan salim olmak vecîhle mezîd-i tahrîr birle der-sa'âdetime 'âlâ-vukû'hâ i'lâm ve ba'de ne güne emr-i şerîfim vârid olub ise muktezâsını icrâ-yı ihtimâm eylemek bâbından fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/323

Hadd-ı i'tidâl ve cerâim-i tesviyeye mûra'ât olunmak üzere tekrâr bir kıt'a emr-i şerîfimle yazılub sekiz varaka zirine mukayedtir.

Sayfa/323 Hüküm-1136

Mora muhassılı Vezîr Ebubekir Paşa'ya ve Mora ceziresine vâki' kuzât ve nüvvâbına hüküm ki,

Cezîre-i merkûmede vâki' ba'zı kurânın reâyalarından dörder, beşer reâyâ birbirleriyle yekdîl ve yekcihet olub karyeleri reayasının haberleri yoğiken hafiyeten karyelerin arâziyesini bilâ-izin sâhibü'l 'ârzdan fûrûht idüb ekserî çiftlikleri olmağla mutasarrıflar iken zulm ve ta'addîler ile fukarâ tâkat göstermeyub bu husûsu parâkende ve perîşân olmalarına bârî ve hâli hayriyetinin kesir ve noksân tertîbin mü'di bir emr-i reddi olduğu ihbâr olmağla ihrâd-ı â'zâm-ı enârallahü te'âlâ pâdişâhânemin hâzretin fermânların bu husûsi için tesviye ve tertîb olunan kânûn-nâme-i hümayûna mürâca'at olundukda sâhibü'l 'arzın karyesi toprağında zamanında bilâ-izin sâhibü'l 'ârz-ı birbirlerinden tarla ve çayır aletleri husûmetine sâhibü'l 'ârz-ı muhtarluca diler ise kânûn üzere resm-i aldudktan sonra aletlerin tasriflerine izin vire, diler ise beynleri taksîm edüb yerleri eski müba'adet tasarruf itdire deyü memakil fermân olduğun mukayyed olmağın, siz ki vezîr-i müş'âr ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz bizzat mezkûr kânûn-u münîf muktezâsınca hareket ve fîma-ba'd mugâyir-i kânûn-u kadîm bir ferdin evine ve san'âtına zahmet ve mevadelet ve müba'adet ve emr-i şerîfimin birer sûret-i muhakemede sicillât-ı kayd u sebt eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/323 Hüküm-1137

Şam vâlisi ve Mîrhâc Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Şam'ın yerlû kulu fukarâyanın hıyel-i tıynetleri muktezâsı ve tahminen ba'zı a'yân ve ahâlîleri tahrîk ve egvalleri sebebi ile bundan akdem vezîrim Hüseyin Paşa vaktinde izhâr atuvv-i tuğyân edüb Mora eyâleti mezbûr-i selefin vezîrim Osman Paşa'ya tevcîh olduğu anın zamânında dahi Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri işkâl naire-i muhâzemet ağalarıyla müşârün-ileyh dahi istibâre-i hüsn-i tedbîr-i dil-pezîr ile def'-i münâfese ve fevzân ve ba'zılarını tenkîl ve tedbîr zımmında ref'-i bürûdet ve müşâhha itdirilmegin, ol-vakitte der-sa'âdetime i'lâm ve inhâ' itdigin ba'de 'azîme cem' ve telfik kılvî vesîle olmak iradesiyle anda olan Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ihrâc ve yerlerine bu canibinden iki ortaya ta'yîn ve irsâl olunmuşdi. Bu def'a eyâlet-i mezbûrun sâhibi olan kuzât, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana tevcîh ve i'tâ olunub selefin müşârün-ileyhin Şam'dan münhasır olduğu mezbûrlarına haber cibillatları icrâ için ihtilâs-ı vakt-i fırsat da'îyesiyle ser-baverde-i fesâd ve mel'anet ve gönderilen odalu ile dahi isare gayyar-ı şafak ve adâveti birle derûn-u kal'a'da mührezen eyledikleri ihbâr olunmağla mezbûrların bu gün harekât-ı şenî'aya cür'et ve efhâmları ancak fîma-ba'd diledikleri hayatını fî-pervây-ı icrâya vesîle ve karar olmak hayâl-i kasdiyle olduğu vâsi' ve aşîkâr olmağdan nâşî def'-i şerûr ve mazârrları üzere 'uhde-i hükûmet ve vâcibe-i zimmet-i seyr-i serî' olmağın, sen varıncaya dek def'-i vahşet ve dehşet için 'ivaz-ı tashîh ve bendi ve te'min ve te'lifi-i hâvî cümleye hitaben başka emr-i şerîfimle ısdâr ve irsâl olunmuşdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile sana ne-mahallde vâsıl olur ise Şam şerîfi bir kadem evvel vusûle müsâra'at ve eger sen varıncaya dek hüsn-i nizâm beldeye berâya ibkât ve tanzîm ahvâle ceht de medâr-ı kabiliyeti cezm gerde-i yakînen olub ağalarında teyakkuz ve istikrâr biri ma'yyetinde mevcûd ise buyurların ile giden mütesellim ta'yîn ve sen varıncaya dek üslûb-ı hakîm üzere müdâfaa-i mesrûd ve ma'âsında sa'y-u belîğ eylesesini tenbîh-i ekîd ile ilerüye irsâl ve tesyîr ve ba'de-gezin bi'n-nefs mahsûben bi's-selam seyr-i serî' ile belde-i Şam'da ganâ-meks-i ârâm olduğunda bir cânibde levâzım seferîye-i Hama şerîfi rû'yet ve vâki' merkûmeden zâhir hâlde ivaz-ı âlim-i sûret-i ibâreti ve serî'an mevkaza nâm-ı fitne ve fesâd olan yerlû neferâtından ve a'yân ve ahâlîye her kimler ise yeniçeri tahsisi ve tefahhus iderek o makûlelerden ile girenlerin ber-muktezâ-yı şer'î kâvî haklarında tertîb-i cezâ

iktizâ idenlerinin mâ'rifet-i şer'î ve zâbitları mâ'rifetiyle cezâları tertîb ve i'lâm-ı muktezî olanların keyfiyetleri i'lâm ve belde-i Şam'ı nizâm-ı asliyye ircâ' idüb nâ-mülayim nesne cürret idecek harekâte cevâz ve ruhsât gösterilmekle ve'l-hâsıl bu emr-i ehemmin rü'yet-i zımmına eşkıyâ tâ'ifesi tenkîl ve nizâm-ı vilâyet-i ... ahâlîye nesne tertîb olunmak senden matlûb-ı hümâyûnum olmağla gerek 'acelelen varmakda ve gerek ba'de'l vürûd hüsn-i tedbîr-i icrâ eylemekde bezl-i kudret ve sarf-ı tâb ve tâkat eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i B. sene [1]153

Sayfa/323

Emr-i mahalline gitmeyüb gerüye gelüb battalat hıfz olunmuştur.

Fî Evâil-i C. sene [1]154

Sayfa/323 Hüküm-1138

Ber-vech-i arpalık İçel ili sancağı mutasarrıfı olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin südde-i sa'âdetime mektûb gönderub hâlâ İçel ili kazâlarından Nevacı kazâsında sâkin Çuka Osman demekle ma'rûf kimesne zâtında kâr-güzâr ve müstakîm ve sadâkat şî'âr ve umûr-u mühimme temşiyetinde ve mühimme ve mesâlih-i 'inâyet ve nizâm-ı memleket-i hıdemât müşkuresi zuhûrun sebebi ile selefin livâ-yı mezbûr mutasarrıfı olunur. Mu'teberine emr-i şerîfimle ta'yîn ve hidmetlerinde murâd olduğu vech-i üzere istihdâma tahsis olageldiğinden merkûmede dahi ber-vech-i istikâmet hıdemât-ı me'mûre me'mûl ve ahâlî-i sancak fukarâları dahi kendüsünden hoşnûd olmayanlar mukayyet ve istihdâm mukaddemâ ta'yîn olunduğı gibi ma'iiyeti-i kıyâm ve hıdemât-ı vâkide istihdâm olunması bâbında murâfa'a hesabıyla hükm-i hümâyûnum ricasına 'arz eylemegin, vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/324 Hüküm-1139

Hudâvendigâr ağasına ve livâ-yı mezbûrede kuzâtlara,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm hâlâ vezîr-i â'zâm mîr vekîli mutlakım el-Hâc Ahmed Paşa edâmu'llâhü te'âlâ iclâlehü ve menahiki bi't-te'yîd iktidâr ve ikbâlenin hasbeten-lillâh ve talebi'i-marazat İstanbul'dan 'âvrat pazarında vâki' Hobyar mahallesinde müceddeden kendü vasillerinin binâ olunacak mekteb-i şer'îfe ve Ebu'l Fatih Sultan Mehmed Han tâbe serah-u hâzretlerinin kasab başısı Kasab İlyas nâm sâhibü'l-hayrın Cami'-i şerîfi abdesthanesine icrâ olunacak mae-azizin vakfı için hademesine ve Hobyar mescid-i şerîfine vâz' olunacak minber-i hademesine ve masârifi sâ'iresine sarf için müceddeden olunan müteveffâtının gayri dahi irâd-ı muhtâc olmağla ber-vech-i malikâne 'uhdelerinde olub senede üç yüz guruşa mâliye olan Bursa mütalaları mukâta'ası ve Aydın mülhâkâtından olub senede üç yük elli beş bin akçeye mâliye olan mahall-i Semen mukâta'sının ve ellerine ve kalemiyelerine kesir ile mîrîyeye bir dürlü noxsân tertîb itmemek şartıyla el-yevm mukayyet olan mâl-ı mîrîleri hazîne-i âmirem ve kalemiyeleri mahallerine beher sene mütevellîsi yediyle teslîm olunmak üzere zuhûr iden kazılığa ta'yîn olunan hademe ve masârafa vakfa sarf için fîma-ba'd mukâta'âtın-i merkûmenin mahalleri vakf-ı tashîh ve beher sene mütevellîsi tarafından tesbid olunmak için vezîr-i â'zâm müşârün-ileyh tarafından 'ârz-ı hâl birle-istid'â ve iltimâs olunmağın, defterhâneye 'ârzuat muhafaza olan defter-i icmâl ve mütevellîsi mürâca'atı olunduktan havvâs-ı hümâyûnumdan mukâta'a mahallice livâ-yı Saruhan'a tabî' Müfit'de deyü mestûr ve mukayyed ve müstahak mukâta'asının kaydı bulunmağla zikr olunan mukâta'alar kalemlerinde mukayyed olan mâl-ı kadîmleriyle defter-i icmâl müceddeden mîrîde ve mâl-ı mîrîleri beher sene Hazîne-i 'Âmireme ve kalemiyeleri mahallerine mütevellîsi yediyle teslîm olunmak şartıyla zuhûr iden vazîfeye ta'yîn olunan hademe ve masârafa vâkıfa sarf-ı için hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnum sâdır olmağla mûcibince zikr olunan mukâta'aların defter-i hâkânîden mahalleri terkî' kalemiyle vakfa tashîh olunmak için bi'l-fî'il baş defterdârım Mustafa Atif dâme 'ulvuhu i'lâm itmegin, salifü'z-zikr mukâta'aları müceddeden defter-i icmâl ve mufâsala kayd ve ber-vech-i muharrer vakf-ı tashîh olunmak için sâdır olan emr-i 'âlî üzere kayd ve tashîh olunmak için bin yüz elli üç senesi şevvâlînin on üçüncü

gününde, Defterhâne-i ‘âmîreden sûret-i icmâl kayd itmekle vech-î meşrûh üzere amel bâbın da fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/324 Hüküm-1140

Bir sûreti,

Senede üç yük elli beş bin akçeye mâl olan mütevellî mahallice Menmen için dahi Menmen ve (boş) kadılarica vech-î meşrûh üzere yazılmışdır.

Sayfa/324 Hüküm-1141

Ve Gelibolu

Âsitâne-i sa‘âdetimden Tekfurdağı ve Edirne’den beru Âsitâneye gelince yol üzerinde ve gerek kurb ve civârlarında vâki‘ memerr tâ’ifesi olan mahallerde vâki‘ kadılar ve nâ’ibler zîde fazlühûm, Tekfurdağı ve Gelibolu kazâlarına yeniçeri zâbitları zîde mecdühûma ve yeniçeri serdârları ve iskele eminleri ve sâ’ir zâbitân ve çekiceler ve bakıcıları ve Tekfurdağı ve Gelibolu İskelelerine varub gelen vüleyk ve kayık reisleri ve a’yân işerleri zîde kadruhûme hüküm ki,

Dâr-ül saltanatü’l ‘âlîyye mahmiye-yi Konstantin’e yine biraz eyyâmdan beru mütesellim kefare Arnavud tâ’ifesi ve sâ’ir serserî eşhâs makûlesi kesret bulub ‘ibâd-ullahın ma’kûlât ve meşrubatlarının tedbîri ve ‘azîmeti ve memleketinin sıkletine bâ’is ihzâr ‘ibâredden hâli olmamalarıyla bu husûs için şimdiye değin tekrâr bî-tekrâr müekkid-i meşakkat evâmîr-i ‘âlîyye’ler ile esnâ-yı tarafda olan hükkâm ve zâbitân ve iskele eminleri ve sefine ve salları te’kîd u tenbîh olunmakdan hâli olundığı yoğiken ve bundan akdem ‘avn-ı hakk ile Âsitânede vâki‘ hanlar ve dükkânlar ve hamamlar ve mahallat-ı teftîşi ve tefahhus olunarak olunanlar tard u ib‘âd ile Rum ili cânibinde olanlar Tekfurdağı ve Gelibolu câniblerine ve Anadolu Yakasından olanlar İznikmid’e irsâl ve cânib mezbûrlarda dahi nâzır ve evkâf itdirilmeyub ve edenleri tarafına redd etdirilmek üzere emr-i ve nihayet lâzım gelenlere bi-fermân-ı ‘âlî müekkid-i talebi ve sipâriş olunarak ol-makûle eşhâs ve icâbında ve mütesellim ve kefare beyi gelme Arnavud tâ’ifesinden ve serserî kerz makûlesinden kimesne olmayub izhâr ve tahrîr olanların yarar kefilleri kayd ve tescîl olub nizâm ve intizâmları verilüb te’mîn-i bilâd ve âsâyîşi ib‘âd candan sa’y ve

ihitimâm yerlerin hâli olunmayub men‘ ve def‘ olunmuşlar iken bu esnâlarda yol üzerinde olan zâbitân ve âvârelerine mukayyed-i tâm ve sa‘y ve ihtimâm eylemek elzem olan kimesnelerin âdem-i mukayyed ve ihtimâmlarından nâşî ve müsâma ve ‘iğmâz-ı ‘ayn eylemelerinde müceddeden Âsitâneye gelmeleri men‘ ve def‘ olunan tâ‘ife-i reddiyle ve eşhâs fırsat bulub Tekfurdağı ve Gelibolu câniblerinden ve Edirne‘den beru tarîkiyle ve tavukçu yoluyla bunun emanam memerr mahallerde birden beşden yol bulub bir bir neferâtıyla Âsitâneye duhûl eylemelerinde ikide birde râbita-i bi-zaferleri husûsunda ‘usret ve emin mahalle îsâl mazârratları ve memleketinin fakalatları geline ile men‘-i ref‘ olmadığı taşralarda müsâma ve tekâsül olunmakdan iktizâ iden hâlden olduğuna iştibâh olmamağla tekrâr taraf-ı Âsitânedan ve her yevm ol-makûle ‘uhde-i kâribden beruye gelüb bir kâfirin meks üzere bulunan ecnebi ve eşhâs ihrâc ve ibâdları emrinden müsa‘ade mevkud olunmağ ancak bundan böyle ihrâc olanlar neler gerü ‘avdet itmemeleri içün ve yeni gelenler mürûr itmemeleri içün ittifâk çeşm-gûş ve ihtimâmında ser-mû kusûr ve tekâsül olunmayub ‘ale‘d-devâm emr-i lâzımda basîret ve gereği gibi mukayyed olmak ‘uhde-i zimmetlerine lâzım ve vârid olanlar tekrâr efhâm olunub şöyle ki bundan sonra ‘aciz tekâsül ve müsâmaha sebebi ile ve her ne tarîk ile olunur ise ve her kimler dahi olur ise olsun ol-makûle eşhâs Âsitâne-i sa‘âdetime gelmelerine men‘ ve gerü izlerine devir döner durub ve fa‘illeri husûsunda mukayyed ve ihtimâm eylememek lâzım gelur ise ve fima-ba‘d bir ferd Arnavud tâ‘ifesinden ve mechûl iden havâle serserî geşt ü güzâr ile zararları müşâhede ve muhakeme haklarından gayri ve fa‘illeri olmayan eşhâs vürûd-i nümâyân olur ise ba‘de‘l tefahhus kangî mahallede mürûr itmiş ise hükkâm ve zâbitânına geriye [s.325] sirâyet idüb dahi ibâd edecekleri civârları dahi ilgâ olunmayub eşedd-i ‘itâb u ‘ikâb müstahak olacakları emr-i muhakkak olmağın, ana göre amel ve hareket olunub ve bu bahâne ile tüccârdan ve ba‘zı umûr-ı mühimme ve mesâlih sebebi yedlerinde senedlerin ile ve umûr-u mühimme ile mürûr u ‘ubûr idenlere muhâlefet olunmayub ve‘l-hâsıl gelmelerine men‘ olunan eşhâs ve bu taraftan tard u ib‘âd olunanların bir ferdi tekrâr Âsitâneye gelmemek şartıyla mahallerine irsâl olunmaları içün sizler dahi bulunduğunuz mahallerde taksîm olsun ve gerek taraflarınızdan tenbîh u te‘kîd-i lüzum gelenlerde olsun. Bu husûsa tefehhüm ve her neleri dahi sadâkat ve istikâmet ile gecede ve gündüzlerde bu emr-i lâzımının rû‘yet ve icrâsına mübâderet ve hilâfında gâyetü‘l-gâye hazer ve mucânebet eylemeniz fermânım olmağın (boş) ile

irsâl olunmuştur. İnşâallâhu te‘âlâ vusûlunda mûcib emr-i ‘âlî üzere hareket-i bezl-i makrûr eylemeyub hilâfında vaz‘ ve hareket siz şerr eylemeyesiz deyü Dergâh-ı mu‘allâma yeniçerilerin ağası olan düstur-u mükerrem müşir-i müfehham nizâmü’l-âlem vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/325

‘Afvları için emr-i şerîfimle yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]153

Sayfa/325 Hüküm-1142

Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil sancâkları alaybeylerine hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye’nin muhafaza ve muhasarası ehemmi mühimmeden olunmakdan nâşî bi’l-cümle serhadlara müceddeden ‘âsâkir-i tertîb ve ta’yîn olunduktan eyâlet-i Rum ilinin ‘askeri dahi Belgrad muhafazasına bundan makdemce emr-i şerîfimle egerce ma’mûr olmuşlar idi. Lâkin bu hudûdlara İrşova tarafı dahi yukarı ‘askerleriyle tahakküm ve tanzîm olunmak lâzım gelmekle, siz ki zikr olunan dörd aded sancâkların alaybeyleri mûmâ-ileyhimsiz ancak şerik sancâklarınız ifrâz olunub mukaddemâ Belgrad cânibinde olan me’mûrunuz dahi ve tahvil bi’t-tevfikihi te‘âlâ nevrûz-ı firûzde İrşova’da bi’l-cümle neferâtınız ile mevcûd bulunmak şartıyla müceddeden İrşova’ya me’mûr ve tâ’yîn kılınmışsıdır. İmdi rûz-ı hızır havâlîne İrşova’da neferâtlarınızı yoklayub nâ-mevcûdların idenleri sancâk mülâzemetlerin erbâb-ı istihkaka verilmek üzere defter ve defteri dersa‘âdetime gönderilmek vechiyle mahsûs yoklamacı ta’yîn olacağı ta’kiben ma’lûmunuz olduğu iş bu emr-i şerîfimle (boş) ile vâsıl olduğu anda bi’l-cümle neferâtınızdan keyfiyet-i i‘lâmın ve işa‘ât ve şimdiden tedârikinizi görüb hâzır ve müheyyâ durub nevrûz-ı firûz duhûlünde İrşova’da mevcûd bulunmak üzere bayraklarınızı küşâd ve fukâratınızı bayraklarınız altına cem‘ ve ihşâd idüb vaktiyle ‘umûmen neferâtlarınız ile yerinizden hareket ve nevrûz-ı firûz duhûlünde İrşova’da mevcûd bulunmak müba‘deret ve ba‘de’l-usûl emr-i muhafazada ve sâ’ir iktizâ iden fermân-ı ‘âlîyye’nde hâlâ Vidin muhâfız vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te‘âlâ

iclâlehûnun emr ve berâtına mütâba‘at ve inşâallâhu te‘âlâ ba‘de’l itmâm el-hazem madûn ‘avd ve insirâf olunub ‘askerde nâmına nakit bir akçe veremeyeceğiz. Alınmış hakkını aldirmamağına cümleliz sâhiben bilüb ana göre ‘umûmen neferâtınız ile vakt-i merkûmede İrşova’da bezl-i miknet eylesiz ber-vech-i muharrer hîn-i yoklamada nâ-mevcûd olanların etmekleri ref‘ ve sancâk mülâzametlerine verilecegi müsâma olmağla bu keyfiyetden bi’l-cümle neferâtlarınızı şimdiden âgâh idüb sonra irâd itdirecekleri özr ü illetleri ilgâ üzere hakkı dahi herkes bilüb emr-i şerîfimin mazmûn-u münîf üzere amel ve hareket ve ser-mû hilâfindan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/325

‘Afvları için emr-i şerîfimle olmuştur.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]153

Sayfa/325 Hüküm-1143

Bir sûreti,

Paşa sancağının sağ ve sol kolları Üsküp ve Dukakin ve Prizren ve İskenderiye ve Ergiri ve Elbasan ve Avlonya ve Delvin ve Vulçitrın ve Alahisâr sancâkları üzere alaybeylerine serhad-ı İslâmiyye’nin muhâfızı ve muhasarası akdem umûrdan olunduğuna binâen bi’l-cümle serhadları müceddeden âsakir-i tertîb ve ta’yîn olunduğuna eyâlet-i Rum ili ‘askeri dahi ‘umûmen rûz-ı hızır olunduğın Belgrad’da mevcûd bulunmak üzere bundan makdemce sedd u sudûr olan icrây-ı sefer itmekle eğerce me’mûr olmuştur idi. Ancak İrşova tarafından dahi tevkid ‘asker ile tahallüm ve tanzîm lâzım gelmekden nâşî eyâlet-i mezbûrun elviyesinden Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil sancâklarına ifrâz ve nevrûzda mevcûd bulunmak şartıyla müceddeden ileri İrşova’ya ta’yîn kalmalarıyla şerk’z-zikr olunan sancakların alaybeyleri mûmâ-ileyhimsiz sizin dahi mukaddemâ rûz-ı hızırda bulunmak üzere tertîb olunan me’mûriyetiniz bu def‘a nevrûz firûz-ı hulûlünde celb ve amale ve bi’t-tevfikihi te‘âlâ iş bu nevrûzda Belgrad Kal‘a’sında mevcûd bulunmak şartıyla emr-i me’mûrunuz bu vecîhle tecerrid ve tesviye olunmuştur. [s.325] Üsküp ve Tırhala kârib-i ocaklarından yüz elli neferi ifrâz ve tahrîr-i havâle

me'mûr kapucibaşı İbrahim Ağanın ma'yyetine ta'yîn kılınub mâ'adâsının meskenlerine 'arz itmek üzere adamı müştemîl emr-i şerîfimle yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Ş. sene [1]153

Sayfa/325

Mahalline gitmeyüb battalatda hıfz.

Fî 16 Safer sene [1]153

Sayfa/325 Hüküm-1144

Bir sûreti,

Özi Eyâletinde vâki' elviye alaybeylerine (boş) siz ki mûmâ-ileyhimsiz sancâklarınızdan 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârlarıyla rûz-ı hızır olunduğın Özi taraflarında mevcûd bulunmak üzere bundan makdemce eğerce emr-i şerîfimle me'mûr olunmuşuz lâkin o-câniblerde âsakir-i İslâmiyye'nin vakt-i merkûmundan evvel kesret ve vefret üzere bulunmuş muktezâ-yı vakt u hâlden olduğuna binâen Sivas eyâleti 'askeri dahi ta'yîn kılınub gerek anların ve gerek sizin rûz-ı hızırda bulunmak üzere mukaddemâ tertîb olunan me'mûriyetinizin nevrûz-ı hulûlünde celb ve amale ve bi't-tevfikihi te'âlâ iş bu nevrûz hulûlünde sancâklarınızdan 'umûmen neferâtlar ile Özi taraflarında mevcûd bulunmak şartıyla emr-i me'mûrunuz bu vecîhle tahrîr ve tesviye olunmuşdur.

Sayfa/325

Mahalline gitmeyüb battalda hıfz.

Fî 16 S. sene [1]153

Sayfa/325 Hüküm-1145

Bir sûreti,

Sivas Eyâletinde vâki' elviye alaybeyilerine (boş) Özi ve Kılburun sancaklarının tevfir-i asâkir ile tahkîm ve tanzîmi vezîrim vakt u hâlden olduğuna binâen Özi eyâletinden asâkir-i levâzımından mevcûd bulunmak üzere Özi taraflarına ta'yîn kılınub ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz siz dahi sancâklarınızın 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımâriyle, Sinop İskelesinden âmâde kılınan sefîneye ifrâz ve nevrûz-ı

fîrûz-ı duhûlünde Özi ve Kılburun Kal'a'ları havâlilerinde mevcûd bulunmak şartıyla müceddeden me'mûr ve ta'yîn olunmuşdur.

Sayfa/326 Hüküm-1146

Rum ili vâlisî olub Belgrad muhâfızî olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye'nin tevkîr-i asâkir ile tahkîm ve nizâm-ı lâzım ahvâl-i husûs-i sedd-i serîr-i nüfuz-ı İslâmiyye olan dâr-ül cihad kal'a-i Belgrad'da bu hâvelelerinin teksîr-i ihbâr ile tarsin ve sedid-i muktezâ-yı vakt u hâlden olduğuna binâen eyâlet-i Rum ilinin 'umûmen elviyesi asâkir-i evâmîr-i rûz-ı hızırda Belgrad'da mevcûd bulunmak üzere bundan makdemce emr-i şerîfimle egerce me'mûr olmuşlar idi. Lâkin İrşova cânibi dahi bir mikdârının ta'yîn kılınmaları iktizâ itmekden nâşî eyâlet-i mezbûre elviyesinden Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil sancâkları ifrâr ve ânâr İrşova cânibine ta'yîn kalınmaları ile Paşa sancağına sağ ve sol kolları ile Üsküp ve Dukakin vezîr-i ve Prizren ve İskenderiye ve Ohri ve Elbasan ve Avlonya ve Delvin ve Vulçitrın ve Alacahisar sancâkları nevrûz-i fîrûzde Belgrad'da mevcûd bulunmak üzere me'mûriyetleri tecrîr ve başka emr-i şerîfimle kendüleri te'kib ve rûz-ı hızır sonunda Belgrad'da yoklanacakları keyfiyeti dahi tenbîh-i ekber olunmağın i'lâm mukayyet-i hâl içün sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana dahi iş bu emr-i şerîfimle ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde elviye-i merkûmeye nevrûzda Belgrad'da bulunmak üzere tarafından dahi buyruldu ile tekbir ve efhâm ve vardıklarında hizmet-i muhafazada ve sâ'ir iktizâ iden hıdmet-i hümayûnumda emr ve beratınla a'mâl ve istihdâm ve kâid-i serhad üzere lâzım gelen şân u übbehet saltanat-ı seniyyeme i'lân ve tahrîr-i muktezâ-yı halât'ül peyderpeyi 'ârz u i'lâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene 1153

Sayfa/326 Hüküm-1147

Bir sûreti,

Eyâlet-i Rum ili elviyesinden Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil sancaklarının 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârı nevrûz-ı fîrûzde İrşova'da bulunub

ve rûz-ı hızırda İrşova'da yoklanacakları husûsu ifâde ve tenbîh-i hâvî ber-vech-i meşrûh Vidin muhâfızı Vezîr Mustafa Paşa'ya.

Sayfa/326 Hüküm-1148

Bir sûreti,

Özi vâlisi Vezîr Numan Paşa'ya, Sivas eyâletinin dahi 'umûmen elviyesi zu'amâ ve erbâb-ı tımârı Sinop'tan âmâde kılınan sefâyin süvâr ve gerek anlar ve gerek Özi eyâletinin cümlesi nevrûz-ı firûzde Özi ve Kılburun Kal'a'ları tarafında mevcûd bulunmak üzere hızırda o câniblerde yoklanacakları husûsa dahi kendüleri tenbîh u te'kib olunmağla i'lâm-ı hâl için ber-vech-i muharrer vezîr-i müşârün-ileyh bir kıt'â.

Sayfa/326 Hüküm-1149

Anadolu vâlisi Vezîr Telli Paşa'ya ve Turğud na'ib-i Mustafa zîde âlime hüküm ki,

Manisa muhafazasından kasabay-ı Turgudlu ahâlîlerinden yüz neferden mütecâviz eşkıyâ iş bu sene-i mübâreke de Ramazan-ı şerîfinin yigirmi ikinci pazar gecesi kasaba-i mezbûre sâkininden Sevizâde Süleyman Ağa demekle ma'rûf kimesnenin hânesini basub nâ'ib mûmâ-ileyh dahi misafiren anında iken mezbûr Süleyman'a bi-gayr-ı hak katl u ta'addîde yine kasaba-i mezbûre sâkinlerinden Seyfizâde el-Hâc Mehmed Ağa demekle meşhûr kimesnenin dahi hânesini basub kendüsi firâr etmekle misafiri bulunan sübhan malikânesi tahsîldârı Veli Ağaya dahi ber-vech-i katl ve cemiyetleri kendince ziyâde olduğundan kasaba-i mezbûre voyvodası Mustafa zîde kadruhû ve nâ'ib ile hala Kargın nâm mahalde olduklarını na'ib-i mûmâ-ileyh i'lâm etmekle bu misillû mefâsıla cesâret idenlerin ahz u îsâlleri fermân olunmağın, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından dîndâr ve mustakim ve a'mâl fukarâya kadar bir kimesneye başbuğî nasb idüb karar-ı kifâye bölükbaşları ile levendât ta'yîn ve esnâ-yi râhda fukarâ-yı reâya cevır ve ta'addîden mücânebet ve kimesnenin meccânen bir nesnesini almadan müba'adet ve levendâtı zâbt u rabt-ı dikkat iderek doğruca Turğud kasabasına varub nâ'ibi ve voyvoda mûmâ-ileyhimaya dahi kasabaya getürdüb deyü bi'l-ittifâk zikr olunan kezadatı ve katl-i nüfûsa cesâret iden eşkıyâ alâ-eyyi hâl ahz ve ele getürmek ve eğer muhârebeye tasayür iderler ise anlar dahi muhârebeye ile bi-

avnî te‘âlâ elbette ve elbette tutub ber-muktezâ-yı şer‘î haklarında tertîb-i cezâ iktizâ idenlerinin cezâ-yı şedîdlerine mâ‘rifet-i şer‘le icrâ ve tertîb ve habs ve kal‘a-bendi lâzım gelenleri muhkem-i habs ve te‘dîb ve vücûd-ı eşkıyâdan ol-havâleye tethir ve tazik eylemeleri bir-hoşça tavsiye ve tefehhüm ve lâkin şekavetde alakası olmayanlara dahi bu vecîhle kat‘â ta‘arruz olunmayub ol-makûle ehl-i ‘ırzının irâd-ı hak ve ‘ibâd ve emvâllerini gereği gibi muhafaza ve kendüleri himaye olunmağın ve fukarâ-yı reâyatın bir ferde mikdâr-ı zerre rencide ve remide olunmamağın bir hoşça tasviye ve tefehhüm ... serur ve mazârları bilâd u ‘ibâddın irâhe ve rahatlarına fevk elham-ı ihtimâm ve sen ki na‘ib mûmâ-ileyhsin ber-muktezâ-yı şer‘î kavm hareket iderek itmâm-kâre-ı ikdâm-ı tam eyleyub hilâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/326 Hüküm-1150

Âsitâne-i sa‘âdetimden Kırım’a varınca yol üzerinde vâki‘ kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerlerime ve yeniçeri serdârlarına ve sâ‘ir zâbitân ve a‘yân’ı vilâyetine hüküm ki,

Hâlâ Kırım tarafından meks üzere varub müceddeden bir mikdâr hazîneye götürülmesi iktizâ eyleyub muhafaza olunarak mahalle ve ta‘yîn-i îsâl mühimm ve muktezî olmağla teslîm ve ahâlîne me‘mûr (boş) olunan (silik) hazîne-i merkûmelerini herkangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise emin ve muhâfıza mahalline vardırub ve gece dahi kemâl-i ihtimâm ile muhafaza ve gider oldukça yanına kadar kifâyet neferin endaz adamlarının ta‘yîn muharese iderek emin ve salim birbirinize irsâl ve mu‘âccelen havâle ve sevk ve îsâl idüb ‘avk ve te’hirden ve tekasidinden nâşî bi-karar ider ise hazîne-i merkûmeye kusûr ve gezend isabetinden cümleniz mukayyed hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/327 Hüküm-1151

Hanya muhafızı olan sâdır sâbika Vezîr el-Hâc Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin uğur-ı dîn ve devlet-i hümâyûna gelen gayret-i rahmet ve celâdet-i bâsiretin vücûhula i'timâd-ı merkûm olub bundan böyle dahi senden nice nice mü'essir-i hamîde ve mesâ'î-i pesendîde-i Bürûz-i melhûz hâtır-ı ileyhim müzâhir hüsrevânım olmağla bu hazerelere senin Selanik taraflarına varub sizde 'uhde-i dikkat kalacak mu'âf-u umûrun te'mîn ve icrâsına mübâderet eylemek mühimm ve mukteza olmakdan nâşî Akdeniz muhafazası için âmâde kılınan kalyonlardan bu def'a Riyâle sancağı ihsân olub muhafazaya me'mûr olanların üzerlerine başbuğı ta'yîn olunan karavela kapudânı Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdühû süvâr olunduğı sefinesi rûkûbun için tertîb ve tahsisi kılınmak hasebiyle ol-tarafa irsâl ve tesyîr kılınub ve Hanya sancağı dahi Selanik mutasarrıfı dâmelerin vezîrim Hüseyin Paşa'ya müceddeden tevcîh olunmağla kapudân merkûmesini Selanik'e ba'de'l îsâl halefîn müşârün-ileyh dahi Hanya'ya nakl-i me'mûr olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfimle ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde halefîn müşârün-ileyh varıncaya dek Hanya'yı zâbt u rabt için Enek tarafında olmak üzere müteyakkız bir kimesneyi mütesellim nasb eyledikde sonra sen kat'â meks u ârâm ve bir def'â emirlere vakt u eyyâm eylemeksizin kalyon-u mezbûra vardığında kalyona süvâr ve Selanik taraflarına yaraya nekşây-ı ibzâr olub bi-mennihîhî te'âlâ Selanik semtlerine vusûlün 'ale'l-cenâhi'l i isti'câl der-sa'âdetime i'lâm ve vârid olacak emr-i şerîfimin muktezâsıyla amel ve hareket-i akdem eyleyub bi-ta'at ve rehâvete ruhsât ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/327 Hüküm-1152

Hanya kadısı ve Hanya Kal'a'sının agavat ve zâbitânına hüküm ki,

Hanya Kal'a'sı ile Hanya sancağı bu esnâda sâhibü'l-iktizâ sâbık Selanik mutasarrıfı vezîrim Hüseyin Paşa'ya tevcîh olunub ve mukaddemâ mutasarrıf olan sâdır sâbika vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa'ya gönderilen kalyon ile Selanik taraflarına gitmek üzere olacakken baş halefi müşârün-ileyh gelinceye dek ve mütesellim nasb eylemesi kendüye sipâriş olunmağla vekîl eyledikde mütesellim

müşârün-ileyh Hüseyin Paşa gelince dek mütesellimligi zâbt u tasarruf ‘aid ve râci‘ olan ahz u kabz itdirmeniz fermân olmağın, imdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz ber-vech-i muharrer müşârün-ileyh Hüseyin Paşa gelinceye değın Hanya mütesellimligi kabz ideceğı kimesneye zâbt u rabt ve tarafına ‘aid ve râci‘ üzere ahz u kabz itdirub taraf-ı âherden bir ferde müdâhale ittirmeyesiz ve sen ki mütesellim ahz olunan mûmâ-ileyhsin müşârün-ileyh gelinceye dek mütesellimligi zâbt u muhafaza memleket-i müba‘deret ve hıfz u hırâset ve himâyet fukarâ-yı reâyet mezîd kılınıb ve dikkat idüb hilâfindan hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene 1153

Sayfa/327 Hüküm-1153

Edirne bostâncıbaşı el-Hâc Süleyman dâme mecdûhüye hüküm ki,

Dimetoka kazâsı muzâfatından Cebel nahiyesine tabi‘ hâneler nâm karyeden Bosnalı oğlu Ali bin Yusuf ve İsmail nâm kimesneler kendü hâllerinde olmayub Edirne sâkinlerinden esseyyid Mustafa nâm kimesne Edirne’ye gelur iken mezbûr iki nefer refikleri ile Sekbanlı nâm karye kurbunda yoluna inüb kurşun ile iki yerden darb ve üzerinde bulunan dört yüz gurus ahz eyledikleri tarafına teşekkî olduğuna binâen ... hâkanî ustalarından Osman Usta zîde kadruhû mübâşeretiyile mezbûrları ahz u ihzâr şer‘ olunduğı mezbûr Mustafa’nın üzerine inüb katl-i kasdıyla hücum ve iki yerinden darb ve ma‘lûm ol-mikdâr akçesine gasb u gâret eyledikleri şer‘an sabit olduğundan gayri mezbûrları dâima kendü hallerinde olmayub gece ve gündüz âlât-ı harbiye ile gezüb ve dağlarda fahişe ‘avratları ile i‘lân fık ve mütecâviz ve ebnâ-i sebile ta‘addîyata ve nehb ve gâret-i emvâl, gâret-i mütemennileri olub ber-vecîhle sa‘y-ı bi-fesâd ve vâcib’ül izâline olduklarına bil-müvâcehe haber vermeleriyle mezbûrlarının lâzım gelen cezâlarının müş‘âr taraf-ı şeri‘ide virülen hüccet-i şer‘î mûcibince cezâları tertîb ve refikleri mezbûrlar dahi bulundukları mahalde ahz ve şer‘le lâzım gelen cezâlarını tertîb olunmak ricâsına vâki‘ hâli i‘lâm itmekle vilâyet-i Rum ilinde vâki‘ kasaba ve kurâ ahâlîsinden olub katl-i nüfûsa müba‘deret-i emvâl ve sahirelû misillû töhmet-i galebesi ile ahz olunub şer‘le tertîb-i cezâları sabit ve hüccet-i şer‘îye olunan şekâvet-i asilerin mahallinde cezâları tertîb olunmayub, kıbel-i bezl ber-sena-i ‘âmirem’de görmege vaz‘ olunmak üzere kayd u bend ile irsâl

olunmaları için bundan akdem sâdır olan fermân-ı ‘âlî-şânım mûcibince yazılan mesturu’l esami olunub cezâları tertîb olunan iki nefer şakîlerin hattâ kayd u bend ile görmege vâz’ olunmak üzere irsâlleri icâb ider iken sühuletten götürülmemekle bâ‘de’l-yevm gerek cezâları tertîb olunan mezbûran şakîlerin refîkleri ve gerek bu misillû eşkıyâ birden ikiden ahz ve ele getirüldükçe şer‘le üzerlerine sabit olan mevâd-ı tescil ve cezâları tertîb-i hüccet-i şer‘î olundukda mahallinde tertîb-i cezâları olunmayub sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince kıbel-i bezl ber-sena-i ‘amîremden görmege vaz’ olanlar için hüccet-i şer‘iye ve sûret-i sicillâtı ile Âsitâne-i sa‘âdetime irsâl olunmaları bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/328 Hüküm-1154

Sâbıkâ Selanik sancağı mutasarrıfı olub hâlâ Hanya muhafazasıyla kendüye tevcîh ve ihsân olunan Vezîr Hüseyin Paşa’ya hüküm ki,

Hanya muhâfızı sâdır sâbıkâ vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa’nın bu hilâlde Selanik taraflarına gelüb ‘uhdesine havâle kılınacak ba‘zı me‘ali umûrun temşiyetine mübâderet eylemesi iktizâ itmekle, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen ki zâtında olan bi-garaz ve basîrete i‘timâlen avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahşi sudûr olan hatt-ı hümayûnum mûcibince Hanya muhafazası şartıyla, Hanya sancağı dahi sana tevcîh ve ihsân olmağla bu def‘a Akdeniz muhafazasına me‘mûr sefâyın üzerlerine başbuğı ta‘yîn olunub Riyâle sancağı verilen karavela kapudânı Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdühû Hanya’ya varub vezîr-i müşârün-ileyh Selanik’e ba‘de’l îsâl seni dahi Selanik’den alub Hanya’ya nakl-i me‘mûr olmağın, mahsusen iş bu emr-i şerîfimle ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde vezîr-i müşârün-ileyh ber-vech-i muharrer Selanik’e ba‘de’l-usûl sen kalyon-u mezbûre süvâr ve Hanya’ya varub muhâfız kal‘a ve memleket-i ibtidâ ve ahâlî-i memleketi ve neferâtın kal‘a ve fukarâ-yı reâyat-ı himâyet u sıyânet itmege sa‘y u bi-tımâr itdirub ‘uhdene meziyet olan umûr ve husûsun temşiyet ve icrâsına mübâderet ve hilâfindan müba‘adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı L. sene [1]153

Sayfa/328 Hüküm-1155

Bu def'a Riyâle sancağına ihsân olunub Akdeniz muhafızına başbuğı ta'yîn olunan karavela kapudânı Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüye ve ma'yyetine ta'yîn olunan diğer karavela kapudânı ve hâlâ Akdeniz'de olan (boş) kalyon kapudânı Öküz Öldüren İbrahim Kapudân ve fırkatalar başbuğı Öksüz Mehmed Kapudân ve sâ'ir fırkatalar kapudânları zîde kadruhûma hüküm ki,

Bu esnâda korsan eşkıyası ortalığa hâlî bulub evâhir-i Ramazan-ı şerîfenin Malta keferesinin korsan şakîyetlerinden bir kıt'âlîğa ve bir kıt'â-i temşiyet Selanik muzâfatından, Kesendire cezîresine karîn-i Safer liman-ı nâm mahalde çevre koyları, cezîre-i merkûmeyi basub voyvodasıyla iki nefer hizmetkârını ahz ve esir ve olunan emvâl ve eşyâlarını nehb ve gâret ve yine korsan sefâyini bir kıt'âlîğa ve bir kıt'â-i temşiyet dahi Humar Adası hazarlarında olub henüz ol-havâlîlerde geşt ü güzâr üzere olduklarına Selanik sancağı mutasarrıfı vezîrim Hüseyin Paşa i'lâm ve inhâ' itmekle zikr olunan korsan eşkıyasını ele girenleri ve aldıkları esirlerin tahliyesi lâzime-i zimmet-i saltanat-ı seniyyemden olmakdan nâşî sen ki mûmâ-ileyh karavela kapudânı Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüsün ma'yyetine me'mûr diğer karavela kapudânı ve mûmâ-ileyh Öküz Öldüren İbrahim kapudân ile fırkatalar başbuğı ve kapudânların cümleliz üzerlerine başbuğı nasb ve ta'yîn olunmuşsuz iken Hanya muhafızı olan sâdır sâbık vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa'nın bu hilâlinde mu'âccelen Selanik taraflarına vusûl ve Selanik sancağı mutasarrıfı vezîr-i müşârün-ileyhin Hanya sancağı tevcîh olmağla anın dahi serî'an Hanya'ya erişdirilmesi lâzım gelmekle mar-üz'zikr korsan gemilerini atlatub devlet-i 'âlîyyem sularından çıkmadan evvel ele götürüb ve esirleri ve emvâli mahsûlünü istihlâs eylemek üzere ma'yyetine me'mûr olan kalyon ve fırkatalar kapudânlarına gereği gibi tenbîh u te'kîd ve bu husûsun temşiyet-i ihtimâm-ı ekîd ederek sen kalkub bir yerde anlatub müstakilen müsta'yen te'âlâ bir sa'at evvel ibtidâ-i emirde Hanya'ya varub muhafız vezîr-i müşârün-ileyhi alub Selanik'e îsâl üzere dahi müşârün-ileyh Hüseyin Paşa'yı alub Hanya'ya nakl-ı ibtidâ eyleyub müşârün-ileyhimada ve senin mâ'rifetlerine bâ'is olacak ednâ be-gâyet ve rehâvetine ihzâr-ı birle bu umûre edâ ve tekmîlinde haber sâdâtının olan gayret ve himâyet muktezâsınca Akdeniz'in korsan eşkıyasından muhafız ve muhasarasına teşmir-i sâbık ehemm ve zikr olunan korsan sefineleri ele getirmek ve esirleri ve emvâl mühimmuya muhalefat-ı mezîd-i dikkat ve dâima etrâfi

ve civârına geşt ü güzâr iderek bi't-tevfikihi te'âlâ mahallini mahrusâ ve civarından korsan mazârratında te'min ve tetmine bezl-i miknet ve nusret olacak hizmeti vücûda getürmekle ve tahsîl nîknâm sarf-ı hâsıl-ı kudret eyleyub ve siz ki başbuğı mûmâ-ileyhsiz ma'ıyyeti me'mûr kapudânlarısız cümleliz mûmâ-ileyh üzerlerine başbuğı bilüb re'y ve emrine müdâfa'a ve sen ki firkatalar başbuğı Öksüz Mehmed Kapudânsın sen firkatalar başbuğı olarak ve cümlelizin üzerine mûmâ-ileyh Küçük Ahmed Kapudân başbuğı bilerek yüzüne muvâfakat ve zıkr olunan korsan eşkıyâlarını 'avn-bârî ile ele getürür iseniz mesalik iden emvâl ma'sûde ile teknelerine mâ'adâ içlerinde bulunan eşyâları ahz idenlere ganimet olmak üzere itmâm-ı mülûkânem olmağla göresiz siz ne güne cedd u cehd itdiresiz. Sa'y iden emekleri havaliye olunmayub mükâfat olacağı dahi mukarrerdir. Ana göre hareket ve lâkin bu vesîle ile devlet-i 'âlîyyem ile dostluk üzere olan düvel-i müste'menanın husûsen müceddeden 'akd-ı ... müsâleme iden sicillâtı krallık taraflarında bayrak ve nişânları ile mahalline mahrûsem kapularına emr-i şerr idenlere mukayyed 'ahîd-nâme-i hümâyûn vechen-mine'l-vücûh ma'ruzatına mübâderet ve ol-makûlelere mesâlim emr-i vekâletlerin dostluk mürâca'atı icrâata mübâderet ve bundan başka Selanik ve ol-havâlîlere gelecek fima-ba'd zehâyir sefâyinin hıfz u hırâsetine dahi mukaddemâ emr-i şerîfimle tenbîh u te'kid olduğu üzere sa'y ve dikkat olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene 1153

İşbu emr-i gerüye gelen buyurulmuştur.

Sayfa/328 Hüküm-1156

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Üsküdar'da Doğancılar semti kurbunda vâki' vezîr-i â'zâm sâbık mütefevvâ Süleyman Paşa evkâfının meşrûtiyet üzere mütevellîsi (boş) zîde kadruhûye hüküm ki,

Mütevellîsi olduğun vakf-ı mezbûr cami'-i şerîfime ve çeşmeleri evkâfının senevî altı bin sekiz yüz on akçe irâdın olub ve mülhâkak-ı olan Cafer Hacı Hasan Paşa cami'-i şerîfimin yevmi vilâyet-i mübârekelerde ve Ramazan-ı şerîfimde mum ve yağ bahâları ve evkâf yerlerden mukâta'a zemânı ile senevî on iki bin akçeden mütecâviz masârife mu'ayyenesiyle olmağın, ibrâz-ı vakıf masârifa vefâ eylemeyub mîr-i mezbûrede Kavukçular sevkinde vâki' Süleyman Paşa Han demekle meşhûr

han sene bî-sene cânneb-i vâkıfıdan icâr oluna gelüb ekserî mürtezikânın vazîfeleri andan verile-gelmişken bi-kazâillâhi te‘âlâ bu def‘â vâkı‘ olan harikte han-mezbûr ve tahliyesi vâkı‘ dükkânlar bi‘l-küllîye muhterik olduk da evkâf şerîfenin senevî on dokuz bin beş yüz akçe icârın teref-ü tenzîl kabul etmekle kırk altı bin sekiz yüz akçe vazîfenin edâsı mukâbil-i senevî yalnız on dokuz bin iki yüz elli akçe icâran vâkıfa kalub evkâf-ı mezbûrenin vezâîfî tamamen edâ olmak bir dürlü kâbil olmamağla vâkıf u sûret ve nemâ gelinceye dek mürtezikâlarının vezâîfî reft üzere mevcûd olan icâratından virilub vâkıfa ihyâ olunmakda takayyüd ve ihmâm eylesin deyü bi‘l-fi‘il dârü‘l-sa‘âdetim ağası olan el-Hâc Beşir Ağa dâme ‘uluvvuhû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Yazılmıştır.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/329

Katl-i mezbûr ‘alâ-eyyi-hâl zahîre ihrâc ve hakkında icâb edilen hükm-i şer‘î icrâ olunmak için ber-mûcib ‘arz-ı emr-i şerîfimle muharrer ve şikâyet-i kayd-ı bend.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/329 Hüküm-1157

Özi vâlîsi Vezîr Numan Paşa’ya ve Bucak ser’askeri Şahin Giray Ser-Han’a (Sultan) hüküm ki,

Akkirman sâkini dizdâr sâbıka oğlu Cabbar Ali nâm şakî öteden beru fesâd ve şekâvetle mec‘ûl şaribü‘l-hamr ve sâî-bi-l-fesâd olduğundan mâ‘adâ Dergâh-ı mu‘allâm kapuci başlarından olub tahrîr-i hudûda me’mûr Seyyid el-Hâc İbrahim dâme mecdûhünün oğlu Mustafa nâm kimesneye Akkirman kazâsına tabi‘ Ali Bey nâm karye kurbunda bi-gayr-ı hak kurşun ile darb ve katl eylediklerinden sonra firâr ve gâh Halim Giray Ser-Han-(Sultan) ve gâh kıbel-i Nogay’da Rum bir oğlu kabilesi içinde ihtikâ eylediği sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından mektûbunla ihbâr ve ifhâm ve Akkirman kadısı me’mûr Mustafa zîde fazluhû dahi i‘lâm itmekle bu misillü bi-gayr-ı hak katl-i nefis-e cesâret iden şakînin ahz-ı ve hâsımlı taraf-ı şer‘ olub ahkâmı şer‘înin icrâsı muktezâ-yı lâzım hükûmeti olduğuna binâen sen ki Ser-

Han-(Sultan) mûmâ-ileyhsin katl-i mezbûrun ahz-ı ve mübâşir ta'yîn olan (boş) zîde mecdûhû mâ'rifetli kayd u bend ile mahbusen Âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve ihzâr hırâsetine senden matlûb olmağla mahsûsen iş bu emr-i şerîfimle ısdâr ve mübâşir mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki Ser-Han-(Sultan) mûmâ-ileyhsin şakî mezbûreye herkanı kabilenin içinde bulunub ise ahkâm-ı şer'î icrâ olunmak için alâ-eyyi-hâl ahz ve mübâşir mûmâ-ileyhin mâ'rifetle kayd u bend ile mahsûben Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr ve irsâl edüb bu bâbda katl-i mezbûrun kimesne sâhib çıkmayub recâ ve şefa'âtı ve himâyet u sıyânet misillû hareket ile itâl hakkı zinhâr ve zinhâr cevâz ve ruhsât ve ihzâr-ı matlûb olduğı Ser-Han-(Sultan) mûmâ-ileyhin gereğı gibi tavsiye ve tahrîr-i zimmında katl-i mezbûrun efkâr-ı mânde ve etrâfına mâlik olduğı emlâk ve emvâl ve eşyâ ve devâbb ve mevâd ve çiftlik her nesi var ise taraf-ı mîrîden zâbt olunmak üzere cümlesine bir-hoşça Akkirman kadısı mâ'rifetiyle tahrîr ve defter ve hıfz-ı muktezâsı olanları bir me'men mahalde hıfz u memhûr defter-i mübâşir mûmâ-ileyh ile bu tarafa îsâl ve ba'de ne gün emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsıyla amel ve hareket eyleyüb, lâkin katl-i mezbûrun Âsitâne-i 'âlîyye'me mahbusen ihzârına ve esnâ-yı râhda firâr ve gaybet itmegin vecîhle muhafazasına ibtidâ eylemelerini havze-i hükûmetde olan hükkâm ve kuzât ve zâbıtına dahi tenbîh-i ekber ve emr-i şerîfimin îsâl ve icrâsına sa'y-ı bâliğ eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/329 Hüküm-1158

Mûcibince amel oluna deyü 'unvânına hatt-ı hümâyûn şevket-makrûn keşîde kılınmıştır.

Sayfa/329 Hüküm-1159

Anadolu ve Karaman ve Sivas ve Halep ve Rakka ve Erzurum vâlîleri ve İçel ili mutasarrıfı vezîr-i â'zâm ve Maraş ve Diyarbekir beylerbeylerine ve Ankara ve Malatya ve Kayseri sancâkları mutasarrıfları mîr-i mîrân-ı kirâm ve Aydın muhassıl vekîli ve Yeniil ve Tokat ve Kankırı voyvodalarına Yeniil ve Türkmen, Halep ve tevâbi'-i hâslarının parekende reâyası olunan mahallerin vülât ve hükkâm ve kadılar ve nâ'ibleri ve Yeniil kadısına ve Silifke ve Nevşehir ve Saruhan ve sâ'ir bi'l-cümle

mütesellimleri ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir asâkir-i zâbitları ve voyvodalar ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Üsküdar'da vâki' merhûm ve mâğfurlehümâ 'atık Vâlîde Sultan tâbet sarâhü evkâf-ı olan Yeniil ve Türkmen, Halep ve tevâbi'-i hâsları reâyaları mefrûzi'l-kalem ve mukâtu'ül kadîm min külli'l-vücûh serbest olub voyvodalarından gayri bir ferdi dâhil ve ta'arruz eylememek bâbında mukaddemâ hatt-ı hümâyûnumla mu'anven serbest-nâme-i hümâyûn sâdır ve vâkıfın eben-'an ceddi defterde mukayyed raiyyet ve raiyyeti oğullarından olanlar ber-vech-i sipâh ve yeniçerilik iddi'âsından olmak üzere tasrîh olunduğı mukayyed olub ve hâss-ı mezbûr reâyaları tekâlif-i örfi şâkkadan mu'âf ve müsellemler iken hâss-ı mezbûre tabi' mabeynnehreyn olan Adana sancağında, Yüreğir kazâsında sâkin Kuzı Gözlü ve Güvan Cündi oğlu Osman ve Cekdinlü ve Kozan ve Menteşe ve Haymelü Himmet benâm-ı diğer Bektaşî ve Cum'alu Osman benâm diğer Seyfullah ve Kürdilü ve Cum'alu Ömer oğlu Kızık İbrahim kethüdâ ve Katlu ve Gençelu Bayadı ve hâss-ı mezbûra tabi' Ekinciyan mukata'ası aklâmından Çağıranlı Han Ahmed oğlu ve Sarı Ömerli ve Yayılcı Kışlakçıyan nâm cemâ'atleri ile hâss-ı mezbûra tâbi' Şam ve Trablusşam ve Ayıntab ve Halep ve Maraş ve Tarsus ve Tokat ve Aydın ve sâ'ir sancâklarda ve Rum ilinde sâkin olan cemâ'at reâyaları seferler takrîbi ile bir kaç seneden beru vârid olan evâmir-i 'âlîyye'de mu'âf ve gayri mu'âf tekâlif dâhildir deyü tekâlif-i örfiye ve şâkka ve imdâd-ı hazariyye ve seferiyye mütâlebesi ve mekârî deve iştirâsı teklifi ile tazyîk olunduklarından her biri aşiretlerini terk idüb ve varub âher kasaba ve kurâ ve çiftlikleride mütemekkin olduklarından mâl-ı haremeynin tahsîlinde usret çekilub ve hâss-ı mezbûrun mâl-ı vakıf-ı müşârün-ileyhanın câmi'-i şerîf ve 'imâret-i 'âmîre dârü's-şifâ-i ma'mureleri masârafi ile Haremeyni's-şerîfin ve ciybi hümâyûnum akçesine merbut iken bu misillü perîşânlıkları giderek bî'l-küllîye mâl u vakfının ta'tiline bâdî olmağla hâss-ı mezbûr reâyalarının bulundukları mahallerden kadîmi aşiretleri derûnuna nakl ve iskânlarıçün bundan mukaddem müteâddid evâmir-i 'âlîyye sâdır olunmuşiken her biri birer a'yân ve mütegallibeye istinâden ba'zıları çiftlik ortakcısı ve ba'zıları dahi vâlîleri levendât olub ve ba'zıları yeniçeri ve sipâhî ve topçı ve cebeci ve sâ'ir 'askerinin iddi'â ve ba'zıları dahi bizleri ehl-i san'at olarak ve on seneden mütecâviz mütemekkiniz deyü te'alül ve ba'zıları dahi hilâfî vâki' sîyadet iddi'â ve bu vechile mâl-ı haremeyn'i edâden nükûl ve ibâ' etmeleriyle şeref-sudûr bulan evâmir-i 'âlîyye'min icrâsı imkânda olmayub ve be-tahsis

mukâta‘a-i merkûmenin mücessem ve hâssılu ‘aşayirinde Adana şarkpare
parekendesinden Cekümlü ve Kara Gündüzlü cemâ‘atlerinin senevî hâsılları on beş
bin guruş bâliğ iken el-yevm parekende olmaları hasabile ancak iki bin beş yüz guruş
mikdâr-ı hâsılları olub bu siyâk üzere evkâf-ı mezbûre mukâta‘aları parekende
olmağla bu halet sâ‘ir reâyaya dahi sârî ve bi‘l-küllîye parekende olmalarına beri
olmağın, hâss-ı mezbûr reâyasının mizan-ı hâlleri ve beher sene surre-i şerîfe
akçesini merbut olan emvâlîn tahsîli ile haremeyn’in def‘i zarûretleri ve fukarâ
üzerlerinden vücûh-u mezâlîmin indifa-i ehemmi-umûr-u devlet-i ‘âlîyye’mden
olmağın, imdi bu makûle hâss-ı mezbûrun âb-‘an ced defteri mukayyed raiyyet ve
raiyyeti oğullarından kadîm cemâ‘ati ve aşiretlerini terk ve varub [s.330] âher kasaba
ve kurâ ve çiftliklerde mütemekkin olan reâya-yı mîr-i aşiretleri ve cemâ‘at
ihtiyârları ve kethüdâları ile bu husûs-ı mahsûsen mübâşir ta‘yîn olunan (boş) iş bu
emr-i şerîfim mûcibince bulundukları yerden kaldırub kâdim-i cemâ‘atleri derûnuna
nakl ve iskân eylemek murâd eylediklerinde vâlîler ve mütesellimler ve yeniçeri
serdârları ve sâ‘ir ‘askeri zâbıtları ve a‘yân-ı vilâyet ve çiftlik ashâbü’l sâhib
çıkmayub ve reâya dahi tecemmu ile bizim defterde ismimiz yokdur deyü mukâta‘at
voyvodalarını hilâf-ı kânûn cerh ü tarh da‘iyesiyle iskândan ibâ’ ve nükûl eylemeyub
ve sahîh-i memhûrlü bi-fi‘il sefer eşer yeniçeri ve sahîh kuloğlı ve sâ‘ir ‘askeri
makûlesinden olmıyan reâya tâ‘ifesi yeniçeri ve sâ‘ir ‘askerlik iddi‘âsıyla ve
sahihünneseb sâdât-ı kirâmdan olduklarına İstanbul nukabâsından yedlerinde
ma‘mûlün bi-temessük ve hüccetleri dahi olmayanlar sîyadet da‘vasıyla bir dürlü
te‘alül itmeyüb ve çiftlik ashâbı dahi çiftlikde ortakcısıdır deyü ta‘arruz iderler ise
cümlesinin iddi‘âları ber-vech-i işğâ olunmayub ve reâya-yı vakf-ı şerîfe hâlâ
oturdukları yerlerde hâne-i ‘avarız-a kayd olunmaları kezâlik biz sâkin olalı on beş,
yigirmi sene ve dahi ziyâde mürûr eyledi deyü zâman itibarile kat‘â illet ve bahâne
itdirülmeyüb mukaddem ve muahhar tarihi ile emr-i ibrâz idenler ise dahi amel ve
i‘tibâr olunmayub mübâşir mûmâ-ileyh ve mîr-i aşiretleri ve cemâ‘ati kethüdâları ve
i‘tibârları mâ‘rifetiyle alâ-eyyi-hâl herkanı mahallde bulunurlar ise kaldırılıub
kâdim-i cemâ‘atleri derûnüne bilâ-te‘allül nakl ve iskân itdirilub bu bâbda bir ferde
inâd ve muhâlefet itdirilmeyub ve hâss-ı mezbûr reâyaları imdâd-ı seferiyye ve
hazariyye ve sâ‘ir tekâlif-i örfî ve şâkkadan min külli-vücûh mu‘âf ve müsellemler
olmalarıçün mahsûsen hatt-ı hümayûn şevket-makrûnumla iş bu emr-i şerîfimle
ma‘anven kılınmağla fima-ba‘d üzerlerine edâsı lâzım gelen rûsûm ve

raiyyetlerinden kânûn ve defter-i mûcibince voyvodaları olanlara edâ ve teslim ve cümle umûrlarında voyvodalarına mürâca‘at-i takdim eylediklerinden sonra Halep ve Erzurum ve Anadolu ve Rakka ve Sivas ve Karaman ve Adana vâlîleri ve Maraş ve Kangırı ve Silifke ve Ankara ve Aydın ve Saruhan ve sâ‘ir eyâlet ve elviye mutasarrıfları ve mütesellimlerinden âdemlerinden ve müfettiş câniblerinden mu‘âf ve gayri mu‘âf dâhilleridir deyü, hâss-ı mezbûr reâyasından imdâd-ı hazariyye ve seferiyye ve tekâlif-i örfî şakka taleb olunmayub bu vecîhle hâss-ı mezbûrun voyvodaları mâ‘rifetle gereği gibi nizâmı virilub hâss-ı mezbûr reâyaları kendülerine mahsûs yaylak ve kışlaklarında yaylayub ve kışlayub aharin resimli kışlak ve yaylaklarında bilâ-mûceb gitmeyüb ve eger bihasebel iktizâ âherin defter-i cedîd-i hâkânîde resmî kendüye hâsıl yazılmış yaylak ve kışlaklarında davarları ile çıkub yaylayub ve kışlarlar ise ol-vakitde kânûn üzere resimlerin sâhibü’l arza edâ idüb bu siyâk üzere vâlîler ve sâ‘ir ehl-i örf tâ‘ifesi tarafından bir kimesne reâya-yı vakfin oymakları ve obaları içine varmayub ve resmî yaylak ve kışlak ve hilâf-ı kânûn dem ve diyet ve sâ‘ir bahâne ve illet ile bir akçe ve bir habbe taleb ve reâya-yı vakfî rencîde ve remîde eylemeyüb ve mabeynnehreyn mukâta‘asına defter-i cedîd-i hâkânîde resm-î hâsıl kayıd olunmıyan kışlağı davarları ile çıkub kışlayub otundan ve suyundan intifâ‘ idenler kânûn-u kadîm üzere tahammüllerine göre resmî kışlaklarının mutasarrıflarına edâ itdikden sonra mugâyir-i kânûn ziyâde taleb ile ta‘cîz olunmayub hâss-ı mezbûr reâyaları her halde himâyet u sıyânet olunmak ve iş bu fermân-ı ‘âlî-şânımın mazmûn-ı münîfi ile mâşâallâhu te‘âlâ düstûr’ül a‘mel tutulmak üzere birer sûreti muhakemede sicillât-ı kayd u bend dâima ve infâz ve icrâsını mübâderet ve hilâfindan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet oluna şöyle ki mugâyir-i emr-i ‘âlî harekete cesâret iden olub ise isim ve resimlerini der-devlet-medarıma i‘lâm ve ol-makûlelerin bilâ emânin muhkem haklarından gelineceğini herkese işa‘ât ve ifhâm ve siz dahi bu husûsunun fermânım olduğu vecîhle icrâ ve temşiyetine ikdâm ve zinhâr ve zinhâr zerre karar hilâfindan be-gayet ittigâ-i tâm eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı L. sene 1153

Sayfa/330 Hüküm-1160

Ada Kal'a'sı muhafazasında yeniçeri zâbıtı olan Turnacıbaşı el-Hâc Ali zîde mecdûhüye hüküm ki,

Muhâfız-ı mezbûrede me'mûr Dergâh-ı mu'allâm yeniçeriler başbuğına ba'zıları kendü hâllerinde olmayub vilâyet-i aklâmına varub geşt ü güzâr icrây-ı çarici ile reâya fukarâsını tahrik ve müft ve meccânen bilüb ve eşyâların ahz eylediklerinden mâ'adâ bârgîrlerini cebren alub ve karye bî-karye gezüb ve Cerinim kazâsında reâyasının dahi arabalarını ahz ve tahmîlen bir mahalden mahal-i izn-i nakl ve bunun emsâl-i nice ta'addîyet kasd eyledikleri zâbıtâna haber verdiklerinde bir dürlü tenbîh olunarak bu makûle reâya-ya ta'arruz iden kimesneler zâbt u rabt ve tenbîh olanların iktizâlarında bâ-diyetleri icrâsında mukayyed olmak ricasına fûrun-ı 'âmîre almalarını el-sahîhi hâlâ Eflak voyvodası Konstantin tarafından i'lâm olmağla imdi Ada muhâfızına me'mûr bâ-fermân bu makûle memleket-i merkûmeye varub geşt ü güzâr ve reâya fukarâsını îsâl geşt ü güzâr üzere ta'addîlerin bahâne olanlar ve memnû ve tenbîh olmayanlar her kimileri ise sırren ve 'alenen iğmâz olub zâhire ve çıkanları mâ'rifetinle min-külle te'zîn ve olunmalarına gereği gibi dikkat ve ihtimâm birle fîma-ba'd otalu ve nafarinden bilâ mûcib geşt ü güzâr ile gerek Eflak reâyasına ve gerek sâ'ir ... hilâf-ı şer'î şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf mikdâr-ı zerre ta'addî ve rencide eylememeleri için tarafında tenbîh-i lâzım gelenlere müvekkil tenbîh ve siz dahi tecessüs ve tefahhus olmalarına müsamaha ve iğmâz 'ayân eylemeyüb memleket-i merkûmeye varub müceddeden kendü hâllerinde olmayan [s.331] yaramazların haklarından gelüb men' ve def'lerine sa'y u mukayyed eyleyub bir daha teşekkîye bâ'is olacak tekâsül ve tehâvünden ve reâya fukarâsına gadr ve ta'addî eylemelerinde ısrar ve ictinâb olunmak fermânım olmağın (boş) ile irsâl olunmuşdur. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde vech-i meşrûh üzere amel ve dain tecessüs ve ta'arruz olunub zâbt u rabt husûsuna bezl-i tâb ve tâkat ve sâ'ireleri zâbıtlara dahi haşem geveş ve ihtimâm eylemeleri için te'kîd (u) tenbîh eyleyub ve minvâl-i muharrer def'i hâl ibâdına her birinize mecd u sa'y kılasın deyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa'ya edâmüllahü te'âlâ iclâlehü tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermânım 'âlî-şânım yazılmıştır.

Sayfa/331 Hüküm-1161

Sâbıka Karaman vâlîsi olup hâlâ Erzurum vâlîsi olan vezîrim Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,

Karaman eyâleti iş bu bin yüz elli üç senesi rebi'ül ahîrin on dokuzuncu gününde sâbıka Kandiye muhafızı vezîrim Ebubekir Paşa'ya tevcih olunmağla sene-i mezbûreye mahsûsen tevcihin tarihine göre zamânına düşen imdâd-ı hazariyyesi tarafından alınmak lâzım gelur iken hazariyyede bilâ-senesine gurre-i muharrem i'tibâr olunub ve sene-i kemâle üç yüz altmış gün karz u nükudları ile sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin senin sene-i mezbûreden olan müddetti zâbıtânın yüz dokuz gün mikdâr-ı eyyâm idüb ve eyâlet-i mezkûrenin bir senelik imdâd-ı hazariyyesi senece iki taksît ile tobdan yigirmi altı bin altı yüz guruş etmek meblağ-ı merkûm üzere nasb olduğu taksît olan senin zamânın sekiz bin yigirmi guruş ile otuz bir akçe emânet edüb taksît olan husûs ile taksît tam-ı tamam halifenin müşârün-ileyhe teslim olunmak şartıyla mühür ve mûmzâ defter olunub ve defter ile keyfiyeti dersa'âdetime i'lâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağla mûcibince keyfiyet-i merkûm istifsâr olunduk da sana taksît evvel olan on üç bin iki yüz elli guruş bi't-tamam ahz u kabz idüb ne zamân zâbıtına iktizâ iden sekiz bin yigirmi guruş ile otuz yedi akçe firû nihâle olunduk da tamamı zimmetinde taksît olunan beş bin iki yüz otuz guruş ile seksen üç kalub tahsîl iktizâ eyledüğün hâlâ Karaman vâlîsi vezîr-i müşârün-ileyh ile Konya nâ'ibi alub zîde 'âlîyye'me başka başka 'ârz etmeleriyle ahkâm-ı karim tabi' olduk da vech-i meşrûh üzere bin yüz elli üç senesi evâsıt-ı receb-î tarihiyle emr-i şerîfim verildik de mukayyed olunmağın, taksît olunan reddi lâzım gelen sâlifü'z-zikr beş yüz, bin iki yüz otuz guruş ile seksen üç akçe bin redd ve teslim için bi'l-fi'il re'isü'l-küttâb olan Mustafa dâme mecdühû i'lâm etmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcibince redd eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/331 Hüküm-1162

Riyâle sancağı karavela kapudânı olup başbuğı olan Küçük Ahmed Kapudâna hüküm ki,

Selanik muzâfatından Kesendire cezîresini basub voyvodasıyla iki nefer hizmetkârlarını ahz u esir ve emvâl ve eşyâlarını nehb ve gâret iden korsan eşkıyâsının alâ-eyyi-hâl bulunmuş ve esirler ile emvâl-i husûsunun istihlâs husûs için eğerce diğer emr-i şerîfimle tenbîh-i ekber olunmuşdi. Lâkin bu fesâd ve şenâatin hudûs ve zuhûr iden haraminin iğmâz ve nu‘âmî ve belki korsan eşkıyâsına i‘nât ve irat tarafında neş‘et etmesin mülâhazadan baîd olup ve eşkıyâ-yı korsanlarıyla elviye-yi cezîreye îsâl hasâretin âdem-i vukû‘ dahi ittihâl ‘ulemâlarına delil olmağla ber-vech-i muharrer diğer emr-i şerîfimden serd u zıkr olunan tenbîhât-ı mercum-u mûcibince korsan eşkıyâsının ele götürülmesine ve esirler ile voyvodanın ve adamlarının istihlâs ve emvâl-i menhûbenin istirdâd-ı husûsunda kat‘â kusûr ve rehâvet etmeyerek cezîre-i merkûmenin kocabaşlarına ve söz sâhiblerine dahi ahz ve muhkem-i habs ve esirler ile emvâl mevzuyeye kendülerinden talep ve eger esirlerimizi ve gâret olunan emvâl götürürler ise kendüleri tahlîs-i geribân ciyet ederler ve illâ ba‘zı gadr u ‘illet iradıyla dâhil-i hudûdunda olurlar ise esirlerin ve emvâlin tahlîsi murâd ve matlûb olmağla bir dürlü selâmet ve necahati anlar için tenâsur olacağına ve ma-malikleri zecren ellerinden alındıktan sonra eş-şed cezâ ve ‘afvumet ile muhkem hakkınızdan gelinecek muhakkak itdüğünüz tefehhüm ve bâb-ı vech-i kân esirler ile emvâl-i menhûbenin istihlât sa‘y-ı belîğ ve mikdârları ceste ibkâ ile keyfiyeti ‘aceleten ve müsâre‘aten der-‘âlîyye‘me ‘ârz u i‘lâm ve bir cânibden bu hâyalata cesâret iden korsan eşkıyâsını ve sâ‘ir korsanlıkta gezenleri ele getürmekle ikdâm-ı tâm edüb ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır

Fî Evâhir-i N. sene [1]153

Sayfa/331 Hüküm-1163

Taman Kal‘a’sı muhafazasında yeniçeri zâbıtı olan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Muhâfaza-i mezbûrede olan Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından yigirmi birinci cemâ‘atin ortası Açu Kal‘a’sı muhâfızına ta‘yîn olunmağla bayrağı ve

kazganı ve ‘umûmen neferâtıyla ihrâc ve muhafaza-i merkûm nakl ve muhafazası hizmetinden kıyâm itdirilmeleri fermânım olmağın (boş) zîde fazlûhû mübâşir ta’yîn ve irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki ortayı mezkûr bayrağı ve kazganı ve ‘umûmen neferâtıyla Taman Kal‘a’sından ihrâc ve mübâşir mâ‘rifetiyle me’mûr oldukları Açu Kal‘a’sına irsâl ve muhafazası hizmetinden kıyâm itdirilub te’hîr ve nükûlünde ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz deyü Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerin ağası vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb virmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/331 Hüküm-1164

Bir sûreti,

Açu Kal‘a’sı muhafazasında olan Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeri ortalarından yüz birinci cemâ‘atinin ortası Taman Kal‘a’sı muhâfızına ta’yîn olunmağla müşârün-ileyhin mektûbu mûcibince yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/332 Hüküm-1165

Açu kadısına ve Açu’da yeniçeri zâbıtına hüküm ki,

Açu sancağı mutasarrıfı Süleyman dâme ikbâluhüye mektûb gönderub nehir koyunda vâki‘ defterde mukayyed talayan mâhî mukâta‘ası Açu Kal‘a’sı muhâfızlarına hâss ta’yîn olunduğı kaleminde mukayyed olmağla nehr-i merkûmda beher sene zemân ta‘bir olunur talayan mâhî kurulub mîr olunan mâhî her ne mikdâr bâliğ olur ise Açu sancağına mutasarrıf olanları ve kapuların halkı anınla taayyüş ve tertîb dâire idüb bu vakitte gelince âherden müdâhale olunduğı yoğken iş bu sene-i mübârekede mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ıtrak hizmet-i muharrerden ma‘iyyetine me’mûr olmakdan nâşî kapusi halkı ile etrâf-ı cânibe gidüb Karaman tarafında kalan mütesellim mu‘tâd üzere yine ribat kurûb sayd-i mâhî ile meşgul iken yeniçeri zâbıtı Hacı Mustafa nâm kimesne mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin anda bulunmak ile mütesellim tevcîh idüb beher yevm-i sayd-i olunan mâhîlerden kendüsüne hâss aldığından mâ‘adâ vaktinden evvel ... dahi yüzdürüb mukaddemâ mu‘tâd olduğu üzere herkes defterlerice sayd-i mâhî eyleyub sayd-i eyledikleri ve mâhîleri ber-mûcib defter

rüsûmları vâlîler tarafına verile-gelmişler iken merkûm tevabî'-i ve tamga ve harâcî sebebiyle virdirmeyub kendüsi alub bu vecîhle mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe gayri beş yüz guruşdan mütecâviz rüsûmât ve hâssı zimmetinde olmağla taleb eyledik de ba'zı nâbecâ? ... andan ve tecemmu ile cevâb verüb mütekaliyeden olduğuna zahîr ve aşikâr olmağla aldığı her ne mikdâr bâliğ olur ise mâ'rifet-i şer' ve zâbitân mâ'rifetiyle tahsîl olunmak bâbında vâki' hâli 'arz eyledik emânet kaleminden görüldük de nehir koyunda mukâta'a taleb-i nehâr-i mâhî ber-vech-i meşrûh Açu Kal'a'sı muhâfızlarına hâssı ta'yîn olunduğı mukayyed bulunmağla zâbitân mâ'rifet-i ve mâ'rifet-i şer'le bî-vech aldığı ba'de'l-sübût tahsîl ve ol-vecîhle olan ta'addî-yi men' olunmak fermânım olmağın, siz ki mûmâ-ileyhimsiz zâbitân mâ'rifetiyle mezbûri alâ-eyyi-hâl ahz ve mâ'rifet-i şer'le mugâyir-i defter bu vecîhle alduğı her ne mikdâr bâliğ olur ise ba'de'l-sübût tahsîl ve fîma-ba'd mugâyir-i hâssı ve hilâf-ı mu'tâd zâhir olan ta'addîlerini men' ve def' eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i N. sene [1]153

Sayfa/332 Hüküm-1166

Karlı ili kadısına ve Karlı ili sancağı mütesellimine hüküm ki,

Livâ-yı mezbûrede vâki' Bayika ve Niçe kazâsına tabi' Manasdıran nâm karye toprağında cihan iden Perdas Nehri'nden karye-i mezbûrun ahâlîleri tarlaları sulamak ve suyunu değirmenlerine îsâl ve icrâ itmek murâd eylediklerinden ve terike tabi' ve Niçe Kal'a'sı sâkini olan Venedik'lular 'ahîd-nâme-i hümayûna Perdas Suyi Kal'a'sı merkûm hudûdi dâhilinde olmak üzere kayd olunmuşdur deyü kırk altı nefer, neferin infâz sultana çıkub devlet-i 'âlîyyem reâyasının bizleri bozub nehr-i mezbûre-i zâbt u kal'a-i merkûma âmâle ve icrâ ile hilâf-ı 'ahîd-nâme-i hümayûn harekete cesâret olunduğı bu def'a i'lâm ve inhâ' olunmağla 'ahîd-nâme-i hümayûna mürâca'at olundukda dördüncü maddede Akdeniz sevâhilinde vâki' Venedik cumhur-i tasarrufunda bulunan ve Ferizos ve Niçe ve Preveze Kal'a'ları alâ-hâl esası muktezâsınca zâbt ve tasarruflarında kalub 'ahîd-nâme-i hümayûnda mukayyed olduğü üzere her birini her taraftan birer sa'atlik arâzî hudûd-ı kît'â'na me'mûr olan vekîller cânibinden ta'yîn ve vaz'-ı 'âlîyyem ile temyîz ve ta'yîn olunmağla kemâkân mer'î tutulub deyü mestûr ve mukayyed olub ve bin yüz otuz senesine 'ahîd-nâme-i zikr olunduğı üzere sâbıka Akdeniz ve Niçe Kal'a'sı tahrîr olunub el-yevm Divân-ı

Hümâyûnum kaleminde muhâfiz ve mukayyed olan hüccete ve Niçe Kal'a'sında cânib-i şimâlesi derya olduğundan eser-i 'ârzda bir nesne olmadığı zahîr ve tamam olub kal'a-i mezkûrenin cânib-i garbîyesinde Cerrar Kal'a'sı Preveze deryası kenarına arkunda onun ta'bir olunur mahall-i Kokonus karyesi arâzîsi sinori olmağla sinor mezkûre varmağa yetmiş dört kulaç arâzî bâkî kalub bir sa'at tamam olmağla vaz'ı 'alâmet ile arâzî tefrîk ve temyîz olunub ve yine kal'a-i merkûmenin garbîyesinde mil olan Cerrar Kal'a'sında şak ta'bir olunur İncirlik Tepesi altında su sağrı menderesine karîb ve akraba külli kenarında botyan ta'bir olunur mahallden bir sa'at tamam olmağla vaz'ı 'alâmeti ile arâzî tefrîk ve temyîz olunub ve yine kal'a'yı merkûmenin cânib-i cenûbusunda vâki' Cerrar Kal'a'sında Konzaz Deresi kenarına ve Niçe cebecibaşısı Küçük İsmail Ağanın tarlası kenarına vardıkda bir sa'at tamam olmağla vaz'-ı 'alâmeti ile arâzî tefrîk ve temyîz olunub ve yine kal'a-yı mezkûrenin cânib-i şarkîyesine Cerrar Kal'a'sında Mevsul Tepesine karîn-i Şeyh oğlu tarlası demekle ma'rûf Ömer'in tasarrufunda olan tarlanın vasatında bir sa'at tamam olmağla vaz'-ı 'alâmeti ile tefrîk ve temyîz olunub ve yine kal'a'yı mezkûrenin cânib-i şarki ve cânib-i şimâlisi tesbît olan arâzîler de Cerrar Kal'a'sı Gaziata? deresi ta'bir olunur Mişal-i Kebîr Derenin ve Niçe tarafında olan Değirmenci Hristino tarlasının kenarında bir sa'at tam olmağla vaz'-ı 'alâmeti ile arâzî tefrîk ve temyîz olunub ve yine kal'a-i mezkûrenin cânib-i merkûmunda Cerrar Kal'a'sı kapucibaşı evkâf-ı kurâlarından Eylâ nâm karyenin vasatından geçüb ve baş çeşmesi önünde 'alâmet-i ile 'âmm olan 'atîk kaldırım kenarında bir sa'at tamam olmağla vâz'-ı 'alâmet ile tefrîk ve temyîz olunub ve yine cânib-i merkûmede Cerrar Kal'a'sı Mürteza Bey çeşmesinden gelen 'atîk ikinci ırmağın deryaya mülâsık olduğu mahalde ve Niçe tarafına yine Mürteza Bey tarlası demekle ma'rûf Usta Hüseyin oğlu Mustafa tasarrufunda olan hajerak nâm tarlalarında ırmak kenarında kıbel deryada bir sa'at tamam olmağla vaz'-ı 'alâmeti ile arâzî temyîz ve tefrîk olduğu mesrûh ve mezkûr salîfû'z-zikr Perdas Nehri'nin menba'-i kal'a-yı merkûmeye takrîben bir buçuk sa'at mesafe olmağla menba'i nehirden Perdas hudûduna varınca yarım sa'atinin mahalde içinde vâki' havas ve evkâf raiyet ve tımâr mülhâkından bulunan kurâ ve mezra'anın reâyası nehr-i mezbûrun menba'i devlet-i 'âlîyyem hudûdi dâhilinde bulunmak hasebiyle ibtidâ-i emirde kendümüz ve atların ve davarların saki ve erva ve değirmenleri a'mâl [s.333] ve istifâ eylediklerinden sonra nehr-i mezkûrun fazla kalan ayağından Venedik hudûduna vardıkda kal'a-i mezbûre

sevâkin dahi intifâ' itmeleri ber-mûcib hudûd nâm iktizâ eylediği zâhir ve aşikâr olmağın, sen ki Karlı ili mütesellimi mûmâ-ileyhsin 'ahîd-nâme-i hümayûn ile hudûdu nâmında nemanın makarr ve masarafını kal'a-i merkûmda olan Venedik kumandanı ile bil-mukatebe müzâkere ve der-sa'âdetimde mukîm Venedik balyosunun yazdığı kağıdı dahi kendüye irsâl ve ifâde idüb ber-vech-i muharrer menba'î nısf-ı sa'at içeri devlet-i 'âlîyyem hudûdunda olan nehr-i mezbûrun ibtidâ-i devlet-i 'âlîyyem reâyası arâzîlerini sâkî ve değirmenleri a'mâl ve gereği gibi hakkı şeriatlarına istifâ ve ikmâl eylediklerinden sonra nehr-i mezbûrun ayağından dahi kal'a-i mezbûre sevâkin intikâ' itmelerine kalede ve etrâfda bulunan Venedik'lülere kumandan-ı merkûm gereği gibi tenbîh ve zâbt etmek ve mugâyir bir 'ahîd-nâme-i hümayûn ve münafi-i hudûd tâm bir fûrun izin-i hareketine ruhsât ve cevâz göstermeyüb men' ve def'lerine tekayyüd tâm eylemek üzere muhabere bilâ fima-ba'd bu güne na-becâ hareket vukû'âtı tarafından ruhsât verilmeyüb dostluk merâsimine riâset mezîd-i sa'y ve dikkat oluna ve eğer ba'de'l-yevm dahi ta'bîr ve ısrar ile Venedik'lu tarafından böyle tecâvüz ve ta'addî vâkî' olur ise dostluk muktezâsınca adamlar ta'yîne (devlet-i) 'âlîyyem reâyasına muhâfız ve mugâyir bir 'ahîd-nâme-i hümayûn ve münafi-i hudûd-ı tâm zuhûr iden ta'addîleri müdâfa'a olunmak lâzım gelur ol-vakitde keyfiyeti alâ vukû' bu tarafa i'lâm idüb lâkin devlet-i 'âlîyye'min dosti olan Venedik'lu hakkında verilen 'ahîd-nâme-i hümayûnumda şürûtu kuyûd ile alâ bir mer'î ve mu'teber tutmak ve maâzallâhu te'âlâ mugayir-i ednâ-i hareket bu cânibden vâkî' olmamak tamam murâd ve matlûb-ı hümayûnum olmağla şerâyıt-ı 'ahîd-nâme-i hümayûna mevcû reâyat ve bir maddesine nakîze gelecek mikdârdan hareketden hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî (silik) L. sene [1]153

Sayfa/333 Hüküm-1167

Van beylerbeyisi Osman dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Van eyâletinde vâkî' Adilcevaz sancağında Sarısu nahiyesine Patnos ve Karahacı ve Kurunsıla nâm karye ile sâ'ir elli iki aded kurâ ve mezra' mukaddemâ Van beylerbeylerine hâss olmağın üzere tevkî kalemîyle tashîh olunduğuna binâen zikr olunan kurâ ve mezra' tarafından zâbt olunmak üzere bundan akdem sana

hitaben emr-i şerîfimle vârid olunmağın, nahiye-i mezbûrede vâki' salîfû'z-zikr Patnos ve tevâbi'-i kurâ ve mezraları zâbt olunmak iktizâ idüb Erzurum eyâletine vâki' Malazgirt sancağında olan kurâyâ dahl ve ta'arruz icâb itmez iken Malazgirt sancağını ve nahiyesinden olan Valus? nâm karye ile sâ'ir tımâr karyelerinden bir nice karyeler Sarısu nahiyesine mukaddemâ Van beylerbeyisine hâssı ta'yîn olunan Patnos ve tevâbi'-i karyeleri olmak üzere hilâf-ı defter-i hâkanî tarafından müdâhale olduğu hâlâ Erzurum vâlîsi vezîrim el-Hâc Hüseyin Paşa'ya ve Erzurum kadısı Vanzâde mevlânâ esseyyid Mehmed Reşid zîde fazlühû taraflarından başka başka 'ârz ve Erzurum ve Malazgirt'in 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân ve şürekâsı mahzarlarıyla i'lâm itmeleri ile Defterhâne-i 'âmiremle mahfûz olan rûz-nâme-i hümayûnum ve defter-i icmâl ve der-sa'âdete mürâca'at olundukda Van eyâletine Adilcevaz sancağına Sarısu nahiyesinde tabi' Patnos ve Karahacı ve Kurunsıla ve Adilcevaz nâhiyesine tabi' Ballu? ve Kosnigar ve Korluca ve Berled ve Mescidlu ve Derik ve Karavan? ve Kürd ve Temerli? ve mezra'-i Karaca ve Berled ve Neva'ar? ve Karluan ve Monla Kasım ve mezra'-i Xanik ve Donik ve Halluca ve Kurcabaşı ve Sahlu ve Rusala ve Talan ve Kalahalu ve Humaklu ve Tepegör ve Seyfül-resulu? ve Kızılkaya ve mezra'-i Kızıl Buca ve Harmanlu ve Hilol? ve Gelincik ve Kayman ve Derik ve mezra'-i Taşluca Süleyman ve Mamalu? ve İçe ve Berled ve Arpavud? ve Kalecik ve Umurbeg? ve Sipâhî Musa Kayabaşı ve Servan şehri nâm elli iki adet kurâ ve mezra'-i elli dört adet kılıç tımârı tevzî ve taksîm olunub zikr olunan tımârların mutasarrıfları defterde nâ-ma'lûm ve tecdîd olunmamağla sâbika Van eyâletine mutasarrıf Vezîr Halil Paşa'nın i'lâmı ve sükkân-ı vilâyetin ihbâr-ı tama üzere elli üç adet kurâ ve mezradan mahallerin Van mutasarrıflarına hâssı ve cizyeleri Van neferâtı tarafından hıyânet olunmak üzere baş defterdâr Mehmed i'lâmıyla yüz on yedi tarihinde tevzî' kalemle mahalleri tashîh olunub Erzurum mahiyetinde Malazgirt sancağına ve nahiyesine ve Patnos ve Akçaviran ve Kamaslu maa' Elmalu ve mezra'-i Kosa ve Bahçecik ve Bahçecuk ve yalnız maksud maa' mezra'-i İnelhak? ve Baş? ve Berled ve Kamaslu? ve Hacılı? 'âlîyye ve Ahalu? nâhiyesinde Kırkkilise ve Armudlu ve yine Malazgirt nâhiyesinde Akçabek? ve Hamluca? ve yine Elmalu nâhiyesinde Karaca ve Berled ve Malazgirt nâhiyesinde Sur ve Barak nâm kurâ ve mezra' defter-i icmâl-i yigirmi adet kılıç tımârı tevzî' ve taksîm olunub ve icmâl-i mezbûrunun on dört adet müstakilen ve yalnız mahsûd nâm karyeden üç bin iki yüz akçe icmâl-i mezkûr dahi ber-vech-i münâsefe tevârih-i

muhtelif ile mutasarrıflarınız hâlâ berât ile üzerlerinde olub ve icmâl-i merkûmeden altı aded icmâllere hâlâ kimesne der-derdest olmayub ve zikr olunan kurâ ve mezra‘nın mütebakileri ve nahiyeleri başka başka olub ve Malazgirt sancağı an-asıl eyâlet-i Erzurum’un livalarından olub me‘mûriyetlerini müşir sudûr olan fermân-ı ‘âlîyye vech-i defterlerinde tahrîr olunmuşken Kefe cânibinde ve gerek alaybeyisini ve gerek erbâb-ı tımârdan bir ferd mevcûd olmamağla tamamen nâ-mevcûd oldukları defter-i hâkânîde mestûr olduğu üzere defter-i yoklama-i nâ-mevcûd tasrîf ve tahrîr-i defter olduğun iftihârü‘l-emâcid ve‘l-ekârim bi‘l-fî‘il defter emini olan Seyyid Ali Kâtip dâme mecdühû ‘ârz ve Malazgirt sancağı alaybeyisi bi‘l-cümle zu‘amâ ve erbâb-ı tımâr ile me‘mûr oldukları Kefe cânibine vâki‘ yoklamada bulunmadıklarından nâşî livâ-yı mezbûrun ‘umûmen ve zeamet ve tımârlarının vâki‘ üzere mahsûl ve rûsûmatlarını cânib-i mîrîden ahz u kabz olunmak üzere sâdır olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnuma mebnî emr-i şerîfimle Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından Seyyid Mehmed dâme mecdühû ta‘yîn ve irsâl olunduğı ma‘lûmun olduk da livâ-yı mezbûrede vâki‘ ve kurâ ve mezra‘-i hilâf-ı defter-i hâkânî tarafından müdâhale ve mu‘âraza olunmayub vâki‘ olan mahsûl ve rûsûmları kapucibaşı mûmâ-ileyh mâ‘rifetiyle cânib-i mîrîyeden ahz u kabz olunmak üzere Erzurum vâlîsi vezîr-i müşârün-ileyh emr-i şerîfimle tevcîh olunmağla sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin Malazgirt sancağına vâki‘ sâlifü‘z-zikr kurâ ve mezra‘-i hilâf-ı defter-i hâkânî müdâhale ve mu‘ârazadan gâyetü‘l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/333 Hüküm-1168

Bir sûreti,

Vech-i meşrûh üzere Malazgirt sancağında vâki‘ mesbûkü‘l zikr kurâ ve mezra‘nın mahsûl ve rûsûmu kapucibaşısı mûmâ-ileyh mâ‘rifetiyle cânib-i mîrîyeden ahz u kabz olunmak üzere Erzurum vâlîsi vezîrim Hüseyin Paşa’ya hitaben yazılmıştır.

Sayfa/334 Hüküm-1169

Basra eyâleti ilhâkıyla Bağdad vâlisine hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin devlet-i âliyye-i rûz-ı efzûnumun irsen ve iktisâben hâyır-hâh ve sadâkat şî‘arından olduğuna binâen cibillet ihlâs-ı cibilletinde lâmi‘ olan envâr-ı teyakkuz ve bâsireti zîver-i ikâk ve himmet muktezâsınca tevliyet ve hükûmet-i muhavvel dûş dikkatin kılınan Eligân ve Eyaldere derûnlarından sâkin-i ‘ibâd-ullah’ın vücûh aramış ve rahat ve tahsis ‘ahd-ı ba‘idden беру a‘yân-ı hayır ta‘lik-i gerüden emânetin olan hatt-ı Bağdad heşt-i iyalde vücûh-û eyâlet-i Basra ile bi’l-cümle etrâfı ve eknâflarında kuttan ve mütemekkin fukarâ ve zuafâ’nın zal-ı varak refakat mazâr zemân-ı işrâ ve hasâs-ı sunûf eşkıyâdan gunûde ister rahat ve refâhiyetleri meşhûd ve ma‘lûm ve icrâ-i merâsim hüsn-i siyaset ve ibkâ-yı levâzım tahkikât ve mâ‘rifetde cılve-ger sâ‘î pürûz olan sîret-i mu‘allâ münakkilin marazî ve mefhum olup herhalde pezîre-i etvâr ve marazî ele’-l fi‘il ve’l asâr olmakdan nâşî vücûhla i‘timâr ve i‘tirâde şâyân pürûzir delid himâyet-i nişân olmakla ‘avârif-i seniyye-i mülûkânemden ‘inâyetlerine sudûr olan hatt-ı hümayûn mevhibet-i nûmunem mûcibince eyâlet-i Basra ilhâkıyla dâr-ül-İslâm-ı Bağdad eyâletine müceddeden kemâkân sana ibkâ ve mukarrer kılınub hatt-ı hükûmetin olan Bağdad ve Basra Eyâlet’lerini ke’l-evvel zâbt u rabt ve bilâd u ibâd-ı şürûr eşkıyâ-yı abâzâdan hıfz u hırâset eylemek fermânım olmağın, mahsûsa iş bu emr-i şerîfim ısdâr (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer hatt-ı hükûmete dâhil-i taht-ı eyâletin olan salifü’z-zikr Bağdad ve Basra Eyâlet’lerini ke’l-evvel zâbt u rabt ve vakit ve sekkân ve kuttan ve ebnâ-i sebilinin emin ve rahatlarına bezl-i makderat ve senden meşhûd olduğu üzere ba‘de’l-izin dahi ‘ibâdullahı neşr-i asar müşfikat ve refet ve mühimm-i tanzîyat-ı enâm husûsatında vâride olan evâmir-i ‘âliyye-i hümayûnumun tefyiz ve icrâsına bezl-i miknet birle zuhûr iden eşkıyânın def‘ u ref‘lerine mübâderet ve devâm-ı ömr ve devlet ve kuvvam fer u şevket için fukarâdan istemeyub da‘vâları gayriye sarf-ı habl hamt eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Zîrde sıhhat üzere kayd olmuş.

Sayfa/334 Hüküm-1170

Lefkoşa kadısına ve cezîre-i mezbûrede vâki' sâ'ir kadılara hüküm ki,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm vezîr-i â'zâm el-Hâc Efrazâ edâmüllâhü te'âlâ iclâlehü ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhü ve ikbâluhûnun havâlîsinden eyâlet-i Kıbrıs muhasıllığı ve defterdârlığı ve yeniçeri ağalığı ve alaybeyine 'ava beratıyla maan zâbt itmek üzere mâl ve kalemini virmek şartıyla iş bu bin yüz elli dört senesi muharrem-i ibtidâsından bir sene tamamına değin Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlığı pâyesiyle Hasan dâme mecdühü vezîr-i â'zâm müşârün-ileyh tarafından der-'uhde ve iltizâm ve mûmâ-ileyh dahi ber-vech-i muharrer kabul-u iltizâm idüb mûmâ-ileyhin muhasıllığı merkûma tevzî' olmağla ola-geldiği üzere ber-vech-i serbesti zâbt u rabt idüb âherden müdâhale ve mu'âraza olunmaya deyü mühürlü temessük verilmekle, siz ki mevlânâ nâ'ib-i mûmâ-ileyhsiz muhasıllığı merkûma tevzî' olmakla seniyye-i mezbûre muharrem ibtidâsında bir sene tamamına değin ta'yîn olan mâl ve kalemisini virmek şartıyla mûmâ-ileyh ola-geldiği üzere ber-vech-i serbesti zâbt u rabt itdirub âherden vechen-mine'l-vücûh müdâhale ve ta'arruz sudûrunda olanların men' ve def'lerine ihtimâm-ı tâmm ve hilâf-ı ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/334 Hüküm-1171

Çıldır eyâletine vâki' kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Çıldır eyâleti mutasarrıfı vezîrim Yusuf Paşa'nın Eyâlet-i merkûmede vâki' kazâların sefersiz vakitler de hade'l-i'tidâl üzere verile-gelen imdâd-ı hazariyyesi tahsîl ve tarafına teslîm olunmak muktezâ olub ve haziri de elli beş sene gurre-i muharrem olmağla yüz elli dört senesine mahsûben şürût üzere senede iki taksît ile tahsîl ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafından kabza me'mûra edâ ve teslîm olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber-minvâl-i muharrer vezîr-i müşârün-ileyh eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlarda sefersiz vakitlerde hade'l-i'tidâl üzere verile-gelen imdâd-ı hazariyyesine sene-i mezbûra mahsûben şürût-ı hazariyye üzere senede iki taksît ile ve beher taksîti vakt u zamânıyla cem' ve tahsîl ve tarafından kabzına me'mûra edâ

ve teslîmce sa'y ve dikkat idüb mikdâr-ı zerre hilâfından tehâşî ve himâyet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Ca. sene [1]153

Sayfa/335

Mahsusen ihsar için emr-i şerîfimle yazılıb şikâyetine kayd olmuştur.

Fî 22 Evâil-i sene [1]153

Sayfa/335 Hüküm-1172

Anadolu vâlîsi Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Bundan akdem âlim-i ifrâz şekâvet olan Sarı Bey oğlu nâm şakînin izâlesiyçün mecmu'â olunacak 'asker ve firâra rûz-ı merre verilecek ta'yînatların iktizâ iden için Teke sancağı tarafında olan Yörükân tâ'ifesinden cemâ'at-i mezkûre mîr-i aşireti olan Teke Osman oğlu mâ'rifetiyle beş bin re's keçi mübâya'a olunmak üzere idi. Muhasıllığı zir emân mecâniblerinden âsûde bulunan hâlâ revnak-ı efza-yı mezîd-i sadâret-i â'zâm-ı düstûr'ül kirâm (boş) vezîr-i â'zâm esbâk şeyh ve vekîl-i mutlak ferhunde-i kadîm el-Hâc Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehü ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhü ve ikbâluhü tarafından ol-vakit ısdâr ve irsâl kılınan buyrucları ile mîr-i aşiret-i merkûm Teke Osman oğlu me'mûr ve ta'yîn kılınmağla mezbûre müba'ayasına me'mûr olduğu evvel urd keçilerin cemâ'at-i mezkûrelerden aynı keçi almayub beher re'sine birer altundan beş bin altun ve mîrîye verilmek bahânesiyle dâhil kırk kadar tüvânâ develer ahz ve celb idüb hâlâ zimmetinde kaldığı inhâ' ve iştikâ olduğu ecilden mezbûrun gerek keçi bahâsı olmak üzere aldığı beş bin altundan ve gerek ahz eylediği aynı develeri kendüden bi-eyyi-hâl tahsîl ve ba'de'l tahsîl muhkem-i habs olunub habsde ibkâ ve sonra tevcîhle fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olur ise muktezâsı icrâ olunmak üzere i'lâmlar ile meblağ-ı mezbûr develerimiz için 'aceleten ve müsâre'aten der-sa'âdetime nakl ve îsâl olunmak fermân olunmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mîr-i aşiretleri merkûm Teke Osman oğluna ahz ve gereği gibi bahâsı olmak üzere aldığı beş bin altun ve gerek ahz eylediği aynı develeri kendüden bi-eyyi-hâl elbette ve elbette tahsîl ve mîr için 'ale'l-cenâhü'l isti'câl mübâşir mûmâ-ileyh ile bir kadem akdem i'lâmlar ile der-devlet-medârıma

irsâl ve mezbûrun muhkem-i habs idüb habsde ibkâ ve ba‘de ne gün emr-i şerîfîm vârid olur ise muktezâsına icrâ ve iğmâz ve te‘âmilen be-gâyet ibkâ eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/335 Hüküm-1173

Hâlâ derya kapudânı olan vezîrim (boş) Paşa’ya ve Mensûhat ve Suğla ve Kocaeli ve Biga ve Gelibolu sancâkları alaybeylerine hüküm ki,

Eyâlet-i cezîrede zikr olunan elviyenin ‘umûmen zu‘amâ ve erbâb-ı tımârı iş bu sene-i mübâreke nevrûz-i firûzünde bu tarafından hareket ve mu‘âccelen Özi ve Kılburun taraflarına varub hıdemât-ı hümâyûnum olunur ise fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfîm ısdâr ve (boş) ile irsâl olmuştur. İmdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-vech-i muharrer vakt-i merkûmda bu tarafından hareket eylemek üzere elviye-i mezbûrenin bi’l-cümle zu‘amâ ve erbâb-ı tımârına tedârikleri gördürüb hâzır ve müheyyâ olmak üzere elviye-i mezbûre alaybeylerin tarafından tenbîh u te’kîd ve sevki elviye-i mezbûre alaybeyleri mûmâ-ileyhimsiz şimdiden tedârikinizi görüb hâzır ve müheyyâ olub cümle neferâtınız ile me’mûr olduğunuz Özi ve Kılburun taraflarına mu‘âccelen vusûle müsâra‘at ve ba‘de’l-vusûl hâlâ Özi vâlisi olan Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü’l-âlem vezîrim Numan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehûnun emr-i verdiği üzere amel ve hareket ederek hıdemât-ı pesendîde ve mesâ‘î meşkûre vücûda getirmek sarf-ı miknet idüb mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetden gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/335 Hüküm-1174

Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye ve (boş) kadısına hüküm ki,

Bu esnâda rüesâ-yı eşkıyâdan Sefa oğlu Mustafa nâm şakî eşkıyâ-yı vâfire ile Trabzon eyâleti kazâlarına ve Hatuniye vakfının ba‘zı câniblerine varub bilâd u ‘ibâd üzerlerine musallat ve izâle-i darb ü fesâd ve şekâvete cesâret eylediklerinden gayri sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin hizmetinde olan Serrac başı bu sene-i mübârekede

sıla-i rahim için ve vilâyetine gider iken merkûmun katl ve mâlî yağmâ ve gâret eyledikleri der-sa'âdetime vârid olan kâğıdlarından ma'lûm olmağla bugüne katl-i nüfûs ve gasb-i emvâl tecâsür iden eşkıyânın bulundukları mahalle bi-eyyi-hâl ahz ve tedbîr koşuşmalarıyla serî'an haklarından gelinmek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde şakî merkûm Sefa oğlu Mustafa ile refikası olan eşkıyâ-yı havza-yı hükûmetinin bulundukları mahalle alâ-eyyi-hâl ahz ve da'vâyı hakk ve ta'yîn mâl iden hakları ile taraf-ı şer' ve ihkâk-ı hak oldukdan sonra ber-muktezâ-yı şer'î haklarında lâzım gelen taribât-ı icrâ ve sûret-i sicillâtı ile keyfiyeti der-sa'âdetime i'lâm ve inhâ' ve ba'dehu hükûmetin mevcûd eşkıyâdan tethir ve tanzîf sa'y-ı evfâ' idüb lâkin bu bahâne ile şekâvet alakası olmayanlara bu vecîhle mine'l-vücûh ta'arruzdan dâhil-i mâldan ve hilâf-ı şer'î şerîfimde bir dürlü hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/335 Hüküm-1175

Üsküdar'dan Âsitâne-i sa'âdetim tarafına kurûm üzere olan irâde-i elçinin bulunduğu cümle varub gelince yol üzerinde vâkî' kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Bundan akdem cânib-i İran'dan Âsitâne-i sa'âdetime gelüb fevt olan sefirin bir nefer adamın bu tarafa ityân üzere olub elçi-i mûmâ-ileyhin yanına â'zâm ve berâtları olub bir sa'at evvel tarafına erişdirilmesi mühimm ve muktezî olunmağla iş bu emr-i şerîfimle mûmâ-ileyh herkangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise emin ü mahfûz mahallere koydurup gelişte ve gidişte kat'â eğlendirilmeyüb yanına kâdir kifâye âdemler dahi ile emin ve selim mu'âccelen birbirinize irsâl ve mahall-i merkûmeye bir sa'at evvel îsâl-i ihtimâm idüb mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvet ve hilâfın emr-i şerîfim vâz' ve hareketine gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/336 Hüküm-1176

Anadolu vâlîsi Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin def'i mazârr erbâb-ı şekâvet ve tanzîm-i umûr-u rağbet memleketi için bundan akdem makarr hükûmetinden hareketi ve Aydın ve havâlilerine bir müddet güzârında eyyâm-ı vakt olduğundan nâşî levendât ve ebnâ-i 'askerin fukarâ ve zu'afâ mutazarrır oldukları hîta olunub ve el-yevm sen ki o câniblerde geşt ü güzâr muktezâ-yı ber-hâlet olduğuna binâen kürsî-i memleket ve makarr-ı hükûmetinin olan nefis-i Kütahya'ya 'avd ve rücu'nuz fermân olunmağla mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bulunduğunuz mahalden makarr hükûmetleri olan nefis-i Kütahya'ya rücû'at ve esnâ-yi râhda levendât ve etbâ'nı bir-hoşça zâbt u rabt mübâderet ve fukarâ-yı reâyat ve ahâlîyi vilâyetten müft ve meccânen yem ve yiyeceği mütalebesinden ve celb-i mâl misillû nâ-maraz-ı hareketinden müba'adet birle kürsî memleketi olan Kütahya'ya ba'de'l-vusûllerinde meks u karar ve himâyet u sıyânet bilâd u 'ibâda ve rahat ve refâhiyet-i fukarâ ve zu'afâyâ ibzâr ve müdâfa'a-i şühud ve mazârr-ı eşkıyâ-yı bezl-i iktidâr idüb emin tarîk-i ve mesalik veistirâhat 'ibâd-ullahın ihtimâm ve vârid olan evâmîr-i şerîfemin if'âl ve icrâsına ve 'uhdene lâzım olan husûsların temşiyet ve icrâsına ikdâm ve hilâfından ittigâ-i tâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/336 Hüküm-1177

Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye ve Trabzon kadısına hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin dâhil-i hükûmetinde vâki' Of kazâsı ahâlîleri öteden beru cibilletlerinde merkûz olan ru'unet ve huşûnetinden nâşî vârid olan emr-i şerîfim âdem-i itâ'at ve nâ-maraz harekete cesâret ve tuğyân ve isyanları sebebiyle birkaç seneden beru eslâfının ve senin ahâlî-i kazâ-i mezbûr zimmetlerine bâkî kalan ma'lûmü'l mikdâr imdâd-ı hazariyye akçelerini ve elli üç senesi avâriz ve bezl-i nüzul mâlını ve resm-î gümrüğünü vermedikleri eşyânın ber-mûcib emr-i ve defter-i rüsûmât gümrüklerinden ahâlî-i mezbûrundan tahsîl ve mahallerine îsâl ve teslîm itmek için bundan makdem sana hitaben mufassıl ve meşrûh emr-i şerîfim

ısdâr ve irsâl olunmuşdu. Bu def‘a der-‘âliyye’me tevârüd iden kâğıdlarında eyâlet-i Trabzon Akçaabat kazâsı muzâfatından Yohun nahiyesi sâkinlerinden ittigâ eşkıyâdan Sefa oğulları Mustafa ve Ömer nâm şâkiler hevalarına tâbi‘ eşkıyâ-yı vâfire ile ittifâk ve ittihâd ve Of kazâsı dâhilinde ez-kâdim serîr orada tuğyân olan sekiz aded kurâ ahâlîlerine kâğıd irsâl ve sâdır olan emr-i şerîfimin âdem-i inkıyâd için seninle mukatebeleye ıstar itmelerine te‘alim ve iğfal itmeleriyle anlar dahi birbirleriyle tecemmi‘ ve ihtisâr ve vesîle-i Ramazan-ı şerîfimde katl-i nefis ve hâneleri basub ihrak-ı binnâr ve emvâl-i ibâd-ı i’tisâb ve ehl-i ‘iyallerine ta‘arruz ile henge adamına ictisâr eylediklerini Of kazâsı ahâlîsi iltimâslarıyla kazâ-i mezkûr kadısı mevlânâ nam Mehmed zîde fazluhû i‘lâm eyledigi derc ve şatır olunmuş. Bugün eşkıyânın ta‘addî ve koşmalarıyla tethir-i memleket ve tanzîm-i ahvâl-i reâyat matlûb olmakdan nâşî sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen bin nefis kalkub eşkıyâ-yı mezbûrenin üzerlerine varub mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimle mintukacı ‘uhde-i ihtimâmına ta‘yîn olunan husûsa temşiyet virerek eşkıyâ-yı mezbûrunun dahi muktezâ-yı şer‘ üzere haklarından gelunub muktezâ-yı şer‘ kavimi icrâ ve tertîbi ve ber-vech-i muharrer birkaç seneden beru senin ve eslâfının kazâ-i mezbûrede bâkî ve müştemi‘ imdâd-ı hazariyye akçeleri tamamen tahsîl ve mecmû‘ayı Âsitâne-i sa‘âdetim cezîresine irsâl ve tesyîr olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin bât ve tekâsül olunduğı üzere ‘uhdene havâle olunub mübâşir mûmâ-ileyh mâ‘rifetiyle tahsîl-i fermânım olan emvâl-i mîrîye ile rûsûmât gerek yerlû yerinden ber-mûcib emr ve defteri tamamen ve kâmilen alâ-eyyi-hâl tahsîl ve mahallerine teslîm ve ber-minvâl-i muharrer kazâ-i mezbûre bâkî imdâd-ı hazariyye akçesinden tahsîl olunan meblağ dahi der-sa‘âdetim hazînesine irsâl ve taksim ve mazmûnun emr-i şerîfim tenfîz iderek eşkıyâ-yı mezbûrunun dahi üzerlerine varub ber-vech-i muharrer kendülerden da‘vâyı-ı hak ve ta‘yîn madde iden hâsımlarıyla taraf-ı şer‘ ve ihkâk-ı hakk ve haklarında ber-muktezâ-yı şer‘ mazhar icâb ve iktizâ iden tertîb-i icrâ ve el-hevâlarında şerr ve mazârratlarından tethir ve tanzîm sa‘y-ı evfâ‘ eyleyub ve lâkin bahâne ile şekâvetde alakası olmayanlara ta‘arruzdan ve celb-i maldan ve hilâf-ı şer‘i şerîf hareketinden ve bir ferde cevır ve ta‘addîden gâyetü’l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Sayfa/336 Hüküm-1178

Riyâle bayrağıyla Akdeniz muhafazasına me'mûr olanların üzerlerine başbuğı ta'yîn olunan Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüye ve bu def'a Uran kancalı kalyonuna kapudân nasb olunacak Fındıklı Mahmud Kapudân ve Seddûlbahir Kal'a'sı dizdârları zîde kadruhûmaya hüküm ki,

Zikr olunan Uran kancalı kapudân üzere İbrahim Kapudân bundan akdem Selanik ve ol-havâlîlerde geşt ü güzâr ve bu tarafa gelecek mübâya'a sefâyinine ve o semtleri mezkûrun korsanlara muhafazaya ibrâz eylesine tenbîh u te'kîd olmuşken mezkûrun hidmet-i me'mûresini ihmâl ve tekâsül-i habs-ı korsan eşkıyası ferç olub mukaddemâ ifâde olunduğı üzere Kesendire cezâresine îsâl hasâret ve voyvodasına iki nefer adamısıyla esir ve emvâlini gâret eylediklerinden bâ-'ahîd kapudân-ı mezbûrun meydan-ı me'mûriyeti üzere mübâya'a zehâyirinden Orkan İskelesinde vâki' mîr-i anbarı bu def'a iki kıt'â sefine ile yetmiş kişiden mütecâviz korsan eşkıyası basub anda bulunanlar ile dört sa'at mikdârısı muhârebeden sonra on nefer ise katl ve mâ'adâsı firâr eyledikleri Siroz mura'basına me'mûr Mehmed zîde mecdûhû tarafından dahi inhâ' olunmağa [s.337] bugüne hıdemât-ı me'mûresinden kusûr ve rehâvet zuhûr idenlerin tenzil ve ten'kid lâzım gelmekden nâşî mezbûr İbrahim Kapudân 'azl ve râkiben olunduğı mar-üz' zikr olan kılıçlı kalyonuna mûmâ-ileyh Fındıklı Mahmud Kapudân nasb olunmağın, hasab ve kitablarını görüb selefinden ruy-i iktizâ iden peşinleri ahz ve istifa itmek üzere başka emr-i şerîfim sâdır olmuşdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde mezbûr İbrahim Kapudân 'azl ve mûmâ-ileyh Fındıklı Mahmud Kapudân yerine kapudân nasb ve ba'de'l hasab selefinden halef-i iktizâ iden şîr tamamen redd olunub eğer mezbûr İbrahim Kapudân zimmetinde üzerinde olan nûkûl ider ise sen ki başbuğı mûmâ-ileyhsin mâ'rifetinle Sazlıca Kal'a'sında kal'a-bend eyleyub alâ-eyyi-hâl zimmeti tahsîl ve hilâfına teslîm itdirmeye ihtirâz ve dikkat ve mûmâ-ileyh Fındıklı Mahmud Kapudân selefinin ol-havâlîlerden Âsitâne-i sa'âdetime gelecek mübâya'a zehâyir-i sefinelerini Boğaz hisârlarına dek muhafaza itmek ve ber-vech-i muharrer Kesendire cezâresine îsâl hasâret ve bu def'a Orkan İskelesinden mîr-i zehâyire su-i kast iden korsan eşkıyasını alâ-eyyi-hâl bulub esirleri ve emvâl-i menhûbeyi istihlâs ve ol-havâlîlerden korsan nâmında külliye izâleye eylesine mübâderet eylesine ve tenbîh-i ekber ve siz dahi mukaddemâ olan tenbîhât-ı hümâyûn üzere hıdemât-ı

me'mûruna edâ ve teslîm ve bir tarafından korsan eşkıyâsını teftîş ve tefahhus birle ele getürmek ve evâmîr-i şerîfimle 'uhdene havâle kılınan umûrun temşiyetine sa'y-i belîğ eyleyesin ve sen ki mûmâ-ileyh Fındıklı Mahmud Kapudân zîde kadruhûsun selefinin ihmâl ve kusûra bir dürlü cevâz göstermeyub tebsirat üzere hareket ve selefinin sana iktizâ iden şîr-i ahz u kabz idüb ve 'uhdene sipârîş olunan kifâyeti vücûda getürmek ve başbuğı mûmâ-ileyhin râ-yı ve emrine ittibâ'-i müsâra'at eyleyesin devlet-i 'âlîyye'mden mesbûkü'l-hazım olanlar karin'ül kiram ve maâzallâhu te'âlâ kusûr ve rehâvet zahîr olanların dahi mazhar kahr u evrâm oldukları cümlelerin ma'lûmu olmağla göreyim ne güne hidmet-i vücûda götürürsün sebkât iden o gibi zai' olmaz ana göre emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîf-i ma'âzallâh ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/337 Hüküm-1179

Riyâle bayrağıyla Akdeniz muhafazasına başbuğı ta'yîn olunan Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüye hüküm ki,

Selanik muzâfatından Kesendire cezîresine mukaddemâ korsan eşkıyâsı tarafından ne güne îsâl hasâret vâki' olduğu ve voyvodası ile iki nefer adamlarını esir ve emvâl ve eşyâlarının gâret olduğu mukaddemâ tefâsîlen sen ki başbuğı mûmâ-ileyhsin sana iftira ve tefehhüm ve ahz ve isti'sâllarına teşmiri sâbıkâ gâret eylemekle husûsa tenbîh ve te'allünüm olmuşdi. Şimdi Siroz mukâta'âsı me'mûr Mehmed zîde mecdûhû tarafından kâğıd gelüb memhûr-i zimmet mübâya'asına me'mûr olduğu Siroz ve tevâbi'-i kazâlarının iskelesi olan Orkan kurbunda vâki' mübâlaa zahîresi vaz' olunan anbarı iki kıt'â sefine ile yetmiş seksenden mütecâviz korsan keferesi mâh şevvâlîn on yedinci gecesi sa'at dörtde basub anda bulunanlar ile üç dört sa'at mikdâr-ı muhârebe ve mukâteleden sonra 'avn-i bârî ile on kadar haydutun katl olunub bâkileri firâr ve esnâ'-i muharebede anda bulunan ol-huvcu Yahudi'yi kayd-ı esere giriftâr idüb el-yevm bir kaç kıt'â korsan sefinesi taraflarında geşt ü güzâr üzere oldukları ve yollarda mübâlaa sefayîni hasâreti korsanın muhafazaya muhtaç itdüğü inhâ' olunmuş. Mukaddemâ ve muhahir-ü firâred iden ihbâra göre Akdeniz'de ve bâ-husûs-i zikr olunan mahallerde korsan eşkıyâsından

tuğyanın olmakdan nâşî memâlik-i mahrusam sularını îsâline gider ve gezenlerine gereği ile hırâset ve korsanı ele götürüb te'mîn-i bilâda mübâderet lâzım ve lâbüdd olmağla, sen ki başbuğı mûmâ-ileyhsin senin mukaddemâ süvâr olduğun elli bir zırai' kalyon techîz-i ve beş on güne dek mükemmil takım ve adamın ile mu'âccelen tarafıma sevk ve tesyîr olunmak üzere olunmağın. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde diğer emr-i şerîfimin zıkr ve beyân olduğu üzere Uran kancalı kalyonuna bu def'a kapudân emini olunan Fındıklı Mahmud Kapudân gerek mübâlaa zehâyir-i sefinelerinin muhafazasına ve gerek korsan eşkıyâsının ele götürülmelerine ve cânib-i Mısırdan gelecek karavela kapudânı Sakızlı Ahmed Kapudân sefinesinde olmaları Boğaz hisârlarından ba'de'l-harâmi iden korsan eşkıyâsı korsan bulunan yerlerde ve kezâlik mukaddemâ ma'îyyetine me'mûr kalyon ile fırkataları dâhi iktizâ iden mahallerde a'mâl ve ta'yîn iderek bu hasâret ve müla'atına cesâret iden korsan eşkıyâsının alâ-eyyi-hâl elbette ve elbette bulub ele getürmekle mübâderet ve bu keyfiyeti ma'îyyetine me'mûr olanlara i'lâm ve işa'ât eylesin memâlik-i mahrusemin böyle müla'atına şerr iden korsan eşkıyâsının kırılıb ele getirilmeleri murâd-ı hümayûnum olmağla şöyle ki bir mahalde olduklarını haber aldık da üzerlerine varmada kusûr ve rehâvet veyahut bir tarafa kaçacak iken irtikâb-ı hıyânet olduğu ve tecessüs ve tefahhusda mikdâr-ı zerre tefvîz-i betâet zâruri mesmû olunacak olur ise imdâd-ı â'zâmın ervac tabiyaları için senin ve ma'îyyetine me'mûr olanlardan iğmâz ve te'amiye cesâret idenlerin ister 'afviyet ile haklarından gelurim. Ana göre bu eşkıyanın ele girmeleri tevcîhle matlûb edülen bir-hoşça mulahaza ve tefekkür ve ekîd bu bâbda dîn u devlet-i 'âlîyyem hizmetinin saht iderler ise (silik) şânına münâsib'ül-kirâm padişâhanemle mükerrermece olacağın teamül ve pezîr-i iderek ne gün gâret ve himâyet ve tevcîh-i izhâr sadâkat ider ise göreyim seni sen ve bi'l-cümle ma'îyyetine me'mûr olanlar ittifâk-ı derûn ve anlar kalub meymenet-i makrûn ile eşkıyâ-yı korsanı ele getürmekle akdem ve Akdeniz'den korsan nâmına külliye mahv ve itlaya ihtimâm ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye ittigâ-yı tâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/338 Hüküm-1180

Riyâle bayrağı ile Akdeniz muhafazasına başbuğ olan Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüye Bahr-i Sefîd muhafazasında olan Donanma-yı Hümâyûnum kalyonlarından Uran kancalı kalyon kapudânı Fındıklı Mahmud Kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Sen ki Fındıklı Mahmud Kapudân mûmâ-ileyhsin kapudânlığı sana ihsân olan mârru'z-zıkr Uran kancalı kalyon için bundan akdem bâ-fermân-ı 'âlîyyem üç yüz elli neferâtın ta'yîn ve iktizâ iden ulûfeler ile zahîre ve taksimât eşyâların tamamen vâz' ve teslîm olmağla kalyon merkûmun derûnunda mevcûd olan neferât-ı kalyonlar rûz-nâmenizden verilen defter mûcibince tahrîr iderek yoklayub ber-mûcib yoklama nâ-mevcûd olan ve mahlûl zuhûr iden levendâtlarının civalde muhafızı olan ulûfelerin ve kumanya zahîreleri ile selefin olan İbrahim Kapudân yedinde tamamen tahsîl üzere tekmîl takımlar için levendât tahrîr ve müfredât defterini kalyonları ve rûz-nâmesini irsâl ve tesyîr idüb levendâtı nasb-ı ta'yîn ve me'mûr olduğunda hıdâmetinde mikdâr-ı zerre kusûr ve nihayetinden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesin ve sen ki başbuğı mûmâ-ileyhsin sen dahi eğer o sularda bulunub emr-i şerîfim tarafına ve icâb olur ise hasâr ve kitablarına bir-hoşça rü'yet için taraftan mikdâr ve müteşakîm adam koşub haberlerini ve selefinden halefî reddi iktizâ idenlerin redd olunmuş. Sa'y-ı belîğ etmesi tenbîh-i ve mezbûr İbrahim Kapudân zimmetinde olan ve bir madde nûkûl ider ise zıkr-i emr-i şerîfimle tenbîh olduğu vecîhle ahz ve Seddülbahir Kal'a'sında habs ile zimmetinde tahsîl ve teslîm sa'y-ı belîğ olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/338 Hüküm-1181

Riyâle bayrağıyla Akdeniz'de başbuğ olan Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüye Mısır'dan gelecek karavela kapudânı Sakızlı Ahmed Kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Sen ki başbuğ mûmâ-ileyhsin mûmâ-ileyh Ahmed Kapudân Mısır'dan Boğazhisârlarına gelüb derûnunda olanları anda ba'de'l ihrâc iktizâ iden mevâcib cânib-i Mısır'dan gönderdiği akçeden başka emr-i şerîfimle havâle ve tanzîm ve süvâr olduğu karavela kalyonun dahi Kılboğan ve lâzimesi cânib-i Mısırdaki tasviye ve

tetmim olunmağa anda Akdeniz hatt-ı muhafazasına me'mûr olanlar ile ol-dahi re'yinle hareket ve ahz ve istîsal ve eşkıyâ-yı korsanı müba'deret eylemeleri fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde kapudân mezbûrun serî'an Boğazhisârlarına gelüb derûnunda olanların anda ba'de'l ihrâc kalkub senin re'yinle Mısır'dan Kesendire ceziresine ve bu def'a Orkan İskelesine sevk-i ibtidâ iden korsan eşkıyâsının ahz ve ele getirmelerine sa'y ve dikkat eylemesini ifâde ve tefekkür ve ta'yîn muktezâ-yı mahallerine sevk ve tesyîr idüb, bu vecîhle 'inâyeti te'âlâ korsan nâmına külliye Akdeniz'den ref' ve izâle-i akdem ve sen ki mûmâ-ileyh Ahmed Kapudânsın başbuğı mûmâ-ileyhin emr-i ve tenhibi üzere Boğazhisârlarına gelüb sefinesinde olanların anda ba'de'l ihrâc başbuğı mûmâ-ileyhin ta'yîn itdüğü mahallerde muhafazasına ve korsan eşkıyâsını ele getirmekle ihtimâm ve ser-mû hilâfından ittigâ-yı tâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]135

Sayfa/338 Hüküm-1182

Der-devlet-medârıma gelecek Moskov elçisine îsâle ta'yîn olan Numan Paşa kethüdâsı Ali dâme ikbâluhüye ve mihmândâr ve mübâşir olan Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından düstûr-i Ali dâme mecdûhüye hüküm ki,

Elçi-i mûmâ-ileyhin bir an evvel der-sa'âdetime gelmesi içün sen ki kapucibaşı mûmâ-ileyhsin mahsûsa mihmândâr ve mübâşir ta'yîn olunmuşken sen tama'i ham ta'biyet ve cerr-i nef'in da'iyesiyle izhâr bi't-tad ve lede'l-mûcib konaklarda mekil bu tevkîf-i birle imrâr-ı vakt eyledikleri ihbâr ve elçi-i mûmâ-ileyhin bir kadem akdem Âsitâne-i sa'âdetime vusûl-u havâlesine kâr iken senin bugüne sû'-i tam'ada ana dahi pâbend terahı olduğun, ol-dahi inhâ' ve iş'âr itmekle ricâl-i devlet-i 'âlîyye'min böyle umûrda a'mâl ile vâsıl emniyet-i a'mâl olmaları içün hizmeti me'mûrlarında izhâr-ı sadâkat ve sû'-i tam'ada müba'adet zımmında zuhûr idecek bir halde olmakdan nâşî sen bu halat-ı fehim ve dergar ile istihsâl rızâ-yı meymenet-i iktizâ ider ricâlde olmağın, mülâhazasıyla bu husûsa ta'yîn kılınmışken bugüne nâ-ma'mûl ve nâ-maraz hareket-e cesâretin müstevli ve mu'âkab olmak iktizâ itmiştir. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde gözünü açub me'mûl olan sadakâti ve hizmeti edâ ve teslîm mübâderet ve seyr u set ile gelerek ve

bir mahalde ber-mûcib mekil ve tevkîfe ruhsât göstermeyub ve elçi hakkında merâsim dosti ve mühimmât-ı nevazi kemâhüve hakka icrâ ve takdim olunarak bir an akdem der-sa‘âdetime vusûl ve ihkâk-ı müsâra‘at eyleyesin. Şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ bundan böyle dahi cerr-i nef‘ da‘iyesiyle bi-vech ayak sürdürülmek mesmû‘a olur ise ister cezâ ile bilâ emân muhkem hakkından gelinecek mühimm ve mukarrerdir. Ana göre hareketin ve sen ki elçi-i mûmâ-ileyhsin îsâle me‘mûr mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin siz dahi levâzım dostiye riâyet iderek, bir gün evvelce elçi-i mûmâ-ileyh bu cânibe getirüb itmâm-ı hizmet-i bezl-i mukadderat ve hilâfından gâyetü’l-gâye ittigâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene 1153

Sayfa/338 Hüküm-1183

İzmir monlasına Sığla sancağında vâki‘ kadılarına hüküm ki,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü’l-âlem nâzım-ı menâzimi‘l-ümem vezîr-i â‘zâm (silik) el-Hâc Ahmed Paşa edâmu’llâhü te‘âlâ iclâlehû ve dâ‘afe bi’t-te‘yîd iktidâruhû ve ikbâluhûnun havâlilerinde İzmir voyvodalığı ve Sığla ve tevâbi‘-i sancağına iş bu bin yüz elli üç senesi mart-ı ibtidâsında sene tamamına değin ve mikdâr üzere mâliye ve kalemiyesini edâ itmek şartıyla (silik) ve vilâyet-i a‘yân Abdülhamid zîde mecdühû der-‘uhde ve iltizâm ve mûmâ-ileyh dahi ber-vech-i muharrer kabul ve iltizâm itmekle inşaallâhu te‘âlâ voyvodalık ve mezbûr ile livâ-yı merkûmun sene-i mezbûrede mahsûben ser-ta‘yîn üzere zâbt u rabt ve mahsûsen varub ve ahz u kabz idüb taraf-ı âherden müdâhale olunmaması deyü vezîr-i â‘zâm müşârün-ileyh tarafından memhûr sened verilmekle vech-i meşrûh üzere zâbt itdirile deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/339

Husûs-ı mezbûr musalaha olunub elçi-i mûmâ-ileyh tarafından verilen illere ‘asker mûcibince emr-i ‘âlî ‘inâyet olunmuştur.

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/339 Hüküm-1184

Eğriboz muhafızı sâdır sâbika Vezîr Mehmed Paşa'ya Eğriboz ve (boş) kadılarına hüküm ki,

Devlet-i 'âlîyye ebediyyü'l-istimrârımla muzâfat üzere olan müstemmim tâ'ifesinin tüccarı memâlik-i mahrûsemde vâki' iskele ve limanlara sefiniyeler ile gelüb gidüb gerü mâllarıyla alışveriş idüb herhalde himâyet u sıyâneti olunub fırtına gemileri karaya atar ise ol-mahalde hükkâm ve zâbitân ve a'yân emtia ve eşyâsının tahsîl-i sa'y ve dikkat ve iânât ve müzâheret eylemeleri 'ahîd-nâme-i hümâyûnum mûnderic olmağla bin yüz kırk dörd senesinde Neterland kapudânlarına Ohan? ve Enferat? nâm kapudânın Eğriboz'a tâbi Kırkhisar kurbunda Altunburun nâm mahallde karaya düşen sefinesinin bulunub imale verilen ve etrâfı kuraların gâret eyledikleri eşyâ-yı keşidesinin tahsîl-i bâbında mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin mazmûn-u infâz ve icrâya mûmâna'at idenlerden Kırbaçzâde Yusuf mukaddemâ Âsitâne-i sa'âdetime ahz olundukda cümleye vekâleten eşyâ-yı menhûbe mukâbil on beş kese akçe Âsitâne-i 'âlîyye'mde mukîm Neterland elçisine verilmek üzere kavlı ve karar olmuşken, kayd-ı el-hâsıl mezbûr Yusuf der-akib fevt olmağla müteveffa-yı mezbûr ile kavlı olunan mârrü'z-zikr on beş kese akçe a'yândan tahsîl olunmak için tekrâr emr-i şerîfim sâdır olmuşken, ber-takrîb ile emr-i mezkûrun kayd-ı terkit olunub meblağ-ı merkûm tahsîl olunmayub, kapudân mesfûr gadr olunduğı ihbâr olunmağla husûs-i mezkûr sâ'ir sarka misillû mektûm ve mahalli kalacak mevâddan olmayub gasb ve gâret idilenleri a'yân ve ahâlî-i beynlerinde ma'lûm ola üzere hâlâ terâ idüğü vâzihan ve aşikâr olduğuna binâen emvâl-i maksûdeyi gâret idenlerden bi-eyyi-hâl tahsîl ve elçi-i mûmâ-ileyhe edâ ve teslîm olunmak ve zâbitân ve a'yân bu bâbda ednâ-i rehâvet ve te'ammî iderler ise mütevâffa-yı mûmâ-ileyh ile kavlı olunan meblağ-ı mezkûr-i zecren-lehûm anlardan ve zî-kudret ahâliden tazmin itdirilmek bâbında tekrâr emr-i şerîfim sâdır olmuşken, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından ve Eğriboz kadısı tarafından gelen kâğıdlarda ahvâl ve ihmâlin âdem-i iktidârlarında sicil ile bi't-tamamen görüb ve hukuk-u hakkına tahrîr olunmuş meblağ-ı merkûm cânib-i mîrîye 'ahd-ı matlûbatda olmak hasebiyle afvı bir dürlü dâire-i imkânın olmayub ve bâ-husûs müstemmim tâ'ifesine verilen 'ahîd-nâme-i hümâyûnum meşrûta kılınan mevâddın icrâ ve tenfiz-i lâzım 'ahd-ı saltanat-ı seniyyemden olduğuna binâen anlara dâir umûrun âdem-i i'timâd maâzallâhu te'âlâ

bâ'isine kıyâs ve mugâyir-i şerâyıt-ı müsâleme olduğı, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin senin ma'lûmunun olmağla bu bâbda madde-i kayd u kâl külliyyen ber-taraf itdüğı bi'l-cümle zâhir ve aşikâr olmağın bu emrin tevcîhiyle ve ne tarafileyla olur ise alâ-eyyi-hâl elbette ve elbette tasviye ve tanzime hitaben senin 'uhdene havâle kılınmışdır. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde keyfiyeti husûsun gayret-i matlûb olduğuna ve bu mühimm hatırda ba'de'l izin tahrîratı ile imrâr-ı vakt mugâyir-i râhta-yı devlet ile miknet itdüğini ba'de'l mülâhaza husûs-ı mezbûr-i fermânım olduğı vecîhle alâ-eyyi-hâl ne-tevcîhle olur ise olsun bir an akdem ve bir kadem mukaddemâ pezîrây-ı itmâm ve fîma-ba'd irâd olunacak e'zâr u 'ale'l-mugâyir-i şerâyıt-ı müsâleme olduğundan sem'î i'tibât ber-vecîhle kârin olmayacağı herkese ifâde ve efhâm birle emr-i şerîfimin mazmûn-u itâ'at-i makrûnumun icrâ ve a'yân ve ahâlînin berât-ı zemanatlarına mübâşir mûmâ-ileyh ile bu cânibe i'lâm ve inhâ' idüb ber-minvâl-i meşrûh bundan böyle âdem-i husûsat-ı hâvî tahrîratı ile gerek tarafından ve gerek sâ'irlerin câniblerinden tahriş-i sâ'm'î saltanat-ı seniyyem bâ-usrat olacak olmadığı ruhsât ve cevâz gösterilmemek bâbında

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/339 Hüküm-1185

Mora muhassıl vezîre ve Trablusca kadısına hüküm ki,

Mora cezîresinde vâki' Trablusca kazâsının ahâlî ve fukarâsı südde-i sa'âdetime 'ârz-ı hâl idüb Mora muhassılı olanlar nefsi-i Trablusca kasabasında ikâmet itdiklerinde muhassıllar tarafına iktizâ iden hatr u kemer ve levâzımât sâ'ire ile kasaba-i mezbûrede vâki' muhassıllar ikâmete ide-geldikleri sarayın vukû' bulan ta'mîrleri dahi yalnız kazâ-i mezbûre ahâlîleri üzerlerine tahmîl olduğundan çekecek hâlleri olmayub ahvâli fukarâ diğer gün olmağla muhassılları tarafından iktizâ idecek hatr u kemer ve levâzımât sâ'ire ile saray-ı merkûmun lâzım gelen ta'mîratı yalnız kazâ-i mezbûr ahâlîleri üzerlerinden tahmîl olunmayub cezîre-i merkûmede vâki' sâ'ire kazâlar ahâlîlerine tahmîllerine göre tevzî' ve tard ve taksîm olunmak bâbında emr-i şerîfim sûret-i istirhâm ve Divân-ı Hümâyûnda muhâfız olan kapudâ ahkâm-ı mürâca'at olundukda Mora muhassılı olanlar iktizâ iden zâd ve zehâyirini Gördüs'den Trablusca'ya varınca esnâ-yi râhda olan ancak Gördüs ve Ayapetros ve Trablusca kazâlarına tahmîl idüb bu vecîhle ahâlîlerine gadr olduğü ihbâr

olunmağla, fima-ba'd emr-i şerîf ile vâki' olan tekâlif bi'l-cümle Mora cezâresine cedd-i evsat üzere 'ale's-seviye tard ve tevzî' olunub ta'arruz ve tasviye husûsuna riâyat ve ber-vech-i muharrer emr-i şerîf ile tevzî' olunan tekâlif dahi bi'l-cümle cezâre-i mezbûrede vâki' tekâlif alınmak icâb ider. Emvâl ve arâzî mutasarrıfı olanlardan alâ ve evsat ve ednâ ibtidâsından alâ'l seviye emr-i defter-i mûcibince cem' ve tahsîl olunması husûsuna dikkat ve cedd-i i'tida iden hâricî tavr ve hareketden müba'adet ve mazmûn-ı münîf-i dâima düstûr'ül a'mâl tutulmak için emr-i şerîfimin bir sûret-i mahkemede sicillât-ı kayd u bend olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana ve zikr olunan kazâların kuzât ve nüvvâbına hitaben iş bu sene-i mübârek-i şevvâlînin evâsıt-ı tarihiyle ma'rûf ber-vech-i muharrer emr-i şerîfe verildikde mestûr ve mukayyed bulunmağın. Mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince vâki' olan tekâlifatda cedd-i i'tida üzere hareket ve bi'l-cümle kazâlar ahâlîlerine şürût üzere tard ve tevzî' ile merâsim-i seviyeye riâyat olunub bu husûslarda dahi bir ferd gadr ve himâyet ittigâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/340 Hüküm-1186

Eğil hâkimi dâme uluvvuhû-ya hüküm ki,

Ergani ma'deni etrâfına ve Mâdenciyan muhâfızı için sen ki hâkimi mûmâ-ileyhsin mukaddemâ me'mûr oluna-gelüb ancak kırk beş tarihinde sefere me'mûr ola-geldüğünde etrâfı ma'den muhafazadan hâli olmağla Mâdenciyan tâ'ifesi Keban ma'deninden mirâdesinin iştirâsına gitmege kararları olmayub mâdenciyan bir dürlü ve emniyet ve rahatları olmamağla civâr-ı ma'deni muhafazaya muhtâc olmağın rûz-ı hızırdan rûz-ı kasıma varınca muhafaza-i ma'den-i istihdâm olunmak üzere altı aylık üç bin dörd yüz yigirmi gurus 'ulûfe ve ta'yînatları cânib-i mîrîye verilmek şartıyla yüz yigirmi nefer-mânde ve süvârî levendât tahrîr-i civâle ma'den ve mâdenciyan gereği gibi muhafaza ettirilmek üzere emr-i şerîfim verüldüğü mukayyed ve tarih-i merkûmeden beru ma'den-i mezbûr bu vecîhle muhâfıza oluna-gelüb ancak sen ki hâkim-i mûmâ-ileyhsin sefereden ma'dende olmamağla kemâ-fil-evvel ma'den-i muhafazası hizmetine me'mûr olmağın hala ol-havâlîde bulunmak cihetiyle sana ve gayrinize bir dürlü su'ûbet olmadığından mâ'adâ ma'den ve

havâililere gereği gibi muhafaza ve tahrîr oluna-gelen levendâta dahi ihtiyâc kalmayub ‘ulûfe ve zahîre bâhalarını senevi mîrîye üç bin dörd yüz yigirmi gurus dahi sa’y olmağla yüz elli üç senesi mart-ı ibtidâsından sene-i mezbûrun rûz-ı hızırıyye ittirilmesine fîma-ba’d başka levendât tahrîr olunmayub üslûb-ı sâbık üzere ekber-i Çermik hâkimleri ma’den ve havâlisi muhafazası hizmetine me’mûr kılınub fîma-ba’d ‘azl ve nasb Diyarbekir vâlileri taraflarında olmayub ma’den eminleri ‘ârzlarıyla olmak ve ma’dencileri gereği gibi muhafaza eylemek şartıyla emr-i şerîfim verilmek recâsını sâbık Ergani ma’den emini vekîli Kıdvetü’l emâcid ve’l a’yân Numan zîde mecdûhû i’lâm itmegin fî-nefs-il evâmîr’ül-yevm sizin sefere me’mûriyeti olmağa üslûb-ı sâbık üzere muhâfıza-i ma’den-i me’mûr kılındığın halde levendât tahrîrata ihtiyâc kalmayub tekabülüyle mîrîye dahi senevi üç bin dört yüz yigirmi gurus sa’y olunmağın, mûmâ-ileyh i’lâm-ı mûcibince yüz elli üç senesi mart-ı ibtidâsından sene-i mezbûrun rûz-ı hızırları ibtidâsında fîma-ba’d levendât tahrîr olunmayub sen ki Eğil hâkimi mûmâ-ileyhsin ma’den ve havâlisi muhafazası hizmeti me’mûr kılınub ‘azl ve nasbın Diyarbekir vâlileri taraflarından olmayub ma’den eminleri ‘ârziyle olmak üzere ma’den ve umûr-u ticaret gereği gibi muhâfıza eylemek şartıyla senin Çermik hâkim-i mûmâ-ileyhin me’mûriyeti için başka başka Divân-ı Hümayûnum tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında iftihârü’l-ümera ve’l-ekâbir bi’l-fi’il baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i’lâm etmegin i’lâm-ı mûcibince amel ve hareket etmeniz için fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/340 Hüküm-1187

Bir sûreti,

Çermik hâkimine.

Sayfa/340 Hüküm-1188

Şâm-ı şerîf’e yeniçeriler zâbıtı Çorbacıbaşı Ahmed zîde mecdûhûye hüküm ki,

Bâ-fermân-ı ‘âlî-şân Şâm-ı şerîfi muhafazasına me’mûr olan Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından altmış yedi ve yetmiş beş ve seksen beş cemâ‘atler

ile yigirmi beş bölük ve beşinci sekban, beş aded ortaların henüz meşâta-î şitâ ile bunlara zâbitân ve neferâtına kemâl-i şeftetdarı ve sıyânet-i hâlleri için hevâler-i i'tidâl bulununcaya değin bir mübâşir mahalle meks ve ârâmlarına müsa'âde olunması müstahak getirilub ve şehri Antakya'nın sâ'ire kıyâs havası mu'tedil ve sâ'ir umûrlarında dahi merâhim çekilmeyub müster'î havaları düzelince meks itdirileceği mahall ve münâsib oldukdan nâşî inşâallâhu te'âlâ salifü'z-zikr ortaları yanına isticdâtı ve mu'tekilen bulunduğu mahallden medine-i Antakya'ya varılub vech-i meşrûh üzere medine-i mezbûrede meks ve ârâm eylemeniz fermânım olunmağın, (boş) ile irsâl olduğu inşâallâhu te'âlâ vusûlünde serlerine maan zikr olunan ortaların çorbacıları ve odabaşları ve sâ'ir zâbitânımsız 'umûmen neferâtınız ile inşâallâhu te'âlâ meşâta-î şitâ geçüb hevâler-i i'tidâl gelinceye dek sıyâneten ve üzerinizde zâbit nasb olunan turnacıbaşı mûmâ-ileyh Ahmed hüsn-ü? ma'nâyla ve cümlelizin terkiât ahvâlleri için meks etdirilmek, mübâşir şehir-i Antakya'nın havası mu'tedil ve sâ'ir hâllerince cihetiyle dahi merahemet arı mahall olmağla anda meks ve sen ki zâbitı mûmâ-ileyhsin tekrâr dahi emr u haberi vârid olmadıkça yerinizden hareket itmeyüb, nâ-maraz harekete mücânebet eyleyesiz deyü Dergâh-ı mu'allâma yeniçeriler ağası ola(n) vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene 1153

Sayfa/340 Hüküm-1189

Sâbık Belgrad muhâfızı olub bundan makdem serî'an Âsitâne-i sa'âdetime vâsıl fermân olan Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen seyr-i serî' ile bir an akdem der-sa'âdetime gelmek bâbında bundan evvel emr-i şerîfim sâdır olmuş idi. Derya kapudânı olan vezîrim Süleyman Paşa'ya bi-emrullâhi te'âlâ iş bu mâh zilkadenin on birinci gecesi fevt olub ba'de celb ve da'vetde olan derya kapudânlığı avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden kemâkân tevcîh ve ihsân-u hümâyûnum oldukdan nâşî bulunduğu mahallden zâbit ve sekban-ı menzil ile 'ale'l-cenâhi'l isti'câl vusûle müsâra'at ve ibzâr itmek için te'kîd ve isti'câlen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsal olmuştur. İmdi ne mahallde sana vâsıl olur ise ağırlığını gerü bırağub anlara

değin gelmek vecîhle gezen zâbıt ve sekban-ı menzil ile iki konağı bir ederek bir kadem akdem ‘aceleten ve serî’an der-sa‘âdetime vusûl-u mübâderet ve batâet ve rehâvete ruhsât ve cevâzdan müba‘adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/341 Hüküm-1190

Ankara kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Rişvan aşâyirinden Okçuyanli cemâ’atinde Monla Mehmed nâm kimesne kabileleriyle bu sene-i mübâreke Sivas kurbuna mürûrleri esnâsından ol-vakit beylerbeyisi Murtaza Paşa’nın başbölükbaşısı (boş) nâm kimesne hilâf-ı şer’î şerîfe mezbûr-u ahz ve bakırcak on aded develeri alub mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe teslim idüb deyü mezbûr bundan akdem der-‘âlîyye’me gelüb iştikâ iderken, mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin develeri redd olunmak için emr-i ‘âlî ısdâr ve irsâl olundukda mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin âdem-i ita‘âtinden nâşî bir kaç gün mürûri ‘avk u te’hîr ve ba‘de kendü develerini amel-mânde dört deve tekâlif ve Sivas mahkemesine on aded deveyi aldım deyü hüccet virmesini ibrâm ve el-Hâc ve mezbûr dahi kendü develerini bi’t-tamam almadıkça hüccet virmem deyü cevâb itmegin. O develeri dahi virmeyub ba‘zı e‘zâr vahiye-yi müş’ir mektûb ile mezbûrun i‘ade ve mezbûrun develerine mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin zimmetine kalub ve mîr-i mîrân mûmâ-ileyh hâlâ Ankara sancağı mutasarrıfı olmağla şer‘le görölüb ber-minvâl-i muharrer bakırcak olunan develeri merkûm alı-verilüb ihkâk-ı hak ve hilâf-ı şer’î şerîfe te‘allül ve muhâlefet itdirilmemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde sen ki nâ’ib-i mûmâ-ileyhsin mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin vekîlini meclis-i şer‘le ihzâr ve terâfû‘ ba‘dehu bir def‘a şer‘le görölmeyüb hâsıl olunmamağın ahvâllerin tamamen hak üzere tefhiz idüb göresin i‘lâm olunduğı üzere ise ol-bâbda muktezâ-yı şer’î kavimle amel idüb dahi vech-i meşrûh üzere mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin zimmetinde sabit olan ol-mikdâr develerin hüküm idüb merkûm alı-verub icrâ-i şer‘ ve ihkâk-ı hak eyleyüb hilâf-ı şer’î şerîfime te‘allül ve tereddüt itdirilmemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene 1153

Sayfa/341 Hüküm-1191

Bu def'a Rum ili beylerbeyliği pâyesiyle Şâm-ı şerîf kılınub kal'a-i Cedid muhafazası şartıyla Kefe beylerbeyisi olan Ahmed Paşa dâmet mu'llâya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen yarar ve kâr-güzâr ve 'uhdene ihâle kılınan umûr ve husûsusların tesviye ve temşiyetine hesâb-ı iktidâr olub her vecîhle şâyeste-i âtîfet vabeste-i 'inâyet olduğın cenâb-ı imaret cânib-i eyâlet-i nasb sa'âdet-i iktisâb bi'l-fi'l Kırım hânı olan Selâmet Giray Hân dâmet mu'allâya inhâ' etmeleriyle ile hân müşârün-ileyh iltimâslarına binâen avârık-ı celiye-i pâdişâhânemden şân ve menzilin Rum ili beylerbeyliği pâyesiyle terfî' ve i'lâm ve kal'a-i Cedid muhafazası şartıyla Kefe eyâletine dahi kemâkân sana ibkâ kılınmağla bir karar sâbık hizmeti muhafazaya kıyâm eylemekle fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde eyâlet-i mezbûrede zâbt u rabt kal'a ve memleket-i kıyâm ve mübâderet ve hân müşârün-ileyhin emr u berâtına muvâfakat iderek vâki' olan umûr ve husûsun edâ ve temşiyetine ve ahvâlîne ve neferât-ı ve ehl-i kal'a ile dahi hısn-ı sülûk ve iltifâta bezl-i miknet ve müsaade mezkûr irâyedine sarf-ı himmet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene 1153

Sayfa/341 Hüküm-1192

Ber-vech-i arpalık Kocaeli sancağı mutasarrıfı ve İznikmid ve Gekbuze kazâlarının yeniçeri zâbıtı ve a'yânlarına hüküm ki,

Cânib-i İran'dan bu def'a der-sa'âdetime gelecek İran elçisinin geleceği mahallerde olan vezâretü ve hükkâmın mîrîye-yi kethüdâlarını kapuların halkı ve mehterahâneleriyle ta'yîn ve re's hudûdlarını istikbâl ettirmek ve makarr hükûmetlerine geldikde yemeklik tertîb ve re's pakça donanmış ihdâsıyla ikram ve tefkîr itmek husûsları için bundan akdem evâmir-i şerîfim tenbîh-i lâzım gelmek tevcîh olunmuşdi. El-halat-ü hâzihî elçi-i mûmâ-ileyhin vürûdu kârin olmağla Kocaeli sancağının dahi re's hudûduna istikbâle lâzım gelüb lâkin sen mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin seninde dad-u ihdâsı husûs-ı 'avf olunmağla, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde siz dahi kethüdâsı müstevhi kapun halkı ve sâ'ir mehterhânen ile techîz ve kazâ-i İznikmid'in zâbıtı ve a'yânların bi'l-cümle mükemmel darb u harbiyle

ihrâc edüb kethüdânın mu‘âtabıyla vakitli re’s hudûdunda olan mahalle îsâl ve anda istikbâl ider hareketten sonra esnâ-yi râhda edebâne hareket birle elçi-i mûmâ-ileyhin gelmeleri tenbîh ve gezen dahi makarr hükûmetinde bir münâsib mahallde yemeklik tertîb ve ‘unvân mîr-i mîrânına ve hizmetinde mezkûr olmağa sa’y hâmil eylesin ve şarkı Gekbuze kasabasının zâbitân ve a’yânısız siz dahi bilâ ve i‘lâ iden ve tastiriniz ile cümleiniz kalkub İznikmid’e varub elçi-i mûmâ-ileyh üzere istikbâl ve Gekbuze dek teşebbu‘ ve îsâl ve kasabanızı ‘icâvet edinceye dek tevkîr ve ikrama sa’y ve be-mehâl idüb ve edebâne hareket ve hilâfına gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene 1153

Sayfa/342 Hüküm-1193

Edirne monlasına ve Bostâncıbaşısına ve İsmail kadısına ve İsmail’den Âsitâne-i sa‘âdetime gelince Moskov elçisi mürûr iden sâ’ir kazâların kuzât ve nüvvâbına ve İsmail monlasına ve zikr olunan kazâların a’yân’ına hüküm ki,

Moskov elçisinin mihmândârı olan kapucıbaşı Ali zîde mecdûhünün elçi-i mûmâ-ileyhin dâiresine ve ta’yînat için taraf-ı mîrîden olmak üzere akçesini verüb mübâya‘a eylediği zahîre mâ‘adâ zikr olunan kazâlar tarafında meccânen ne mikdâr nesne alınmıştır. Hüccet-i ve hakîkatine ma‘lûm olmak fermânım olunmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfimle ısdâr ve (boş) ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz ber-vech-i muharrer elçi-i mûmâ-ileyhin dâiresi ve ta’yînatı için kapucıbaşı mûmâ-ileyhin taraf-ı mîrîden akçesini verub mübâya‘a eylediği zahîreden ve mâ‘adâ her birinizin kazâlarından meccânen ne-mikdâr-ı zahîre ve araba ve bârgîr verilmiştir ve zahîre bedeli veyahut araba ve bârgîr verilmiştir ve zahîre bedeli veyahut araba ve bârgîr mukâbil akçe verilmiştir. Gereği gibi dikkat ve tahrîr ile tefahhus virmekden nâşî mektûm ve muhakki kalmamak ve meccânen verilen şeyler ziyâde ve noksân olmamak ve sonra hilâf-ı zuhûr etmemek vechiyle bu def’a giden mübâşir mûmâ-ileyh mâ‘rifetiyle cümlesine ta’yîn dâhil itdikden sonra her bir kazâdan meccânen verilenlerin mâl-ı madde alâ’l vech el-kadı defter ve mehâz ve mahtûm defter-i kazâyâ tevzî‘ mübâşire teslîm ve defter-i merkûmun nâ’ib için keyfiyeti dahi ‘ârz u i‘lâm ve mübâşir ile mu‘âccelen der-sa‘âdetime irsâl eyleyub ziyâde ve noksân yazılmadan ve sonra hilâf-ı zuhûr idecek tahrîr iden gâyetü’l-gâye

ittigâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene 1153

Sayfa/342 Hüküm-1194

Tersâne-i ‘Âmirem kapudânlarından bundan akdem Şehbaz-ı bahr-i kapudân Cevahîr demekle ma‘rûf olup bu def‘a yine Şehbaz-ı bahr-i kalyona kapudân nasb olunan Selanikli Mustafa Kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Bahr-i Sefîd muhafazası için mukaddemâ ihrâc-ı fermân üzere elli bir yaldızlı Şam’ın kılıçlı kalyon kapudânı olan Küçük Ahmed Kapudân zîde kadruhûye riyâllık tevcih ve Şehbaz-ı bahr-i nâm karavela ile ‘aceleten Bahr-i Sefid’e irsâl olunmuşdi. Bu def‘a kalyonu merkûm tamamen techîz ve tekmîl ve sâdır olan fermân-ı ‘âlî mûcibince zikr olunan yaldızlı Şam’ın kılıçlı kalyonun riyâle-i mercû‘ olmak üzere kapudân mûmâ-ileyh bulunduğu mahalle irsâl ve kapudân mezbûra teslîm olunduktan sonra riyâle-i kapudân süvâr olduğuna Şehbaz-ı bahr-i kalyonuna sen süvâr olup riyâle-i mezbûre ma‘iyyetine geşt ü güzâr ve re’iyle hareket eylemek için me’mûriyetin hâvî emr-i şerîfim sudûruna hâlâ derya kapudân vekîli el-Hâc Muhtar zîde mecdühû i‘lâm itmekde vech-i meşrûh üzere amel eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/342 Hüküm-1195

Florina kadısına hüküm ki,

Florina kazâsına tabi‘ olan Fatiha kariyelerinden Boğala nâm kariye ahâlîlerinden Zeynel bin Abdülkerim ve Abdi bin Hüseyin ve Rüstem bin Murâd ve Halil bin Osman ve Mehmed bin İbrahim ve Latif bin Ali ve Hasan bin Mustafa ve Mehmed bin Mahmud ve Süleyman bin Halil ve Salih bin Hasan ve İbrahim bin Ali ve Şakîr bin Osman ve Mustafa bin Yusuf ve Musli bin Ahmed ve Mahmud bin Hasan ve diğer Salih bin Hasan ve Mustafa bin Ahmed ve Mehmet bin İbrahim ve İbrahim bin Ali ve sâ’ir hüccet-i şer’iyede muharrer’ül esâmî sefid bundan akdem kazâ-i mezbûreye tabi‘ karyeler civarında vâki‘ Battal nâm kariye reâyaları üzerlerine hücum ve bin yüz kırk bir senesinden emvâl ve eşyâları nehb ve gâret ve

‘iyallerine fî‘il-i şenî‘ misillû hıyânet ve mel‘anete cesâret etmeleriyle Rum ili vâlisi tarafından gelen mübâşir mâ‘rifeti ve mâ‘rifeti şer‘le fima-ba‘d reâya-yı karye-i mezkûreye îsâl zarar ve hasâret etmemek üzere câneb-i mîrîyeye dört kese akçe nezîr-i müteahhid oldukları müş‘ir taraf-ı şer‘den kayd edilen hüccet-i şer‘iye sene-i mezbûre-i muharreminde baş muhasebeye kayd olunmuşken, eşkıyâ-yı merkûmun talebinde deyinlerinde merkûz olan habâ‘ise muktezâsınca yine kendü hâllerinden olmayub reâya-yı merkûmunun tekrâr karyelerini basub dört buçuk kese akçe mikdâr-ı emvâl ve eşyâların gasb ve gâret ve üç neferiniz kızlarını bekârlarını izâle ve sâ‘ir ‘abaletlerine dahi fî‘il-i şenî‘ ve bir iki nefer ‘iyâli tüfenk ile darb ve mecrûh eyleyub bu misillû mel‘anet ve habâllerinin nihayeti olmaduğu ahâlî-i vilâyete haber vermeleriyle hâssa Bosnalı haskirlerinden mahsûsen bir mübâşir ta‘yîn ve irsâl olunub, şekâvet mezbûrenin gasb ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâları reâyaları ba‘de’l sübût şer‘le kendülerinden tahsîl ve fima-ba‘d kendü hâllerinden bir ferdi ihzâr itmemek şartıyla müceddeden kâvî nezîre-i kıt‘â olunmak üzere istirhâm eyledikleri Florina vâlisi İmamzâde Osman zîde fazlühû ‘ârz itmekle hâssı Bosnalı haskirde mükemmel alâ bir mübâşir ta‘yîn ve mahalline irsâl olunub vardukda mâ‘rifet-i şer‘ ve zâbıtları mâ‘rifetiyle eşkıyâ-yı merkûmun ahz ve zimmetlerinde sübût olan hukuk-u i‘bâd ba‘de’l sübût’ül-şer‘i tahsîl ve ashâbına redd ve teslîm ve mukaddemâ müteahhid olunduğu dört kise akçe nezîrleri dahi mîr-i içün tahsîl olduktan sonra içlerinden masdar-ı ve şekâvet ve hıyânet olunduğu muhakeme-i meclis olunub haklarında lâzım gelen tediyye-i şer‘îyeleri icrâ olunmak içün keyfiyetleri der-sa‘âdete i‘lâm ve yaftalarıyla fima-ba‘d kendü hâllerinden olub hilâf-ı şer‘ ve fermân-ı bir ferdin ihzâr eylememeleri şartıyla müceddeden kâvî nezîre-i kıt‘â ve hüccet-i şer‘ine olunmak üzere Divân-ı Hümâyûn tarafından emr-i şerîfîm tahrîr ve baş muhasebeye ilm-ü haber ve kaimesi verilmek bâbında bi’l-fî‘il baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i‘lâm itmekle i‘lâmı mûcibince amel olunmak içün yazılmışdır

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/343

Der-zamân-ı sadr-ı sadûr’ül-vüzerâ hâzret-i el-Hâc Ahmed Paşa YesserAllâhu mâ-yeşâ’ ve fî eyyan-ı hâzret-i Mehmed Ragıp Efendi re’isü’l-küttâb tâla bekâhû fî evâsıt-ı zilkade sene sâlis ve hamsin ve mi’ete ve elf.

Sayfa/343 Hüküm-1196

Taşözü ve (boş) cezâreleri nâ'iblerine hüküm ki,

Derya kapudânlığı hizmetinde istihdâm olunan vezîr-i â'zâm ve mîr-i mîrân fehamın taraflarından zâbt olunmak üzere ta'yîn ve tahsis olunan Taşözü-ili hâslar kalemi kapudânın ihrâc olunan defterde Mısır'da Cezâyir'in min-haysü'l-mecmû' yigirmi sekiz bin altı yüz otuz bir gurus mâl olduğu ve kezâlik havâss-ı hümayûnum 'âidâtından olub emvâl-i ma'iyyetiyle cizye şer'îleri kapudân paşalar mâ'rifetiyle cem' ve tahsîl oluna-gelen Cezâyir'in mâlları dahi yigirmi iki bin dört yüz on yedi gurus ile mukayyed meblağ-ı merkûmun dahi dokuz bin sekiz yüz yedi gurus taraflarından hâss olmak üzere zâbt olunan mukâta'anın mâl olan yigirmi sekiz bin altı yüz otuz bir gurus zâm olundukda min-haysü'l-mecmû' kapudânlık hâssı kırk sekiz bin iki yüz otuz beş gurus ve iltizâma zâbt eyledikleri ba'zı Cezâyir cizyesi maktu'atıyla sâ'ir-i 'âidât mâlından on iki bin altı yüz on gurus hazîne-i âmirem irsâliyesinden olduğu mahallinden ihrâc olunub, lâkin gerek aynı hâssı olmak üzere taraflarından zâbt olunan ve gerek havâss-ı hümayûnumdan olub kapudân paşalara iltizâm olunan Cezâyir'in mâl-ı mukayyetlerinin za'fî mertebesi fâiz ve nemâsı olduğu ecilde bir bahârdan olduğuna binâen hâssı olmak üzere kendülere mahsûs olan Cezâyir'in birisine ifrâz olduğu sudûret-i derya kapudânlarının hâsları mâlına gerü terakkî 'ârz-ı olunmak yahud iltizâm olunan havâss-ı hümayûnum irsâliyesinin tenzil iddi'âsına vesîle olacak halde melhûz olunmağla binâen 'âlîyye dört yük elli bin akçe mâl ile mukayyed Taşözü ve tüvâlîğı Cezîresi kapudân paşalık hâssından ifrâz kitabhâne-i hümayûnuma vâkıf olmak üzere tevkî' kalemiyle mahall ve makarr tashîhi olunmak fermânım olub ve fi'l-hakikat zikr olunan Cezâyir'in mukayyed olan mâl-ı mu'ayyenlerinin za'fî mertebesi fâiz ve nemâsı olduğuna binâen ihrâc olunan Taşözü cezîresi mâl-ı mukâbil irsâliyeden tenzil iddi'âsına meşru' olunur ise bir dürlü müsaade olunmamak şartıyla zikr olunan Taşözü ve tüvâlîğı cezîresi kapudân paşalık hâssında ifrâz ve kitabhâne-i hümayûnum vakfına ve vakfiyet-i vecîhle tevkî kalemiyle mahall-i tashîhim olunmak için iftihârü'l-ümera ve'l-ekâbir bi'l-fi'îl baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i'lâm itmegin zikr olunan Cezâyir'in mâl-ı mu'ayyenlerinin za'fî mertebesi fâiz ve nemâsı olduğuna binâen ifrâz olunan Taşözü cezîresi mâl-ı mu'ayyenleriyle irsâliyeden tenzil iddi'âsına şürû' olunur ise bir dürlü müsaade olunmak şartıyla zikr olunan Taşözü ve tüvâlîğı cezîresi

kapudân paşalık hâssından ifrâz ve kitabhâne-i hümayûnum vakfına vakfiyet vechiyle mahall-i bin yüz elli üç senesi zilkadesinin on sekizinci gününe tevkî‘ kalemiyle tahsisi olunub Defterhâne-i ‘âmîremden memhûr sûret-i icmâl verilmekle vech-i meşrûh üzere müstakilen taraf-ı vakfından zâbt u rabt olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/344 Hüküm-1197

Dergâh-ı mu‘allâm kapucu başlığı pâyesi olub Sinop kalyon inşasına me‘mûr sa‘atçı? Paşazâde Mustafa dâme mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin inşasına me‘mûr olduğu iki kıt‘â mîr-i kalyonların bir kıt‘ası inşâ olunub imâra olduğu ve dengirinin dahi ihtimâm emr-i inşası kaviyyen hitâm-pezîr olunacağı tarafından ihbâr olunub lâkin zikr olunan kalyonların ibtidâ-i bahârda tersâne ‘uhdesinde mevcûd bulunmaları akdem mühimmâtta olmağdan nâşî itmâm keyfiyet-i inşâ ile bi-avnî te‘âlâ evvel bahârdan Tersâne-i ‘Âmirem’de mevcûd bulunmaları fermânım olmağın te‘kîden ve isti‘câlen mahsûsa iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur imdi vusûlünde husûsu mezbûrun ta‘mîrin mühimm ve müsta‘cil itdüğüne ba‘de’l mülâhaza terk-i ârâm ve rahat ve şebî ve rûz teşmîr-i sak vakt u kıbel-i bahâra dek itmâm umûr-u inşââtıyla ibtidâ-i bahârda zikr olunan iki kıt‘â kalyonların bi-avnî te‘âlâ Tersâne-i ‘Âmirem’de mevcûd bulunmalarına bezl-i tâb takım eylesin mar-üz’zikr kalyonların evvel bahârda tevcîh olmalarına irade-i ‘âlîyyem ta‘lik itmişken şöyle ki sa‘âdetimi ihmâl ve sakat ve iğmâz ve tekâsül hasbiyle vakt-i merkûma dek sâlifü’z-zikr kalyonları Tersâne-i ‘Âmireme gelmeyecek olur ise sonra irâd idecegi e‘zâr ve alâ bir dürlü altuna olunmayub itâb eyleme giriftâr ve bu ana dek sübût iden hizmetinin muvakkat kabul-i kârin olamayub millette cüzî’ ve hasâr olacağın muhakkak ve muharrerdir ana göre itmâm-ı tam kabil ve itmâm ile me‘mûrun sünûd idecek el-tâkat seniyyeme dahi tedbîr ve te‘kil idüb ser-mû kusûr ve rehâvetine gâyetü’l-gâye gadr ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene 1153

Sayfa/344 Hüküm-1198

Kocaeli sancağı mutasarrıfına ve İznikmid, Vidin tarafında vâki‘ Hersek kadılarına ve İznikmid’de yeniçeri zâbıtına ve sâ’ir zâbıtâna hüküm ki,

Âsitâne-i sa‘âdetim ahâlisini ber-vech-i mezâhimedden sıyâneti ve taşra memleketleri dahi ‘ârazî-i tahrîrinin vakt-i içün fîma-ba’d bilâ fermân-ı İstanbul okucu gelmemek üzere bundan akdem ekîd ve sedid maraza ve meşrûh evâmir-i şerîfimle etrâfı ve eknâf-ı tenbîh u te‘kîd olunmuşken vülât ve hükkâmın âdem-i takib-i ve ihtimâmlarında nâşî bu anda bilâ fermân yine ceste ceste okucunun vürûd-i mesmû‘â ve meşhûd olmağla bunla emr-i ehemmdede ihmâl ve tekâsül zuhûr idenlerin eseri cezâ ile haklarından gelinmek lâzım gelmişken bu def‘a cümleye rakde-i gafletden îkâz içün yalnız ibrâz ve tehdîd ile iktifâ olunmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde siz ki mîr-i mîrân ve sâ’ir mûmâ-ileyhimsiz cümleiniz bu mühimm hâtırda mîr-i mezbûra ve tasrîr üzere hareket ve cânib-i iğmâz ve ta‘âmiyeye meyl u in‘itâfdan müba‘adet ve bi’l-ittifâk cevâben hükûmetinizde dâima tecessüs ve tefahhusuna dikkat iderek o güne bilâ fermân İstanbul’a gelmeği murâd iden okucuların berren ve bahren mürûrlarına ruhsât vermeyub her birinize havze-i hükûmetinizde vâki‘ beru bahârda olan memeler tahkîm-i sedd u bend ve gelmeği murâd idenleri alâ eser hem gerü vilâyetlerine ircâ‘ ile gelmede men‘ ve sedd ba‘de’l-yevm bilâ fermân okucu gelmemesi husûsuna haber-i vech eyleyesiz. Bundan böyle bu husûsa serî‘an ve ‘acelelen teftîş olunur. Şöyle ki bilâ fermân bir aded okucunun bu câniblere geldiği haberi alınur ise eğerce gelenlerdin ba‘de’l-takrîr vilâyetlerine iâde olunacakları husûsları içün herkangınızın hudûd-i dâhilinde gerek berren ve gerek bahren mürûr itmiş ise o kazâsının vülât ve zâbıtına bilâ terdîd ukûbet eyleye. Yine giriftâr olacaklarından muhakkak ve mukarrer olmağla ana göre hareket ve hilâfına gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/344 Hüküm-1199

Bir sûreti,

Edirne monlasına ve Kırkkilise sancağı Tekke ve Edirne bostâncıbaşısına ve Kırkkilise nâ’ibine ve Edirne’nin yeniçeri zâbıtâna ancak berren gelenlerin sa’y içün

Sayfa/344 Hüküm-1200

Bir sûreti,

Tekfurdağı ve Erikli ve Gelibolu ve Boğazhisârların ve İnöz nâ'iblerine Tekfurdağı ve Gelibolu'da olan yeniçeri zâbitlarına ve sâ'ir zâbitân ve iskele eminlerine

Sayfa/344 Hüküm-1201

Bir sûreti,

Melant? Leventlerine?

Mirayî? ve Mihaliç ve Artirik? ve Çardak? ve Velasek? ve Pandram? ve sâ'ir zâbitânın ve kuzât ve nüvvablarına ve yeniçeri serdârlarına ve sâ'ir zâbitân ve iskele eminlerine

Boğazhisârlara varınca Anadolu sevahillerinde vaki' olan

Tertîb olunub zirde-i sahtı üzere kayd olunmuştur.

Sayfa/344 Hüküm-1202

Lefkoşa monlasına cezîre-i Kıbrıs'a vâki' kadılara hüküm ki,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem nazım-ı menâzimi'l-ümem vezîr-i â'zâm el-Hâc Mehmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhûnun taraflarından eyâlet-i Kıbrıs muhasıllığı ve defterdârlığı ve yeniçeri ağalığı ve alaybeyleri avdetlerine ma'an zâbt itmek üzere mâl ve kalemisini virmek şartıyla iş bu bin yüz elli dört senesi muharrem ibtidâsından bir sene tamamına değin müceddeden bâ-hatt-ı hümayûn şevket-makrûn Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlığı 'inâyet ve ihsân olan Hasan dâme mecdûhüye vezîr-i â'zâm müşârün-ileyh tarafından der-'uhde ve iltizâm ve kapucibaşı mûmâ-ileyh dahi ber-vech-i muharrer kavl ve iltizâm idüb muhasıllığı merkûm-i tevâbi' ve livâ hakkıyla oldukların üzere ber-vech-i serbest-i zâbt u rabt edüb âherden müdâhale ve mukâraza olunmayub ve bu vezîr-i â'zâm müşârün-ileyh taraflarından memhûr-i temessük verilmekle siz ki mevlânâ-i mûmâ-ileyhimsiz muhasıllığı merkûm-i mu'allâm ve levâhıkıyla seneyi mezbûre-i muharrem ibtidâsında ber-vech-i sene tamamına değin ta'yîn olan mâl ve kalemisini virmek şartıyla kapucibaşı mîr-i mûmâ-ileyh

ocaklıların üzerine ber-vech-i serbesti zâbt u rabt itdirub âherden vech-i mine'l-vücûh müdâhale ve ta'addî mîrîden kapucuların men' ve def'lerine ihtimâm-ı tâmm ve hilâfından ittigâyı ictinâb olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/345 Hüküm-1203

Silistre kadısına ve mütesellimine hüküm ki,

Silistre sâkinlerinden zaleme ve cebâbireden Verseli oğlu Hacı Mustafa nâm şakî celbinden merkûz olan hıyâneti ve hilâfında icrây-ı meçhul olduğuna binâen dâima zâlîme mu'ayyen ve mazluma kahrının olarak Vedîa-tullah olan fukarâ-yı reâyat enva' güne mezâlim ve ta'addîyata cesâret ve husûs-ı fermânım olan meblağ-ı zehâyiri onu on sekizden ziyâde aldığından gayri şinikçi ve ölçüsü akçesi nâmıyla fukarânın hanemanların bir yere sâ'at ve mübâya'anın mîrîlerini dahi vormeyub emvâl-i mîrîyeye ekl u belğ ve cevri ve birle deyni ibkâ'a mutasarrıfı olduğu mukaddemâ i'lâm olundukda hukuk-i 'ibâdın ashâbına redd için bi-def'âaten sâdır olan evâmir-i 'âlîyye'mle mahsûsa kapucubaşı mübâşir ta'yîn olmuşken kesret-i 'avnından nâşî mu'temin münîfesi icrâ olunamayub bi'l-âhire Silistre Kal'a'sında kal'a-bend için vârid olan emr-i şerîfimle sen ki mütesellim mûmâ-ileyhsin ahz ve kal'a'da habs olduğunun haberi vâsıl olub ise istikâne hâli için sırran ve 'alenen keyfiyeti tahaffuz olundukda zâlim-i mezbûrun fukâraya ve mîrîyeye gadr ve hasâret bâz olub mazâr-ı iltimâs olduğu ta'yînen ma'lûm olmağla bu makûle beramızın ruy-i 'ârzdan izalesi bâ'is emniyet-i bilâd u 'ibâd olmak hesâbıyla mezbûr Verseli oğlu Hacı Mustafa'nın mahbusen mâ'rifet-i şer'le cezâsı tertîb olunmak fermânım olmağın, mahsusen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz zâlim-i mezbûrun mahbusen mâ'rifet-i şer'le cezâsını mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle tertîb ve icrâ ve emvâl ve eşyâ ve 'ikâr u emlâk ve devâbb ve mevâşî'-hâsıl sâmit ve sakin bir nesnesi mektûm ve defteri? ve defterün ve mahfî kalmamak üzere cümlesine bi'l-tahrîr-i tecessüs birle hârice çıkarub ber-vech-i mukarrer dörd defter ve ser-i maktû'ıyla memhûr defteri mübâşir mûmâ-ileyh ile der-sa'âdetime irsâl ve ba'de ne güne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsını ifâde idüb ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Sayfa/345 Hüküm-1204

Karaman vâlisine Niğde sancağında Karahisâr ve İncesu ve Develü ve Yahyalu ve Beyşehir sancağına Bozkır ve Kaşıklı kuzâtlarına hüküm ki,

Der-sa‘âdetime gelmek üzere olan İran elçisinin rûzmerre ta‘yînatı için baş muhasebeden verilen sûret-i defter-i mûcibince esnâ-yi râhda vâki‘ eyâleti ve elviye-yi kazâları ahâlîlerinin tekâlîflerlerine tevzî‘ olmak üzere eyâlet-i Karaman sancâklarına iki kıt‘â evâmir-i ‘âlîyye’me matlûb ecnâs-ı zehâyirden Niğde sancağında vâki‘ kazâ-i mezbûrundan ve Beyşehir sancağına vâki‘ zıkr olunan kazâlar ahâlîlerinin sihâmlarına isabet iden zehâyiri elçi-i mûmâ-ileyh nüzul idecek menzillerde kabzına me’mûra teslîm eylemeleri için sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından mütevârid buyurılırlar ile mübâşirleri ta‘yîn ve irsâl olundukda kemâl-i ru‘unet huşûnetlerimden nâşî itâ‘at ve ısdâr itmeyüb, umûrun mühimminin te‘âtîline ve elçi-i mûmâ-ileyh hudûduna ve müzayakasına bâ‘is olduklarında gayri emr-i şerîfimle Karaman vâlîlerine ta‘yîn ve tahsis kılınan imdâd-ı hazariyyeden Bozkır ahâlîleri iktizâ iden hâslarına edâ-i muhâlefet idüb ve kendülerden iddi‘â-yı hukuk idenlerin haklarında ibtâl ve mübâşir gönderilirken müdâfa‘adan imtinâ eylediklerinden binâen gerek zıkr olunan zehâyirin ve gerek imdâd-ı hazariyyenin tahsîli bir dürlü der-imkânnet olunmayub ve ol-makûle âdem-i ita‘âtleri zahîr üzere kimesnelerden tâ’dîl ve güşmallerine müsamaha olduğu sûretde sâ‘irelerine dahi sirayet ile fîma-ba’d evâmir-i şerîfimle matlûb olan tekâlîfin tahsîl ve evâmir-i ‘âlîyye’min icrâ ve ikâza ve emr-i müşkil olacağı bir bedîhî olmağla salîfû’z-zıkr kazâlar ahâlîlerinin elçi-i zahîresinde iktizâ iden hisseleri ve kezâlik Bozkır kazâsı ahâlîlerinin imdâd-ı hazariyye ve zehâyir-i hissesi alâ-eyyi-hâl tahsîl ve elçilerinin inâd ve muhâlefet üzere olanları güşmal veya te’cir olunmak için emr-i şerîfim sudûreti sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin istid‘â ve ber-vech-i meşrûh zehâyir-i mezkûrunun tahsîl ve inâd ve muhâlefet idenlerin iktizâsına göre ahz ve tedbirleri için emr-i şerîfim tahrîr-i bâbında hâlâ baş defterdârım Mustafa Atıf dâme uluvvuhû’ nun i‘lâmı mûcibince fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Sayfa/346 Hüküm-1205

Şâm-ı şerîfi monlası ve muhâkeme serdârı olan Hâkim oğlu Ahmed Çavuş zîde kadruhûye hüküm ki,

Dergâh-ı ‘âlî yeniçerilerinin makarr-ı kadîm olan postal bahâlarına merbut olub kânûn-i kadîm üzere zâbt u cem‘ ve tahsîl oluna-gelen Şâm-ı şerîfi de vâki‘ kullukları bundan akdem Şam Ağası mâ‘rifetiyle hâsulu pezirluca gelüb iktizâ-yı vakt u hale göre sâbika Şam Ağası Tunacı Bekir tarafından tevkil eyledikleri Seyyid Osman Çavuş’un illet-i mezâd olunduğundan rü‘yet-i âdem kudretini inhâ’ etmekle vech-i meşrûh üzere kulluk bahânın yerlû yerinden cem‘ ve tahsîl ile ol-tarafda (boş) nâm kimesne yediyle Âsitâneye irsâl ve teslîm olunması için sen ki muhkeme serdârı Hâkim oğlu Ahmed Çavuş zîde kadruhûsun her vecîhle bu husûsa rü‘yetine kadar ve mu‘tehir-i ‘âlîyye olmakla zikr olunan kulluk akçeleri postal bahâyâ merbut olub sıyânet ve himâyet olunarak temşiyetine ve mahallerinden cem‘ ve tahsîl ve merkûm ile bu tarafa irsâle vekîl olmakla bahisu’l şer‘ ve dest-i umûrlarında mu‘âvenet ve postal bahâyı cem‘ ve tahsîl ile lâzım gelen umûrlarına ücretin kimesneye bi-vech ve kânun-i mugâyir dâhil ve ta‘arruz etmemek üzere huşu-su mezbûrun gördürülmesi fermânım olunmağın, sen ki mûmâ-ileyhsin Ahmed Çavuş zîde kadruhûsun sen dahi bilâd-ı tahrîr ve fermân-ı olduğı vecîhle kadîmi postal bahânı merbut-ı Şâm-ı şerîfine vâki‘ kulluklardan cem‘ ve tahsîli lâzım gelen kulluk akçelerini yerlû yerinden cem‘ ve tahsîl ve Âsitâneye’ye irsâl ve tesyîr her vecîhle sa‘y ve ihtimâm ve mukayyed-i tâm ile hudûd-ı müstahsine vücûd getirüb husûs-ı mezbûru görmekden beru görülen olub veyahut rü‘yet ve husûsunda tekâsül edüb nâ-maraz her kişinin istima‘ olunmak lâzım gelmekde mu‘ayyen ve muakkib olacağın emr-i muhakkak olmağla bu bâbda ‘inâyeti ve himâyet ve istikâmet üzere hıdmet-i me’mûr-i rü‘yet ile mugâyir olasın deyü bi’l-fi‘il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene 1153

Sayfa/346 Hüküm-1206

İnebahtı kazâsı muhafazasına kıyâm eyleyen Dergâh-ı mu‘allâm topçuları neferâtın üzerlerine zâbıt olan on yedi cemâ‘atinin Dervîşi Ahmed Çavuş ve Mora Kasteli muhafazasına zâbıt olan yigirmi ikinci cemâ‘atin çorbacısı Hasan ve Kasteli İnebahtı Kal‘a’sı muhafazasında zâbıt olan Dürzi Osman cemâ‘atinin Mustafa Çavuş ve Koron Kal‘a’sı muhafazasına zâbıt olan elli bir cemâ‘atinin Mehmed Çavuş ve Modon Kal‘a’sı muhafazasına zâbıt olan kırk birinci cemâ‘atin Hasan Çavuş zîde kadruhûma hüküm ki,

Kal‘a’yı mezbûrun mevcûd top ve havan ve kundak ve tekerlek ve ahen dingil ve yuvarlak ve dâne-i humbara ve mühimmât-ı sâ‘ire-i teneviyan aded ve ihbâs vukkiye ve çabları ve karışları tasrihiyle başka ve şikeste olub kıbel-isti‘mâl olmayan topçu top ve havan barça mayalîk için başka mâ‘rifet-i şer‘le siz ki mûmâ-ileyhimsiz mâ‘rifetiniz ile ve ocak tarafından me‘mûr mübâşir ta‘yîn olunan (boş) çavuş mâ‘rifetiyle tahrîr ve ‘ale’l-neferâtı defter olunub mehaza mektûm defteri irsâl bâbında fermân-ı ‘âlî sâdır olmağın, inşâallâhu te‘âlâ selâmet-i birle herhangınızın hidmeti vekâleti ma‘man olduğunuz kal‘a’ya dâhil ve vâsıl olub ise şeref-sudûr olan fermân-ı celîl-i akdem mûcibince kal‘a-yı mezkûrun mevcûd top ve havan ve kundak ve tekerlek ve ahen ve dingil ve yuvarlak ve dâne-i humbara ve mühimmât-ı sâ‘ire-i teneviyan aded ve ihbâs vukkiye ve çabları ve karışları tasrihiyle başka ve şikeste olub kıbel-i isti‘mâl olmayan topçu top ve havan barça mayalîk için başka mâ‘rifet-i şer‘le ve sizin mâ‘rifetiniz ile ve mübâşir merkûm mâ‘rifetiyle başka ‘ale’l-neferât tefâsîlen tahrîr ve defter eyleyüb memhûr ve mûmzâ müfredat defterini mübâşir mûmâ-ileyhe teslîm ve irsâle dikkat-i tâm ve sa‘y ve ihtimâm eyleyub ve mühimmât-ı mezkûre itâ‘at ve iltifât tehâşî ve ihzar eyleyerek mukâbil ve me‘man ve mahfûz mahalde vâz‘ ve gereği gibi hırâset ve sıyâneti mecd ve sâ‘îma olasız deyü hâlâ Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından olub topçubaşı olan Mustafa dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene 1153

Sayfa/346 Hüküm-1207

Anadolu Kal'a'sı muhafazasında mukâbil Dergâh-ı mu'allâm topçuların zâbıtı olan beşinci cemâ'atin Osman Varna Kal'a'sı muhafazasında elli birinci cemâ'atin Mehmed Çavuş ve Nenete Kal'a'sı muhafazasında olan on beşinci cemâ'atin İsmail Çavuş ve Beren Kal'a'sında olub altı cemâ'atin ser-Ahmed Çavuş Ağaçur Kal'a'sı muhafazasında altıncı cemâ'atin Çorbacısı İbrahim ve Gördüs Kal'a'sı muhafazasında yerli topçubaşısı olan zîde kadruhûye hüküm ki,

Kal'a-i mezkûrun mevcûd top ve havan ve kundak ve tekerlek ve ahen dingil ve yuvarlak ve dâne-i humbara ve mühimmât-ı sâ'ire-i teneviyan aded ve ihbâs vukkiye ve çabları ve karışları tasrihiyle başka ve şikeste olub ve kibel-i isti'mâl olmayan topçu top ve havan ve barça mayalîk içün başka mâ'rifet-i şer'le ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz mâ'rifetiniz ile ve ocak tarafından mübâşir (boş) çavuş mâ'rifet-i tahrîr ve 'ale'l-neferât zahîre olub îsâl ve memnû zehâyir-i irsâl bâbında sâdır olan emr-i şerîfim mâ'rifetinizin hudûd-u muhafazada olduğunuz kal'a'ya vâsıl olur ise emr-i şerîfim mûcibince kal'a-yı mezkûrunda mevcut top ve havan ve kundak ve tekerlek ve raht u tüfenk ve yuvarlak ve dâne-i humbara mühimmât-ı sâ'ire mütenevvi aded vukkiye ve çabları ve karışları [s.345] tasrihiyle başka ve şikeste olub kibel-i isti'mâl olmayan topçu top ve havan ve barça mayalîk edüb başka mâ'rifeti şer'le siz ki mûmâ-ileyhimsiz mâ'rifetleri ile ve mübâşir mâ'rifetiyle 'ale'l-neferât tefâsîlen tahrîr ve defter eyleyüb memhûr ve mûmzâ müfredat defterlerini mübâşir mûmâ-ileyhe teslim ve irsâl-i dikkat-i tâm ve sa'y ve ihtimâm eyleyub ve mühimmât-ı izaat ve anlardan ihzâr eyleyerek mûnâsib ve me'man ve muhâfız mahalde vâz' ve gereği gibi hırâset ve himâyet mecd-i sa'y olub hilâfında hazer eyleyesiz deyü bil-fi'il topçubaşı Mustafa dâme mecdühû tarafından memhûrlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/347 Hüküm-1208

Rodos sancağına mutasarrıf olan Karahisârlı Mustafa kapudân dâme ikbâluhûye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin Rodos'ta inşâsına me'mûr olduğunuz kalyonun bi-mennihî te'âlâ bir an akdem tekmîl ehemmi-i umûrda iken hâlâ Anadolu

vâlisi vezîrim Veli Paşa tarafından dahi âher-i umûr temşiyetine me'mûr olduğunuz bu def'a ihbâr ve inhâ' olmağla vezîr-i müşârûn-ileyh tarafından me'mûr olduğunuz husûs-ı sarf ve tekmîl olub anın cânibinde sana bir gün me'mûriyetine makbûl olunmamak üzere başka emr-i şerîfimle kendüye tenbîh olduğuna binâen. Sen inşâsına me'mûr olduğun kalyonun bir sa'at mukaddemâ tekmîline ihtimâm-ı tâmm eylemekle fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde 'uhdene havâle kılınan kalyon inşâsının bir kadem akdem ve bir ... makdem-i itmâm ve ikmâline mübâderet ve âher-i umûr ile iştigalini ber-taraf ederek bi-avnihi te'âlâ emr-i inşânın serî'an ve 'aceleten ber-berâyı hizmete bezl-i bi-tâb ve tâkat eyleyesin kalyon-u mezbûrun mu'âccelen tekmîl-i matlûb olmağla bu bâbda terk-i rahat ve ârâm ve şerr ve rûz-ı hitâm emr-i me'mûruna kıyâm ve sâ-i mürûr ve meşkûr olmağla sarf-ı ma-hâsıl ve sa'y ve iktizâm eyleyub zinhâr ve zinhâr kusûr ve rehâvetinden gâyetü'l-gâye ihzâr ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/347 Hüküm-1209

Anadolu vâlisi Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Emr-ül ümerây-ı kirâm hâlâ Rodos sancağına mutasarrıf olan Karahisârlı Mustafa Kapudân dâme ikbâlûhunun Rodos'ta inşâsına me'mûr olduğu kalyonun bir an akdem tekmîl-i ehemmi mühimmede iken sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tarafından dahi umûra me'mûr olmakdan nâşî matlûb olan kalyon inşâsı husûs-ı te'hire kalmak lâzım gelmekden inhâ' olmağla kalyon-u mezbûrun bir sa'at ehemmi emr-i inşâsına tamam olmak husûsu olduğuna binâen tarafında olan me'mûrunu sarf ve tevkîf olunub keyfiyeti inşânın mu'âccelen itmâmına ihtimâm eylemesi başka emr-i şerîfimle kendüye tenbîh olunmak i'lâm-ı hâl içün sana dahi iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe bu def'a taraf-ı devlet-i 'âlîyye'min kalyon inşâsını keyfiyetine bu vecîhle me'mûr olduğu ma'lûmun oldukda tarafında olan me'mûrun sarf ve tevkîf olunub iş bu me'mûrunun dakik-i mikdâr-ı te'hirine bâ'is olacak hareketi tarafından bir dürlü ruhsât ve cevâz göstermemeniz bâbında.

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/347 Hüküm-1210

Menteşe sancağına vâki‘ kadılara bu def‘a Mentese sancağına mütesellim nasb olunan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Livâ-i mezbûr emrine muhasıllığına zâm ve ilhâk olunmağla mütesellim mûmâ-ileyh livâ-i mezkûre mütesellim nasb ve ta‘yîn olunmağın, iş bu emr-i şerîfîm ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz mütesellimlik mezbûr-i mûmâ-ileyhin zâbt u rabt ve mütesellimliği âid ve râci olan ahz u kabz itdirub mütesellimlikle umûruna bir ferdi dâhi ve ta‘arruz ittirmeyesiz ve sen ki mütesellim mûmâ-ileyhsin Mentese sancağında mütesellimlik ‘uhdene nüfûs olunan livâ-yı mezbûr mütesellimliğini müstakilen zâbt u rabt ve cüzvî ve külli âid ve râci olan ahz u kabz ve reâya ve fukarânın himâyet-i sıyânet ve eşkıyâ ve herhalde makûlelerinin def‘-i şerr ve mahzarlarına sa‘y ve dikkat eyleyub fermân-ı mîr-i mîrân vücûda getürmekle akdem-i tâm eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/347 Hüküm-1211

Ümerây-ı deryadan Rodos sancağına mutasarrıf olan Karahisârlı Mustafa Kapudân dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin Mentese sancağı üzerinde iken livâ-yı mezbûre de vâki‘ fukarâ-yı reâyat ve ahâlî-i memleket tarafından âzürde ve remide ve nice râ‘ ve mezâlim tarh u tahmîl ile mutazarrır ve rencide olduklarını meretten ba‘de‘l âher-i südde-i sa‘âdetime ref‘ u ref‘en tazallüm ve iştikâ ve‘l-hâsıl güya itâle-i dest-i cevrenden dar ve deryalarını terk idecek mertebe-i metânet-i ve mutehacir olmaları ifâde ve inhâ’ eylemelerinden nâşî keyfiyeti istikâne oldukda ihbârları mertebe-i sıhhate resîde olmağla ba‘zı günlerin ve tekmîl ile takrîrin eğerce lâzım gelmişti. Ancak uğur-u devleti ‘âlîyye’nde bu ana dek sebkat iden hizmeti ve zuhura gelen ilk ve zahmetin dahi şâyeste-i afv ve merhamet olub ve bundan sonra dahi sende sadâkat ve istikâmet me‘mûr ve muntazır olduğuna binâen cerda-i sâbıkana eziyle itfâ ve mekremet ile setr u imhâ ve ‘uhdene havâle kılınan kalyon inşâsına sa‘y-ı avf eylemek şartıyla Rodos sancağı dahi sana tevcih ve ‘itâ olunub ol-havâlîleri ve etrâfî ve eknâfına eşkıyâ-yı korsandan himâyet u sıyâneti için karye-i

bir kıt'â çekdârıma sefinesi ile dahi bâzû-yi iktidarın takviye kılınacak mühimm ve mukarrer olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde me'mûr olunduğun kalyon inşâsının bir an akdem itmâm ve tekmîline müsâra'at ve cezîre-i mezbûrun ve etrâfı ve havâlîsinden zuhûr iden korsan eşkiyâsını ahz ve ele getürmekle dikkat ve şürûr ve mazârlarından bilâd u 'ibâd ve kain ve zimmetinde hezm gelen umûr ve husûsun bir defa'ât ahvâle edâ ve temşiyetine sarf-ı miknet ve sende me'mûl ve muntazır olan gayret ve himâyet-i iânet ve hakikat olan hüsn-ü zâtına ta'bir ve tasrîfi bezl-i bi-tâb ve tâkat edüb umûr me'mûrun beh-kere 'uhdene müterdib olan sâ'ir umûrun edâsına mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/347 Hüküm-1212

Rum ili eyâletine vâki' kadılarına ve a'yân vilâyetine hüküm ki,

Hâlâ Rum ili vâlîsi olub Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'nın eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlardan ta'yîn olan imdâd-ı hazariyyesi tahsîl ve tarafına teslîm olunmasına muhafaza olub ve hazariyyede re's sene gurre-i muharrem i'tibâr olunmağla yüz elli dörd senesine mahsûben şürût üzere senede iki taksît ile tahsîl ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-minvâl-i muharrer vezîr-i müşârün-ileyh eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesine sene-i mezbûreye mahsûben şürût-ı hazariyye üzere senede iki taksît ile beher taksîtini vakt u zamânıyla cem' ve tahsîl ve tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm sa'y ve dikkat idüb mikdâr-ı zerre hilâfından tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/348 Hüküm-1213

Şâm vâlisi ve Mîrhâc Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Şam eyâletinde Sayda mukâta'ası nâmıyla Tary nam mahallin sâkin-i sâhibü'l-umyâ nâm şakî başı nice eşkıyâ ve kuttâ'-i tarîk makûlelerine cem' ve ihşâd ve mukırr-ı maksadın olan mahalde tahassun ve karar-ı ve izhâr atuvv ve isyân iderek cânib-i Mısır ve Kuds-ü Şerif'inde ve ol-havâlîde vâki' Nablus ve Cenin ve Yafa ve Gazze ve Ramle ve Aclun ve sâ'ir ol-araflarından mürûr iden Karban tâ'ifesinin ve a'yân-ı sebilin yollarına sirkâ-i emvâl ve eşyâlarını nehb ve nice adamların katl itmekle Şam tarafına ve sâ'ir etrâfa giden emtianın ve husûsa 'ibâd-ullahın akvâlleri olan zehâyirin inkıtâna bârî ve bu tarafla etrâf ve eknâfı tevâbi'-i galesinde olub fi-ma'bâd eşkar zu'afâna tecâvüz itdügünden mâ'adâ Şâm-ı şerîfinin girdere müsabesinde olan Havran nahiyesinin kurâsı ile Makam tâ'ifesi dahi nehb ve gâretler itmekle 'ibâd-ullahın mütecâd ve şürûr mazârratdan müte'addî ve mutazarrır oldukları mukaddemâ i'lâm ve inhâ' oldukda üzerine varılub olduğı kal'a'ya hedm ve tahrîbât ve harabesi edâ ve tertîb olunmak üzere sâdır olan emr-i şerîfimin vusûlünde mîr el-Hâc esbâk-ı vezîrim Süleyman Paşa'nın Şam'dan intikâline vaktine tesâdüf itdügünden nâşî alâ-hâl olmağla mezbûrun zulm ve adâvet ve şekâvet ve tuğyanı itdigde ziyâde olduğuna Şâm-ı şerîfi kadısına 'ârz ve iltimâs muhzır birle i'lâm ve bu def'a mezbûrun üzerine varılub olduğı kal'a'ya hedm ve harabası tertîb olunmak bâbında sana hitaben emr-i şerîfim sudûruna istirhâm ve sudûr hevâlarına hâvî keyfiyetine hengâme 'azîmetine sen gadr-ı külli ifhâm itdigle bugüne mazârr iltimâs olan şikâyetinin def'-i şerr ve mazereti vâcib-i zimmeti olduğuna müste'batlarına avdet hami şerîfine sen şakî merkûmun üzerlerine varub sâkin olduğü kal'a'ya hedm ve tahrîbât ve harabesi icrâ ve tertîb ile mevcûd olan âlûdedâmen ol-havâlîleri tethir eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. vusûlünde târ u şedîdine iden makulüne hilâfına vakt u hâle göre hareket ile 'ale'l-ittifâkla üzerine varub eğer muharebeye kasd ider ise muharebe ile mine'l te'âlâ alâ-eyyi-hâl ele götürüb sâkin olduğü kal'a'ya hedm ve tahrîratı ve mâ'rifeti şer'le lâzım gelen harabesini sen icrâ ve tertîb ve şürûr mu'âşereden ol-tarafları tasnîfe ve bilâd u 'ibâd ve bi'l-cümle emr-i şürekân te'min ve terfine ile ebnâ-yi sebilin külliye eşkıyâ nâmına mahv ve lizâmiye haber-i vecîhle eyleyub

lâkin şekâvet ‘ilamı olunmayanlara vehcen-min’el-vücûh ta‘arruzdan ve bir-celâlim nesne hudûs idecek harekete dahi ittigâ olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L. sene [1]153

Sayfa/348 Hüküm-1214

Ber-vech-i malikâne Malatya sancağına mutasarrıf olan Rişvanzâde esseyyid Mehmed Paşa dâmet mu‘allâya hüküm ki,

Malatya kadısı Mevlâna Mehmed zîde fazlühû südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub medine-i Malatya sancağından bi’l-cümle ‘ulemâ ve sulehâ ve eimme ve hutebâ ve a’yân ve eşraf ve fukarâ ve zu‘afâ ve reâyat ve berâya-yı şerîfim meclis-i şer‘e varub Malatya kazâsına Subaşı nahiyesinde vâki‘ İzolî aşiretinde Kadı oğlu Mustafa ve karındaşları Kör Ömer ve Telli ve Muhtar oğulları Osman ve Süleyman ve Barence oğlu Tosun ve Ali iş bu Süleymanoğulları Mustafa ve Begzâde ve İmamoğlu Mahmud ve Ahmed ve Bektaş oğlu Mahmud ve Cebail oğlu Mustafa ve Kadı oğlu Kasım nâm şakîler dâima fesâd ve şekâvet ile ve malûf olub birkaç seneden beru aşiretlerin hudutlarına tabi‘ eşkıyâ ile ebnâ-yi sebilin önüne inüb katli-nüfuz ve emvâl ve eşyâlarını nehb u gâret ve nehr-i kârin üzerine iki kıt‘â sefineyi soyarak ve Diyarbekir taraf-ı bi-küllîye münkati olub ve nahiye-i mezkûrede kırk pareden mütecâviz tımâr ve malikâne karyeleri ahâlîlerinin emvâl ve eşyâ ve ırzlarına ta‘arruz ve bu sene-i mübâreke de kurâ-i mezkûreye sipâhî ve malikâne mutasarrıfları taraflarından öşür mahsûlünü ahz içün irsâl eyledikleri adamları at ve üzerlerinde olan emvâl ve eşyâlarını ahz ve garibanın konub ve kendüleri beyenlerinde karyeleri taksîm ve beher karyenin üzere konub tımâr ve malikâne taraflarına me’mûr olan öşür mahsûlünü ahz ve karyeleri zâbt eylediklerine mâ‘adâ şehri etrâfına şehirlunun birkaç süvârî davarluyu nehb ve gâret ve nüfûsu şehirde vâki‘ ba‘zı kimesnelerin evlerine ihrak-u Binnâr Su Deresinde olduklarına güya ahâlî-i vilâyete muhasara olmağla eşkıyâ-yı mezbûrunun birkaç seneden beru ebnâ-yi sebil ve nahiye-i mezbûrun karyelerin ahâlîleri üzerlerine tasallutlarında ber-vecîhle emin ve ricâları olmamakla zikr olunan eşkıyâlar, sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin mâ‘rifetle ahz ve evlüyle Rakka’ya iskân ve İzolî aşiretlerinden hevâlarına tabi‘ eşkıyâ dahi meclis-i şer‘e ... olunmak bâbında vâki‘ ahâlî der-devletimde i‘lâm ediyor deyü iltimâs itmeleriyle iltimâslarına binâen vâki‘ ahâlî-i hüküm-ü hümâyûna

verilmek ricâsını ‘ârz-ı eyleyen ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/348 Hüküm-1215

Rum ili vâlisi olup Belgrad muhâfızı Vezîr Ahmed Paşa’ya hüküm ki,

Ağalar ağası olan Ahmed nâm kimesneden ba’zı sual ve cevâb-ı iktizâ itmedikten nâşî Âsitâne-i sa’âdetime ihzâr-ı fermânım olmağla iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezbûr ağalar ağasının yanına menfûz ve cesur adamların ta’yîn ve esnâ-i hamîde ba’zı sunûfa ta’yîn ile varduğuna ihtimâlinden me’mûn olacak vecîhle muhafazasına sa’y-ı ekîd eylemeleri me’mûr eyledikleri adamlarını gereği gibi tenbîh u te’kîd iderek bir an akdem ve bir sa’at makdem Âsitâne-i sa’âdetime ihzâr ve irsâl eyleyub, hilâfına ruhsât ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/349 Hüküm-1216

Rum ili vâlisi olup Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa ve Dergâh-ı Ali kapuci başlarından olup Belgrad defterdârı olan mühürdar Mustafa dâme mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki defterdâr mûmâ-ileyhsin selefinin Belgrad defterdârı Ahmed müddet-i defterdârlığına ta’yînat rûzmerre içün mebâliğ eylediği zehâyirden gün-i vaktinde muhâfız bulunanlar cebren zehâyir almak misillû ve mevâcib ve ba’zı masârif içün îrâdat-ı mukırret ve ma’an bilâ-mûceb masrâf ittirmek gibi teklifat becâ vâki’ olmak üzere ceste ceste irsâl eylediği tahrîrat ile tahdiş sâmi-i mülûkâneme bâ’is şu bu hareketi zuhûr itmekden nâşî Belgrad dâr’ül-cihad gibi lâzımü’l i’tizâr olan bir ma’kil mütebeyyin ve hâssı hissenin zâbıtında hüsn-ü intizâm ve îrâdat-ı mukırresinin dahi bi-vech-i ‘arz-ı zâfî’ ve teleften sıyânet-i akdem i’ mâl-i şahane ve akvâm-ı istigale şehin-şâhânem iken anların taraflarından mugâyir-i peydâ-i kâvî bulan bugüne nâ-maraz hareketinin def’i-mi emr-i lâzım ve kavâid nizâm-ı serhaddan merâ’î bürûzir te’bil tedbirin dahi emr-i muhafazaya kıyâm ve kezâlik sadâkat ve istikâmeti mücerreb ve ma’lûm ve emvâl-i mîrîyenin muhafazasına kudret

ve liyakat-ı mecrûh mu‘temedin ricâl-i saltanat-ı seniyyemden birinin dahi defterdâr nasb ve ta‘yîn vâcib ve müstahsil ve sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin muharese-i kal‘a ve memleketi ve tanzîm umûr-u serhâd husûsuna sen ve sıyânet-i emvâlin mîrîye hâlâ tezze dahi defterdâr mûmâ-ileyh ocağ-ı mezkûrenin masrafı olduğundan binâen cümle içinde imtiyâz ve intihâb olunub sen böyle bir serhâd-ı â‘zâm-ı muhafız ta‘yîn ve mûmâ-ileyh dahi defterdâr nasb olmanız ile göreyim sizi hakkınızda olan hüsn-i zât-ı şâhâneme te‘bid ve tasarifi sa‘y ve dikkat ve nizâm ve memleketde sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin teşmîr-i sâ‘ir mukadderatı ve emvâl-i mîrîyenin sıyânetine veyahud masrafa nâ-becâ ile ittilâfdan ve rûzmerre verilecek ta‘yinanın sadâkati üzere mahallerine def‘ ve i‘tasında dahi sen ki defterdâr mûmâ-ileyhsin şezb mıntika-i miknet idüb ikiniz dahi mezîd-i vikâf ve kemâl-i te‘âzir ve ittifâk ile gerek nizâm-ı kal‘a ve memleketi ve muhafızın ve neferâtın himâyesine ve gerek emvâl-i mîrîyenin ‘arz-ı diyâ‘dan sıyânetine ve ta‘yînat-ı rûzmerrenin ber-vech-i istikâmet mahallerine def‘ ve teslîmat-ı akdem-i tâm eylemeniz fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi kal‘a-i merkûmenin hüsn-ü nizâm ve zavabıt umûrunun rızânda ve istihkâmı ne-mertebe-i matlûb-ı mülûkânem olduğu ve sizden bu merâmın bir vakfa merâm-ı husûsun me‘mûl ve muntazır iderek ma‘lûmunuz olundukda tahsîl ve rızâ-yı hümâyûnum husûs-ı uğurdan ve devlet-i ‘âlîyyem ne gün hıdemât ve tevcîhle izhâr-ı sadâkat idersiz. Me‘mûl hüsrevânım olan istikâmet-i ibrâz ve istihsâl rızâ-yı yemin iktizâ-yı hümâyûnum sarf-ı iktidâr eyleyub nâ-mela-yı nesne hilâfına ruhsât ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene 1153

Sayfa/349 Hüküm-1217

Sivas vâlîsi vezîrine hüküm ki,

Eyâlet-i Sivas hudûdu dâhilinde Derklu nâm mahallede bir mikdâr kutta‘-i tarîk eşkıyâsı zuhûr idüb iş bu sene-i mübârekede şevvalü’l-mükerrem-i evâhirine dek mürûr u ubûr iden ebnâ-yı sebilden on dört kadar adamı katl eylediklerinden nâşî umûr-u mühimme ile ecr-i şerr iden oldukların selâmeti ile mürûr u ubûrları mümkün olmadığı ihbâr ve inhâ’ olunmağla olan ve hükkâmdan her biri havze-i hükûmet ve taht-ı eyâletlerine vücûd-i eşkıyâdan tathîr ve bilâd u ‘ibâd-ı ve emr-i şüdekân-ı

te'min ve terine eylemez için bundan akdem bi't-defa'ât evâmir-i 'âlîyye'mle celîye-yi tenbîh-i ekber olub ve mahall-i merkûm sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin dâhil-i hudûdun olmağla zikr olunan kuta'-i tarîk eşkıyâsını alâ-eyyi-hâl ele götürüb levs fesâdlarından memleketi tatbik-i lâzım zimmetin olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde zikr olunan kutta'-i tarîk eşkıyâsını havze-i hükûmetinde her ne-mahalilde iseler alâ-eyyi-hâl teftîş ve tefahhus ederek bulub ele götürüb ber-muktezâ-yı şerr fevk haklarında icâb ve iktizâ iden cezâ-i alakalarından icrâ ve tertîb ve vücûd-ı levs-i âlûdelerinden memleket-i tatbik ve tethir ve dâima muktezâ-yı şürût-ı hükûmeti ve eyâleti üzere zâbt eylemekden eşkıyâ ve haramzâde makûlesine istikâmet ve def'-ı şürûr mazârılarına sa'y ve dikkat idüb, lâkin bu vesîle ile şekâvetde alakası olmayan yine nâ-hevâ ta'arruzuna ve münhem-i şerr müstakiminden ser-mû udûl u inhirâf ve fukarâ-yı reâyat ve ahâlî-i memleket-i vechen-mine'l-vücûh cevır ve ta'addî yine dahi asla ve kat'an rızâ-yı hümâyûnum olmamakla tarîk-i insâf ve i'tidaluden ayrılmayub ahkâm-ı şerî'âte icrâ ve lâzım-ı umûr ve siyaset-i hükûmeti ibkâ idüb mugâyir-i şer'î şerîf ve hilâf-ı emr-i münîfî mikdâr-ı zerre hareketden gâyetü'l-gâye ihzâr ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/349 Hüküm-1218

Diyarbakir beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu'allâya ve Cizre hâkimine ve Mardin voyvodasına hüküm ki,

Hala Hısnıkeyfâ sancağına vâki' isnâ-i aşer öteden beru gelen ile mürûr u ubûr iden ebnâ-yi sebilin yollarını kıt'â ve emvâl ve erzaklarını nehb ve katl-i nüfûs-u âdet-i müstemirreleri olub ve bu sene-i mübâreke de Diyarbakir ve Musul ve Trabzon tüccâr-ı kelek ile eşkıyâ-yı mezbûrun hudûduna dâhil olanlar kendü halleriyle rûz idenler iken eşkıyâ-yı merkûmun üzerlerine hücum ve bir mûcib defter altmış kiselik mikdâr-ı emvâl ve eşyâlarını gâret ve bu hâlde cânib-i mîrîyeyi edâsına olunacak rûsûmât-ı gümrük kesir ü tekâsiline bârî ve ashâb-ı emvâle garazına olduğuna tâ'ife-i tüccar hala Bağdat vâlisi vezîrim Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehûye ifâde ve inhâ' eylediklerinde voyvoda-i mûmâ-ileyh ve Cizre hâkimiyetine hitaben tarafından buyurulanlar vârid olub lâkin sen ki mîr-i mîrân

mûmâ-ileyhsin mert ve cesur olmakla eşkıyâ-yı merkûmunun def'î şerr ve fesâdlarına sen me'mûr ve mûmâ-ileyhüma dahi ma'yyetine ta'yîn olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûretine sen vardukda fermân-ı 'âlîyyem ile mer-kazâları mevlânâ kabz idüb takib iden kazâya 'ârz ve iltimâs etmekle iltimâs olduğı üzere bu husûsa sen me'mûr ve ma'yyetinle hareketine voyvoda-i mûmâ-ileyh ile Cizre hâkimi dahi ta'yîn olunmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde hâkim voyvoda-i mûmâ-ileyhimâya emr-i şerîfim bir sûret-i ile tarafından haber getürüb iktizâma vakt u hale göre hareket ve eşkıyâ-yı merkûmun mâ-bi'l-ittifâk üzerlerine varılıb bu fesâd-ı hasâret edenlerin talebiyle eğer teslim itdirirler ise ber-muktezâ-yı şer'î kavim haklarında icâb ve iktizâ iden icrâ ve tertîb ve fîma-ba'd bu güne hasârete cesâret etmemek üzere mâ'adaların bir kâvî nizâm-ı bend u rabt ve emr-i şüdekân-ı îsâl mazeretlerini def' u ref' eyleyub ve diğr eşkıyâlarını ele virmekde 'azl ve ısdâr ve mu'âtalebe ihzâyı ve ihzâr itdirirler ise muharebe ile alâ-eyyi-hâl ahz ve ele getürür. Eşkıyâsının bârîye ve güşmalleriyle sâ'irlerinin kendülerinde olmalarına bezl-i mukadderat ve lâkin bu bahâne ile şekâvet alakası olmayanları fukarâlarından ve hilâfî ... hareket ve mugâyir-i reâyat bir güne cevır ve ta'addîlerine gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olub ve siz ki hâkim-i voyvoda-i mûmâ-ileyhimsiz mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ile ba'de'l-ittifâkları üzere hareket iderek itmâm-ı maslahata akdem-i tâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zâ. sene 1153

Sayfa/350 Hüküm-1219

Tekfur dağında Dergâh-ı mukaddem yeniçerileri zâbıtı olan Turnacıbaşı Mehmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Makarr-ı hilâfet-i 'âlîyye ve dâr'ül saltanat-ı seniyyem olan mahmiye-yi İstanbul'da ve sâ'ir memâlik-i mahrûsemde vâki' bi'l-cümle kasabat ve kurâ ve emsarda sâkin ve mütevekkîn ve dâmi'-i halifü'l ebrâr olan âmme-i 'ibâd-ullahın refah-ı hâl ve itmînân bâ-elleri ve evâmir-i 'âlîyyem ile vârid ve nâzile olan tekâlifinin edâsında kendülerine kemâl-i sühûlet-i vukû' ve memâlik-i sana tenkîl ve nizâm ve iltizâmları herkesin evtân-ı kadîmelerinde mevcûd ve kâr u kesb ve zer'î ve hers ile meşgul bulunmalarına menût ve merbut idüğü vâzıhan ve aşikâr olunmakdan nâşî bundan akdem Anadolu ve Rum ili câniblerinden evtân-ı kadîmelerini terk idüb

bi'l-mûcib Âsitâne-i sa'âdetim tarafına kesb u kâr ve tahsîl-ü menfa'at ve sâ'ir için gelen reâyâ tâ'ifesinden ve gerek serseri gezüb ber-takrîb derûn-i İstanbul ve civarlarında teskine-i makarr tarîkiyle 'ibâd-ullaha şerr ve mazârrlarından gayri menâ'fileri olmayub Âsitâne-i sa'âdetime gelen zehâyir aksâmının killet ve 'izzetine bâ'is ve bârî oldukları için ol-makûle serseri ve meçhul lede'l havâle Etrâk ve Ekrâd ve lezz-ü Müslim ve Kefere Arnavud tâ'ifesinden bundan akdem Âsitânede ve civarında vâki' hanlarda ve dükkânlarda ve hamamlarda ve bu bostanlarda ve ba'zı emkinelerden bulunanlar tard u 'ibâd olunub berren ve bahren evtân-ı kadîmelerini ircâ' ve i'lâd kılınmaları ile tethir ve te'min ve bundan böyle Anadolu ve Rum ili câniblerinden birden ve beşden Âsitâne-i sa'âdetime gelmek da'îyesinde olan ihbâs muhtelif bir yerden ve bir mahallden asaden ve kat'îyyen mürûr eylememeleri için esnâ-i tarîkde bulunan hükkâm ve zâbıtın ve ba'zı memerr ve mağaralarda bekleyeneler husûs-ı mezbûr için kirâren ekîd ve şedîd evâmîr-i 'âlîyyem ile tenbîh ve gelenleri gerü izlerine döndürüb 'aceleten vilâyetleri tarafına iâde itdirilmeleri için mübâşirler mâ'rifetiyle bu emr-i lâzîmede câniblerin dikkat-ı tâm ve sa'y u ihtimâm olana-geldikde cümleye zâhir ve aşikâr olmuşken ve bilâ fermân okucu gelmek memnû'âtden iken ve ba'zı rû'yet umûr için ve reâyat husûsu için kadılardan ve nâ'iblerine 'arzları ve muhazırlar ile der-devletimde ve ceste ceste gelmek sevdasıyla umûrlarına bir nesne olmayub vela-yı vilâyetin ve hükkâm memleketinin re'y ve mâ'rifetleriyle görülecek mevâddan iken bi'l-mûcib ve ba'zı nezîr berât-ı da'vâlar ile ifk ve teşekkiye bâ'is terhan ile gelüb hânelerde ve ba'zı emkinelerden evkât-ı güzâr olub memleket-i sıklet ve ma'külat ve meşrubat killet ve nedret vermeleriyle kezâlik bu misillû der-sa'âdetime ceste ceste gelmekle mahulu ve iktizâlu olmayan umûrları ve illerinin ve hükkâmının şer'le görüb ihkâk-ı hak eylemeleri için emr-i şerîfimle mukaddemâ a'yân ve beyân olunmuşken Rum ili cânibinde Arnavud tâ'ifesine ve sâ'ir ecrisinden ekserîyet muhassıl i'tibârla measim maret ve rûz-ı hızır-i duhûl esnâlarında kesb u kâr ve tahsîl-i menfa'at için üçer, beşer ve onar, yigirmi beşer Âsitâne-i sa'âdetime duhûl ve mezahimeleri takrîb-i ile sevâkere ve İstanbul'un emr-i müâşere zaruretlerine ve ma'külat kısmetin 'izzetine bâ'is olduklarından başka içlerinden ba'zıları da'vâyı 'azîmede ihtira'î ve ba'zısı dahi birbirlerinin dirliklerini envâ'-i har' ile ref' ve gâret ve tasaddî eyleyüb hükkâm taraflarından kendüde şer'an ve kanunen verilmekde dahi mücab olmayub yine ta'cîz edecek oldukları cihetden tâ'ife-i merkûmenin bu tarafa iyâb-ı murâd idenlerin men'

ve gerü vilâyetlerine iâde ve ircâ olunmaları için ocak tarafından Tekfur dağında ikâmet iden tarîk-i cadde ve ol-havâlîlerde olan memerr ve mağaraları dâima mütecessis ve tâ'ife-i merkûmenin İstanbul'a gelmeği murâd idenlerin men'-i ekîd ile men' ve gerü vilâyetlerine iâde ve ircâ olunmaları husûsuna tenbîhîmat-ı ekîd ile muhakeme-i tenbîh ve tefehhüm mübâderet için fermânım olmağla (boş) ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde sen ki zâbıt mûmâ-ileyhsin vech-i meşrûh üzere sâdır olan evâmîr-i 'âlîyyem mûcibince amel ve infâz ve icrâsına kemâl-i sâmi' ve kudret-i ibtidâ emîrden beru annen fannen bu umûr lâzımü'l ihtimâmda ser-mû ihtirâk ve kusûr ve tekâsül olunmamak vecîhle dâmet gayret der-miyân ve gereği gibi çeşm-i gûş ihtimâm senin ve gerek ol-havâlîlerde bulunan zâbıtân ve iskele eminlerinin ve sefâyin reislerinin refîki zimmetleri olmuşken yine sizin kemâl-i tekâsülünüzden nâşî bi-nakız Tekfurdağına gelüb bahren ve gerek berren mürûrlarına muhâlefet olunmayub iğmâz-i 'ayn eylemenizden ve sâ'ir ol-havâlîlerde memerr ve mağaralardan kaçub önlerine sedd ve mağaralarına mübâderet olunmamakdan iktizâ eylediğine ihtimâl ve cezm olunduğı ve bu def'a dahi sâdır olan emr-i şerîfimin mefhum-u ma'lûmunuz oldukdan sonra maâzallâhu te'âlâ tarafından ve gerek sâ'ir tenbîh-i lâzım gelüb tenbîh u te'kîd eyledükde her kimler olur ise bundan sonra Âsitâne-i sa'âdetime Müslim ve Kefere Arnavud tâ'ifesinden ve gerek sâ'ir ihbâs muhtelifden kâr (u) kesb sevdasıyla ve serseri gezüb kemâ-fi'l-evvel derûn-ı İstanbul'da ve civarlarında bu makûle zâhîr ve kendülerine bahâne üzere yine gelen bir ferd ahz olunmak lâzım gelüb tefahhus oldukda ol-tarafdan ve havâlîsinden herkanı mahallden tevcîhle mürûr eylemiş ise ve yed-i emr-i 'âlî okucu zuhûr ider ise ve mezbûr da'vâlar ile ba'zı emin ve teşkîl için 'arzlar ve muhızrlar ile cemâ'ata gelur olub iâde olunmamak iktizâ ider ise ve'l-hâsıl evâmîr-i 'âlîyye'mle şehire degin kirâren gelmeleri men' ve def' olunan Arnavud tâ'ifesinden ve serseri meçhul lede'l-havâle kimesnelerden ve cem'iyet ile daviyet da'vâ için ve ednâ bahâne ile gelenler sıhhat olduklarından sonra bir dürlü irâd ideceğiniz özr ve cevâbınız isğâ olunmayub eser-i itâb ile müstahak-ı ikâb ve şerad olmanızdan iştibâh olmamağla ana göre basîret ve intibâh üzere hareket ve hilâfindan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eyleyesiz deyü Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân yazılmıştır.

Sayfa/350 Hüküm-1220

Hâlâ otuz iki bölük kethüdâsı olub limanı Cezîresinde bâ-fermân-ı ‘âlî ikâmet üzere olan Mehmed kethüdâ zîde mecdûhüye hüküm ki,

Cezîre-i mezbûreden itlâk olunub Niğbolu muhafazasına me’mûr Dergâh-ı ‘âlî cebecileri üzerlerine ağa vekâleti hizmetine istihdâm olunmak fermânım olmağın, imdi varub me’mûr olduğun hıdemât-ı ‘âlîyye’min edâsında ve mühimmât-ı cebhanenin hıfz u hırâsetine mecd u sa’y bulunmasına ve siz ki hizmeti muhafazaya me’mûr çorbacı ve odabaşı ve sâ’ir ihtiyârlar siz mûmâ-ileyhuma üzerlerinize ağa ve zâbıt bilüb sözünde taşra ve ceziresinden hâric vaz‘ ve hareket itmeyüb ve fukarâtı merkûmeden sana serkez itmeyüb, â‘zâm-ı itâ‘at üzere olmayanları isim ve resimleri yazub i‘lâm eyleye sen ki ol-makûlelerin haklarından gelunub mûcib-i gâret ahvallerine deyü Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından olub bi’l-fi‘il cebecibaşı olan Ali dâme mecdûhû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/350 Hüküm-1221

Bir sûreti,

Şikârî avcı neferin üzerlerine zâbıt olan Mehmed ve Çorlu ve Silivri (boş) ve (boş) kazâları serdârlarına (boş) ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/350 Hüküm-1222

Bir sûreti,

İznikmid’de yeniçeri zâbıtı olan Hâkim Mehmed zîde mecdûhüye ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/351 Hüküm-1223

Yenişehir-i Fenar monlasına Tırhala ve Agrak ve Tırnos Galyos ve (boş) kadılarına ve zikr olunan kazâlarda vâki‘ a’yân ve işerlerine hüküm ki,

Dergâh-ı mu‘allâm ve yeniçerilerinin gediklu çavuşlarından sâbika-i astar çavuşu olan beşinci bölüğünün Mehmed Çavuş zîde kadruhüye bin yüz elli dörd

senesine dahi astar cem‘i kendüye tevzî‘ olunub astar çavuşu nasb olunmağla kazâ-i mezbûrlarda Dergâh-ı ‘âlî yeniçerilerin astarları ocaklığa kayd olunan astarlarının inşâsına me’mûr olan kurâ reâyalarının üzerlerine edâsı lâzım gelen astar yamak ve sipâhîleri illeri voyvodaları menazi(1)-i kâdim emine edâ ve teslîm etmeleri için gereği gibi kazâ-i mezbûrların reâyat kocabaşlarına muhkem-i tenbîh itdirub astarlarını tekâmîl-i husûsuna kemâl-i dikkat-i tâm ve sa’y u ihtimâm edüb bir gün evvel vakt u zamânıyla mübâşir-i merkûm edâ itdirmekle cümlelize ki üzerlerinize lâzım ve mühimm olmağla bin yüz elli dört senesi muharreminin astarları bir gün akdem vakt u zamânıyla mübâşir merkûm mâ‘rifetiyle reâyaya tevcih olunub astarların tahsîl-i husûsatı mezbûrunuza sa’y eyleyub mübâşir merkûma bir dürlü rencide üç buçuk kimesneye iş ettirmeyesiz ve sen ki mübâşir merkûmun ocakdan emekdâr olub sadâkatının zuhûr iden külli bin yüz elli dört senesine yamak ve sipâh astarların bir gün evvel tekâmîl etdirilmesinde kemâl-i sadâkat idüb vakt u zamânıyla itibâre getürüb teslîm eylemek için dikkat ve mukayyet üzere edâsına ve astarların zikr olunan kazâlarda olan kocabaşları ve sâ‘ir kurâların kocabaşları ve sâ‘ir kurâların kocabaşlarısız üzerlerinize edâsı lâzım gelüb yamak ve sipâh astarları mübâşir merkûma ol-hevâlde teslîm ve edâda bir dürlü tekâlüb ve bir gün ‘inat u muhâlefet itmeyüb ve işidmeyub mugâyir-i kâdim üzere illeri voyvodaları ve dermahalleri ve yine geldiginiz astarlarınızı teslîm ve mübâşir merkûm ile astar kasabanızda görüb yedlerinizde edâ-i teskereleriniz itmeniz için emr-i şerîfim sâdir olmağla, inşâallâhu te‘âlâ vusûlünde siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhim ve a’yân ve işerleri zîde kadruhûmsüz Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerinin ocaklık kayd olunan astar reâyasının dest-i tekâvül nefer-i ve rencideden dâima sıyânet ve himâyet olunub ve lâzıme-i ‘uhdeleri üzere yamak ve sipâh ve astarlarının nesne-i mezbûre mahsûben mübâşir mâ‘rifetiyle bir gün evvel tekâmîl ve teslîm itmeleri maddesinde dahi güşmal ve takayyüd eylemelerine bâ‘is sözünüz ve hilâf-ı şer‘î şerîfi kimesneye ve rencide itdirmemeniz ve sen ki astar çavuşu kullarısın sen dahi vech-i meşrûh üzere astara bağılı reâyat fukarâsının sipâhîlerine ve tâhsile lâzım gelen seniyye-i mezkûre astarlarının cem‘ ve tahsîline ve itibâre gönderub vakt u zamânıyla teslîm itmekle her vecîhle sa’y-i me’mûr idüb ve astar kurâlarının astar için hesapları görüb kocabaşlarının yerlerine edâ-i teskerelerine verub içlerinden mugâyir-i kâdim ve fermân-ı ‘âlî-şânım mugâyir-i te‘allül ve muhâlefet ve özr ve bahâne ider olur ise nizâm-ı ihtilaline mûcib olanlar var ise isim ve resimleri keyfiyeti ahvâllerine

ahvâllerine ana göre ‘ârz u i‘lâm idüb haklarından gelinecek mukarrerdir deyü bi‘l-fi‘il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vezîr-i mûmâ-ileyhin mektûb-u mûcibince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/351 Hüküm-1224

Sağla sancağında vâki‘ kadılarına ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ derya kapudânı vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû ‘ârz-ı hâl idüb livâ-yı mezbûrede vâki‘ kazâlardan mu‘ayyen olan iki bin dört yüz yetmiş dört guruş bir sülûs imdâd-ı hazariyyesi bin yüz elli dört senesine mahsûben şürût-ı hazariyye üzere tahsîl olunmak bâbında istid‘ây-ı ‘inâyet etmegün vezîr-i müşârün-ileyhin ber-minvâl-i muharrer edâ-yı mezkûrede mu‘ayyen olan ol-mikdârı imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûreye mahsûben şürût-ı hazariyye üzere cem‘ ve tahsîl ve tarafından kabzına me‘mûr vakt u zamânıyla edâ ve teslîm olmağın, hilâfına tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/351 Hüküm-1225

Bir sûreti,

Kocaeli sancağında vâki‘ kadılarına ve a‘yân-ı vilâyete livâ-yı mezbûrede vâki‘ kazâlarında mu‘ayyen üzere bin on bir guruş ve bir sülûs imdâd-ı hazariyyesi bin yüz elli dört senesine mahsûben ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/351 Hüküm-1226

İptal edilen hüküm.

Sayfa/351 Hüküm-1227

İptal edilen hüküm.

Meşkûk gerü gelüb üzere zâbıt olmuşdur.

Sayfa/351 Hüküm-1228

Bir sûreti,

Paşayı müşârün-ileyh Ruscuk kazâsında ikâmet-i me'mûriyet itmek için vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/352 Hüküm-1229

Aydın sancağına vâki' olan kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Livâ-i mezbûrede vâki' kazâların mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi tahsîl ve kabzına me'mûre edâ ve teslim olunmak muktezî olub ve hazariyyede re's sene-i gurre-i muharrem i'tibâr olunmağla yüz elli dört senesine mahsûben şürût üzere senede üç taksît ile tahsîl ve kabzına me'mûre edâ ve teslim olunmak fermânım olunmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde ber-minvâl-i muharrer livâ-yı mezbûrede vâki' kazâların imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûre mahsûben şürût-ı hazariyye üzere senede üç taksît ve beher taksidi vakt u zamânıyla cem'ine ve tahsîl ve mûcibince me'mûre edâ ve teslim sa'y ve dikkat idüb mikdâr-ı zerre hilâfına tehâşî ve mûcânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/352 Hüküm-1230

Bir sûreti,

Menteşe sancağında vâki' kadılara ve a'yân-ı vilâyeti elli dört senesi mu'ayyen olan hazariyyesi tahsîl için.

Sayfa/352 Hüküm-1231

Karaman vâlisi vezîre ve (boş) kadılarına hüküm ki,

Ber-vech-i arpalık sâbika Karahisâr sâhib-i sancağı mutasarrıfı Seyyid Gazi Mehmed Paşa mukaddemâ Âsitânede ikâmeti hilâfet-i hıdâmetinde olan Miftah Oğlanı Gulâmı Hüseyin ile Sağırâ Hüseyin Mehmed nâm iki nefer kimesneler ve ağır eşyâsını sirkât ve firâr ve gaybet ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin havze-i hükûmetinin dâhilinde olan İncesu nâm mahalle vardıklarında yarar at iştirâsına

mübâşeret ve sâhibine teminnî edâ-yı müba‘deret eylediklerinde güya ayak oldukları teferrus olunmağla İncesu voyvodası ile serdârı mezbûrlarsa ahz ve mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin yerlerinde bulunan emvâl-i sirkâda ise cebren bin guruş ahz eyledikleri mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin mektûbuyla i‘lâm ve meblağ-ı mezbûrun tahsîl-i bâbında emr-i şerîfim sudûruna istir‘â veistirhâm itmekle şer‘le görülüb merkûmanın fuzûlen aldıkları meblağ-ı mezkûr tahsîl ve zikr olunur te‘allül iderler ise zâbitları mâ‘rifetle Âsitâne-i sa‘âdetime ihzâr olunmaları fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur idi. Vusûlünde ber-vech-i muharrer voyvoda-i merkûm ile serdârın fuzûlen merkûmanından ahz eyledikleri meblağ-ı mezkûr-i meblağ-ı mübâşir mâ‘rifetiyle ve mâ‘rifet şer‘le muhassıl ve mîr-mîrân mûmâ-ileyh tarafından kabzına me‘mûra edâ ve teslîm itdirilub, hilâf-ı şer‘ şerîfe te‘allül vürûd itdirilir ise mezkûrlara İncesu voyvodası ile serdârın Âsitâne-i sa‘âdetime ihzâr ve irsâl eyleyub bu bâbda mikdâr-ı zerre kusûr ve tekâsülden hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/352 Hüküm-1232

Rum ili vâlisi olub Belgrad muhâfızı vezîr Ahmed Paşa’ya ve Belgrad monlasına Dergâh-ı ‘âlî kapucubaşlarından olub Belgrad ve defterdârı olan mühürdar Mustafa dâme mecdûhüye hüküm ki,

Sâbıka Belgrad defterdârı Ahmed’in defterdârlığı ebnâ-yı sebilde müba‘adet ve ta‘yînat-ı fûrûht itdüğü emlâk ve mukâta‘atından vâki‘ olan ahz ve i‘tâsı ve bi’l-cümle muâmelâtı gibine ve hakîkati ile alâ vech-i ashâb-ı ma‘lûm-u hümâyûnum olmak muktezâ olmağla gereği gibi bâliğ ve istifsa ve özr ve himâyede ârî vecîhle tefahhus ve istinâ olunarak ber-vech-i mukadderat mecmu‘â-yı defter olub memhûr ve mûmzâ defteri ‘aceleten zîde sa‘âdetime irsâl ve keyfiyeti ‘ale’l-vukû‘ ‘ârz u i‘lâm olunmak fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşâr ve sâ’ir mûmâ-ileyhimsiz bi’l-ittifâk hareket iderek defterdâr sâbıka mezbûr Ahmed’in Medine-i defterdârlığında ta‘yîn-i rûzmerre için meblağı ise tertîb olunan zehâyirden ne mikdârını aynı zahîre almışdır ve ne mikdâr için bezl-i tahsîl itmişdir. Meblağ olunan her bir kazâ ve kurâdan bi’l-hayr-i teftîş ve tefahhus ile mübâya‘a husûsuna ve bezl-i keyfiyetini

himâye ve özürden gayr-i vecîhle sahîhan hârice çıkardıktan sonra deftere başka başka tahrîr ve aynı mübâya'a eylediği zahîreden dahi ne-mikdârını ta'yînata vermiştir. İmdi dahi bi'l-tefkik başkaca işaret ver terkîm ve kezâlik fûrûht eylediği emlâk u iltizâm itdüğü mukâta'atından aldığı meblâğın dahi mikdâr ve kimini vukûf ve aldığı olanlardan ba'de's-sual tahkik itdikden sonra imdi biz dahi ne-mikdârını masrâf itmiştir. Sarf etdüğü mahalleri zikr ve beyân olunarak cümlesi deftere vaz' ve'l-hâsıl hengâm-ı defterdâr vaktinde bi'l-cümle vâki' olan ahz ve i'tâ ve muamelat-ı şayestesinden bir madde ta'arruzdan olmamak ve harem-i ez-defter olmamak ve sonra bir tarikle hilâf-u zuhûr itmek ve bir dürlü özr ve himâyet olmamak şartıyla mecmu'âsı kemâl-i tekayyüd ve ihtimâm ve mezîd-i tahrîr-i ve akdem ile vukufu oldukdan iştibâh iderek ve mühimm ve mevînum bir nesne dâhil defter olmayub cümlesi tasrîh ve îzâh olarak işaret olub defteri ocağınız dahi imzâ ve mühürünüz ile mûmzâ ve mahsûben mübâşir mûmâ-ileyh ile 'aceleten ve müsâre'aten der-devlet-medârıma irsâl ve efnâ-i 'ale'l- vukû' i'lâm eyleyub bu mühim-i hatırda zinhâr ve zinhâr özr ve himâye misillû hareketden ve sonra hilâf-ı zuhûr edecek tahrîratdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/353 Hüküm-1233

Erzurum Kal'a'sı muhafazasında mukîm Dergâh-ı mu'allâm topçuları üzerlerine zâbıt olan altmış bir cemâ'atin Çorbacısı Mehmed ve Hasan Kal'a'sı muhafazasında zâbıt olan beşinci cemâ'atin Çorbacısı Hacı Mustafa ve Kars Kal'a'sı muhafazasında zâbıt olan elli dördüncü cemâ'atin Mehmed Çavuş ve Van Kal'a'sı muhafazası zâbıtı ikinci cemâ'atin İbrahim Çavuş ve İstinca Kal'a'sı muhafazasında zâbıt olan on birinci cemâ'atin İsmail Çavuş ve Susathas? Kal'a'sı muhafazasında elli iki cemâ'atin Ali Çavuş Gümüş Kal'a'sı muhafazasında zâbıt olan birinci bölük Mehmed Çavuş ve Bağdadçık Kal'a'sı muhafazasında zâbıt olan elli beşinci cemâ'atin Ahmed Çavuş zîde kadruhû (silik) hüküm ki,

Kal'a'yı mezbûrunda mevcûd top ve havan ve kundak ve tekerlek ve ahen dingil ve yuvarlak ve dane'i humbara ve mühimmât-ı sâ'ire-i teneviyan aded ve vukkiye ve çabları ve karışları tasrihiyle başka ve şikeste olub kîbel-i isti'mâl olmayan topçu top ve havan ve barça mayalîk için başka mâ'rifet-i şer' ve siz ki

mûmâ-ileyhimsiz mâ'rifetiniz ve ocak tarafından ta'yîn olunan mübâşir (boş) mâ'rifetle tahrîr ve 'ale'l-neferât defter olunub mûmzâ ve mektûm defterleri irsâl fermânım olmağın, selâmet-i birle herkangınızın olduğunuzun kal'a emr-i şerîfîm mûcibince mevcûd top ve havan ve kundak ve tekerlek ve âhen dingil ve yuvarlak ve dane'i humbara ve mühimmât-ı sâ'ire-i teneviyan aded ve ihbâs vukkiye ve çabları ve karışları tasrihiyle başka ve şikeste olub kıbel-i isti'mâl olmayan topçu top ve havan ve barça mayalık için başka mâ'rifeti şerr ve siz ki ve mübâşir merkûm mâ'rifetiyle 'ale'l-neferât defter eyleyub memhûr ve mûmzâ defterleri mübâşir mûmâ-ileyh ile teslîm ve irsâl dikkat-i tâm eyleyub izâ'at ve itlafdan ihrâz ve muhafız mahallere vaz' ve sıyânete sa'y-ı ihtimâm eylemeniz için (silik) emacid'ül ve'l ekârim bi'l-fî'il Dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından olub topçu Mustafa tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i Z. sene [1]153

Sayfa/353 Hüküm-1234

Bir sûreti,

Akkirman Kal'a'sında topçular zâbıtı olan Ali zîde kadruhûye ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/353 Hüküm-1235

Bir sûreti,

Yabaluk'da Aktabya Kal'a'sına topçular zâbıtı olan kırk sekizinci cemâ'atin İbrahim Çavuş ve Terdin? Kal'a'sının zâbıtı on yedinci cemâ'atin Mehmed Çavuş ve Helun? Kal'a'sı zâbıtı olan yedinci cemâ'atin Ömer Çavuş ve Edirne'den karhânesinin zâbıt vekîli olan birinci bölük İsmail Çavuş zîde kadruhûma ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/353 Hüküm-1236

Bir sûreti,

Trabzon Kal'a'sı muhafazasına Dergâh-ı mu'allâm topçular zâbıtı olan altmış altıncı cemâ'atin çorbacısı Ahmed ve Kaş Kal'a'sı muhafazasında zâbıt olan elli

dokuzuncu cemâ'atin çorbacısı Ali ve Sohum Kal'a'sı muhafazasında olan birinci bölük Ali ve Suğucak Kal'a'sı muhafazasında olan ikinci cemâ'atin Ali Çavuş zîde kadruhûma mûmâ-ileyhin mektûb-u mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/353 Hüküm-1237

Bir sûreti,

İstanköy Kal'a'sında olan topçu zâbıtı vekîli birinci bölük Mustafa Çavuş ve Rodos Kal'a'sı zâbıtı elli dokuzuncu cemâ'atin Hasan Çavuş ve İrşova Kal'a'sı zâbıtı olan altmışıncı cemâ'atin Abdülkerim Çavuş ve zîde kadruhûma ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/353 Hüküm-1238

Tırhala kadısı yeniçeri zâbıtı el-Hâc Ali Çavuş zîde kadruhûye hüküm ki,

Kazâ-i mezbûrun ehl-i kasabat reâyası kânûn-i kâdim üzere astara bağılu reâyâ olmalarıyla beher sene Dergâh-ı mu'allâma yeniçerilerinin yamak ve sipâh astarlarına teslîm ve astar çavuşu olanlar müceddeden edâ ve teslîm eyledikten sonra mukîm ve mesafir Hengri? tâ'ifesinden reâyâ-yı merkûmeye müft ve meccânen ve yine yemek ve sâ'ir ta'ifesiyle bir ferdi rencide itmeyub astar umûruna ve sâ'ir hizmetine lâzımelerini götürmek üzere sıyânet ve himâyetleri için ocak tarafında sen ki mûmâ-ileyhsin Tırhala kasabasında yeniçeri zâbıtların umûruyla kıbâh eylemeyub sende reâyâ hoşnûd ve râzı olduklarını 'ârz u hallerine ve sâ'ir umûr u ref't edenlerden mesmû'â olmağla emin u rahat ve hizmet-i lâzımlarıyla mukayyet ve zâbt u rabt umûruna kemâkân sa'y ve dikkat ve îsâl şerr ve şekâvet ta'addî idenler yeniçeri zümresinden ve sâ'ir 'askerinde kulunuz var ise mâ'rifeti şer'le mazeretleri def' ve iktizâ iden tedbîrleri icrâ ile terkib-i hâl ve nizâm-ı emvâlleri ile ol-tarafda mukîm ve sâ'ir yeniçeri ve 'askeri tâ'ifesini zâbt eyleyub süvârîinizden taşra vilâyetinizden hâric vaz' ve hareketde bulunmayub itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi kavâid ahkâm-ı şer' ve kânûn-i kâdime ve emr-i münîfe umûruna tatbik itmekde mecd u sa'y ve umûr lüzumun olmayan vilâyet-i umûruna ve mahsûlât-ı rûsûmât dâir bir nesneye karışmayub mütesellim ve voyvoda ve a'yân-ı vilâyeti ile hüsn-i zinde-gânim ve ta'âdiden mücânebet eylemek fermânım olmağın, imdi vech-i meşrûh üzere amel ve hareket bilâ fermân mürûra ve vücûda getürmekle sa'y ve dikkat ve hilâfına gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eyleyesin deyü bi'l-fi'il Dergâh-ı mu'allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû

tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Z. sene [1]153

Sayfa/354 Hüküm-1239

Karaman vâlîsine ve (boş) zîde mecdûhüye ve Edirne kadısı ile eyâlet-i Karaman’da vâki‘ sâ’ir kazâların kuzât ve nüvvâbına hüküm ki,

Bu def’a der-sa’âdetime gelen İran elçisinin istikbâl ve teşeyyu‘ husûs için bundan akdem sâdır olan evâmîr-i ‘âlîyyem sicil-i mahfûz ba‘de’l kayd elçi-i mûmâ-ileyh ibtidâ-i hudûd Karaman duhûlünden hurucuna değin menzil-i Kars ve takdir-i ve ber-mûcib defter-i matlûb olan zehâyirin aynı olmak üzere her sancâk ve kasabaya tarh u tevzî‘ ve cümle mâ‘rifeti cem‘ ve tahsîl olunub bir habbesi ekl ü iza‘ât olunmaksızın kemâl-i hıfz u sıyânet vezîr-i âsitan olan fukarâ-yı reâyat himâyet olunarak elçi-i mûmâ-ileyh eyâlet-i duhûl ve vürûd ve nüfûsu Konya’dan on dörd gün mikdârı meks ve kuûddan sonra nühüfet ve hareket itdikdükten iki gün mürûrunda medine-i Konya hâlâ şecare-i neşin olan sülâle-i hâzreti mevlânâ-yı eş-şeyh esseyyid el-Hâc Mehmed Arif adet-i melûfası üzere tenbîh kılınan zehâyire itâle-i dest-i tecâvüz edemediğinden nâşî hevâdârları olan erbâb-ı tama‘ başısına cem‘ ve üç gün mikdâr-ı odaya Tama cemiyeti ve elçi-i mûmâ-ileyh nüfûs-i Konya’da iken Ümrân oğlu Mehmed ve Hacı İbrahim nâm kimesnelerin i‘ğrasıyla tâ’ife-i sûhtekani tahrîk ve iki yüzden mütecâvizin mahkemeye sevk ve ba‘de mâzûn ve bi’l-ittifâk esseyyid İbrahim efendi demekle ma‘rûf kimesnenin hânesini muhasara ve bugüne fesâd-ı â‘zim mübâdere etmişken abyâr-i hüsn-ü tedbîr ile itfâ‘-i nezire-i mazârrat olunub lâkin elçi-i mûmâ-ileyh henüz hudûd-u Karaman’a tecâvüz ve mu‘ayyenete me’mûr Karaman vâlîsinin kethüdâsı dahi avdet itmeyub elçinin hudûd-u Karaman duhûl ve hurûc mukaddemâ takrîr olunan ilden sekiz gün ziyâde vâki‘ ve mecmu‘â yigirmi sekiz güne bâliğ olmağla masrûfat ne mikdârda resîde olduğu ma‘lûm değil iken kaziyede medhal ve bir habbe verecekleri olmayan eşhâs ve mugâyirleri olan şeyh-i mezbûr ikâz-ı nâme-i fitne ve fesâd ve Konya nâ’ib-i Eyûb ile müftinin haklarında ifâde ve iftiraya ictirâ ve bunlar fukarâyı kemâl-i sıyânetde dakik-i fevt itmeyüb siğâr u kebîr kendülerden hoşnûd ve râzı olub rahat fukarâyı sa’y ve dikkat ve ol-makûle tama‘akârlarının dehân çerici ve erlerini seyr ü

gün ile hareket eylediklerinden eşhâs-ı mezbûru bunlara âdem-i mütâba‘at ve hilâfa vâki‘ istikâya cesâret etmişlerdir deyü nâ‘ib ile müftinin haklarında hüsn-i hâllerine müş‘âr vârid olan tahrîrat ‘akilinde sû‘-i hâllerine hâvî dahi ba‘zı tahrîrata gelüb anların mazmûnlarında müfti-i merkûm esseyyid İbrahim için tarîk-i irşaya sülûk itmekle fukarâ ve zu‘afâya bi-vech-i özr ü sa‘atiyle bi-tahririm ve takrîrime şol mertebeye bâliğ olmuştur ki her varan nüvvâbı ve voyvoda ve sâ‘ir ehl-i münâsib mezbûreye irzâ itmedikçe musalahaları husûs-ı pezîr olduğu ecilden bu husûs dahi vesîle-i çer-menfa‘at iltihâd idüb nâ‘ib-i mezkûr ile yekdîl ve yekcihet ve tama‘ hamillerinden nâşî eyâlet-i merkûmede vâki‘ kazâ ve kazâbat ve nüvvâdı ve kurâ ahâlîleri üzerlerine dehân keşay-ı hırs-ı vaz’ u haset zulm-i derâz idüb elçi-i mûmâ-ileyhin yevmiyesi beşer bin gurus masrâf iktizâ ider deyü hudûd-ı cânibden salyâne tevzî‘ ve taksim olduktan sonra fukarâ ve zu‘afâ üzerlerine mübâşirler ta‘yîn itdirub her yerlerini bi-vech-i tahrîr ve takdim ve ba‘zı fukarânın nefk ve kisvesi fûrûhat ile tahsîl ve tekmîl itdirüb ba‘de her bir kazâ ve kasaba ve nüvvâbı ve kurâ ahâlîlerinden nâ‘ib-i mezbûr hâric-i hüccet deyü yüzer gurus mübâşereye ve akçe sarrâfiyesi nâmıyla dahi yüzer gurus alub elçi-i mûmâ-ileyhin kudûm ve hurûc yigirmi dört gün bâliğ olmağla tahsîl olunan meblağının ancak öşrü aşerin hüccet-i merkûmuna kayd u bakiyesini ketm ve mefta ile nâ‘ib-i merkûm ekl-i belğ idüb fukarâ ve zu‘afâya zulm ve ta‘addî etmişlerdir deyü tahrîr ve takrîr olunmağla tarafının tahrîratı biri yerine mugâyir olmak hasebiyle keyfiyetin sarf ve hakikatiden istibâh vâki‘ olub ve zamân-i ‘adâlet-i nişân mülûkânemde fukarâ-yı reâyat ve ahâlî memleketi bir güne zulm ve ta‘addî olunmamak üzere bundan evvela hatt-ı hümayûnumla ma‘nûn ‘adâlet-nâme-i şâhânemle taraf-ı cümleye tenbîhât ikâd-ı hüsrevânım vârid olduğuna binâen bu maddenin dahi istikâne ve istikâhası ve vech-i sıhhat ve hakikaten vukûf ve itâle‘-i hâsıl olması fermânım olmağın, mahsûsen mübâşir mûmâ-ileyhin iş bu emr-i şerîfim ‘âlî-şânımla me‘mûr ve üzerinde kadısı mûmâ-ileyh dahi mevlâ ta‘yîn kılınmıştır. İmdi mübâşir ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin nefsi-i Konya’ya vardıklarında sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin senden mahfûz olan ‘adâleti ve hâkânîyeti muktezâsınca keyfiyet-i nezâret ve âher tarafına seyr ve himâyeden müba‘adet olunarak mûmâ-ileyhin mâ‘rifetleriyle ‘ırz u ta‘arruzdan ârî ve kisve diyânet ve salâh ile mütehâl mevsuk ilkeli bi-garaz kimesnelerden sırren ve ‘alenen tefîş ve tarafının sarf ve gezilerine bi’l-tahri tahkik ve sonra hilâf-ı zuhûr itmeyecek vecîhle tedkîk ve tasdikten sonra ma-hevâle’l vâki‘ her nice ise alâ vech iltisah tahrîr ve keyfiyet-i

i'lâm ve mübâşir mûmâ-ileyhe teslîm ve bu cânibe irsâl ve tesyîr itdirub ba'de mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin kazâsı olan vilâyete varub anın olan ahâlîden dahi elçi masrâfı nâmıyla ne mikdâr nesne alınmıştır. Başkaca defter ve eyn dahi mübâşire teslîm ve sâ'ir eyâlet-i Karaman dâhiline kuzât ve nüvvâbına dahi her bir yerleri kazâlarından elçi masrâfı nâmıyla ne mikdâr nesne alınmıştır. Bir akçe ve bir habbesi mektûm ve mensî kalmamak üzere tefahhus ve istiksâ ile başkaca başkaca defter itmegin ve tahrîratlarından bir maddenin hilâfa zuhûr idecek olub ise cevâb-ı kâdir olamayacakları i'lân ve işa'at olunmak ve bu vecîhle cümlelerin sarf makâllerini mazmûn defterler ve i'lâmlar mübâşir mûmâ-ileyhe teslîm ve irsâl kılınmak husûslarına sen gereği gibi sa'y ve dikkat ve bir ... dilhâh gine ve hakîkati ifâdeye bezl-i miknet idüb ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin siz dahi cûzi-i hakdan ayrılmayarak ve bir ferde özr ve himâyeden hazer iderek vâki' hüsn-i 'ale'l-vukû' tahrîr ve i'lâm ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin senden hilâfet ve istikâmet me'mûlüyle bu husûsa ta'yîn olunmakla bir ferde özr ve himâyeden ve celb-i ma'îyyet da'îyesinden mücânebet iderek me'mûr olduğun vech-i Konya'dan ba'de teftîş olduğun kağıdları adamın ile bu cânibe ve sen sâ'ir eyâleti dâhilinde olan kazâlara varub her bir kazâdan kağıdları alub itmâm-ı hizmetden sonra aldığın kağıdlar ile bu cânibe avdet eyleyesin bu husûsun sıhhat ve hâkânîyetine tahsîl-i matlûb ve murâd olmağla zinhâr ve zinhâr irtikâb-ı hilâf ve insiraf tarîk-i insirafından cümleiniz gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i Z. sene [1]153

Sayfa/355 Hüküm-1240

Dergâh-ı 'âlî kapuci başlarından olub Moskov elçisine mihmândâr ta'yîn olunan Ali dâme mecdûhüye ve Büyük Çekmece nâ'ibi ve a'yân ve âmâle-i neferine hüküm ki,

Sen ki nâ'ib mûmâ-ileyhsin Moskovlu tarafından der-'âlîyye'ne vürûd idecek elçisinin nakl-i ihmâl ve ittigâ için mâliye tarafından mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince Çekmece-i Kebîr kazâsına isabet iden çıvgarları Silivri ahâlîleri çıvgarların geçürmezüz deyü iki yüz mikdâr-ı çıvgarları kaçırub ol-mikdâr çıvgarlar noksân olduğu mihmândâr mûmâ-ileyh tarafından i'lâm olunmağla,

mukaddemâ tertîb olduğı üzere mâliye-yi emr-i şerîfim mûcibince elçi-i mûmâ-ileyh iktizâ iden çıvgarları tamamen ve kâmilten tedârik ve tekmîl olunmak için Divân-ı Hümâyûnum tarafından dahi mahsûsen iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde ber-vech-i muharrer mâliye-yi emr-i şerîfim mûcibince elçi-i mûmâ-ileyh iktizâ iden çıvgarları bizzat tedârik ve icâbetleri ve tekmîl olunub bu bâbda çıvgar tedârikî ile elçi-i mûmâ-ileyhin miknet bâ'is hareketinden ba'zı mûcânebet eylesesiz. Mâliye-yi emr-i şerîfim mûcibince lâzım gelen çıvgarların ikdamına zerre tekâsül ve betâetiniz ihtibâr olunmak lâzım gelur ise özr ve 'illetiniz kat'â isgâ olunmayub her biriniz ister cezâ ile mu'ayyen olacağınız muhakkaktır. Ana göre hareket ve özr-ü illet ve bahâne iradeyle te'hîr-i müsalamadan gâyetü'l-gâye hazer ve mûcânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Z. sene 1153

Sayfa/355 Hüküm-1241

Hersek sancağı ilhâkıyla Bosna eyâleti kendüye ihsân olunan sâdır sâbıka vezîr el-Hâc Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Serhâdat-ı İslâmiyye olan Bosna serhâdlerinde bu hâllerde vüzerâ-yı â'zâmdan tahsîl-i 'ulvî-i şân ve miknet etmiş dirâyet ve bâsireti ve tedbîr-i umûra berât-ı liyakat o zahir bir vezîr-i sadâkat semîrin mevcûd bulunması vakt u hâle muvâfık olub ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin senin muktezâ-yı hulûs ve ferâset ile tevsîk-i umûr ve tensîk-i ahvâl cumhûrda bu ana dek sebkât iden hıdmetinin ve bâ-husûs-i devlet-i 'âlîyye'mle Nemçe Devleti beyninde mukaddemâ mün'akid olub devâm ve istikrârı tarafının mültezem ve mutlak olan keyfiyet-i emr-i musalahaya vukûf ve şu'ûrun ma'lûm olduğundan başka evsâf-ı mezkûrenin dahi tamam masrafı olmakla avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnum mûcibince Hersek sancağı ilhâkıyla Bosna eyâleti sana tevcih ve ihsân-ı şâhânem olmağın, olduğun mahallden bir kadem akdem münâsibin olan Bosna'ya vusûl-u dikkat ve ol-tarafının kıt'â ve temeyyüz-ü lâzım gelen hudûdların 'ahîd-nâme-i hümâyûn mûcibince bir an akdem vâsıl ve tahrîrine mübâderet eylemek için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bulunduğın mahallden hareket ve hizmetin olan Bosna tarafına sür'ât-i seyr ve 'azîmet ve müste'ânen billâhi te'âlâ bir kadem akdem 'ale'l-hitâm'ül-isti'câl ba'de'l

vusûl iş bu musalaha hizmet-i encâmın devâm ve istikrârına mübâderet ve Bosna taraflarına kıt' ve tahrîri lâzım gelen hudûdların 'ahîd-nâme-i hümâyûn mûcibince muhâddidleri mâ'rifetleriyle bir sa'at makdem temyîz ve tefrîk ile emr-i tahrîrin bezl-i berây-ı infisâmına ve 'uhdene lâzım gelen hilâfının tasviye ve intizâmına bezl-i makderet ve seninde me'mûl-u hümâyûnum olan sadâkat ve istikâmet-i lâzimesince herhalde a'mâl tedabîr-i hüsne ile layık şân-ı saltanat ve mutabık fer u übbehet olacak meâsir-i mebrûre ve mesâ'î-i meşkûre ibrâzına sarf-ı miknet itmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zâ. sene 1153

Sayfa/355 Hüküm-1242

Sâbıka Vidin muhâfızı olup hâlâ ber-vech-i arpalık Selanik sancağı kendüye ihsân olan Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Rum ili vâlîsi olup Belgrad muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ma'îyyetine bu esnâda Nikiz Sevâd cemiyeti muvâfık muktezâ-yı ve vakt u hâl olmakdan nâşî Rum ili eyâletinin İrşova'ya me'mûr dört adet sancâklarından mâ'adâ nevrûz-i firûzde Belgrad'da mevcûd bulunmak üzere bundan mukaddem me'mûr kılınub ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin siz dahi vezîr-i â'zâmın kâr-güzâr ve himâyeti şî'ârlarından olduğuna binâen avâtıf-ı 'âliyye-i mülûkânemden şerîf-i iktidâr-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûnum mûcibince Belgrad'a varub muhâfız olan vezîr-i müşârün-ileyhin yanında bulunmak şartıyla ber-vech-i arpalık Selanik sancağı sana tevcîh ve ihsânım olmağın, Niğbolu sancağıyla Vidin Kal'a'sı muhafazasına me'mûr olan düstûrî'l mükerrerrem ve muâzam müşîr-i mufahham ve muhterem nizâmü'l-âlem sâdır-ı esbâk vezîrim Abdullah Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû Vidin Kal'ası'na ba'de'l-vusûl sen yerinden hareket ve seyr-i serî' ile mu'âccelen bir an evvel Belgrad'a vusûl-u müsâra'at eylemek için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde hâlâ Vidin muhâfızı olan vezîr-i müşârün-ileyh Vidin'e ba'de'l-vürûd sen Vidin'den hareket ve bir yerde meks ve ârâm itmeksizin sür'ât-ı seyr ile serî'an bir kadem akdem Belgrad'a vusûl ve lühuk sa'y ve dikkat ve ba'de'l-vusûl muhâfız olan [s.356] Rum ili vâlîsi vezîr-i müşârün-ileyh ile merâsim-i vikâfa riâyet iderek hıdemât-ı mürüvveti ve mesâ'î meskût vücûda getürmekle bezl-i miknet ve münafi olurum te'âzud ve

muvâfakat iden vaz‘ ve tavır hudûduna ruhsât ve cevâzdan müba‘adet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zâ. sene 1153

Sayfa/356 Hüküm-1243

Niğbolu sancağıyla Vidin muhâfızı nasb ve ta‘yîn olunan sâdır esbâk Vezîr Abdullah Paşa‘ya hüküm ki,

Bu hilâlde Vidin muhâfızında muhassıl nâm ve şân eylemiş sâhibü‘l dirâyet ve bâsireti bir vezîr-i sâhibü‘l tedbîrin bulunması lâzım-ı vak u hâlde olub ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen evsâf-ı mezkûrenin nakil masrafı olmakdan nâşî Vidin muhafazasında bulunub tevkîf ve ahkâm-ı umûre kıyâm ve mübaderetinin muktezî olmağla avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-rîz sudûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûn mûcibince Vidin muhafazası şartıyla Niğbolu sancağı sana tevcîh ve ihsân-ı hümayûnum olmağın, hâlâ Bosna eyâleti kendüye i‘ta-yı mülûkânem olan sâdır-ı sâbika vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa Bosna‘ya ba‘de‘l-vusûl sen yerinden hareket ve seyr-i serî‘ ile bir kadem akdem Vidin Kal‘ası‘na vusûl-u müsâra‘at eylemek içün iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde vezîr-i müşârün-ileyh Bosna‘ya ba‘de‘l-vürûd sen yerinden hareket ve müsta‘yen billâhi te‘âlâ sür‘ât-i ‘azîmet ile ber-vech-i ta‘cîl Vidin Kal‘ası‘na vusûl-u mübâderet ve ba‘de‘l-vusûl hıfz u hırâset kal‘a ve memleket-i kıyâm ve mübâşeret ve nevrûz-ı firûzde İrşova‘da mevcûd bulunmak üzere mukaddemâ me‘mûr olan Rum ili eyâleti elviyesinin Tırhala ve Köstendil ve Selanik ve Yanya sancâklarının zu‘amâ ve erbâb-ı tımârının re‘y ve emrinle iktizâ iden hıdemât-ı ‘âlîyye‘min a‘mâl ve istihdâm ve ‘uhdene müterettib olan hıdmetinin temşiyetine ve tanzîmine akdem ve seninde me‘mûl-ı hümayûnum olduğı üzere herhâlde harekât-ı sâ‘ire ve mesâ‘î-i pesendîde izhârına ihtimâm-ı tâmm eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Zâ. sene [1]153

Sayfa/356 Hüküm-1244

Rum ili vâlisi olup Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Yakudlu Mahmud Paşa birde Ali Paşa'ya mukaddemâ Prizren sancağına tevcih olundukda livâ-yı mezbûrun tarafına verilmesi fermânım olan hazariyye akçesini şürût-ı hazariyye üzere almayub defa' tevzi' eylediğinizden gayr-i hilâf-ı şürût-ı hazariyye emini nâmıyla iki kese akçe ve beş yüz kile şair fukarâdan tahsil eyledikten sonra livâ-yı mezbûr bi'l-iktizâ karındaşı Ahmed Paşa'ya tevcih oldukda olduğu karındaşı esirine iktizâ ve yine sene-i mezbûreden livâ-yı mezbûrun hazariyyesine ve ekîd emini namıyla beş yüz gurus ile bin iki yüz kile şair ve iki yüz re's koyun ve yüz elli araba saman ve odun tevzi' ve tahsil eylediğinden başka bin beş yüz Arnavud eşkiyasıyla mîr-i mîrân mûmâ-ileyh Ahmed Paşa ve Hacı Hüseyin Paşa zâde Tahir'in ve akrabasından Murâd nâm kimesneler beş yüz nefer Arnavud eşhasıyla Prizren kasabasını on gün muhasara ve hânelerine harlı kurşun atûb ricâ ve nisadan on üç nefer kimesneyi katl ve ba'zılarını mecrûh ve çarşuya ve üç mahall ve üç mahalleyi nehb ve gâret serdengeçti ağalarından Yakub Ağa demekle ma'rûf kimesnenin hânesini ve çiftliğini ve kazâ-i mezbûrede vâki' on aded karyeyi gâret ve ihrâk ve bunun emsâl-i zulm ve ta'addîlerinin nihayeti olmaduğuna Prizren nâ'ibi esseyid İbrahim i'lâm ve medine-i mezkûrede sâkin 'ulemâ ve müşânım ve zu'amâ ve erbâb-ı tımâr bir kıt'â muhzır ile mezâlim-i hâl ve istirhâm eyledikleri der-ikâb mûmâ-ileyh Ahmed Paşa'nın hüsn-ü hâlini iş'âr ider. Prizren nâ'ib-i Seyyid Abdullah ve Yenipazar mâ'en Bergos kadısı zîde fazluhûmânın iki kıt'â 'arâzîleri ile Prizren ve Bergos kasabalarının ahâlîlerinin iki kıt'â muhzırları tevârüd eyleyub mazmûnlarının şân-ı mûmâ-ileyhin hüsn-i hâlinin mazmûn olduğundan keyfiyeti sıdk u kizbinde müşaif iştibâh vâki' olmağla husûs-ı mezbûr mâ'rifetiyle mahallerin istifsâd ve sıhhat ve hakîkati üzere tekrâr 'ârz u i'lâm olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ağalarından mütedeyyin ve sâhibü'l iffet bir kimesneye mübâşir ta'yîn ve Prizren tarafına irsâl ve tesyîr mübâşeret merkûmunun keyfiyetini- ahâlî-i Prizren'den ve civar kazâlardan sırren ve 'alenen hâkânîyet vechiyle teftîş ve âher taraflarına meyil ve özüründe tehâşî eyleyerek hakikâtin hâlâ gereği gibi tahsil-i şu'ur ve itâle' eyledikde sonra kadılarından ve ahâlîlerinden urûz ve muhasır alub ve olduğu kâğıdlarına sonra hilâf-ı zuhûr ider ise kendüsünün hakkından gelinecegi

ifhâm birle tarafına getürdüğünden sonra size dahi gelen ‘ârz u muhzır-ı bu cânibe irsâl ve keyfiyet-i ‘ârz u i’lâm eylesin ancak bu husûsun kendü ve sıhhatı ma’lûm olmak matlûb olmağla ana göre gönderdüğü kimesne bir hoşça tevcîh ve sipâriş ve vâkanın hilâf-ı ilgâ olunmakdan bundan hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/357 Hüküm-1245

Belgrad’ın sol kol tahrîrine bundan akdem me’mûr olan defterhânem kâtiplerinden Ali İsa ve Mehmed ve Sadık zîde kadruhûmaya hüküm ki,

Belgrad’ın sağ kol tahrîrine mukaddemâ me’mûr olan defterhânem kâtiplerinden Abdülrahman Sadık zîde kadruhûye tahrîrine me’mûr olunduğı mahalleri tahrîr ve sebt-i defter ve itimâm hizmeti me’mûresiyle bu tarafa avdet ve vürûd ideli hayli zamân olub lâkin kâğızda defterhânem üzere icmâlleri bağlanmak husûsu Semendire sancağı olan Belgrad hudûdi nihayetine dek tahrîr defterlerinin gelmesine mevkûf iken o semtlerin tahrîr defteri gelmediğinden nâşî icmâle bağlanmak mümkün olmayub böyle emr-i ehemmin ‘afide-i te’hîrelerine bâ’is olmağla, imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde sen ki Mehmed mûmâ-ileyh Ali İsa zîde kadruhûsun Semendire sancağı olan Belgrad hudûduna emr-i tahrîr-i bu ana dek hitâm-pezîr olmuş ise Belgrad muhafızı vezîrim Ahmed Paşa’ya başka emr-i şerîfimle tevcîh olunduğı üzere sen Semendire sancağının tahrîr defterlerini alub Bosna eyâletine bâkî kalan mahallerin tahrîrini Refik Mehmed ve Sadık havâle ve icmâl bağlamak için evvel defterler eylesin ‘aceleten der-sa’âdetime mektûb ve eğer tamamı Semendire sancağı olan Belgrad hudûduna bâkî tahrîr olacak mahalleri var ise ikiniz bilâ tevkîf müsâre’aten livâ-yı mezbûr hudûduna tahrîr ve Bosna hudûdunu refikine ba’d-e’l-tevcîh bilâ tevkîf tahrîr defterlerini bu cânibe îsâl eyleyub zinhâr ve zinhâr ihmâl ve tekâsülde be-gâyet hazer ve mücânebet eylesin ve sen ki Mehmed ve Sadık mûmâ-ileyhsin ber-vech-i muharrer Bosna hudûdinde bâkiye kalan emr-i tahrîr-i mukaddemâ me’mûr olduğı üzere Bosna vâlîsi mâ’rifetiyle itmâm ve tekmîl ve ba’dehu defterlerini sen alub bu tarafa gelmekle bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Z. sene 1153

Sayfa/357 Hüküm-1246

Rum ili vâlisi olup Belgrad muhâfızı Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Bundan akdem Belgrad'ın sağ koluna muharrer ta'yîn olunan defter-i hâkânî kâtiplerinden Abdurrahman Sadık zîde kadruhûye tahrîrine me'mûr olduğu mahalleri tahrîr ve tekmîl ve tahrîr defterlerini götürüb Defterhâne-i âmireme teslîm ideli hayli zamân olup lâkin mûmâ-ileyhin tahrîr eylediği mahallerin icmâle bağlanmasını Semendire sancağı olan Belgrad hudûdin mûntehasına dek vâki' mahallerin tahrîr defterleri gelmekle mevkûf olup ve Semendire sancağının icmâle bağlanmasını muktezâ olmakdan nâşî sol kol ve Bosna muharrerleri olan Ali İsa ve Mehmed ve Sadık zîde kadruhûye Semendire sancağı olan Belgrad hudûdi tahrîrin tekmîl itmişler ise mûmâ-ileyh Ali İsa tahrîr defterlerini alub Bosna eyâletinde bâkiye kalan emr-i tahrîrin refiki Mehmed ve Sadıkiye havâle ve kendüsi 'aceleten bu cânibe gelmesi bâbında mûmâ-ileyhe hitaben başka emr-i şerîfimle ısdâr olmağla, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Semendire sancağı olan Belgrad hudûdunun emr ve tahrîri bu ana dek hitâm-pezîr olmuş ise defterleri mûmâ-ileyh Ali İsa ile bir sa'at makdem irsâl ve eğer henüz nâ-tamam ise bir kadem akdem o tarafların emr-i tahrîrine itmâm ve tekmîl idüb defterlerin yine mûmâ-ileyh ile serî'an bu tarafa îsâl ve Bosna hudûduna ta'yîn kılan keyfiyeti tahrîr refiki Mehmed ve hâliyâ mukaddemâ me'mûr olduğu üzere Bosna vâlisi mâ'rifetiyle itmâm itmek üzere sipâriş eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. sene 1153

Sayfa/357 Hüküm-1247

Riyâle kapudânı olup Akdeniz'de başbuğ olan Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhûye hüküm ki,

Sen ki başbuğ mûmâ-ileyhsin bu def'a der-sa'âdetime gelen kâğıdın bundan akdem Kesendire cezîresine îsâl-i hasâret ve voyvodası ahza cesâret iden korsan eşkıyâsını mazanna olan ba'zı limanlarda teftîş ve tefahhus iderek muktezâ-yı me'mûrun üzere cezîre-i Kıbrıs'a varub Kandiye Kal'ası'na nakl ideceğinin mühimmâtı ihrâc ve teslîmden sonra Hanya muhâfızı sâdır sâbika vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa ve Selanik'e îsâl içün sefinenin erkâb ve cânib-i mezbûru sür'ât seyr u şitâb esnasından Balta Limanına karîb-i mahallde masrâf eyledigin eşkıyâ-yı

korsanın yedd-i melhûzlarına giriftâr olan ve lâyük-ı sefinesine darb-ı külli top ile gark ve emlâk ve derûnunda bulunan aktârim kapudânına ta'bir itdikleri emin ile sekiz nefer melâ'in kayd-ı ise de giriftâr ve cezî güzâr reâyadan içinde bulunan sekiz nefer ehl-i zimmet dahi istihdâs idüb lâkin bir kıt'â se(f)ineleri ile bir aded üç direkli sefinelerin bulunan melâ'in heybet-i celâdet-i İslâmiyyet'e tâb-ı ur mukavemet ola. Müdâfa'alarından nâşî sandalların kıt'â ile kendüleri firâr ve muhâlefet hevasiyyin ile tehliş geriyan ihbâr eylediklerini ve kat'î olunan sandalların bir kıt'âsı ile ba'zı timur olanlarının ahz olduğuna tahrîr ve işaret sebkât vezîr-i müşârün-ileyh iş bu mâh zilhiccesinin onuncu gününe mahsuben bi-selam Selanik'e nakl idüb hâlâ Hanya muhâfızı olan vezîrim Hüseyin Paşa'ya [s.358] dahi Selanik'den Hanya'ya îsâl ve firâr iden korsan dahi ahz ve istihâlâ sarfı-bend ve 'azimetinin vukû' ve sâ'ir zikr ve irâd olunan keyfiyetinin zîr u belası bi'l-cümle ma'lûm olmuştur. Sende kemâl-i 'izzet ve himâyet ve mezîd-i teykız ve basîret ma'mûl olunmak cihetiyle Riyâle sancağı ile Akdeniz muhafazasına başbuğı ta'yîn olunmuştur ki bi-hamdihi te'âlâ iş bu mevkuf olduğunun hâlde mukaddem fakr u ihrât gayr olmağın, zuhûra gelen sa'inin mürûr ve meşkûr olmağla berhudar olasın. Ancak Kesendire voyvodasının mukaddemâ ne-vecîhle olduğu vecîhle alâ-eyyi-hâl istihdâs ve eşkıyâ-yı korsanın itman-ı kavlı tedmir ve istisalleri aksâ-yı merâm hayr-ı encâm mülûkânem olduğuna binâen bu husûsa hâsetten sen ki 'uhdene hidâyetine ta'lik olmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde hâlâ Hanya muhâfızı olan vezîr-i müşârün-ileyhin vech-i me'mûriyetin üzere Hanya'ya nakl hilâlinde dahi yine korsan eşkıyâsını tefahhusda hâlî olmayub ve müşârün-ileyhin ba'de'l îsâl senin ancak emr-i me'mûrun teftîş ve tecessüs eşkıyâ-yı korsan olmağla göreyim seni ma'iyetine me'mûr olunanları iktizâsına göre a'mâl ve istihdâm ve hareket-i korsan olan limanları ve sâ'ir mahallerin leyl ü nehâr sırren ve 'alenen istifsar-u terk-i ârâm ve firar ve dâima gemingâhlarını geşt ü güzâr ederek mel'anet mesfûratı alâ-eyyi-hâl ne-tarîkiyle ve ne-vecîhle olur ise olsun müsta'yen billâhi te'âlâ elbette ve elbette ahz ve istihsâl ve voyvoda-i merkûme bir andan istihlâs ve korsan nâmına külliyyen mahv ve izâleye sa'y-ı behimal eyleyub bu vecîhle hakkın olan hüsn-ü zâtın yanında tasarrufa mübâderet ve me'mûl olan 'izzet ve Bahadır beye izhâr sarf-ı tâb ve tâkat eylesin me'mûr olduğun hıdemât-ı devlet-i 'âlîyye'min akdem-i mehâmmı bâ-husûsa voyvoda-i mezkûrun halâs u mücaniblerin korsanın kahr ve dimârların ehemmi umûr-ı vâcib'ül ihtimâmı olmağla tamamı bitilmek ... ve hâsıl-ı şân ve merâm

idecek itmâm olduğuna ba‘de’l mulahaza ber-vech-i me’mûl hıdemât-ı pesendîden vücûda gelur ise sebkât iden imkânı zâyî‘ olmayub hakkı mükâfatını müşâhede idecekken ve maâzallâhu te‘âlâ hilâf-ı zuhûr idecek olur ise nedamet ve meşâmetini çekeceğin vazîh ve erbâb-ı olmağla ana göre bu bâbda mübtesarâna hareket ve gayret kuşağını ber-vech-i yedinden tedbir-i miyân himâyet ve emr-i me’mûrun bir vakit duhûlde husûsuna sa‘y ve dikkat zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre kusûr ve tekâsülün gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şân.

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/358 Hüküm-1248

Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlığı pâyesiyle İrşova muhâfızında olub hâlâ rütbe-i mîr-i mîrân ile Ada Kal‘a’sı ve İrşova cânibleri muhafazası ihsânım olan Receb dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin me’mûr olduğun İrşova muhafazasını bu ana değin sebkât iden hidmeti makbûl ve meşkûr olub müstahak ‘inâyet ve sezâvar-ı utûfet olmakla avâtıf-ı seniyye-i mülûkânemden Ada Kal‘a’sı ve İrşova cânibleri muhafazası şartı ve selefine verilen hâss sana dahi verilmek vecîhle şânın rütbe-i mîr-i mîrân ile terfî‘ olunmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer Ada Kal‘a’sı ve İrşova cânibleri muhafazasına kıyâm ve mübâşeret ve el-yevm der-sa‘âdetimde olan Nemçe elçisi olan ba‘de’l müzâkere temessükleri mübâdele olunub karar ve nizâm verilmek üzere İrşova hudûdlarına kat‘î ve tefrîk sinoru hâlâ muhâddid olan Kıdvetü’l emâcid ve’l a‘yân mevkûfatı sâbıkâ Mehmed zîde mecdûhüsün ‘uhde-i mâ‘rifetine ihâle ve nezâreti dahi Vidin muhafazasında aksam hüsn-ü himâyetine havâle olunduğı ma‘lûmun oldukda muhâddid mûmâ-ileyh tarafından eğer bir nesne taleb eder ise bilâ tereddüd muavenet ve karârdâd olan musalaha-i şerâyetine mugâyir iden hareketde müba‘adet ve Nemçelü ile dostluk levâzımında icrâsına mübâderet hıfz u hırâset kal‘a ve memleketi ve muhâfızın ve muhârese ile tarh ancak ülfet ve mu‘âşerete bezl-i miknet ve ba‘de’l-izin dahi herhâlde rızâ-yı ‘âlîyyem muvâfık hıdemât virub vücûda getürmege sarf-ı tâb ve tâkat eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur deyü yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/358 Hüküm-1249

Selanik monlasına ve Selanik sancağına vâki‘ kadılara ve Selanik sancağında hâlâ mütesellim nasb ve ta‘yîn olunan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sâbıka Vidin muhâfızı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmillâhü te‘âlâ iclâlehü Belgrad muhafazasının ma‘iyyetinde bulunmak şartıyla avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden iş bu bin yüz elli üç senesi mâh zilkadesinin yigirmi yedinci gününde Selanik sancağı tevcîh olunub kendüsi şart-ı merkûm üzere Belgrad â‘zâmı olmağla Selanik sancağı tarafından mütesellim nasb ve ta‘yîn olunmuşdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz livâ-yı mezbûr memleketinde mûmâ-ileyhsin zâbıt ve müşârün-ileyh tarafından gayri îsâl olan bir mikdâr teslîm ahz u kabz itdirub mütesellimlik taraf-ı âherden bir ferdi dâhil ve ta‘arruz itdirmeyesiz ve sen ki mütesellim mûmâ-ileyhsin mütesellimlik merkûmu zâbt ve tevcîh tarihine göre ‘ibâd u bilâd olan ahz ve muhâfız memleketi ve himâyet u sıyânet fukarâ-yı reâyat-ı mübâderet ve eşkıyâ-yı haramzâde makûlelerinin def‘-i şürûz ve musalahalarının sa‘y ve dikkat ve ahkâm-ı şer‘îye ve mütâba‘at idüb hilâf-ı şer‘î şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf hareketden ve bir ferde izâle zulm ü cürm gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/359 Hüküm-1250

Rütbe-i mîr-i mîrân ile Ada Kal‘a’sı ve İrşova cânibleri muhafazasına me’mûr ve ta‘yîn olan Receb dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Küçük Timok suyundan bu def‘a taraf-ı devlet-i ‘âlîyye’mden îsâl olunan nehr-i Zerine cedvel-i sailesinin nehr-i Tuna’ya münhâsıl olduğu mahalle varınca dalyan ve sâ‘ire-i sefâyin-i sayyaddan alınan resm-î mâhî mukâta‘ası bundan akdem fethu’l-İslâm ve mu‘ayyen Ada Kal‘a’sı muhafazasında olan sâbıka Kangırı sancağına mutasarrıf Ebubekir Paşa tarafından güyâ mîr-i livâ havâlisindendir deyü hafifen ikişer bin guruş fûrûht olduğu ve mukâta‘a-i mezbûrun bu sene-i mübârekede Vidin defterdârı harâc-ı bâb nâmıyla aldığı yedi bin guruşdan mâ‘adâ yedi bin guruş iltizâmen fûrûht eyledüğün ve mukaddemâ ol-tarafları yedi küffârda iken bu mukâta‘a-i Nemçelünün yigirmi bin guruş maktû‘an verdikleri ve sene-i cedîdde iltizâmına on beş bin guruşdan ziyâdeye talepleri olduğu haber verilmekle el-

hâletü hâzihî mukâta‘a-i mezkûre havâss-ı hümayûnum mülhâkakından olub kimesnenin alaka ve medhali olmamağından nâşî müstakilen taraf-ı mîrîde zâbıt ve ikrâm olunmasını iktizâ eylemekle husûs-ı mezbûr Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından hâlâ Belgrad defterdârı Mustafa dâme mecdûhüye sipâriş ve tefvîz olunub Vidin ve Belgrad taraflarından mukâta‘a-i mezbûre ve on sekiz bin, yigirmi bin guruş ve dahi ziyâdeye iltizâmen zâbt talepleri var ise elli üç senesi mart-ı ibtidâsından taleplerini iltizâmen der-‘uhdene ve eğer bu mikdâr bedel-i iltizâm ile talepleri yoğ ise sene-i mezbûre mart-ı ibtidâsından ber-vech-i emânet kendüsi zâbt etmek ve bu sene-i mübâreke Vidin defterdârı her kaç guruş iltizâm ve fûrûht eylemiş ise sırren ve ‘alenen gereği gibi tefahhus ve tecessüs idüb mikdâr ve gemisini haber olmak ve Vidin vâlîsi ile sen haberleşüb fermânım olduğı üzere bu husûs-ı temşiyet ve nizâm virmek muktezî olmağla sırren ve ‘alenen gereği gibi tecessüs ve tefahhus ve erbâb-ı vukûf ile müzâkere eyleyub vech-i meşrûh üzere Vidin tarafından mukâta‘a-i mezbûreye on sekiz bin, yigirmi bin guruşa ve dahi ziyâdeye iltizâm zâbt talepleri var ise defterdârı mûmâ-ileyh tarafına ihbâr ve keyfiyeti der-sa‘âdetime i‘lâm ve eğer bu mikdâr-ı bedel-i iltizâm ile Vidin tarafına Belgrad cânibine talepleri zuhûr itmemekle, Belgrad’ın defterdârı mûmâ-ileyh tarafından emaneten zâbt olunmak iktizâ ider ise mûmâ-ileyhin tarafından zâbt kılınan kimesneye emaneten zâbt itdirilub Vidin defterdârı tarafından ve sâ’ir kimesneler taraflarından zâbt u rabt muhâlefet itdirilmeyub ve sırren ve ‘alenen nezârete ve tahaffuzdan dahi hâli olmayub bir akçesi ketm ve ahfâ olunmamak şartıyla hâsıl senevî bi-sene sıhhat üzere defter ve bu sene-i mübâreke Vidin defterdârı tarafından her kaç akçeye iltizâm ve fûrûht olunmuş ise sahîh-i haberini alub ve el-yevm Vidin tarafına ne-mikdâr-ı akçeyi iltizâm rağbetleri vardır ve mukâta‘a-i merkûm ne mikdâr mâliye-i muhamimleri sıhhati üzere ‘ârz u i‘lâm eylemek için mûmâ-ileyhim mâliye tarafından başka başka evâmir-i şerîfim sâdır olub sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen dahi mâliye tarafından sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince amel ve hareket eylemekle fermânım olmağın, sana dahi Divân-ı Hümayûnum tarafından iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mâliye tarafından sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince husûs-i mezbûrun sen dahi nezâret eyleyub keyfiyet-i sıhhat ve hakikat üzere der-‘âlîyye’me ‘ârz u i‘lâm müsâra‘at eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Sayfa/359 Hüküm-1251

Sâbıkâ sekban başı olan Şöhretli Mehmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin şeref-sudûr olan fermân-ı hümâyûnum mûcibince varub Edirne'de ikâmet ve devâm-ı ömr ve devlet ed'ıyesine muvazebet ve mahmiye-yi Edirne'nin yeniçeri zâbitânı dahi ocak kâ'idesi üzere 'uhdene hevâle kalınmağa zâbitân umûruna kıyâm ve mübâderet eylemek fermânım olmağın, ta'yîn olunan (boş) ile kalkub me'mûr olduğun vecîhle Edirne'ye varub anda meks ve ikâmet ve ber-vech-i muharrer ocak kâ'idesi üzere 'uhdene ihâle kılınan mahrûse-i Edirne'nin yeniçeri zâbitlığın zâbt u rabt ve ana dâir umûr u husûs-ı vech-i hüsnü üzere rû'yet ve temşiyetine cedd u cehd eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/360 Hüküm-1252

Nehr-i Sava muhâddid-i Mehmed Seyyîd zîde mecdûhüye hüküm ki,

Devlet-i 'âlîyye-i ebed-i müddetim ile Nemçe Devleti beyninde bundan akdem akd u temhîr olunan musalaha-i müsâleme encâmın müddet-i hüsn-ü hitâmı olan tefrîk-i hudûd ve temyîz sinor keyfiyetlerine zuhûr iden ba'zı su'ûbetleri emr-i tahrîrin pezîrây-ı itmâmına bu ana dek bâ'is 'avk u te'hîr olmağla zikr olunan eşkâl ve su'ûbetleri mebânîden def' u ref' ve iki devlet muhâddidlerine mûcib-i menazî' olacağın şekk ve şüphe haletleri tarafına hayırlı ve nâfi' ve dostluğa lâıyk olduğu vecîhle bi'l-küllîye bertaraf kılınmak tarafından münâsib ve müstahak görüldüğinden nâşî Roma İmparatoru müteveffî altıncı Kralusun hâlâ memâlik ve ülkelerine vâris ve el-yevm Macaruçe memleketlerin Kralıçe ve hâkimesi olan meftharü'l-melikâti'l-azîmâti'l-İseviyye muhtâratü'l-muhadderûti'l-fahîmâti'l-Mesîhiyye haşmetlû Mariya sirrihu zâ-hatmet-i avâkibiha bi'l-haber ve'l-reşadın mukaddemâ peder-i müteveffî-yı müşârün-ileyh tarafından büyükelçilik ile mebussan el-yevm Âsitâne-i sa'âdetimde bulunub müşârün-ileyh tarafından dahi büyükelçilikle mukarrer tutulan kurun ümerâ'il-milletihî'l mesîhiyye Kontade Olgar nâm elçisi dahi zikr olunan su'ûbetli keyfiyetlerin bu cânibden müzakere ve fasl ve hasımlarına me'mûriyeti Şam'la ve devlet tarafından kendüye verilen ruhsât kâmileleri hasebiyle devlet-i beyninde tavassut ve kefâlet-i mu'teber olan hasmetlû Franca pâdişâhının der-devlet-

medârımda mukîm ve murahhas büyükelçisi Kıdvet-i ümerâ'il-milleti'l-Mesîhiyye Markiz Dolinok hitâmet-i avâkıb-ı bi'l-haber pusatıyla devlet-i 'âlîyyem-i murahhasları ba'de'l-lâzım gelen mahaller ve adaların kıt'â hudûd ve kasaba sinorları cânibinden bi't-terazi dörd madde ve bir hâtme üzere karar ve nizâm verilüb mevâd-ı âtîyenin bilâ-tebdîl ve tağyîr zikr olunan vücûd ile faysalpezîr olub devletin beyninde müte'akkıd olan müsâleme ve müsafat bir karar oldukça bu zikr olunan mevâdda dahi tarafından bilâ-hâli mürâat olunmak için Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzimi'l-ümem mürettib-i merâtibi'l-hilâfeti'l-kübrâ mükemmil-i nâmûsi's-saltanatı'l-azime vezîr-i â'zâm ve vekîl-i mutlakım el-Hâc Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhû ve taraf-ı hümayûnum şehin-şâhânemden vekâlet-i mutlak ve ruhsât-ı kâmilen muhakıkkesine binâen ve Nemçe elçisi mûmâ-ileyh dahi devlet tarafından kendüye verilen ruhsât-nâmesine ittibâen iş bu bin yüz elli üç senesi mâh zilhiccesinin on dördüncü gününde tarafından memhûr ve mûmzâ ve ma'mûleye ve bi-fî'il temessükler verüb ve alub bu vecîhle mübâdele olunan temessükleri ba'de'l imrârü'l enzâr-ı lafz bi-lafz makbûl-ı hümayûnum olmağla aynı bir sûretleri bi-fî'il re'isü'l-küttâb olan iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim Mehmed Ragıp dâme mecdûhünün imzâsıyla mûmzâ sen ki nehr-i Sava'da muhâddid-i mûmâ-ileyhsin sana ve bir sûrete dahi nehr-i Tuna muhâddid-i mevkufa-i sâbık Mehmed zîde mecdûhüye irsâl olduğundan gayri derûn-ı temessükde sen ki tahrîr ideceğin mahallere dâir olan şürût-ı mevâd te'kîden ve tahkîkan iş bu emri şerîfim dahi zikr ve beyân olunur. Ola ki madde-i bundan akdem devlet-i 'âlîyye-i dâim'ül kararım ile Roma İmparatoru olan altıncı Kralusun beyninde bin yüz elli iki senesi cemâziye'l-âhir sekiz, on dördüncü güne Belgrad elinde 'akd u temhîr olunan musalahanın üçüncü maddesinde iş bu iki devletin hudûdları nehr-i Tuna'ya ve nehr-i Sava ile muhâddid olmak üzere karârdâde olunub lâkin nehr-i Sava'nın konağı mahallinden hudûda ta'yîn olunacağından şekk ve iştibâh 'ârsa olmağla nehr-i Sava'nın nehr-i Tuna'ya münâsib olduğu boğazdan Bosna eyâleti nihayetine vâki' nehr-i Una'nın Sava'ya münâsib olduğu mahalline dek ve mahall-i merkûmda dahi Bosna cânibine vâki' nehr-i Una'nın sahiline gidilüb hâlâ devlet-i 'âlîyyem tasarrufunda olan Nöyyi Kal'a'sı hudûduna dek Karlofça hudûd-i ve nehr-i Una'nın ileri ve yani karşı tarafları Poriçe hudûdu ile mahdûd olub Sırp eyâletinin nihayeti olan nehri derininden yukarı Bosna taraflarına iki devlet eyâletlerinin hudûdları nehr-i Sava ve nehr-i Una'nın olub

etrâfından nehrine mezkûrun tecâvüz olunmaya. Lâkin nehrin mezkûrından seyr-i mâhî ve sâ'ir münfiklerden tarafeyn reâyaları müştereken olalar deyü tarafından bi't-taraf karar verilmekle. İmdi zikr olunan nehr-i derinden yukarı Bosna eyâletinin nihayeti beyninde vâki' nehr-i Una'nın Sava'ya münâsib olduğu mahalliden ve andan dahi Nöyyi Kal'a'sı hudûduna dek mümted olan mahallerde her ne mikdâr karakolhane ve şans ve çardak ve palanga ve kal'a var ise iş bu temessük tarihinden kırk beş gün mürûrundan ve mümkün olur ise dahi mukaddemâ derûnlarında bulunan Nemçe 'askerisi ihrâc ile tahliye ve mecmu'â devlet-i 'âlîyyem tarafından ta'yîn olunan muhafazacılara bilâd-ı hedm ve te'allül teslîm oluna ve kezâlik nehr-i Sava'da Nemçelüye kalacak adalarda devlet-i 'âlîyyem tarafında bulunan zâbitlar dahi ve vakt-i merkûmumda yani iki tarafın teslîmleri bir gün olmak üzere zikr olunan Nemçelüye kalacak Adalardan ihrâc ve Nemçe tarafından zâbitların me'mûrlara teslîm olalar ve lâkin 'askeri makûlesinin mâ'adâ bu zikr olunan mahallerde vâki' kurâ ve kasabat ahâlîsinin ve reâyasından bir ferdi ancak Nemçe hudûdlarına nakl ve iskân olunmak teklif olunmayub mahalli me'vâllerinde ibkâ ve takrîr olunalar ve bu şart Nemçelüye kalacak sâlifü'z-zikr adalar haklarına dahi riâyet oluna ve ikinci maddesinin zeyline Sava Nehri'ne zikr-i ati tarafeyn tasarrufuna kalacak adalarda âher câneblerden reâya-ya mahsûsa hânelerden mâ'adâ şans ve palanga kal'a misillû ebniye ihdâs ve binâ olunmaya. Bu şartın gafleti ile binâ olunmak vâki' olur ise dostane hedm itdirile ve dördüncü maddenin derûnde nehr-i Sava'da vâki' Çingene Adası ta'bîr olunan Ada-i Kebîr devlet-i 'âlîyyem tasarrufunda kalub ada-i mezkûreden mâ'adâ nehr-i Una'nın nehr-i Sava'ya münâsib olduğu mahalline dek vâki' sağır ve kebîr adalar ve vâris-i müşârün-ileyh tasarrufunda kala deyü mübâdele olunan temessüklerde 'akd u şart kılındığı ve iş bu temessükde derc ve tahrîr olunan elfâz ve ibârât vücûda teverrî ve te'vîlâtdan ârî olmak vecîh ile tertîb ve tasviye olunmağla derûn-ı temessûke mezkûr bi'l-cümle mevâd-ı kat'î el-mugâyir oldukça ve bu keyfiyeti hâlâ Bosna vâlîsi olan sâdır sâbika vezîrim (boş) Paşa'ya ve Rum ili vâlîsi olub Belgrad muhafızı olan vezîrim Ahmed Paşa'ya dahi başka başka evâmîr-i şerîfimle tefehhüm ve ifâde olunduğı ma'lûmun olundukda cihet-i kîl u kâl ve semt-i nizâ' ve cilâle-i etrâfdan müba'adet olunarak müşârün-ileyhimânın iltizâm-ı mâ'rifetiyle tahrîrine me'mûr olduğun mahallerin hemân iş bu temessükde şart kılındıkça vech-i bilâ tebdîl ve ta'bîr müddet-i merkûm hitamından Nemçe muhâddid-i ile bi'l-ittifâk kat'î hudûd ve temyîz ve tefrîk

sinorlarına mübâderet ve ‘inâyeti te‘âlâ hudûd keyfiyetin ta‘yîn olunan müddet-i merkûmede bu siyâk üzere pezîrây-ı itimamına bezl-i makderet ve hüccet-i şer‘i ve hudûdu tâm ile ba‘de itmâm’ül musalaha der-sa‘âdetime ‘avd u rica‘ât eyleyub bu def‘a ber-minvâl-i meşrûh ‘akd u temhîr olunan iş bu şürût mevâd-ı mugâyir iden hareket bu bâbda ittigâ ve mücânebet eylemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/361 Hüküm-1253

Bir sûreti,

Nehr-i Tuna ve İrşova muhâddid-i mevkûfat-ı sâbika Mehmed zîde mecdûhüye.

Sayfa/361 Hüküm-1254

Mukaddemeden sonra evvelki maddenin zeylinde nehr-i Tuna’da Nemçelüye kalacak adalarda devlet-i ‘âlîyyem tarafından bulunan zâbıtlar temessük tarihinden kırk beş gün mürûruna dek ve memâlik olur ise dahi mukaddemâ yani iki tarafta teslîmleri bir gün olmak üzere zikr olunan Nemçelüye kalacak adalardan ihrâc ve Nemçe tarafından zâbıtlarını me’mûrlara teslim olunalar ve lâkin ‘askeri makûlesinde mâ‘adâ zikr olunan mahallerde vâki‘ kurâ ve kasabasat ahâlîsinin ve reâyasının bir ferdi içün Nemçe hudûdlarına nakl ve iskân olunmak teklifi olunmayub mahall-i me’vâlarında ibkâ ve takrîr olunalar ve bu şartı Nemçelüye kalacak sâbika âhîrgir adalar haklarında dahi riâyet oluna. İkinci madde haşmetlû hürmetlû kralınca müşârün-ileyh zikr olunan musalaha-i mübârekenin mukaddemâ pederi müteveffâyı müşârün-ileyh ile tarafından karârdâde üzere şürût ve uhûdiyete sadık ve hulûs ile riâyet ve irâde-i dostluğa mahal olması muhtemel olan hâlâtan tarafından ihtiyât ve mücânebet birle Belgrad Kal’a’sının karşusuna ve hizasında vâki‘ adanın tavl-ü araz ba‘de’l mesâha Belgrad mehâzisinin düşen tasfih temyîz ve ta‘yîn olunub nısf-ı merkûmun olan eşcâr ve orman ve mahall-i tastir olacak yerleri Nemçelü tarafından bi’l-külliye kat’î ve imhâ ve mevcûd bulunan ebniye-i hedm ve ikna olunub tarafından haliyeten metrûk kalub Timişvar eyâletine ve Zemun câniblerine giren nısf-ı ahirinin eşcâr-ı ibkâ ve Nemçelü tarafından zikr olunan eşcâr ve ormanın intifa‘ oluna ve tıraş olunan nısfının bundan böyle sabit olan eşcârı Nemçelü tarafından kal’a ve temhîr oluna. Lâkin gerek bu adada ve gerek bundan

mâ'adâ Tuna Nehri'nin zikr-i âtî tarafeyn tasarrufuna kalacak adalarda iller cânibinden re'ya-ya mahsûs hanelerinden mâ'adâ şans ve palanga ve kal'a misillû ebniye-i ihdâs ve binâ olunmaya. Bu şürûtdan gaflet ile bina olunmak vâki' olup ise dostane hedm itdirile. Üçüncü madde iş bu musalaha-i mün'âkidinin beşinci maddesinde vâki' ba'zı iştibâhın îzâh ve tasrîhi yani devlet-i 'âlîyyem tarafına verilmesine karar verilen İrşovayı 'atîk kasabasının ta'yîn-i hudûd için ba'de'l müzakere tarafına re'y ve rızâlarıyla bir kîrâta resmî olunub kasaba-i merkûmenin ve İrşova kazâsı hizasında vâki' ovanın hudûdları zikr olunan kîrâtada resm olunan haritada tatbîk olunarak Ada Kal'a'sının karşısına vâki' dağların etekleri hizasıyla çekilen hatt-ı müstakim ile ovaya dek gelunub mu'ayyen zikr olunan ovalarda vâki' Zerine suyunun mukavves ve in'itâfî mahalline meyl ile hatt-ı müstakim mezkûr münhanî ve mukavves çekilub nehr-i merkûmun zikr olunan mahal in'itâfına ve mahall-i merkûmda dahi müceddeden akıdılan suyun mecrâsından kîrâtada resim olunan mahalline dek vâki' yerler İrşova kasabası hudûdunda kalmak ve kasaba-i merkûmenin ve deresi hudûdi dahi âmâle olunan cedvelinin nehr-i Tuna'ya nasb olunduğu mahalline münteha olmak üzere tahrîr olunub tarafeyn muhâddidleri gerek zikr olunan ovanın ve gerek kasaba-i merkûm ve deresinin tahrîrlerini bir dürlü mücadele eylemeyub kat'î şer' ve kat'î hudûd idenler. Dördüncü madde nehr-i Tuna'da vâki' adalardan Poriçe ve Kızılova ve Hisârcık Adaları devlet-i 'âlîyyem tasarrufuna kalub bu zikr olunan adalardan mâ'adâ İrşova Kal'a'sının yukarı ve Belgrad hizasına dek vâki' sağır ve kebîr adalar Nemçe çasarı vâris-i müşârûn-ileyh tasarrufunda kala ve devlet-i 'âlîyyem tarafına kalacak Poriçe Adası nehr-i Tuna'nın girdabı ta'bîr olunur sagirü'l-mürûr mahallinde bulunduğuna binâen tarafının mürûr ve ubûrlardan sefinelerinin sühûlet ile icâr-ı muktezâ olmağla Nemçe Devleti tarafından dahi ada-i mezkûrede Kayıkçı tâ'ifesinden on-on beşer neferin misafiren süknâlarçün taraf-ı devlet-i 'âlîyye'mde bir mahall ve me'vâ ta'yîn olunub dostluğa lâayık vecîhle muamele olunalar hatme-i bilâda mastur olan sevâhir tarafının bi'l-defa'ât mezkûrlarından sonra cânibinin re'y ve rızâları ve haşmetlû Franca pâdişâhının elçisi mûmâ-ileyhin efdalim re'y ve mâ'rifetiyle zikr olunan şürût u kuyûd üzere karârdâde ve tarafının makbûlleri olmağla hudûdu mezkûrenin temessükde karârdâde ve sebit ve tefâsil olunduğı vücûd ile mahallerine dahi kat'î ve temyîz ve fasl ve tefrîklerine sühûlet olmak için mahallerine mutabık zuhûr ider ise amel ve i'tibâr olunmak şartıyla Nemçe elçisi mûmâ-ileyh tarafından verilüb

cânibinde şerh ve işaret olunan kartlar tarafından muhâddide gönderilüb muktezâlarıyla amel ve hareket ve bi'l-niza' ve münakaşa tahrîr-i hudûda mübâşeret itmeleri tenbîh olunmak üzere karar verilmiştir. Deyü mübâdele olunan temessüklerde 'akd u şart kılındığı ve iş bu temessükden derc ve tahrîr olunan ilgâz ve 'ibârat vücûda kurye ve te'evvüd bâbında ârî olmak vechiyle tertîb ve tasviye olunmağla derûn-u temessükden mezkûr bi'l-cümle mevâd-i kat'ı ilgâlar olunduğı ve bu keyfiyet hâlâ Vidin muhâfızı ve Niğbolu sancağı mutasarrıfı (boş) Paşa'ya ve Rum ili vâlisî olub Belgrad muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa'ya başka başka evâmîr-i 'âlîyyem ile tefehhüm ve ifâde olduğı ma'lûmun oldukda cihete kıl u kâl ve semt niza' u cerâim imzâ ifade müba'deret olunarak gönderilen kırâtada mahallerine mutabık zuhûr ider ise amel ve i'tibâr olunmak şartıyla müşârûn-ileyhin inzimâm re'y ve mâ'rifetleriyle tahrîrine me'mûr olduğı mahallerin diyerek ber-vech-i meşrûh.

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/362 Hüküm-1255

Rum ili vâlisî olub Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Devleti 'âlîyye-i ebedi kararem ile Nemçe Devleti beyninde bundan mukaddem 'akd u temhîr olunan musalaha-i müsâlemet encâmın müddet-i hüsn-i hitâm olan kat'î hudûd keyfiyetlerinden zuhûr iden ba'zı su'ûbetleri emr-i tahrîrin pezîrây-ı itmâmına bu ana dek bâ'is 'avk u te'hîr olmağla zikr olunan eşkâl ve su'ûbetleri miyândan def' u ref' ve iki devleti muhâddidlerine mevâcib-i menazî' olacak şekk ve şüphe haletleri tarafına hayırlu ve nâfi' ve dostluğa lâayık olduğı vecîhle bi'l-küllîye bertaraf kılınmak tarafeyne münâsib ve müstahsen görüldüğünden nâşî Roma İmparatoru müteveffî altıncı Kralusun kebîr-i kuvveti ve hâlâ memâlik ve ülkelerine vâris-i ve el-yevm Macaruçe memleketlerinin Kraliçe ve hâkimesi olan meftharü'l-melikâti'l-azîmâti'l-Îseviyye muhtâratü'l-muhadderûti'l-fahîmâti'l-Mesîhiyye haşmetlû Mariya sirrihu zâ-hatmet-i avâkibiha bi'l-haber ve el-reşadın mukaddemâ peder-i müteveffâ-yı müşârûn-ileyh tarafından büyükelçilik ile mebussan el-yevm Âsitâne-i sa'âdetimde bulunub müşârûn-ileyh tarafından dahi büyükelçilikle mukarrer tutulan kıdvet-i ümerâ'il-milletihî'l mesîhiyye Kontade Olgar nâm elçisi dahi zikr olunan su'ûbetlu keyfiyetlerin bu cânibi müzakere ve fasl

ve hasımlarına me'mûriyeti Şam'la ve devlet tarafından kendüye verilen ruhsât kâmileleri hasebiyle devleti beyninde tavassut ve kefâleti mu'teber olan haşmetlû Franca pâdişâhının der-devlet-medârıma mukîm ve murahhas büyükelçisi Kıdvet-i ümerâ'il-milletihî'l mesihîyye Markiz Dolinok hatmet-i avâkıb-ı bi'l-hayr tavassutuyla devlet-i 'âlîyyem murahhasları ba'de'l-müzâkere tarafına layık ve dostluğa muvâfık olduğu vech-i üzere Belgrad Kal'a'sının karşusunda ve hizasında vâki' adanın tavl-ü 'ârz-ı ba'de'l müsaha Belgrad mahâzisine düşen tasfih temyîz ve ta'yîn olunub nisf-ı merkûmun olan eşcâr ve orman ve mahal tesettür olacak yerleri Nemçe bu tarafında bi'l-küllîye kat'î ve imhâ ve mevcûd bulunan ebniye-i hedm ve ikna olunub tarafeynden haliyeten metrûk kalub Timişvar eyâletine ve Zemun câniblerine giden nisf-ı âherinin eşcâr-ı ibkâ ve Nemçelü tarafından zikr olunan eşcâr ve ormandan intifâ' oluna ve tıraşı olunan na'nânın bundan böyle sabit olan eşcâr-ı Nemçelü tarafından kal'a ve tethir oluna. Lâkin gerek bu Ada'da ve gerek bundan ve mâ'adâ Sava ve Tuna Nehirlerinde zikr-i âtî tarafeyn tasarrufunda kalacak adalarda âher cânibinden reâya-ya mahsûs hânelerden mâ'adâ şans ve palanga ve kal'a misillü ebniye-i ihdâs ve binâ olunacak bu şartdan gaflet ile binâ olunmak vâki' olur ise dostane-i hedm itdirile ve nehr-i Tuna'dan vâki' adalardan Poriçe ve Kızılova ve Hisârcık Adaları devlet-i 'âlîyyem tasarrufuna kalub bu zikr olunan adalardan mâ'adâ İrşova Kal'a'sından yukarı Belgrad hizasına dek vâki' sağır ve kebîr adalarınca Nemçe çasar-ı vârisi müşârün-ileyhin tasarrufunda kala ve nehr-i Sava'da vâki' Çengine Adası ta'bîr olunan ada-i kebîr devlet-i 'âlîyyem tasarrufunda kalub ada-i mezkûreden mâ'adâ nehr-i Una'nın nehr-i Sava'da münâsib olduğu mahalline dek vâki' sağır ve kebîr adalar vârisi müşârün-ileyh tasarrufunda kala ve devlet-i 'âlîyyem tasarrufuna kalacak Poriçe Adası nehr-i Tuna'nın da girdabı ta'bîr olunur. Sağır mahallinde bulunduğu binâen tarafının mürûr u ubûr iden sefinelerin suhulet ile imrâr-ı muktezâ olmağla Nemçe Devleti tarafından dahi ada-i mezkûreden Kayıkçı tâ'ifesinden on-on beş neferin misafiren süknâlarçün taraf-ı devlet-i 'âlîyye'mden bir mahall ve me'vâ ta'yîn olunub dostluğa lâıyk vecîhle mu'âmele olunalar ve kezâlik nehr-i Sava ve nehr-i Tuna Nemçelüye kalacak adaların devlet-i 'âlîyyem tarafında bulunan zâbıtlar dahi temessük tarihinden kırk beş gün mürûruna dek ve mümkün olur ise dahi mukaddemâ yani iki tarafın teslîmleri bir gün olmak üzere zikr olunan Nemçelüye kalacak adalardan ihrâc ve Nemçe tarafından zâbıtların me'mûrlara teslîm olunalar ve lâkin 'askeri makûlesinden mâ'adâ zikr olunan

mahallerde vâki' kurâ ve kasabat ahâlîsinin ve reâyasının bir ferdi için Nemçe hudûdlarına nakl ve iskân olunmak teklif olunmayub mahall-i me'vâllerinde ibkâ ve takrîr olunalar ve bu şart Nemçelüye kalacak sâlifü'z-zikr adalar haklarına dahi riâyât oluna dahi sâ'ir mevâd ve uhud-i hâvî tarafeynin re'y ve rızâlarıyla dörd madde ve bir hâtme üzerine karar ve nizâm verdiği binâen şürût-u mevâd-ı bilâ tebdîl ve tağyîr şart kılınan vücûd ile münâsib-i tebdîl olub devlet beyninde mün'akid olan müsâleme ve müsâfat bir karar oldukça bu zikr olunan mevâdda dahi tarafeynde bilâ-hâlî mürâat olunmak için Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzimi'l-ümem mükemmil-i nâmûsi's-saltanatı'l-azim mürettib-i merâtibi'l-hilâfeti'l-kebir-i vezîr-i â'zâm ve vekîl-i mütezallim Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhû taraf-ı hümâyûnumdan vekâlet-i mutlak ve ruhsât-ı kâmilin muhakikkesine binâen ve Nemçe elçisi mûmâ-ileyh dahi devleti tarafından kendüye verilen ruhsât-nâmesine ibkâen iş bu bin yüz elli üç senesi mâh zilhiccetü'l şerefesinin on dördüncü gününde tarafeynde memhûr ve mûmzâ ve ma'mûleye ve ma'yyetini temessükleri verüb ve alub bu siyâk üzere mübâdele olunan temessükleri ba'de'l imrâr-ı enzâr-ı lafz bi-lafz makbûl-ı hümâyûnum olmağla aynı birer sûretleri bi'l-fî-il re'isü'l-küttâb olan iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim Mehmed Ragıp dâme mecdûhünün imzâsıyla mûmzâ nehr-i Tuna'ya ve nehr-i Sava muhâddidlerine irsâl ve kendülere hitaben ısdâr kılınan evâmir-i 'âlîyyem dahi her biri tahrîrine [s.363] me'mûr oldukları mahallerin temessükde şart kılındığı vecîhle kat'î ve temyîzine ibtidâ eylemeleri için te'kîd ve tahkîkan derûn-ı temessük olan emr-i me'mûrları tezkîr ve irâd olmağla sâlifü'z-zikr mübâdele olunan iş bu temessükler aynı bir sûreti ber-vech-i muharrer re'isü'l-küttâb mûmâ-ileyhümânın imzâsıyla mûmzâ sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin sana dahi irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sûret-i temessük imrâr-ı nezîr dikkat ve şerâyetinin ta'yîn ve tasrîh olduğu vecîhle icrâ ve infâzına ve dostluk levâzımının muhafazasına mübâderet ve nehr-i Sava ve nehr-i Tuna'da devlet-i 'âlîyyem tasarrufuna kalacak mârru'z-zikr adaların ve kezâlik Nemçelüye kalacak sâ'ir adaların vakt-i merkûmda yani iki tarafın teslîmlerini bir gün olmak üzere tarafeynden elçileri bulunan 'askeri makûlesi ihrâc ile teslîm ve teslîm ve muhafazacılar ta'yîn ile sahîha-yı memâlik-i mahrûsem olan adaların zâbt u rabt ve ber-vech-i muharrer devlet-i 'âlîyyem tasarrufuna kalacak sâlifü'z-zikr Poriçe Adasının Nemçe Devleti tarafından Kayıkçı tâ'ifesinden on-on beş neferin misafiren süknâlarçün şart kılındığı üzere bir mahall ve me'vâ

ta'yînine ve'l-hâsıl mevâdd-ı temessük gerek vakt-i merkûmeden icrâ ve imzâsı meşrût olan ve gerek devâm ve istimrâr-ı şart kılınan husûsların bilâ-tebdîl ve tağyîr tamamen infâz ve imzalarına bezl-i miknet ve her maddesinde tetarruk halinin hıfz u sıyânet ve hudûdun dâhilinde tahrîr-i muktezâsı mahallerin müddet-i merkûm hitâmına dek muhâddidlerin mâ'rifetleriyle kat'î hudûd ve temyîz sinorlarına sarf-ı makderet ve senden ma'mûl olan hüsn-ü hareket-i izhâr ve ibrâza tûmârı nakdine kudret idüb mugâyir-i şürût mevâdd iden hareketden ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur deyü yazılmıştır.

Fî Evâsıt-ı Z. sene 1153

Sayfa/363 Hüküm-1256

Bosna vâlîsi Vezîr (boş) Paşa'ya hüküm ki,

Devlet-i 'âliyyem rûz-ı efzûnumla Nemçe Devleti beyninde bundan mukaddem 'akd u temhîr olunan musalaha-i müsâlemet encâmının madde-i hüsn-i hitâm-ı olan kat'î hudûd keyfiyetlerine zuhûr iden ba'zı su'ûbetler emr-i tahrîrin pezirây-ı itmâmına bu ana dek bâ'is-i 'avk u te'hîr olmağla zıkr olunan eşkâl ve su'ûbetleri miyândan def' u ref' ve iki devletin muhâddidlerine mûcib-i menazî' olacak şekk ve şüphe haletleri tarafeyne hayırlu ve nâfi' ve dostluğa lâıyk olduğu vecîhle bi'l-küllîye bertaraf kılınmak tarafeynin münâsib ve müstahak görüldüğünden nâşî Roma İmparatoru müteveffâ altıncı Kralusun kebîre kızı ve hâlâ memâlik ve ülkelerine vârisi ve el-yevm Macaruçe memleketlerinin Kraliçe ve hâkimesi olan meftharü'l-melikâti'l-azîmâti'l-İseviyye muhtâratü'l-muhadderûti'l-fahîmâti'l-Mesîhiyye haşmetlû Mariya sirrihu zâ-hatmet-i avâkibiha bi'l-hayr ve el-reşadın mukaddemâ peder-i müteveffâ-yı müşârün-ileyh tarafından büyükelçilik ile mebussan el-yevm Âsitâne-i sa'âdetimde bulunub müşârün-ileyh tarafından dahi büyükelçilikle mukarrer tutulan Kıdvet-i ümerâ'il-milletihî'l mesîhiyye Kontade Olgar nâm elçisi dahi zıkr olunan su'ûbetlu keyfiyetlerin bu cânibi müzakere ve fasl ve hısımları me'mûriyeti Şam'la ve devlet tarafından kendüye verilen ruhsât kâmileleri hasebiyle devlet beyninde tavassut ve kefâleti mu'teber üzere haşmetlû Franca pâdişâhının der-devlet-medârıma mukîm ve murahhas büyükelçisi Kıdvet-i ümerâ'il-milletihî'l mesîhiyye Markiz Dolinok hatmet-i avâkıb-ı bil-hayr tavassutıyla devlet-i 'âliyyem murahhasları ba'de'l-müzâkere tarafeyne layık ve dostluğa muvâfık olduğu

vech-i üzere nehr-i Sava'nın nehr-i Tuna'ya münâsib olduğu boğazından Bosna eyâletinin nihayetine vâki' nehr-i Una'nın Sava'ya münâsib olduğu mahalline dek ve mahall-i merkûmun dahi Bosna cânibine vâki' nehr-i Una'nın sahiliyle gidilüb hâlâ der-devlet-i 'âlîyyem tasarrufunda olan Nöyyi Kal'a'sı hudûduna dek Karlofça hudûdu ve nehr-i Una'nın dek ilerü yani karşı tarafları bir ve kaç hudûdi ile muhâddid olub harb eylesiz. Nihayeti olan nehri derininden yukarı Bosna taraflarında iki devlet eyâletlerin hudûdları nehr-i Sava ve nehr-i Una olub tarafından nehr-i mezkûre tecâvüz olunmaya. Lâkin nehr-i mezkûrenin seyr ve sefer ve sâ'ir müttetiklerden taraf-ı reâyaları müşterek olalar deyü tarafından bizzat karar verilmekle imdi zikr olunan nehri derininde yukarı Bosna eyâletinin nihayetine vâki' nehr-i Una'nın Sava'ya ve münâsib olduğu mahalle dek ve andan dahi Nöyyi Kal'a'sı hudûduna dek mümtedd olan mahallerde her ne- mikdâr karakolhane ve şans ve çardak ve palanga ve kal'a var ise iş bu temessük tarihinden kırk beş gün mürûruna dek ve mümkün olur ise dahi mukaddem devlet-medârımda bulunan Nemçe 'askerisi ihrâc ile tahliye ve mecmu'â-i devlet-i 'âlîyyem tarafından ta'yîn olunan muhafazacılar bilâ hedm ve te'allül teslîm oluna ve lâkin nehr-i Sava'da Nemçelüye kalacak adaların devlet-i 'âlîyyem tarafında bulunan zâbıtları dahi vakt-i merkûmun yani iki tarafın teslîmleri bir gün olmak üzere zikr olunan Nemçelüye kalacak adalardan ihrâc ve Nemçe tarafından zâbıtlarına me'mûrlara teslîm olunalar ve lâkin 'askeri makûlesinden mâ'adâ bu zikr olunan mahallerde vâki' kurâ ve kasabat ahâlîsinin reâyasından bir ferdi için Nemçe hudûdlarına nakl ve iskân olunmak teklif olunmayub mahall me'mûrlarına ibkâ ve takrîr olunalar [s.364] ve bu şartla Nemçelüye kalacak sâlifü'z-zikr adalar haklarında dahi riâyet oluna ve nehr-i Sava'da vâki' Çingene Adası ta'bîr olunan ada-i kebîr devlet-i 'âlîyyem tasarrufuna kalub ada-i mezkûreden mâ'adâ nehr-i Una'nın nehr-i Sava'ya münâsib olduğu mahalline dek vâki' sağır ve kebîr adalar vârisi müşârün-ileyh tasarrufuna kala. Gine zikri mesbûk tarafeyn tasarrufuna kalacak adalarda âher cânibinden reâya-ya mahsûs hânelerden mâ'adâ şans ve palangalar ve kal'a misillû ebniye ihdâs ve binâ olunmaya. Bu şerâyıtdan gafleti ile binâ olunmak vâki' olub ise dostane-i hedm itdirile deyü sâ'ir uhûd ve kuyûd-i hava-i cânibinin re'y ve rızâlarıyla dörd madde ve bir hâtme üzerine karar ve nizâm verildüğüne binâen şürût-i mevâdd bilâ-tebdîl ve tağıyîr şart kılınan mevâdd ile faysalpezîr olub devlet-i beyninden müte'akkıd olan müsâleme ve musâfâtın bir karar oldukça bu zikr olunan mevâdda dahi tarafeyn bilâ

hâli mürâat olunmak için Düstûr-ı kirâm müşîr-i efhâm nizâm-ı l-âlem nâzım-ı menâzimi l-ümem mükemmil-i nâmûsi s-saltanatı l-azim mürettib-i merâtibi l-hilâfeti l-kebir vezîr-i âzâm ve vekîl-i mutlakım el-Hâc Ahmed Paşa edâ-müllâhü te'âlâ iclâlehû ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhû taraf-ı hümâyûnumdan vekâlet-i mutlaka ve ruhsâtına kâmilten muhakkikisine binâen ve Nemçe elçisi mûmâ-ileyh dahi devlet tarafından kendüye verilen ruhsât-nâmesine ebnâ-i iş bu bin yüz elli üç senesi mâh zilhiccesinin on dördüncü gününde tarafeynden memhûr ve mûmzâ ve ma'mûleye ve mu'tenî temessükleri verub ve alub bu siyâk üzere mübâdele olunan temessükleri ba'de'l-imrâr enzâr-ı lafz bi-lafz makbûl-ı hümâyûnum olmağla aynı bir sûretleri bi-fî'il re'isü'l-küttâb olan iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim Mehmed Ragıp dâme mecdûhünün imzasıyla mûmzâ nehr-i Tuna'ya ve nehr-i Sava'da muhâddidlerine irsâl ve kendülere hitaben imrâr kılınan evâmîr-i 'âlîyyem dahi her bir tahrîrine me'mûr oldukları mahallerin temessükde şart kılındığı vecîhle kat'î ve temyîzine ibtidâ eylemeleri için te'kiden ve tahkîkan derûn-ı temessükde olan emr-i me'mûrları tezkîr ve irâd olunmağla sâlifü'z-zikr mübâdele olunan iş bu temessükleri aynı bir sûret ber-vech-i muharrer yine re'isü'l-küttâb mûmâ-ileyhin imzâsıyla mûmzâ sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana dahi nehr-i olunmuşdur. İmdi vusûlünde ba'de'l-imrâr enzâr-ı temessük şart kılındığı üzere nehr-i Sava'nın nehr-i Tuna'ya münâsib olduğu boğazdan Bosna eyâletinin nihayetine vâki nehr-i Una'nın Sava'ya münâsib olduğu mahalline dek ve mahall-i merkûmeden dahi Bosna cânibine vâki nehr-i Una'nın sahiliyle gidilüb hâlâ devlet-i 'âlîyyem tasarrufunda olan Nöyyi Kal'a'sı hudûduna dek Karlofça hudûdi üzere mahdûd olacağına ve Bosna Eyâletin nihayetine vâki nehr-i Una'nın Sava'ya münâsib olduğu mahalline dek ve andan dahi Nöyyi Kal'a'sı hudûduna dek mümtedd olan mahallerin Nemçelü tasarruflarında olan karakolhane ve şans ve çardak ve palanga ve kal'a her ne var ise hudûd-u merkûm hitâmına dek devlet-i 'âlîyyem tarafına bilâ hedm ve kavâidleriyle cânibinden teslîm olunacak. Şürût itdügün eyâlet-i Bosna'da vâki bi'l-cümle zâbitân ve söz sâhiblerine i'lân ve işa'ât ve dostluk levâzımın muhafazasına riâyet ve müddet-i merkûma hitâmına dek hudûdun dâhiline vâki mahallerden iki tarafın teslîmleri bir gün olmak üzere Nemçelü cânibinden bermûcib şürût-u temessük devlet-i 'âlîyye'ne teslîm olacakları muhafazacılar ta'yîn ile ahz u teslîm ve Nemçelüye kalacak adalarda dahi devlet-i 'âlîyyem tarafında bulunan zâbitların ihrâc ile Nemçelü taraflarından zâbitların me'mûrlara teslîm ve nehr-i Sava

muhâddid-i Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Seyyid zîde mecdûhüye dahi bu müddet eyâlet-i Bosna hudûdu dâhilinde olan mahallerin kat'î hudûd ve fasl-ı sinorlarına ikdâm ve ihtimâm eylesini tevcîh ve te'kîd ve hitâmgân cerr-i ekîd iderek gerek vakt-i merkûmeden tanzîm-i meşrûh olan mevâddın şart kılındığı üzere edâ ve temşiyetine ve gerek mâ'adâ derûn-i temessük devâm ve istimrâr-ı meşrût olan mevâddan dahi fîma-ba'd bir güne hâl-i pezîr olunmamasına nezâret ve şerâyiti dâima hıfz u sıyânet ve herhâlde dostluğa lâıyk vecîhle hareket idüb senden me'mûl-ı hümâyûnum olan hüsn-ü etvâran annen fannen îzâhat bezl-i cedd-i himmet eylemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Z. sene [1]153

Sayfa/365 Hüküm-1257

Ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağıyla Vidin muhâfızı olan Vezîr (boş) Paşa'ya hüküm ki,

Devlet-i 'âliyye-i ebedi kararemle Nemçe Devletin beyninde bundan mukaddem 'akd u temhîr olunan musalaha-i müsâlemet encâmıda madde-i hüsn-ü hitâmı olan kat'î hudûd keyfiyetlerinden zuhûr iden ba'zı su'ûbetleri emr-i tahrîrin pezîrây-ı itmâmına bu ana dek bâ'is-i 'avk u te'hîr olmağla zıkr olunan eşkâl ve su'ûbetleri mübâdele def' u ref' ve iki devletin muhâddidlerine mûcib-i menazi' deyü olacak şekk ve şüphe haletleri tarafeyn hayırlu ve nâfi' ve dostluğa lâıyk olduğu vecîhle bi'l-küllıye bertaraf kılınmak tarafından münâsib ve müstahak görüldüğünden nâşî Roma imparatoru müteveffâ altıncı Karvelusunun kebîr-e kızı ve hâlâ memâlik ve ülkelerine vârisi ve el-yevm Macaruçe memleketlerinin kralıçe ve hâkimesi olan meftharü'l-melikâti'l-azîmâti'l-Îseviyye muhtâratü'l-muhadderûti'l-fahîmâti'l-Mesîhiyye haşmetlû Mariya sirrihu zâ-hatmet-i avâkibiha bil-hayr ve el-reşadın mukaddemâ pezîr-i müteveffâ-yı müşârün-ileyh tarafından büyükelçilikle mebussan el-yevm Âsitâne-i sa'âdetlerimde bulunub müşârün-ileyh tarafından dahi büyükelçilikle mukarrer tutulan Kontade Olgar nâm elçiler dahi zıkr olunan su'ûbetlu keyfiyetlerin bu cânibe müzakere ve fasl ve hısımlarına me'mûriyeti Şam'la ve devlet tarafından kendüye verilen ruhsât kâmileleri hasebiyle devlet beyninde tavassut ve kefâleti mu'teber olan haşmetlû Franca pâdişâhının der-devlet-medârımda mukîm ve murahhas büyükelçisi Markiz Dolinok hatmet-i avâkıb-ı bi'l-

hayr tavassutuyla devlet-i ‘âlîyyem murahhasları ba‘de’l müzâkere tarafeyne layık ve dostluğa muvâfık olduğu vech üzere tahrîri lâzım gelen mahaller ve adaların kat‘î hudûd ve fasl-ı sinorları cânibinden bi’t-terazi dörd madde ve bir hâtme üzerine karar ve nizâm verdiğiine binâen şürût-ı mevâddın bilâ-tebdîl ve tağyîr faysalpezîr olub devletin beyninde mün‘akid olan müsâleme ve müsafat bir karar oldukça bu zıkr olunan mevâdda dahi tarafeynde bilâ-hâli mürâat olunmak için Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü’l-âlem nâzım-ı menâzimi’l-ümem mükemmil-i nâmûsi’s-saltanati’l-azim mürettib-i merâtibi’l-hilâfeti’l-kabir vezîr-i â‘zâm ve vekîl-i mutlakım Ahmed Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû ve dâ‘afe bi’t-te‘yîd iktidâruhû ve ikbâluhû taraf-ı hümayûn şehin-şâhânemden vekâlet-i mutlak ve ruhsât-ı kâmilin muhakikkesine binâen ve Nemçe elçisi mûmâ-ileyh dahi devlet tarafından kendüye verilen ruhsât-nâmesine ibtinaen iş bu bin yüz elli üç senesi mâh zilhiccesinin on dördüncü gününde tarafeynde memhûr ve mûmzâ ve ma‘mûleye ve ma‘iyyetine temessükleri verüb ve alub bu vecîhle mübâdele olunan temessükleri ba‘de’l-imrâr-ı enzâr-ı lafz bi-lafz makbûl-ı hümayûnum olmağla aynı birer sûretleri bi’l-fi’l re’isü’l-küttâb iftihârü’l emâcid ve’l-ekârim Mehmed Ragıp dâme mecdûhünün imzâsıyla mûmzâ nehr-i Tuna’ya ve nehr-i Sava muhâddidlerine irsâl ve temessük iden keyfiyetin me’mûriyetleri te’kîden ve tahkîkan kendülere hitaben sâdır olan evâmir-i ‘âlîyye’nde zıkr ve irâd olmağla temessük-i merkûmun bir sûreti dahi ber-vech-i muharrer yine re’isü’l-küttâbım mûmâ-ileyhin imzâsıyla mûmzâ sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sana irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde temessük-i mezkûre imrâr-ı nazar-ı dikkat ve dâhil hudûdkâre tahrîrin lâzım gelen mahallerin şart kılındığı vecîhle müretteb-i merkûm hitâmına dek tahrîr ve temyîzine ihtimâm-ı tâmm eylesin nehr-i Tuna ve İrşova muhâddid-i mevkûfat-ı sâbık Mehmed zîde mecdûhüye tevcîh ve te’kîd ve emr-i müsâlemenin pezîrây-ı istikrârına sa’y-ı ekîd iderek gerek def‘an ve gerek dâiman ve müstahrîren meşrût olan mevâddın sıyânetine ve dostluk levâzımının muhafazasına bezl-i cedd-i himmet ve hitâmkâre sarf-ı fa-hâsıl kudret eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Z. sene 1153

Sayfa/365 Hüküm-1258

Anadolu vâlîsi Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzimi'l-ümem mükemmil-i nâmûsi's-saltanati'l-azime mürettib-i merâtibi'l-hilâfeti'l-kebir vezîr-i â'zâm ve vekîl-i mutlak kapu mûmâ-ileyhim el-Hâc Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehûye ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhûnun 'uhde-i destûranelerinde kâin iden muhasıllığı mülhâkâtından olan Anadolu eyâletinde sâkin Tekkelü cemâ'ati ahâlîleri öteden beru kendü arâzîleriyle meşgul ve ittigâd ahkâm-ı şer' ve itâ'at evâmir-i 'âlîyye ile mecbul bir tâ'ife olmalarıyla içlerinde câbecâ muharrik silsile-i fitne ve fesâd ve mükız namına şerr u inad olanların te'dib ve güşmalleri sâirlerin emin ve rahat ve birbirleriyle hüsn-ü mu'ayyen ve mu'aşeretlerini mûcib olduğu zahîr olmakdan nâşî bu cemâ'atin nizâm-ı hâlî ve ferâğ-ı bal ile vücûh-ı mazârr u hasârdan min-küllî'l-vücûh masûn-ı Allah olmaları matlûb iken şimdi içlerinden Pir Ahmed oğlu ve karındaşları İbrahim ve Süleyman nâm şâkiler serîr-i akrâda atuvv ve isyân olub bu adamları olan eşkıyâ ile cemâ'at-i merkûm fukarâsını ta'cîz ve rencideden hâlî olmadıklarından gayri yine cemâ'atleri olan yerlerden dahi Abdî nâm kimesnenin hânesini basub mâl ve erzaklarını yağma ve gâret ve kendüsüne ahz ve Eşme kazâsında sâkin Kara Ali ağa demekle ma'rûf kimesneyi gönderub habs itdirub hala mahpus olduğu deyü takrîb ile cemâ'atleri ahâlîlerinin nizâmları muhabbil ve el-yevm iki fırka olub perîşân olmalarına bâ'is oldukdan ihbâr ve inhâ' olunmağla zemân-ı 'adâlet-i mülûkânemde vedîâlarında olan reâya fukarâsının husûs-ı cemâ'at-i merkûme gibi tâ'ifesi menût bir cemâ'atin vechen-mine'l-vücûh muktedir olmalarına kat'â rızâ-yı hümâyûnum olmayub, nizâm-ı aslilerinin ibkâsı ve yaramazların te'dib-i ile sâ'irlerinin emin ve rahatları mühimm ve muktezî olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin cemâ'at-i mezbûrunun sâlifü'z-zikr [s.366] şâkileri bi-eyyi-hâl ahz u habslar ile taraf-ı şer' ve muktezâ-yı şer'î kâvî üzere ihkâk-ı hak olduktan sonra cemâ'at-i merkûm içinde bulunan eşkıyânın te'dib ve güşmalleri iktizâ idenleri te'dib ve şer'î cezânızı tertîb-i lâzım gelenlerin ber-muktezâ-yı şer'î ve zâhir cezâ-yı sezâlarını tertîb ve tard ve te'yîd-i mûcib olanlarını tard ve takrîb ile cemâ'at-i merkûmeye kâvî ve muhkem-i nezîre kat'î ve hüccet-i şer' itdirub bu sâbık üzere hüsn-ü nizâm ircâ' ve tertîb ve etrâf-ı münîf ve perîşân olanların her ne-mahalde iseler kaldırub cemâ'atlerin

derûnuna iskân ve takrîr ve nizâm-ı kadîmmelerini ibkâ ve tecdîd ve fima-ba'd cümlesi müttetik itmekle alub aralarında olan münferit mübtedil hüsn-ü muâşeret olmak vechiyle beynlerine ihrâc ve tevkîf idüb ve bu vecîhle cemâ'at-i merkûm ahâlîsinin hüsn-ü hâl ve nizâm ahvâllerine ihtimâm ve virdigin nizâm-ı ba'de'l-izin bir dürlü hâl-i nezîr olmamak şartıyla zâbıt kâvîye-yi bend ve ahkâm olduğuna 'ale'l-vukû' i'lâm ve baş muhasebeye kayd içün nezîr-i hüccet-i der-sa'âdetime irsâl eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/366 Hüküm-1259

Üsküdar'dan Anadolu'nun yemîn ve yesârıyla sağ kolu nihayetine varınca vâki' olan vezîr-i â'zâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve mevâlî ve sancâk beyleri ve kadılar ve mütesellimler ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve malikâne mutasarrıfları ve voyvodaları ve havâss ve evkâf zâbıtları ve darb ve harbe kâdir erleri ve a'yân-ı vilâyete ve işerlerine hüküm ki,

Hâlâ mevsim-i bahâr-ı hulûl itmek hesâbıyla ağaçlar paklanub dağlarda eşkıyâ-yı sarıncak zemânlar gelmekle aşâyir ve kabâilden ve yerlûden kuttâ'i-tarîk eşkıyâsı ve başiboş bundan makûlesi ve sâ'ir haramzâdeler küşe-i hafâdan zuhûr-u birle ebnâ-yi sebil ve sükkân vilâyeti ve kuttan-ı memleketi îsâl-i mazârrata hasâret eyledikleri mücerreb olmağın, ol-makûle eşkıyânın tecessüs ve tefahhuslarına ihtimâm ve dikkat ve hudûd ve sinorunuz dâhilinde her ne-mahalde eşkıyâ zuhûr iderler ise kat'â emân ve zamân verilmeyüb alâ-eyyi-hâl ahz ve ele götürülüb şer'an müstahak oldukları cezâ-yi sezâları tertîb-i havze-i hükûmetiniz dâhilinde olan turuk ve mesalikin te'min ve tanzîf-i ve bilâd u 'ibâdın tetahhür ve tanzîm-i ehemmi mühimmi lâzımı'l ihtimâmdan olduğu ecilden eşkıyâ tâ'ifesi bir mahalde kesret ve cem'iyet üzere bulunub üzerlerine varılmak münâsib görülmediği sûrette herkes semt ve münâsib olan mahallerin hükkâm ve zâbıtlar ile haberleşüb ittifâk ve ittihâd ile ahz ve ele götürölmelerine imdâd ve i'ânet olunmak üzere cümleye evâmîr-i şerîfimle tenbîh olunmağın, siz ki vezîr-i müşâr ve mîr-i mîrân ve ümerâd ve sâ'ire-i mûmâ-ileyhimsiz mahsûsen size dahi emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde cümleiniz ittifâk ve ittihâd üzere hareket ve taht-ı hükûmetin ve kazâlarınız dâhilinde mut'ane-i eşkıyâ olan mahallerin tecessüs ve

tefahhusdan hâli olmayub hudûd ve sinorunuz dâhilinde birden ikiden veyahud ziyâde ol-makûle eşkiyâ bulunduğî haber olur ise izdiyâd olmalarına ruhsât gösterilmeyüb ve kat‘â emân ve zamân verilmeyüb alâ-eyyi-hâl ahz u ekber cemiyetleri zuhur ider ise bâlâda zikr olunduğî vecîhle birbirinize semt ve münâsib olanlar ile haberleşüb ‘ale’l-ittifâk üzerlerine varub bi-eyyi-hâl ahz ve şer‘an lâzım gelen cezâları tertîb ve vücûd-ı hıyânet âlûdlarından ruy-ı arz-ı tetahhür ile turuk ve mesalik ve ebnâ-yi sebil ve sâ‘ire-i ‘ibâd-ullah te‘min ve sükkân ve ahâlîye aracı ve tatmine bezl-i kudret ve sa‘y ve dikkat idüb lâkin bu bahâne ile şekâvet alakası olmayanlara ta‘arruz olunduğî ve fukarâ-yı reâyat teklifi beyhûde-i tahmil ve sâ‘ir vücûd-ı mezâlîm ile bir ferde cevri ve eziyet vukû‘ veyahud def‘i eşkiyâ husûsunda tarafınızdan istimdâd ve istiânet olundukda imdâd ve i‘ânetde ednâ-i tekâsül ve ihmâliniz zuhur-u isti‘mâ olunmak lâzım gelur ise siz ki vezîr-i müşâr ve mîr-i mîrân ve hükkâm ve zâbitân mûmâ-ileyhimsiz kat‘â özl ve ‘illetiniz işgâ olunmayub vâki‘ olan zararların sizlerden tazmîn olacağını ve siz ki malikâne mutasarrıflarısız mukâta‘alarınız üzerlerinizden def‘ u ref‘ olunmağla iktifâ olunmayub bilâ tevkîf cümleliz ukûbet-i şedîde ile mu‘âkid ve mücazat olacağınızı ve siz ki mütesellimler ve voyvodalar ve sâ‘ir zâbitânsız bilâ tereddüt cezâlarınız mütertîb olunacağını muhakkak bilüb ana göre herhâlde basîret ve intibâh üzere hareket ve fermân-ı hümâyûnum mugâyir-i hilâftan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/366 Hüküm-1260

Bir sûreti,

Üsküdar’dan Anadolu’nun yemîn ve yesârıyla orta kol nihayetine varınca ber-vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/366 Hüküm-1261

Bir sûreti,

Üsküdar’dan Anadolu’nun yemîn ve yesârıyla sol kol nihayetine varınca ber-vech-i muharrer.

Sayfa/366 Hüküm-1262

Bir sûreti,

Rum ilinin üçer kollarına vech-i meşrûh üzere başka başka evâmir-i şerîfim.

Sayfa/366 Hüküm-1263

Menmen ve (boş) kadılarına ve Aydın muhassıl vekîline hüküm ki,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzimi'l-ümem mükemmil-i nâmûsi's-saltanati'l-azime mürettib-i merâtibi'l-hilâfeti'l-kebir el-mahfuf-u ve sunûf avâtıf-ı ülmülük ve'l-alâ vezîr-i â'zâm-ı sünûh şeyh ve vekîl-i mutlak-ı kâvî ileyhim el-Hâc Ahmed Paşa edâmu'llâhü te'âlâ iclâlehü ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhü ve ikbâluhûnun malikâne 'uhdelerinde olan Saruhan sancağına vâki' Memlaha, Menmen mukata'asıyla Bursa Bezağa? mukâta'asının mâl-ı mîrîleri bir mütevellî ile hazîne-i âmireme ve kalemiyeleri mahallerine teslîm olunmak şartıyla hâsıl olan kadıları taraflarından müceddeden ebnâ olunan mekteb-i şerîf ve mütebbir-i lutf ve icrâ olunan mâ-i lezîz-i masrufâtına sarf olunmak üzere mahallerin şerîfine sudûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnum ile vezîr-i â'zâm müşârün-ileyhin zikr olunan hayratları vakf için ve tashîhim olunub lâkin masrâf-ı vakf-ı şerîfinde mukâta'at-ı mezbûre tenkîl ve fâizleri mertebe-i kifâyetden devn olmağla mârrü'z-zikr Memlaha, Menmen mukâta'asının mâl ve kalemiyesi dahi vakf-ı şerîfinin masrafına medâr olmak üzere ekârim-i seniyye-i mülûkânemden ber-vech-i tekmîl ihsân ve mahalleyi vakfına ve tashîhim olunmak için iltimâs olunmağla tekrâr mevhibe-i zîr vürûd olan hatt-ı hümayûn utûfet-i nûmunem mûcibince mukâta'a-i mezbûrenin İstanbul mukâta'ası kaleminde mestûr olan gayriler mahsûben ücret deveciyan el-yevm mukayyet olan üç yük elli beş bin akçeyi mâl-ı mîrîye ve mâlına göre iktizâ iden kalemiyesi masârif vakf-ı şerîfine medâr olmak üzere vâridatı-ı mîrîne irâdatında bi'l-küllî ikrâr ve ihrâc ve îrâd-ı vakf-ı idhâl ve ithâk olunmak için melâzım-ı hatt-ı hümayûn şevket-makrûnumla defterhanenin tevkî'i kalemi himâyetin iden [s.367] tashîhim kaydın mahalline yine müceddeden şerh verilmek üzere Divân-ı Hümayûnum kaleminden emr-i şerîfimle tahrîr-i bâbında baş defterdârım olan iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim Mustafa Atıf dâme uluvvuhü i'lâm etmekle mûmâ-ileyhin i'lâm-ı mûcibince ve tashîhim kaydın mahalline müceddeden iş bu bin yüz elli üç senesinde zilhiccesinin on birinci gününde tevkîf kalemiyle şerh

verildiginden sonrası Haremeyn-i şerîfinde muhasebesine kayd olunmak memhûr sûret-i ikmâl verilmekle mûcibince Haremeyn-i şerîfinde muhasebesine kayd ve andan dahi memhûr sûret-i ihrâc olunmağın, muhasebe-i merkûmunun verilen memhûr sûreti mâ'rifetiyle fima-ba'dların mukâta'a-i mezbûrun ve gerek müceddeden verilen şerh-i mûcibince mukâta'a-i mezbûre ile zikr olunan mâl-ı mîrîyenin ve mâlına göre iktizâ iden kalemisi şeref-i efrâd-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûnum mintıkacu vezîr-i â'zâm müşârûn-ileyhin evkâf-ı şerîfleri tarafından zâbt u rabt gerek mukâta'a-i merkûmeye ve gerek ihsân-ı hümâyûn üzere salifü'l-beyân mâl-ı mîrîyesine ve mâlına göre iktizâ iden kalemisine efrâd-ı ekârinde mâ'en âher müdâhale ve mu'âraza itmeyüb ber-vech-i muharrer vezîr-i â'zâm müşârûn-ileyhin vakf-ı iradına idhâl ve ilhâk olmak üzere i'tâ-yı şâhâneme olduğunu herkes nimet bilüb ve'l-maşallâh u te'âlâ düstûr-il a'mâl tutulmak üzere iş bu emr-i şerîfimin bir sûreti mahallerin sicillât-ı kayd u sebt ve dâima mazmûn-ı sa'y üzere amel ve hareket olunub hilâfına gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/367 Hüküm-1264

Halep vâlîsi vezîri ve Payas ve Aziz ve (boş) kadılarına hüküm ki,

Medine-i Payas ve Aziz (silik) huccâc-ı Müslimîn olub lâkin ziyâde mahuf ve sekban olmağla civarında vâki' bilâdın ve iş'âr Tekkeli ve Akçaya ve Gögüb ahâlîleri eşkıyâdan olmalarıyla birbirleriyle yeniden ve yekcihet ve hevâbat refikleriyle olan şekâvet-i ta'addî ve hasâret itmeleriyle bundan akdem Üsküdar'ın İskelesine vürûd ve Aziz sancağının el-Hâc Ali dâme kadruhû mâ'rifetiyle Belgrad Kal'ası'na irsâl olunacak barut ve sâ'ir cebhanenin sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince hıfz u hırâsetine mukayyed iken bilâdın kazâsı ahâlîlerinden mütevellî ve Çolak Müfti ve Beyi Kara Yusuf ve Şahin oğlu Mustafa ve Deveci oğlu Hasan nâm şâkiler ziyâde cevır olmalarına kadıları dahi esleyüb ve medârluya tabi' İskünlük Kopa sancağı ahâlîsinden İpşirli Ali ve Akçayı kuyusunda Urak oğlu ve Gögün karyesinden Vedi oğlu nam şâkileri dahi başluna cem' ve iki yüzden mütecâviz sekban eşkıyâsıyla İskenderun'a varub cebhane-i mezkûrenin hıfz ve nakline me'mûr olan mîr-i mûmâ-ileyh muhafazadan men' ve mecûd gayr-i hak kasıdlarına icrâ için

tevcîh olan sekban eşkıyâlarına iğmâz ve te'âmi itmeleriyle eşkıyâ-yı mezkûrun dahi ibtidâ cebhane ocağım tarafından nakline me'mûr olan çavuşun umûrunun kalemi ile dar u ta'yîn mîr-mûmâ-ileyhimâ muhasara ve muharebeye tasaddî ile üç gün mikdâr-ı taşra çıkarmayub ve üç nefer adamları katl ve üç beş adamlarını dahi darb ve mecrûh ve ziyâde fesâd ve şekâvet eylediklerine mîr-mûmâ-ileyh dahi cebhane-i mezkûrenin Gögünlük muhafazasına ikdâm ile adamlarına ruhsât vormeyub ancak maktul ve mecrûhları kayıklara vaz' ve Payas'ına irsâl ve kendüsi muktezâ-yı me'mûriyeti üzere mühimmât-ı mezkûre-yi mahalline îsâl eyledüğuma ve maktul ve mecrûhları keşf olduğuna ve keyfiyeti mutasarrıfın kimesnelerin huzûr-ı şerî'ât 'ale't-tarîk işhâd haber verdiklerini mîr-mûmâ-ileyh ile kapu ma'a Aziz kadısı mevlânâ Şeyh Ali ve Payas kazâsı nâ'ibi Ahmed zîde fazluhûmâ başka başka 'ârz-ı ve Payas kazâsının 'ulemâ ve sulehâ ve eimme-i hüteba ve sâ'ir ahâlîleri muhazır birle i'lâm itmeleriyle bugün şefaât ve fezâhata cesâret iden eşkıyâ alâ-eyyi-hâl ahz ve istisalleri lüzume-i 'uhde-i hükûmet olub ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin dâhil-i eyâletin olmakdan nâşî eşkıyâ-yı salîfû'l-beyânın ahz ve güşmalleri hassaten sana havâle olunmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde zikr olunan şâkilerin her ne-tarîkiyle ve ne-vecîhle olur ise alâ-eyyi-hâl ele götürüb da'vâyı hâk ve ta'yîn madde iden hısımlarıyla taraf-ı şer' ba'de'l ta'yîn ihkâk-ı hak ve üzerlerine sabit olan mevâdd-ı isticâb ve himâyet-i şerr bulunduğundan sonra ber-muktezâ-yı şer'i kavim haklarında icâb idenler edâ ve tertîb ve Aziz ve Payas ve bilâdın semtleri ve o-havâlîleri huccâc Müslimîn mümevveleri olub ve avdet hacı dahi karân olmağla havze-i hükûmetde memerr huccâc olan mahalleri ve sâ'ir turuk ve mesalik-i vücûd-ı eşkıyâ ve haramzâdeden tanzîf ve tethîr ve hatt-ı hükûmetin bir ferdi eşkıyâ tüfenklerinden îsâl-ı hasârete vâki' olmamak vechiyle hudûdun dâhiline hıfz u hırâset ve huccâc ve sâ'ir ebnâ-yi sebil Gögünlük himâyet u sıyânet ve te'min bilâd u 'ibâd sarf-ı miknet eyleyesin. Gerek bu eşkıyânın ahz u güşmalleri ve gerek turuk ve mesalikin kat'a bi-tamam 'uhde-i ihtimâmına havâle olunmuşdur. Şöyle ki âdem-i nefer ve mübadelenden nâşî maâzallâhu te'âlâ dâhil-i hudûduna mücânebet ve sâ'ir ebnâ-yi sebinin bir ferde zararü'l-beyyin edilecek olur ise zecren, lâkin senden tazmîn itdirildüğüne gayri-mesûl ve mugâyir olacağın mukarrerdir. Ana göre hareket ve lâkin şekâvetde alakası olmayan bi-günah hıyânet-i ta'arruzdan ve hilâf-ı şer'î şerîf ta'addîden ve celbi mâl-ı

misillû mazmûn ve'l-hâsıl nâ-marazıma tavırdan dahi gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/367 Hüküm-1265

Marmara nâ'ib-i ve voyvodası ve taşçı başı vekiline hüküm ki,

Hâlâ bâ-nesne şürû u mübâşeret olunan karz-ı merkûnum için mermerin lüzum ve iktizâsı olmakdan nâşî el-yevm hâzır ve âmâde kılınır. Sefâyın ile irsâl ve tesyîr ve bir taraftan ocaklara ve karârdâd olan taşçılara dahi haber verub on aded taş sefinesini esletmeyüb inmege kâr bahalu ve kum ve taban taşlarının kat'ına mübâderet eylemeniz fermânım olmağın, siz ki mûmâ-ileyhimsiz iş bu emr-i şerîfım (boş) ile vusûlünde ol-tarafında her ne kadar hâzır ve âmâde olmuş. Mevcûd sağîr ve kebîr taş var ise mâ'rifetiniz ile bir danesi gerü kalmamak vechiyle cümlesini bir an evvel sefinelere tahmîl ve kat'â eglendirmeyub 'aceleten ve sür'âten bir kadem akdem mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle defterleri der-sa'âdetime irsâl ve tesyîr eyledikten sonra ber-vech-i muharrer o zamanda ve karada olan taşçılara haber gönderub cümlesini cem' ve on taş aded taş sefinesini isteyub idecekleri zarar bahalu ve kum ve taban taşlarının bir tarafından dahi mazinne mübâşeret ve kat'a olanları eglendirmeyub bu cânibine îsâl eyleyesiz. Şöyle ki maâzallâhu te'âlâ hâzır ve âmâde olunalar 'avk u te'hîr olunmağın, ve bir danesi gerüye kalmamak ve bir tarafın kat'î u kılletinizde tekâsül zuhûr itmeyesiz (silik) gelur ise sonra maan ve mu'âkab olursız ana göre kemâl (silik) hareket ve hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Z. sene 1153

Sayfa/368 Hüküm-1266

Trablusgarp beylerbeyisi Ahmed dâme ikbâluhüye ve kadısı ve bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve şarki zîr-i 'âlem ve yeniçeri ağası zîde mecdûhüye ve bölük başıları ve sâ'ir ocak ihtiyârları zîde kadruhûma hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin 'ateme-i 'âlîyye-i gerdun iştihara ve irsâl itdügün 'arz-ı hâlin gelüb vâsıl olmuştur. Trablusgarp memleketi müzâfat-ı memâlik-i mahrûsemenden olmağla ocağ-ı mezbûr halkı dahi öteden beru tarafkeş-i

tâ‘at olan mensubât-ı saltanat-ı seniyyemden olup aba u eslâf mâdelet ittisafım vakitlerinden bu an mahiyetine iktidarına gelince savb-ı devlet-i ebed-i miknetimden vâki‘ olan düstûr-u ‘âlîlerine müsa‘ade ve haklarında mebzûl ve bi-dirîğ tutulan vücûda ‘inâyet ve müsa‘afal ile mîrfa el-hâl ve muntezimü’l ibal oldukları gibi bâ-hitâmğân ‘adâlet-i encâm u eyyâm sa‘âdet-i irtisâmımda dahi devlet-i ‘âlîyyem taraflarından muhtaç oldukları umûr-u zaruriyelerine müsa‘ade birle sıyânet ve himâyetleri husûs-ı lüzûme-i zamân olan töhmet pâdişâhânem ve herhâlde teâvün ve mu‘âsaratlar muktezâ-yı hamiyet-i hüsrevânem olmakdan nâşî vücûd-ı amallerine ebvâb beru atâf-ı keşide ve kazâ-yı mafî aydınları emrinde neval-i mekârim bi-ımtizâm mehtab ve âmâde olduğı ecilden tarafınıza irsâl olunan mûmzâ defterin zikr ve beyân olunan avdet mühimmâtıyla Tersâne-i ‘Âmirem’de merbût Donanma-yı Hümâyûnum kalyonlarından heddine el-melûk ismiyle müsemmi bir kat‘î kalyon mesulün üzere ocağ-ı merkûm ‘inâyet ve ihsân-ı hümâyûnum olmağın, siz dahi bi’l-fi‘il kapudânım olan vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından tenbîhât-ı hümâyûnum binâen bundan böyle vârid olacak tahrîratı üzere amel ve hareket eylemeniz için i‘lâmı hâli mûcibince iş bu emr-i şerîfim ‘inâyeti redifim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin. İmdi Trablusgarp’da sâkin ‘ulemâ ve sulehâ ve sâdât ve a‘yân-ı husûsa kemâh ve mürabatına diyânet-i nişân haklarında masarûf olan eltâf-ı ‘âlîyye ve a‘tâf-ı seniyyeyi cümleye ba‘de’l i‘lân ittifâk ve ittihâd üzere hareket ve kapudânım vezîrim müşârûn-ileyh tarafından bundan böyle vârid olacak tahrîrat muktezâsınca amel ve hareket ve dâima merkeze itâ‘atda ısbât-ı kadem ubûdiyet ve devâm-ı ömr ve devlet ve kavvam-ı kez şevketim da‘vetine sarf-ı tûbat ile müdavemet ve mevâtıb eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/368 Hüküm-1267

Akçahisar kadısına hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tabi‘ Yatıran kasabası ahâlîsi ‘ârz-ı hâl idüb ve kazâ-i mezbûrede sâkin ba‘zı müteğallibe ve zulûmden olanlar dâima fukarâyâ zulm ve ta‘addî üzere olmaları ile fima-ba‘d kasaba-i mezbûrenin bi’l-cümle umûr ve husûsları ancak Deracı mukâta‘âsı eminleri tarafından rü‘yet ve zâbt olunub âherden

bir dürlü müdâhale olmamak üzere bundan akdem hatt-ı hümayûnum şevket-makrûnumla ma'nûn fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olup lâkin hâlâ mütesellim olan yerlûden olmağla kasaba-i mezbûrede nice fukarânın mâl ve canlarına ta'arruz ve leyl ü nehâr derûn-ı kasaba ve etrâfından gâh kendü gâh hevâsına tabi' sekbanları envâ'-i cevîr ve ta'addî ve tecâvüzlerinden ahvâl-i fukarâlarından ve vilâyetinin harâbına bâ'is oldukları muhakkak olduğunu bildurub ba'de'l-yevm yerludan mütesellim olundukda Tiran kasabasında ikâmet itdirilmeyub mütesellim oldukça kasaba-i mezbûreden hâric mahallde ikâmet itdirmek bâbında istir'â-yı 'inâyet eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/368 Hüküm-1268

Rum ili vâlîsi olup Belgrad Kal'a'sı muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Bundan akdem Yagodina muhafazasında olup hâlâ Or köyde mütemekkin olan Deli Hasan Paşa'dan hukuk-u şer'î da'vâsıyla müdde'îleri Âsitâne-i sa'âdetime ref' ref'en ilticâ etmeleriyle şer'an da'vâları fasl ve ihkâk-ı hak olunmak lâzîmen ahkâm-ı şer'î şerîfim olup ve paşayı mûmâ-ileyh sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin senin havze-i eyâletinizde olmağla Belgrad'a ihzâr ve da'vâcılarıyla huzûrunda şer'an müdâfa'a itmek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde tarafından adam gönderub paşayı mûmâ-ileyh Belgrad'a ihzâr ve kendüsüne da'vâyı hak ve ta'yîn madde iden hâsımlarıyla taraf-ı şer' ve zimmetine ashâb-ı hukuk-u hak sabit olur ise mâ'rifet-i şer'le ihkâk-ı hak eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]153

Sayfa/369 Hüküm-1269

Rum ili vâlîsi olup Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Belgrad mollasına hüküm ki,

Bundan akdem Yagodina muhafazasından olup hâlâ Or kûyde mütemekkin olan Deli Hasan Paşa öteden beru müfesser ve tama'kâr olmağla nev'ummâ rutubât

fehm eylediği reâyanın malikânelerine ahz ve ba‘zıları iyâz-ı hak katl idüb ve bundan akdem katl eylûdi kimesnelerin vereseleri Âsitâne-i sa‘âdetimden ref‘ ref‘en iştikâ eylediklerin hâllerinin merhametten paşa mûmâ-ileyhsin Beş Kal‘a’sında kal‘a-bend olmuşken bir neferi ile halâs ve bu esnâda iki yüzden mütecâviz Arnavud eşkiyâsıyla İskofça kasabasında mütevellî mûmâ-ileyhin emvâlleri nehb-i kasd ile kasaba-i merkûmeyi muhasara ve cümle ehl-i el-yevm mahsur oldukda sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tahrîr ve inhâ’ itima külli paşayı merkûmun bugüne şeri‘âte ve fezâhat cesâret-i tertîb ve güşmalına muktezâsı olmakdan nâşî mezbûr tarafına ihzâr olunub ashâb-ı hukuk ile mürâfaa-i şer‘ için def‘ ve ehemmen ve haşyetin-i mutazammin diğer emr-i şerîfimle dahi ısdâr ve tarafına irsâl olunmağın. İmdi paşayı merkûmeyi Belgrad’da ba‘de’l-ihzâr da‘âvay-ı hak ve ta‘yîn madde iden hasimesiyle taraf-ı şer‘ ve ber-muktezâ-yı şer‘î kâvî‘ üzerine mevâdd-ı sabit olur ise mezbûri yanında muhkem-i habs ve mahbûsen ibkâ ve mevâdd misliyetinin sûret-i sicillâtıyla keyfiyet-i ‘ale’l-vukû’ der-sa‘âdetime i‘lâm ve inhâ’ vakti ne güne emr-i şerîfimle vârid olur ise muktezâ-yı ittikâz ve icrâ idüb âher tarafını meyl ve himâyeden ve hilâf-ı şer‘î şerîf hareketden müba‘deret olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/369 Hüküm-1270

Sâbıkı Diyarbekir beylerbeyisi olup hâlâ Kars eyâleti kendüye ihsân olunan Hacı Abdullah Paşa’ya hüküm ki,

Sedd-i serîr-i memâlik-i mahrûsem Kars, Erzurum mîr-i mîrân-ı kirâm-ı mîrân bir yerler geşt-güzâr ve hıfz u hırâset memleketi mûcibu’l iktidârlarının mevcûd bulunması lâzım ve lâbüdd olup ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen ki zâtında olan şeca‘ât ve gayret ve me’mûr olduğun hıdemât-ı ‘âlîyye’nde can ve baş ile sebkât iden hizmet-i ma‘lûm oldukdan nâşî senden fîma-ba’d dahi herhâlde sadâkat ve celâdet zuhûr-i me’mûl olmağla mâ-mülk-ü müstevfî kapun halkı ve levendâtınla Kars Kal‘a’sı ve memleketi muhafazasında bezl-i makrûr eylemek şartıyla avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-i sudûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnum mûcibince Kars eyâleti sana tevcîh ve ihsânım olmağın, münasib olan Kars’a sür‘ât-ı seyr ve ‘azimetin için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl

olunmuştur. İmdi Kars cânibinde ma‘iyyetinde bulunmak üzere iki bin mikdâr-ı Ağr ismiyle kârin-i sipâh ve silâhdar terakkîluları neferât dahi münâsib mahallerden tertîb ve ta‘yîn olunmak mühimm olduğu ma‘lûmun oldukda sen kat‘â meks ve tevkîf etmeyesin mükemmel ve müstevfî anın ve tûvânâ levendât ve kapun halkı ile Diyarbekir’den hareket ve esnâ-yi râhda fukarâ-yı reâyat ve ahâlî-i memleketinde meccânen zâd ve zahîre talebinden müba‘adet ve etbâ‘ ve levendâtın zâbt u rabt dikkat iderek bir mahallin meks-i vukûf itmeksizin seyr-i serî‘ ile bir an akdem ve bir kadem makdem ‘ale’l-cenâhü’l-isti‘câl münâsib olan Kars Kal‘a’sına vusûl-u müsâra‘at ve ba‘de’l-vusûl hıfz u hırâset kal‘a ve memleket-i mübâderet ve dâima etrâfı ve civârına câsûs bâsireti müteyakkızâne hareket ile muhafaza-i hudûd ve sinora bezl-i mukadderat ve devlet-i ‘âlîyye’me şâh İran cânibleri tenbîh-i cemâ‘at-i İslam muktezâsınca mukaddemâ mâ‘kul olan merâsim-i mevâdun ve müvahâne münîf-i taraf-ı saltanat-ı seniyyemden mikdâr-ı zerre hareket vukû‘atına kat‘â rızâ-yı hümâyûnum olmamağla bu bâbda mezîd-i tahrîr ve isbâd-ı riâyet ve nâ-maraz hareketinden gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet ve ol-taraflarda zuhûr iden havadis ve asâr-ı pezîreye der-devlet-medârim ‘ârz u işaret eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/369 Hüküm-1271

Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Memâlik-i mahrûsemde vâki‘ bi’l-cümle serhadanın nûkavet ve istihkâmı her-dem ve an-lâzım-ı ihtiyât ve şân-ı devlet-i ‘âlîyye’mden olmakdan nâşî peyderpey ta‘avvüz-i İslâmiyye’nin teksîr ‘askerî ile metânet-i kıyâm ve mübâşeret olunub ez-cümle Van serhâdının dahi tevkîr-i cenûb ile tersim ve tahkîm-i emr-i hümâyûndan olmağla hâlâ cânib-i merkûm muhâfız olan Osman Paşa’nın ma‘iyyetine mîr-i mîrân-ı kirâmımın kâvî ve civârlarında dâiresi mükemmel yerinin bu hudûdlara me’mûr ve ta‘yîn kılınması ma‘rûz ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin hareketin şecâat-i şî‘âr ve husûs-ı a‘vân ve ihzâr olduğundan gayri zikr olunan evsakin dahi masrâf-ı olmakla Trabzon eyâletinin elli dört senesine mahsûben imdâd-ı seferiyyesi tarafından kabzına me’mûra teslîm olunmak üzere seferiyyenin emr-i şerîfim şeref-sûdur ve Trabzon eyâletinin ‘umûmen zu‘amâ ve erbâb-ı tımârı

dahi ma'ıyyetinle Van'a me'mûr oldukların cihetten eyâlet 'askeri ve müstevfî kapun halkıyla bir kadem akdem vusûle mübâderet eylemek üzerinde olan Trabzon Eyâletiyle siz dahi Van'a ta'yîn kılınmışsınızdır. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde seferiyyenin tahsîl ile kat'a imdâd-ı vakt itmeyub [s.370] eyâlet-i mezbûrun zâbt u rabt ve seferiyyenin akçesini tahsîl ve sana îsâl ve tesyîr eylemek üzere mukarrun ve geşt-güzâr bir kimesneyi yerine mütesellim nasb ve sen hemân müstevfî kapun halkı ve mütertîb levendâtın ve mükemmel a'vân ve ihzâr-ı külli yerinden hareket ve eyâlet 'askeriniz dahi yerlerinden mu'âccelen ihrâc ve eyâlet-i mezbûr livâ-yı kimesneye istishâb ve Van'a varduğunuzda yoklama olacağına ve nâ-mevcûd olanların etmekleri âhîde verileceğine işa'ât ve i'lân iderek kemâl-i sa'âdet ve şitâb ile bir an akdem ve bir sa'at mukaddemâ Van'a varub muhafız olan mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ile merâsim-i vekak? riâyet ve hüsn-ü ülfet ve mu'âşeret ve sâ'ir üzere amel ve hareket iderek muhafazasında (silik) ta'avvüz ve iktizâ-yı vakt u hâle göre muharasa-i hudûd ve sinor husûslarında mezîd-i ihtimâm ve re'yine muhâlefet ittigâ-yı tâm iderek lâkin bu esnâ-yı râhda kapun halkı ve levendâtla bir-hoşça zâbt u rabt ve fukarâ-yı reâyatdan ve ahâlî-i memleketden meccânen zâd ve zahîre mütalebesinde müba'adet ve senden me'mûl olduğu üzere herhâlde hıdemât-ı mebrûr vücûda getürmekle sarf-ı tâb ve tâkat ve nâ-maraz hareketden bu bâbda ittigâ ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/370 Hüküm-1272

Sâbıka Adana vâlisî olup hâlâ Sivas eyâleti kendüye tevcîh olunan Vezîr Osman Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin sen vezîr-i â'zâmın sadâkat ve istikâmet ile ma'rûf ve mevsuflarından olup herhâlde mevâhib-i seniyye-i şâhânem-i şayan olduğuna binâen avâtıf-ı 'âlîyye-i hüsrevânımdan şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn mevhibet-i müstahakım mûcibince Sivas eyâleti sana tevcîh ve ihsânım olmağla kapun halkı ve adamlarınla kalkub bundan akdem münâsib olan Sivas'a varub muhafız-ı memleket-i kıyâm ve mübâşerenin fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve ile (boş) irsâl olunmuştur. Vusûlünde fermânım olduğu üzere kalkub bir an akdem ve bir sa'at makdem Sivas'a varub muhafız-ı memleket-i kıyâm

ve ahâlî ve reâyat ve himâyet u sıyânet ve mevânet hükûmetinin meşrûr ve mu‘âşir eşkıyâ ve haramzâdeden tathîr ve te‘mîni bezl-i ma-hâsıl melâmet idüb sende me‘mûl olduğı üzere medamet-i mîrân vücûda getürmege binâen verdiklerine ihtimâm ve esnâ-yi râhda fukarâdan müft ve meccânen zâd ve zahîre talebinden ittigâ eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/370 Hüküm-1273

Bir sûreti,

Sâbıkâ Seddülbahir muhafazasında olub hâlâ Adana Eyâletini kendüye tevcîh ve ihsân olunan Vezîr Ahmed Paşa’ya kezâlik Adana’ya varmak üzere.

Sayfa/370 Hüküm-1274

Sâbıkâ Kars beylerbeyisi olub hâlâ Karahisâr-ı Şarkî sancağı kendüye tevcîh olunan Abdurrahman dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin Karahisâr-ı Şarkî sancağı avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şerr kusûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnum mûcibince sana ve Kars eyâleti sâbıkâ Diyarbekir beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu‘allâya tevcîh ve ihsân olmağla, mîr-i mîrân mûmâ-ileyh Kars’a vardukda sen kalkub mansıbın olan Karahisâr-ı Şarkîne varub muhâfıza-i memleket-i kıyâm ve mübâderet eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer halefin mîr-i mîrân Kars’a ba‘de’l-vusûl sen kalkub fermânım olduğı üzere bir an akdem mansıbın olan livâ-yı mezbûra varub muhafaza-i memleket-i kıyâm ve ahâlî-i reâyat ve himâyet u sıyânet ve havze-i hükûmetine tethir ve mübâşir eşkıyâ ve haramzâdeden tethir ve te‘mîni ihtimâm eyleyub lâkin esnâ-i ‘azîmetinde reâyat fukarâsından müft ve meccânen ve yiyecek mukalebesinden ve bir ferde zulm ve ta‘addîde gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/371 Hüküm-1275

Trabzon alaybeyisine hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye'den olan mahalleri tevkîr 'asker ile istihkâm verilmek lüzume-i nişân devlet-i 'âlîyye'mden olduğuna binâen umûmen serhadlara asâkir-i nefer ve tesyîr olmağla hudûd-ı İslâmiyye'den olan Van Kal'a'sının dahi bu hudûdunda teksîr-i cenûb ile tahkîm-i muktezâsı olmağla hâlâ Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhû mükemmel kapusu halkı Van'a me'mûr olup ve Van Kal'a'sının ta'mîri dahi mukaddemâ fermânım olunduğuna binâen hizmetinde ve sâ'ir el-vakf iden hıdemât-ı 'âlîyye'mden a'mâl ve istihdâm için sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin Trabzon eyâletinin 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımâriyla mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ma'îyyetiyle gitmek üzere siz dahi Van'a ta'yîn kılınmışsıdır. İmdi iş bu emr-i şerîfim vusûlünde Van'a vardığınızda yoklama olunub nâ-mevcûdların itmekleri âhere verileceği makdem itdüğüne 'umûmen neferâtın iş'âb ve senin bayrağını açub mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ma'îyyetiyle Van'a vusûl-u müsâra'at ve ba'de'l-vusûl hizmet pare ve sâ'ir vâki' olan hıdemât-ı 'âlîyye'min mîr-i mîrân mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle Van muhâfızının re'y ve rızâsına mukavet ve eyâletiniz mutasarrıfı mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin hatve-i kebîr ve kalemin ve neferâtın cem' ve ihşâd iden tekâsülün zuhûrundan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/371 Hüküm-1276

Sâbıkâ Sivas vâlisi olup hâlâ Diyarbekir eyâleti kendüye tevcîh ve ihsân olunan Vezîr Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,

Diyarbekir eyâletinin bu hilâlde muktezâsına ve kâr-güzâr ve iktizâ-yı mâla göre ba'zı mealim-i umûrda istihrâm-ı mûcib ikrâr-ı bir vezîr-i himâyet-i şî'âre tevcîh ve takayyüd olunmak lâzım-ı vakt u hâl olup ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin senden meşhûd olan rüşd ve rû'yet ve tedbîr ve basîret-i muktezâsınca tehâm evsâf-ı mezbûreye masraf olacağını mülhâk-ı olmağla kapun halkı ve levendât ve etbâ' 'asker-i mükemmel ve müstevfî gezin ve tûvânâ olmak vechiyle tertîb ve tanzîm eylemek şartıyla avâtıf-ı seniye'yi şâhânemden şerîfi uhrâya sudûr olan hatt-ı hümâyûn 'inâyet-i meşhûmum mûcibince Diyarbekir eyâleti sana ve i'ta ve tevcîh-i

hümâyûnum olmağın, mansıbın olan Diyarbekir'e sür'ât-i seyr ve 'azîmetin içün iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde kalkub mansıbın olan Diyarbekir'de bir kadem akdem serî'an vusûl ve'l-hukuk müsâra'at ve ba'de'l-vusûl kapun halkı ve leventâdın mükemmel ve müstevfî ve gezin ve tûvânâ olmak vechiyle tasviye ve tanzîm-i dikkat ve etrâfa ve civârına dâima nezâret ve hıfz u hırâset memleketi ve himâyet u sıyânet fukarâ-yı reâyat ve def'-i şürûr erbâb-ı şekâvet bezl-i miknet idüb lâkin esnâ-yı râhda fukarâdan müft ve meccânen bir nesne almayub ve aldirmayub levendâtın bir hoşça zâbt u rabt iderek bir an akdem Diyarbekir'e varmak ihtimâm ve betâet ve rehâvetde ihkâk-ı tâm eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/371 Hüküm-1277

Silistre kadısına hüküm ki,

Eflâk voyvodası tarafından Silistre ve Erdistre bilâ emr-i 'âlî vürûd-ı vârid şukka bi'l-emr-i ref' 'azim binâ bir kilisa ta'mîri ve derûnunde bir kaç oda dahi ihdâs ve terkim olduğu tahrîr ve inhâ' olunub lâkin husûs-ı mezbûrun gine ve hakîkati üzere ma'lûm ve mütebeyyin olmak mühimm ve mu'âraza olmağla iş bu emr-i şerîfim (boş) vusûlünde sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin ta'mîr-i haber verilen salifü'l zikr kilisanın bi'n-nefs üzerine varub kemâl-i tahrîr ve dikkat-ı birle mu'ayene ve haber edildi ki üzere voyvoda-i merkûm tarafından müceddeden kilisa binâ olduğu memâl-ı ta'mîr veyahud müceddeden nesne-i vaz' olunmuşdur ve ihdâs ve ta'mir olunan ebnâ-i ne güne binâdır. Kilisa ve melhûzdan olan ruhban odaları misillû nesnemidir. Hâsıl bir-hoşça tera'yı a'yân müşâhede iderek mâ'rifet-i şer'le bir nesne-yi ziyâde ve noksân yazılmaksızın ve mühimm ve mevkûm mu'ayyen kalemi getirülmeksizin ma'mûl olunmağla 'ârz-ı ve ba'zıdan ârî sıhhatı ve hakîkatin vechiyle tahrîr ve 'ale'l-fasıl der-'âlîyye'me i'lâm idüb bu bâbda tama'-ı hâm ta'abbüd ile ve vakı'anın hilâfına tahrîrden ve celb-i madde misillû hareketinden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmıştır.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/371 Hüküm-1278

Adana eyâletine vâki‘ kadılara hüküm ki,

Eyâlet-i mezbûre avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden yüz elli dörd senesine gurre-i muharreminde sâbika serdengeçti muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa’ya tevcîh ve ihsânım olub kendüsi varunca tarafından bir mütesellim nasbından lâzım olduğundan Kıdvetü’l emâcid ve’l a’yân (boş) zîde mecdûhüye eyâlet-i mezbûre mütesellim nasb ve ta’yîn olunub mütesellimin mezbûr mûmâ-ileyh zâbt itdirilmek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde müşârün-ileyh varuncaya dek mütesellimin mezbûr tarih-i merkûmda mûmâ-ileyhe zâbt u rabt ve ‘âid-i emin ahz u kabz itdirüb mütesellimin umûruna bir ferde dâhl ve ta‘arruz itdirilmemek bâbında emr-i şerîfimle yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/372 Hüküm-1279

Silistre ve Ruscuk ve Şumnu ve Yergöğü kadılarına ve Silistre mütesellimine ve voyvodalarına ve zâbitân ve a’yân-ı vilâyetine hüküm ki,

Bundan akdem Belgrad Kal’a’sına nakl olunmak üzere Ruscuk kazâsından yigirmi bin üç yüz kile ve Şumnu kazâsından on bin iki yüz kile ve Yergöğü kazâsından yedi bin bu üç kazâdan fîma-celb el-mecmu‘â için otuz yedi bin beş yüz kile dakik mübâya‘asına Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından Mustafa ve Silistre kazâsından dahi on sekiz bin beş yüz kile dakik mübâya‘asına Dergâh-ı mu‘allâm gediklulerinden Osman me’mûre olub ve zehâyir-i merkûm müntahabı serhad-ı hudûdum olan Belgrad Kal’a’sı muhafazasında mevcûd tevâbın ‘askeriyenin ta’yinat-ı rûzmerreleri için tertîb ve ‘umûmun aynı zehâyir olmak üzere kal’a-i merkûmeye nakl ve tesyîr-i fermânım olmuşken sâbika Belgrad defterdârı olan Ahmed makbul oldukça tama‘-ı hâm(silik) ve kendü nısfını sıhhatına irtikâb-ı hıyânet ve hıyânet iderek mübâya‘ya me’mûrlar ile yekdîl ve yekcihet olub fermânım olan mübâya‘anın nısfından ziyâdesi için defterdâr merkûmun kendüye fazla akçe alub aynı nakl itdirdiği zehâyir ekl-i kalble olduğını ricâl-ı saltanat-ı seniyyemden Belgrad ve havâlîlerine emr-i şerr iden mevsûk mühimm kimesnelerin takrîr ve ihbârlarıyla tertîb-i tahkik ve tevâture resîde olmağla. İmdi Silistre kazâlarından mübâya‘ası fermânım olan salifü’z-zikr zahîreden ne-mikdârının aynı Belgrad’a nakl

ve tesyîr ve defterdâr-ı merkûm tarafından ne-mikdârının bedel olmak üzere tahsîl olunmuştur. Gine ve nisfının ve mikdâr u sıhhat-ı ma'lûm-ı hümâyûnum olmak muktezâ-yı olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz defterdârı sâbika merkûmun mübâya'acılar ile ittifaen her birinizin kazâlarınızdan mübâya'ası fermânım olan salifü'z-zikr dakikin aldığı bedel ne mikdâr bâliğ olmuştur ve beher kile için ne kadar akçe alınmıştır ve ne-mikdârının aynı Belgrad'a nakl ve tesyîr olunmuştur. Mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle kemâl-i dikkat ve tahrîr iderek ve 'alenen ba'de'l-husûs cümlesine mikdâr ve sıhhatı ile meclis-i şeri'ine haber verub alınan bedel-i mikdâr ve te'mîn beyânıyla başka ve nakl olunan aynı zahîre dahi başka kazâ bi-kazâ dâhil olduktan sonra memhûr ve mümzâ her kazânının defterini mübâşir mûmâ-ileyhe teslim ve 'aceleten der-sa'âdetime irsâl ve tesyîr eyleyesiz bu husûsa maksûd asıl alınan bedelin mikdâr ve sıhhati ve ahâlî ve fukarâya olunan gadr ve hıyânetin gine hakkının bilmek için olmağla bundan böyle sırren ve 'alenen teftîş olunacağı ve bu tarafda olan mübâya'acıların takrîrlerinde dâhi işin sıhhatı ma'lûm olacağı cümlelizin karimen yakınınız olduktan bu emr-i hatırda zinhâr ve zinhâr ketm ve ihfâ da'îyesiyle olunan birle ve te'mîn olunan haber vermegi ve kuzât ve zâbıtına dahi iğmâz ve rehâvet veya tama'-ı hâm ta'biyet ile cânib-i celb ve himâyeye sülûk itmek lâzım gelur ise sonra halâs-ı irtikâb idenler ne güne eser-i cezâyâ giriftâr olacaklarını her biriniz fikir ve ta'mil ve selâmet-i hâl işin hakîkatini ihbâr ve inhâ'ya mûlahaz itdüğünü mûlâhâta ve tahmil idüb ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/372 Hüküm-1280

Bir sûreti,

Rosma ve Tırnova ve Niğbolu ve Lofça ma'â Enrebolu ve Boluna? kadılarına ve voyvodalarına ve zâbıtân ve a'yân ve ahâlîlerine (boş) Ristovi kazâsında ve Girit'den yedi bin kile ve Tırnova kazâsından beş bin ve bu iki kazâdan cem'an on iki bin kile dakik mübâya'asına Ristovi voyvodası el-Hâc Ali ve Niğbolu kazâsının on beş bin ve Lofça ma'â Enrebolu kazâsında dahi iki bin ve Boluna? kazâsında kezâlik iki bin bu üç aded kazâlardan mecmu'â on dokuz bin kile dakik

mübâya‘asına Selvili Hüseyin me’mûr olmalarıyla vech-i meşrûh üzere tefahhus için emr-i şerîfim.

Sayfa/372 Hüküm-1281

Bir sûreti dahi,

Nehr-i Tuna sevâhilinde vâki‘ ‘umûmen kazâların kuzât ve nüvvâbına ve sâ’irelere ‘umûmen nehr-i Tuna mübâya‘acılarının mevcûd muhâzırlarından ve sefayîni bahrinde ve Belgrad Kal‘ası’na nakl ve irsâli fermânım olan doksan dokuz bin beş yüz seksen üç dakik teftîşi için ber-vech-i muharrer.

Sayfa/372

Sâbıkâ Belgrad defterdârı Ahmed’in mâ’rifetiyle Niş ta’yînatı için mübâya‘ası tertîb olunan zahîrenin ne-mikdâr-ı bedel verilüb ve ne kadarı aynı zahîre alınmıştır. Teftîş ve tefahhus olunmak üzere.

Sayfa/372 Hüküm-1282

Bir sûreti dahi,

Niş ve Sehgölü ve İskofça ve Ürgüp ve Alacahisar ve Sofya ve Üsküp ve Dutça ve Vulçitrın ve Karatava? ve Tokuş? ve ... kadılarına ve nâ’iblerine ve sâ’irelerine Niş ta’yînatı için bu kazâlardan sâbıkâ Belgrad defterdârı Ahmed’in mâ’rifetiyle mübâya‘ası fermân olunan yedi bin dokuz kile dakik ve iki bin iki yüz kile şairin bedel ve aynı ne mikdâr alınca teftîş ve tefahhus için vech-i meşrûh üzerine emr-i şerîfim.

Sayfa/372 Hüküm-1283

Bir sûreti dahi,

Görgülü ve Tiran ve İbretinol? ve Radimud? ve Priştine ve İştir? ve Ebumaran? kadılarına ve nâ’iblerine ve sâ’irelerine (boş) Niş ta’yînatı için bu kazâlardan defterdâr-ı merkûm mâ’rifetiyle mübâya‘ası fermân olunan dokuz yüz kile dakik ve üç yüz on kile şîârın ne-mikdâr-ı ise bedel ve ne kadar aynı zahîre alınmıştır. Teftîş ve tefahhus için ber-minvâl-i meşrûh emr-i şerîfim.

Sayfa/372 Hüküm-1284

Sâbika Karahisâr-ı Şarkî sancağı mutasarrıfı İbrahim dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Karahisâr-ı Şarkî sancağı bu esnâdan sâbika Kars beylerbeyisi Abdülrahman dâme ikbâluhüye tevcîh olunmağla sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sana bir mansıb tevcîh oluncaya değin sen vilâyetinin olan Kemah'a varub hanende ikâmet eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kalkub Kemah'a varub ber-vech-i muharrer andan hanende ikâmet ve devâm-ı ömr ve devlet iddi'âsına müdavemet etmek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Sayfa/373 Hüküm-1285

Edirne mollasına ve Bostâncıbaşısına ve sâbika Belgrad defterdârı olan Ahmed'in Âsitâne-i sa'âdetim ihzârına mukaddemen mübâşir ta'yîn olunan el-Hâc Ömer zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin ihzârına me'mûr olduğın merkûm Ahmed'i Edirne'ye getürdüğünden bostâncıbaşı mûmâ-ileyhe teslim ve mâ'rifetinle muhkem-i habs-ı bend itdirub bi'l-cümle mâ-mülk defter ve defteriyle ahz u i'tâsına ve defterlerine vâkıf Edirne tarafından mutemed adamınla der-sa'âdetime ihzâr ve irsâl ve eşyâsı mâ'rifetinize ve mâ'rifeti şer'le ol-etrafında hıfz olunub ba'de vârid olacak emr-i şerîfimin muktezâsıyla amel ve hareket olunmak fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi ber-vech-i meşrûh mezbûr Ahmed'i Edirne'ye getürdiğinde bostâncıbaşı mûmâ-ileyhe teslim ve sen ki bostâncıbaşı mûmâ-ileyhsin. Siz dahi merkûm muhkem-i habs-ı bend ve firar-u gaybetde emniyeti hâsıl olacak vecîhle muhafazasına cedd u cehd ve bulunan emvâl ve eşyâ ve divanide etbâ' yediyle ve âher tarîkle bir hilâf zâyî' ve telef olmamak ve bir nesnesi mektûm ve metrûk kalmamak şartıyla bilâ nifak hareket-i birle cümle mâ-mülk-ü hâric çıkarub ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mâ'rifeti şer'le tahrîr u defter itdirdiğinden sonra emvâl ve eşyâsı mâ'rifetiniz ve mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle ol-tarafın hıfz u memhûr defteriyle ahz ve i'tâsına ve defterlerine vâki' adamını sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin mutemed adamınla der-sa'âdetime ihzâr ve irsâl ve keyfiyeti dahi 'ale'l-vukû' ba'de'l i'lâm sen vürûd idecek emr-i şerîfime

intizâren Edirne'de meks ve ikâmetine vardıkda mazmûn-u münîf-i infâz ve icrâ-yı mübâderet idüb hilâfindan cümleniz be-gâyet hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/373 Hüküm-1286

Van beylerbeyisine hüküm ki,

Her dem Van merâsim-i hazm ve ihtiyât-ı reâyat levâzıme-i hâl ve şân-ı devlet-i 'âlîyye'mden olduğuma bedihî olmakdan nâşî şarken ve garben ser-tuhûm-i ve suğûr-i ve hıfz-i hudûd ve sinora muvâfık hüsn-ü nizâm umûr olmağla bi'l-cümle serhad-ı İslâmiyye'ye ne güne 'asker ile ruhsât ve istihkâm verilüb ve husûsu serhadına İran'eden olan Kars Kal'a'sı muhafazası şartıyla eyâlet-i Kars bu esnâda sâbika Diyarbekir beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu'allâya tevcîh ve ihsân ve ma'iiyetine sipâh ve silâhdar terakkîluları neferâtıyla ta'yîni ile tekavvib emrine ve kezâlik Diyarbekir eyâletine dahi sâbika Sivas vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehûye i'tâ ve anın dahi 'asker ve kaydı ile tasviye emr-i husûsuna ibtidâ olunmak mesâlih ve melhûz olmağla Van serhâdının dahi tefvîz ahz ile muhafazası emrine kıyâm ve mübâşeret olub ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin zâtında olan gayret ve hamiyet ve himâyet hudûdun muktezâsınca zâbt u rabt memleket ve hıfz u hırâset hudûd-u vilâyet-i husûslarında sebkât iden hizmetin ve cümle ile olan tur-u mergûb alakan pesendîde ve makbûl ve sana herhalde i'timâd-ı şâhânem dergârı ve makbûl olmağın, ma'iiyetinde bulunub iktizâ-yı vakt u hâle göre vâki' olan hıdemât-ı 'âlîyye'mden a'mâl ve istihdâm için müceddeden bâzû-yı iktidârına vesîle-i fukarânın emniyesiyle hâlâ Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhû melemek kapusi ve eyâlet-i Trabzon'unun 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârıyla me'mûr ma'iiyetinin olunduğundan gayr-i muhafaza-i kal'a'ya bâ'is vech-i metânet için cânibin ve Sivas ve Tokad taraflarından 'atîk ve zî- vezâret ağalardan olmak üzere iki yüz mikdâr-ı serdengeçti ağaları dahi kal'a'yı Van muhafazasına ta'yîn olmaları mukîm olmağın, i'lâm hakikat-i hâl için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi bu tertibat ve tedârikat bi'l-cümle hazm ve ihtiyât-ı zımmında irâde olunmuş. Bir muamma olub ve hâlâ kırk nefer ma-yı aklâm İran derûnunda iktidây-ı tahtı-gâh kemâh olan 'âlîm-i hâzreti sâmi-rütbet-i

hûrşîd menzelet übbetlû şehametlû Nadir Şâh hakanü'l-ka'ân lala-i hâzretleriyle miyânede müte'akkıb ve muratebit olan karar-ı müzâfat ve evâsıt-ı muvâhaninin bir tarafıyla noksanını ihmâm ider harekâte vechen-mine'l-vücûh rızâ-yı hümâyûnum olmayub merâsim-i dostıma ve aşınânın kemâyenbâgi riâyeti dahi matlûb-ı hümâyûnum olduğu ma'lûmun oldukda kemâ-fi'l-evvel muhafaza-i kal'a memleket-i mübâderet ve merâsim-i dostuma ve hem civâriye riâyet ve mîr-i mîrân mûmâ-ileyh vardıkdan kendü ile hüsn-ü sülûk ve mübâşeret ve herhâlde mürâat-ı levâzım etmeleri ve muvaffakiyet iderek muhafaza-i kal'a ve memleketinde senden me'mûl tâb'-ı hümâyûn sefâ-i makrûn-ı mülûkânem olduğu üzere sarf u sa'y ve kudret eyleyub ve'l-hâsıl ol-tarafların kâffe-i umûr husûsuna senin vukûf ve lütuf-u mülk-ü şamil olmağla ber-vech-i muharrer merâsim-i hazm ve ihtiyât-ı zımmında siz dahi iktizâ-yı vakt u hâle göre hareket ve lâkin ber-vech-i muharrer devlet-i 'âlîyye'mle şâh müşârûn-ileyh cânibleri beyninde cemâ'at-i İslam muktezâsınca mukaddemâ ma'kûd olan levâzım-ı müvalat ve mevâhane-i menâfî-i taraf-ı saltanat-ı seniyyemden mikdâr-ı zerre hareket vukû'una rızâ-yı hümâyûnum olmamakla bu bâbda kânûn-u hazm ve ihtiyât-ı riâyet ve celb olan ihbâr ve asâr-ı peyderpey der-devlet-medârım i'lâm ve işaret eyleyub ba'de'l izin dahi senden melhûz-ı hümâyûnum olduğu üzere herhâlden hıdemât-ı mirûde izhârına ihtimâm ve istihsâl rızâ-yı mülûkânem ihtimâm-ı tâmm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/374 Hüküm-1287

Kayseri mollasına ve Kayseri sancağına vâki' kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Kayseri sancağı emr-i ümerâ-il kirâm Seyyid Mehmed dâme ikbâluhüye iş bu bin yüz elli dört senesi gurre-i muharreminde tevcih olunmağla sene-i mezbûreye mahsûben livâ-yı mezbûrede mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyenize senede üç taksitle şürût-ı hazariyye üzere tahsîl-i fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin livâ-yı mezbûr li-sene sene-i mezkûreye mahsûben mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesine şürût-ı hazariyye üzere tevzî' ve beher taksîti vakt u zamânıyla tarafına

edâ ve teslîm idüb hilâfindan ittigâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/374 Hüküm-1288

Bir sûreti,

Âmed mollasına ve Diyarbekir eyâletine vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Diyarbekir eyâleti bin yüz elli dört senesi gurre-i muharremin sâbıka Sivas vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa’ya tevcîh ve ihsânım olmağla sene-i mezbûr hazariyyesi için.

Sayfa/374 Hüküm-1289

Bir sûreti,

Karahisâr-ı Şarkî sancağına vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete.

Livâ-yı mezbûr bin yüz elli dört senesi gurre-i muharreminin sâbıka Kars beylerbeyisi Abdülrahman dâme ikbâluhüye tevcîh olunmağla sene-i mezbûrun hazariyyesi için.

Sayfa/374 Hüküm-1290

Bir sûreti,

Sivas eyâletine vâki‘ kadılara ve a‘yân.

Eyâlet-i Sivas bin yüz elli dört senesi gurre-i muharreminin sâbıka Adana vâlisi olan vezîrim Osman Paşa’ya tevcîh ve ihsânım olmağla sene-i mezbûrun hazariyyesi için.

Sayfa/374 Hüküm-1291

Bir sûreti,

Adana eyâletine vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete.

Eyâlet-i Adana bin yüz elli dörd senesi gurre-i muharreminin sâbika Seddûlbahir muhâfız vezîrim Ahmed Paşa'ya tevcih ve ihsân-ı hümâyûnum olmağla sene-i mezbûreye mahsûben imdâd-ı hazariyyesi için.

Sayfa/374 Hüküm-1292

Bir sûreti,

Kars eyâletine vâki' kadılara ve a'yân-ı vilâyete eyâlet-i mezbûre sâbika Diyarbekir beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa'ya tevcih olunmağla elli dörd senesi sefersiz vakitlerde izâle üzere verile gelen hazariyyesi iki taksît ile tahsîl olunmak için.

Sayfa/374 Hüküm-1293

Kayseri mollasına ve Hendek ve İznikmid ve Pazarsuyu ve Geyve ve Bolu ve Merzifon ve Ankara ve Kalecik ve Kangırı ve Tokad ve Kazili ve Çorum ve Tosya ve Niksar ve köprü ve iskeleleri ve Lâdik ve Kemah ve Eğin ve Devrek ve Zile ve Lefke ve Amasya ve Kazdağı ve Beypazarı ve Bozok ve Çemişgezek ve Devrekânî ve Çeşme kazâlarının kadılarına, mübâşirlerine ve yeniçeri serdârlarına ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyete ve işerlerine hüküm ki,

Anadolu ve Rum ili câniblerinde vâki' olan kal'a'nın 'askerisi ve gerek sâ'ire levâzımatı kadar kifâyeden devn olmamak için her birilerinin me'mûr ve şen ve âbâddan olmaları murâd-ı hümâyûn hidiv-ânem olduğu haysiyet ile temşiyetin emirleri için şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı 'âlî-şânım üzere tarafından vâki' kal'a'larına yemîn ve yesârlarına ve semt olan mahallerde Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağının emekdâr ve kâr-güzâr ve zî-kudret 'atik serdengeçti ağaları cümlesinden ancak kendü ikâmetleriyle olmak üzere mahall-i müstahsen görülen iğnâ varan sebille tecehhüz ve muhafazalarına kıyâm ve şen ve âbâddan olmasına müveddi üzere müstah senede-i mergûbeden olub bu sene-i mübâreke de salifü'z-zıkr kazâlarda ve kurâlarda sâkin olub 'ale'l-esâmî defter olunan aded ağvanın öteden beru emekdâr ve hıdemât-ı mühürümde bezl-i iktidâr idüb harekât-ı bâ-merreleri bir yarar ve kendüleri dahi zî-iktidâr umûrdan ve kâr âzmûde kimesneler olub müntehâb ve defterlerin dahi nâzır olunmağın. Hâlâ sedd-i serîr-i İslâmiyye'den Van Kal'a'sı muhafazasına bâ-fermân-ı 'âlîyye me'mûr ve ta'yîn olunduklarına müş'âr tenbîh u te'kîd-i muntazamın ocak tarafından kadîm-i emekdâr çavuşundan hârici çavuşlar

gönderilüb inşâallâhu te‘âlâ zikr olunan ağalar haber ve agâh ve birkaç günden yalnız kendü adamlarıyla hâzır ve âmâde bulunub bundan sonra ocağda ihrâz rütbe itmiş. Zâbitândan bir zâbitânın sürücü makamından gönderilmesi dahi iktizâ itmekle zâbit mûmâ-ileyh vardığı mahallerde müte‘ayid olan mûmâ-ileyhin hâzır ve müheyyâ olub bilâ haber ihrâc ve mâ‘en savb-ı me‘mûrlarına irsâl ve îsâl ve muhafaza-i Van‘da kıyâm ile muhazır du‘ay-ı pâdişâhânem olmalarına bezl-i maddûr ve sa‘y-ı mevkûz eylemeleri bâbında cümle mâ‘rifet ve mâ‘rifet-i şer‘le kendülere tenbîh ve bir ferdin kendüsünü meks itdirmek dâ‘îyesiyle ömr ve bahâne iradına zinhâr ve ruhsât ve cevâz gösterilmeyüb her biriniz dahi me‘mûr olan agavat mübâşir mûmâ-ileyhin vürûduna bilâ ömr ve ‘illeti yerlü yerinden [s.375] ihrâc ve irsâl olunmanızın ithâr ile sa‘y ve ihtimâm üzere olasız ve siz ki memhûr defterde mezkûrû‘l esâmî olub Van muhafazasına me‘mûr olan agavat zîde kadruhûmsüz her birinizden vech-i meşrûh üzerine harekât-ı pesendide ve hıdemât-ı lâzım-ı vücûda getürmekle bezl-i tâb ve sarf-ı tâkat idüb ser-mû kusûr ve tekâsül olunmamak vechiyle ‘izzet ve himâyet izhâr eyleyub bir ferdiniz nûkûl ve fûtûr getürmemek üzere itâ‘at ve inkıyâd eylemeniz melhûz ve me‘mûl olmağla çerici çavuşu yediyle me‘mûriyetiniz emr-i şerîfim varub karar oldukdan sonra birkaç güne dek hâzır ve âmâde olub akiben varacak zâbitânın kazâlarınızda kadem basduğı sa‘at her biriniz adamlarınız ile mâ‘en bilâ te‘hîr kalkub ma‘iyyet ile savb-ı me‘mûrunuza râm olmağla mecd u sa‘y bulunub bir tarafıyla icâbınızda gitmemek suredden e‘zâr-ı zâhibe ibrâzıyla hilâf-ı emr-i şerîfim harekette bulunmaktan ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz. Şöyle ki aska ve i‘tibâr itmeyenleriniz sâ‘ire-i mûcib-i ibret içün ister atb-ı ile müstahak-ı ‘ikâb dâima şidâd olmalarınızda kat‘â iştibâh itmeyüb ana göre basîret ve emr-i ‘âlî-şânıma itâ‘at üzere olasız ve sen ki çerici (boş) çavuş zîde kadruhûsun sen dahi tedbik verilen emr-i şerîfim ve mühür-i mektûb sâlifü‘z-zikr kazâların her birinde feth ü kıraat ile cümle mâ‘rifet ve mâ‘rifet-i şer‘le me‘mûr olan agavatın ba‘de‘l-esâmi yedinde olan mühür defteri mûcibince cümlesine tenbîh ve ber-vech-i güne dek hâzır ve âmâde bulunub senden sonra ihrâc olacak zâbit mûmâ-ileyh vürûduyla bilâ te‘hîr râm olunmak şartıyla emr-i şerîfim tefehhüm ve gereğı gibi tenbîh ve agâh iderek itmâm-ı hıdemât-ı me‘mûrundan sonra avdet eyleyesin eğer sen dahi umûrunda tekâsül idüb nâ-maraz-ı hareket-i istimâ‘ olunmak lâzım gelur ise muhkem hakkından gelinecek muhakkak bilüb hilâfından yani tehâşî ve mücânebet eylemeniz fermân olunmağın, irsâl olunmağla bi-mennihî te‘âlâ herkangınızın taht-ı kazâsına dâhil olub müstahak

cümlenin mesmû‘ ve ma‘lûmları oldukda inkıyâd ve icrâsına cedd u sa‘y ve ihtimâm oluna deyü düstûr-i mükerrem müşâr-i efhâm nizâmü’l âlem bi’l-fî‘il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler-i ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/375 Hüküm-1294

Bir sûreti,

Benderekli ve Kastamonu ve Zaferanbolu ve Bartın ve Sinop ve Boyabat ve Taşköprü ve Koyulhisar ve Amasya ve Karapınar ve Trabzon ve Rize ve Sürmene ve Ünye ve Giresun ve Ulubeyli ve Hopa ve Arhavi ve Meydan kazâsı ve Akçay ve Çeherşanba ve Karahisâr-ı Şarkî ve Erzincan kadıları ve nâ‘iblerine yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve a‘yân-ı vilâyete ve işerlerine yine Van Kal‘a’sı kethüdâlarına âmâde olunmalarının vech-i meşrûh üzere zikr olunan kazâların serdengeçti ağalarının me’mûriyetleri için kezâlik Van.

Sayfa/375 Hüküm-1295

Hakkâri hâkimi İbrahim beye hüküm ki,

Sen ki hâkimi mûmâ-ileyhsin ez-kadîm hân zâtınız devlet-i ‘âlîyye’mîn rûz-i efzûnumla sadâkatın ve hulûs-ı taviyyet ile gerde-i beste-i taf itâ‘at ve ubûdiyet olmakdan nâşî ecdâd-ı â‘zâmın ıyâzellahu te‘âlâ pir İbrahim hâzaratının zemân-ı mahiyet-i nişânlarından bu ana mu‘adeleti iktidârına gelince meretten ba‘de’l-uhrâ evâmir-i cihân-ı metâ‘-i mülûkânemle ifâde ve ifhâm olduğu vecîhle karârdâde olan serbestinizin ilgâsı ve nizâmı ve intizamınızın hıfz u icrâsı husûsunda mebzûl olan yeru ihsân-ı hüsrevânım eğerce beyân ve ta‘rifden müteganni ve gine sen dahi zâtında olan maiyet-i rüşd u dirayet ve madde-i bi-nakız ve kifâyet lâmi‘asınca ıslafı hulûs-i insafından âzîr-i makam-ı rızâ çevire mıntıka ser-miyân sadâkat olduğunun kayd-ı eşkâlinde âriy-i berî olub fîma-ba‘d dahi senden herhâlde ifâ-yı levâzım ihlası ve icrâ-yı merâsim-i ihtizası me’mûl ve muntazır olmağla göreyim seni havze-i hükûmetinden olan sükkân ve kuttân-u fukarâ vezîr-i destân üzerlerine neşr-i eser-i rafet ve bast-ı bisât ‘adâleti ile tarîk-i ittigâ-yı şer‘î münîf-i mülûk ve girde-yi zulm ve i’tisâf-ı mensiyy ve metrûk tutarak maraz-ı şehin-şâhâneme muvâfık hareket-i

itirazına mübâderet ve eyâlet mutasarrıfı ve sana hem vürûd olan hükkâm ve elviye beyleri ile hakk-ı ülfet ve mu‘âşeret ve mukaddemâ tevcîh-i hümâyûnum olunduğı vech-i üzere hâlâ oranın nişân-ı taht gâh-ı olan şâh İran cânibleriyle ber-muktezâ-yı cemiyet-i İslam der-miyân olan ... ve hevahit ve evâsır-ı âlaka ve mesafanın ve kâin-i şerâyıt devâm ve sıyânetine zavabit istihkâmı devlet-i ‘âlîyye’min mültezim ve merâmı olunmağın, hakkında olan hüsn-ü cihân-ı bânîmin müeyyid müsa‘ihen himâyet izhârına ibtidâ ve riâyet kânûn-u hazm ve ihtiyât-ı birle müteyakkızına hareket-i bezl-i iktidâr etmek içün bu def‘a dahi te‘kîden ve itimâmen mahsûsen iş bu emr-i şerîfîm itâ‘at-i def‘ ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi ber-minvâl-i meşrûh hân zâtınıza verilen serbestinin ile mâşâallâhu te‘âlâ pezîrây-ı [s.376] istimrârı ve hasetten senin hakkında dahi ziyâde avârik-ı şehr-i yârenim pederliğı ve derkâr olacağıma ma‘lûmun oldukda iş bu fermân-ı ‘âlî-şânım itâ‘at nişânım mûcibince amel ve hareket idüb zinhâr ve zinhâr hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mûcânebet eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/376 Hüküm-1296

Bir sûreti,

Bitlis hâkimi Süleyman Hân.

Sayfa/376 Hüküm-1297

Bir sûreti,

Haymana hâkimi Mehmed idaresi.

Sayfa/376 Hüküm-1298

Bir sûreti,

Susat nâmı değer Amudi hâkimi Abdurrahman Bey.

Sayfa/376 Hüküm-1299

Bir sûreti,

Şırvî sancağı Süleyman Bey.

Sayfa/376 Hüküm-1300

Bir sûreti,

Adilcevaz sancak beyi Mehmed Bey.

Sayfa/376 Hüküm-1301

Bir sûreti,

Ağakis sancağının beyi Sadi Bey.

Sayfa/376 Hüküm-1302

Bargir-i sancağı Ömer Bey.

Sayfa/376 Hüküm-1303

Van eyâletine vâki‘ bi‘l-cümle hükûmet ve elviye mutasarrıflarına.

Sayfa/376 Hüküm-1304

Bayburt mutasarrıfı Mahmud Paşa‘ya.

Sayfa/376 Hüküm-1305

Hâlâ Kayseri sancağı kendüye tevcîh olunan Seyyid Mehmed dâme ikbâluhüye ve Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından olup bu def‘a Kayseri cânibine mübâşir ta‘yîn olunan (boş) dâme mecdûhüye hüküm ki,

Medine-i Kayseri sükkânından Lala Paşa mütevellîsi Osman Efendi oğlu Abdurrahman ile avenesinden iştirâk olundukda bulundukları mahalle ahz ve mahalline şer‘le lâzım gelen hukuk-i ibâd ashâbına redd ve keyfiyetine der-sa‘âdetim ‘ârz olunmak bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfim mübâşir ta‘yîn olunan el-Hâc İsmail ile irsâl olundukda esnâ-yi râhda merkûm Abdurrahman ile oğlu ve avenesi olan Osman ahz olunub merkûm Abdurrahman firâr etmekle oğlu ve iki nefer aveneleri habs ve taraf-ı şer‘î ibkâsında Kayseri sancağına Mutasarrıf Ömer Paşa yeniçeri zümresinden serdengeçten ve serdâr Genç Halil ve Hacı Musa ve Yalak Ömer ve Çuklek Yiğit İbrahim ve Ekmekçi Uzun Süleyman nâm şâkiler ile yekdîl ve hâlâ Kayseri müfettişi Âdem Efendi demekle ma‘rûf kimesne ile yekcihet olup mahpusları halâs için paşayı mûmâ-ileyhin oğluna ve kethüdâsına ve etbâ‘ iki yüz nefer mikdâr-ı yeniçeri ile irsâl ve mahkemeyi muhasara itdirub ve eşkıyâ-yı

Kayseri kazâsının üzerine tasallut ve hücûm itdirub mübâşir-i katl idesiz deyü tahavvî bigâne terhane tasaddî eylediklerine kadıyı merkûm mahkemeyi bırağub kal'a'ya tahsin eylediği ve mezbûr Abdurrahman sâ'î bi'l-fesâd ve avenesinde olan Seyyid Salim karındaşı ve Seyyid Mehmed ve damadı Hacı Mahmud ve Topal İmam ve Kara Bekmez oğlu ve sâ'ireleri dahi nef'i ve takrîbi müstahaklarıdır deyü paşayı merkûm için fukarâdan bilâ hedm kat'î vâfir akçe alub zulm ve ta'addîye ve hasâret ve şer'î şerîfimle ve emr-i münîf âdem-i itâ'at üzeredir deyü gerek paşayı mezbûrun ve gerek müfettişinin ve sâ'ir bâlâda isimleri mezkûr olanların su'î hallerine miyân 'ârz-ı tevârüd-i hilâfında paşayı merkûmun dahi başka kâğıdı gelüb ba'de'l zâyî' olan merkûm Abdurrahman kazâyı merkûmun 'ârz-ı olmağla özr ve hayf dâ'îyesiyle akraba ve taallukâtından beş altı nefer kimesneler bi'ayn-ı hak kal'a-bend etmişler deyü 'ârz u muhzırda irâd olunan töhmetinden berât-ı zimmeti eğerce irâd itmiş. Lâkin hakkında bugüne vukû' bulan ref' ref' iştikâ 'âzileti icâb eylediğin paşayı merkûm azil ve livâ-yı mezbûr sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin makbûlu'l etvâr ve hüsn-ü sülûk ve mu'âşeret sâhibü'l iktidâr olmakla avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden livâ-yı mezbûr sana tevcih olunub ancak tarafına vârid olan tahrîrlerin mefhûmları yeri yerine mugâyir olduğundan nâşî yine hakîkat ve sarf-u sıhhatine tahamîl-i vukûf ve ıtlâ' olunmak fermânım olmağın, bu husûs için mahsûsen kapucibaşı mûmâ-ileyh emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuştur. İmdi Kayseri'ye varub ikinizi bi'l-ittifâk tarafının ibrâz idecekleri makûllerine ve havâdad ve aveneleri olanların kelâm-ı bi-me'âyiblerine tahakkuk u tavsiye sâmi iltifat itmeyerek husûs-ı mezbûru kaziyede âlaka ve müdâhale olmayan ba'zısı mevkûf ahkâm-ı mu'tedil kimesnelerden sırren ve 'alenen tecessüs ve aşına gine ve hakîkatini gezüb ve hilâfından ârî ve âher tarafına gadr u himaye sayesinden müsahata ve beri olmak vechiyle sahîhan tahsîl ve mevfiyy ve ita'âtan sonra vâka'nın hilâfı bir nesne kalemi getirülmemek şartıyla keyfiyet-i 'ale'l-vukû' tahrîr ve i'lâm ve serî'an bu cânibe irsâl idüb ba'de ne güne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsıyla amel ve hareket eyleyesiz işin sıhhati ve hakîkatini ma'lûm olmak matlûb olmağla şöyle ki maâzallâhu te'âlâ tâma'-ı hâm tebeyyün ve merâmının hilâf-ı ihtiyâta cesâret idecek olursanız sonra bilâ emân-ı mazhar-ı gazâb âteş-bâr-ı hüsrevânım olacağınız mukarrerdir. Ana göre hakîkatine hareket ve ser-mû hilâf-ı irtikâbdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Sayfa/377 Hüküm-1306

Hâlâ Debresiye ve Selimiye sancâkları kendüye ihsânım olan Genç Muhammed dâme ‘izzetuhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen ki tevcîhin emr-i şerîfnde tefâsîlen zikr ve beyân olunduğı vecîhle selefin Muhammet Paşa’nın şerâfet-i imâretu’l iltizâm ‘uhde-i zimmetine mugâyir zuhûra gelen sû’-i hareket ve tavâif-i Urbânın zâbt u rabtları husûsunda nümâyân olan tekâsül ve rehâvet ve gerek idare merâsim-i sebalet ve imâret-i mertebe-i vuzûh-ı resiyyet olan âdem-i isti’dâd ve kabiliyetine binâen ‘azl-i lâzım gelüb ve sen mevâlî beyzâdelerinden el-yevm cümleinin ıslah ve erşedi olmakla zâbt u rabt urbânın ve bâ-husûs-ı şerâfet-i imâret-i mezîd olan mevâd-ı hıfz u hırâsetine kemâl-i kudret ve liyakın vücûd-u i’yazın ihtiyâr ve söz sâhibleri ihbâr ve tavâif-i Urbân ve aşâir-i Rişvan dahi kendülerinin merzi ve muhtarları olunmağla itiraf ve iş’âr itmeleriyle fima-ba’d imâret-i tertîb iden husûslardan haber virmek üzere zâtında olan rüşd ve rû’yet lâmi’asınca etrâfı ve nevâhî Halep ve Hama ve Humus ve Şam cânibleri ve husûs-ı aşâir-i Rişvan ve ebnâ-yi sebil-i mesalik ve mugâyir ve kurâ ve kurâ-i merâ’ mazârrat eşkıyâ-yı urbândan sıyânet ve muhafaza tavâif-i urbâna mübâderet itmekle ve eğer tavâif-i Urbânda zikr olunan mahallere ve emr-i şürekân zarar ve hasârete vâki’ olur ise mâlından tazmîn eylemek ve Rişvan aşâirinin mevâlî Urbânına avâid u cevâid vire-geldikleri on beş bin guruşdan ziyâde bir akçe ve bir habbe almamak ve Rakka iskânından ve gelüb derûn-ı urbânda karar da’îyesinde olanları ihrâc ve mahall-i iskânlarına tesyîr ve ircâ’ itmek ve Rakka reâyasından olan saha Urbân-ı kabâili üzerlerine edâsı lâzım gelen emvâl-i mîrîye husûsunda mezîd-i sa’y u ihtimâm eylemek şartıyla tagallüp-ı imâret-i mezkûre bî-sen teahhüd ve iltizâm ve derûn-ı hüccet-i mestûru’l esâmî vücûd-u urbân dahi husûsu mezbûrda sana keyfiyet ve zâman olduklarını itiraf ve i’lâm idüb cânib-i şer’iden bu siyâk üzere bast-ı şürût ve serd-i uhûd ile verilen hüccet-i şeri’yene mûcibince hâlâ Halep vâlisi olan vezîrim Yakup Paşa husûs-ı mezbûri Rakka vâlisi vezîrim Ahmed Paşa ile ba’de’l mârrü’z-zikr anın ifdâli reddi ve mâ’rifet ve ahâlî-i Halep’in ve tavâif-i Urbân ve aşâir-i Rişvan’nın hüsn-ü rızâlarıyla elviye-i merkûmenin sana tevcîh ve i’tâ olunması müşârün-ileyhümâ başka başka i’lâm ve Halep kadısı dahi ‘ârz-ı ve ahâlî muhzır idüb ve verdigin hüccet-i şer’ina merkûmeye dahi ‘atebe-i ‘âlîyye’me irsâl etmeleriyle Halep vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin i’lâm

ve iltimâs üzere verdigin hüccet-i şer'îyenin şürût u kuyûdi 'ale'd-devâm-ı merzi ve mugâyir ve müddetti imâretin uhûd-u mesbûkun bilâ kusûr-ı makbûl ve mukarrer olmak ve bundan sonra derbâr hilâfet-medarımdan vârid olacak evâmir-i 'âlîyye'min ifrâz ve icrâsına bezl-i mukadderat ve izhâr-ı sadâkat ve istikâmet eylemek şartıyla avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden salîfû'z-zikr Debresiye ve Selimiye sancâkları müceddeden sana tevcîh ve ihsânım olmağla, şerâyıt-ı merkûm üzere amel ve hareket-i ihtimâm ve taahhüdün mûcibince zâbt u rabt urbân-ı ikdâm-ı tâm eylemek içün iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. imdi vusûlünde ber-vech-i muharrer uhde-i zimmetin olduğu vecîhle salîfû'l beyân mahallerin hıfz u hırâsetine ve tavâif-i urbânın zâbt u rabtına ve îsâl-ı mazârr ve hasârlarından bilâd u emsâr ve emr-i şürekânın ve vakt-i sıyânet ve'l-hâsıl taahhüd eyledigin şürût-u merkûmenin bi'l-cümle mevâdd ve kuyûdunu bi't-tamam icrâ ve ibkâya sa'y ve dikkat ve ahd-u imâretin mütertib olan ve bundan sonra evâmir-i şerîfimle 'uhdene havâle ve tagallüp olunan umûr ve husûsların vâfire dilhâh temşiyet ve imzâlarına sarf-ı miknet ve herhâlde sarf ve hulûs ile hıdmet-i mezbûre vücûda getürmekle ve hakkınızda haber verilen mahâsin hâli ibrâza ne refiklerine kudret idüb zinhâr ve zinhâr taahhüdüne mugâyir ve 'akd olunan şerâyıt-ı kâvîye-ye menafi ve muhalif iden hareket-i vukû'una ruhsât ve cevâzdan gâyetü'l-gâye hazer ve mûcânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/377 Hüküm-1307

Erzurum eyâletine vâki' 'umûmen elviye alaybeylerine hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye'den olan mahallere tevkîr-i 'asker ile istihkâm verilmek lâzıme-i şân-ı devlet-i 'âlîyye'mden olunduğuna binâen 'umûmen serhadlarda asâkir-i ba'is ve tesyîr ve ta'mîr-i iktizâ iden teşrid ve ta'mîr olunmak mübâşeret olunmağla suğûr-u İslâmiyye'den olan Kars Kal'a'sının dahi ta'mîr-i fermânım olmağla, Kars eyâletine sâbıkâ Diyarbekir beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu'allâya tevcîh olunub ve hıdmet-i binâda ve sâ'ir hıdemât-ı 'âlîyye'mde a'mâl ve istihdâm içün bir kadem akdem varmak şartıyla siz ki mûmâ-ileyhimsiz sancâklarınızın 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârıyla siz dahi Kars'a me'mûr olmuşsuzdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde Kars'a vardığınızda yoklama olunub nâ-

mevcûdların itmekleri âhere verileceği tashîhim ‘umûmen neferâtınıza işa‘ât ve siz piyâde ‘askeri açub ‘umûmen neferâtınız ile bir an akdem ve bir kadem mukaddem ‘ale’l-cenâhü’l isti‘câl Kars’a varub emrinde ve sâ’ir iktizâ iden hıdemât-ı ‘âlîyye’mden mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin re’y ve emr-ine mutabık ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre batâet ve rehâvetinden ve ahâlî-i tekâsülde zuhûr iden gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene [1]153

Sayfa/377 Hüküm-1308

Sâbık Kars beylerbeyisi olub hâlâ Kars’da olan Yusuf dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye’nin tevkîr-i ‘asker ile metânet ve rasânetleri lâzime-i ‘uhde-i saltanat-ı seniyyemden olunduğuna binâen bi’l-cümle serhadların tahkîm ve tesrîrlere mübâşeret olunmağla Kars Kal‘a’sı muhafazası şartıyla eyâlet-i Kars dahi sâbık Diyarbekir beylerbeyisi olan Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu‘allâya tevcîh olunub ve emr-i muhafazaya bir mikdâr sipâh ve silâhdar terakkîluları ta’yîn ile emrine takviyyet virilmege dahi fermânım ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin senin yarar ve geşt (ü) güzâr şecâ‘ ve namdar olmakla kârib-i bir mansıb tevcîhi ile tanzîm-i hâline müsa‘ade olacağı mukarrer olmağla, hâlâ Kars muhâfızı mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ma‘iyyetine bi’l-ittifâk harekete me’mûr olmuştur. İşbu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde hâlâ Kars muhâfızı mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ma‘iyyetinde re’y ve ittifâkına müba‘adet ve vâki‘ olan hudûd-u ‘âlîyye’min icrâsına müba‘deret ve ber-vech-i muharrer kârib-i bir mansıb ile terkiib haline müsaade olunduğı muhakkak idüğü ma‘lûmun oldukda herhâlde tahsîle rızâ-yı hümayûnum bezl-i miknet itmek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/378 Hüküm-1309

Ümerâ-i deryadan elçi Paşazâde Osman ve Derviş Ağazâde İsmail ve Kapudân sâbık Süleyman Paşazâde Mustafa ve karındaşı Mehmed ve Yurd Ali

Paşazâde Süleyman dâme ikbâluhûmâ ile Lala Paşazâde Salih dâme izzüye hüküm ki,

İşbu sene-i mübârekede makarından tevfik-i bârî ile binâsına mübâşeret olunan Özi Kal‘a‘ında iktizâ iden ebniyesi hizmetinde a‘mâl ve istihdâm olunmak için ümerâ-yı derya ile çekereme sefineleri me‘mûr ve ta‘yîn kılınmak mühimm ve muktezî olmağla inşâallâhu te‘âlâ ibtidâ-yı nisanda savb-ı me‘mûriyeti ‘azimet olunmak ve kal‘a‘yı merkûme binâsı hizmetinde olmak şartıyla ümerâ-yı derya ile altı kıt‘â çekereme sefinesinde ta‘yîn olunmaları için fermân-ı ‘âlî sâdır olmağın, ber-vech-i muharrer sen ki elçi Paşazâde mûmâ-ileyh Osman dâme ikbalûhusun sen her vecîhle emekdâr ve cümlelerin eskisi ve kâr-güzârı olub ümerây-ı derya beynlerinde i‘tibârın olduğundan nâşî başbuğî nasb ve ta‘yîn ve siz ki sâ‘ir mîr-i mîrân ve mîr-mûmâ-ileyhimsiz çekereme sefineleriniz ile mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ma‘iyyetine me‘mûr kılındığınıza binâen şimdiden sefinelerinizi tecehhüz ve tedâriklerinizi görüb başbuğî mûmâ-ileyh ma‘iyyetiyle vakt u zamanıyla savb-ı me‘mûr ‘azimetin ve hizmetin binâ ve sâ‘ir hıdemât-ı ‘âlîyye’mdede re‘y ve reziyyeti üzere amel ve hareket idüb mikdâr-ı zerre tehâvün ve takasîrden tehâşî ve mücânebet eylemeniz için derya kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehü i‘lâm eylemegin vech-i meşrûh üzere amel ve hareket idüb ser-mû hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Z. sene 1153

Sayfa/378 Hüküm-1310

Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından hâlâ Canik muhassılı olan Ahmed dâme mecdûhüye hüküm ki,

Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşılığı pâyesi olub Sinop‘da kalyonlar inşâsına me‘mûr olan sa‘atçı Paşazâde Mustafa dâme mecdûhü inşâsına me‘mûr olduğu iki kıt‘â kalyonun bir kısmı âmâde olunduğuna ve zikrinin dahi karben hitâm-ı pezîr olacağı mukaddem i‘lâm eyledigde zikr olunan iki kıt‘â kalyonların kemâl-i ‘acele ve şitâb ile keyfiyeti binâları ba‘de‘l tekmîle şart-ı tevkîf mülk-i ve devâbb ile ibtidâ-i bahârda Tersâne-i ‘Âmirem’de mevcûd itdirmeye mübâderet eylemesi bundan akdem emr-i şerîfimle kendüye tenbîh-i ekîd olunduktan gayri miyân-ı seyr ve hareketlerine iktizâ iden edevât ve mühimmâtları dahi bu cânibden ‘aceleten irsâl ve

tesyîr olunub sâlifü'z-zikr kalyonların ibtidâ-i bahârda bi-avnihi te'âlâ Tersâne-i 'âmirem'de mevcûd bulunmaları murâd-ı hümâyûnum ve sen ki Canik muhassılı mûmâ-ileyhsin siz dahi itmâm-ı emr-i inşâlarına ve vakt u merkûmede mevcûd Tersâne-i 'Âmirem olmalarına sarf-ı sa'y behi-mâl ve mübâşir-i mûmâ-ileyh tarafından dahi bu husûs-ı tevcîh ve isti'câl iderek inşâlarına ve bi-tevfikihi te'âlâ rû'y derya ülkelerine akdem ve ba'de yerine seyri süvâr olub mâ'en der-sa'âdetime vusûl-u ihtimâm itmege fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde göreyim seni mârrü'z-zikr kalyonların müstâinen bi-emri te'âlâ ibtidâ-i bahârda Tersâne-i 'Âmirem'de mevcûd bulunmalarına ne güne bezl-i miknet ve ne-vecîhle nessâr-ı neferine kudret ve miknet itdiresin. Mübâşir-i olan mûmâ-ileyh ile bi'l-ittifâk 'avn ve ta'bir-i bârî ile miyânın tekmiî inşâlarına ve rû'y-ı derya ülkelerine ibtidâ-i ve ba'de yerine giderek süvâr olub mâ'en der-devlet-medârım vusûl-u sarf-ı mâ-hâsıl iktidâr ve mesâ'î meşkûr olmağla sa'y-ı bî-şümâr idüb zinhâr ve zinhâr fermân-ı 'âlî-şânım mugâyir-i hareketden ve ednâ-i tekâsül ve rehâvetden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. sene [1]153

Sayfa/378 Hüküm-1311

Karahisâr ve (boş) ve kadılarına hüküm ki,

Düstûr-ı ekrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem vezîrim el-Hâc Ahmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ve dâ'afe bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâlûhunun mahmiyey-i İstanbul'da binâ ve ihyâ eylediği mekteb-i şerîfe ve minber-i latif ile icra-i mâa kârin-i masraf içün taraflarından vakf ve ta'yîn olunan emvâlden mâ'adâ masârif vakf-ı medâr olmak üzere malikâne 'uhdelerinde olan karye-i Berik der nahiye-yi Edre ve mîr livâ-yı Tekke cânibinden livâ-yı mezbûrede Karahisâr nahiyesine tabi' mukâta'a-i karyeyi Mekhûn mukâta'alarının mâl ve kalemiyeleri elli üç senesi martında yine mâlikâne 'uhdelerinde olan Serik mukâta'asının mâlına zâm olmak şartıyla mukâta'atın mezbûriyenin mahalleri vakfa nasb olunub taraf-ı vâkıfdan zâbt olunmak üzere sâdır olan fermân-ı 'âlî mûcibince sâlifü'z-zikr kariyeyi birlik ve tevâbi'-i mukâta'asının on iki bin akçe mâlî ve kariyeyi Mekhûn mukâta'asının dahi beher sene Tekke mutasarrıflarına verile-gelen altı bin akçe hâsılı

elli üç senesi mart-ı ibtidâsında ber-minvâl-i meşrûh mâlikâne ‘uhdeleri üzerlerine Serik mukâta‘ası mâlina zâm ve fîma-ba’d Mîr ve Tekke sancağı mutasarrıfları taraflarından bu mukâta‘alar için mâl ve kalem taleb olunub müstakilen müşârün-ileyhin vakf-ı şerîfleri tarafından zâbt olunmak üzere Defterhâne-i âmirem mahalleri tefehhüm olunmak üzere Divân-ı Hümâyûnum kaleminden emr-i şerîfîm tahrîri bâbında bi’l-fi‘il baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i‘lâm etmekle mûmâ-ileyh mûcibince zikri mezbûr iden karyeyi Berik ve tevâbi‘-i mukâta‘asının on iki bin akçe mâlî ve karyeyi Mekhûn mukâta‘asının dahi beher sene Tekke mutasarrıflarına verile gelen altı bin akçe hâsıla elli üç senesi mart-ın ibtidâsında vezîr-i â‘zâm müşârün-ileyhin malikâne ‘uhdelerinde olan Serik mukâta‘ası mâlina zâm ve fîma-ba’d Mîr ve Tekke sancağı mutasarrıfları taraflarından bu mukâta‘alar için mâl ve kalemiye taleb olunmayub müstakilen vakf-ı şerîfleri tarafından zâbt olunmak üzere vârid olan emr-i ‘âlî mûcibince sene-i merkûm zilhiccesinin yigirmi altıncı gününde mahalleri tevkîf kalemiyle vakf-ı tahsis ve rû’yet defteri olunduktan sonra Defterhâne-i ‘âmîremden verildigden sûret-i icmâl ‘bâ-fermân-ı ‘âlî ‘âmîre-i şerîfîmin muhasebesine kayd olunub muhasebe-i mezkûrden sûreti ihrâc olunmağla vech-i meşrûh üzere amel ve hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene [1]153

Sayfa/379 Hüküm-1312

Sâbıkâ Özi vâlîsi olub hâlâ Anadolu Eyâletini kendüye tevcîh ve ihsân olunan Vezîr Numan Paşa’ya hüküm ki,

Anadolu eyâletine bu hilâlde vezâret-yı â‘zâmdan müteyakkız ve müberre ve me‘âlî-i umûrda a‘mâle kâdir bir vezîr-i hamîyet seyrin dûş ihtimâmına ta‘lîk olunmak lâzıme-i zimmet ve hâli olub ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen zikr olunan evsâfın masrafı olduğunun beyandan müstağnî olmağla avârik-ı seniyye-i şâhânemden şeref-i efzâ-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn mevhîbet-i makrûnum mûcibince Anadolu eyâleti müceddeden sana tevcîh ve ihsânım olmağın, halefin sâbık Bosna vâlîsi sâdır esbâk vezîrim Abdullah Paşa’nın vürûduna terkib ve ittifar ile imrâr-ı vakt itmeyüb müşârün-ileyh gelüb vâsıl oluncaya dek Bender muhafazasına bir hoşça sa’y u ihtimâm eylesin hâlâ Bender muhafızı nasb ve

ta'yîn olunan (boş) tevcîh ve tenbîh ile sen gelüb Gelibolu ma'berinden ubûr ve mansıbın olan Kütahya'ya vusûl-u sa'y mevîr eylemek fermânım olmağla, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde Bender muhafazası emrine tekayyüd-i tâm eylemesine ber-vech-i muharrer nasb ve ta'yîn olunan muhâfızına ba'de'l tenbîh sen bi'l-cümle kapun halkı ve etbâ-i ve levendâtın ile kalkub esnâ-yi râhda fukarâ-yı ra'ıyyet ve ahâlî-i memleketden müft ve meccânen zâd ve zehâyire mütalebesinden müba'adet ve etbâ-i ve levendâtın hıfz u zâbt-ı dikkat iderek bir yerde meks ve ârâm itmeksizin 'ale'l-cenâhi'l-isti'câl Gelibolu ma'berinden ubûr ve mansıbın olan Kütahya'ya ba'de'l-vusûl zâbt u rabt memleket-i kıyâm ve himâyet u sıyânet fukarâ-yı ra'ıyyet ve def' serverleri şekâvet-i ihtimâm ve mansıbının li-ecli'l ihtiyât kapudân halkı levendâtın senden me'mûl oldukları vecîhle müstevfî ve müretteb ve tûvânâ olmak şartıyla tertîb ve teriminde ve dâirene gereği gibi tasviye ve tanzîm mübâderet refâh-ı hümâyûnum muvâfık harekât-ı izhârına tımâr neferine kudret eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/379 Hüküm-1313

Sâbıkâ Anadolu vâlîsi olub hâlâ Erzurum eyâleti kendüye tevcîh ve ihsân olunan Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin selefin Erzurum vâlîsi vezîrim el-Hâc Hüseyin Paşa eyâleti mezbûreye ibtidâ-i nüzulünde bilâ emr-i şerîf zulman kazâlara tevzî' ve tahmîl ve cebren ve kahren cem' ve tahsîl eylediği mübalağa kebîreden mâ'adâ fukarâ-yı ra'ıyyet-i emvâl ve eşyâ ve mevâd ve mevâdları dahi nehb ve gâret ve hengi izâle ve bi-gayr-ı hak katl-i nüfûs hasâret edüb eyâlet-i mezbûrede itdüğü cevri ve mezâlîmi yegân yegân ta'dâd ve beyân olunarak bu def'a atebe-i 'âlîyye-i mülûkânemden tevârüd iden urûz ve muhzırın mefhumlarından cümlesi ma'lûm-ı hümâyûnum olmağla müşârün-ileyhin eyâlet-i mezbûrenin azli ve eyâlet-i mezbûrenin vüzerâ-yı atâ-i muharrerden muharribü'l etvâr ve celb kalub ve talika-i havatıma sâhibü'l iktidâr bir vezîr-i kabiliyetli semire tefvîz ve tagallibi lâzım gelüb ve sen evsâk-ı mezkûrenin masrâfı olduğundan gayri fi'l-hâsıl Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağında olan neşv ü nemâ nazaren senin ahâlî-i Erzurum ili hüsn-ü ihtirat ve mu'âşeretin me'mûl ve zâbt olduğuna binâen avâtıf-ı 'âlîyye-i

mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûnum mevhibet-i makrûnum mûcibince Erzurum eyâleti müceddeden sana tevcîh ve ihsânım olmağın, kalkub bir kadem akdem Erzurum'a varub ahâlisiyle tarh-ı encümen alınub ve zâbt u rabt memleket-i kıyâm ve mübâderet eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bi'l-cümle kapun halkı ve etbâ'-i ve levendâtınla yerinden hareket ve esnâ-yı râhda fukarâ-yı reâyat ve ahâlî-i memleketinden müft ve meccânen zâd ve zahîre mutâlebesinden müba'adet ve levendât etbâ'ın zâbt u rabta dikkat iderek bir kadem akdem 'ale'l-cenâhî'l-isti'câl mansıbın olan Erzurum vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl ahâlîsi ile hüsn-ü iktirâh ve mu'âşeret ve selefin gibi vücûd-u mezâlim ile bir ferdi âzürde ve remîde itmekden be-gâyet mûcânebet ve zâbt u rabt memleket-i mübâşeret ve fukarâ ve zu'afâya himâyet u sıyânet ve eşkıyâ ve haramzâde makûlelerin def'-i şerûd ve müfâsıdlarına dikkat idüb ve'l-hâsıl senden me'mûl-ı hümayûnum olduğu üzere herhâlde etvâr-ı mergûb ve harekât-i mürûr izhârına ihtimâm ve kapun halkı ve levendâtınla mükemmel ve müstevfî olmak vechiyle i'tâ techîz ve tertiblerine ikdâm-ı tâm ve nakîze hareket ile mürâat merâsim-i hazm ve ihtiyât emrine dahi bezl u sa'y mâ-lâ- kelâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene [1]153

Sayfa/380 Hüküm-1314

Sâbıkâ Bosna vâlisi olub hâlâ Özi eyâleti kendüye ihsân olunan sâdır esbâk Vezîr Abdullah Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vüzerâ-yı â'zâmımın umûr-u dîn ve kâr-güzâr ve sâhibü'l bi-gayret ve gayreti şî'ârlarından olmakdan nâşî avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûnum 'inâyet-i makrûnum mûcibince Özi eyâleti sana tevcîh ve ihsân-ı hümayûnum olmağın halefin Bosna vâlisi sâdır sâbıkâ vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa Bosna'ya ba'de'l-vusûl sen bi'l-cümle kapun halkı ve etbâ' ve adamlarınla kalkub mansıbın olan Özi Eyâletiyle Bender'e gelüb zâbt u rabt memleket-i kıyâm eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer halefin müşârün-ileyh Bosna'yı ba'de'l-vusûl sen bi'l-cümle kapun halkı ve etbâ' ve levendâtınla kalkub mansıbın olan Özi Eyâletiyle Bender'e gelüb zâbt u rabt

memleket-i mübâderet ve himâyet u sıyânet fukarâ-yı reâyat ve ahâlî-i memleket bezl-i makderat ve ‘uhdene lâzım gelen umûr ve husûsun temşiyet ve icrâsına sarf-ı mâ-hâsıl-ı miknet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/380 Hüküm-1315

Sâbıkâ Tırhala sancağı mutasarrıfı olup hâlâ ber-vech-i arpalık Selanik sancağı kendüye tevcîh ve müceddeden Belgrad muhafızı ma’iyyetine me’mûr ve ta’yîn olunan Vezîr Mehmed Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vüzerâ-yı â’zâmımın yarar ve nâ-marazlarından olup senden gayret ve himâyet ile hıdemât-ı me’mûl ve muntazır olmağla avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnum mûcibince Belgrad muhafazasının ma’iyyetinde emr-i muhafazada bulunmak şartıyla ber-vech-i arpalık Selanik sancağını sana tevcîh ve ihsân-ı hümâyûnum olup bir an akdem tekmîl kapun ve müstevfî etbâ’ ve levendâtın ile serî’an Belgrad’a me’mûl sür’ât eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde kat’â tevkiף lâzım ve asla imrâr-ı vakt u eyyâm itmemezin bi’l-cümle kapun halkı ve ‘umûmen levendât ve etbâ’ınla yerinden hareket ve esnâ-yi râhda fukarâ-yı reâyat ve ahâlî-i memleketinden meccânen zâd ve zehâyire talebinden müba’adet ve etbâ’ ve levendâtın zâbt u rabta dikkat iderek serî’an ve ‘acele Belgrad’a varub hâlâ muhafız olan Rum ili vâlîsi vezîrim Ahmed Paşa ile hüsn-ü ülfet ve merâsim-i vikâf-ı riâyet vüzerâ-yı ve ittifâkına mütâba’at birle hıdemât-ı mîrîde ve mesâ’î meşkûre vücûda getürmege sarf-ı tâb ve tâkat idüb be-gâyet ve rehâvetinden ve hilâfindan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene 1154

Sayfa/380 Hüküm-1316

Sâbıkâ Erzurum vâlîsi olup hâlâ Kefe eyâleti kendüye tevcîh ve Kefe muhafazasına me’mûr ve ta’yîn kılınan vezîrim Hüseyin Paşa’ya hüküm ki,

Bu hilâlde Kırım taraflarından bir vezîrin vücûd-ı lâzıme-i hâlde olmakdan nâşî sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı

sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnum mûcibince Kefe eyâleti sana tevcîh olmağla Kefe muhafazasına me'mûr ve ta'yîn kılınmışsındır. İmdi iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile vusûlünde bi'l-cümle kapun halkı ve adamların ile kalkub bir an akdem ve bir kadem makdem 'aceleten ve müsâre'aten Trabzon'a varub bilâ emhâl sefayîni süvâr ve Kefe cânibine vusûl-u ibtidâ ve ba'de'l vusûl hâlâ Kırım hânı olan cenâb-ı imâret mâil-i eyâlet nasb-ı sa'âdeti Giray-i Selâmet Giray Hân dâmet mu'allâyâ ile tarh-ı hüsn-ü elkat ve mâ'adâ merâtib-i riâyet iderek rây ve ittifâklarına müba'adet ve hıfz u hırâset 'uhdene mütertib olan mahallerin muhafazasına mübâderet ve himâyet u sıyânet fukarâ ve ahâlî-i memlekete bezl-i makderet ve betâet ve rehâvet ve esnâ-yi râhda varduğun mahallde tarafından ve etbâ' ve levahıkın cânibinden bir ferde mikdâr-ı zerre cevri ve zulümden müba'adet ve fîma-ba'd şükânın zuhûrunda dahi gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i M. sene 1154

Sayfa/380 Hüküm-1317

Bosna mollasına ve eyâleti Bosna da vâki' sâ'ir kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Bosna vâlisi sadr-ı â'zâm sâbika vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa'nın eyâleti mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi bin yüz elli dört senesine mahsûben şürût-u kadîmesi üzerine iki taksît ile tahsîl olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfîm ısdâr ve (boş) ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde ber-minvâl-i meşrûh müşârün-ileyhin eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûre mahsûben şürût-u kadîmesi üzerine iki taksît ile cem' ve tahsîl ve vakt u zamânıyla tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmağa sa'y ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i M. sene 1154

Sayfa/380 Hüküm-1318

Bir sûreti,

Hersek sancağına vâki kadılarına ve a'yân vilâyeti (boş) ilhâkken livâ-yı mezbûre mutasarrıfı olan sadr-ı â'zâm sâbika müşârün-ileyh tarafına yüz elli dört senesi hazariyye içün üç taksît ile.

Sayfa/381 Hüküm-1319

Erzurum mollasına ve müftüsüne ve müderrisine ve 'ulemâ ve meşâyihe ve serdengeçti ağalarına ve a'yân ve ahâlîlerine hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhimsiz bu def'a Dergâh-ı mu'allâma binâen hüsrevâneme gönderdikleri urûz u muhzırda vâliniz olan vezîrim Hüseyin Paşa'nın eyâletine ibtidâ-yı nüzulünde ve ba'de ceste ceste eyledügi cevır ve hasârat ve tahrîr olunan vücûd-u mezâlim ve ta'addîyatı bi'l-cümle ma'lûm-ı hümâyûnum olmakdan nâşî müşârün-ileyhin 'azli lâzım gelmekle rahmanu'l-ibâd 'azl olunub ve eyâlet-i Erzurum mücerrebu'l etvâr ve afif ve perhiz-kâr ve mu'tedil ve münâfese bir vezîr-i kabiliyetli semire tevfiz ve tagallüd olunmak mühimm ve mu'âraza ve sâbika Anadolu vâlîsi olan vezîrim Veli Paşa evsâf-ı mezbûrenin masrâfı olduğı beyândan müstağnî olduğundan gayri fi'l-vâsıl Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağından olan neşv ü nemâsına katra-i merâsim edây-ı reâyat cümle ile hüsn-ü ıhlat ve mu'âşeret idecek me'mûl ve muntazır olmakla 'inâyet tehâşî-i sudûr olan ve hatt-ı hümâyûnum mûcibince eyâlet-i Erzurum müceddeden vezîr-i müşârün-ileyhe tevcîh ve ihsân olub selefî müşârün-ileyhin ta'addîyat üzerimizden def' u ref' ile itmînân bi'l-keza sa'y-ı ekîd ve hâlâ vâliniz olan müşârün-ileyh dahi kemâl-i 'adâlet ve hâkânîyet üzere hareket ve sizinle tarh-ı encümen üzere ve vücûd-u mütezâlimden müba'adet eylemesi başka emr-i şerîfimle tenbîh u te'kîd olmuştur. Ahâlî-i Erzurum öteden beru erbâb-ı gayret ve hamiyet ve ashâb-ı diyânet ve emâneti bâk gazabden bir tabi' celîl olub anların edâ-yı 'adâlet-i irsâ-ı mülûkânemden bir güne zulm ve itisâf ile âzürde ve remîde olmalarına kat'â rızâ-yı hümâyûnum olmayub, zîr-i şây-ı şâhânemden cümlesinin mahammi ve müstazıl ve husûsu asâkirleri olan şüce'ân celayin nişânın refâh-ı hâli devâm-ı ömr ve devletim iddi'âsında müdavim ve müşteğîl olmaları aksâ-yı merâm haber-i encâm hüsrevânım olmağın, vâlîy'ül cedîd müşârün-ileyh ile tarh-ı encümen ülfete ve emr-i üzere hareket-i ihtimâm ve dikkat

eylemeniz için i'lâmen ve ifhâmen mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile ırsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sizin halinize ba'de'l 'azîme taraf-ı saltanat-ı seniyyemden dâima nezâret ve üzerinizden iden zulümanın def'-i mezâlimine kemâl-i dikkat ve herhâlde himâyet ve vikâyet olunacağınızı mülâhâta iderek iş bu fermân-ı 'âlî-şânım cümle muvacehesinde karartı ve mazmûn-ı münîfinin herkese i'lân ve işa'ât ve vâlîy'ül cedîd vezîr-i müşârün-ileyh hüsn-ü ülfet ve emr-i ve râyine mütâba'at iderek siz dahi rızâ-yı hümayûnum muvâfık hareketi vücûda getürmege ihtimâm ve ferâga bîl ve refâh-ı hâli ile devâm-ı ömr ve devleti ve kuvvam fer u şevketim ed'ıyesine muvâzebet ve ikdâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. sene 1154

Sayfa/381 Hüküm-1320

Sâbıka İznikmid Mutasarrıf Ebubekir Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin senin pezîrde ikâmet-i fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile ırsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde eğer makarrdan hareket etmemiş isen anın ikâmet ve eger beru taraflara 'azîmet itmiş isen emr-i şerîfim sen ne mahalli ve emir olur ise bilâ tevakkuf bi-te'hîr avdetle ve varub anında ikâmet ve ba'de vârid olacak emr-i şerîfimin muktezâsıyla amel ve hareket idüb zinhâr ve zinhâr gayet'ül gaye ve mücânebet eylemek bâbında.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/381 Hüküm-1321

Yenişehir Fenar monlasına ve Tırhala sancağına sâ'ir kadıları hüküm ki,

Yüz elli dört senesi gurre-i muharreminde Tırhala sancağı avâtıf-ı 'âlîyye-i hürevânımdan sâbıka Çat muhâfızı İskender Paşa'ya tevcîh ve ihsânım olub kendüsi varınca zâbt u rabta kadar bir kimesnenin livâ-yı mezbûreye mütesellim nasb olunmasına mühimm ve muktezî olmağla (boş) zîde kadruhûye livâ-yı mezbûreye mütesellim nasb ve ta'yîn olunub mütesellimlik mezbûr kendüye zâbt itdirilmek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile ırsâl olunmuştur. Vusûlünde mütesellimlik mezbûru mîr-i mîrân mûmâ-ileyh varınca mûmâ-ileyh zâbt u rabta ve

hâsıl olan aidatın ahz u kabz itdirub mütesellimlik umûruna bir ferdi dâhl ve ta'arruz itdirmekde hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/381 Hüküm-1322

Bir sûreti,

Erzurum mütesellimlik ber-vech-i meşrûh eyâlet-i mezbûre yüz elli dört senesi gurre-i muharremine Vezîr Veli Paşa'ya tevcîh olmağla varıncaya dek.

Sayfa/382 Hüküm-1323

Yenişehir Fener mollasına ve Tırhala sancağına vâki' sâ'ir kadılara hüküm ki,

Hâlâ Tırhala sancağı mutasarrıfı sâbıkâ Çat muhâfızı emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm İskender Paşa dâmet mu'allanın livâ-yı mezbûrda vâki' kazâlarından mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesinin bin yüz elli dört senesine mahsûben şürût-ı hazariyye üzere üç taksît ile tahsîl olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde minvâl-i meşrûh mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin livâ-yı mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûre mahsûben şürût-u kadîmesi üzere üç taksît ile cem' ve tahsîl ve vakt u zamânıyla tarafından kabzına me'mûr edâ ve teslîm olunmağa sa'y ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Sayfa/382 Hüküm-1324

Bir sûreti,

Niğbolu sancağına vâki' kadılara ve a'yân vilâyetine hâlâ Van muhâfızı olub ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağı mutasarrıfı olan Vezîr Mustafa Paşa'nın sefersiz senelerde hadd-ı i'tidâl üzere verile gelüb hazariyyesi elli dört senesine mahsûben üç taksît ile.

Sayfa/382 Hüküm-1325

Bir sûreti,

Selanik mollasına ve livâ-yı mezbûrda vâki‘ sâ’ir kadılara ber-vech-i arpalık Selanik sancağı mutasarrıfı olub Belgrad muhâfızı ma’iyyetine ta’yîn olunan vezîr Mehmed Paşa bin yüz elli dört senesine mahsûben mu’ayyen olan hazariyyesi üç taksît ile.

Sayfa/382 Hüküm-1326

Bir sûreti,

Özi eyâletine vâki‘ kadılara a’yân ve vilâyeti hâlâ Özi vâlîsi olan sadr-ı â‘zâm esbâk Vezîr Abdullah Paşa bin yüz elli dört senesine mahsûben iki taksît ile.

Sayfa/382 Hüküm-1327

Bir sûreti,

Anadolu eyâletine vâki‘ kadılara ve a’yân-ı vilâyet hâlâ Anadolu vâlîsi Vezîr Numan Paşa bin yüz elli dört senesine mahsûben mu’ayyen olan hazariyyesi iki taksît ile.

Sayfa/382 Hüküm-1328

Bir sûreti,

Erzurum monlasına ve eyâlet-i Erzurum’a vâki‘ sâ’ir kadılara ve a’yân-ı vilâyet hâlâ Erzurum vâlîsi olan Vezîr Veli Paşa’nın elli dört senesinde mu’ayyen olan hazariyyesi iki taksît ile.

Sayfa/382 Hüküm-1329

Niğbolu sancağıyla Vidin muhâfızı Vezîr Mustafa Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bundan akdem Selanik tevcîh-i ile Belgrad muhafazasının ma’iyyetine me’mûr olmuşdun. Lâkin senin hıfz u hırâset-i kal’a ve memleketinde zuhûra gelen müş‘ab meşkûr olmakdan nâşî avâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnum mûcibince ke’l-evvel Vidin Kal’a’sı muhafazası şartıyla Niğbolu sancağı sana ibkâ ve mukarrer kılınmağın. Mukaddemâ emr-i şerîfimle ‘uhdene ihâle kılındığı vecîhle Hayta

eyâletinin muhâddidlerin tahrîr ve tefrîk idecekleri mahallerin ber-mûcib şürût-i temessûk emriniz ve tahrîrine nezâret ve Rum ili eyâletine mukarrer İrşova'ya me'mûr dörd aded sancakların zu'amâ ve erbâb-ı tımârı iktizâ iden hıdemât-ı 'âlîyye a'mâline mübâderet eylemek için te'kîden ve i'lânen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer mukaddemâ 'uhdene havâle kılındığı üzere Hayta Eyâletinde muhâddidlerin keyfiyet-i tahrîrlerine ve işinin şarta ve mu'ayyen olduğu vecîhle bir an evvel pezîrây-ı itmâmına nezâret ve zikr olunan sancâkları asâkirine İrşova'da iktizâ iden hıdemât-ı berâyı ve emrinle a'mâl-i dikkat ve 'uhdene müterattib olan umûr u hizmetinin ... sene ve muhâfız kal'a'ya ve himâyet u sıyânet fukarâ-yı ra'ıyyet sarf-ı tâb ve tâkat eylemek bâbında.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/382 Hüküm-1330

Hâlâ Anadolu eyâleti kendüye tevcîh olunan vezîrim Numan Paşa'nın kethüdâlığı hizmetinde olub rütbe-i mîr-i mîrân tenbîhi ile Moskov elçisine mihmândâr ta'yîn ve hâlâ mîr-i mîrânın ref' u terakkub ve Anadolu eyâletine mütesellim nasb ve tahsis olunan Ali zîde mecdûhüye ve eyâlet-i Anadolu'da vâki' kadılara hüküm ki,

Eyâlet-i Anadolu iş bu bin yüz elli dört senesi gurre-i muharreminde sâbika Özi vâlisî vezîr-i müşârün-ileyhe tevcîh ve ihsânım olub ve sen ki mûmâ-ileyhsin senin rütbe-i mîr-i mîrânın ref' ve terakkub olunmağla vezîr-i müşârün-ileyh eyâlet-i mezbûra gelinceye dek sen mütesellim nasb ve ta'yîn olunmuştur. İmdi siz ki kazâbat ve mûmâ-ileyhimsiz eyâlet-i mezbûreye mütesellimlik vezîr-i müşârün-ileyh gelinceye dek mûmâ-ileyh zâbt ve gayret ve râci' olan ahz u kabz itdirüb mütesellimlik bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmesiz ve sen ki mütesellim mûmâ-ileyhsin mütesellimlik mezbûr-i vezîr-i müşârün-ileyh gelinceye dek zâbt u rabt ve vezîr-i müşârün-ileyh tarafına tevcîh-i tarihine göre hâiz ve râci' livâ-yı ahz u hırâset idüb himâyet-i fukarâ-yı ra'ıyyet ve def'-i sezâvar erbâb-ı şekâvet-i ihtimâm-ı tâmm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/382 Hüküm-1331

Özi eyâletine vâki‘ kadılara hüküm ki,

Bender Kal‘a’sı muhafazası şartıyla Özi eyâleti avâtıf-ı ‘âlîyye-i hüsvânımdan sâbika Bosna vâlisi sâdır esbâk vezîrim Abdullah Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehüye yüz elli dört senesi muharremine tevcîh ve ihsân olunmakdan nâşî tarafından zâbt u rabt memleket-i kâdir bir kimesnenin eyâlet-i mezbûra mütesellim nasbın lâzım ve mühimm olub (boş) zîde mecdühü eyâletimize mu‘ayyen mütesellim nasb ve ta‘yîn olunmağla mütesellimlik mezbûr mûmâ-ileyhin zâbt ahz itdirilmesine ve Hayta ve taraflarına gayret ve râci‘ olan ahz u hırâset itdirüb mütesellimlik umûruna bir ferdi dahl ve ta‘arruz itdirilmekten hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/383 Hüküm-1332

Sâbika Özi Kal‘a’sı muhâfızı olan Ebubekir dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Avâtıf-ı ‘âlîyye-i hüsvânımdan Özi Eyâleti, Bender muhafazası şartıyla sâbika Bosna vâlisi sâdır esbâk vezîrim Abdullah Paşa ve Anadolu eyâleti dahi sâbika Özi vâlisi vezîrim Numan Paşa’ya tevcîh ve ihsânım ve Anadolu vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin bir an akdem kendüye sür‘ât-i ‘azîmet-i fermânım olub ve hâlâ Özi vâlisi olan vezîr-i müşârün-ileyh selefi sâdır sâbika vezîrim el-Hâc Mehmed Paşa Bosna’ya vâsıl olduktan sonra hareket ve Bender’e ‘azîmet-i me’mûr olduğuna binâen vezîr-i müşârün-ileyhin Bender’e vusûlüne dek mîr-i mîrân-ı kirâmdan birinin Bender muhafazası hizmetine kıyâm-ı muktezâsı ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin vezîr-i müşârün-ileyhin Bender’e vusûlüne dek senin Bender’de ikâmetin ve hıdemât-ı muhafazayı kıyâm ve mübâderetin fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile ırsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde eğer Bender’den hareket etmemiş isen anda ikâmet ve Özi vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin vürûduna dek muhafaza-i kal‘a ve memleket-i ihtimâm u dikkat ve eger beru taraflara ‘azîmet itmiş isen dahi emr-i şerîfimle sana ‘aceleten vâsıl olur ise bilâ tevâkuf Bender’e avdet ve varub ‘uhdene ihtimâm-ı havâle kılınan emr-i muhafazaya kıyâm ve mübâderet ve vezîr-i müşârün-ileyhin Bender’e vusûl ve vusûlünde ve sonra sana hitaben vârid olacak emr-i şerîfimin muktezâsıyla amel ve hareket idüb zinhâr ve zinhâr hilâfından

gayet'ül gaye ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i M. sene 1154

Sayfa/383 Hüküm-1333

Üsküdar'dan Şâm-ı şerîf'e varınca yol üzerinde vâki' olan kuzât ve nüvvâba ve zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Şâm-ı şerîf kadısı olan akza'l-kuzâtu'l Müslimîn mevlânâ (boş) zîde fazlühû bir muktezâ-yı me'mûriyeti icrâ-yı ahkâm-ı şer'î içün savb-ı mezbûru a'zim ve berûh-i olub bir gün akdem emnen Şâm-ı şerîfe vusûl ve lühuk muktezî olmağla mevlânâ-yı mûmâ-ileyh iş bu emr-i şerîfim herhangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına vâsıl olur ise emin ve mahfûz mahallde kondurub ve gider oldukda ve mehûf ve muhâtara olan mahallerden yanına kâdir kifâye adamlar ta'yîn ile emnen ve sâlimen birbirinize irsâl ve mu'âccelen savb-ı me'mûra îsâl idüb 'avk u te'hirine mûcib olur hareketden tevakki ve mücânebet olunmak bâbından fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/383 Hüküm-1334

Eflâk voyvodası İskerletzâde Konstantin voyvoda-i zimmetinde avârif-i bi'l-hayra hüküm ki,

Sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin devlet-i 'âlîyye ile kıyâmının hizmet-i sa'âdet-i müte'ayyin sarf-ı ubûdiyet-i hanedânından münfell ve mevrûs re's imâl-i â'mâla ve hilâfına hayli hulûs-i istimalin olmağdan nâşî ahd-ı ba'deden beru ahd-ı istikâmeti ve deb'-i kılınan memleketi-i Eflak'ın hıfz u hırâset vezîr-i destân olan fukarâ-yı ra'yyetin vücûd-ı ta'âdiyatdan vikâyet-i husûslarına dikkatin ve bu yârân-ı vilâyet ile tarh eyledikleri encümen-i hüsn-ü mu'âşeret ve cümle ile olan ihtilât ve ülfet-i resîde-i şâmî' kabul ve muvâfık sitâyîş ve rızâ-yı mevsul olmağla siyâk-ı meşrûh üzere zuhûra gelen evzâ' ve etvârın vâkur-ı akl u kiyâset ve sunûf-ı rüşd ve fetânetine dâhil-i kat'î ve isticlab kılub zimmetinde takdim-i şerâyıt-ı mülâyim ve iktizâ-yı hâle göre hareket-i birle sebkât iden revîş ve refâtârın kemâl-i ihlasına bürhân-ı sâtı' olmakdan nâşî pûte-i bal sadâkat-ı malikden müzab olan zîr-i tâb sarf-ı

ubûdiyetin içinde mîran-ı tahsin ve sana pay dârü'l ahreb akarın olmuşdur. Binâen 'âlîyye-i meşhûd olan sadâkatinin lâzımesince mukaddemâ şeref-i iktidâr-ı sudûr olan fermân-ı cihân mutâ' şehin-şâhânemden tevcîh ve tenbîh olduğu vecîhle 'atîk ve cedîd 'umûmen vilâyet-i Eflâk'ı zâbt u rabt ve etrâfına müteharrikden ve perperîşân olmuş ahâlî-i reâyalarına temşayetinde avanesin istimâlet ve resanetinde benâm-ı rüfekâ ve mülayim olarak kâ'ide ve nizâm-ı memleket üzere evtân-ı kadîmelerine celb ve cem' dikkat ve hâlâ yerlerinde ve yurdlarında mütemâdiyen ve müstakar olanları dahi himâyet ve Eflâk bu yârları ile hüsn-ü âmir-i şen ve ülfet ve 'uhdene lâzım olan umûr ve husûsun bir vakf-ı merâm-ı temşiyetine ve icrâsına mübâderet ve Âsitâne-i sa'âdetime memleketi merkûmeden vârid olacak ecnâs-ı zehâyirin mîrîye 'acalet tesyîrine bezl-i miknet ve hakkında olan tehasin-i zanûn te'yid ve teşhîde-i sarf-ı miknet eylemekle fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim 'inâyet-i redifim Dergâh-ı mu'allâm gediklulerinden (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi mukaddemâ ve hâlâ fermân-ı hümayûnum olduğu vecîhle hareket ve hayrat-ı imâretiniz zâbt u rabt ve reâyasının celb ve himâyetlerine ve hem hudûdda bulunmak hasebiyle şerâyit-ı müsâlemenin dahi mürâ'atine ve'l-hâsıl andan me'mûl ve müntezir olduğu üzere herhâlde harekât-ı pesendide izhârına ikdâm ve ihtimâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/383 Hüküm-1335

Bir sûreti,

Boğdan voyvodası İgor voyvoda-i (boş) ber-vech-i meşrûh.

Battalı kese tarafından muhafazadır.

Sayfa/384 Hüküm-1336

Ümerây-ı deryadan Lala Paşazâde Salih dâme uluvvuhû hüküm ki,

Hâlâ derya kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmu'llâhü te'âlâ iclâlehû südde-i sa'âdetime mektûb gönderub ve sâ'ir idâmet-i merbut olan Donanma-yı Hümayûnum çekereme sefinelerine âdem techizleri nümâyân olmağla forsalrı tekmi'l ve tekmi'l techiz eylemek üzere bundan akdem sâdır olan fermân-ı 'âlî-şânım mûcibince Van kıt'â'sının salyâneleri açık ve yedi kıt'â'sı ref' olunmak üzere tertîb

olunmağla ref' olunan çekeremelerden senin çekdirmen cedîd ve gereği gibi techiz ve hıdemât-ı hümayûnun bezl-i makdûr idüb ve bu sene-i mübârekede Özi Kal'a'sı binâsına dahi ta'yîn olunmak üzere merhameten sana salyânelik ibkâ ve yedine emr-i şerîfim verilmek bâbında 'ârz etmegin. Vezîr-i müşârün-ileyhin 'ârz-ı mûcibince salyânelik ibkâ ve me'mûrun için sâdır olan fermân-ı 'âlî mûcibince salyâneyi gereği gibi ibkâsı için başka emr-i şerîfimle tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere iş bu sene-i mübârekede Özi Kal'a'sı binâsına me'mûr ve ta'yîn olunmuşsundur. İmdi me'mûr ve ta'yîn olundığın üzere mütemeddiyen gereği gibi sefinenin techizi ve hâzır ve âmâde olub ve inşâallâhu te'âlâ kal'a'yı mezbûreye varub binâsına hidmetinde olmak üzere vakt u zamanıyla savb-ı me'mûra 'azîmet ve hilâfından be-gâyet hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Z. sene 1154

Sayfa/384 Hüküm-1337

Kırşehir sancağına vâki' kadılara hüküm ki,

Emîrû'l-ümerâ'î'l-kirâm Tecrik? Kal'a'sı muhafazası şartıyla ber-vech-i arpalık Kırşehir sancağına mutasarrıf olan Muhammed dâme ikbâlûhunun iş bu bin yüz elli dört senesine mahsûben livâ-yı mezbûrdan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyye sen ki şürût-ı hazariyye üzere tevzî' ve tahsîl ve tarafına edâ ve teslim lâzım gelüb ve bu husûsda re's sene gurre-i muharrem i'tibâr olunmağla, imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin sene-i mezbûreye mahsûben livâ-yı merkûmdan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesine tevzî' ve senede üç taksît ile tarafına bi't-tamam edâ ve teslim idüb ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/384 Hüküm-1338

Kal'a'yı Cedid muhafazasında olan yeniçeri zâbıtı (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Kefe muhafazasında kıyâm ve istihdâm olunmak için kal'a'yı Cedid'de olan kırk altı cemâ'atin ortası nakl itdirilmek iktizâ itmegin. Bayrağı ve kazgân 'umûmen neferâtıyla ihrâc ve Kefe Kal'a'sına irsâl ve muhafazasına istihdâm olunmaları

fermânım olmağın, (boş) bölüğü (boş) çavuş beher ferde irsâl olundi. İnşâallâhu te‘âlâ vusûlünde orta-i mezbûru bayrağı ve kazgân ve ‘umûmen neferâtıyla mübâşir merkûm mâ‘rifetiyle me‘mûr oldukları Kefe muhafazasına nakl itdirub ‘avk u te’hirden ihmâl ve müsâmaha ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz hâlâ Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hüseyin Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/384 Hüküm-1339

Bir sûreti,

Hasan Kal‘a’sı muhafazasında olan yeniçeri zâbitânı Hasan Kal‘a’sında mevcûd olan yetmiş sekiz cemâ‘atin ve on dört sekban ortaların Ahışa Kal‘a’sına nakilleri içün mektûb-ı mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/384 Hüküm-1340

Bir sûreti,

Kefe Kal‘a’sında olan yeniçeri zâbitânı (boş) Kefe’de mevcûd olan doksan bir cemâ‘atin ve birinci sekban ortalarının Hasan Kal‘a’sı nakilleri içün mektûb-ı mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/384 Hüküm-1341

Diyarbakir’den Âsitâne-i sa‘âdetime gelince vâki‘ olan vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîran-ı kirâm ve mevâlî-i ızâm ve ümerâ-yı kuzât ve nüvvâb ve mütesellimleri ve voyvodaları ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ’ir zâbitân ve a’yâna hüküm ki,

Memâlik-i İran tüccarından Aka İbrahim nâm İran tacirinin hareketi bu hilâlde Âsitâne-i ‘âlîyye’me gelmek üzere âzim ve rambi olduğu der-devlet-medârim olan İran elçisi Ali Can ve mevâlî-i penâh Hacı Hân dâme makarr u ... İran Hân’nın tarafından ihbâr ve inhâ’ ve mesâhib içün bâ-lüzum bu tarafa îsâline ihtimâm olunmağın iltimâsı ve istid‘â itmekle iltimâs ahz-ı te’hîr mûmâ-ileyhin emnen ve sâlîmen bu cânibe îsâl-ı fermân olunmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl

olunmuştur. İmdi vusûlünde tacir mûmâ-ileyhin herhangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise münâsib ve mahfûz mahallere kondurub yerlisine zayi‘ ve telef olmamak vecîhle muhafazasına kemâl-i dikkat ve merâsim-i nüvariş ve iltizâm riâyet ve gider olduki yanına kâdir kifâye adamlar koşarak ve esnâ-yı râhda dahi muhâresesine mübâderet iderek emin ve selim birbirinize irsâl ve bu vecîhle dersa‘âdetime îsâl idüb remîde-i hata olacak ednâ vaz‘ ve harekete ruhsât ve cevâzdan ve bir güne mutazarrır olmasından cümledenize gâyetü’l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/385 Hüküm-1342

Bursa mollasına ve Hudâvendigâr sancağında vâki‘ sâ’ir kadılarına ve a‘yân-ı vilâyetine hüküm ki,

Hudâvendigâr sancağına mutasarrıf olan vezîrim Yahya Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehûye bin yüz elli dört senesine mahsûben livâ-yı mezbûrdan mu‘ayyen olan imdâd-ı hazariyyesinin şürût-ı hazariyye üzerinde üç taksît ile tevzî‘ ve tahsîl ve tarafına edâ ve teslîmi lâzım gelüb ve hazariyyede re’s sene-i gurre-i muharrem i‘tibâr olunmağla, imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde vezîr-i müşârün-ileyhin sene-yi mezbûreye mahsûben livâ-yı mezbûreden mu‘ayyen olan imdâd-ı hazariyyesini tevzî‘ ve senede üç taksît ile tarafına bi’t-tamam edâ ve teslîm idüb ihmâl ve tekâsülden ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene 1154

Sayfa/385 Hüküm-1343

Bir sûreti,

Halep mollasına ve eyâlet-i Halep’de sâ’ir kadılarına ve a‘yân-ı vilâyete (boş) eyâlet-i Halep mutasarrıfı Vezîr Yakup Paşa bin elli dört senesine mahsûben sefersiz senelerde hadd-ı i‘tidâl üzere verilegelen imdâd-ı hazariyyesi iki taksît ile.

Sayfa/385 Hüküm-1344

Bir sûreti,

Karaman eyâletinde vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete (boş) eyâleti mezbûre mutasarrıfı Vezîr Ebubekir Paşa’nın elli dört senesine mahsûsen mu‘ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi iki taksît ile.

Sayfa/385 Hüküm-1345

Bir sûreti,

İnebahtı sancağında vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete İnebahtı muhâfızı Mehmed Paşa bin yüz elli dört senesine mahsûben livâ-yı mezbûrdan mu‘ayyen olan hazariyyesi üç taksît ile.

Sayfa/385 Hüküm-1346

Bir sûreti,

Musul eyâletinde vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete (boş) eyâlet-i mezbûr mutasarrıfı Ahmed Paşa dâmet mu‘allâya bin yüz elli dört senesine mahsûben sefersiz vakitlerde hadd-ı i‘tidâl üzerine verile gelen imdâd-ı hazariyyesi iki taksît ile.

Sayfa/385 Hüküm-1347

Karlı ili sancağı ilhâkıyla Eğriboz sancağına mutasarrıf ve Eğriboz muhâfızı olan sâdır esbâk Vezîr Mehmed Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sarf-ı fukarâda ve rüşd ü sedad ile mevsuf ve etvâr-ı hamiyet ile ma‘rûf vüzerâ-yı â‘zâmımın şâyeste-i mükerrerem ve bes’ne-i akıbetlerinden olduğuna binâen avârif-i ‘âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn şevket-makrûnum mûcibince Eğriboz Kal’a’sı muhafazası şartıyla ber-vech-i arpalık Karlı ili sancağı ilhâkıyla Eğriboz sancağı ke’l-evvel sana ibkâ ve mukarrer kılınmağın, muhafaza-yı kıyâm ve zâbt u rabt memleket-i ihtimâm eylemek için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde hıdmet-i muhafaza-yı kıyâm ile zâbt u rabt memleketine mübâderet ve ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra‘iyyet haklarında neşv-i âsâr ve ahîd ve def‘-i şurûd-ı erbâb-

1 şekâvete bezl-i miknet ve herhâlde hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmekle sarf u sa'y ve kudret eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı M. sene [1]154

Sayfa/385 Hüküm-1348

Musul beylerbeyliği Ahmed Paşa'ya dâmet mu'allâya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin zâtında yarar ve kâr-güzâr ve 'uhdene ihâle kılınan umûrun temşiyetine hâsıl-ı iktidâr olduğundan nâşî Musul eyâleti sana tevcîh oluna andan beru zâbt u rabt memleket ve ahda ve sıyânet fukarâ ve ra'yyet husûslarına zuhûra gelen hizmetine mezûr olmağla avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnumla mûcibince eyâlet-i Musul kemâ-gâh sana ibkâ ve mukarrer kılınmağın, zâbt u rabt memleket-i kıyâm ve mübâderet eylemek içün iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur deyü ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/385 Hüküm-1349

Bir sûreti,

İnebahtı Kal'a'sı muhafazası şartıyla İnebahtı sancağına mutasarrıf Vezîr Muhammed Paşa'ya ibkâ.

Sayfa/385 Hüküm-1350

Bir sûreti,

Halep vâlisi Vezîr Yakup Paşa'ya Halep eyâleti ibkâ.

Sayfa/385 Hüküm-1351

Bir sûreti,

Karaman vâlisi Vezîr Ebubekir Paşa'ya Karaman eyâleti ibkâ.

Sayfa/386 Hüküm-1352

Bursa mollasına ve Hudâvendigâr sancağına vâki' sâ'ir kadılarına hüküm ki,

Livâ-yı mezbûr avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden yüz elli dört senesi muharreminde vezîrim Yahya Paşa'ya tevcîh ve ihsânım olub kendüsi varınca livâ-yı

mezbûr zâbt u rabt memleketine mütereddid kimesnenin mütesellim nasbından lâbüdd ve lâzım oldukdan nâşî Kıdvetü'l emâcid ve'l a'yân (boş) zîde mecdühû livâyı mezbûre mütesellim nasb ve ta'yîn olunub mütesellimlik mezbûre kendüye zâbt etdirilmek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfım ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz müşârün-ileyh varıncaya dek livâyı mezbûru tarih-i merkûmda mûmâ-ileyh zâbt u rabt ve hâsıl âidatına ahz u kabz itdirub mütesellimlik umûruna kimesneye dahl ve ta'arruz itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı M. sene 1154

Sayfa/386 Hüküm-1353

Ber-vech-i arpalık hâlâ Ankara sancağına Mutasarrıf Mîr Fazlı Paşa dâmet mu'allâyâ hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin eyâlet-i Sivas'da senevî iki taksît ile eyâlet-i mezbûre mutasarrıflarına on beş bin gurus hazariyye tertîb ve hazariyyeden re's sene-i gurre-i muharrem i'tibâr oluna-gelmekle eyâlet-i mezbûre yüz elli üç senesi rebiyûlahîrin on dokuzuncu gününde sana ve sene-i mezbûre şevvâlinin dokuzuncu gününde halefın hâlâ Diyarbekir vâlîsi vezîrim Hüseyin Paşa'ya tevcîh ve ihsânım olub, lâkin eyâlet-i mezbûrenin taksîtin paşayı sâniisi tamamen tarafından ahz u kabz olunmağla kıste'l-yevm hesâb üzere halefın müşârün-ileyh isâbet idenden bir günlük imdâd-ı hazariyyeyi müşârün-ileyhının mütesellimi Seyyid Hüseyin zîde mecdühû senden taleb eyledikde eyâlet-i mezbûreye mukaddemâ mutasarrıf olan Çeteci Abdullah Paşa bana isâbet iden yetmiş iki günlük hazariyyemi ahz u kabz etmişken virme-yub zimmetinde olmağla mûmâ-ileyh Abdullah Paşa'dan matlabı ile teslim ve mütemâdimden ancak on günden imdâd-ı hazariyyesi kalmışdır deyü iğraz gayr-i sahîh-i ibrâ ile ve fî'ile cevâb virdiği hâlâ Sivas nâ'ib-i Mevlânâ Mehmed Hamdi zîde 'âlîme 'ilâm ve Divân-ı Hümâyûnumda mahfûz olan tevcîhat ve hazariyye kapudânına mürâca'atı olduktan eyâlet-i mezbûre tevârih-i mezkûrede sana ve halefine tevcîh olunduğı ve eyâlet-i mezbûre imdâd-ı hazariyyesinin taksîtin paşayı sâniisi yedi bin beş yüz gurus olub taksît sâniye ibtidâ-i vakt-i karz ve takrîr olunan elli üç senesine receb-i gurresinde senin doksan dokuz gün martın olunmağla kıste'l-yevm hesâbı üzere yevmiye beşer bin akçeden dört bin yüz yigirmi beş gurus sana

isâbet idüb mâ‘adâ üç bin üç yüz yetmiş beş guruş vezîr-i müşârün-ileyhe iktizâ iden mukayyed ve hesâb olunmağın. Divân-ı Hümâyûnum kalemi hesâb olunduğı üzere vezîr-i müşârün-ileyh hissesine isâbet iden üç bin üç yüz yetmiş beş guruş sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin tamamen edâ ve teslîm eylemekle fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde hesâb olduğı üzere zimmetine mahsûb vezîr-i müşârün-ileyhe isâbet ve reddi iktizâ eyleyen meblağı mezkûru tarafından kabzına me‘mûre bir an evvel tamamen edâ ve teslîm eyleyub iğraz-ı vâhibe iradıyla tâ‘tîl maslahatı-ı mûcib olub tereddüd ve muhâlefetden hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/386 Hüküm-1354

Niğbolu sancağı alaybeyisi Abdulkadir zîde kadruhûye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub livâ-yı mezkûrun zu‘amâ ve erbâb-ı tımârı özü mâhir kimesne sen gelinceye dek alaybeyi bayrağı altında üç yüz seksen nefer mikdâr-ı mevcûd iken hâlâ ba‘zıları bilâ-mûceb birer takrîr ile alîl olmak üzere hilâf-ı inhâ‘-i tekâ‘id ve bazıları dahi tûvânâ kılıca kâdir iken sabî olmak üzere cebelu kayd olmağın, killet-i ‘askere ve hıdemât-ı ‘âlîyye’nin ta‘tiline bâ‘is olmalarıyla o cânibe emr-i şerîfim verilmek ricâsına vâki‘ hâlâ ‘ârz eyledigin ecilden livâ-yı mezkûre zu‘amâ ve erbâb-ı tımârdan tekâ‘üdlük icâb ider ‘illetleri olmayub tûvaya ve sefere gitmege kudret-i zâhir ve hüveydân iken hilâf-ı kânûn tekâ‘id olanların tekâ‘üdlükleri ve sabî olmak üzere cebelu kayd olunub kılıca kâdir olanlarını cebeluları kayıdları ref‘ ve seferber olmaları içün sıhhat ve hakikat-i lâzım mahallinde sancaklusundan suâl ve ‘ârz eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. sene [1]153

Sayfa/387 Hüküm-1355

Ocakda Küçük Çavuş olan Ahmed zîde mecdûhûye hüküm ki,

Sedd-i serîr-i İslâmiyye’den Van Kal‘a’sı muhâfızı içün bu sene-i mübâreke de Anadolu cânibinde vâki‘ kazâlardan Hendek ve İznikmid ve Pazarsuyu ve Geyve ve Bolu ve Merzifon ve Ankara ve Kalecik ve Kangırı ve Tokad ve Kazili

ve Çorum ve Tosya ve Niksar ve köprü ve iskeleleri ve Lâdik ve Kemah ve Eğin ve Devrek ve Zile ve Lefke ve Amasya ve Kargı ve Kayseri ve Pınarlı? ve Karlıova ve Çemişgezek ve Devrekânî ve Hoş kazâlarında sâkin emekdâr ve muharribü'l etvâr devayî'l iktidar 'atîk serdengeçti ağalarından bundan akdem defter olunub ve ancak kendü tevâbi'leriyle olmak üzere bâ-fermân-ı 'âlî-şânım me'mûrları ta'yîn olunan a'vân haberi dahi çavuş yediyle vârid olan emr-i şerîfim ve mühürlü mektûb mûcibince ve dahi ve Benderekli ve Kastamonu ve Za'firen ve Bozok ve Onikidivan ve Sinop ve Boyabat ve Taşköprü ve Karapınar ve Trabzon ve Rize ve Sermin ve Ünye ve Giresun ve Ulubeğlu ve Hopa ve Orhun ve Miran kazâsı ve Akçayı ve Çeher-şembe ve Karahisâr-ı Şarkî ve Kullihisar ve Amasya ve Erzincan kazâlarında kezâlik defter olunub ve diğer çerici çavuş yediyle vârid olan emr-i şerîfim ve mühürlü mektûb mûcibince her birlerine cümle mâ'rifetleri ve mâ'rifet-i şer'le tenbîh u te'kîd olunub ber-mûcib evâmîr-i 'âlîyyem amel ve hareketi birle şimdiye değin hâzır ve âmâde olduklarında iştibâh olmakdan nâşî mevsim-i bahâr dahi irişub 'azîmet eylemelerinin vakt u zamanı olduğu ecilden ocakdan mahsûsa ve müstakîl bir zâbitân sürücünün ile me'mûriyeti muktezâ olmağla sen ocakda hâlâ Küçük Çavuş olub ve öteden beru me'mûr olduğunun hıdemât-ı lâzîmeleride bundan mechud idüb sarf-ı miknet nâ-mevcûd eyledüğün ecilden ve husûs-ı mezbûr ehemmi-i mühîmm lâzîmu'l ihtimâmından olduğu ... ile salîfû'z-zikr kazâlardan bundan akdem tertîb ve isim ve resimleriyle defter olunub ve me'mûriyetleri müş'âr şeref-yâfte-i sudûr olan evâmîr-i şerîfimle ve mühürlü mektûbları iki tarafa bir çavuş ile gönderilüb ma'lûmları ve hâzır ve âmâde oldukları bilâ iştibâh olub ihrâc olunmalarının dahi vakt u zamân ve sebt olmağla yerlû yerinden ve bulundukları mahallerden ancak kendü tevâbi'leriyle olmak üzere bilâ te'hîr çıkarub savb-ı me'mûrlarına irsâl ve cümlelerin vech-i meşrûh üzere kal'a'yı mezbûreye îsâline sa'y u ihtimâm olunmak içün bâ-fermân-ı 'âlî-şânım ocakdan sürücü ta'yîn olmakla ki gerdîr ki bir gün ve bir sa'at akdem müstevfî adamlarınla ma'îyyetine ta'yîn olunan (boş) ile çıkub zikr olunan kazâlardan defter olunub me'mûr olan 'atîk serdengeçti ağalarına etbâ'larıyla kazâlarından bilâ te'hîr ihrâc ve irsal iderek nihayet kazâlara varub ve avdet eyledüğünde ... ve gerek yanında olan adamlarınla ve mübâşîr mâ'rifetle teftîş ve tefahhus ve geri kalanları dahi bırağub tecâvûz olunmamak şartıyla ber-mûcib defter me'mûru olan a'vân-ı hükkâm ve zâbitân ve a'yân-ı vilâyete mâ'rifet ve ihtimâmları iltizâmıyla çıkarub ve cümlesinin ard-ı kârin olunub ve bir yerde dahi meks ve tevkîf

itdirmenizi me'mûr oldukları Van Kal'a'sına îsâl ve muhafazasına kıyâm ile itmâm-ı hıdemât eylediği müş'âr vilâyetinden ve hükkâm ve zâbitândan ma'mûleye senedât ile avdet idesin ve bu husûs-ı kemâl-i mertebe-i izhâr-ı sadâkat ve istikâmet olunacak mevâddan olunmağla kimesnenin ber-takrîb ile gitmesine bâ'is iktidârına ve mübâdele-i tama'-ı hâm ile bir nesnenin nazaran iğmâz-ı ayn itmeyüb ve ba'zan yerlerin üzerlerine umûr-u mühimm ve ihtizâmımız vardır deyü bunun imsâli özr ve bahâne ile ve kendülerini mülk itdirmek da'îyesinde hükkâm ve a'yâna istinâd ile ve ne-vecîhle olur ise men'lerine mudi' olur hareketden ihtirâz ve mücânebet olunub ednâ-i bahâne ile 'arz-ı muhzır ile ilticâları olacak hâlin zuhûrundan tahrîr ve alâ-eyyi-hâl ihrâc olunmalarına sa'y olunub dâmet gayr-i der-miyân ve sa'y-ı ihtimâmda kusûr itmeyesin ve sizlerin Van muhafazasına me'mûr 'atîk serdengeçti ağalarından defterde mestûru'l-esâmî olan agavat zîde kadruhûmsüz ki gerekdir ki sürücü mûmâ-ileyh Küçük Çavuş zîde mecdühû vürûduyla her birleriniz dahi bundan sonra te'hîr-i tevakkuf eylemeyub yerlerinizden hareket ve adamlarınız ile ârâm-râh idüb ve esnâ-yi râhda ayak sürtmeyüb ve bir yerde meks ve ârâm itmeyüb ve fukarâ ve ra'ıyyete dahi hilâf-ı şer' vücûd-u mezâlimlerin bir kimseniz zuhûr etmemek şartıyla müstevfi adamlarınız ile bir güne akdem savb-ı me'mûrunuza varub kıyâm eylemegenize tâb ve sarf-ı tâkat idüb dünya ve ahiret sa'âdeti olan du'ây-ı hayr-ı mülûkânem tahsîl ve hâsıl-ı sa'y u kudret idüb zinhâr ve zinhâr tekasır ve tekâsül ve gitmemek sevdasıyla fûtûr ve nûkûle beyhûde birle özr ü 'illet irâdını düşmeyip fermân-ı 'âlî-şânıma itâ'at akibeleri üzere bulasız ve adamlarınızdan ziyâde pir-u ihtiyâr ve 'alîl-i marâzî olunub ve iktidâr olanlardan dâhil-i defter olunmak için yerine vekîl idüb adamlarıyla irsâl eylemek üzere kendünün meksine rızâ ve cevâz gösterilüb ve lâkin bu fakirin malen ve bedenen hâsıl-ı iktidâr olanları için ve külli rızâ göstermeyub mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle alâ-eyyi-hâl ihrâc ve irsâl olunmak matlûb-ı pâdişâhânem idüğü ma'lûmlarınız olub ana göre hareket ve kemâl-i basîret ve hilâfindan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak fermânım olmağın, Küçük Çavuş mübâşeretiyle herkangınızın kazâlarına varub dâhil olundukda mazmûn üzere amel ve hareket ve bir gün evvel dahi itâ'at-i emr-i 'âlî idüb savb-ı me'mûrlarına irsâl ve îsâl olundukları haberiyle ve cümlelerin ma'mûleye senedât ile der-sa'âdetime avdet ve ircâ'nâ sa'y ve dikkat olunub eslemeyenleri ve gitmeyenleri sâ'ire mûcib-i ibret işare'ât ile müstahak-ı ikâb olunacaklarına kat'â iştibâh olunmaya deyü bi'l-fi'il Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû

tarafından mühürlü mektûb virmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. sene 1154

Sayfa/387 Hüküm-1356

Sultaniye Kal'a'sı nâ'ibine hüküm ki,

Bahr-i Sefîd'in kal'a-i merkûm gümrük önünde serverlerine sefayîn-i kâdimden gümrük emîni ve Sultaniye Kal'a'sı dizdarı mâ'rifetiyle yoklanub mürûrlarına izin verile-gelmekle kemâ-fi'l-evvel gümrük mezbûru emîn ve kal'a me'mûr dizdarı mâ'rifetleriyle mürûr u ubûr iden sefineler yoklayub kânûn u kâdim üzere ve âherden bir ferde müdâhale ve ta'arruz eylememek bâbında mukaddemâ İstanbul gümrük emîni tarafından istid'â ve kadîmesi üzere gümrük emîni ve Sultaniye Kal'a'sı dizdarı mâ'rifetiyle yoklanub gümrüğe müte'allik iştibâh icâb iden resm-i gümrük ahz ve memnû'ât müte'allik bir nesne yoklandığı dahi gayıb olduğuna dizdara tezkere verildikten sonra mezbûrlarına taraf-ı âherden bir dürlü muhâlefet olmamak için otuz bir tarihinde ammim Sultan Ahmed Hân zamânında emr-i şerîfîm verilüb tahrîrin ricâ olmağın hilâf-ı emr-i âher yoğ ise mûcibince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. sene 1154

Sayfa/388 Hüküm-1357

Sivas vâlisine ve (boş) kadısına hüküm ki,

Kasaba-i Merzifon sâkini iki seneden beru yeniçerilik iddi'âsında olan birinci cemâ'atden Alemdâr Sarı Hasan beşe ve Dayı Mustafa beşe ve Emir Hasan oğlu Seyyid Hüseyin beşe ve Kürt oğlu Ahmed beşe ve Kara Kulle beşe ve Köse Caid oğlu Ali beşe demekle ma'rûf şâkiler ref' livâ-yı şekâvet ve katl-i nüfûsa cesâret ve mezbûr Kürt oğlu Ahmed ile Küçük Mehmed beşe ve Topal Ali beşe ve zevcenin bir mikdâr akçesini nehb ve mezbûreye cebren menziline ihrâc ve harâc şehirde vâki' bağlara götürüb ve bâ-fi'il-i şenî' kasdıyla itdüğün şenâat ve yine şakî mezbûr Kürt oğlu Ahmed ile Çakıcı oğlu Ahmed beşe nâm şâkiler dahi diger Emine nâm hârunun kezâlik bilâ menziline girüb mezbûre firar itmekle hanesinde mevcûd eşyâsını gâret ve mezbûrenin tahlîsine ve idenlerden birkaç nefer kimesneleri mecrûh eyledikleri

muvacehelerinde sabit olub ve bunlardan gayri Veli beşe ve Cafer beşe ve Çakıcı Mustafa beşe ve Tarınca karyesine Karesi oğlu Halil ve Raziye oğlu İbrahim beşe ve Çay mahallesinden İmam oğlu ve Tuz Bazaran mahallesinde Hacı Hızır oğlu Ahmed beşe ve Çorbacı oğlu Kel Ahmed beşe ve Ağçe beşe ve Kel Başunı Mehmed beşe ve Kuduz oğlu Hüseyin beşe ve Hacı Hasan mahallesinden Çolak oğlu Halil beşe ve Alemdâr Nalband oğlu Mehmed beşe demekle ma'rûf şâkiler dahi ehl-i fesâd reâyanın kapularını kırıp gûna gün cevır ve eziyet ve sekranen leyl ü nehâr alet-i harbiyle güzâr u geşt gâret-i müstemirleri olduğundan icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyeyi mümkün olmayub ve Alemdâr Uzun Mustafa beşe nâm şakî dahi 'ibâdullahı iyaline sût-i kâs ve kat'î iden misillü izhâr-ı fezâhat idüb hâsıl-ı eşkıyâ-yı mezbûrların fesâd ve şekâvetleri yevmen fe-yevmen mâ'ref u müzâd ve medine-i mezbûre Haremeyn-i şerîfnde evkafından olub mütevellî vâkıfıdan mâ'adâ zâbit olduğundan vâkı' müaserlerine mensûb-u derkâr olmağla vakf-ı mezbûr reâyaları terk-i evtân itmeleri âher diyar olduğundan medine-i mezbûre-i sükkân 'ulemâ ve sulehâ ve eimme ve hutebâ ve yeniçeri ve serdengeçti ağaları ve alemdarları ve odabaşları ve sâ'ir ihtiyârları ve reâya ve berâya ve ehl-i fesâd Küffar tâ'ifesi sâbika Sivas vâlisı vezîrim Hüseyin Paşa'nın medine-i Merzifon'a nüzulünde huzûrunda 'akd olunan meclis-i şer'iide ifâde ve ifhâm eylediklerinden mârrü'z-zikr şâkiler bi'l-cümle firâr idüb ve kazâ-i mezbûre serdârı olan Abdullah dahi eşkıyâ-yı mezbûrların ahz u habsinde ihmâl ve tekâsülden nâşî olduğuy gaybet ve firâr eyledikleri Merzifon kadısı Mevlânâ-yı Mehmed zîde fazlühü ve mütevellî vakf-ı şerîf Caid zîde mecdühü başka başka 'ârzıda ve 'umûmen ahâlî-i Merzifon muhızrları 'ilâm ve sadık-ı makâllerini vezîr-i müşârün-ileyh dahi başka 'arz itmekle bugüne eşkıyâlık ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı reâyat üzerlerinden def'-i şerr ve mazârratdan ile bilâd u 'ibâdın husûs-ı Haremeyn-i muhteremin evkâf-ı şerîfesi mülhâkakından olan mahalden vücûd-u ta'addiyatdan maznunu ihraç olmaları lâzım 'ahd-ı sultan olmağın, bu husûsun hâsulu sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahsûsa sana havâle olunub ve der-sa'âdetimden (boş) ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ocağı tarafından dahi (boş) mübâşir ta'yîn ve iş bu emr-i şerîfimle irsâl ve tesyîr olunmuşdur. İmdi vusûllerin tarafından ta'yîn edilmekle adamlara ahâlî ve reayaya zinhâr ve zinhâr müft ve meccânen zâd ve zahîre talebinden müba'adet ve bir ferde ser-mû cevır ve sitemden bunda mücânebet eylemelerine gereği gibi tenbîh u te'kîd iderek salifü'z-zikr firâr iden eşkıyâ-yı ne-mahalde ise sırren ve 'alenen teftîş ve tefahhus birle alâ-

eyyi-hâl elbette ve elbette ‘ale’l-esâmî cümlesini ele getirilub ocak mübâşiri mâ’rifetiyle da’vâyı hak ve ta’yîni madde iden hasımlarıyla şerîf-i şer’î ve kadılarında şer’an sabit olan hukuk-u ibâd ba’de’l istirdâd üzerlerine sabit olan mevâdd-ı tescîl ve hüccet-i şer’-i olundukdan sonra habs olunmaları muktezî olanları muhkem-i habs-ı sabit olan mevâddın sûret-i sicilleriyle keyfiyet-i ‘ale’l-esâmi hakikat üzere der-sa’âdetime i’lâm ve inhâ’ ve bâ’de emr-i şerîfim vürûduna dek cedîden ibkâ eylesin bu husûs-ı fermânım olduğu üzere bâ-vecîhkan temşiyet ve icrâsı hasetten matlûb ve Haremeyn-i şerîfin reâyasının tahsîl ve zevâhire ve ati’melerine emr-i mühimm ve mergûb olduğuyla selahat vakfına ve bu vesîle ile ahâlî ve reâyânı fesâddan maâzallâhu te’âlâ ezel-i sitemde olmaları ve leşker-i âdem husûsu iş’âl nâ-merre azile-i pâdişâhânem müstahak olacağına bir hoşça temîn ve tedbir iderek itmâm musalaha kara-i kemâl-i keremiyyet ile şürû ve mübâşeret ve inkıyâd emr-i hümâyûnum vakûr bezl-i tâb ve tâkat idüb ve siz ki mübâşirlersiz siz dahi emr-i me’mûrunuz bir sâ’at akdem pezîrây-ı hitâm-ı mübâderet ve tekrâr bu hâlde emr-i şerîf vürûduna dek ocak mübâşiri anda ikâmet idüb bu def’â gelecek i’lâmlar der-sa’âdetimden giden mübâşir mûmâ-ileyh ile irsâl olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i M. sene [1]154

Sayfa/388 Hüküm-1358

Ber-vech-i arpalık Ankara sancağı mutasarrıfı Murtaza Paşa dâmet mu’allâya ve Ankara kadısına hüküm ki,

Haremeyn-i şerîfeyn reâyalarından Akçekoyunlu cemâ’atinden Korsalı Mahallesi ahâlîlerinden Hasan Mucir Yusuf ve Derviş bin Hacı Fakî ve Şeyhli cemâ’atinden Ali bin Mustafa nâm kimesneler Kayseri toprağından Karasu cissine duhûllerinde Ankara kazâsına tâbi‘ Göredağ ta’bîr olunur dağda Bağırsak Deresi kurbunda Karakeçili karyesi sâkinlerinden Şeyhli cemâ’atinden kuttâ’-i tarîk ile meşhûr Sahan oğlu İsmail ve Emirzâde Ali ve oğlu Esir ve Gök Mehmed refikleriyle bin yüz elli (boş) senesinde merkûmunun yollarına nüzul ve salîfü’z-zikr Hasan Mucir’in bin üç yüz seksen gurusu ile iki katar devesini ve refîki Mehmed’den dahi bin yedi yüz gurusunu nehb ve gâret eylediklerinden gayri mezbûr-u Ali’nin karındaşını katl ve taraf-ı şer’iden mürasele ve buyuruları irsâl olundukda itâ’at

eylemedikleri siz ki mîr-i mîran ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz bu def'a der-
'âlîyye' me gelen kağıdlarınızda tahrîr olunmuş. Bugüne itâ'at-i şer'î şerîfim ve
inkıyâd emr-i münîf eylemeyen eşkıyâ-yı mezbûre bi-eyyi-hâl ahz ve hasımlarıyla
taraf-ı şer' ve ihkâk-ı hak olunduktan sonra mezbûrun habs ve üzerlerine sübût
mevâdd-ı tescil ve keyfiyetin 'ârz ve i'lâm olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i
şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bugüne şekâvet-i
ta'addîye cüret eyleyen mezbûrun bi-eyyi-hâl ahz ve da'vâyı hak ve ta'yîn madde
iden hasımlarıyla mürafaa-i şerr idüb icrây-ı şerr ve ihkâk-ı hak ve tescîl olunduktan
sonra mezbûrları habsen ibkâ ve keyfiyet-i sûret-i tescîlâtıyla der-'âlîyyem sıhhat
üzere inhâ' ve i'lâm ve ba'de atebe-i seniyyemden vârid olacak emr-i şerîfimin
mazmûnun üzere amel ve hareket eyleyub lâkin bu bahâne ile kaziyede alâkası
olmayanlara ta'arruzdan ve tâma'-ı hâm teba'îyyet ile bir cânibe özr ü himaye ile
ibtâl-i hak ve vâki'nin hilâfına yazmadan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet
eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı M. sene 1154

Sayfa/389 Hüküm-1359

Avlonya sancağında vâki' kadılarına ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Ber-vech-i arpalık livâ-yı mezbûr mutasarrıfı emîrû'l ümerâ'i'l kirâm yerlü
Mahmud Paşa dâmet mu'allâyanın iş bu bin yüz elli dört senesine mahsûben livâ-yı
mezbûrdan mu'ayyen olan hazariyyesinin şürût-ı hazariyye üzere üç taksît ile tevzî'
ve tahsîl ve tarafına edâ ve teslîmi muktezî olub ve hazariyyede re's sene-i gurre-i
muharrem i'tibâr olunmağla, imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile ve vusûlünde mîr-i
mîran mûmâ-ileyhin sene-i mezbûra mahsûben livâ-yı mezbûrdan mu'ayyen olan
imdâd-ı hazariyyesi tevzî' ve tahsîl ve senede üç taksît ile tarafına bi't-tamam edâ ve
teslîm eyleyub ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak
bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı M. sene [1]154

Sayfa/389 Hüküm-1360

Bir sûreti,

Karasu sancağı mutasarrıfı Kapuci Ali Paşa yiğeni Hasan dâme ikbâluhüye bin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1361

Bir sûreti,

Alâiye sancağı mutasarrıfı Halid Paşa dâmet mu‘allâya bin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1362

Bir sûreti,

Elbasan sancağı mutasarrıfı sâbıka ada muhâfızı Ebubekir dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1363

Bir sûreti,

Akşehir sancağı mutasarrıfı Seyyid Gazi dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1364

Bir sûreti,

Çorum sancağı mutasarrıfı Çolak İbrahim dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Livâ-yı mezbûr Murtaza Paşa’ya tevcîh ve Kars’a me’mûr olmakdan nâşî livâ-yı mezbûre mahsûben seferî tahsîl olunmak üzere emr-i şerîfime yazılıb seferî hidmetine kayd olunmuştur.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/389 Hüküm-1365

Bir sûreti,

Niğde sancağı mutasarrıfı Harbuzzâde Ömer dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1366

Bir sûreti,

Aksaray sancağı mutasarrıfı Yavuz Süleyman dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1367

Bir sûreti,

Ohri sancağı mutasarrıfı Yahyalı Mehmed dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1368

Bir sûreti,

Kaş Kal‘a’sı muhafazası şartıyla Gönve sancağı mutasarrıfı Mehmed dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1369

Bir sûreti,

Köstendil sancağı mutasarrıfı sâbıka Niş muhâfızı Kara Mehmed dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1370

Bir sûreti,

Kilis sancağı mutasarrıfı İsmail dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için iki taksît ile.

Sayfa/389 Hüküm-1371

Bir sûreti,

Dukakin sancağı mutasarrıfı Kurt Mehmed Paşa zâde Abdullah dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1372

Bir sûreti,

Üsküdar sancağı mutasarrıfı Kurt Mehmed Paşazâde Hacı Hasan dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/389 Hüküm-1373

Bir sûreti,

İzvornik sancağı mutasarrıfı Mehmed dâme ikbâluhüyenin elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için iki taksît ile.

Sayfa/390 Hüküm-1374

Bir sûreti,

Yanya sancağı mutasarrıfı Arslan Paşazâde Mehmed dâme mu‘allâyanın elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/390 Hüküm-1375

Bir sûreti,

Alacahisar sancağı beyi olan Mahmud Beyzâde İbrahim dâme izzîhunun elli dört senesinde sefersiz vakitlerde hadd-ı i‘tidâl üzere verile gelen hazariyyesi için üç taksît ile.

Sayfa/390 Hüküm-1376

Bir sûreti,

Yenişehir sancağı beyi Cafer Paşa torunu Cafer dâmet izzîhunun elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/390 Hüküm-1377

Bir sûreti,

Prizren sancağı beyi Hasan dâmet izzîhunun elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/390 Hüküm-1378

Bir sûreti,

Delvine sancağı beyi Arslan Paşazâde İbrahim dâmet izzîhunun elli dört senesinde mu‘ayyen olan hazariyyesi için.

Sayfa/390 Hüküm-1379

Bir sûreti,

Kırkkilise sancağı beyi Veli dâmet izzîhunun elli dört senesinde sefersiz vakitlerde hadd-ı i‘tidâl üzere verile gelen hazariyyesi için.

Sayfa/390 Hüküm-1380

Bir sûreti,

Rum ili sancağı mutasarrıfı Mustafa dâmet ikbâluhüyenin elli dört senesinde sefersiz vakitlerde verile gelen hazariyyesi için.

Sayfa/390 Hüküm-1381

Ber-vech-i malikâne Malatya sancağı mutasarrıfına ve livâ-yı mezbûrede vâki‘ (boş) ve (boş) kadılarına hüküm ki,

(boş) zîde kadruhûye ‘ârz-ı hâl idüb İstanbul’da vâki‘ Ayasofya-i kebîr cami‘-i şerîfî ve cerrar-ı imzâlarında taraf-ı hümayûnumdan müceddeden binâ ve ihyâ olunan kütübhâne-i hümayûnum evâkıf-ı mukâta‘alarından Malatya sancağına vâki‘ Teroş nâmı diğêr İnanlu ve tevâbi‘-i mukâta‘ası mülhâkakından gerek nef-i Teroş ve gerek tevâbi‘-i olan otuz aded kurâyı bin yüz elli üç senesi mart’ı ibtidâsından ve sene-i tamamına değin hâsıl olan a‘şâr-ı şer‘î ve rûsûmât-ı örfiye ve cürm ü cinâyet ve resm-i arusane ve ba‘du havan ve kul ve câriye müjdeganisi ve sâ‘ir ba‘dı hevâsı vukûf vâlîmiz mûcibince ahz u kabz-ı harisden ve vechen-mine’l-vücûh bir ferde mâni ve müdâhale olmamak üzere taraf-ı vakf-ı şerîfden mûmâ-ileyh der-‘uhde ve

iltizâm ve bu dahi iltizâm ve zâbt için hâlâ vukûf-u mezbûr mütevellîsi Ali zîde mecdühû tarafından mühûr ve memhûr temessûk virildüğünün bi'l-akd yedinde olan temessûk mûcibince mukâta'a-i merkûm ve tevâbi'den olan kurâsına mezkûrunda kendüye zâbt u refi' ve mahsûlat gayr u râci olan bi'l-cümle rûsûmât kânûn u defter mûcibince ahz u kabz itdirilub bir ferde ise mütertîb olan temessûk-i mugâyir-i müdâhale ve mâ'en dâhil itdirilmemek bâbında hükm-i hümâyûn ricâ itmegin temessûk mûcibince zâbt itdirilmek için fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. sene [1]154

Sayfa/390 Hüküm-1382

Maraş nâ'ibine hüküm ki,

Hâlâ Maraş beylerbeyi olan Hamza Paşa mansıbı olan Maraş'a gider iken Zamantı nâm mahalden Elbistan kasabası ahâlîsine adam gönderub bu ana değin ocak degir iken ve mesafe-i belde olan Sarız nâm mahalle göndermek üzere zahîre taleb ve mezbûrları dahi gönderub ba'de kasabaları derûnuna konarak deyü nâ'ibi çukadârına göndermekle mezbûrları dahi ahvâllerin perîşân olduğunu ifâde ve kasabaların taşrasına konmuş istircâ ile kasabaların 'ulemâsını ve malikâne mutasarrıfı Ahmed Bey irsâl eylediklerinde kasabaları kurbuna konub ve altı gün zahîreleri verilüb ve revân olacağı tarafa dahi zahîre gönderilmişken beni kasaba derûnuna kondurmadılar deyü esnâ-i tarafın kasabalarına üç sa'at mesâfe olan Tebli Kebîr nâm karyeyi basub altı adamları ta'addicek katl ve on iki adamlarını ve üç avrâtları mecrûh ve emvâlin ve eşyâlarını nehb ve gâret ve muhâddidlerine olan Nesa tâ'ifesinin mallarını ahz ve Maraş'a vardıkda ahâlî-i Maraş 'ârzları icrâ için ittifâk ve ittihâd ve hilâf-ı inhâ ifâde ve iftirâ ile 'ârz ve Rişvanzâde Mehmed Paşa dahi emr-i şerîfimle ma'iyetine ta'yîn ve Elbistan'a nefer-i âmâde deyü etrâf ve eknâfa haberler gönderub iki bin mikdâr-ı süvârî ve piyâde ile gelüb kasabaları derûnuna konub on gün meks ve Rişvanzâde Mehmed Paşa dahi üç bin mikdâr-ı süvârî ve piyâde ile kasabaları derûnuna konub nice ehl-i örfinin 'âzalarına ta'arruz ve yeniçerilerin mâlları sirkâ olunub ve şair anbârlarını acdırub itlâf ve kavmîye iki bin gurusun masârif olmağla yigirmi beş gün meks eylediklerinden sonra mîr-i mîrân mûmâ-ileyh Hamza Paşa kendüsü için beş bin ve karındaşı Osman bey için iki bin ve etbâ'-ıma için beş yüz guruslarını alduğundan mâ'adâ kurâlarından semtli ve'l-

hâsıl ve itmâm cemâ'atlerinin dahi bin guruşdan mütecâviz akçe ve üç parası re'a at ve iki katırlarını alub zulm ve gadr eyledüğüne kasaba-i mezbûr ahâlîsi 'arz-ı mâllarıyla inhâ' ve husûs-ı mezbûr vech-i meşrûh üzere olunduğı iltimâslarıyla ellerinde kadısı mevlânâ esseyyid Ahmed 'ârz-ı ve Elbistan ve illerinde de sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve sâ'ir ahâlî dahi başka başka muhızırlarla i'lâm ve ihkâk-ı hak olunmak bâbında emr-i şerîfim her sudûretine istid'â eyledikleri ecilden sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin vekîli şer'îyesinin meclis-i şer'e ihzâr ve da'vâyı hak ve ta'yîn madde iden husemâsıyla müdâfî' şer' ve mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin zimmetine şer'î sabit olan hukuk-u fukarâ-yı ashâbına ba'de'l istirdâd keyfiyet-i sûret-i sicillâtıyla der-sa'âdetime 'ârz u i'lâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı M. sene 1154

Sayfa/391 Hüküm-1383

Sâbıka vezîr-i â'zâm olub hâlâ Bosna vâlisı olan Vezîr el-Hâc Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Bosna hazînesi aklâmından gümrük iskele-i Dobra ve Nik mukâta'a-i sekiz senede altı bin dokuz yüz yigirmi beş guruşa mâli olub beher sene mâlen Yedreben? nâm-ı değer Bakur ve Geluç? Kal'a'ları neferâtına ber-vech-i ocaklık edâ ve teslîm itmek şartıyla sâbıka Selanik sancağı mutasarrıfı Mehmed dâme ikbâlûhunun ber-vech-i malikâne üzerinde olduğı baş muhasebede mukayyid ve Dobra Venedik'lünün beher üç seneden bir def'a hazîne-i âmireme teslîmi mu'tâd olan hazîne-i şer'îlerinin edâsı ve memleketlerinin hıfz u hırâset için masârif-i kesîreleri olub mevârid ve müdahilleri Dobra ve Nik İskelelerine gelüb giden tüccârın resm-i gümrüklerinden hâsıl olan akçeye mütehâsıl olunduğuna binâen civârına vâki' Nova ve Resne ve Makari ve Gile ve İsn ve Terne ve sâ'ir muhaddes olan iskeleler men' ve ref' ve bi'l-küllî hedm ve kal'a ve kâdimden olageldüğü üzere ancak Dobra ve Nik İskelesi ve mahallice İslon? ve İslet? İskelesinden gayri iskele işletdirilmeyüb ve Tüccâr tâ'ifesi zikr olunan muhaddes iskelelere emtia ve tuz naklinden men' ve zecr olunmak için mûtaâddid evâmîr-i şerîf-i sâdır olunmuşken Venediklü müceddeden mârrû'z-zikr muhaddes iskeleleri i'mâl ve ibkâ için mugâyir-i emr-i 'âlî iskelenin lafzı tasrîh itmeksizin başka ve Gile ve Resan ve Nova nâm mahallere varub ticaret ve bey' ü

şirâlarına muhâlefet olunmaya deyü hilâf-ı inhâ' ile tar-tarîkiyle aldıkları umûr-u vesîle ittihâz ve bâ-fermân-ı 'âlî mesdûd ve memnû' olan salifü'z-zikr muhaddes iskeleleri ibkâ da'iyesiyle Dobra, Venediklü İskelelerinin nizâm-ı kâdimleri ihtilâlâne bâ'is ve resm-i gümrüklerinden hâsıl olub hazîne-i âmireme merbut olan cizye-i şer'îlerinin kesir ve noksân tertibine bâdî oldukları yakînen haber verildiği cihetden ve Venedik'lünün aldıkları emrin kaydın terkimin ve mukaddemâ bâ-fermân-ı 'âlî tâ'tîl olunan salifü'l-beyan Nova ve Resne ve Gile ve Terne ve Makari? ve İsn nâm muhaddes iskeleleri mîn-ba'de işletdirilmeyüb men' külli ile men' ve def' içün yüz elli senesine mütehâsıl ve meşrûh emr-i şerîfe verildiği Divân-ı Hümâyûn kaleminde mukayyet iken ve Venediklü tâ'ifesi zikr olunan mesdûd ve me'âtıb iskelelere iyâb u zehabdan hâli olmadıklarından gayri müceddeden ba'zı iskeleler ihdâs idüb kârîmi Dobra ve Nik İskeleleriniz ta'tiline sebep olmuştur deyü men' ve def'-i içün emr-i şerîfim sudûruna mukâta'a-i merkûmenin malikâne mutasarrıfı mîr-i mîrân mûmâ-ileyh 'arz-ı hâl birle istid'â eyledüğüne ve muhâddis iskelelerin ref'i içün elli tarihinde verilen emr-i şerîfîmden sonra ve Venediklü tarafına âher vecîhle emr verilüb verilmediğinin keyfiyet ve Venedik'lünün yedine verilen 'ahîd-nâme-i hümâyûn iskelelerine husûs-ı tevcîhiyle olduğu mâliye tarafından ma'lûm olmayub Divân-ı Hümâyûnum tarafından görölmesi muktezî olduğunda bi'l-fi'l baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i'lâm itmegin mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcibince sâdır olan fermân-ı 'âlîyye ihlâlen 'ahîd-nâme-i hümâyûn şûrûtuna ve Venediklü tarafına ve Dobra Venediklüye verilen evâmir-i 'âlîyye'min mazmûnlarına imrâr-ı nazır-ı dikkat oldukda kadîm-i ve hâlis iskelelerine dâir tarafına müteâddid evâmir-i şerîfim verildiği mukayyed olduğundan gayri el-yevm Venedik'lünün ihdâz eyledikleri iskelelerin def'-ine müte'âllik Dobra Venedik'lünün bundan mukaddem atebe-i 'âlîyyem ref' eylediklerin ref'-i ilticâları dahi mazbut olmağla bu sûretde ni'zâ olunan iskelelerin kârîm ve hudûdunun sıhhat ve hakîkatı bu cânibe ma'lûm olmayub sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin mâ'rifetinle mahallinden bi'l-hayr-i teftîş ve tefahhus birle kadem ve hudûdu 'ale'l-vechü'l ashâb huzûr-u asafiye i'lâm olunmağa muhtaç olduğun bi'l-fi'l re'isü'l-küttâb olan Mehmed Ragıp dâme mecdühû i'lâm etmekle mûmâ-ileyhin i'lâm-ı mûcibince amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şân sâdır olmuştur.

Sayfa/391 Hüküm-1384

Sâbıkâ Tokat'dan me'zûn bilâ ref'en olan Hekim oğlu Abdülrahman zîde 'âlîyye' me hüküm ki,

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin bundan akdem bin yüz kırk üç senesinde şehir kethüdâsının katli maddesinde ve ba'zı husûslarda sû'-i hareketin ihbâr olduğuna binâen ol-vakitte Samsun Kal'a'sında kal'a-bendin için emr-i şerîfim sâdır olduğdan sonra hâlik-i merhametten derakab dahi ıtlâk olunmuşidın. Ba'de maktulen helâk olan Kürkçü Menul zımminin taraf-ı mîrîyeye olan deyn-i için Bekmez oğlu nâmı zimmi zimmetinde zuhûr eyleyen yigirmi bin guruşun tahsîl-i fermânım olduğda o cenûbde dahi senin tahrîrin ve cemâ'at eşhâmından medhalin olduğu haber verilmekle hukuk-u ibâd ba'de'l istirdâd Amasya'da ikâmetin için yüz elli bir senesinde dahi emr-i şerîfim sâdır olunmuşken yine terahhumen 'afv olunmakla hakkında zuhûra gelen yokdur. Tehdîd ve ta'addî sana nâ'î nedâmet ve te'dîye olmak melhûz iken yine münzecir ve mütenassıh olmayub Tokad voyvodalığı üzerimizden mizân u kapan ve ihtisâb mukâta'alarına tagallüben zâbt ve envâ' muhaddesat ısrarıyla fukarâya zulm ve ta'addî eyledikden başka mâl-ı mîrîden bir akçe vormeyub nâ'ibiyle yekdîl ve yekcihet nâ-mülayim harekete cesâretin bu def'a mesmû'â olmak hasbiyle bilâd-ı kasabadan birine nakil ider ve hilâli müessir ile te'dîb o güşmalin iktizâ ider iken yine âftâb-ı mekârim ve şefkât-ı mülûkânem mûcib-i haber olub ba'de'l-izin tenbîh ve teyakkun ile semt-i hilâline ilsâkına ve meyl ve in'itâfın me'mûliyle sâmi'-ı intibahımın yalnız inzâr ve tahkik ile tefrî' olmuşdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde ber-vech-i muharrer eğer zimmetine emvâl-ı mîrîden bir nesne geçmiş ise yed-i tereddüd buyrulur mahalline teslîm ve fîma-ba'd kendü hâlinde 'ârızla mukayyet olub muhaddesat ve muhtera'at bir ferdi âzürde ve remîde eylemeyub ve vilâyet-i umûruna ve sâ'ir keyfiyet-i külliye ve cizye-yi ta'arruz ile bâ'is tahriş-i sâmi' olacak etvarımdan redd-i müba'adet ve müstetâbın zuhûrdan gâyetü'l-gâye tevakki ve mücânebet eylesesin. Şöyle ki metn ve muntazam olunub bundan sonra dahi hakkında istinfa veyahud hilâf-ı me'mûl vaz' ve hareketin inhâ' olunacak olur ise gayri ebvâb-ı rahm ve şefkât-ı vücûd-ı âmine ve emâlike mesrûd olub yed-i tereddüd mazhar-ı kahr ve arz-ı şâhânem olacağına yakînen bilüb ana göre encâm-ı kâr fikir u mulahaza iderek hüsn-ü harekete sarf-ı tâb ve tâkat eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Sayfa/392 Hüküm-1385

Ber-vech-i arpalık Alâiye sancağı mutasarrıfı (boş) kadısına hüküm ki,

Bundan akdem Alâiye sancağı mutasarrıfı İbrahim Paşa dâmet mu‘allâ mübâşeretiyle cezîre-i Kıbrıs’a nakl ve iskân ve bâ‘de’l ‘afv u ıtlâkları fermânım olan Karahaslu ve Eski Burga ve Saçı Karalı ve Gözü Peklü ve Göklü cemâ‘atlerinin kethüdâ ve zâbitân ve ahâlîlerinden Cürnak oğlu Seyyid Hüseyin ve Ecevid oğlu Emrullah ve Molla Mehmed ve Molla Halil ve Süleyman oğlu Süleyman ve Sakkalı oğlu Seyyid Mustafa ve Seyyid Abdulfettah ve Pupuş oğlu Seyyid Mustafa ve Ali kethüdâ ve diğer Abdulfettah ve Çerici oğlu Seyyid Musa ve Çerkes oğlu Seyyid İsmail ve Seyyid Ali ve Seyyid Abdalbaki ve Seyyid Abdolvahab ve Pupuş ve Karaca Ali ve Seyyid Abdullah ve Hacı Abdulcelil oğlu Abdullah ve Tavlu Sefer Hân demekle ma‘rûf on sekiz nefer kimesnelerin cezîre-i mezbûreye hîn-i nükûl ve tesyîrlerine mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından üzerlerine mübâşir ta‘yîn olunan alay-ı a‘yânından olub kemâl-i zulm ve ta‘addîyatdan nâşî hakkında bi’l-defa‘ât evâmîr-i ‘âlîyyem sâdır olan Gönyeli oğlu Hasan ve yegeni Abdi oğlu Mehmed nâm kimesneler mezbûrları sefîneye vâz‘ eylediklerinde yanında mevcûd bulunan otuz bin gurusluk mikdâr-ı nukud ve eşyâ ve altı yüz mahar deve ve kırk beş bin yedi yüz yigirmi dört re’s ağnâm ve üç bin beş yüz on sekiz re’s sığır ve altı yüz yetmiş üç re’s bârgîr ve kısraklarını ahz ve gasb idüb merkûmların mezbûran ile bir dürlü iştibâh mezkûreye mutâlebe ve mukavemet iktidârları olmadığına binâen rızâ ile cümlesini cânib-i mîrîyeye bi-ter‘ etmeleriyle taraf-ı mîrîden tahsîli için mahsûsen mübâşir ta‘yîn ve irsâl olunmak ricâsına Alâiye kadısı mevlânâ-yı Mehmed zîde fazluhû ile Burgan voyvodası Mustafa zîde fazluhû başka başka ‘ârz ve zikr olunan on sekiz nefer muhzır itmeleriyle vech-i meşrûh üzere mezbûrların cezîre-i Kıbrıs’a nakl ve iskânları ve bâ‘de’l cezîre-i mezbûreden ‘afv u ıtlâkları için Divân-ı Hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim verilmekle el-hâletü hâzihî merkûmların cezîre-i Kıbrıs’a nakl ve iskânların fermânım oldukda sefîne ile nakli mümkün olunan mevâdların hüsn-ü ihtiyârları ve diğer bahâlarıyla fûrûht ve semenlerin bâ‘de’l istifa hey‘et-i mecmu‘âlarıyla sefîneye vâz‘ ve mahall-i iskânlarına nakl ve irsâllerin husûs-ı tasrîh ve te‘kîd olunmuşken mübâşiran merkûmanın tam‘-ı hâm ta‘yîn ile mezbûrların emvâl ve hayvanları gasb ve gâret eylemeleri hilâf-ı fermân

olub tamâmen kendülerden reddi ve ashâb-ı emvâlin teberru‘âd mûcibince mîr-i için ahz u kabz iktizâ itmekle taraf-ı devlet-i ‘âliyye’mden mahsûsen mübâşir ta‘yîn ve irsâl olub vardıkda. Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin mâ‘rifetin ve mâ‘rifet-i şer‘î merkûman Gönyeli oğlu Hasan ve yegeni Abdi oğlu Mehmed ahz veya bâlâda mestûru’l esâmî on sekiz nefer kimesnelerden ahz ve gasb eyledikleri nukud ve eşyâ ve hayvanlarını her ne ise eşyâ ve hayvanatları aynı mevcûd ise aynıları ve aynıları mevcûd olduğu hâlde icâb iden bahâları ba‘de’l sübût ve şer‘î tamâmen kendülerden redd ve tahsîl ve ashâbının mîrîyeye teberru‘âd mûcibince cümlesini mîrî için ahz u kabz ve memhûr ve mûmzâ defterleri ile der-sa‘âdetime nakl olunmak üzere Divân-ı Hümâyûnum tarafından emr-i şerîfim tahrîrin bâbında bi’l-fi‘il baş defterdârım Mustafa Atîf dâme uluvvuhû ‘ârz itmegın mûmâ-ileyhin i‘lâm-ı mûcibince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/392 Hüküm-1386

Vize sancağında vâki‘ kadı ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Vize sancağı ber-vech-i hâss sâbıka Kırım Hânı Fettah Giray Hân dâme uluvvuhû’nun üzerinde olub livâ-yı mezbûrede vâki‘ kazâlardan sefersiz vakitlerde kâdimden livâ-yı mezbûre mutasarrıflarına ahâlînin vergeldikleri imdâd-ı hazariyyesinin bin yüz elli dört senesine mahsûben şürût-ı hazariyye mûcibince tahsîl ve tarafına vakt u zamânıyla edâ ve teslîm olunmuş. Müşârün-ileyh istid‘â itmekle kuyûd-ı ahkâm-ı tettebbu‘ olundukda elli üç senesine mahsûben livâ-yı merkûmeden hazariyye tahsîline emr-i şerîfim verildüğüne mukayyet olub ve hazariyyede re’s sene-i gurre-i muharrem i‘tibâr olunmağla, iş bu sene-i mübârekeye mahsûben sâbıka üzere hazariyyeleri tahsîl için emr-i şerîfim sudûruna iftihârü’l emâcid ve’l-ekârim bi’l-fi‘il re’isü’l-küttâb Mehmed Ragıp dâme mecdühû i‘lâm eylemegın i‘lâm-ı mûcibince amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Tebdîl ve tarz-ı âher üzere tebyiz olmuşdur.

Sayfa/393 Hüküm-1387

Patrona-i hümayûn kapudân (boş) kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin süvârî olduğun Patrona-i Hümayûnum kalyonuyla kalkub İskenderiye İskelesine varub iskele-i merkûmeye mürûr u ubûr iden ticaret kalyonlarını hıfz u hırâsete me'mûr olunduğunun hâlâ derya kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından i'lâm olunmağın. İmdi sen ki mûmâ-ileyhsin me'mûr olduğun vech üzere süvâr olduğun Patrona-i Hümayûnum kalyonuyla bu taraftan hareket ve İskenderiye İskelesine varub iskele-i merkûmeye mürûr u ubûr iden ticaret sefayîni hıfz u hırâsete ezdel'ü can-ı bezl-i tâb ve tâkat idüb zerre-i mikdâr tekâsül ve taksîrden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Tebdîl ve tarz-ı âher üzere yazılıb zîre kayd olunmuş.

Sayfa/393 Hüküm-1388

Riyâle-i Hümayûnum kalyon kapudânı (boş) ve mü'teyyîn me'mûr dört kıt'â kalyon kapudânları zîde kadruhûma hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhimsiz bu sene-i bahiru'l-meymenede Bahr-i Sefîd'de vâki' Midilli ve Sakız ve Sisam ve İstanköy ve Rodos ve Çobanlar ve Kerpe ve adalar araları ve Selanik ve Galos ve Orfan ve Kavala ve ol-havâlîlerde mürûr u ubûr iden iştirâ sefinelerini hıfz u hırâsete ta'yîn olduğunuz hâlâ derya kapudânı olan düstûr-ı mükerrem vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından i'lâm olmağla. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz me'mûr olduğunuz vech üzere süvâr olduğunuz ve kalyonlarınız ile kalkub varub adalar ve mahallerde ve ol-havâlîlerde geşt ü güzâr ve mürûr u ubûr iden iştirâ sefinelerini keyd u mazârrat-ı a'dâdan hıfz u hırâsete dikkat-i tâm ve sa'y mala-i kelâm eyleyub mikdâr-ı zerre te'âmî ve taksîrden her biriniz gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Bu dahi tarz-ı âher üzere tebdîl olunmuş.

Sayfa/393 Hüküm-1389

Suklek kancalı kalyon kapudânı Maratoköz Ahmed Kapudân ve ma'yyetine me'mûr Küçük Hasan Kapudân zîde kadruhûma hüküm ki,

Sen ki suklek kancalı kapudân mûmâ-ileyhsin sen Tersâne-i 'Âmirem kapudânlarından 'atık ve emekdâr ve kâr-güzârlarından olub kara deryada mahâretin nümâyân olduğuna binâen ma'yyetine me'mûr olan mûmâ-ileyh Küçük Hasan Kapudân süvâr olduğu karavela kalyonları Kıbrıs ve Dimyat ve Payas İskelelerine mürûr u ubûr iden tüccâr sefinelerini hıfz u hırâsete ta'yîn olduğunuz hâlâ derya kapudânı olan Düstûr'ül mûkerrem müşîr-i efhâm nizâmü'l âlem vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından i'lâm olunmağla. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz me'mûr olduğunuz vech üzere kalkub zikr olunan iskelelere varub mürûr u ubûr iden tüccâr sefâyinini hıfz u hırâsete gereği gibi dikkat ve ihtimâm idüb ser-mû te'âmî ve tekâsülden her biriniz gâyetü'l-gâye ihtirâz ve mücânebet itmeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene 1154

Sayfa/393 Hüküm-1390

İşbu sene-i mübâreke Bahr-i Sefîd muhafızına ta'yîn olunan Riyâle-i Hümâyûnum kalyon kapudân (boş) zîde mecdühû ve ma'yyetine me'mûr üç kıt'â kalyonlar kapudânları zîde kadruhûma hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhsiz Bahr-i Sefîd'de vâki' Midilli ve Sakız ve Sisam ve İstanköy ve İncirli ve Rodos ve Çobanlar ve Kerpe ve adalar araları ve Selanik ve Galos ve Orfan ve Kavala ve ol-havâlîlerde mürûr u ubûr iden iştirâ sefinelerini emnen ve sâlimen mahallerine îsâl ve zikr olunan mahallerde korsan eşkıyâlarını tecessüs birle ele götürölmelerinde kemâl-i dikkat ve ihtimâm eylemek için me'mûriyetinize hâvî emr-i şerîfim sudûruna hâlâ derya kapudânı vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû i'lâm itmegin. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde sen ki Riyâle-i Hümâyûnum kalyon kapudânı mûmâ-ileyhsin ma'yyetine me'mûr salifü'z-zikr üç kıt'â kalyonları ile zikr olunan mahallerin mürûr u ubûr iden iştirâ sefinelerini emnen ve sâlimen mahallerine îsâl ve ol-havâlîlerde korsan eşkıyâları dâima tecessüs iderek ele götürölmelerinde sa'y-ı ihmâl ve siz ki ma'yyetine me'mûr üç kıt'â kalyonlar kapudânları mûmâ-ileyhin yanında

bulunub emr-i ve rey'ine etbâ' ve emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına akdâm-ı tâm idüb ser-mû kusûr ve rehâvetden cümleliz gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/393 Hüküm-1391

Donanma-yı Hümâyûnum kalyonlarından suklek kancalı demekle ma'rûf kalyon kapudânımız Maratoköz Ahmed kapudân ve ma'yyetine me'mûr karavela kalyon kapudânı Küçük Hasan kapudân zîde kadruhûma hüküm ki,

Sen ki suklek kancalı kapudân mûmâ-ileyhsin Tersâne-i 'Âmirem kapudânlarının 'atîk ve emekdâr ve kâr-güzârlarından olub kara deryadan mahâretin olduğuna binâen zikr olunan suklek kancalı kalyon-ı süvârî ve hâlâ taşrada olan karavela kalyon kapudân-ı mûmâ-ileyh Küçük Hasan Kapudân süvâr olduğu karavela kalyonuyla ma'yyetine me'mûr olmağla kalkub varub kapudân mûmâ-ileyhe süvâr olduğu karavela kalyonuyla yanına istishab ve Dimyat ve Hambat? ve Hayfa ve Hika ve Sayda ve Tiron, Trablusşam havâlîlerinden olan iskelelerden mürûr u ubûr iden tüccâr sefâyninin birbirlerinden ayrılmamak üzere hıfz u hırâsetlerine ve ol-havâlîleri korsan eşkıyâsından sıyânete me'mûr kalınmanız bâbında emr-i şerîfim sudûrunda hâlâ derya kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehü i'lâm itmekle, imdi sen ki mûmâ-ileyh Maratoköz Ahmed kapudân zîde kadruhûsun zikr olunan suklek kancalı kalyonuna süvâr ve kalkub varub ma'yyetine me'mûr hâlâ taşrada olan mûmâ-ileyh Küçük Hasan Kapudân süvâr karavela kalyonuyla yanına istishab ve ber-vech-i muharrer ve Şerib? ve Dimyat ve Hayfa ve Bafa? ve Hika ve Sayda ve Tiron ve Trablusşam havâlîlerinde olan iskelelerinden mürûr u ubûr iden tüccâr sefâynini birbirlerinden ayrılmamak üzere gereği gibi hıfz u hırâset ve ol-havâlîleri eşkıyâ-yı korsan mazârratından sıyânet ve vikâye bezl-i miknet ve sen ki mûmâ-ileyh Küçük Hasan Kapudânlığa süvâr oldugun karavela kalyonuyla mûmâ-ileyh Maratoköz Ahmed Kapudân ma'yyetinde bulunub merâsim-i vikâf-ı reâyat ve kemâl-i basîret üzere hareket ve ser-mû kusûr ve rehâvetden ziyâde hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/394 Hüküm-1392

Patrona-i Hümayûnum kalyon kapudânı (boş) kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin süvâr olduğun Patrona-i Hümayûnum kalyon ile kalkub İskenderiye taraflarına varub İskenderiye'den Rodos cânibine mürûr u ubûr iden tüccâr sefineleri ve ol-havâlîleri korsan ve eşkıyâsından gereği gibi hıfz u hırâset me'mûriyetinin bâbında emr-i şerîfim sudûruna hâlâ derya kapudânı düstûr-u mükerrem müşirin efhâm nizâmü'l âlem vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû i'lâm itmegin. İmdi sen ki mûmâ-ileyhsin me'mûr olduğun vech üzere süvâr olduğun Patrona-i Hümayûnum kalyonuyla bu tarafa hareket ve İskenderiye taraflarına varub İskenderiye'den Rodos cânibine mürûr u ubûr iden tüccâr sefayîni ve ol-havâlîleri korsan ve eşkıyâdan hıfz u hırâsete âzürde-i deman bezl-i tâb ve tâkat idüb zerre-i mikdâr-ı tekâsül ve ta'addîden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb itmek bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Fermân-ı gerü gelüb bu vech üzere tebdîl olunmuşdur.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Tekrâr geriye gelüb tebdîl ve sıhhatı üzere zîre kayd olunmuşdur.

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]154

Sayfa/394 Hüküm-1393

Gelibolu ve Aydın ve Eceabat ve nefsi-i İnboz ve cezîre-i İmroz ve nâ'iblerine ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Seddülbahir muhafazasına me'mûr olan sâbika Sultanönü sancağı mutasarrıfı Hüseyin dâme ikbâluhû bin yüz elli dört senesine mahsûben mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi şürût-ı hazariyye üzere tahsîl ve tarafına edâ ve teslîm olunmak muktezî olub ve hazariyyede re's sene-i gurre-i muharrem i'tibâr olmakla imdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin vech-i meşrûh üzere sene-i merkûme mahsûben mu'ayyen olan hazariyyesine şürût-ı hazariyye mûcibince senede üç taksît ile tahsîl ve tarafına edâ

ve teslîm eyleyub hilâfindan hazer ve mücânebet olunmak içün fermân-ı şerîfîm yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Fermân-ı geri gelüb bu vech üzere tahsîl ve tebdîl olmuşdur.

Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/394 Hüküm-1394

Sâbıka Sultanönü sancağı mutasarrıfı olan Hüseyin dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin Seddülbahir muhafazasına kıyâm itmek fermânım olmağın. İmdi kalkub Seddülbahir'a varub muhafazasına kıyâm ve 'uhden üzere ve müterattib olan umûr ve husûsun ta'addîye ve temşiyetine itmâm bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/394 Hüküm-1395

İçel ili sancağına vâki' kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Ber-vech-i arpalık İçel ili sancağı mutasarrıfı olan vezîrim Mehmed Paşa'nın livâ-yı mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi bin yüz elli dört senesine mahsûben şürût-ı hazariyye üzere üç taksît ile tahsîl olunmak fermânım olmağın. İşbu emr-i şerîfîm ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-minvâl-i meşrûh vezîr-i müşârün-ileyhin livâ-yı mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûre mahsûben şürût-ı hazariyye üzere üç taksît ile cem' ve tahsîl vakt u zamânıyla tarafına edâ ve teslîm olunmağa sa'y ve dikkat ve hilâfindan tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/394 Hüküm-1396

Hoş alayı kadısına ve Kastamonu sancağı müselleme hüküm ki,

Âsitâne-i sa'âdet-medârım civarında vâki' Ebu-Eyüb Ensar-i kasabasında Çavuş Kasım mahallesi sâkinlerinden Çiçekçi Basri oğlu demekle ma'rûf Derviş Mehmed nâm kimesnenin oğlu olan Abdi nâm gulâmı bundan akdem bir kimesne sirkat eyleyub kazâ-i mezbûra tabi' Kaas karyesine nakl ve iki üç sene mikdâr-ı kendüye hıdmetine istihdâm eyledüğden ismi ma'lûm olmayan bir kimesneye virub hâlâ anın hizmeti olduğu yakînen ihbâr olunduğı cihetden i'lâm-ı mezbûr gereğı gibi tefahhus ve her kimin hıdmetinde olunur ise ahz ve Âsitâne-i sa'âdetime irsâl-i muktezî olmağla imdi bu husûsun mikdâr-ı zerre müsâmaha ve tekâsüle rızâ ve cevâz gösterilmeyüb ihtiyâr olunduğı vech üzere mâ'rifet-i şer' ve karye-i mezbûrenin zâbit ve a'yân mâ'rifetleriyle 'ale'l-vecîhü'l taharrî ve tefahhus ve istiksâ ve i'lâm-ı mezkûr her kimin yedinde ve hizmetinde bulunur ise ahz ve Âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyub tam'-ı ta'yîn ile vakfının hilâf-ı hareketden cümleliz ziyâde ve gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeleri içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/395 Hüküm-1397

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olub ser-mehteran hayme-i hâssa Abdullah zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin bi-avnihi el-mu'in mu'ayyen Şam'a ba'de'l-vusûl Şâm'dan sen 'aceleten Âsitâne-i sa'âdetim tarafına gelmek mühimm ve muktezî olmağla iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde ağırlığın kâfile-i huccâc ile ardundan gelmek üzere kendünce mahsûs olan ibti'ân ile tarafına gönderilen menzil-i ahkâm-ı mûcibince menzile süvâr ve bir sa'at makdem bu tarafa vusûl-u şitâb ve bezl-i iktidâr eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/395 Hüküm-1398

Edirne bostâncıbaşısına ve Yenice-i Karasu nâ'ibine ve serdârı ve kazâ-i mezbûrede sakin İskeceli Timur Ağazâdeleri Hacı Ali ve Ahmed ve Hasan ve sâ'ir kazâ-i mezkûrun a'yân'ına hüküm ki,

Kazâ-i mezbûr muzâfatından Mühürlü karyesi sâkinlerinden Amca oğulları Hüseyin ve karındaşı Murtaza ve Kör Derviş oğlu Halil ve Hüseyin karyesi sâkinlerinden Arslan oğlu ve Gülcü oğlu Mustafa ve oğulları ve Yürcan nâm mahallesi sâkinlerinden Murtaza oğlu Ali Çelebi ve oğulları ve Karverizli karyesi sâkinlerinden Telli oğlu Halil ve karındaşı Hasan ve Atmacalı karyesi sâkinlerinden Dişli Mustafa ve Eskici karyesi sâkinlerinden Emir Sinan ve Dede oğlu Mehmed ve Yeniçeri nâm mahallesi sâkinlerinden Başkûvi oğulları Hasan ve Ali ve Narsatlı karyesi sâkinlerinden Süleyman ve Kadı Üveys sükkânından Şahin oğlu Hamza ve İşi ve Kurtla karyesi sâkinlerinden Arnavud oğulları ve Kocabaş oğulları demekle ma'rûf şâkiler hevâlarına tabi' lüsûs ve mütegalibeden olan erâzil ve esâfil ile ihtilât ve ittihâd ve kaypak ta'bir olunan fahişe avdetleri istishab ve iyâm u iyallere alet-i harb ile gezüb Emin Mehmed'in ahâlî-i iyallerine ta'arruz ve 'alenen menzilleri basub kimini katl ve kimini curûh ve emvâl ve erzaklarını nehb ve gâret ve menzilleri ihrâk bi'n-nâr ve bunların emsâl-i fesâd ve şekâvetlerinin nihayeti olmadığından gayri şer'î şerîfe âdem-i itâ'atlarından ol-tarafda vâki' sahilü'l memerr Sengistân Dağlara sa'ûd ve tehassun ve muharebeye tasaddî eyleyub zulm ve ta'addîlerinden kazâ-i mezbûr ahâlîlerin perâkende ve perîşân olmaları mukadderdir deyü ahâlî-i meclis-i şer'e varub ihbâr eyledikleri sen ki kazâ-i mezbûr nâ'ibi Mevlâna Ömer zîde ilmuhûsun sen 'ârz ve 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân muhızır idenlerin ecilden sen ki bostâncıbaşısı mûmâ-ileyhsin bostanı ustasına müteyakkız ve perhîz-kârlarının yerine ta'yîn ve mûmâ-ileyh ile bi'l-ittifâk hareket iderek mesbûkü'l zikr eşkıyâları alâ-eyyi-hâl ahz ve mahalline meclis-i şer'e ihzâr ve hasımlarıyla terâfû' şer' ve ihkâk-ı hak ve keyfiyet-i i'lâm ve kendüleri habsde ibkâ olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile ırsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer ta'yîn idecegi bostanı ustasına gereği gibi tenbîh u te'kîd ile ırsâl ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz cümnenize bi'l-ittifâk zâbitları mâ'rifetiyle eşkıyâ-yı mezkûreye alâ-eyyi-hâl ahz ve meclis-i şer'e ihzâr ve da'vâyı hak ve ta'yîn-i madde iden hasımlarıyla terâfû' şer' üzere sübût bundan hukuk-ı

ibâd-ı ashâbına ba‘de’l istirdâd mezbûrları habs-ı ibkâ ve sabit olan mevâdd-ı sûret-i sicillâtıyla sıhhat ve hakikat-i üzere der-‘âlîyyem i‘lâm ve ba‘de ne güne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsına infâz ve icrâ idüb lâkin bu bâbda cümleliz hâkânîyet üzere hareket ve kazâda ve şekâvetde alakası ise olmayanlara vechen- mine’l-vücûh ta‘arruzdan mücânebet ve hilâf-ı şer‘î şerîf mikdâr-ı zerre hareketden mübâderet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i M. sene [1]154

Sayfa/395 Hüküm-1399

Turnacıbaşı Hüseyin zîde mecdûhüye hüküm ki,

Medine-i Niksar ve Kuyuluhisâr ve İskefsir ve Milas ve Karahisâr-ı Şarkî kazâlarının ahâlîler ile ekser yeniçeri ve sâ‘ir ‘askerinden olmalarıyla içlerinden bulunanları hevâlarına tabi‘ erâzil ve eşkıyâ ile gûna gün fesâd ve şekâvete tasaddî eyledikleri ecilden şerr u mazârratlarında sükkân vilâyetin emîn ve rahatları münkadî ve zâbt u rabtları serdârların âdem-i iktidârlarından nâşî hüsn-ü nizâmları ve def‘-i şer‘ ve mazârrları muktezî olmağla mukîm ve misafir ve âmed u ref‘ kendü hâllerinde olmayan ve şekâvet ve fukarâ-yı reâyaya dest-i tetavül-i ta‘addî eylemege cesâret edenlerin ahz olunub töhmet ve kabahatlerine göre kal‘a-bend olacakları kal‘a-bend mutarridü’l eb‘ad edenler dahi ıslah-ı nefis ve sâ‘ir ibret-i nâfî ve takrîbi ile cümle mâ‘rifeti ve mâ‘rifet-i şer‘le nizâmları verilüb sükkân-ı vilâyet üzerlerinde şerhlerin def‘ u ref‘ ve zâbt u rabtlarına ocağın emekdâr ve kâr-güzâr zâbitândan bir zâbitân kıyâm olunmuş iktizâ itmekle ve sen ocağının emekdâr ve kâr-güzâr zâbitânından olub fukarâ-yı ra‘iyyetden himaye ve tarafeyn hâllerine her vecîhle sa‘y ve kudret idüb ve ol-havâlîlerin ahvâline vukûf ve şu‘ûrun olmağla bundan akdem zikr olunan kazâların yeniçeri zâbitlık sana bâ-fermân-ı ‘âlî tefvîz olmağla [s.396] olmağla kazâ-i mezbûrundan ve kurb u civârında ihtifâ iden şekâvet-i erbâbının ba‘zılarını ele getürüb ba‘zısı dahi firâr idemeyüb kendü hâlinde olmayan eşkıyâsı göz açtırmayub bilâ te’hîr ahz ve lâzım-ı gelen te’dîb ve takrîblerinden şer‘an ve kânûnen haklarından gelmegin bezl-i makdûr eyledüğünden hasbiyle sükkân memleketi itminân kalb gelmekle reâyâ fukarâsı her vecîhle âsûde-i hâl ve mutma‘innu’l-kalb oldukları aşîkâr ve senden hoşnûd ve râzı oldukları nümâyân olduğuna binâen ve hâlâ Kuyuluhisâr’da ba‘zı şekâvet şerhlerin reâyâ ve zîr-i

destan zu‘afâ-yı ızrâr ve ihtilal verecek ta‘addîler ve rencîde ve remîdeleri oldukları bu hilâlde istimâ‘ olunmağla, imdi kemâ-fi‘l-evvel zikr olunan kazâların zuhûr iden eşkiyâsını sırren ve ‘alenen teftîş ve tefahhus ve buldukları mahalde ahz ve ele götürüb iktizâ-yı hâllerine göre şer‘an ve kânûnen haklarından lâzım gelen icrâ ve hasâret ve eşhâsdan tathîr ile hüsn-ü nizâmın ve cümlelerin emîn ve rahat ve gerek vukû‘ bulan hukukların tehassul ve icrâsı ve zâbt u rabtlarına senin ‘uhde-i ihtimâmın tefvîz‘ olunub bâ-fermân-ı ‘âlî kazâ-i mezbûrların yeniçeri zâbıtlık sana ibkâ olunmağla (boş) irsâl olunmuştur. İnşâallâhu te‘âlâ vusûlünde bunların işlerinde ashâb-ı cerâyimden te‘dîb-i cezâyâ müstahak ba‘zı mücrim ve töhmetler var ise olmakûlelerin gereği gibi teftîş ve tefahhus ve ahvâllerine vukûf bularak te‘dîb ve tehdîd ve neferlerin tevcîhiyle lâzım gelur ise icrâsına mesâ‘î olub ve lâzımü’l inhâ‘ olanların dahi keyfiyet ahvâlleri ‘ale’l-vukû‘hum der-sa‘âdetime ‘ârz u i’lâm idüb ve bilâ vârid muvâfık ve ma‘rûf yeniçeri beyt-i mahallede müte‘âllik âherin pezîre ve zimmetlerinde ve kalmış nesnesi sûret-i sicillâtdan yoklanub vâki‘ olan cüzzî ve külliye beyt-i mahalle dahi lâzım gelenlerden tahsîl eyleyesiz ve kazâ-i mezbûrların agavat ve alemdarlarından ve emekdâr ve neferât dahi cümlesi seni üzerlerine zâbıt bilüb sözünden taşrada ve re‘yinden hâric vaz‘ ve hareketde bulunmayub itâ‘at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi umûr u husûsun şer‘î şerîfe ve kânûn u kâdim ve emr-i münîf tatbik itmegde sa‘y ve kudret idüb kimesneye dahi hilâf-ı şer‘î şerîf gadr-ı mûcib hâlde zuhûr itmamak menût olub ve meclis-i şer‘î ve kânûn-ı umûr ve husûslarından kıbel-i şer‘îye muavenet ve muzaherat ile zâbt u rabtın dâire-i umûruna kimesneye müdâhale itdirmeyesin. Bi‘l-fi‘il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler ağası vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehü tarafından mühürlü mektûb vermekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki,

Sayfa/396

Hâlâ Ruscuk’da ikâmet üzere olub Hotin muhafızlığı müceddeden kendüye ihsânım olan Vezîr Kolçak İlyas Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bundan akdem Ruscuk ikâmetin fermânım olmuşdi. Lâkin mukaddemâ Hotin muhafazasında müddet-i medîd ikâmet ve emr-i muhafazaya mübâderet ve uğur-u devlet-i ‘âlîyye’nde emek ve zahmetin sebkât eyledüğünden nâşî hakkında evâtıf-ı ‘âlîyye-i mülûkânem zuhûra götürülüb Hotin

muhâfizlığı şeref-efzây-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn ‘inâyet-i makrûnum mûcibince müceddeden sana ‘inâyet ve ihsân-ı şâhânem olmağın olduğun mahallden kalkub Hotin’e varub muhafazasına kıyâm eylemek içün mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu üzere olduğun mahallden kalkub Hotin Kal’a’sına varub emr-i muhafazaya kıyâm ve mübâşeret ve anda olan muhâfızın ile hüsn-ü ilgâya ve mu’âşeret ve hıfz u hırâsete bezl-i miknet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/396 Hüküm-1400

Belgrad muhafazasında yeniçeri zâbıtı olan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye’den Kars Kal’a’sı muhafazasına Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından lüzumu mertebe orta ta’yîn ve muhafazası hizmetine kıyâm ve istihdâm olmaları muktezî olmağla serhadlardan iktizâsına göre birer ve ikişer ortanın ihrâcına Kars muhafazasının dahi ‘uhdene ve senin ve iyâlinden olmasını murâd-ı hümayûnum olmağın, Belgrad muhafazasından dahi yigirmi beş ve yetmiş dokuz ve doksan altı cemâ‘at ortaları bayrakları ve kazgânları ve ‘umûmen neferâtlarıyla ihrâc ve Kars Kal’a’sına irsâl ve tesyîrleri fermânım olmağın, (boş) bölükün (boş) çavuş zîde kadruhû mübâşeretle irsâl olunmuşdur. İnşâallâhu te‘âlâ vusûlünde gönderin salifü’z-zikr üç hudûd ortalarına bayrağı ve kazgânları ve ‘umûmen neferâtlarıyla ihrâc ve mübâşir merkûm mâ‘rifetiyle bir gün evvel savb-ı me’mûresine irsâl ve tesyîr-i içün sa’y u ihtimâm eyleyub ‘avk u te’hirden terahî tevakkî ve mücânebet eyleyesin deyü bi’l-fî’il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler ağası vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/396 Hüküm-1401

Bir sûreti,

Kemah muhafazasında olan kırkınıcî cemâ'atin ve ikinci sekban ortalarının Erzurum Kal'a'sında nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1402

Bir sûreti,

Bender muhafazasında olan yigirmi dört cemâatin Ahıska Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1403

Bir sûreti,

Kal'a'yı Kesendire'de olan dördüncü bölük cemâ'atin bölük ortalarının Ahıska Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i muharrer.

Sayfa/396 Hüküm-1404

Bir sûreti,

Ur Kal'a'sında olan altmışıncı bölükün ortası Kars Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1405

Bir sûreti,

Bargir ... olan elli dört cemâ'at üçüncü sekban ortalarının Erzurum Kal'a'sı nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1406

Bir sûreti,

Akkirman Kal'a'sında olan on birinci sekban ve otuzuncu sekban ortalarında Kars Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1407

Bir sûreti,

Şam me'mûru olub Antakya'da meks itdirilen altmış yedinci cemâ'at ve yetmiş beşinci ve seksen üçüncü cemâ'atler ile yigirmi beş bölük ve beşinci sekban ortalarının Turnacıbaşı Seyyid Ahmed ma'yyetiyle Van Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1408

Bir sûreti,

Akkirmaniye de olan elli üç cemâ'atin ortası Ahıska Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/396 Hüküm-1409

Bir sûreti,

Kefe Kal'a'sında olan kırkinci bölükün ortası Erzurum Kal'a'sına nakilleriyçün ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/397

İşbu emr-i mahalline gitmeyüb gerüye gelüb şukka olmuştur.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/397 Hüküm-1410

Dukakin sancağına vâki' kadılara hüküm ki,

Hâlâ ber-vech-i arpalık Dukakin sancağına Mutasarrıf Kurt Mehmed Paşazâde Abdullah dâme ikbâlûhunun ahâlî ve fukarâya itâle-i dest-i ta'addî ve bi-gayr-ı hak fukarâya tecrîm tasaddî eylemiştir deyü hakkında mukaddemâ seninle olduğuna binâen sâdır olan emr-i şerîfim ile mübâşir ta'yîn olunan ... dâmet sadr-ı a'zâm Ali zîde kadruhû ol-tarafa varub keyfiyet-i istifsâr ve isticâr eyledikten hakkında olan aşikâ(r) gayri vâki' ve hüsn-ü sülûk ve etvâr-ı bî-zâhir olduğu bâ-kuve ma'â ilgâsı ile kadısı el-Hâc Mahmud ve havâssı Prizren nâ'ibi Ebubekir ve Beg nâ'ib-i Mustafa ve Zadizime? ma'â Leş nâ'ib-i Hüseyin ve İbik Kal'a'sı dizdarı İbrahim ile mübâşir mûmâ-ileyhin başka başka der-âliyye'me 'ârzları vürûdu

akıbetinin tekrâr bunların dahi hilâfına müş'âr İbik kadısı ve İbik nâ'ib-i Mehmed başka başka 'ârz ve İbik kazâsına sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve eimme ve hutebâ ve zu'amâ ve erbâb-ı tımâr ve İbik Kal'a'sının agavat ve neferatı iki kıt'â-i muhızır irsâl itmeleriyle tarafına tahrîratı birin birine muhalif ve mugâyir olmakdan nâşî husûsi mezbûrda kemâl-i iştibâh vâki' olub ve keyfiyetin sadık ve kizbe-i beyân ve matlûb olmağla maddenin gine ve hakîkatle tahsîl-i vukûf ve ittîlâ'-ı içün mahsûsen iş bu emr-i şerîfim müceddeden (boş) mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bu def'a ta'yîn olunan mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle tarafına himaye ve gayretine ârî ve işi 'ârıza ba'zen ve hilâfından beri olmak vechiyle ve cümleliz bi'l-ittifâk sırren ve 'alenen istikfâh ve istiksâ idüb sıhhat-ı ma'lûm itdigden sonra kizb ve hilâfî zuhûr itmeyecek vech üzere alâ me'mûlu'l vâki' keyfiyeti cümlemiz 'ârz u i'lâm eyleyesiz. Lâkin maâzallâhu te'âlâ hilâf-ı irtikâb ile tahrîr itmenizde şaye-i kizb ve hilâf-ı zuhûr idecek olur ise Cerie kazâdan isimleriniz hilâf ve eser-i akib ile mu'afir ve muasib olacağınız ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin sen dahi muhkem hakkından gelineceğini mukarrer ve muhakkak bilüb ana göre hareket ve vakâ'nın hilâfına tahrîrden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/397 Hüküm-1411

Silistre kazâsı nâ'ibine ve Silistre mütesellimi el-Hâc Mehmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki nâ'ibi mûmâ-ileyhsin Ömer zîde ilmuhsun südde-i sa'âdetime mektûb gönderub medine-i Silistre ve arasunun Eflâk voyvodası tarafından Vladika kenîse-yi demekle ma'rûf kenîsenin der-divar ve sakfî bâdire ve ref' â'zâmü'l ebnâ ta'mîr ve derûnuna birkaç oda dahi ihdâs ve termîm olduğı mukaddemâ i'lâm olundukda husûs-ı mezbûrun gine ve hakîkatı ma'lûm olmak içün kenîse-yi mezkûrun bi'n-nefs üzerine varılub kemâl-i tahrîr ve dikkat birle mu'ayyenet ve müşâhit ve vukû'â üzere keşf ve hüccet-i şer'îyye olunub der-sa'âdetime i'lâm olunmak bâbında sana ve mütesellim mûmâ-ileyhe hitaben sâdır olan emr-i şerîfimle ta'yîn olunan mübâşir yediyle vusûl ve Silistre mahkemesinde sicilli mahfûz ba'de'l-kayd mûcibince sen ve mütesellim mûmâ-ileyh ve cümle a'yân ve eşraf ile kenîse-yi mezkûrun üzerine varılub her tarafına nazar-ı müceddeden binâ olunan taş divarları ve gerek tahta

havlileri ve odalar ve tahta mîr pûşîdeleri müşâha olunub tahtaların ardları ve taş duvarların tulinin zirâ‘-i ve zemînin zirâ‘larının ard-ı aynı ile sıhhatı ve hakîkatî üzere keşf ve tahrîr ve hüccet-i şer‘îyye olunub mübâşir merkûm ile irsâl birle vâki‘ hayli ‘ârz ve sen ki mütesellim mûmâ-ileyhsin siz dahi tahrîr ve i‘lâm eylediginiz ecilden husûs-ı mezbûr a‘lemü‘l-‘ulemâ‘i‘l-mütebahhirîn efdalü‘l-fudalâ‘i‘l-müteverri‘în bi‘l-fî‘il şeyh‘ül-İslam ve müftiyyü‘l-enâm olan mevlânâ esseyyid Mustafa edâmüllâhü te‘âlâ fezâ‘ilden istifât olundukda bir belde keferesin evvel beldede vâki kenîse-yi kâdimleri içün müceddeden bir kaç oda zillî? nâmına müceddeden bir mikdâr binâ dahi ihdâs ve kinisenin taşrasından kinisede mütehâsıl müceddeden taş duvarlar ve tahta havlu binâ ve ihdâs eyleseler. Hâkim vech-i muharrer üzere ihdâs olunan ebniye-yi hedm kâdir olur deyü müşârün-ileyh fetvâ-yı şerîfe vermeleriyle siz ki mûmâ-ileyhimsiz iş bu emr-i şerîfim vusûlünde verilen fetvâ-yı şerîfim mûcibince kenîse-yi merkûmenin içinde taşrasında müceddeden binâ ve ihdâs olunan ebniye-yi eseri binâdan bir nesne kalmamak vechiyle bilâ tevakkuf-u hedm itdirub mikdâr-ı zerre hilâfından gâyetü‘l-gâye hazer ve mûcânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdir olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/398 Hüküm-1412

Bağcı ustasına hüküm ki,

Der-sa‘âdetime avdet idecek Nemçe elçisinin ahmâl ve eskalini tahmîl içün mâliye tarafından sâdir olan emr-i şerîfim Silivri ve Çorum ve Ereğli kazâlarından ihrâc-ı fermânım olan gayrilerin tamâmen ve kemâlen emr-i şerîfimin tasrîh olunduğı vech üzere iş bu mâh-ı sâferü‘l-hayrın yedinci pazar-ertesî Davud Paşa sahrâsı’nda mevcûd bulunması mühim ve muktezî olub ve yevm-i mezbûrda elçi-i mûmâ-ileyhin sahrâ-yı mezkûreden hareketi muhakkak olmağla kazâ bi-kazâ ta‘yîn olunan mübâşirlerden başka sen ki usta-i mûmâ-ileyhsin sen dahi zikr olunan kazâların arabaları ihracına bi‘l-lütfihi te‘âlâ yevm-i mezbûrda Davud Paşa sahrâsı’nda mevcûd itdirmege müstâkillen me‘mûr ve ta‘yîn olunmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde bir an ve bir dakik ârâm eylemeyub bi’n-nefs kalkub zikr olunan kazâların birine kendin varub ve ma‘adâsına tarafından birer bostanı ustalarını gönderub bir taraftan sen ve bir cânibden anlar her bir kazâdan ihrâc-ı

fermânım olan arabaları mübâşirleri mâ'rifetleriyle alâ-eyyi-hâl elbette ve elbette tamâmen ve kâmilten vardıgınız sa'at ihrâc ve bir an ve bir dem tevakkuf itmeksizin kemâl-i sür'ât ve şitâb ile tâcil 'ale't-tâcil bi-mennihî te'âlâ yevm-i mezbûrda sahrâ-yı mezkûrda mevcûd itdirmek mezîd-i sa'y ve ikdâm ve kemâl-i dikkat ve ihtimâm eylesin. Bu husûsu umûr-ı sâ'ireye kıyâs olunmayub gâyet mühimm ve müstâcelen olmağla. Şöyle ki maâzallâhu te'âlâ me'mûr olunduğı birinin ednâ-i kusûr-u zuhûr idecek olur ise sonra tehli-i kîrbân selâmet-i mensur değildir. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfindan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/398 Hüküm-1413

Bir sûreti,

Karışdıran ustasına Bergos ve Baba-yı Atik ve Hayrabolu ve havâlîsi Mahmud Paşa ve Pınarhisar.

Sayfa/398 Hüküm-1414

Bir sûreti,

Tekfurdağına yeniçeri zâbîtanı ve Siroz muhafazası Tekfurdağı arabaları için.

Sayfa/398 Hüküm-1415

Bir sûreti,

Çatalca ustasına ve Çatalca ol-havâlîleri vech iden.

Sayfa/398 Hüküm-1416

Üsküdar'dan Diyarbekir'e varınca yol üzerinde vâki' olan vüzerâ-yı kirâm ve mîr-i mîrân-ı fihâm ve kuzât ve sâ'ir zâbîtan ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâcegân-ı Divân-ı Hümâyûnumdan olub hâlâ Belgrad defterdârı olan Kıdvetü'l emâcid ve'l-a'yân Süleyman zîde mecdûhüye muktezâ-yı me'mûriyeti üzerine savb-ı husûsda tahrîrin tarna-i? 'azîmet ve hareket eyleyub ümenâ ve müsâra'at cânib-i me'mûr ve vusûlü mühimm ve muktezî olmağla, iş bu emr-i şerîfim ile mûmâ-ileyh herkangınızın taht-ı hükûmete ve kazâsına vâsıl olur ise

mahfûz mahallere kondurub ve gider oldukda mehûf ve hatarnâk olan mahallerde yanına kâdir kifâye adamlar ta'yîn ile irsâl ve mu'âcel ümenâ ve sâlimen birbirinizi îsâl idüb 'avk u te'hîr-i mûcib olur iden kusûr ve rehâvetden be-gâyet hazer ve mûcânebet olunmak bâbında.

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/398 Hüküm-1417

Riyâle-i hümayûn kapudânı Küçük Ahmed Kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Tersâne-i 'Âmireme emîn olan el-Hâc Mehmed zîde mecdühû südde-i sa'âdetime 'arz-ı hâl gönderub Tersâne-i 'Âmirem için Eğriboz cânibinden gelecek beş bin kantar reçine ve katranın bu tarafa gelmesiyçün sefineye muhtaç olur ol-tarafda sefine bulmaduğuna Eğriboz muhafızı vezîrim Mehmed Paşa edâmu'llâhü te'âlâ iclâlehû mektûbuyla i'lâm itmekle ol-bâbda istid'â-yı 'inâyet ve Donanma-yı Hümayûnum sefayînin malzemesinden Eğriboz cânibinden Tersâne-i 'Âmireme nakl-i fermânım olan beş bin kantar reçine katranın gelmesiyçün sefineye muhtaç ve ol-havâlilerde sefayîni bulunduğundan Bahr-i Sefîd muhafızına me'mûr olan kalyonların hîn-i avdetlerinde münâsib olanlar ta'yîn olunmak için emîn mûmâ-ileyh iltimâsı ve sâdır olan fermân-ı 'âlî mûcibince sen ki Riyâle-i Hümayûnum kalyon kapudân-ı mûmâ-ileyhsin ma'îyyetine me'mûr üç kıt'â karavela kalyonları korsan için bundan akdem Bahr-i Sefîd muhafazasına me'mûr ve ta'yîn olanlarda inşâallâhu te'âlâ rûz-ı kasım duhûl itmekden berâyı mukaddem ma'îyyetinde olan üç kıt'â karavela hemân her kangısı münâsib ise mâ'rifetinle iki kıt'â'sı ta'yîn ve mahall-i mezbûreye varub zikr olunan eşyâ-yı tahmil ve Âsitâne-i sa'âdetime nakl ve tesyîr eylemeleri için sana hitaben emr-i şerîfim sudûr-i bâbında düstûr-u mûkerrem müşîr-i mu'îm nizâmü'l âlem hâlâ derya kapudânı vezîrim Mustafa Paşa edâmu'llâhü te'âlâ iclâlehû dahi i'lâm itmegün i'lâmı mûcibince amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/399 Hüküm-1418

Hâlâ derya kapudânı olan Vezîr Mustafa Paşa'ya ve Mensuhan ve Sağla? ve Kocaeli ve Biga ve Gelibolu sancâkları alaybeylerine hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin südde-i sa'âdetime mektûb götürüb eyâlet-i Cezayir'den zikr olunan elviyenin 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârı bin yüz elli üç senesinden nevrûz-i firûzünde bu taraftan hareket ve mu'âccelen Özi ve Kılburun taraflarına varub hıdemât-ı hümâyûnumda bulunmaları fermânım olunmuştur. Nevrûz-ı firûzde hulûl iden otuz günden mütecâviz olub rûz-ı hızır dahi karîb-i ve zu'amâ ve erbâb-ı tımârın nısf-ı mertebesi gelmeyüb bundan böyle bir aya dek gelmeyecekleri zahîr olmağla budan akdem me'mûriyetinden 'afvların mukâbil cânib-i mîrîyeye viregeldikleri iki kat cebelu bedelleri kendülerden tahsîl ve me'mûriyetinden 'afv olunmaları bâbında 'ârz ve Mensuhan aklâmından zikr olunan sancakların 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârı iş bu sene-i mübârekede Özi Kal'a'sı ta'mîrine me'mûr kılınub lâkin mezbûrların vakt u zamânıyla savb-ı me'mûrların erişmeyecekleri mukarrer olmağla senesi sâbıkada oluna-geldiği üzere bu sene-i mübârekede dahi ikişer kat cebelu bedeliyesi vermeleri şartıyla kal'a-i mezbûreye gitmekten 'afv olunmaları münâsib olmağla ber-vech-i meşrûh ikişer kat cebelu bedelileri me'mûriyetinden 'afv olunmaları için fermân-ı 'âlî sudûr itmegin sâdır olan fermân-ı 'âlî üzere zikr olunan sancakların zu'amâ ve erbâb-ı tımâr-ı sâbıkâ üzere kırk dört bin yüz altmış altı buçuk guruşa cebelu bedelileri siz ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsiz mâ'rifetiniz ile cem' ve tahsîl ve nakidden hazîne-i âmireme teslîm olunmak şartıyla bu mukabelede cümlesi kal'a-i mezbûreye me'mûriyetinden 'afv olunmaları için Divân-ı Hümâyûnum tarafından emr-i şerîfimle tahrîri bâbında bi'l-fi'il baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû dahi i'lâm itmegin. Mûmâ-ileyhim i'lâmı mûcibince amel ve hareket ve meblağ-ı mezkûrun bir an akdem tahsîl ve teslîm hazîne-i âmireme itdirilub mikdâr-ı zerre 'avk u te'hirden gâyetü'l-gâye ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/399 Hüküm-1419

Çekmece-i Sefîd ve Çekmece-i Kebîr ve Silivri ve Ereğli ve Çorlu ve Tekfurdağı nâ'iblerine ve Divân-ı Hümâyûnum çavuşlarından Çekmece-i Sağır mübâşiri Mihter Mustafa Çavuş ve Çekmece-i Kebîr mübâşiri Köse Mehmed Çavuş ve Silivri mübâşiri Hacı Ahmed Çavuş ve Ereğli mübâşiri Hacı Mehmed Çavuş ve Tekfurdağı mübâşiri Hacı Hüseyin Çavuş ve Çorlu mübâşiri Deli Mehmed Çavuş ve mahall-i mezkûrede vâki' zâbıtına hüküm ki,

Der-‘âlîyye’mden avdet idecek Nemçe elçisinin ahmâl ve eskalini şugl ve tahmîl için bundan mukaddemce mâliye tarafından sâdır olan ahkâm-ı şerîfim müciblerince zikr olunan kazâlardan ihrâc-ı fermânım olan arabalar siz ki mübâşir ta‘yîn olunan mûmâ-ileyhimsiz mübâşeretiniz ile mu‘âccelen ihrâc ve iş bu mâh-ı sâferü’l-ahîrin yedinci pazar-ertesi günü Davud Paşa sahrâsı’nda mevcûd itdirmek üzere tenbîh-i ekîd ve emr-i şerîfimle ol-taraflara gönderilmişdiniz. Elçi-i mûmâ-ileyh şehri mezbûrun on birinci cuma’ günü Davud Paşa sahrâsı’ndan hareket etmek üzere olub ve mahall-i mezbûreden ‘azîmet ve hareket arabaların vûfûd ve vürûduna muvâfık olmağla ihtimâmın ve isti‘câlen ve ifrâmen iş bu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bu bâbda kat‘â meks ve ârâm ve bir dürlü imrâr-ı vakt u eyyâm eylemeyüb hab u rahat-ı terk ve cümleliz ve bi’l-ittifâka hareket iderek mâliye tarafından sâdır olan ahkâm-ı şerîfim ve verilen sûretler müciblerince ihracına me’mûr olduğunuz arabaların tamamen bir def‘a mukaddem kazâlardan ihrâc ve ne-tarafla olur ise serî‘an ve ‘aceleten Davud Paşa sahrâsı’na erişdirmeye bezl-i mezîd-i himmet ve ‘azîmet eyleyesiz. Mukaddem olan tenbîh u te‘kîde göre şimdiye dek arabaların cümlesini Davud Paşa sahrâsı’na gelüb hâzır ve mevcûd olmak lâzım iken nüfuz-ı reâya vürûd itmaması sizin âdem-i takayyüd ve ihtimâmınızdan nâşî olub ve tekrâr isti‘caline vaktin müsa‘at ve tahmîl olmamağla. Şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ vakt-i merkûmeden mukaddem matlûb olan arabalara erişmeyub elçinin yevm-î mezbûrede Davud Paşa’dan âdem-i hareketine mücib olur hâlde zuhûr itmek lâzım gelur ise sizler için halâs ve ticaret-i kâbil olmayub siz ki nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz hükûmetin ‘azl ve siz ki mübâşir ta‘yîn olunan mûmâ-ileyhimsiz. Sizin dahi etmeklerinize ref‘ ile iktifâ olunmayub böyle emr-i mühimm ve müsta‘celede tekâsül eylediğiniz için sizin ve sâ’ir zâbıtânın eser-i cezâ ile haklarınızdan gelinecek yakînen mecrûh ve mağlûmunuz olub ithâm-kâr-ı mülâhaza

ile ana göre hareket ve mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetinden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/399 Hüküm-1420

Bir sûreti,

Çatalca ve Bergos ve Baba-yı Atik ve Hayrabolu ve Pınarhisar ve havâss-ı Mahmud Paşa nâ'iblerine ve Divân-ı Hümâyûnum çavuşlarından Çatalcalı mübâşiri Mustafa ve Bergos mübâşiri Mustafa Çavuş ve Baba-yı Atik mübâşiri Mustafa Çavuş ve Hayrabolu mübâşiri Sivas'lı Ahmed Çavuş ve Pınarhisar'lı mübâşiri Eyüplü Mustafa Çavuş ve havâss-ı Mahmud Paşa mübâşiri Salih Çavuş ve mahall-i mezkûrede vâki' zâbitân zîde kadruhûma.

Sayfa/400 Hüküm-1421

İstanbul kadısına hüküm ki,

Bundan akdem vukû' bulan seferler neferi ile ehl-i İslam ve Moskovlu illerine giriftâr olan üserâ-yı cânibinin bilâ bahâ ve mübâdele ve maddesi iş bu mefkad olan sâlim ve selâhda ba'de'l hareket karârdâde olub keyfiyeti 'ahîd-nâme ve tasdîk-nâmelerde tevcîhiyle şart ve ta'yîn kılındığı mukaddemâ şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i 'âlî-şânımdan mârrü'z-zikr-u beyân olunduğuna binâen mahmiye-yi İstanbul ve tevâbi'-inin ve sâ'ir memâlik-i mahrûseme ehli-i İslam yedlerinde bulunan Moskov esirleri ber-mûcib şûrût-ı tahliyesi ve kayıtları nâmına takrîr olunan yüzer guruş cânib-i mîrîden ashâbına bi't-tamam teslîm ve ceste ceste mahallerine ırsâl ve tesyîr olundukça ol-cânibin olan üserâ-yı ehl-i İslam dahi kayd-ı esirden istihdâsı birle nevbunu ve kârin üzere memâlik-i İslâmiyye'ye vürûd ve vukûfları tevcîhiyle idügi cümlelerin ma'lûmu olub ve bâ-husûsu bu hâlde hizmet-i dâime-yi fi'l-hâsıl devlet-i 'âlîyye'min ihtibâr ve iktizam eylemesi mücerred ehl-i İslam'ın bend-i esirden halâsları irâdesine mübtenî bir kâr deyn-i medâr olmak hasbiyle kasabalar veyahud yedi cihetde bulunan Moskov esirlerinin dahi etrafdan yakını kalan üserâ-yı ehl-i İslâm'ın halâs ve rehâlarına müstezimm idügi zâhir olmağla. İmdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mahmiye-yi İstanbul'da sâkin Rum ve Ermeni ve Yahudi tâ'ifelerinin keşiş ve rahban ve haham ve cemâ'at başılarını ve

sâ'ir söz sâhiblerini getürürdük tavâif-i merkûmunun yedlerinde bulunan zukûr ve ibâş Moskov esirleri ise ne mikdâr ise bir neferi mahfî ve mektûm olmamak şartıyla tarihi emr-i şerîfimden birkaç günden cümlesi ashâbın isimleri ve esirlerin heybet ve eşkâlleriyle defter ve defterin kapuya gönderub hemân ber-vech-i gün tarafında sâhibleri esirlerini saray-ı sadr-ı â'zâmiyeye gönderub ber-vech-i muharrer mukaddemâ her bir neferine takdir olunan yüzer guruşa bahâları taraf-ı mîrîden bilâ noksan akçene virmemek üzere Muhzır Ağaya teslim edilen her biri kendü tâ'ifelerine gereği gibi tenbîh ve tefehhüm ve muhâlefet ve ibâ ve ketm ve ihfâ da'îyesinde olanlar sırren ve 'alenen teftîş ve tefahhus ile zahîre çıkarıldıkda ol-vakt esirleri bilâ bahâ ücretle teslim ellerinden alduğundan gayri itâ'at-i emr-i 'âlî eyledikleri içün ashâbınız muhkem haklarından gelinecegi ifâde ve ta'lîm itmelerini mezkûrdan ve bir hoşça tebeyyün eyledikten sonra eğer andan dahi hîn-i tahrîrde ve gerek paşa kapusuna sevk ve tesyîrde iden iğmâz ve tekâsülleri zuhuru ve cemâ'atleri ahâlisinden bir neferini himâye ve ketm eyledikleri haber olunur ise bilâ emân giriftâr ikâb-ı â'zâm olacaklarını kendülere dahi telkin iderek 'ahîd-nâme-i hümâyûnum şürûtun alâ-eyyi-hâl icrâ ve ifkalarına akdâm ve bu hutabe-i ehemmin 'aceleten ve müsâra'aten fermânım olunmağ vechiyle itmâm ve onata ihtimâm-ı tâmm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/400 Hüküm-1422

Bir sûreti,

Galata mollasına vech-î meşrûh üzere.

Sayfa/400 Hüküm-1423

Bir sûreti,

Üsküdar kazâsı nâ'ibine vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/400 Hüküm-1424

Bir sûreti,

Hisar kazâsı nâ'ibine vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/400 Hüküm-1425

Eflak voyvodası İskerlet zâde Konstantin voyvodasına hüküm ki,

İşbu sâl-ı meymenet-i iştîmâlere Mankalya ve kurbu civârda olan kazâlarda merzûât-ı bi-‘inâyet eylemek ‘ı-ekber sinîn-i mâziyyeden ez-yed ve evfer olub ve öteden beru hidmet vakitlerinde Eflak reâyası kesreti üzere salifü’z-zıkr kazâlara varub mahsûllerini biçmege makar ve mülûk olduklarından bu hâlde vakt u zamânıyla zehâyirin Âsitâne-i sa‘âdetim vürûduna bâ‘isi bir ‘illet iken ber-vech-i seneden beru vukû‘ bulan seferleri neferlerin ile sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin Eflak reâyası mahall-i mezkûreye varmadıklarından merzûât vakt u zamânıyla biçilemeyüb vakt-i şitâya olmakla Rençberan tâ‘ifesi mübtelâ-yı usret ve itâya mahsûlât dahi ‘ârz u zayî‘ ve fena olub bu husûsu zehâyirin killet üzere nâkiline bedî olmağla sâbıkı misillû bu sene-i mübâreke de dahi Eflak reâyası mahall-i mezkûreye varub vakt-i hasadda ücretleriyle ‘ibâd-ullahın merzûâtını biçüb tarafından mürûrlarına muhâlefet olmamak için emr-i şerîfim sudûrunu Mankalya kazâsı ahâlîleri mürûr u tüccâran fukarâsı meclis-i şer‘de iltimâs eyledikleri kazâ-i mezkûr nâ‘ibi mevlânâ Ahmed zîde ilmuhûya i‘lâm ve inhâ’ ve fi-nefs’i bilâ emr-i husûs-ı mezbûr Eflak reâyasının kesb ve hakîkilerine ve vaktiyle Âsitâne-i sa‘âdetime kesret üzere zehâyirin vürûd ve nakline bâ‘is bir mani olmamağın, iltimâsı üzere Eflak reâyasının orakçılığa melûf olanları sâbıkı üzere ihrâc ve irsâline kemâl-i vakt u ihtimâm eylemek üzere mahsus iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-minvâl-i meşrûh senin sâbıkı olageldiğü orakçılık melûf olan Eflak reâyalarını bu sene-i mübâreke de mahsûsen cedîd olanından makdem kesret üzere yerlerinden ihrâc ve zıkr olunan mahallere sevk ve irsâl eyleyub emr-i şerîfim mugâyir-i harekete ruhsât ve cevâz göstermemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i S. sene 1154

Sayfa/401 Hüküm-1426

Sivas vâlîsine ve Sivas eyâletinde vâki‘ kadılara hüküm ki,

Birkaç seneden beru vâki‘ olan Rum ili sefirleri takrîbi ile o taraflarda olan at ve bârgîr ve sığır ve deve ve katır ve’l-hâsıl çârpâ makûlesinin ekser-î tımârı i‘mâlden nâşî ‘ârz-ı zâyî‘ ve telef olub vilâyet-i Rum ili ve makar-ı hilâfet-i ‘âlîyyem

olan mahmiye-yi Konstantin'e ve etrâfı ve havâlîsi mâ-yahtacü ileyh oldukları çârpâ terakkin Anadolu câniblerine muhtaç iken bu halâlde cânibi mezbûrede dahi ba'zı cânbâz makûleleri peydâ olub Tosya ve Ankara ve Kangırı ve Sivas ve Niksar semtlerde ve'l-hâsıl Anadolu'da davar bulunan mahallerden buldukları bahâdır atları ve tüvânâ bârgîr ve deve ve katır ve sâ'ir çârpâ makûlelerine iştirâ ve ziyâde bahâya bey' da'îyesiyle Erzurum ve Kars ve Van ve Bâyezîd ve Diyarbekir taraflarına ve ol-havâlîlere götürüb bey' ile kesb u kâr ve intifâ'-i ısbat eylediklerini gören ba'zı tüccar ve gürûhu ve belki esnâf-ı makûlesinden dahi niceleri melûf oldukları ticaret ve zanaatlarını terk ve cânbâzlık mesleğini sülûk idüb buldukları davarları iştirâ ve bey' fikriyle mahall-i mezkûreye nakl-i zeametinde oldukları yakînen haber verilüb bu hâlden vilâyet-i Rum ilinde ve bi'l-husûs Âsitâne-i sa'âdetimde davarın killet ve nedretine bâdî bir emr-i reddi olmakdan nâşî men' külli men' ve def'-i lâzım gelmekle Erzurum ve Kars ve Diyarbekir ve Van vâlîlerine ve sâ'ir ol-havâlîlerde olan vülâd ve hükkâmın mecmu'â hitaben bu def'a ısdâr ve irsâl olunan evâmîr-i şerîfimin mazmûnlarında herkes makarın hükûmetlerinde olan geçitlerde ve memelerleri muhkem sedd u bend idüb her kim o semtlere bey' fikriyle davar götürür ise ellerinde bulunan davarlarını mîr için zâbt u girift ve kendülerini ahz u habs ve isim ve resimleri keyfiyetlerini bu cânibe i'lâm eylemeleri husûsu tenbîh-i ekîd ve tehdîd-i şedîd olunmağın, ol-emirde keyfiyetin cümleye âgâh için mahsûsen Sivas taraflarına dahi iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi husûs-ı mezbûrun fîma-ba'd men' külli ile def' u ref' mültezem ve matlûb olduğu siz ki vezîr-i müşâr ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda havze-i hükûmetinizde vâkî' bilâd u emsârda olanlara bu hâlini i'lân ve ba'de'l-yevm mütenebbih olmayub o güne davar nakl da'îyesinde olanlar vardıklarında geçitlerde ve memelerlerde bilâ tereddüd ahz ve mâlları mîrîyeden zâbt olunacağından başka kendüleri dahi tevcîhle giriftâr cenkal-i mihnet ve ne gün mübtelâ-yı mûfik-i meşakkat olacaklarını herkese ifhâm eyledikten sonra siz dahi havze-i hükûmetinize dâima meclisinden hâli olmayub bundan sonra dahi mugâyir-i emr-i 'âlî harekete cesâret idenleri ahz u habs ve keyfiyetlerini 'ale'l-vukû' i'lâm ve bu emr-i ehemmin 'ale'd-devâm icrâsına ikdâm-ı tâm eyleyub ba'de'l izin zinhâr ve zinhâr bir ferde ruhsât ve cevâz göstermekden ve iğmâz ve te'âmi misillû ednâ-i hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Sayfa/401 Hüküm-1427

Bir sûreti,

Erzurum vâlîsine ve mollasına ve yeniçeri zâbıtı ve sâ'ir eyâlet-i dâhilinde olan kuzât ve zâbıtına keyfiyeti ihbâr ve havze-i hükûmetlerinde olan yeniçeriler muhafazadan girenlerin davarlarını mîr için zâbt ve kendülerini habs ve keyfiyeti i'lâm etmeleri için.

Sayfa/401 Hüküm-1428

Bir sûreti,

Bâyezîd sancağı mutasarrıfına.

Sayfa/401 Hüküm-1429

Bir sûreti,

Kars vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/401 Hüküm-1430

Bir sûreti,

Anadolu'nun sol kol ve yemîn ve yesârıyla Diyarbekir'e varınca.

Sayfa/401 Hüküm-1431

Bir sûreti,

Anadolu'nun orta koluna.

Sayfa/401 Hüküm-1432

Turnacıbaşı Seyyid Ahmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Bundan akdem Şâm-ı şerîf muhafazasına me'mûr olub lâkin vakt-i şitâ müsadeife ile neferâtı su'ûbetiyle zâhir olmakdan nâşî hevâları i'tidâline değin medine-i Antakya'da meks etdirilen Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarından seksen üçüncü cemâ'atin ortası bi-hasbe'l iktizâ Erzurum muhafazasına me'mûr olub bayrağı ve kazgânı ve 'umûmen neferâtıyla Antakya'dan ihrâc ve muhafaza-i mezbûre nakl ve muhafazasında kıyâm itdirilmek fermânım olmağın (boş) zîde

kadruhû ile irsâl inşâallâhu te‘âlâ vusûlünde sen ki turnacıbaşığı mûmâ-ileyhsin vech-i meşrûh üzere seksen üçüncü cemâ‘atin ortasını bayrağı ve kazgânı ve ‘umûmen neferâtıyla ihrâc ve Erzurum muhafazasına serî‘an bir gün akdem îsâle mecd u ihtimâm eyleyub ‘avk u te’hîrden tevakkî ve mücânebet eylesin deyü hâlâ Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/401 Hüküm-1433

Bir sûreti,

Belgrad muhafazasında olan yetmiş dokuzuncu cemâ‘atin ortası Van Kal‘a’sına nakl için ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/401 Hüküm-1434

Anadolu eyâletinde vâki‘ elviye alaybeylerine hüküm ki,

Bu hilâlde Kars ve Van Kal‘a’larının ta‘mîr ve termîmleriyle istihkâmları lâzım gelüb ve bu güne umûr i‘zâm öteden beru eyâlet ‘askeri me’mûr olmağa gelmekden nâşî siz ki mûmâ-ileyhimsiz neferâtınıza haber gönderub cümleünüzün neferâtlarınız hâzır ve âmâde bulunub bundan sonra me’mûriyetinizi müş‘âr emr-i şerîfim vârid olduğu anda muktezâsıyla hareket-i kıyâm eylemeniz için mukaddemce sevi âgâh için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu üzere her biriniz sancâklarınızın zu‘amâ ve erbâb-ı tımârına haber gönderub sefer-i livâ-yı mezkûru rû‘yet ve hâzır âmâde kılınub bundan sonra me’mûriyetlerin müş‘âr emr-i şerîfim vârid olduğu anda bilâ tevkîf yerinizden cümle neferâtınız ile harekete isti‘dâd hâsıl olacak vechen müheyyâ bulunmağa ihtimâm ve dikkat ve lâkin me’mûriyetinize emirleri vardıkda neferâtımız mevcûd ve levâzım seferiyyemiz tamam olmaları deyü irâd-ı ‘âlîyye ve âher güne tekâsül ve rehâvete zuhûr idecek iden hilâfından gâyetü’l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene 1154

Sayfa/401 Hüküm-1435

Bir sûreti,

Karaman Eyâletinde vâki‘ elviye alaybeylerine vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/401 Hüküm-1436

Bir sûreti,

Sivas Eyâletinde vâki‘ elviye alaybeylerine ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/401 Hüküm-1437

Bir sûreti,

Adana Eyâletinde vâki‘ elviye alaybeylerine ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/402

Elçi mübadelesi merâsim-i hitâm-ı pezîr olduktan sonra olunan verilmek üzere emr-i şerîfimle yazıldı.

Fî Evâsıt-ı Zâ. sene [1]154

Sayfa/402 Hüküm-1438

Paşa sancağının sağ ve sol kol livâ-yı beyleri (boş) ve (boş) zîde mecdühûma ve Üsküp ve Dukakin ve Prizren ve İskenderiye ve Ohri ve Elbasan ve Avlonya ve Delvin ve Vulçitrın ve Alahisâr sancâklarının alaybeyleri zîde kadruhûma hüküm ki,

Devlet-i ‘âlîyye’mden Nemçe Devleti beyninde bundan akdem müte‘akkıd olan Patyan? mahallececin sa‘âde esas olan tahrîr ve hudûd ve temyîz sinor husûsları bir müddet mevkûf-u akde-i te’hîr olmakdan nâşî siz ki mîr-alayı mûmâ-ileyhimsiz emr-i tecdîd hitâm-ı pezîr oluncaya değin sizin Belgrad muhafazasında bulunmanız lâzım gelmekle binâen ‘âlîyye-i kal‘a mezbûr muhafazasına me’mûriyetiniz için mukaddemâ emr-i şerîfim egerce bi’l-iktizâ ısdâr ve irsâl olunmuşıdi. Lâkin el-hâletü hâzihî keyfiyeti tahrîr bi-hamdillahi’l meliki’l ‘aziz dil-hâh devlet-i ‘âlîyyem üzere temşiyet-i pezîr olub şimdilik sizin Belgrad’a varmanızın mûcib bir hâlet kalmamağla tahsîl kuvved ve kesir-u miknet ve rutûbet için evlerinizde ve yerlerinizde ikâmet ve devâm-ı ömr ve devlet-i iddi‘asında müdâvemet eylemek üzere Belgrad’da olan me’mûriyetiniz ‘afv olunmağın, i‘lâmı hâl için mahsûsen iş

bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) irsâl olunmuştur. İmdi keyfiyet ‘afvunuza ma‘lûmunuz olundukda her birbiriniz sancâklarınız ‘askerine bu husûsu i‘lâm ve işa‘ât sancaklarınızda evlerinizde ve yurtlarınızda meks ve ikâmet eyleyub izin nâmıyla bir akçe ve bir habbe virmeyub tahsîl-i kuvved ve kesr-i rutubet-i birle kavvam fer u şevketim iddi‘âsına mevâtıb itmeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şân sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene 1154

Sayfa/402 Hüküm-1439

Bir sûreti,

Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil sancâkları livâ-yı beylerine.

Sayfa/402 Hüküm-1440

Bir sûreti,

İrşova cânibine me’mûr olmalarıyla ‘afvları için vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/402 Hüküm-1441

Rum ili vâlisi olub Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa’ya hüküm ki,

Devlet-i ‘âlîyye’me Nemçelü beyninde kat’î hudûd keyfiyet Allah’ul hayr bir vâkıfı dil-hâh pezîrây-ı temşiyet olub bu melhûzata binâen mukaddemâ Rum ili eyâletinden Belgrad’a me’mûr olan elviye ‘askerinin şimdilik ol-taraflarda lüzûm ve iktizâsı olmaduğundan nâşî tahsîl kuvât ve kesb bütûn için yerlerine ikâmet ve devâm-ı ömr ve devlet iddi‘âsına müdavemet eylemek ve ‘afvları vesîlesiyle kendülerden akçe mutâlebe olmamak üzere Belgrad’da olan me’mûriyetin ‘afvları için livâ-yı beylere hitaben başka emr-i şerîfim şeref-yâfte-i sudûr olmağın, i‘lâm-ı hakikat-i hâl için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. Keyfiyeti ma‘lûmun olundukda şimdiye dek eyâlet ‘askerinden ol-cânibe varmışdır vardığı yerlerine ve hudûdlarına gitmek üzere izin virub ve izin akçesi nâmıyla bir ferde bir akçelerini aldirmayub senden me’mûl olduğı üzere herhâlde rızâ-yı hümâyûnum muvâfık hareket itdirile benden iktidâr eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/402 Hüküm-1442

Bir sûreti,

Niğbolu sancağıyla Vidin muhâfızı olan Vezîr Mustafa Paşa'ya ber-vech-i meşrûh üzere Rum ili eyâleti elviyesinden Tırhala ve Selanik ve Yanya ve Köstendil tam dörd aded sancakların İrşova'ya olan me'mûriyetden 'afvları için.

Sayfa/402 Hüküm-1443

Bahr-i Sefîd'in me'mûr firkata kapudânlarından sancâk kapudân zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin hâlâ süvâr olduğun bir kıt'â firkata ile Hanya havâlîsine muhafaza eylemek üzere bundan akdem me'mûr olunmuşdın. El-hâlet ü hâzihi Kandiye havâlîsine dahi hıfz u hırâset eylemek için me'mûriyetin Düstûr-ı mükerrem ve mu'azzam müşîr-i efhâm ve muharrem nizâmü'l-âlem hâlâ Kandiye muhâfızı olan sâdır esbâk vezîrim Mehmed Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû mektûbuyla iltimâs eyledüğüne ve ol-havâlîde dahi me'mûr olması Düstûr-ı mükerrem müşîr-i efhâm nizâmü'l-âlem bi'l-fi'il derya kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû i'lâm itmegin, müşârün-ileyhin i'lâm-ı mûcibince iki tarafı dahi muhafaza eylemek üzere me'mûr olmaksındır. İmdi iş bu emr-i şerîfimle vusûlünde sen ki kapudân mûmâ-ileyhsin me'mûr olduğun vech üzere gerek Hanya ve gerek Kandiye havâlîlerine gereği gibi hıfz u hırâset ziyâde ihtimâm ve dikkat idüb ihmâl ve tekâsülden ve emr-i şerîfim mugâyir-i hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/403 Hüküm-1444

İptal edilmiş hüküm.

Sayfa/403 Hüküm-1445

Halep ve Rakka vâlîlerine hüküm ki,

Hama ve Humus ve Maarre mukâta'aları hudûdlarına mevâlî Urbân-ı tecâvüz itmemek üzere uhûd u şürût mutazammin baş muhasebeye kayd olunan hüccet-i

şer‘îye mûcibince bundan akdem sâdır olan emr-i ‘âlî-şânın mazmûn âhd-ı karyeden infâz ve icrâ olunurken Urbân-ı mezkûrun şürût-ı mezkûreye âdem-i reâyât ile Selimiye nâm mahalle nüzul ve cânib-i garbiyesi olan salifü’z-zikr Hama ve Humus ve Maarre kazâlarına tecâvüz ve duhûl ile reâyâ fukarâsının mevrû‘âtlarına devâbb ve mevâd şâkilerine yiyirub fukarâyâ gadr u hayf olduğundan gayri mâl-ı mukâta‘aya dahi kesr ve noksân tertîb-i bâ‘is olmağla fîma-ba’d şürût-ı mezkûreye riâyet ve Selimiye’nin cânibi garbiyesi olan mahall-i mezkûreye ubûr ve tecâvüz olunmamak üzere urbân-ı muhkem-i tenbîh u te’kîd-i hâvî emr-i şerîfim sudûruna ber-vech-i malikâne Hama ve Humus ve Maarretünnuman mukâta‘alarına mutasarrıf olan sâbika Maarre vâlîsi Vezîr Süleyman Paşa ile Hama çerici başbuğı olan Esad Paşa ‘ârz-ı hâllerile istid‘â ve Divân-ı Hümâyûnumda mahfûz kuyûd-u ahkâma mürâca‘at olundukda Hama ve Humus ve Maarretünnuman kurâlarından Deyrûlahmer ve Selimiye sancâkları beyi Hamidü’l Abbas’a verilmesi lâzım gelen Cevlân ve Rakka zâbıtları yediyle verildikde min-bâ’d reâyadan bir nesne taleb olunmamak üzere hüsn-ü nizâm ifrağ ve mîr-i merkûm sancağı olan Selimiye toprağına sâkin olub hâric-i toprağı bir hatve tecâvüz eylememek üzere taahhüdüne hâvî verilen hüccet-i şer‘îye sâbika Recep Paşa tarafından der-‘âlîyye’me irsâl ve baş muhasebeye ba‘de’l-kayd-ı taahhüd-ü şürûtuna riâyet eylemesiçün Halep vâlîsine hitaben bin yüz otuz sekiz tarihinde emr-i şerîfim verilerek mukayyed olub ve bu def‘a mevâlî beyliğı cümlelerin muhtarı olan Genç Mehmed dâme izzühûye tevcîh ve ihsânım oldukda siz ki müşârün-ileyhsiz etrâf ve tevâbi‘-i Halep ve Hama ve Humus ve Şam câniblerine ve husûsu aşâir-i Rişvan ve ebnâ-yi sebil ve mesalik ve maâbir ve kurâ ve mezra‘-i mazârrat eşkiyâ-yı Urbândan sıyânet ve ekber tavâif-i Urbândan zikr olunan mahallere ve emr-i sükkâna zarar ve hasârete vâki‘ olur ise mâlından tazmîn itmek üzerine mîr-mûmâ-ileyhin taahhüd ve iltizâm ve vücûh-ı urbân dahi bu şürût zâmin ve kefil olduklarından sonra bu siyâk üzere verilen hüccet-i şer‘îye der-‘âlîyyem ba‘de’l-vürûd-ı şürût-ı mezkûreye icrâ şartıyla imâret-i mezkûre mîr-mûmâ-ileyh ber-mûcib hüccet-i şer‘îye tevcîhiyle olduğu mûcibince kendülere mukayyed olmağla mukaddemâ rabt olunan şürût üzere Selimiye toprağından ikâmet ve cevâz virmiyesin. Voyvoda yedine aldığı sûretin bilâd-ı mezkûr taahhüd ve iltizâmı olan hıfz u hırâset bilâd u emsâr husûs-ı tevcîh olur ve şakîyyen merkûmeninde kangisi ahâlî ve bilâd u ‘ibâdın nefi‘ evkâf-ı ve ahîridir. Bu cânibinde ma‘lûm olmayub istifsare tevakkuf itmekle siz ki vezîran müşârün-ileyhimsiz ikiniz

‘ale’l-ittifâk keyfiyetin hüsn-ü vikâfa? zîr ü bâlâsı ile bir-hoşça teftîş ve tefahhus ve zarar ve nefî‘ husûslarına bir-hoşça mulahaza ve te’emmülden sonra ba‘de’l-pezîr kaçî zuhûr etmeyecek şakî kangisi ise ‘ale’l-vukû‘ ikiniz dahi der-‘âlîyye’me ‘ârz u i‘lâm eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i S. sene [1]154

Sayfa/403 Hüküm-1446

Sâbıkâ kol kethüdâsı olub Gelibolu da meks u ikâmet üzere olan Hadi zâde Mehmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Gelibolu kazâsı Şehir Gölü nahiyesi miyânında vâki‘ Evreşe kazâsı ahâlîleri Gelibolu’da meclis-i şer‘e varub kazâlara Ekrâd ve Türkmen meskeni olduğundan erâzil ve eşkıyâ mecmu‘âsı olmağla kuttâ‘-i târik ve katl-i nüfûs itmeleriyle mezkûrunun zâbıtlarına kudât-ı kazâlarında habât dahi olmadığından ahvâlleri perişân olduğuna inhâ’ ve sen ki mûmâ-ileyhimsin mâ‘rifetinle teftîş ve tefahhus ve ahz olunmaları için emr-i şerîfim verilmek ricâsına der-devlet-medârıma ‘ârz u i‘lâm olunmağın, iltimâs ve ilticâ ve hâlâ muharrer üzere olduğuna kasaba-i mezbûr sükkânından nakave sahîhü’l-kelimât ihbârlarıyla mütehakkık ve eşkıyâ-yı merkûmun kazâ-i mezbûr ve nahiye-i mezkûre fukarâsına zulm ve ta‘addî ve ahz-ı emvâl ile rencideden hâli olmadıkların hâlâ Gelibolu nâ’ibü’l-şer‘î olan mevlânâ Mustafa zîde ilmuhûnun dahi ilmî muhit olmağla ber-vech-i tahrîr ‘ârz u i‘lâm itdirilmesine ocakda ihrâz rütbe ve kesb-i ta‘yîn eylemiş. Zâbıtân teraddî olunmağla ol-et râfların ahvâlîne tahsîl-i vukûf idüb hakikat-i hâl ıttılâ‘ ile ahz ve ele getirülmeleri senin ‘uhde-i iktidârına ihâle olmağla gerek Evreşe kazâsına tavattun tavâif-i mezbûreye me’vayı ahvas ve ilticâ ile kuttâ‘-i târik ve katl-ı nüfûsa cesâret üzere ‘ibâdullahı ehl-i şerr ve mazârratı zahîr ve aşikâr olanları ve gerek ol-havâlîlerde ber-takrîb ile müdânî ittihâz ve serseri geşt ü güzâr ider mechûl ol-havâle ve ref‘ ile cânibinin yine gelme Arnavut tâ’ifesinden ve Âsitâneden tard u îkad [s.404] olunub vilâyetleri cânibine gîtmek üzere irsâl olunan ve ba‘zı töhmet ve kabahat ile müttehim olub firaren gelüb eşkıyâ-yı merkûm irâdesine muhfız ve ‘alenen bu makûl geşt ü güzâr üzere olanların sırren ve ‘alenen keyfiyet-i ahvâllerine istifsâr iderek hâsıl haber verdikleri ve yaramaz eşkıyâdan olduklarına vâki‘ olduğuna istihcâb bulundukları mahalde ve ahâlî-i kazânın i‘ânetlerini ve mâ‘rifet-i

şer‘le ahz ve ele getirilub ve keyfiyet hâlleri tefahhus ve iktizâsınca der-sa‘âdetime ‘ârz u i‘lâm itdirub ‘ibâd u bilâd üzerlerinden şerr u şekavetleri def‘-ine sa‘y u ihtimâm eyleyub kazâ-i mezbûrede dahi ve arasında eşkıyâ ve yaramaz ve meçhûl’l ahvâl serseri geşt ü güzâr ider birden ve beşden bunların vech-i meşrûh üzere ahvâllerine ittılâ‘ ve ahz olunub lâzımü’l inhâ’ olanlar hakîkati üzere ‘ârz u i‘lâm ve cürümleri nümâyân olmayub bi’l-‘akd bilâ müceb geşt ü güzâr üzere bulunanları ve edenleri etrâfına irsâl ve fima-ba’d ol-havâlilerde bulunmayub ve ber-takrîb ile Âsitâne tarafına mürûr eylemeleri için gereği gibi dikkat ve tahrîr olunarak hıdemât-ı mektûb ve mürüvvet vücûda getürmekle vücûhla müsa‘a mevkut ve bezl-i mücevvid eylemek fermânım olmağın (boş) irsâl olunmuşdur. İnşaallâh te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki hamiyeti şerîfimle reâyasından ... parekende Türkmen tâ’ifesinin ol-havâlilerde vakt-i hayflarca meks eyledikleri mesmû‘ olduğuna binâen kendü hâllerine ‘ârzlarıyla mukayyed olan Türkmen ve Ekrâd ve sükkân vilâyetden Müslim ve Kefereden kimesnelere bu bahâne ile hilâf-ı şer‘î şerîfimin rencîde ve remîde olunmamak ve yaramazın dahi kimesne mu‘ayyen olmayub hudûdumun üzere sana mu‘âvenet ve müzaheret ve sen dahi şer‘î şerîfimin ve emr-i hümayûnum mugâyir-i hareketde bulunmayasın deyü hâlâ Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafına mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/404 Hüküm-1447

Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından otuz üç sekbanların çorbacısı (boş) zîde kadruhûye hüküm ki,

Beher sene rûz-ı hızır hulûlünde ortanın bayrağı ve kazgânı ‘umûmen neferâtı ile varub Istranca ve havâlîsine vâki‘ kûhistanda geşt ü güzâr ve sayyadlık idüb seyd olunan geyik ve sığır pastırmalarından verilmesi mu‘tâd olan mahallere tevzî‘ ve mîrîye ve Ecebolu? Pınarhisar ve Vize ve Saray ve Çorlu ve (boş) ve (boş) ol-etrâflarda zuhûr iden haydud ve bir dirlikde ulûfeleri olmayub mücerred icrâ-yı mel‘anet için kendüleri ‘asâkir-i rütbe-i idhâl ve tebdîl-i eşkâl ile ‘ibâd-ullahı zulm ve ta‘addîye cesâret iden erâzil ve eşkıyanın def‘-i şerr ve mazârratları için orta-i mezkûrenin ta‘yîn ve irsâl olmasına mu‘tâd-ı kadîm olub olageldüğü üzere varub ve

orta-i mezkûrun neferâtıyla hizmeti lâzımede olmanız fermânım olmağın, gerekdir ki vech-i mu'tâd-ı kadîm üzere kadîmi geşt ü güzâr olagelen mahallerde geşt u seyd olunan geyikler lühumundan pastırma eyleyub ve beher sene verilegelen mahallere tevzî' ve zikr olunan kazâlarda ve etrâfdan her ne mahallde haydud misillû eşkiyâ zuhûr ider ise ma'yyetinde olan orta-i mezkûrun zâbitân ve 'umûmen neferâtınla varub bi-eyyi-hâl ahz ve ele götürüb ve bir dirlikde ulûfesi olmayub mücerred icrâ-yı mel'anet için kendüleri 'asâkiri rütbeye idhâl ve tebdîl-i eşkâl ile 'ibâd-ullaha zulm ve ta'addîye cesâret iden şekâvet erbâbının bulundukları mahallde ahvâlleri mâ'rifet-i şer'le tefahhus ve haklarından şer'le lâzım gelen icrâ olunmak için gerek haydud ve gerek sâ'ir şekâvet erbâbından her kim ahz olunur ise bilâ te'hîr kayd u bend ile mahbusen Âsitâne-i sa'âdetime irsâl eyleyub şerr ve mazârratları 'ibâd-ullah üzerlerinden men' ve def' itmegden tekayyüd ve lâkin geşt ü güzâr eyledüğün yerlerde neferâtından bir ferd hilâf-ı şer'î şerîf ve bir kimesneyi rencîde eylememeleri için zâbt u rabtlarına gereği gibi mukayyed olub 'ibâd-ullaha bervecihle zulm ve ta'addîden ve fesâd ve şekâvetden alakası olmayanlara ta'arruzundan ve celb-i mâl olunmakdan be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesesiz deyi Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehü tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olmak için yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/405 Hüküm-1448

Hâssa bostâncıbaşıya ve Âsitâne-i sa'âdetimden Edirne'ye varınca yol üzerinden vâki' Çekmeceler ve Silivri ve Çorlu ve Karışdıran ve Bergos ve Baba-yı Atik ve Hafza kadılarına ve nâ'iblerine ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Te'kid-i emr-i müsâleme için Nemçelü tarafından mukaddemâ dersa'âdetime ba's ve tesyîr olunan büyükelçisi alâ mâ-yenbeğî itmâm-ı levâzım-ı sefâret ve ikmâl-i merâsim-i hidmet risâlet idüb hâlâ me'zûn-ı 'avd ve insırâf olmağla hakikat-i şerâyıt mihmân tevazî icrâ ve istikbâl ve teşyî'inde takdim-i kavâid iğzâz ve ikrâm-ı ibkâ olarak kemâl-i emn ve selâmet ve temâmmiyet itmînân ve refâhiyet birle müntehay-ı hudûd-u İslâmiyye olan dârü'l hayr Belgrad'a îsâl

lâzımü'l ihtimâm saltanat ve mühimme-i 'azame-i unvân-ı devlet eyd müktehemden olmağla, sen ki bostâncıbaşı mûmâ-ileyhsin tarafından makdem ve kâr-güzâr ve icrâ-yı resm-i edâ-yı sâhib-i iktidâr müte'ayyin bostân-ı hasekileriyle mikdâr-ı kifâye bostân neferâtı ta'yîn ve esnâ-yi râhda elçi-i mûmâ-ileyhin ikrâmında mikdâr-ı zerre kusûr ve kıvâyeyi ve uğradıkları kazâlarda bir gün tecâvüz ve ta'addî etmemek ve fukarâ-yı bir-hoşça zâbt u rabt eylemek üzere ta'yîn eyledigin hasekilere muhkem-i tenbîh-i ekîd ve bu vecîhle elçi-i mûmâ-ileyh mahmiye-yi Edirne'ye îsâl ve Edirne bostâncıbaşısına teslim idüb itmâm-ı hidmet ile avdet eylemeleri ve avdetlerinde dahi adamlarıyla seyr ü sülûk idüb bir ferde âzürde ve remîde eylememelerini tefehhüm ve te'kîd eylesin ve siz ki yol üzerinde vâki' kazâların hükkâm ve zâbitân ve a'yân'ı mûmâ-ileyhimsiz elçi-i mûmâ-ileyh her birinizin hudûduna dâhil oldukda iyâbında olduğu minvâl üzere her bir kazâdan tûvânâ at ve gezend esliha ile müstevfi süvâr çıkub re's hudûdunuzda istikbâl ve muntehay-ı hudûdunuza dek teşeyyü' iderek emnen ve sâlimen birbirinize irsâl ve bu siyâk üzere Edirne'ye îsâl eyleyub lâkin birbirinize dâhil hudûduna maâzallâhu te'âlâ bir emr-i nâ-mülaim hudûs idecek olur ise sonra ister ikâb-ı giriftâr olursız. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/405 Hüküm-1449

Bir sûreti,

Edirne Bostâncıbaşısına Filibe'ye îsâl etmek üzere.

Sayfa/405 Hüküm-1450

Bir sûreti,

Filibe mollasına ve Filibe nazır-ı ve koru ağasına ve kethüdâ yerlerine ve yeniçeri zâbitı ve a'yân Sofya'ya îsâl etmek.

Sayfa/405 Hüküm-1451

Bir sûreti,

Sofya mollasına ve mütesellimine ve kethüdâ yeri ve serdârı ve a'yân-ı vilâyete Niş'e irsâl etmek.

Sayfa/405 Hüküm-1452

Bir sûreti,

Niş kaimakamı ve yeniçeri zâbıtı ve 'askerin ve a'yân cısır Muradiye îsâl etmek.

Sayfa/405 Hüküm-1453

Bir sûreti,

Rum ili vâlisı ve Belgrad muhâfızısı olan Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Belgrad îsâl etmek.

Sayfa/405 Hüküm-1454

Bir sûreti dahi,

Kethüdâsına mükemmil kapısı halkı ve mütesellim hümâyûnu takımıyla cısır Muradiye îsâl.

Sayfa/405 Hüküm-1455

Nemçe elçisinin mihmândârî kapucibaşına hüküm ki,

Hâlâ itmâm-ı hidmet-i sefâretiyle me'zûn-ı 'avd ve insırâf olan Nemçe elçisinin mâliye tarafından verilen ahkâm-ı şerîfim muktezâlarınca iktizâ iden araba ve davarları ve levâzımlar için tebdîl ve tahrîri Edirne ve Filibe ve Sofya ve Niş tâm dört mahallde tertîb ve tasviye ve esnâ-yi râhda lâzım gelen zehâyir yevmiye ve hayvanların dahi kazâ bî-kazâ mikdâr ve gemileriyle ta'yîn ve vazîfe olunduğı mâliye-i ihsân-i minnet mefâsıla mezkûr olup ve elçi-i mûmâ-ileyhin levâzım-ı ikrâmına riâyet ve gerek salîfü'z-zikr dört mahallde tebdîl ve tahrîr olunacak araba ve davarların makdemce tedârik ve tehiyyesinde ve gerek kazâ bî-kazâ tasviye olunan zehâyir yevmiye ve hayvanların hâzır ve âmâde bulunmasına ihtimâm u dikkat lâzım geldigine binâen ahâlî taraflarından tekâsül ve kusûr mâ'lezim olan

şeylerin ihzâr ve tedârikte bu ana defter takrîbi ile elçi-i mûmâ-ileyhin bir menzilde meks ve tevakkuf lâzım gelur ise yedine verilen defteri mûcibince bedel-i yevmiyesi zecren-lehüm ol-kazâda tahsîl olunmak fermânım olmağın, bi'l-cümle kazâlar ahâlîlerine başka emr-i şerîfimle tenbîh-i ekîd olunmağın, elçi-i mûmâ-ileyhin esnâ-yi râhda tertîb olunan merkûbat ve levâzımın fermânım olduğı üzerine edâsına ve hükkâm seyr ü sülûkün takdimi merâsim-i mihmân-ı tevâziye-yi bezl-i miknet ve ekîd bu siyâk-ı meşrûh bir menzilde ahâlî tarafından tertîb olunan merkûbat ve levâzımın tedârik ve tehiyyesinde tekâsül ve kusûr-u zuhûruyla elçi-i mûmâ-ileyh meks ve tevakkuf iktizâ ider ise senin yedine verilen defter muktezâsınca bedel-i yevmiyesi ol-kazâlar havâlisinden zecren-lehüm mâ'rifetinle tahsîl ve elçi-i mûmâ-ileyh tarafından def'-i vesîle olub emr-i şerîfimin mazmûn-u münîf-i inkıyâd ve icrâya sarf-ı kudret ve hilâfından hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/406 Hüküm-1456

Hâlâ me'zûn-ı 'avd ve insirâf olan Nemçe elçisi mihmândârî Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından (boş) ve Edirne bostâncıbaşısı (boş) dâme mecdûhüye himâye ve Âsitâne-i sa'âdetimden Belgrad'a varınca vâki' kadınlara ve nâ'iblere ve kal'a'da koru ağasına ve nâzırına ve Sofya mütesellimi ve Niş kaimakamı zîde mecdûhûma ve kethüdâ yerlerine ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Elçi-i mûmâ-ileyhi anlar için Belgrad'a varınca kazâ bi-kazâ yigirmişer nefer yedek kesanın ihrâc-ı fermânım olmağın, sen ki mihmândâr mûmâ-ileyhsin vârid-i ba'de kazâlardan yigirmişer nefer yedek kesanın ihrâc eyleyub siz ki mûmâ-ileyhimsiz. Elçi-i mûmâ-ileyh herkangınızın kazâsına varır ise anlar için her bir kazâdan yigirmişer nefer yedek kesanın ahâlî taraflarından almak 'aceleten ve müsâra'aten ihrâc ve bir menzilden menzil-i âhere varıncaya yedek kesanın hizmetinde olmalarına tenbîh u te'kîd ile mihmândâr mûmâ-ileyhe teslîm idüb şöyle ki ihrâc ve teslîmatda kusûrunuz takrîb ile elçi-i mûmâ-ileyhin miknet-i bâ'is olacak olursanız diğerk emr-i şerîfimin tenbîh olduğı vecîhle bedel-i yevmiyesi zecren-lehüm ahâlîden tahsîl olunub ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Sayfa/406 Hüküm-1457

Edirne ve Filibe ve Sofya mollalarına ve Edirne bostâncıbaşısına ve Âsitâne-i sa‘âdetimden Belgrad’a varınca vâki‘ olan kuzât ve nüvvâba Filibe nâzır-ı ve kuru ağası ve Sofya mütesellimi ve Niş kaimakamı zîde mecdühûma ve kethüdâ yerleri ve yeniçeriler serdârları ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ itmâm-ı hizmeti sefâretiyle me‘zûn-ı ‘avd u insırâf olan Nemçe elçisinin mâliye tarafından verilen ahkâm-ı şerîfim muktezâsınca iktizâ iden araba ve davarları ve levâzımlarının tebdîl ve tahrîr-i Edirne ve Filibe ve Sofya ve Niş tam dörd mahallin tebdîl ve tasviye ve esnâ-yi râhda lâzım gelen zehâyir yevmiye ve çıvgarlar dahi kazâ bi-kazâ mikdâr ve kemiyetleriyle ta‘yîn ve tasfiye olduğu mâliye ahkâmında mefâsilen mezkûr olub ve elçi-i mûmâ-ileyhin levâzım ikrâmına riâyet ve gerek salifü’z-zıkr dörd mahallde tebdîl ve tecdîd olunacak araba ve davarların makdemce tedârik ve tahliyesine ve gerek kazâ bi-kazâ tasviye olunan zehâyir yevmiye ve hayvanların hâzır ve âmâde bulunmasına ihtimâm ve defter-i lâzım geldigine binâen ahâlî tarafından tekâsül ve kusûr ve fermânım olan sünbüllerin ihzâr ve tedârikte tehiyyesinde ve fütûr takrîbi ile elçi-i mûmâ-ileyhsin. Bir menzilde meks ve tevakkuf lâzım gelur ise mihmândar olan Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından iftihârü’l emâcid ve’l-ekârim (boş) dâme mecdühünün yedine verilen defter mûcibince bedel-i yevmisi zecren-lehüm ol-kazâdan tahsîl olunmak fermânım olub ve bu husûs için mihmândar mûmâ-ileyhin yedine dahi başka emr-i şerîfim verilmegin, i‘lâm-ı hakikat-i hâl için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz emr-i şerîfimin birer sûret-i muhâkeme sicillâtı kayd u bend mazmûn-ı münîf herkese i‘lân ve işa‘ât iderek fermânım olduğu üzere gerek salifü’l-beyân tebdîl araba ve davar iktizâ iden dört mahallerde ve gerek seyr ü sülûk olan sâ’ir kazâlarda mâliye aklâmına beyân olunan sünbüllerin elçi ve ârâmdan makdem menzil bi-menzil hâzır ve âmâde idüb ibkâ tarafından meksine mûcib bir nesne zuhûr itmemesine cümleiniz bezl-i miknet eyleyesiz. Eğer fermânım olan levâzımın tedârikine bir mahallde ahâlî tarafından kusûr ve rehâvet zuhûruyla elçi-i mûmâ-ileyhin ol-menzile tevakkuf iktizâ ider ise ber-minvâl-i muharrer mihmândar yedine verilen defter mûcibince bedel-i yevmiyesi zecren-lehüm ol-kazâda bilâ tereddüd mihmândar mâ‘rifetiyle tahsîl olunmak ve o sûretde edâda

te‘allül edenler olur ise ahz u habs ve keyfiyetini der-sa‘âdetime i‘lâm olunmak husûslarına iltimâsı ve dikkat ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/407 Hüküm-1458

İçel ili sancağı alaybeyi (boş) zîde kadruhûye hüküm ki,

Zu‘amâ ve erbâb-ı tımâr mutasarrıf olduklarına za‘met ve tımârları berât ile zâbt etmeleri deb-i kadîm olub ve yerimizden beru mekâbir-i kadîm tahvil ve tezkire ile zeâmet ve tımârı zâbt olduğuna binâen bin yüz elli bir senesi mâh zilhiccesi gurresinde iltimaları hitâmına dek tahvil ve tezkireleri berât etmeleri için emr-i şerîfim sâdır olunmuşken livâ-yı mezbûrun zu‘amâ ve erbâb-ı tımârından ba‘zıları mugâyir-i emr-i şerîfim tahvil ve tezkireleri berât etmemeleriyle o mütevellîlerin mahsûllerini alaybeyleri zâbt itmek üzere emr-i şerîfim sudûruna İçel ili sancağının zu‘amâ ve erbâb-ı tımârı ‘ârz u halleriyle inhâ’ ve istirhâ ve Divân-ı Hümâyûnumdan mahfûz kuyûd-u ahkâm-ı mürâca‘at olduğundan sene-i mezbûr evâsıt-ı zilkadesinde vech-i meşrûh üzere emr-i şerîfim sâdır olduğu mastûr ve mukayyed olunub lâkin iltimâslarına müsa‘ade özü mücib keyfiyet olmağla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim üzere müceddeden dörd ay müddet ta‘yîn ile te‘kîd olunmağa ve ziyâde ‘ale’l-te‘kidü’l evvel itâ‘at-ı emr-i ‘âlî etmeyenlerin mahsûlleri müddet-i merkûm hitâmında cânib-i mîrîyeden zâbt olunacağı mesâlih olduğu re’isü’l-küttâb olan Mehmed Ragıp dâme mecdühû i‘lâm itmegin. Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin re’isü’l-küttâb mûmâ-ileyhin i‘lâm ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mütetavvîfi üzere iş bu emr-i şerîfim tarihinden müceddeden dörd ay mehl-ü müddet-i ta‘yîn ve emr-i şerîfime itâ‘at ve tahavvülleri berât etmelerin mahsûlleri müddet-i merkûme hizmetine cânib-i mîrîden zâbt olunması mesâlih iltimaları mehl-ü müddet-i ta‘yîn olduğu livâ-yı mezbûr zu‘amâ ve erbâb-ı tımârın i‘lân ve ifâde ile mazmûn emr-i şerîfimin ittigâd ve icrâsına sa‘y ve dikkat eylemek bâbında ‘ârz u i‘lâm mübâderet ve hilâfından külliyyen hazer inhâ’ ve mücânebet olunmak için alay-ı beylere hitaben evâmir-i şerîfim sâdır olunmuştur. Liva-yı mezbûrun zu‘amâ ve erbâb-ı tımârından ba‘zıları mugâyir-i emr-i ‘âlî tahvil ve tezkireleri henüz berât

idemedikleri ve zu‘amâ ve tımâr karyeleri mahasûlû alaybeyleri tarafından zâbt olunmak üzere emr-i şerîfim sudûruna iltimâs ve Divân-ı Hümâyûnumda mahfûz olan kuyûd-u ahkâm-ı mürâca‘at olundukda ber-minvâl-i muharrer emr-i şerîfimle ve tedârik mastûr ve mukayyed ve iltimâslarına müsa‘ade özü mücib keyfiyeti olmağla mukaddemâ fermân-ı emr-i ‘âlî mücibince müceddeden dörd ay müddet-i ta‘yîn mâ-müddet-i merkûm dahi itâ‘at-ı emr-i ‘âlî itmelerin zeâmet ve tımârları mahsûllerine müddet-i merkûm hitâmından sonra cânib-i mîrîden zâbt olunacağı mesâlih ve muhakkak olduğu. Sen ki mîr-i livâ-yı mûmâ-ileyhsin her birlerini tefehhüm ve işa‘ât ve hilâfından külliyyen hazer ve mücânebet eylemekle bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/407 Hüküm-1459

Hâlâ Erzurum vâlisi Vezîr Veli Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mansıbın üzere Erzurum bir kadem akdem serî‘an ve ‘aceleden varub zâbt u rabt memleketine sa‘y u ihtimâm eylemek husûsları nâşî eğerçe mukaddemâ irsâl olunan me’mûriyetin emr-i şerîfinde tenbîh u te‘kîd olunub ve vârid olan emr-i şerîfim tarihinden bu ana dek müddet-i vâfire mürûr itmekden senin menâsıbın vusûlün melhûz iken henüz vâsıl olmayub batâet ve rehâvet üzere hareket-i vukû‘ğî zâhir olmağla mes’ul ancak el-hâletü hâzihî iktizâ-yı vakt u hâle göre bir sa‘at mukaddem Erzurum’a varub zâbt u rabt memleket-i kıyâm ve mübâşeret mühimm ve muktezî olmağdan nâşî her ne-mahalde bulunur isen sağ ve sola sapmayub râh râstından giderek iki konağı bir ederek mu‘âccelen savb-ı me’mûr ve savl-ı şitâb eylemek için te‘kîden ve isti‘câlen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi ne-mahalde sana vâsıl olur ise kat‘â tevâfuk ve ârâm eylemeyub ve esnâ-i seyr ve ‘azîmetinde fukarâdan müft ve meccânen yem ve yiyecek almayub ve etbâ‘ ve levendâtın gereği gibi zâbt idüb tarafından ve etbâ‘ın câniblerinden bir ferde âzürde ve remîde olmayarak ve giceyi gündüze katarak ve iki konağı bir iderek ve sağ ve sola sapmayub doğru yoldan giderek bir an mukaddem kemâl-i ra‘iyyet ve şitâb ile serî‘an ve ‘aceleden Erzurum’a vusûl-u müsâra‘at ve vusûlün i‘lâm ve işa‘ât idesin. Ber-vech-i muharrer mansıbına bir sa‘at mukaddem vusûlün matlûb iken şöyle ki esnâ-yı râhda ayak sürmek ve beyhûde imrâr-ı vakt

eylemek ve fukarâdan zâd ve zahîre taleb etmek gibi hilâf-ı maraz-ı hareketden zuhûr itmek ihtimâm-ı olur ise irâd idecek özr ü ‘illet kat’â mesmû’ olmayacak ma’lûm ve meczûmen olub ana göre ‘ale’l-cenâhü’l isti’câl Erzurum vusûl-ı sa’y behemiyle ve betâet ve rehâvetten ve ser-mû hilâfından be-gâyet hazer ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/408 Hüküm-1460

Erzurum vâlisine ve Karahisâr-ı Şarkî kadısına hüküm ki,

Karahisâr-ı Şarkî kazâsı ahâlisi imdâd-ı hazariyye ve sâ’ir emr-i şerîfimle vâki’ olan tekâlifden kazâlarına isâbet iden edâya râzılar iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden İyazdan Ali Beyzâde oğlu Mehmed Bey ve Hürmüz’ün oğlu Süleyman Efendi ve Kelekçi oğlu Ömer Efendi demekle ma’rûf kimesneler tâma’-ı hâm ve şakîlerinden nâşî tetâbuk tevzî’inde kendüleri için izdiyâd akçe-i zam ve tevzî’ etmeleriyle ahâlileri tarafından kazâ-i mezbûreden sekbana dokuz kise akçe tahsîl eyledüğünden mâ’adâ bu def’a dahi Erzurum vâlisi ve sancağı mutasarrıfı bahanesi ve mattar-ı bârgîrleri icrâ ve müba’a nâmıyla kazâ-i mezbûr fukarâsına tekrâr kırk bir kise akçe tevzî’ ve tahsiline meşru’ itdüglerinde âdem-i iktidâr iden fukarâ ahvâl-i kasabada sâkin a’yân-ı ifâde ve bu akçeler ne-mahalle sarf olunmuştur deyü beyân olunmağına isti’lâm ve bugüne dâima mübalağa-i kesireyi edâya kudretleri olmadığında tatlih ve istirhâm eylediklerinde ibkâ olunmayub ol-mikdâr akçenin cem’ ve tahsîlinden ısdâr olduğı bu def’a ‘ârz u muhzır birle der-devlet-medârım i’lâm ve ihbâr olunmağla ve ibkâ ile olan fukarâ ve zuafâ’nın bugün bilâ emr-i şerîfim ve emr-i salyâne ile âzürde ve remîde olduklarına rızâ-yı hümâyûnum olmamakla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mâ’rifetinle mahalline salifü’z-zikr üç nefer a’yân ile ashâb-ı hukuk-u bâ’de’l râfi ihkâk-ı hak ve keyfiyeti sûret-i sicillâtıyla ‘ârz u i’lân olunmak fermânım olmağın. İmdi iş bu emr-i şerîfim vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mâ’rifeti ve nezâretin mezbûrların da’vâyı hak ve ta’yîn-i madde iden haklarıyla mahalline taraf-ı şer’ itdirub ber-vech-i muharrer matlûb olan akçe bilâ emr-i şerîfim fukarâ-yı tevzî’ olunmuş. Nesneler ise matlûbat-ı merkûmeyi ahâlî üzerlerinden def’ u ref’ mezbûrların zimmetinde sabit olan hukuk-u ibâd-i ashâbına ba’de’l istirdâd keyfiyet-i sûret-i sicillâtıyla ‘ale’l-sıhhat der-sa’âdetime

i'lâm ve irsâl olunub lâkin bu bâbda kıstas şer'î şerîfden ihrâk ve âher tarafına ve öze ve himaye mesâlikine insırâf olunmayub kemâl-i hak ve 'adâletiyle kayd-ı fasıl ve hasen ve hısm-ı metâ' olmağa pezîr-i ihtimâm ve hilâfından ifâ-i tâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/408 Hüküm-1461

Maraş eyâletine vâki' kadılara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Eyâlet-i mezbûre mutasarrıf olan sâbika Erzurum vâlisine vezîrim Hüseyin Paşa'nın eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi bin yüz elli dört senesine mahsûben şürût-ı hazariyye üzere iki taksît ile tahsîl olunmak fermânım olub ve imdâd-ı hazariyyede re's sene-i gurre-i muharrem i'tibâr olunmağla imdi iş bu emi şerîfim (boş) ile vusûlünde ber-minvâl-i meşrûh vezîr-i müşârün-ileyh eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûra mahsûben şürût-ı hazariyye üzere iki taksît ile cem' ve tahsîl ve vakt u zamânıyla tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmağla sa'y ve dikkat ve hilâfından tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/408 Hüküm-1462

Bir sûreti,

Sultanönü sancağı mutasarrıfı Ali dâme ikbâluhüye bin yüz elli dört senesinde mu'ayyen olan hazariyyesinin üç taksît ile tahsîl olunmak üzere.

Sayfa/408 Hüküm-1463

Trabzon alaybeyisine hüküm ki,

Sen ki mîr alayı mûmâ-ileyhsin bayrağını keşîde ve eyâlet-i Trabzon'un 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârını bayrağın altında cem' ve ihşâd idüb hâlâ Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer Paşa dâmet mu'allânın ma'iyyetiyle 'aceleten Van Kal'a'sına varmak üzere bundan akdem me'mûriyetinizin emr-i şerîfim vârid olan müddet-i vâfire mürûr itdirub şimdiye dek savb-ı me'mûre vusûlünüze me'mûl ve muntazır ve muktezâ-yı me'mûriyetinizin hilâfına bir nesne

tertîb itmesi gayrı mezkûr eylemek bu def'a tarafınızdan gelen 'ârz u muhızırda ba'zı iğzâz-ı vâhibe-i irâdla güya me'mûriyetden 'afvunuz tahrîr olunmuş. Bi'l-cümle memâlik-i mahrûsemenden olan kuûd-ı İslâmiyye'nin istihkâmı üzere şân-ı devlet-i 'âlîyyem olmakdan nâşî taraf bi-taraf eyâlet 'askerinden ve sâ'ir kapum kullarından her sınıfı birer mahallere ta'yîn ve tesyîr olduğu mukaddemâ me'mûrunuz emr-i şerîfimin zikr ve tasrihi olduğuna binâen size bugüne irâd-ı özlü 'illet zimmetinde irsâl tahrîratı kat'â iktizâ itmediğimden gayri sâ'ir me'mûr olanların dahi her biri isgar-ı hümayûnumdan hazar-ı kuyûd ve mütefakkid ile mütelavi mahmiyy ve kevn olmuşlar iken yine sarf-u ubûdiyetleri icrâ ve sahaben 'ale'l-vücûh savb-ı me'mûrlarına mu'âccelen vusûlü sa'y olub âmir-i me'mûrları ibkâ idüb bu takdirce ancak siz ki bu güne varmak 'afv u safh teşebbüs ve ilticanız tehâvvünün silsile-i 'ârz-ı şâhânem bâ'is bir emr-i nâ-maraz olmağla 'afvunuz ber-vecîhle dâhil-i dâire-i imkân olmayub mukaddemâ olan me'mûriyetiniz lâzimesince mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ma'îyyetine kemâl-i sür'ât ve şitâb ile bir an akdem ahâlî me'mûre vusûlünüz şartıyla bu def'a sebkât iden su' ve suûbetinizden iğmâza olunmağın, te'kib ve isti'câlen hâvî mahsûsen iş bu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi 'afvunuz husûsun fima-ba'd bir dürlü kârin-i müsa'âde olmayacağı [s.409] cezmen ve yakînen cümlenize ma'lûm itdüğünden sonra mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin bir hatve geriye kalmayub hemân mukaddemâ olan me'mûriyetiniz muktezâsınca bi'l-cümle neferiniz bayrağı altına alub ma'îyyetiyle giderek ve iki konağı bir ederek ta'cîl 'ale't-ta'cîl bir sa'at akdem Van'a varub telâfi-i mâ-fât mübâderet ve hıdemât mürûre vücûda getürmege sa'y u dikkat eyleyesiz. Mukaddemâ tenbîh olduğu üzere Van'a vardıkda yoklamanız husûsi derkâr olduğuna dahi neferâtınız tekrâr i'lân ve işa'ât ve bir ferdi gerü kalmamak vechiyle sürüb götürüb edâ-yı hizmeti bezl-i mâ-hâsıl-ı kudret ve eğer bundan sonra dahi iden tekâsül ve rehavetiniz zuhûr itmek ve 'afvlarınız husûsları ferd nesne? ve kaleme getürmek lâkin hilâf-ı maraz-ı harekete sudûr idecek olur ise hasâret idenlerin ister cezâ ile haklarından gelinmesi mahfûza ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/409 Hüküm-1464

Trabzon beylerbeyisi Üçüncüzâde Ömer Paşa dâmet mu‘allâya hüküm ki,

Bi‘l-cümle memâlik-i mahrûsemden olan kuûd-ı İslam’ın mücerred-i iktizâ lâzım-ı şân-ı devlet-i ‘âlîyye’mden nâşî deb-i dîrîn üzere te’kîd-i ihbâr ile tahakküm ve tarsîf olduğuna binâen sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen dahi mükemmil ve müstevfî kapun halkı ve mürteb ve i‘lâ a‘vân ve ensâr’ın ve Trabzon eyâletine zu‘amâ ve erbâb-ı tımâriyla bir an akdem ve bir kadem makdem ‘aceleten ve müsâra‘aten varmak üzere bundan akdem Van Kal‘a’sına me‘mûr olub me‘mûriyetiniz emr-i şerîfimdendir beru müddet-i vâfire gerzan olmağla ve istihdâm olduğun husûsda senden meşhûd olan gayret ve hamiyet muktezâsınca şimdiye dek savb-ı ma‘mûre vusûlün haberi vürûd melhûz iken bu def‘a tarafından gelen kağıdda ba‘zı e‘zâr ve ‘illet iradıyla cânibi semtlerine sayûb niksarü’l bend için üzerinden tenbîh ve ‘azîmetinle tahrîr ve iş‘âr itmekle senden ma‘mûl olan sarf-ı ‘azîmet ve husûsu tuvân-ı münafî bu güne ârizî batâet ve rehâvet istirabe ider. Keyfiyeti vukû‘ be-gâyet istiğrâb olunmuşdur. Ancak senin bir sa‘at evvel kal‘a-i Van’a vürûdun matlûb olmağla bulunduğu mahallden eyâlet ‘askeriyle iki konağı bir iderek ve seyr-i serî‘ ile giderek bir kadem olunan kal‘a-ı Van ve hevâle bezl-i tâb ve tâkat eylemek için te’kîd ve isti‘câlen mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. imdi sana ne-mahalilde vâsıl olur ise eyâlet ‘askerini alub diğer emr-i şerîfimde andan kalmayanları olan ‘afvları maddesi bir dürlü karîn-i kabul olmayub savb-ı me‘mûrların ma‘iyyetinle sür‘ât-i seyr dahi kendi husûsu için zıkr ve irâd olunan te’kîd ve isti‘câl lâzımesince kat‘â bir yerde olmağın ve i‘lâm itmenizden mezîd-i acele ve şitâb ile giderek ve iki konağı bir iderek bir an ve bir def‘a akdem ‘ale’l-cenâhü’l isti‘câl mukaddemâ me‘mûr olunduğı vecîhle savb-ı me‘mûre vusûle ibtidâ ve keyfiyetin bu cânibe ‘ârz u iş‘âr eyleyesin ber-minvâl-i meşrûh seyr u hareketinde matlûb olan keyfiyet-i isti‘câl hilâf-ı fîma-ba‘d iden batâet ve rehâvete cesâret ve cevâz gösterecek olur isen bir sucu olan hüsn-ü zâtı bu sûretde âdem-i tasrîf itmekle mübtelâ nekil ve ‘ikâb olacağından iştibâhda ana göre encâm-ı kâr-ı mulahaza birle ittigâd emr-i hümayûnum ahkâm ve ser-mû hilâfindan gâyetü’l-gâye ittigâ-i tâm eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/409 Hüküm-1465

Bir sûreti,

Kars beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa'nın bir sa'at evvel mansıbı olan Kars'a vârid için isti'câl mansıbın iktizâsına göre.

Sayfa/409 Hüküm-1466

Hâlâ Anadolu vâlîsi olan vezîrim Numan Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin esnâ-yi râhda ayak sürtmeyüb mu'âccelen mansıbın olan Kütahya'ya varub muhafaza-i memleket-i kıyâm ve mübâderetin husûsu bundan mukaddem tarafına gönderilen emr-i şerîfimin tenbîh-i ekîd olunub vakt-i merkûmdan beru müddet-i vâfire mebrur itmek hasbiyle şimdiye dek Kütahya'ya takrîb-i vürûdun ma'mûl ve melhûz iken seyr ve hareketinden zuhûra gelen rehâvet ve batâetinden be-gâyet isti'râb olunmuş. Selefîn muktezâ-yı me'mûriyeti üzere 'azîmet ideli hayli zamân olub ve senin 'ale'l-cenâhü'l isti'câl Kütahya'ya vusûlün ve kıyâm eylemekle ol dahi vakt u hâlden olmağın, te'kîd ve isti'câl için iş bu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi ne-mahalde vâsıl olur ise esnâ-yi râhda fukarâdan müft ve meccânen yem ve yiyecek mutâlebesinden hazer ve müba'adet ve bir ferd etbâ' ve etbâ'inden mezkûr-u âzürde olmamak üzere zâbt u rabtlarına dikkat iderek seyr-i serî' ile bir kadem akdem ve bir sa'at mukaddem ta'cîl 'ale't-ta'cîl mansıbın olan Kütahya'ya mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince mütetavifince vusûl-u vürûda bezl-i tâb ve tâkat eyleyub tekrâr isti'câline müstevcib olur batâet ve rehâvet misillû hareketden gâyetü'l-gâye ittigâ ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/410 Hüküm-1467

Kocaeli sancağı mutasarrıfına ve İzniçmid'e keresteci Eminî Hacı Osman zîde mecdûhüye hüküm ki,

Hâlâ Tersâne-i 'Âmirem'de inşâ olunan iki kıt'â kalyonların emr-i âlilerine iktizâ iden koğuş ve sâ'ir envâ'-i câm makûlesinin 'aceleten tedârik ve irsâl

husûsiyçün siz ki mûmâ-ileyhimsiz bu ana dek sende bi'l-defa'ât tenbîhât-ı ekîd hudûdundan gayri bahâlarına ve ücret nakliye fermân-ı lâzım gelen akçenin irsâlinde ve sâ'ir tarafınızdan vârid olan mesûlünün müsâ'afe ve emr-i münîf bir dürlü takâsir olunmamış iken sütrük mücerred âdem-i takayyüd ve ihtimâmınız devlet paşa zikr olunan koğuş ve sâ'ir envâ'-i câm makûlesinden bir nesne gelmeyüb tekâmîl-i matlûb olan kalyonların emr-i tebaları akâde-i tem'inde ve amelesi tâ'tîle kalub böyle emr-i ehemmin temşiyetine zuhûra gelen kusûr ve rehâvetiniz hasbiyle bilâ tereddüd ve esir-i 'ikâb-ı giriftâr olmanız iktizâ iderken bundan böyle kat'â tekâsül ve tehâvün cevâz ve ruhsât göstermeksizin mârrü'z-zikr koğuş ve sâ'ir envâ'-i câm' makûlesini serî'an iskeleye nakl ve tahvil ve sefayîni vâz' ve tahmîl birle mu'acele Tersâne-yi 'Âmireme îsâl ve tesyîr eylemeniz şartıyla bu def'a cezâ-yı mâ-yelikinizde iğmâz ve te'âmi olunub tekâsüle ve ihtimâma ve isti'câle ve akdamen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vâsıl olduğu anda salifü'l-beyân ecnâs-ı kerestenin sür'ât-ı nakline sen ki mîr-mîrân mûmâ-ileyhsin tarafından eğer cerî ve müs'ad mübâşirler ta'yîn ile mu'acele pezîrây-ı husûl olduğuna mutemed ve cerî mübâşirler ta'yîn ve eger götüren kemâlin iktizâ ider ise bilâ tevkîf bi'l-fî-il kereste emini mûmâ-ileyh ile üzerine varub kat'â kesb ve te'hîr itmeksizin mevcûd bulunan ecnâs-ı keresteye kemâl-i 'acele ve şitâb ile iskeleye nakl ve pezîrây-ı sefayîni tahmîl ve bir an akdem ve bir kadem makdem 'ale'l-cenâhü'l isti'câl Tersâne-i 'Âmireme irsâl ve tesyîrleriyle telâfi-i mâ-fât mübâderet ve amelesinin me'âtib teberrî iden hareketden be-gâyet tevakkî ve mücânebet ve sen ki kereste emini mûmâ-ileyhsin ber-vech-i muharrer kerestesinin bahâsı irsâl ve sâ'ir mesûlukle müsâ'ade birle her husûsa sa'y-ı nehamla olunmuş iken sen ki böyle emr-i hatırdan tekâsülün zuhûra bilâ emân hakkında gelinmege müstelzimdâr encâm-kâr-ı fikir ve mulahaza idüb selâmet-i hâlâ sana lâzım ise bir kadem akdem temşiyetine maslahat müsâra'at ve bezl-i tâb ve tâkat eyleyesin. Şöyle ki ba'de'l-izin dahi mikdâr-ı zerre rehâvet ve kusûrunuz zâhir olur ise bir dürlü özr ve 'illetiniz işgâ olunmayub mübtelâ-yı nekâl ve ikâb olacağınız muhakkaktır. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfından müba'adet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/410 Hüküm-1468

Mora muhassıl vezîr el-Hâc Ebubekir Paşa'ya Bahr-i Sefîd sevâhilinde ve adalarında olan vezîr-i â'zâm ve zâbitân ve a'yâna hüküm ki,

Anavarza Kal'a'sı iskelesine iş bu sene-i mübârek mâh-ı muharrem'in altıncı günü bir kıt'â sefinesi vârid olub akıbet-i Trablus korsanı sefinelerinden Ürgütlü? mahammi reis Pir Şahan ve ma'iyetine iki aded akderim sefineleriyle dâhil ve taraf-ı şer'îden mürasele götürülüb akderim ise taleb olunduktan reis-i merkûm civânân yeddi sefineleri Arkadya veya Barrak Adaları havâlîlerine ahz eyledim ve dört aded esir vardır birini dahi virmem deyü cevâb ve Venedik'lu yedinde olan fermân dahi karar olduğu ana dahi âdem-i itâ'at ile karar eyledigine ve reis-i merkûmun bilâd-ı İslâmiyye'den olan mekâtil-i def' ve tenbîh olunmuş. Anavarza kadısı 'ârz-ı ve Anavarza Kal'a'sında sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve sâ'ir a'yân ve ahâlî-i muhzır birle i'lâm ve Mora muhassılı vezîr-i müşârün-ileyh dahi bu keyfiyeti kadîmesine mahsusen tahrîr ve o-meham etmekle merkûm mahammi reisi bu husûs-ı mahallin sefinesiyle mâ'en ahz-ı ve keyfinin der-devlet medârıma 'ârz u i'lâm olunmuş fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde siz ki vezîr-i müşâr ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz mezkûr mahammi reis-i herhangınızın ma'rifet-i hükûmetine vâki' iskelelere ve sevâhile varır ise bilâ tereddüd kendüyi ahz u habs ve sefinesini zâbt idüb keyfiyeti der-sa'âdetime i'lâm ve ba'de ne güne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsına iktizâ-i ihtimâm-ı tâmm idüb hilâf-ı ruhsât ve cevâz gösterilmemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/411 Hüküm-1469

Turnacıbaşı Osman zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sen emekdâr ve kâr-güzâr olub ve me'mûr olduğun umûrun bezl-i mechûd iderek hıdemât-ı müstahsen vücûda getürmekle sarf-ı miknet nâ-ma'dûd eyleyub müstahakkı 'inâyet olduğun ecilden sana turnacıbaşılık pâyesi ihsân olmağın. Hâlâ Erzurum vâlisi düstûr-i mükerrem müşir-i efhâm nizâmü'l âlem vezîrim Veli Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ma'iyetlerine me'mûr Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarına ve me'mûr olan 'atık serdengeçti agavat ve alemdarları re'y-i ve emirleri üzere iktizâ iden hıdemât-ı lâzımelerinden a'mâl ve istihdâm birle müsa'âd meşkûre

vücûda getürmekle bezl-i kudret eylemek için yigirmi dört cemâ'atin hizmetinde kıyâm ve bi'l-cümle odalu ve serdengeçti, agavat ve alemdarların üzerlerine sen başbuğı ve zâbıt nasb olunmak fermânım olmağın (boş) ile irsâl oldi. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde gereği gibi vezîr-i müşârün-ileyhin re'y-i havâle birbiri üzere amel ve hareket ve yanlarına me'mûr odalu ve gerek 'atîk serdengeçti agavat ve alemdarın hıdemât-ı lâzımelerde istihdâm ile hıdemât-ı meşkûrun matlûb-ı hümâyûnum olmağın ve bi'l-cümle neferât-ı mezkûr dahi seniyye üzerlerine zâbıt bilüb sözünden taşra ve re'ye giden hâric vaz' ve hareketde bulunmayub itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrun kavâid ahkâm-ı şer'îye ve emr-i şerîfimle tetâbuk itmekden ser-mû'l hilâf eylemeyub vezîr-i müşârün-ileyhin emr-i ve re'y-inden hâric vaz' ve hareketden be-gâyet ihtirâz eylesin deyü düstûr-u mükerrerrem müşir-i müfim nizâmü'l âlem bi'l-fi'îl Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzerine amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur deyü yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/411 Hüküm-1470

Hâlâ bir Yergöğü olan Saksoncubaşı sâbık el-Hâc Ali zîde mecdûhüye hüküm ki,

Hizmetinden olan doksan iki cemâ'at ile Yergöğü'de mevcûd keşîdelü çavuşun ve yamakân Dergâh-ı mu'allâm yeniçeriler, serhad-ı İslâmiyye'den Hotin Kal'a'sı muhafazasına me'mûr olmaları ile 'umûmen ihrâc ve ma'îyyetinle bir gün akdem kal'a-i mezbûreye irsâl ve tesyîr ve muhafazası hizmetinde kıyâm itdirilmeyub zâbt u rabtlarına ihtimâm eylemekle fermânım olmağın (boş) zîde kadruhû ile irsâl olmuştur. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde orta-i mezkûreye ve gerek mevcûd olan keşîdelü çavuşun ve yamakân neferâtını 'umûmen ile Yergöğü'den ihrâc ve ma'îyyetinle bir gün akdem Hotin Kal'a'sına irsâl ve muhafaza hizmetine kıyâm birle zâbt u rabtlarına ihtimâm eyleyub 'avk u te'hîrden ve esnâ-yi râhda kimesneyi rencîde ve ta'addî olunmakdan yani ihtirâz eylesiz deyü düstûr-u mükerrerrem müşir-i müfim nizâmü'l âlem bi'l-fi'îl Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan Vezîr Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb

verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/411 Hüküm-1471

Turnacıbaşı Ahmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Hâlâ Van muhâfızı Numan dâme ikbâlûhûnunda ma‘iyyetine me’mûr olub yanında mevcûd beş aded Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarını ve dahi Anadolu cânibine ta‘yîn bulunan ‘atîk serdengeçti agavatı re’y-i ve emr-i üzere iktizâ iden hıdemât-ı lâzımede a‘mâl ve istihdâm için üzerlerine bir müte‘ayyin zâbit başbuğı ta‘yîn olunması mühimm ve muktezî olmağla sen ocakda emekdâr ve kâr-güzâr ve hıdemât-ı lâzım ‘uhdesinden gelmekle sâhib-i iktidâr olduğun cihetde altmış birinci cemâ‘at hizmetine kıyâm ve salifü’z-zikr ortaları ile bir gün akdem mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin yanına varub ma‘iyyetine me’mûr olan bi’l-cümle Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerin üzerlerine sen başbuğı ve zâbit nasb ve ta‘yîn olunmağla (boş) irsâl olunmuş. Vusûlünde bir gün evvel ve bir sa‘at mukaddem salifü’z-zikr ortaları ile varub Van Kal‘a’sına vâsıl ve mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin re’y-i havâle birbiri üzere amel ve hareket ve yanına me’mûr olan odalu ve gerek agavat ve fukarâdan hıdemât-ı lâzımede istihdâm birle sa’y-ı cümle ve meşkûr vücûda getürmegin, bezl-i kudret eylesesin ve ocak halkı dahi cümlesi seni üzerlerine zâbit bilüb sözünde taşra ve re’y-inde hâric vaz‘ ve hareketinde bulunmayub itâ‘at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi cümle umûrun şer‘î şerîfim ve kânûn-u münîf emr-i şerîfim tatbîk iderek mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin emr-i ve re’y-inde hâric vaz‘ ve hareketden ihzâr eylesesin deyü bi’l-fi‘il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa dâme edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/412 Hüküm-1472

Erzurum vâlisi Vezîr Veli Paşa’ya ve Koyulhisar kadısına hüküm ki,

Koyulhisar a‘yân’ından yeniçerilik iddi‘âsından Hancı oğlu Mustafa ve Deli Ömer nâm şâkiler kendü hallerinde olmayub üç aydan mütecâviz müddetten beru

birbirleriyle muhârebe kat'î tarîk ve ebnâ-yi sebile ta'arruz misillû izhâr ve fesâd ve şetâ'at gûna gün mel'anet ve hıyânete cesâret idüb mazârr-ı iltimâs ve sa'y-ı bi'l-fesâd oldukları yakînen haber verilmekle misillû şekâvet pîşelerin def'-i şerr u mazârratları ârâmiş bilâd u 'ibâd-ı mûcib olduğuna binâen sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Koyulhisar'a vârid ma'îyyetinde taraflarına sürüşüne virmeksizin hâfiyeten zıkr olunan şâkiler zâbitları mâ'rifetiyle ahz ve kendülerden da'âvayı hak ve ta'yîn madde ider. Hâsımlarıyla taraf-ı şer'î ve üzerlerine şer'an sübut bulan mevâdd ba'de'l isticâbet hüccet-i şer'îyye olunub cerayim müsülûleri i'dâm ve italelerini şer'an mûcib olur ise zâbitları mâ'rifetiyle mûcib-i şer'îsi üzere cezâ-yı maliklerini? icrâ ve eğer tertîb-i cezâyı müstahak töhmetleri şer'an sabit olmayub ancak nakib ve kal'a-bend misillû tedbîrleri iktizâ ider ise zâbitları habsinde ibkâ ve keyfiyeti 'ale'l-vukû' der-sa'âdetime inhâ' ve lâkin sen bu vesîle ile yolundan bir hatve geriye kalmamağla sa'y-ı evfâ idüb ba'de emr-i şerîfim vürûduna habs-ı ibkâlarına zâbitlarına tenbîh ve ifhâm ve hilâf-ı şer'î şerîfimin ser-mû hareketden ittigâ-i tâm olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olunmuşdur.

Fî Evâhir-i S. sene 1154

Sayfa/412 Hüküm-1473

Âsitâne-i sa'âdetimden Belgrad'a varınca mevâlî-i i'zâm ve Edirne bostâncıbaşısına ve kuzât ve nüvvâb ve kale nâzırı ve koru ağası ve Sofya mütesellimi ve Niş kaimakamı ve yeniçeri zâbitları zîde mecdühûma ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Me'zûnen velâyetine â'zim olan Nemçe elçisinin bir mahalde meks ve tevakkuf itdirilmeksizin bir an akdem mu'âccelen Belgrad'da vusûl ve esnâ-yi râhda tertîb olunan merkûbat ve zehâyir ve hayvanın bi't-temam tarafına teslîmi ile âzürde ve remîde olacak iden vaz' ve hareketin hudûd-u İslâmiye'de âdem-i zuhûr ve vukû' iktizâ-i murâd-ı hümayûnum olduğuna binâen bundan mukaddem esnâ-i 'azîmetinize cümleye hitaben sâdır olan evâmîr-i şerîfîmden bu hâletleri tefhîm ve tenbîh ve fermânım olan zehâyir ve merkûbat herkese elçi varmadan mukaddem tehyi'e ve ilzâr idüb bâ'is meks olacak bir gün vaz'-ı sudûr itmemele ihtimâm olunması ta'lîm olduğundan gayri eğer bir kazâda fermânım olan merkûbat ve hayvanların noksân virmege veyahud âmâde kılınmamak gibi ahâlî tarafından tekâsül ve kusûr hasbiyle

elçinin meks-i iktizâ itmek lâzım gelur ise eyyâm-ı miknet mihmândar olan Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim el-Hâc Mehmed dâme mecdûhünün yedinde olan defteri mûcibince lâzım gelen yevmiyesi bilâ noksan zecren-lehüm ol-kazâdan tahsîl ve kapucibaşı mûmâ-ileyhe teslîm olunmak içün başka evâmîr-i şerîfim dahi ısdâr ve irsâl olunmuşken şimdi mihmândar mûmâ-ileyhin ve elçi tarafından vârid olan haberde Silivri'ye varıncaya dek araba ve mükârî davarlarından yolda kalanların yerine ahâlî çıvgar ve davar vermegin te'allül itmeleriyle bu hâlde elçinin yollarda tevakkıfına bâ'is olacağı ifâde olunub bu sûretde ahâlînin takasirleriyle meks-i kangî kazâda vâki' olur ise be-mûcib defter iktizâ iden yevmiyesi bilâ te'âlül ol-kazâdan zecren-lehüm tahsîl ve mihmândarına teslîm olunmak tekrâr fermânım olmağın, te'kiden ve ihtimâmen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz elçi-i mûmâ-ileyhin ber-vech-i muharrer ahâlî tekâsülleriyle bir yerde meks vâki' olur ise eyyâm-ı miknet yevmiyesinin ahâlîden bilâ tereddüd tahsîl olunması bu vecîhle mültezem ve matlûb olduğu cümlelizden ma'lûmunuz olundukda kazâlarınızda gelmezden evvel fermânım olan zehâyir ve davar ve araba ve hayvanları meks tedârik ve âmâde idüb tarafınızdan bir dürlü bâ'is te'hîri olacak ednâ-yı hareket-i sudûr itmemesi emrine her biriniz mezîd-i sa'y ve dikkat ve eğer kusûr ve ihmâlinize zuhûru ile meks lâzım gelur ise kangî kazâda ise ber-mûcib defteri lâzım gelen yevmiyesini hemen derhâl ol-kazânın zâbıtân ve ahâlîsi mihmândar mûmâ-ileyhe teslîm bezl-i miknet eyleyub şöyle ki maâzallâhu te'âlâ elçinin meksine bâ'is olan kazâ yevmiyesine teslîmde tekevvün idecek olurlar ise mihmândar mûmâ-ileyhin haberi geldikde yevmiyesinin iki kat ol-kazâdan kahren-lehüm tahsîl olduğundan mâ'adâ hutam ve zâbıtân ve a'yânın dahi mugâyir-i emr-i 'âlî harekete cesâretleri içün bilâ emân ister 'ikâb ile muhkem haklarından gelinecek muhakkaktır. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/413 Hüküm-1474

Anadolu sol kol yemîn ve yesârıyla nihayetine varub gelince vâki' olan mevâlî-i i'zâm ve kazâ-i mezbûreye ve 'atîk ve mütevâ'id serdengeçti ağaları ve alemदारları ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyete ve işlerine hüküm ki,

Hâlâ Erzurum vâlisi vezîrim Veli Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehûnun ma‘iyyetleriyle iktizâ iden hıdemât-ı lâzımede ve re’y ve emirleri üzere amel ve hareket eylemeleri için taht-ı kazâlarınızda sâkin ve mütemekkin Dergâh-ı mu‘allâm yeniçeri serdengeçtiler ‘atık agavat ve alemdarların için kendü adamlarıyla olmak üzere vezîr-i müşârün-ileyhin ma‘iyyetine me’mûr olmalarıyla husûs-ı mezbûr için ocakdan bâ-fermân-ı ‘âlî sürücü ta’yîn olunan turnacıbaşı el-Hâc Hasan zîde mecdühû herkangınızın taht-ı kazâlarınızdan dâhil ve vâsıl olduğundan kazâlarda ve kurâlarında sâkin ve mevcûd ‘atık serdengeçti agavat ve alemdarların bir ferdi gerü kalmamak şartıyla müstevfi adamlarıyla bilâ te’hîr yerlerinden ihrâc ve serî‘an ve ‘aceleten bir gün evvel ve bir sa‘at akdem vezîr-i müşârün-ileyhin ma‘iyyetine varub iktizâ iden hıdemât-ı lâzımede re’y ve emr-i üzere amel ve hareket ve üzerlerine başbuğı ve zâbitân ta’yîn olunan Turnacıbaşı Osman zîde mecdühünün sözünden taşra ve re’yinden hâric vaz‘ ve harekette bulunmayub hıdemât-ı lâzımede mevcûd bulunmaları fermânım olmağın, sen ki ocakdan bâ-fermân-ı ‘âlî sürücü ta’yîn olan turnacıbaşı mûmâ-ileyhsin sen emekdâr ve kâr-güzâr ve me’mûr olduğun hizmetde bezl-i mechûd iderek sarf-ı miknet nâ-mevcûd eylediği ecilden husûs-ı mezbûra müstakil sürücü mübâşir ta’yîn olunmakla gereği gibi bulunduğu mahallden kalkub yanında olan (boş) ve adamlarınla Anadolu’nun sol kol yemîn ve yesârıyla nihayetine varınca vâki‘ olan kasabat ve kurâlardan sâkin ve mevcûd olan ‘atık serdengeçti agavat ve alemdarlarını kendü adamlarıyla olmak üzere yerlerinden ihrâc ve savb-ı me’mûre ‘aceleten sevk ve tesyîrlerin ziyâde ihtimâm-ı tâmm eylesin. Şöyle ki kazâlarda ve kurâlarda sâkin ve mevcûd olan mûmâ-ileyhimden bir ferd himaye ve neferâtıyla gerü kalmalarına müsa‘ade birle her kimin gerü kaldığı teftîş ve tefahhus olunub zâhir oldukda âdem-i itâ‘at-ı emr-i ‘âlî eyledikleri için şer‘an ve kânûnen lâzım gelen icrâ olunacağı emr-i mukarrer ve muhakkak olmağla ona göre basîret ve irâd idecekleri özr ve bahaneleri isğâ ve i‘tibâr olunmacağı cümle mâ‘rifet ve mâ‘rifet-i şer‘î kendülere gereği gibi tefehhüm ve tenbîh eyleyub ve sen dahi tekâsûlden ihtimâl ile ziyâdesiyle mesul ve mu‘âtab olacağın mevâdda olduğunu muhakkak bilüb dâmet ‘azîmet der-miyân ve bir gün akdem tavâif-i merkûmun vezîr-i müşârün-ileyhin yanına erişdirub ihtimâm-ı hizmet eylemekle bezl-i tâb ve sarf-ı tâkat eylesin ve sizlerin Anadolu’nun sol kol yemîn ve yesârıyla nihayetine varınca bi’l-cümle kazâbat ve kurâlarda sâkin ve mütemekkin mevcûd olan agavat ve alemdarlardansız. Her birileriniz dahi mübâşir mûmâ-ileyh vürûduyla

bilâ te'hîr yerlerinizden ve bulduğunuz mahalliden mesul kendü adamlarınızla kalkub ve bir yerde meks ve ârâm itmeyub ve kimesneye ta'addî ve rencide eylemeyesiz ve itdirmeyüb bir gün akdem ve bir sa'at mukaddem savb-ı me'mûrunuza ve sol müsâra'at eyleyesiz. İçlerinizden ba'zı mevâkı' ve özr ve bahane iradesiyle ve nevecîhle olur ise olsun gitmemek da'îyesinde hareket-i nâ-maraz ve mugâyir-i emr-i 'âlî harekete zuhûr idenleriniz. Sâ'ire mûcib-i ibret haklarınızdan geleceğine fikir ve mulahaza idüb emr u fermân-ı 'âlî-şânım kemâl-i itâ'at ve inkıyâd ile bu umûr lâzımü'l ihtimâmda ser-mû kusûr ve fütûr ve mikdâr-ı zerre ihmâl ve kusûr olmamak vechiyle 'inâyet ve hamiyet eyleyub hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz deyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeriler ağası vezîrim Hasan Paşa'ya edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından memhûr mektûb virmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/413 Hüküm-1475

Bir sûreti dahi,

Anadolu orta kolu yemîn ve yesârıyla nihayetine varub gelince vâkı' mevâlî ve kuzât ve nüvvâb ve 'atîk ve mütevâ'id serdengeçti ağaları ve alemdarları ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyete ve işerlerine ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/414 Hüküm-1476

Sâbıkâ Mısır vâlîsi olub hâlâ Hama'da olan vezîrim Süleyman Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bu def'a vârid olan kâimeniz ve Mısır düyununda bakâyâ zimmetin olan yüz yetmiş bir kîse Mısır'dan yüz rûmî-kîseyi irsâliyye-i hazînesine getürenler ile irsâliyye bakiyesi dahi birkaç ay emhâl ile îsâl ruhsât ve müsâ'ade-i 'âlîyyem üzerinde kalınmasına iltimâs itmesi sen iltimâsının kârin müsâ'afe hümâyûnum olmağla meblağ-ı merkûm yüz kîse-rûmîyi bu def'a irsâliyye-i hazînesine getüren Mısır Beyi Hama'ya vâsıl olunduktan mukaddemâ deyninin tahsîl ve irsâline mübâşir ta'yîn olunan Kıdvetü'l emâcid ve'l a'yân hassâ silahdarlarından el-Hâc Ahmed zîde mecdühû ile hazîne-i mısri ile mâ'nen der-sa'âdetime irsâl idüb kusûr deynin edâsı içün dahi emr-i şerîfim tarihinden iki ay

müddet ta'yîn ile emhâl olunmağın. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde meblağ-ı merkûm yüz rûmî-kîseyi bu def'a gelecek irsâliyye-i hazînesine götürüb mîr-mûmâ-ileyh Hama'ya vâsıl oldukda mübâşiri olan mûmâ-ileyh el-Hâc Ahmed dâme mecdûhüye teslîm ve hazîne-i mısri ile mâ'nen der-sa'âdetime irsâl idüb teslim-i hazîne-i âmirem oldukda meblağ-ı merkûmun edâsında müş'ir-i temessük kapu kethüdân mâ'rifetiyle tarafına gönderilüb ba'de takdîr olunan iki ay müddet hitamında bi-avnî te'âlâ deyni dahi bi't-tamam edâ ve teslim itdikden cânib-i mîrîye verdiği deyn-i temessükden halâs ve yine kapu kethüdân mâ'rifetiyle tarafına irsâl olduğu mukarrer olmağla bu def'a göndereceğin yüz rûmî-kîseyi mûmâ-ileyhüma ile ba'de'l îsâl kusûr deynin daha müsta'yen billâhi te'âlâ iki ay mürûrundan irsâl ve temessük-ü mîrîden istihlâs-ı ihdâm-ı tâm idüb senden ma'mûl olan muamele-i sadâkate bi-izhâra bezl-i miknet hakkında zuhur idecek eltâf ve 'inâyât-ı şâhânem hâric-i niyet ve der-halime istihsâl rızâ-yı yemîn iktizâ-yı mülûkânem sarf-ı ma-hâsıl-ı kudret eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene 1154

Sayfa/414 Hüküm-1477

Ümerâ-i Mısır'dan irsâliyye hazînesine îsâl me'mûr olan (boş) dâme izzühüye ve sâbıka Mısır vâlîsi Vezîr Süleyman Paşa'nın Mısır düyûnundan zimmetine tahsîl için mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan hâssa silahşorlarından el-Hâc Ahmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Vezîr-i müşârûn-ileyh mîr Mısır düyûnundan zimmetinde kalan yüz yetmiş bir mısri kîse akçenin yüz rûmî-kîsesi Mısır hazînesine irsâliyye me'mûr mîr-i mûmâ-ileyh Hama'ya vâsıl oldukda sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin hazîne-i merkûm ile ve sen ki mübâşeretinle bu cânibe irsâl ve teslîm hazîne-i âmirem etmek üzere kâğıdıyla bu def'a inhâ' ve i'lâm etmekle inşâallâhu te'âlâ hazîne-i mısri-yi Hama'ya vâsıl oldukda meblağ-ı merkûm yüz rûmî-kîse akçeyi vezîr-i müşârûn-ileyhe dahi tamamen ahz idüb irsâliyye mâlıyla mâ'en der-sa'âdetime götürüb teslîmi hazîne-i âmireme eylemeniz fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi keyfiyeti vech-i meşrûh üzere olduğu ma'lûmunuz oldukda müte'ayyin bi-avnî te'âlâ hazîne-i mısri Hama'ya vâsıl oldukda vezîr-i müşârûn-ileyhin meblağ-ı merkûm yüz rûmî-kîse akçeyi deynine mahsûben ahz idüb ve siz ki

mûmâ-ileyhimsiz irsâliyye-i hazînesi ile teslîmi mâ'en der-sa'âdetime götürüb teslîm-i hazîne-i âmirem eylemek mübâderet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/414 Hüküm-1478

Sivas eyâletine vâki' elviye alaybeylerine hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhimsiz sefer tedâriklerini görüb hâzır ve müheyyâ durub me'mûrunuz emr-i şerîfimle vürûduna derhâl yerinizden hareket itmek üzere bundan mukaddemce emr-i şerîfimle size tenbîh u te'kîd olunmuşdi. El-hâletü hâzihi Erzurum vâlisi olub bu esnâda vâcib'ül edâ zâbıt ol-havâlîlerde ictimâ' ve ihtîşâd idecek asâkire başı-buğu nasb ve ta'yîn olunan düstûr-u mûkerrem müşir-i müfhim nizâmü'l âlem vezîrim Veli Paşa edâmu'llâhü te'âlâ iclâlehü ma'îyyetine asâkirin tevfir ve teksîri mühimm ve muktezî olmakdan nâşî sizden dahi bir an akdem yerinden hareket ve müşârün-ileyhin ma'îyyeti içün ve vusûl-u mübâderetiniz lâzım vakt u hâlden olmağla sancâklarınızın 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârlarıyla emr-i şerîfimle tarihinde kırk güne dek savb-ı me'mûrunuz mevcûd bulunmak şartıyla Erzurum vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhin ma'îyyeti müceddeden me'mûr ve ta'yîn kılınmışsıdır. İmdi yerinizden sür'ât-ı hareket ve 'azîmetinize iltizâm ve dikkat itmesini eyâlet-i vilâyetinizde dahi başka emr-i şerîfimle tenbîh ve müşârün-ileyh ma'îyyeti me'mûr olan eyâlât ve elviyenin tevcîhine müşârün-ileyhim tefvîz vecîbe-i defterleri Defterhâne-i âmirem'den ihrâc ve tarafına irsâl ve tesyîr olmağın, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde müddet-i merkûm hitâmına değin müşârün-ileyhin yanına mevcûd ve nâ-mevcûdları yoklamak içün ta'yîn olunan yoklamacı yegân yegân yoklayub her ne mikdâr nâ-mevcûdunuz zuhûr ider ise etmekleri bilâ tereddüd erbâb-ı istihkak tevcîh olunmak husûs-ı müşârün-ileyh emr-i şerîfimin tevcîh ve sipâriş olunduğı ve bu misillûların fima-ba'd bir dürlü özrleri ibkâ ve zu'amâ ve tımârları ibkâ olunmayacak cümlelizden ma'lûmunuz oldukda kat'â meks ve ârâm ve imrâr-ı vakt u eyyâm itmenizi ber-taraflarınızı [s.415] keşîde ve neferâtınızı 'umûmen cem' ve ihşâd idüb hemân derhâl yola 'azîmet ve radde raddesinden gidüb sağ ve sol bir hatve sapmayub ve esnâ-yı râhda fukarâdan müft ve meccânen yem ve yiyecek mütâlebesiyle bir ferd rencîde ve ta'addî olunmayub ve neferâtınızı zâbt u

rabt-ı dikkat ve edebâne hareket birle giderek ve iki konağı bir iderek müsta‘yen billâhi te‘âlâ müddet-i merkûm hitâmına dek serî‘an ve ‘aceleten savb-ı me‘mûre vusûl-u müsâra‘at ve ba‘de’l-vusûl vezîr-i müşârün-ileyhsiz. Her ne hıdemât ve ne-mahalle me‘mûr ve ta‘yîn ider ise bilâ te‘âlül emr-i ve re‘yine mezbûrun ve hıdemât-ı makbûle vücûda getürmege savb-ı tâb ve tâkat eyleyesiz. Şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ betâet ve rehâvet üzere hareketinizi ve vakt-i merkûm hitâmına dek savb-ı maksûde erişemediginiz mesmû‘ olur ise siz ki alaybeylerisiz alay-ı beyileriniz ve etmeklerinize âhere verileceğinden gayri müstahak ister cezâ olacağınız ve neferâtdan daha vakitli ile erişmeyub gerü kalanların etmekleri bilâ te’hîr ve terahî âhere tevcîh olunacağın cümleiniz muhakkak ve mukarrer bilüb keyfiyeti bu vecîhle neferâtlarınıza i‘lân ve müsa‘at ve mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetden gayet’ül gaye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/415 Hüküm-1479

Bir sûreti,

Anadolu eyâletine elviye alaybeylerine.

Sayfa/415 Hüküm-1480

Bir sûreti,

Karaman eyâletine elviye alaybeylerine.

Sayfa/415 Hüküm-1481

Bir sûreti,

Adana eyâletine elviye alaybeylerine.

Sayfa/415 Hüküm-1482

Sivas vâlisi Vezîr Osman Paşa’ya hüküm ki,

Sivas eyâletinin elviye alaybeyleri neferâtlarıyla sefer tedâriklerini görüb hâzır ve müheyyâ durub me‘mûriyetleri emr-i şerîfim vardığı anda yerlerinden hareket ve savb-ı me‘mûre ‘azîmet eylemeleri için bundan mukaddemce emr-i şerîfimle tenbîh u te’kîd olunmuşdur. El-hâletü hâzihî Erzurum vâlisi olub bu esnâda

li-ecli'l-ibâd zâbtı ol-havâlilerde istimâ' ve ihtîşâd idecek âsakire başbuğı nasb ve ta'yîn olunan vezîrim Velî Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehûnun ma'ıyyetinde asâkirin tevfir ve teksîre mühimm ve muktezî olunduğuna binâen emr-i şerîfimle tarihinden kırk güne dek müşârün-ileyhin yanına varub mevcûd bulunmak üzere Sivas eyâletinin bi'l-cümle zu'amâ ve erbâb-ı tımârın müceddeden me'mûr ve ta'yîn kılub ve müddet-i merkûm iktizâsına dek mahall-i me'mûrların mevcûd bulunmaları lâzım-ı vakt u hâlden olmağla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mezbûrların yerlerine ve yurdlarına mu'âccelen ihrâc ve savb-ı me'mûr hıdemât-ı merkûm hitâmına dek erişmelerine ihtimâm-ı tâmm eylemekle fermânım olmağın, mahsûsen sana dahi iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi mezbûrların müddet-i mezkûrun hitâmında savb-ı me'mûrların bulunmaları akdem mühimmâtıdan idügi ma'lûmun olduğu tarafından yurdları ile makdem mübâşirleri ta'yîn ve mezbûrların bir an evvel yerlerinden ve yurdlarından ihrâc ve birle savb-ı me'mûrlarına serî'an ve 'aceleten irsâl ve tesyîr ve müddet-i mezkûre hitâmına ta'yîn olan yoklamacılar mahallinde cümlesini yoklayub tevcîhatları müşârün-ileyh sipâriş olunmağından nâşî nâ-mevcûdlarının etmekleri bilâ tereddüd erbâb-ı istihkak tevcîh ideceğine dahi herkese i'lân ve tefehhüm ve teksîr ve tehdîd iderek bir kadem akdem ve bir sa'at mukaddem ihrâc ve irsâllerine sa'y-ı belîğ idüb bir ferdin gerüye kalmasına ruhsât ve cevâz göstermemek bâbında.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/415 Hüküm-1483

Bir sûreti,

Karaman vâlisine.

Sayfa/415 Hüküm-1484

Bir sûreti,

Anadolu vâlisine.

Sayfa/415 Hüküm-1485

Bir sûreti,

Adana vâlisine.

Sayfa/415 Hüküm-1486

Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından olub Nemçe elçisine mihmândar ta‘yîn olunan el-Hâc Mehmed dâme mecdûhüye hüküm ki,

Bu def‘â tarafından gelen kağıdda Silivri’yeye varınca araba ve mükârî davarlarından yollarda kalanların yerlerine ahâlî hayvanat ve davar vormegin te‘âlül itdikleri tahrîr olunmuş. Mukaddemâ fermânım olduğu üzere ahâlînin kusûr ve tekâsülleri hasbiyle elçinin bir mahallde meks-i lâzım gelur ise hareket olan defter-i mûcibince yevmiyesi zecren-lehüm ol-kazâdan tahsîl ve tarafına teslim olunmak için bu def‘a dahi cümleye hitaben muakıd meşrûde emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla emr-i makûle ahâlî tarafından ihmâl ve takâsiri sebebi ile bir mahallde meks olunmak lâzım gelur ise mukaddemâ ve hâlâ sâdır olan emr-i şerîfim [s.416] mûcibince ber-mûcib defter yevmiyesi ahâlîden zecren-lehüm tahsîl ve muhâlefet idenleri ‘aceleten bu cânibe ifâde ve tefehhüm eylemek tekrâr fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi ber-vech-i muharrer meks-i bâ‘is olan kazâ-i ber-mûcib defteri lâzım gelen yevmiye edâda muhâlefet itdikleri tarafından i‘lâm olunur ise sonra iki katı tahsîl olduğundan mâ‘adâ zâbitân ve a‘yân makûlesinin muhkem haklarından gelinecek muhakkak idüğüne sen dahi vardığın mahallerde i‘lân ve işa‘ât ve bu hâlde bir mahallde vâki‘ olur ise yedinden olan emr-i şerîfim mütetavifince ber-mûcib defteri lâzım gelen yevmiyeyi bilâ ihmâl ahâlîden zecren-lehüm tahsîli mübâderet ve muhâlefet idenleri mu‘âccelen i‘lâm ve işaret eyleyub bu siyâk üzere elçi-i mûmâ-ileyhin bir mahallden bâ‘is-i meks olmayacak vecîhle iktizâ iden merâm ve tedârik ve ihzâr itdirmek sa‘y-i bî-şümâr ve emr-i me‘mûrun ihsân-ı vech-i üzere tekmîl ve itmâm bezl-i iktidâr ve mikdâr-ı zerre hilâfına ruhsât ve cevâzdan be-gâyet ihtirâz eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene 1154

Bu vech üzere tebdîl-i şer.

Sayfa/416 Hüküm-1487

Divân-ı Hümâyûn çavuşlarından Ali Çavuş zîde kadruhûye hüküm ki,

Bu def'a Âsitâne-i sa'âdetimden ıtlâk ve sebilleri tahliye olunan Moskov üserasından iki yüz nefer esirler Şileli Hasan Reisin şaku' tabir olunan sefinesinin Azak hudûduna irsâl ve îsâl olunmaları için sen ki çavuş mûmâ-ileyhsin sen mübâşir ta'yîn olmanla yanına ta'yîn olunan bir nefer yasakçı ile yedlerine verilen yolcunun mûcibince mahall-i mezbûrun re's-i hudûda îsâl ve teslîm idüb teslîmiyle müş'ir sen ile avdet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/416 Hüküm-1488

Bir sûreti,

Yine Divân-ı Hümâyûn çavuşlarından Süleyman Çavuş zîde kadruhûye mîr-i mîrân Todori nâm zımminin şayikasıyla iki yüz nefer Moskov esirlerinin vech-i meşrûh üzere.

Sayfa/416 Hüküm-1489

Bir sûreti

Yine Divân-ı Hümâyûn çavuşlarından Seyyid Ahmed Çavuş (boş) Şileli oğlu Mehmed reisin şayikasıyla iki yüz nefer esirleri için ber-vech-i muharrer.

Sayfa/416 Hüküm-1490

Bir sûreti,

Yine Divân çavuşlarından Mustafa Çavuş (boş) nereli Hasan reisin şayikasıyla iki yüz nefer Moskov esirleri için ber-minvâl-i meşrûh.

Sayfa/416 Hüküm-1491

Belgrad Kal'a'sı muhafazasında yeniçeri zâbıtı olan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Serhad-ı İslâmiyye'den Kars Kal'a'sı muhafazasına Dergâh-ı 'âlî yeniçerileri ortalarının lüzûm ve iktizâsı olmağla sâ'ir serhadlardan iktizâsına göre birer, ikişer

orta icrâsıyla Kars muhafızının techîz ve şakk u âbâddan olması mühimm ve muktezî olmağın, Belgrad muhafazasında olan ortalarda on yedinci cemâ'atin ortası bayrağı ve kazgânı ve 'umûmen neferâtıyla ihrâc ve Kars Kal'a'sına irsâl ve tesyîr olmaları fermân olmağın, Kıdvetü'l-emâsil ve'l akrân (boş) zîde kadruhû mübâşir ta'yîn ve irsâl olunarak inşâallâhu te'âlâ vusûlünde gereği gibi orta-i mezkûreye bayrağı ve kazgânı ve 'umûmen neferâtıyla ihrâc ve merkûm mâ'rifetiyle bir gün evvel ve bir sa'at akdem savb-ı me'mûresine îsâl mecd u ihtimâm eyleyub 'avk u te'hîrde tevakkî ve mücânebet ile ser-mû bi'l-fî'il Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb virmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/416 Hüküm-1492

Bir sûreti,

Kubaş muhafazasında doksan üç cemâ'atin ortası bayrağı ve kazgân ve 'umûmen neferâtıyla ihrâc ve Kars Kal'a'sı muhafazasına irsâl olunmaları için ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/416 Hüküm-1493

Bir sûreti,

Şehriban Kal'a'sı muhafazasında olan otuz üç cemâ'atin ortası bayrağı ve kazgân ve 'umûmen neferâtıyla ihrâc ve Kars Kal'a'sı irsâl olunmaları için.

Sayfa/416 Hüküm-1494

Bir sûreti,

Taman Kal'a'sı muhafazasında yüz bir cemâ'atin ortası Kutayıs? Kal'a'sına ta'yîn olmağla bayrağı ve kazgân ve 'umûmen neferâtıyla ihrâc ve kal'a-i mezbûre nakl ve tesyîr olunmaları için.

Sayfa/416 Hüküm-1495

Bir sûreti,

Ur Kal‘a’sı muhafazasında olan seksen birinci cemâ‘atin ortası Şehriban Kal‘a’sına nakli için.

Sayfa/417

Mektûb-ı mûcibince isti‘mâl yazılmışdır.

Evâil-i C. sene 1154

Sayfa/417 Hüküm-1496

Anadolu’nun orta kolu yemîn ve yesârıyla nihayetine varub gelince vâki‘ ve mevâlî-i i‘zâm zîdet fezâ’ilühûm ve kadılar ve nâ’ibler ve ‘atîk cebeci mütevâ‘id serdengeçti ağalarına ve alemdâr ve ocak ihtiyârları ve a‘yân-ı vilâyete ve işlerine hüküm ki,

Taht-ı kazâlarınızda sâkin ve mevcûd olan ‘atîk cebeci mütevâ‘id ve serdengeçti agavat ve alemdarın ancak kendü adamları ile Kars cânibine me‘mûr olmaları fermânım olmağın, ocak tarafından (boş) zîde kadruhû mübâşir ta‘yîn olmağla inşâallâhu te‘âlâ vusûlünde herkangınızın kazâsına dâhil ve vâsıl olur ise kazâlardan ve kurâlarda sâkin ve mevcûd olan agavat ve alemdarlarını bir ferdin gerü kalmamak şartıyla bir andan ihrâc ve serî‘an ve ‘aceleten bir gün ve bir sa‘at akdem savb-ı me‘mûrelerine tesyîr ve hıdemât-ı lâzımede istihdâm dikkat-i tâm ve sa‘y-ı ihtimâm eyleyesiz deyü bi‘l-fi‘il cebeci başı Ali dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/417 Hüküm-1497

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin me‘mûr olduğun Van Kal‘a’sına bir an akdem vusûlün ve luhûmun ne-vecîhle mühimm ve muktezî olduğu ibtidâ-yı me‘mûriyetinden ve ba‘de vârid olan te’kîd ve isti‘câlet ifâde ve tefehhüm ve sür‘ât-ı ‘azîmetin husûs-ı tenbîh ve tehdîd olunmağla bu tenbîhâta göre senin şimdiye dek

savb-ı me'mûrun vürûdun lâzıme-i zimmet vâcibe-i 'uhde-i 'ubûdiyetin iken bu ana dek âdem-i vusûlün mücerred esnâ-yi râhda rehâvet üzere hareketden neş'et idüğü zahîr aşîkâr olmağla müstahak eser-i itâb ve ikâb olmuşken, imdi iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile sana ne-mahallde vâsıl olur ise kat'â meks ve ârâm ve bir def'a imrâr-ı vakt u eyyâm eylemeyub bulunduğun tarîkin ne rastından tarafında giderek ve sağ ve soluna sapmayub iki konağı bir iderek eyâlet 'askeriyle 'aceleten mâ'en kemâl-i sür'ât ve nihayet-i şitâb 'azîmet-i birle ta'cîl 'ale't-ta'cîl bir an akdem ve bir kadem mukaddem Van'a vusûlüne müsâra'at ve bu siyâk ile telâfî-i mâ-fât mübâderet ve bu emr-i hatırdâ terk-i cevab ve rahat birle hıdemât vücûda götürmege sarf-ı tâb ve tâkat eylesesin. Bir kaç def'â der-i şeref sudûr bulan isti'câl ve te'kîde münafî eğer bundan sonra dahi ednâ-i taksir ve tekâsülden zuhûr idecek olur ise sadr-ı â'zâm ravh için sonra irâd ideceğin özr ve 'illetin bir dürlü isğâ olunmayub nâ'ib-i gazab-ı şahanemde iştiğali sebebi ile bilâ emân 'ukûbât-ı şedîdeye giriftâr olacağın mukarrer ve muhakkaktır. Ana göre encâm-kâr-ı fikr ve mulahaza iderek selâmet hâlde sana lâzım ise hemân kemâl-i acele ve şitâb ile bir an evvel mahall-i me'mûr-u vusûl-u akdem ve mikdâr-ı zerre hilâfından zinhâr ve zinhâr gâyetü'l-gâye ittigâ-i tâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/417 Hüküm-1498

Âsitâne-i sa'âdetimden Van muhafazasına ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm topçuları üzerlerine zâbıt nasb olunan dördüncü bölükün çorbacısı Yakup zîde kadruhûye hüküm ki,

Kal'a'yı mezbûrede mevcûd olan toplarınızın i'mâli için ez-kâdim iktizâ iden Dergâh-ı mu'allâm topçuları kâdir kifâye ve devn olmağla Rum ilinde vâki' ba'zı kal'a muhafızlarından elli nefer ve Âsitâne-i sa'âdetimden elli nefer bir ortaya ta'yîn ve mecmu'â yüz nefer tekmîl ve irsâli fermânım olmağla neferâtı mezkûrenin üzerlerine sen zâbıt nasb ve ta'yîn olunmakla esnâ-i rahdâ kat'â te'hîr ve tevakkî eylemeyüb 'aceleten ve müsâra'aten bir gün evvel ve bir sa'at mukaddem neferât-ı merkûm ile mâ'en mezbûr olduğunuz Van Kal'a'sına varub muhafazasına kıyâm eylemekle ihtimâm ve zimmet u dâmet ve der-miyân gayret idüb hilâf-ı vaz' ve hareket ve te'hîr ve terahında gayet'ül gaye ittigâ ve mücânebet eylesesin deyü

iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'il topçubaşı olub Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olan Mustafa dâmet mecdühû tarafından mühürlü ve mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene 1154

Sayfa/417 Hüküm-1499

Bir sûreti,

Kars muhafazasına ta'yîn olunan topçular üzerlerine zâbıt nasb olunan on ikinci cemâ'atin çorbacısı el-Hâc Ahmed zîde kadruhû kezâlik yüz nefer ile Kars me'mûriyetleri için ber-vech-i meşrûh bir mûcib mektûb.

Sayfa/417 Hüküm-1500

Bir sûreti,

Erzurum Kal'a'sı muhafazasına me'mûr topçular üzerlerine zâbıt nasb olunan otuz yedinci cemâ'atin çorbacısı el-Hâc Mehmed zîde kadruhû ile kezâlik yüz nefer topçular ile Erzurum Kal'a'sına me'mûriyeti için ber-vech-i meşrûh mektûb mûcibince.

Sayfa/418 Hüküm-1501

Sâbıka Niğde sancağı mutasarrıfı olub hâlâ Ankara sancağı kendüye tevcîh olunan Ömer dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin bu esnâda Ankara sancağına evâtıf-ı 'âlîyye-yi mülûkânemden sana tevcîh ve ihsânım olmağla kalkub mansıbın olan Ankara'ya varub zâbt u rabt memleketine kıyâm ve mübâderet eylemekle fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kalkub mansıbın olan Ankara'ya varub zâbt u rabt memlekete ve himâyet u sıyâneti fukarâ-yı reâyata kıyâm ve havze-i hükûmetine zuhûr iden eşkiyânın def'-i şerr u mazârratları ve emr-i ser-kâtibinin emîn ve selâmetiyle iyâb u zehâb yedine ikdâm-ı tâm eylemekle bâbında fermân-ı 'âlî-şân sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/418 Hüküm-1502

Rodoscuk ve Gelibolu ve Sultan kazâları nâ'iblerine ve kal'a-i Sultan dizdarı (boş) ve gümrük emîni (boş) zîde kadruhûye hüküm ki,

İstanbul gümrük emîni Yusuf zîde mecdühû mühürlü 'ârz-ı hâl gönderub bu def'a Mısır'dan Âsitâne-i sa'âdetime gelüb hâlâ gümrük önünde ikinize? ibrâz olan bir kıt'â tüccar kalyonu ve bir kıt'â üç direkli sefinesinin refikleri olan diğer üç direkli sefine bunlar ile boğaza dâhil olamayub gerü kaldığı haberi alınmakla hâlâ boğaza dâhil ve Gelibolu İskelesine yanaşub havâlîsi olan pirinç ve sâ'ir eşyâyı ihrâc itmekle mübâşeret eylediği ve ba'de'l ihrâc işтира? tutulmak havfıyla gerü ve avdet ve firâr idecek dahi haber alduğunu bildirub sefine-i mezbûr ol-dahi mahallden kaldırılıb Âsitâne-i sa'âdetime nakl ve ihzâr ve bundan mâ'adâ yine Mısır cânibinden zuhûr iden üç direkli ve sâlîfe olur ise ana dahi siz ki dizdar ve gümrükçü mûmâ-ileyhsiz. Taraflarınızdan olanı bulub donanmayla Âsitâne-i sa'âdetime göndermeniz mûcib emr-i şerîfimle ricâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzere 'arz olunmak için bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/418 Hüküm-1503

Divriği ve Kemah ve Erzincan ve Bayburd kadılarına ve zikr olunan kazâların yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyete ve işerlerine hüküm ki,

Sedd-i serîr-i İslâmiyye'den Kars Kal'a'sı muhafazası için odalu ve serdengeçti Dergâh-ı 'âlî yeniçerilerinin tevfir ve teksîrleri mühimm ve muktezî olmağla muhafazasında kıyâm ve iktizâ iden hıdemât-ı lâzîmede i'mâl ve istihdâm olunmak üzere bir mikdâr odalar ta'yîn ve bu hilâlde kâr-güzâr ve emekdâr ve neferâtı i'mâline sâhib-i iktidâr 'atîk serdengeçti ağalarından on aded ağa dahi tebdîl ve inticâm olunub muhafaza-i mezbûr için bir an küşâde itdirmeleri için irâde-i 'âlîyye-i mülûkânem olunduğuna binâen taht-ı kazâlarınızda sâkin ve öteden beru emekdâr ve neferâtı i'mâline sâhib-i iktidâr mahall ve münâsib görölüb isim ve resimleri defter olunub bir an küşâdesine ma'mûr olan Divriği kazâsında ikinci sekbanların 'atîk serdengeçti ağalarından Kurşunlu oğlu Hasan ve Cevahir, Cemazâde Ahmed oğlu Kemah'da yetmiş dokuz cemâ'atin Kara Halilzâde Süleyman Ağa ve Hüseyin Ağa oğlu İbrahim Ali Erzincan'dan otuz bir bölük halkı Ahmed Ağa

ve otuz beş bölük Kavir oğlu Mehmed Ağa ve doksan dörd cemâ'atin Kazak oğlu Ali Ağa ve yetmiş bir cemâ'atin Çolak Mahmud Ağa ve Bayburt kazâsında otuz bir bölük Hasan Hacı oğlu Salih Ağa ve Balizâde Ömer Ağa demekle ma'rûf zîde kadruhû on aded 'atîk ve mütekâ'id ağalardan itmâm hizmetinden sonra kânûn üzere isimlerine terakkîleri tahmîl olunmak şartıyla bayrakları küşâde ve her bayrağının zîrelerine dahi cenk ortamı İslâm yüzer yeniçeri mevcûd bulunmak üzere zikr olunan kazâlardan mukîm ve misafir sahîhi'l esâmi ve bilâ esâmi mevcûd yeniçeri ve kuloğullarından bir an akdem tahrîr ve tekmîl ve yerlerinden ihrâc ve bir gün mukaddem Kars Kal'a'sına irsâl ve tesyîr olunmaları fermânım olmağın, ocakdan Küçük Çavuş vekîli Ali zîde kadruhû mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmakla inşâallâhu te'âlâ vusûlünde taht-ı kazâlarınızdan defter olunan on aded mezkûrû'l esâmi mûmâ-ileyhin mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle ve mâ'rifetiniz ve mâ'rifet-i şer'î 'alâ-eyyi-hâl ve bilâ ömr ve 'illet bayrakları küşâd ve 'aceleten yüzer nefer varınca neferâtların tekmîl ve üç günden ziyâde dahi meks itdirilmeyub ihrâc ve irsâllerinden her biriniz sa'y u ihtimâm ve tekayyüd-i tâm eylemek üzere ve bunlardan bir ferdi ba'zı eğvar-ı kaydın düşüb gitmemekle veyahud 'avk u te'hîre bâ'is rehâvet ve tekâsül eylemek ve her ne-vecîhle olur ise bayrak-ı küşâdesinden tekevvün kafr idüb hilâf-ı emr-i 'âlî ve nâ-maraz hareketleri zuhûr eylemeleri ihtimâli ile gerek hükkâm ve zâbitân ve a'yân-ı vilâyete mu'ayyen ve müsa'ade ve himaye ider bulunur ise bir ferdin ömr ve cevâz i'tibâr olunmayub mesulü ve ziyâde mu'âteb ve müstahakkı 'ikâb ve efhâm serîre giriftâr olmalarında iştibâh olmaduğunu, gereği gibi cümle gerek ma'lûm olub ana göre basîret ve intibâh üzere amel ve hareket eyleyesiz ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin, gerekdir ki sen dahi 'aceleten kalkub ve varub salifü'l-beyân kazâlardan inticâm olunan on aded 'atîk ve mütekâ'id serdengeçti ağalarının cümle mâ'rifet ve mâ'rifet-i şer'le bayrakları küşâd ve ber-vech-i muharrer yüzer nefere varınca tekmîl ve üç günden ziyâde dahi meks ve te'hîr itdirilmeyub, bir gün evvel ve bir sa'at mukaddem savb-ı me'mûrlarına sevk ve tesyîr ile i'lâmın der-sa'âdetime irsâl ve itmâm-ı hidmet itmekle mecd ü sa'y olub mübâdele bir ferdine himaye ve bir nefer ile bu emr-i lâzımü'l ihtimâmdan tekâsül eyleyub zikr olunan bayrakları 'aceleten Kars muhafazasına erişdirmeyecek olur ise sen dahi irâd idecekleri cevabın isğâ olunmayub nedâmet ve şe'âmeti â'zim sen çıkub sâ'ire-i mûcib-i ibret olacağının fîkr ve mulahaza ile ilişğine bir an akdem temşiyet virub hıdemât-ı meşkûre ve mebrûre vücûda getürmekle sa'y u bezl-i kudret eyleyesin ve sizlerin bayrakları küşâde

olunan on aded serdengeçti ağaları mûmâ-ileyhimsiz. Her biriniz dahi mukîm ve misafir sâhibü'l esâmi ve bilâ esâmi cenk ortam-ı İslam güzîde ve müntahab yeniçeri ve kuloğullarından yüzer nefer olmak üzere bayrağınız altına cem' ve tekâmîl ve bir gün akdem kalkub ve bir yerde meks ve ârâm itmeyüb 'umûmen neferâtınız ile me'mûr olduğunuz Kars Kal'a'sı muhafazasına varub hizmeti muhafazada ve iktizâ iden hıdemât-ı lâzımede mevcûd bulunub hıdemât-ı meşkûr izhârına bezl-i tâb ve tâkat eyleyesiz. Eğer bir ferdiniz tekevvün ve kuad ve gerü [s.419] kalmayub ve bir dürlü ömr ve bahâne iradıyla ber-takrîb ile kendüsünü meks itdirmek ve bunun emtia-yı âdem-i itâ'at emr-i 'âlî olunur. Hâlleriniz nümâyân oldukda eser-i itâb ve 'ikâb ile hakkınızdan şer'an ve kânûnen lâzım gelen icrâ olunur. Hem bir ferdinize iştibâh itmeyüb ve bir ferdin bayrağı yerinizde reâyadan bir adam bulunur ise ve esnâ-i târikde bir kimesneye ta'addî ve rencîde ve meks ve te'hîre bâ'is hareket olunmak lâzım gelur ise hâliniz diğer-gün olur. Hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve tehâşî ile siz deyü bi'l-fi'il Dergâh-ı mu'allâm yeniçeriler ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene 1154

Sayfa/419 Hüküm-1504

Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesârıyla nihayetine varub gelince vâki' olan kuzât ve nüvvâb ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerine hüküm ki,

Hâlâ Erzurum vâlîsi ve düstûr-u ekrem müşiri müfhim nizâmü'l âlem vezîrim Veli Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ma'iyyeti iktizâ iden hıdemât-ı lâzımede re'y-i ve emr-i üzere amel ve hareket eylemek şartıyla Anadolu'nun orta kolun nihayetine varınca vâki' olan kazâ ve kurâlarında mevcûd ve bundan akdem Küçük Çavuş mübâşeretiyle bâ-fermân-ı 'âlî Van muhafazası için defter olunan envâlinden mâ'adâ 'atîk serdengeçti ağa ve alemdarlarından mevcûd olanlar yalnız kendü adamlarıyla olmak üzere vezîr-i müşârün-ileyh ma'iyyetinde me'mûr ve ta'yîn olunub ve ocakdan mahsûs ve müstakîl zâbâtandan sürücü mübâşir dahi ta'yîn ve yedine emr-i 'âlî ve ocağa mektûb verilüb birkaç güne dek ihrâc olmak üzere olub lâkin sürücü mûmâ-ileyh ihrâc ile vardığı kazâlarda mevcûd olan agavat ve alemdarın hâzır ve

âmâde bulub der-‘ikâb ihrâc ve irsâl eylemek üzere mezkûr-u tenbîh ve bu vecîhle fermânım olduğuna binâen mûmâ-ileyhin bir ferde meks ve tevakkufuna bâ‘is olmamak vechiyle cümlesinin adamlarıyla müheyyâ bulunmaları için ocakdan hâric ve çavuş ilerü gönderilmesi iktizâ itmekle Kıdvetü’l-emasil ve’l-akrân (boş) bölükün (boş) çavuş zîde kadruhû çerici ta‘yîn ve irsâl olunmak fermân olmağın, inşâallâhu te‘âlâ herkangınızın taht-ı kazâsına dâhil ve vâsıl olub yedindeki emr-i şerîfim karâin ve mefhum-u mu‘allâm oldukda taht-ı kazânızda mevcûd ‘atîk serdengeçti ağalarından ve alemdarlarından bundan akdem Van muhafazasına me’mûr olan agavatın mâ‘adâsı ferd-i vâhid gerü kalmamak şartıyla yalnız kendü adamlarıyla Erzurum vâlisi vezîr-İ müşârün-ileyh ma‘iyyetine ma’mûr oldukları, müş‘ir sürücü ta‘yîn olunan ağanın bundan böyle vürûduna bir ferdi gerü kalmayub hâzır ve âmâde bulunub der-‘ikâb ihrâc eylemek üzere müekkid-i emr-i ‘âlî ile sürücü ta‘yîn olduğuna mazmûn-u her birlerinin ma‘lûmları olub ‘avk u te’hîr-i bâ‘is özr ve bahâne olmamak şartıyla ‘umûmen ihrâc olunmaları için keyfîyeti cümleye inhâ’ ve ihbâr ve ana göre tenbîh u te’kîdlerinden ihtimâm-ı tâmm olunmak üzere her birilerinizin bu emr-i hâtır lâzımü’l tevkîrde erzel-i câh mesâ‘î meşkûr ve mecd u nâ-mahzur eyleyub, inşâallâhu te‘âlâ kâriben sürücü mübâşirin vürûduyla me’mûr olan agavat ve alemdardan müstevfî adamlarıyla müheyyâ bulunub yerlerinden ihrâc ve irsâl ve bir gün evvel savb-ı me’mûr sevk ve tesyîrlerine bezl-i ikdâm ve ihtimâm eyleyesiz. Şöyle ki bundan sonra hâzır ve âmâde bulunmayan agavat ve alemdarların ve gitmemek da‘îyesiyle özr ve bahâneye ihtisâb iden nâ-merdân isim ve resimleri ile i‘lâm oldukda âdem-i itâ‘at emr-i ‘âlî eyledikleri için ziyâdesiyle ister itâb ve ‘ikâb ve bulunub şer‘an ve kânûna o-makûleleri görülür. Hemân cümlelerin itâ‘at ve inkıyâd ile me’mûr oldukları cânib-i mezbûrda bulunmaları, zuhûr-u du‘ayî hayr ile nâil-i merâm olmaları deyü bi’l-fi-il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan düstûr-u mûkerrem müşîri müfhim nizâmü’l âlem vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Sayfa/419 Hüküm-1505

Bir sûreti,

Anadolu'nun sol koluna ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/419 Hüküm-1506

Pravişta karhânesinin mukîm Dergâh-ı 'âlî topçuları üzerlerine zâbıt olan üçüncü cemâ'atin çorbacısı el-Hâc Mehmed zîde kadruhûye hüküm ki,

Âsitâne-i sa'âdetimde vâki' yuvarlak ve humbara kârhânelerinde müsâre'aten ecnâsı fermân-ı 'âlî olan dane-i humbara ve yuvarlak mütenevvinin malzemesinden olan ma'den serîr-i kabes? nakl-i fermân olmağın, ma'den-i mezbûrun vaz' ve nakli için irsâl olunan sefine vusûlünde serîr-i kabes? ne-mikdâr-ı ma'den var ise 'aceleten tahmîl ve iskele-i mezbûrede ma'den-i mezkûrede mevcûd yoğ ise Pravişta ma'deninden bin kantardan mütecâviz maden sefine-i merkûm bir an evvel vaz' ve teccir için bu def'a emr-i 'âlî-şânım sâdır ve ocak tarafından (boş) çavuş ta'yîn ve irsâl olunmuştur. Vusûlünde serîr-i kabes? İskelesi'nden mevcûd ma'den bulunduğu hâlden milhab ve alet nâ-mevcûd olduğu cânibde bi-eyyi-hâl sâdır olan fermân-ı 'âlî-şânım mûcibince Pravişta kârhânesi için cem' olunan ma'denden bin katırdan mütecâviz ma'den bir sa'at mukaddem Kavala İskelesi'ne nakl ve sefineye vaz' ve tahmîl-i ziyâde dikkat ve ihtimâm ve evvel yaveri irsâl dâmet 'azli der-miyân ve hilâf-ı emr-i 'âlî ihmâl ve tekâsülden ve bu emr-i ehemmin ve kayık te'hîrine bâ'is hareket gâyetü'l-gâye ittigâ ve mücânebet eyleyesiz deyü Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup hâlâ topçubaşı Mustafa dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle ber-vech-i meşrûh amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/420 Hüküm-1507

Anadolu'nun sağ kol yemîn ve yesârlarıyla Erzurum'a varınca yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerlerine hüküm ki,

Hâlâ Erzurum vâlisi vezîr-i Veli Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû ma'iyyetinde 'asker mensûrenin tevfir ve teksîrine muktezî olduğuna binâen vezîr-i müşârün-ileyh re'y-i rü'yet üzere amel ve hareket eylemek üzere ikişer akçe terakkî ile iki bin nefer

sipâh terakkîluları ihrâc ve defteri, mübâşir çavuş ve halifelere teslîm ve irsâl ve “İbtidâ-i haziranda yoklamacı var. Dikkat!” cümlesi mevcûd bulunmak için habîr ve âgâh ve vilâyetlerinden ihrâc vezîr-i müşârün-ileyhin nezdîne sevk ve tesyîr ve irsâl olunmak üzere şeref-sudûr olan emr-i şerîfimle mûcibince hâlâ Sivas kethüdâ yerisi olub mütediyyin ve şecâat ile şehri şî‘âr ve a‘mâl neferâtına karar mücerrebü’l etvâr yevmî doksan dokuz akçe ulûfeye Mutasarrıf Mehmed Ahmed Sivas zîde kadruhû terakkîlu ağası nasb ve ta‘yîn ve altıncı bölük yetmiş üç akçeye mutasarrıf neferât-ı merkûmun savb-ı me‘mûrlarına sevk ve tesyîre ocak çavuşlarından Mahmud Ramazan Çerkes Çavuş zîde kadruhû ve yedinci bölük yevmî yetmiş sekiz akçeye Mutasarrıf Çavuş Mustafa ve Baran şehir çavuşu mübâşir ta‘yîn ve yedinci bölük Hüseyin Mustafa Diyarbekir ve beşinci bölükde yevmî seksen dört akçeye Mutasarrıf Süleyman nâm halife zîde kadruhûye irsâl olunmağın ve siz ki mevlânâ-yı mûmînâ-ileyhimsiz. Ocak tarafından ta‘yîn olan mübâşiran merkûman her kangınızın taht-ı kazâlarına dâhil olur ise sâdır olan emr-i şerîfim muktezâsınca kazâlarınızda defterde mevcûd olan neferin bir gün akdem evlerinden ve yerlerinden ihrâc savb-ı me‘mûrlarına irsâl ve îsâle mübâderet eyleyesiz ve siz ki kethüdâ yerleri zîde kadruhûmsüz. Bu husûsa ehl-i umûr-ı dîniyeden olub kazânızda mevcûd olan neferâtı bir gün evvel ihrâc ve vezîr-i müşârün-ileyhin ma‘iyyetinde haziranda makdem mevcûd bulunmalarına dikkat-i tâm ve ihtimâm eyleyub ihmâl ve müşârün-ileyh tevakkî ve mûcânebet ihtirâz eyleyesiz ve siz ki mübâşiran merkûman çavuşun ve halife zîde kadruhûmsüz. Husûs-ı mezbûrda kemâl-i dikkat ve istikâmet ile bezl-i maddî idüb emr-i şerîfimle mûcibince yedinize verilen defterde mestûru’l resim neferâtı ‘ale’l-isti‘câl bilâ yanlarından ihrâc ve ser’asker müşârün-ileyhin ma‘iyyetine sevk ve tesyîr ve îsâl-i müsâra‘at ve kemâl-i ihtimâm eyleyesiz. İyâzen billâhi te‘âlâ bu husûsi ser-mû bahâneden ve tekâsülden zuhuruyla bir ferde sıyânet ve himâyet olduğuna istima‘ olunur ise, kat‘â öZRünüze işgâ olunmayub mutasarrıf olduklarınız yevmileriniz kat‘ olunmağla iktifâ olunmayub eser-i itâb ile mu‘âteb ve muhkem haklarınızdan gelinecek muhakkak bilüb ona göre basîret ve iştibâh üzere hareket eyleyesiz ve sen ki terakkîlu ağası nasb olunan Mehmed zîde kadruhûsun. Mahalline bayrağı küşâd ve emr-i ‘âlî mûcibince ocak tarafından verilen defterde mevcûd ve ihrâc olunan fukarâtından bin neferi bayrağın altına cem‘ ve ihtişâd ve vezîr-i müşârün-ileyhin ma‘iyyetine me‘mûr olduğu hasbiyle re‘y-i rezin üzere hareket ve gerek ve mûcânebet ve mukabele ve muhafaza ve’l-hâsıl her ne hizmete

ta'yîn ider ise bilâ tereddüd der-kıyâm ve esnâ-i tarafına mezkûr makulâtınızda muktezî i'tâ olunan emr-i şerîfimin zikr olunduğı vecîhle ta'yînatlarınızı ahz idüb hilâf-ı emr-i 'âlî bir ferde esnâ-yi râhda ma'kûlât meşrubat mütâlebesiyle bir kimesneyi rencîde itdirmek bâbında ihtirâz ve ictinâb tevcîh ve mücânebet eyleyesiz deyü iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'il sipâhîler ağası olan el-Hâc Mehmed dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle mûmâ-ileyh tarafından verilen mektûb mûcibince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/420 Hüküm-1508

Bir sûreti,

Anadolu'nun sol koluna (boş) sâkinlerinden Seyyîd Abdülrahman ocak terakkîlu ağası ve birinci bölükde yevmî elli dörd akçeye Mutasarrıf Mehmed Ali Sivas ağası ve kethüdâ nasb ve ocak çavuşlarından yedinci bölük yevmî altmış dörd akçeye Mutasarrıf Hüseyin Hasan ve birinci bölükde yevmî yetmiş dörd akçeye Mutasarrıf Ahmed Mehmed Fatih mübâşir ta'yîn ve Ali Hasan nâm halifenin me'mûriyetleri için sipâhî ağası mektûbu mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/420 Hüküm-1509

Bir sûreti,

Anadolu'nun orta koluna (boş) Sivas'a sâkinlerinden mütevellî zâde terakkîlu ağası ve birinci bölükde yevmî elli dörd akçeye mutasarrıf Sivas sâkinlerinden mütevellî zâde Mehmed Ali Sivas terakkîlu ağası ve ocak çavuşlarından ellinci bölük yevmî otuz bir akçeye Mutasarrıf Hüseyin nâm ve otuz yedi akçeye mutasarrıf yevmî Mustafa emin ve yedinci bölük otuz yedi akçeye Mutasarrıf Ali Derviş Sivas'a mübâşir-i ta'yîn ve beşinci bölük Halil Mehmed İstanbul halifenin me'mûriyetleri için sipâhî ağası mektûbu mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/420 Hüküm-1510

Bir sûreti,

Anadolu'nun sol koluna (boş) Boyabat sâkinlerine Hasan terakkîlu ağası ve bölük (boş) akçeye Mutasarrıf (boş) kethüdâ ve ocak çavuşlarından ikinci bölük

yevmî yetmiş üç akçeye Mutasarrıf Hüseyin Mehmed dâme ve yedinci bölük yevmî doksan yedi akçeye Mutasarrıf Ahmed İbrahim tevkid ve yedinci bölük yevmî doksan beş akçeye Mutasarrıf Mustafa Çavuş mübâşir ta'yîn ve Mehmed halifenin me'mûriyeti için silâhdar ağası Ebubekir ağanın mektûbu mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/420 Hüküm-1511

Bir sûreti,

Anadolu'nun orta koluna (boş) Boyabat Hasan ve Kütahya sâkinlerinden Mustafa terakkîlu ağası ve (boş) bölük yevmî (boş) akçeye mutasarrıf kethüdâ ve ocak çavuşlarından altıncı bölük yevmî altmış dörd akçeye Mutasarrıf İbrahim Ahmed ve yedinci bölük seksen iki akçeye Mutasarrıf Hüseyin Ali ve yedinci bölük elli dörd akçeye Mutasarrıf Süleyman mübâşir ta'yîn ve bir halifenin me'mûriyeti için silâhdar ağası mektûbu mûcibince.

Sayfa/420 Hüküm-1512

Bir sûreti,

Anadolu'nun sağ koluna Kütahya sâkininden Mustafa terakkîlu ağası ve (boş) bölük (boş) akçeye mutasarrıf kethüdâ ve ocak çavuşlarından altıncı bölük yevmî doksan bir akçeye Mutasarrıf Ahmed kileri ve yedinci bölük seksen yedi akçeye Mutasarrıf Ali Veli Erzurum ve yedinci bölük doksan altı akçeye Mutasarrıf Mehmed Mustafa mübâşir ta'yîn ve Mehmed halifenin me'mûriyetleri için silâhdar ağası mektûbu mûcibince ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/421 Hüküm-1513

Erzurum vâlîsi olub li-ecli'l ihtiyât bu hilâlde ol-havâlîlerde müctemi' olacak âsakir me'mûru üzerlerine başbuğı ta'yîn olunan vezîrim Veli Paşa'ya ve ma'îyyetine me'mûr terakkîlu ve serdengeçti ağalarına ve elviye alaybeylerine ve sâ'ir âsakire hüküm ki,

Hâlâ şâh-ı İran câniblerinin Lezgi tâ'ifesi üzerlerine sefer ve hareketleri şüyû' bulmak hesbiyle memâlik-i Azerbaycan ve Ankara, Revan ve sâ'ir ol-havâlîlerde hudûdu kârib-i mevâzi'de tertîb ve ihbâr ve tevkîr-i ahde ve atâde-i ihtirâm ve

mübâşeretleri yediyle tevârüd iden müzûnu'l-keâm kimesnelerden ihbâr ve inhâ'ları ve serhad muhafazalarının tahrîr ve ebnâlarıyla resîde-i derc-i ta'yîn olmağla hem-civar olan devletlerin bugün hareketleri vakitlerinde hem-hudûd bulunan düvel dahi kânûn-u hazem ve ihtiyât-ı riâyet ve sirâyet âşûb vaktinden hudûdlarına hıfz u sıyânet itmekle deb-i kadîm ve resmî müsted'â olduğuna binâen cânib-i hilâfetime hüsrevânım dahi hudûd-u memâlik-i mahrûseme bu anda âsakir ve muhâfızın ile gereği gibi himâyet ve dikkat lâzıme-i hizmet ve vâcib'ül 'uhde-i saltanat olmağın, hüsn-ü iktizâda ma'mûr oldukları mahalle serî'an erişmek üzere salt ve sebük-bâr bir mikdâr güzîde süvârî 'askerin bu vakitte li-ecli'l ihtiyât Erzurum taraflarında bulunması emr-i savab-ı mulahaza olunmaktan nâşî Anadolu ve Sivas ve Karaman ve Adana Eyâletlerine elviye alaybeyleri sancaklarını 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârlarıyla ve mikdâr-ı mu'ayyen sipâhî ve silâhdar terakkîlu Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağından dahi vilâyet-i Anadolu'da olan serdengeçti ağaları ve alemdarları mecmu'â tahmînen yigirmi bin nefer mikdâr-ı güzîde süvârî 'askeri 'aceleten ol-vakit tasviye ve tertîb ve Erzurum tarafından bulunmak üzere me'mûr ve ta'yîn ve sür'ât-i seyr ve 'azîmetleri için me'mûriyetleri ahkâm-ı şerîfesi ihzâr ve mukaddem ve müsevva' mübâşirler ile irsâl ve tesyîr olunub ve lâkin böyle salt ve sebük-bâr ve güzîde 'askerin enâm seyfdan meşâkide misillû derûn u şehir ve kasabada ikâmetleri kendülerine ve davarlarının zu'afâ ve fukarâlarını mûcib ve bu takdirde vakt-i hacette dahi ma'mûl olduğu mertebe edâ-yı hizmet-i âdem-i iktidârlarına müstevcib olacağı zahîr olduğundan ve sebil-i kuvvet ve mekânlar için bi'-zarûre hâric Erzurum'da bir münâsib mahallde haymeneteyn ikâmet olmaları lâzım ve bu makûle cemâ'atiniz içinde bir vezîrin dahi başbuğı nâmıyla bulunması muktezî ve mühimm olub ve sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin zâbt u rabt 'asker ve i'mâl ve istihdâm leşkerde sen ki mübâderet ve tedbirin nümâyân ve her vecîhle i'timâde şayan olmakla 'askeri merkûme sahrâ-yı Erzurum'a vardıklarında sen dahi çadırlarınla taşra çıkub münâsib bir mahallde haymeneteyn ikâmet ve 'askeri merkûm üzerlerine başbuğı olub hemân mecmu'âlarına 'arızî tefrîk ve teşebbüsünden sıyâneti ve ol-havâlilerde olan hudûdlara dâima idare hemâmen ve nezâret ve muktezâ-yı hareket ve isticdâd olunan ihbâr ve âsâr-ı pelî i'lâm ve işaret eylemekle fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfım ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. imdi bu tertîbat ve tekâlifinden mafsûd asla ber-vech-i muharrer kâ'ide-i mer'â mülûk-ü sünûd-ü sülûk üzere mücerred lâzıme-i hazem ve ihtiyât reâyatı ve hudûd-u

memâlik-i mahrûseme sirâyet-i âşûb vaktinden sıyâneti irâdesine mübtenî bir keyfiyet olup şâh müşârün-ileyh câneleri taraflarından şerâyıt-ı tafsîl ‘uhde-i müdi’ bu ana dek ser-mû vaz’ ve hareketden ve sudûr ve zuhûr itmemekle anların taraflarına şerâyıt-ı mesâlim bu vecîhle reâyat ve hilâfına hareketden müba‘adet oldukça cânebi’l-sinni mütekâbil şehin-şâhânemden dahi der-miyân olan müsafat ve müvaletin şürût ve kapudânı kemâ-yenbağî hıfz u vikâyet matlûb ve mültezim hüsrevânım olduğu ve mugâyir-i merâsim-i müvahat mikdâr-ı zerre hareket-i vukû‘âta asla ve kat‘â rızâ-yı hümayûn-u mülûkânem olmadığı cümlelizin bir-hoşça ma‘lûmunuz olduğunda keyfiyet-i ‘umûmen neferâtlarınızda telkin ve işa‘ât ve taraflarınızdan ve neferâtlarınız taraflarından ve’l-hâsıl memâlik-i mahrûsemenden giden nesne tavâf-ı itâ‘atime olan siğâr ve kibârın birinden melâmın şâh müşârün-ileyh tarafından nekaiz-i ‘ahd-i mûcib hareket zahîr olmaya. Zinhâr ve zinhâr menafi mesâlimin ve mugâyir dosta ve müsavat zerre kadar hareket sudûruna bir dürlü ruhsât ve cevâz göstermeyub hasâret idenleri zâbıtların mâ‘rifetleriyle ahz u habs ve keyfiyetlerini i‘lâm ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen dahi bu husûsları tekrâr tekrâr cümleye tenbîh ve iş‘âr iderek ber-minvâl-i meşrûh sahrâ-yı Erzurum’da bir münâsib mahallde ‘askeri me’mûr ile harb-ı hitâm ikâmet ve ‘ale’l-lüzûm etrâf ve cevânibe havâle câsûs-u basîret ve bi-avnî te‘âlâ hudûd-u İslâmiyye’den sirâyet-i fîtneden hıfz u sıyânet ve tevâtur zahîr ve peydâ olan ve pezîrây-ı isticdâd olunan ihbâr ve âsâr-ı ‘aceleten ve müsâra‘aten der-devlet-medârım i‘lâm ve işaret âşûb maâzallâhu te‘âlâ hilâf-ı ma’mûl şâh müşârün-ileyh câniblerinden nekaiz-i ‘ahde-i dâire bir emr-i nâ-mûlayim hudûs idecegi olur ise ma‘iyyetinde olan ‘asker me’mûreli iktizâ-yı vakt u hâle göre i‘mâl ve istihdâm birle olundukda müsta‘yen billâhi te‘âlâ muhafız memlekete ve himâyet u sıyânet fukarâ ve reâyat için müdâfa‘a-i hasma dilîrâne ve ubûrâne ikdâm-ı tâm eylesin ve siz ki müşârün-ileyhsiz. Ahkâmı ma‘iyyetine me’mûr mûmâ-ileyhsiz ve bâlâd-ı mezkûr cevahîr-i tenbîhât-ı hümayûnum cümlelizin ta‘lik gûş-cân ve murâd-ı hüsrevânım için ihtiyât merâsimine ibkâ olduğuna kârin-i mühimm ve edâ-yı iz‘ân iderek müşârün-ileyhsiz. Her ne hizmetin ve ne-mahalle me’mûr ve ta’yîn ider ise, bilâ tereddüd emri ve berât-ı ikbâl ve müte‘ayyin ve neferâtlarınızın zâbt u rabt-ı dikkat ve resmî edâ-yı riâyet ve herhâlde rızâ-yı hümayûnum muvâfık hareket izhârına bezl-i makderat eyleyub neferâtlarınızdan nâ-maraz vaz’ idenleri zecr ve men’ birle bilâ takasil mugâyir-i müsâleme hareketden ittigâ ve mücânebet ve bu vecîhle zuhûr dua‘-yı

hayr-ı şâhânem olmak cümleniz cedd u cehd eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene 1154

Sayfa/422 Hüküm-1514

Kars beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa’ya ve Kars’a me’mûr livâ-yı alaybeylerine ve Kars’ın yerlû neferâtının agavat ve zâbitânına hüküm ki,

Hâlâ şâh-ı İran câniblerinin Lezgi tâ’ifesi üzerlerine sefer ve hareketleri şüyû‘ olmak hesbiyle memâlik-i Azerbaycan ve Ankara, Revan ve sâ’ir ol-havâlîleri hudûda kârib-i mevâzi‘de tertîb ve ihbâr ve tevkîr-i ‘ahde ve atâde-i ihtirâm ve mübâşereti Çıldır vâlîsi vezîrim Yusuf Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû ile selefîn Kars beylerbeyi Abdulrahim Paşa tarafından mukaddemâ vârid olan tahrîratları ve yedine tevârüd iden müzûnu’l-keâm kimesnelerin ihbâr ve inhâ’larıyla resîde-i derce ta’yîn olmağla hem-civar olan devletlerin bugüne hareketleri vakitlerinde hem hudûd bulunan düvel dahi kânûn-u hazem ve ihtiyât-ı reâyat ve sirâyet âşûb vaktinden hudûdlarına hıfz u sıyânet itmegin, deb-i kadîm ve resmî müsted‘â olduğuna binâen cânib-i halifet-meyab hüsrevânım dahi hudûd-u memâlik-i mahrûsemde bu andan âsakir ve muhafız ile gereği gibi himâyet ve vikâyet lâzıme-i hizmet ve vâcibe-i ‘uhde-i saltanat olmağın, selefîn mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tahrîr ve iltimâsı üzere Kars Kal’a’sının ta’mîr ve termîmine mukaddemâ kıyâm ve mübâderet ve sunûf âsakiri ile dahi himâyet ve istihkâmına mübâşeret olunmağla, bundan mukaddem Kars’a me’mûr olan Erzurum eyâletinin zu‘amâ ve erbâb-ı tımârından başka yeniçeri ve cebeci ve topçu neferâtlarından dahi mikdâr-ı kifâye ‘askeri tertîb ve ceste ceste irsâl ve tesyîr olunmak üzere olub ve bundan mâ‘adâ hîn-i iktizâda ve me’mûr oldukları mahalle serî‘an erişmek üzere eyâlet ‘askeri ve terakkîlu neferâtı ve Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ocağın serdengeçti ağaları ve alemdarları salt ve sebûk-bâr ber-vech-i tahmin yigirmi bin mikdâr-ı günde sefari ‘asker dahi li-ecli’l ihtiyât Erzurum taraflarına ta’yîn olub Erzurum vâlîsi vezîrim Veli Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû ile hâric-i Erzurum’da bir münâsib mahallde haymeneteyn ikâmet ve vezîr-i müşârûn-ileyh ‘asker-i merkûm üzerlerine başbuğî olmağla, ol-havâlîlerde olan hudûdun ve etrâfî vücûduna dâima itâ‘at-ı hemâmen nezâreti ve müteyekkin hareket ve vakti hâcette lâzım gelen mahallere derhâl imdâd ve itâb eylemesi dahi

başka emr-i şerîfimle tenbîh ve tefehhüm olunmakdan nâşî sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin. Sen dahi ‘ale’-d-devâm-ı etrâf ve eknâf dîn-i keşîde basîret ve tevâtur isticdâb olunan ihtibâr ve âsâr-ı ‘aceleten i’lâm ve işaret ve emr-i muhafazaya kıyâm ve mübâderet eylemekle fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi bu tertîbin ve tekâlifatda maksûd-u asl-ı ber-vech-i muharrer kâ’ide-i mer’â mülûk-ü sünûd-ü sülûk üzere mücerred lâzime-i hazem ve ihtiyât-ı reâyat ve hudûd-u memâlik-i mahrûsemde sirâyet-i âşûb ve vaktinden sıyânet irâdesine mübtenî bir keyfiyet olup şâh müşârün-ileyh cânibleri taraflarından nekaiz-i ‘ahd-i mûdi’ bu ana dek ser-mû vaz’ ve hareketi sudûr ve zuhûr etmemekle anların taraflarından şerâyıt-ı müsâleme bu vecîhle riâyat ve hilâfına hareketden müba’adet oldukça cânibi’l-sinni mütekâbil şehin-şâhânemden dahi der-miyân olan müsafat ve müvaletin şürût u kuyûduna kemâ-yenbağî hıfz u vikâyet matlûb ve mültezim hüsrevânım olduğu mugâyir-i merâsim-i müvahat mikdâr-ı zerre hareket ve vukû’âta asla ve kat’â rızâ-yı hümâyûn-u mülûkânem olmadığı, cümlenizin bir-hoşça ma’lûmunuz oldukça keyfiyetine ‘umûmen muhafazadan olanlara ta’yîn ve işa’ât ve merâmla şâh müşârün-ileyh tarafından nekaiz-i ‘ahd-i mûcib hareket zahîr olmaya. Taraflarınızdan ve neferleriniz taraflarından ve’l-hâsıl memâlik-i mahrûsemden geriden nesne-i tavâf-ı itâ’atime olan sigâr ve kibârın tertîbinden zinhâr ve zinhâr mugâyir dosta ve müsafat zerre kadar hareket sudûruna bir dürlü ruhsât ve cevâz göstermeyub cesâret idenleri zâbıtları mâ’rifetiyle ahz u habs ve keyfiyetlerini i’lâm ve bu husûsların tekrâr tekrâr cümleye tenbîh ve ifhâm iderek kal’a-i merkûmenin istihkâm ve metânet ve hıfz u hırâsetine mübâderet ve ‘ale’-d-devâm-ı etrâf ve civârına havâle câsûs-u basîreti ve bi-avnî te’âlâ hudûd-u İslâmiyyet’e sirâyet-i fîtnede hıfz u sıyânet ve âsakir-i me’mûr ve muhâfız kal’a-i mezkûre ile hüsn-ü iltifat ve mu’âşeret ve merâsim-i yekcihet-i riâyat ve tevâtur zahîr ve peyda olan ve pezîrây-ı isticdâd olunan ihtibâr ve âsâr-ı ‘aceleten ve müsâra’aten der-devlet-medârım i’lâm ve işa’ât eyleyüb maâzallâhu te’âlâ hilâf-ı me’mûl şâh müşârün-ileyh câniblerinden nekaiz-i ‘uhde-i dâire bir emr-i nâ-mûlayim hudûs ve Kars taraflarına sû’iyetine misillü hâlden zuhûr ve mebrûr idecek olur ise, olduktan Erzurum vâlîsi vezîr-i müşârün-ileyhin isti’âda ve müsta’yen billâhi te’âlâ muhafaza-i memlekete himâyet u sıyâneti fukarâ ve reâyat için dilîrâne ve ubûrâne müdâfa’a-i hasma ve muhafaza-i kal’a ve memleket-i sarf-ı hâli gayret ve hamiyet eylesin ve siz ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhimin tefehhüm ile Kars muhafazasına me’mûr mûmâ-ileyhimsiz.

Bâlâda mezkûr cevahîr-i tenbîhât-ı hümâyûnum cümlenize ta‘lik gûş-cân ve murâd-ı hüsrevânım içün ihtiyât merâsimine ibkâ olduğuna kârin-i mühimm ve iz‘ân iderek mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin emr-i vezâret-ı bilâ tereddüd ve imtisâl ve müba‘adet ve neferâtlarınız zâbt u rabt-ı dikkat ve resmî edây-ı riâyet ve herhâlde rızâ-yı hümâyûnum muvâfık hareket izhârına bezl-i mukadderat eyleyub neferâtlarınızdan nâ-maraz vaz‘ idenleri zecr ve men‘ birle bilâ ittifâk mugâyir-i musalaha hareketden takasil ve mücânebet ve bu vecîhle mazhar dua‘-yı hayr-ı şâhânem olmağa cümlenize cedd u cehd eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/422 Hüküm-1515

Bir sûreti,

Van beylerbeyi ve muhâfızı Osman Paşa ve ma‘iyyetinde me‘mûr mîr-i mîrân-ı kirâm ve alaybeyleri ve süvârî ve piyâde ‘asker zâbitânına ve yerlû neferâtına agavat ve zâbitânına hitaben mukaddemâ Van Kal‘a’sına me‘mûr olanlardan başka süvârî ve piyâde ocaklarından mikdâr kifâyet ‘asker dahi ceste ceste ta‘yîn ve tesyîr olunmak üzere olmağa diyerek sipâhî meşrûh üzere emr-i şerîfimle yazılmak.

Sayfa/422 Hüküm-1516

Bir sûreti,

Dahi ancak bu tertîbatın ihbâr içün Çıldır vâlisi Vezîr Yusuf Paşa’ya.

Sayfa/423 Hüküm-1517

Sivas sâkinlerinden mütevellî zâde Muhammed zîde kadruhûye hüküm ki,

Düstûr-u ekrem müşirin müfîm nizâmü’l âlem hâlâ Erzurum vâlisi vezîrim Veli Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehûnun ma‘iyyetine âsakir-i nusret mezbûrenin tevfir ve teksîr-i mühimm ve muktezî olduğuna binâen Anadolu cânibinde vâki‘ Sivas ve Tokad ve sâ‘ir yemîn ve yesârlarına münâsib olan mahallerde iki bin nefer sipâhî terakkîlusi bu taraftan ihrâc ve ibtidâ-yı haziranda yoklamacı vardıkda mevcûd bulunub vezîr-i müşârün-ileyhin re‘yi ile hıdemât-ı hümâyûnum bulunmak üzere neferâtı merkûmun üzerlerine mücerrebu’l-etvâr müte‘ayyin ve mütedeyyin terakkîlu ağası nasb olunmak fermânım olmağa. İmdi sen ki terakkîlu ağası

Muhammed zîde kadruhûsun ocağdan emekdarlarından olduğı ecilden bin nefere terakkîlu ağası nasb ve ta'yîn ve neferât-ı merkûmun revîş ve defterleri ve harâc ve ... ve halefleriniz ve bir mikdâr ehemmi-i mühimmât-ı bahâlarınız dahi ocak çavuşlarından (boş) çavuş (boş) zîde kadruhû ile irsâl olunmuşdur. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki şimdiden habîr ve agâh olub kethüdâ ve sâ'ir zâbitânınızı nasb ve ta'yîn ve iktizâ iden mâllarımızı ihzâr ve bir gün akdem ve bir sa'at mukaddem Anadolu sağ ve sol ve orta kolları yemîn ve yesârlarından ihrâc ve tesyîr olunan neferâtlarından alelacele fukarânızı cem' ve ihşâd iderek me'mûr olduğı vezîr-i müşârün-ileyhin nezd-i 'âlîsine bir kadem mukaddem hareket ve mevcûd bulunub hıdemât-ı müstahsen mebrûre-i vücûda göndermekle kemâl-i dikkat eyleyesin. Zirâ bu dikkatine sâ'ire-i kıyâs itmeyüb gerek neferâtın bir gün evvel cem' ve ihşâda ve gerek ibtidâ-yı derûnlarından mukaddem mahall-i me'mûrun varmakda ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûnumda ser-mû ihmâl ve tekâsül zuhûr ider ise bir dürlü özrûn ve işğâ olunmayub eser-i itâb ile mu'âteb ve muhkem haklarınızdan gelinecek mukarrer bilüb ana göre eslemeyüb üzere hareket ve hilâfından ihtirâz ve mücânebet eyleyesiz deyü bi'l-fi'l sipâhî ağası olan Muhammed Emin dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunub içün yazılmışdır.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/423 Hüküm-1518

Bir sûreti,

Bin nefer silâhdar terakkîlularına ağa nasb olunan Boyabat kethüdâ yerisi Hasan zîde kadruhûye ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/423 Hüküm-1519

Bir sûreti,

Bin nefer silâhdar terakkîlusi üzerlerine ağa nasb olunan Kütahya kethüdâ yerisi Mustafa zîde kadruhûye ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/423 Hüküm-1520

Bir sûreti,

Bin nefer sipâhî terakkîluları üzerlerine ağa nasb olunan Sivas kethüdâ yerisi Külhânzâde Mehmed zîde kadruhûye ber-vech-i meşrûh.

Sayfa/423 Hüküm-1521

Rum ili vâlîsi olub Belgrad muhâfızı Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin levâzım ve mühimmâtın nehem-i irâd ve derbest olan mülâhaza-i ihtiyât binâen vakt-i hamiyeti ma'mûr olacak mahalle 'aceleten sür'ât-i hareket tahsîl-i miknet ve istikrad eylemek için bu esnâda kürsî eyâletin olan mülûkâneye gelüb tanzîmi dâire-i nehem-i levâzım sâ'ire kalelerinde hâzır ve âmâde bulunmaları fermânım olunduğuna binâen Semendire sancağı ilâvesiyle Belgrad muhâfızı ma'îyyetine me'mûr selefin mutasarrıf vezîrim Mehmed Paşa'ya havâle ve tekâvül olunmakda iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. Vusûlünden kalkub fermânım olduğu üzere kürsî-i eyâletin olan Sofya'ya gelüb anda ikâmet ve tanzim-i dâire ve nehem-i levâzım sâ'irene mübâderet ve sağır tedârikle ve mühimmât-ı levâzımın rü'yet birle hâzır ve âmâde durub bundan böyle me'mûriyeti emr-i şerîf varıldığı anda bilâ tevakkuf hareket ve savb-ı me'mûr sür'ât-ı 'azîmet tahsîl-i miknet ve istikrad eyleyub nevâmî ve mikdâr-ı zerre cevâz göstermemegi bâbında.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/424 Hüküm-1522

Ber-vech-i arpalık Selanik sancağına mutasarrıf olub bundan akdem Belgrad'a me'mûr olan vezîrim Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Rum ili vâlîsi olub Belgrad muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa'nın bu hilâlde kürsî-i eyâletinde olan Sofya'ya gelmesi fermânım olduğuna binâen avâtıf-ı 'âlîyye-i mülûkânemden şeref-sudûr olan hatt-ı hümayûn şevket-makrûnum mûcibince sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin üzerinde olan Selanik sancağına Semendire sancağı zâm ve ilhâk ve sana tevcih ve ihsânım olub elviye-yi merkûm ile Belgrad muhâfızlığı 'uhdene ihâle ve tefvîz kılınmamak iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl

olunmuştur. İmdi vezîr-i müşârün-ileyh fermânım olunduğı üzere kürsî emîni olan Sofya'ya a'zim oldukda sen Belgrad Kal'a'sı muhafazasına kıyâm ve mübâderet hıfz u hırâset kal'a ve memleket ve himâyet u sıyânet fukarâ-yı reâyat bezl-i mukadderat ve muhâfız kal'a ile hüsn-ü iltifat ve mu'âşeret ve Nemçelü ile müceddeden mün'akid olan musâlahâtın şürût u kuyûdun tetarruk hâlde vikâyet ve merâsim dosti ve hem civârı ibkâya dikkat ve mikdâr-ı zerre hilâfından be-gâyet mücânebet ve 'uhdene lâzım olan umûr ve husûsun temşiyetine sarf-ı miknet eyleyub senden ma'mûl olduğı üzere herhâlde hüsn-ü hareket ihtimâm ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye ittigâ-i tâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/424 Hüküm-1523

Sâbıkâ Ankara sancağı mutasarrıfı olub hâlâ Niğde sancağı kendüye tevcîh olunan Murtaza Paşa'ya hüküm ki,

Hâlâ şâh-ı İran câniblerinin Lezgi tâ'ifesi üzerlerine sefer ve hareketleri şüyû' bulunmak takrîbi ile hudûd-u karîb-i mahallerde tertîb-i ihbâr ve tevkîr-i 'ahde ve 'ibâd-ı kıyâm ve mübâşeret yakînen ma'lûm olmakdan nâşî hem civârları olan devletlerin bugüne hareketleri vakitlerinde hem hudûd bulunan düvel dahi kânûn-u hazem ve ihtiyât-ı riâyet ve sirâyet âşûb vaktinde hudûdlarına hıfz u sıyânet itmek deb-i kadîm olub ve bu hâlet hâlâ ve cânib-i hâlâ fîma-ba'd hüsrevâneme dahi vâhibe-i zimmet olunduğuna binâen serhadan İslamiyye'nin ta'mîr ve termîmlerine ve âsakir ile metânet ve tahakkümlerine mübâderet olunub Kars ve Van Kal'a'larına eyâlet 'askerleri ve süvârî ve piyâde ocaklarımdan mikdâr-ı kifâye 'asker tertîb ve salt u sebük-bâr olunmak üzere tahmînen yigirmi bin mikdâr-ı geriye süvârî 'askeri dahi hâlâ Erzurum vâlîsi vezîrim Veli Paşa ile silâhdar Erzurum haymeneteyn ikâmet ve etrâfı ve civârına dîn-i keşîde basîret ve vikâyet cânibi iktizâ iden mahallere imdâd ve iânât etmek üzere tasviye ve tesyîr ve bu siyâk ile her semtin istihkâmına sa'y-ı belîğ olunub ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin esfâr-ı hümâyûnum senin bu ana dek sebkât iden hıdemât ve gayret ve vücûda gelen gayreti ve hamiyetin ma'lûm ve senden fîma-ba'd dahi uğur-u hümâyûnumda sarf-ı derûn ile hıdemât-ı zuhûr-u melhûz ve meczûm almağla 'aceleten Kars'a varub muhâfız olan Çeteci Abdullah Paşa ile bi'l-ittifâk emr-i muhafazaya ibtidâ eylemek şartıyla avâtıf-ı 'âlîyye-i

mülûkânemden Niğbolu sancağı sana tevcîh ve ihsânım olub iş bu bin yüz elli dört senesine mahsûben livâ-yı mezbûrun seferîyesi emr-i şerîfime dahi ısdâr ve mahalline irsâl olunmağa, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile sana vâsıl olunduğuma anda mansıbın olan Niğbolu'ya gitmek ve seferîne ahz için imrâr-ı vakt olunmak lâkin betâet ve rehâvetine bir dürlü vaktiniz müsa'adesi olmadığı ma'lûmunuz olundukda tarafından mütesellimlik seferîne ba'de'l ahz ardından sana göndermek üzere tevcîh ve sipâriş ve sen derhâl mâ-melek ve sünufun kapun halkı ve adamlarınla hemân Ankara'dan hareket ve savb-ı me'mûre 'azîmet dere arasından gidüb sağ ve sola sapmayarak ve fukarâdan müft ve meccânen ve yiyecek mutâlebesinden ve bir ferde cevır ve ta'addîden müba'adet ve müsta'yen billâhi te'âlâ iki konağa bir iderek kemâl-i sür'ât ve şitâb ile bir an akdem ve bir kadem mukaddem 'ale'l-cenâhü'l isti'câl Kars'a vusûl-u müsâra'at ba'de'l-vusûl Kars beylerbeyisi ve muhâfızı olan mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ile merâsim-i ittifâk riâyet ve hüsn-ü iltifât ve mübâşeret birle bi'l-ittifâk emr-i muhafaza-i bezl-i miknet idüb lâkin bu tertîbatdan mahsûd mücerred-i ihtiyât için irâde olunmuş ber-mu'tâd olub şâh-ı müşârün-ileyh tarafından henüz tefviz-i 'uhde-i dâire-i bir hâlet-i zuhûr itmedigi ve der-miyân olan şerâyıt müsafatınız taraf-ı hümayûnum muhafazası mültezim ve matlûb olduğu mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe hitaben şeref-sudûr bulan emr-i şerîfimin takrîben zıkr u beyân olunmağla siz dahi bu husûsların gereği gibi yakînen bilüb mugâyir-i musalaha ednâ-yı harekete vukû'una ruhsât ve cevâzdan be-gâyet ittigâ ve mücânebet ve ber-vech-i muharrer sür'ât-i seyr ve gayret ile giderek ve bir mahallde asla meks ve tevakkuf itmeyerek serî'an ve 'aceleten Kars'ı vusûle sarf-ı tâb ve tâkat hakkında olan hüsn-i zât-ı şâhâne tasdîk-i nazar takdimine kudret eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i S. sene [1]154

Sayfa/424

Terakkîlu neferin ile bölükün arpalık neferâtının isti'câlleri için mektûb-u mûcibince altı kıt'â emr-i şerîfimle yazılmışdır.

Evâhir-i Zâ. sene [1]154

Sayfa/424 Hüküm-1524

Anadolu'nun orta kol yemîn ve yesârıyla nihayetlerine varınca yol üzerinde vâki' kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerlerine hüküm ki,

Emîrü'l ümerâ'i'l kirâm Abdullah Paşa dâmet mu'allânın ma'yyetinde âsâkir-i nusret me'âsirimle tevfir ve tekevvün mühimm ve muktezî olduğundan kat'â nâzır bölükün erba' ocakları öteden beru bir meymenetli ocakları olduğundan bulundukları muharebelerde berây-ı nusret olduğuna binâen bu def'a dahi paşayı mûmâ-ileyhin ma'yyetine ibtidâ-yı haziranda yoklamacı varmakdan mukaddem mevcûd bulunub re'y-ı savâbdîd-i üzere amel ve hareket eylemeleri için bu tarafda olan ocakların ağaları ve sâ'ir zâbitânları mevcûd olan neferâtlarıyla ihrâc olduğuna ciheti Anadolu ve Rum Eyâletinde sâkin bölükün 'âdem-i neferâtında olanların bilâ tevakkuf vatanlarından ihrâc ve bir an akdem ocakların bayrakları altına varub cem' olmaları için mübâdele olan fermân-ı 'âlî-şân mûcibince ocak çavuşlarından olub bu def'a sipâhî terakkîlusi ihrâcına me'mûr Hüseyin Çavuş zîde kadruhûye irsâl olunmuşdur. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde gerekdir ki herkangınızın taht-ı kazânıza varub dâhil olur ise bir ferdi himaye olunmayub şeref-sudûr olan emr-i celîl-üş-şânım mûcibiyle bilâ tevakkuf ulûfe için ibâd ve gurebâ-i yemîn neferâtın olub kazânızda sâkin ve mütemekkin olan neferâtı ihrâc ve bir an akdem ve bir sa'at mukaddem savb-ı me'mûrlarına tesyîr ve irsâlde kemâl-i dikkat ve ihtimâm eyleyesiz ve siz ki kethüdâ yerleri mûmâ-ileyhimsiz bu husûs-ı ehemmi-i umûr-u dîn ve akdem-i mehamm saltanat-ı seniyyemden olmağla vilâyetinizde ve civârlarına vâki' ferdin sâkin ve mütemekkin olan ulûfeciyân-ı yemîn ve gurebâ-i yemîn neferâtı olunub kat'â te'hîr ve tevakkuf olmakdan hânelerinden ihrâc ve müsâra'aten savb-ı me'mûrlarına irsâl eyleyesiz. İyâzen billâhi te'âlâ husûs-ı mezbûrede ser-mû tekâsül ve müsâmaha misillû hareket ve hâlât birinizden zuhûra geldüğü istimâ' olunur ise özr ve 'illetiniz işğâ olunmayub eser-i itâb ile [s.425] mu'âteb olunub muhkem hakkınızdan gelineceği yakînen bilüb ana göre basîret ve iştibâh üzere hareket ve hilâfından ziyâde ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz deyü iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim hâlâ sipâhîler ağası olan Mehmed Emin dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmek vech-i meşrûh üzere amel ve hareket olunub hilâfından ziyâde hazer eylemeniz bâbında.

Sayfa/425 Hüküm-1525

Bir sûreti,

Rum eyâletinin sol kolun silâhdar ağası mektûb-u mûcibince vech-i meşrûh.

Sayfa/425 Hüküm-1526

Bir sûreti,

Rum eyâletinin sağ kolun sipâhîleri ağası mektûb-u mûcibince.

Sayfa/425 Hüküm-1527

Bir sûreti dahi,

Anadolu'nun sol koluna ulûfeciyân-ı yemîn ve gurebâ-i yemîn neferâtlar için sipâhîler ağası mûmâ-ileyh mektûb-u mûcibince yazılmışdır.

Sayfa/425 Hüküm-1528

Bir sûreti,

Anadolu'nun sağ koluna ulûfeciyân-ı yemîn ve gurebâ-i yemîn neferâtlar için ber-vech-i meşrûh sipâhîler ağası mûmâ-ileyhin mektûb-u mûcibince yazılmışdır.

Sayfa/425 Hüküm-1529

Bir sûreti,

Anadolu'nun sol koluna ulûfeciyân-ı yemîn ve gurebâ-i yemîn neferâtlar için ber-vech-i muharrer silâhdar ağası Ebubekir ağanın mektûb-u mûcibince yazılmışdır.

Sayfa/425 Hüküm-1530

Bir sûreti,

Sağ ve orta kollarına ulûfeciyân-ı yemîn ve gurebâ-i yemîn için ber-vech-i meşrûh yine silâhdar ağası mektûb-u mûcibince başka başka yazılmışdır.

Taksil olunduğı üzere tebdîl olmuşdur.

Sayfa/425 Hüküm-1531

Donanma-yı Hümâyûnum kalyonlarından Patron-u hümâyûn kapudân Karabağ Süleyman Kapudân ve suklek kancalı kalyon kapudânu olan Maratoköz Ahmed kapudân zîde kadruhûye hüküm ki,

Hâlâ Mısır vâlîsi olan vezîrim Yahya Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehûnun bir sa‘at mukaddem İskenderiye İskelesi’ne vusûl ve lühuk-ı gâyet mühimm ve muktezî olmağla, siz ki kapudân mûmâ-ileyhümasız vezîr-i müşârün-ileyh süvâr olduğunuz kalyonda erkân ve hemân bi-avnî te‘âlâ bilâ tevakkuf savb-ı Musul’da ser-serî‘ şitâb idüb bir mahallde meks ve ârâm ve bir yerde kat‘â imrâr-ı vakt u eyyâm itmenizi müsta‘yen billâhi te‘âlâ serî‘an ve ‘aceleten İskenderiye’ye ba‘de’l-vusûl sâbika Mısır vâlîsi sâdır-ı esbâk vezîrim Ali Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû dahi Mısır’dan hurûc ve taraflarından Şâm-ı şerîfi semtine lühuk-ı me’mûr olmakdan nâşî kendüsü geri gitmek eğerce iktizâ itmez ancak ağırlığını mahalline göndermek murâd ve ‘aceleten ile hetl ve ... tenbîh ve irâde ider ise müşârün-ileyhin ağırlığını kalyonlarına alub bir sa‘at akdem tenbîh idüğü mahalline nakl ve îsâl ikdâm ve hilâfindan gâyetü’l-gâye-i tâm eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/425 Hüküm-1532

Bölükân-ı erbâ‘a agavat ve kethüdâlarına hüküm ki,

Hâlâ Kars muhafızı olan Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu‘allânın ma‘iyyetinde asâkirin tevfir ve teksîriyle kal‘a-i Kars’ın metânet ve istihkâmı muktezâ-yı vakt u hâlden olduğuna binâen siz ki bölükân-ı erbâ‘a agavat ve kethüdâları mûmâ-ileyhimsiz sizin dahi ocaklarınıza ‘umûmen neferâtlarıyla bir an akdem Kars’a varub mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin ma‘iyyetiyle emr-i muhafazaya kıyâm ve mübâderet eylemeniz fermânım olunmağın. İmdi kalkub neferâtınızı cem‘ iderek ve iki konağı bir idüb ve sağ ve sola sapmaksızın doğru yoldan giderek bi-avnî te‘âlâ bir an akdem ve bir kadem mukaddem ‘ale’l-cenâhü’l isti‘câl Kars’a varub emr-i muhafazada ve sâ’ir iktizâ iden hıdemât-ı hümâyûn-u mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin re’yine mü‘teyyîn ve mesâ’î meşkûre vücûda getürmekle sarf-ı tâb ve tâkat

idüb hilâfindan ve betâet ve rehâvet üzere hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene 1154

Sayfa/425 Hüküm-1533

Kocaeli sancağına mutasarrıf ve Geyve ve Taraklı ve Göynük ve Lefke ve (boş) ve kadılarına ve nâ'iblerine ve zikr olunan kazâların kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve harb u darbe kâdir ricâllerine hüküm ki,

Geyve kazâsı sâkinlerinden Türk Hasan oğlu demekle ma'rûf kimesne reisi eşkıyâ olmağa yetmiş, seksen nefer mikdâr-ı eşkıyâ-yı başına cem' ve ol-havâîleri geşt ü güzâr ve ebnâ-yı sebilin tâ'ifeyenin kat' ve emvâl ve eşyâlarını nehb ve gâret bu misillû akvâm-ı zulm ve fesâd-ı adet müste'men olmağla, bundan akdem sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin tarafından ahz olmağla murâd olunmağın ve civarda vâki' Taraklı ve Göynük ve Lefke kazâlarında hâmilîleri olmak hasbıyla zikr olunan kazâlarda firâr ve ber-vecîhle ahsın mümkün olmayub ve bu emsâlde yine Geyve kazâsı sâkinlerinden za'im Mehmed Ağa demekle ma'rûf kimesneye dahi zeâmet karyelerinden gelur iken Geyve kazâsı ile Taraklı kazâsı beyninde bi-gayr-ı hak katl ve emvâlin ve eşyâsını nehb ve gâret idüb şakî-i mezbûrun zulm ve ta'addîsinden ber-vecîhle emin olmayub meslûb ihrâc olduklarından mâ'adâ hâlâ mûcibince nehâr olmak hasbiyle şakî-i mezbûrun yevmen fe yevmen şekâvet ve tuğyân ziyâde idecekleri müte'ayyin olmağın. Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin mübâşeretin ve civârında vâki' kazâ ahâlîlerinin imdâd ve iânetleriyle şakî-i mezbûr kangî kazâda bulunur ise îsâl ahz ve cezâsı tertîb olunmak için emr-i şerîfim sudûr-u bâbında i'lâm ve istirhâm ve bu güne mazârr-ı 'ibâd ve mesâ'î bi'l-fesâd olan şakînin 'ibâd-ullah üzerlerinden def'-i şerr ve mazârratları lâzım gelmekden nâşî i'lân bulunub vechiyle şakî-i mezbûr her kangî kazâda bulunur ise mîr-i mîrân mûmâ-ileyh mâ'rifet ve olduğı kazâ ve etrâfında bulunan kazâlar ahâlîlerinden imdâd ve iânetleriyle 'alâ-eyyi-hâlen ahz.

Sayfa/426 Hüküm-1534

Ve şer'an müstahak olunduğı cezâ-yı sezâsı tertîb ve icrâ olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mîr-i mîrân ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz bi'l-ittifâk hareket ve mîr-i mîrân mûmâ-

ileyhin re'yine metâ'ibet iderek şakî-i mezbûr herkanı kazâda bulunur ise ber-vech-i muharrer cümlenize ittihâd ve birbirinize iânet ve imdâd-ı birle üzerlerine varub ne- taraflıyla ve ne-vecîhle olur ise olsun bi-lütîhî te'âlâ alâ-eyyi-hâl elbette ve elbette ve ahz ve bir mukadderat şer'î kuyûd cezâ-yi sezâsını tertîb ve icrâ ve şerr u mazeretine bilâd u 'ibâd olanlardan def' ve imha ile vücûda hıyânet olduğundan rûmî ersadı tathîr ve 'ibâd-ullahın terakkî ve te'mîne bezl-i miknet ve keyfiyetini der-sa'âdetime i'lâm ve işaret idüb lâkin bu bâbda mezîd-i takayyüd ve basîret üzere hareket iderek şakî-i mezbûr tarafından bir dürlü serbeste virme-yub emr-i şerîfimin mazmûnuna ittigâ-i rehâvet ve kusûr misillû iden hareketden gâyetü'l-gâye tevakkî ve ihtirâz eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâsıt-ı S. sene [1]154

Sayfa/426 Hüküm-1535

İznikmid kadısına hüküm ki,

İznikmid cânibinden Âsitâne-i sa'âdetime gelen ecnâs-ı keresteden çifte sekizin tûlî sekiz zirâ'-i ve 'arz-ı sekiz parmak ve kara makar çiftesinden tûlî sekiz zirâ'-i ve 'arz-ı yedi parmak ve dörd tar giderek tûlî on sekiz ve on dokuz ve yigirmi zirâ'-i ve 'arz-ı sekiz parmak ve dörd tar ve satrın tûlî on altı zirâ'-i ve 'arz-ı altı parmak ve dörd tar sağîrin tûlî on iki zirâ'-i ve 'arz-ı beş parmak ve kebîr-i çifte tabanın tûlî on iki zirâ'-i ve 'arz-ı sekiz ve dokuz parmak ve çapusunun tûlî on zirâ'-i ve 'arz-ı on iki parmak gelundugin tûlî altı zirâ'-i ve meşe-i İznikmid çubuğunun tûlî on zirâ' ve 'arz-ı beş parmak ve çifte çubuğunun tûlî on iki zirâ' ve 'arz-ı beş parmak ve Görlüce çubuğunun tûlî on zirâ'-i ve 'arz-ı beş parmak olmak üzere gelmek mu'tâd-ı kadîm iken biraz müddetden beru gelen ecnâs-ı kerestesinin tûlî ve 'arzlari-ı noksân olmağla ba'de'l-yevm ecnâs-ı kereste bâlâda tahrîr olunan çaplara göre kat' olunub noksân kat' olunmamak üzere kereste kat' itdiren sâhiblerine tenbîh olunmak fermân olmağla. İmdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin der-sa'âdetimden mübâşir ta'yîn olunan (boş) zîde kadruhû ile iş bu emr-i şerîfim celb-i levâzım vusûlünde kat'â te'hîr ve tevakkuf itdirilmeyub madde-i merkûm kereste kat' itdirilen memnun sâhiblerine fî-ma-bâ'd ecnâs-ı keresteye bâlâda tahrîr olunan çaplara göre noksân-ı kat' eylemeden ihtirâz ve mücânebet eylemelerine gereği gibi tenbîh u te'kîd eyleyub

muğâyir-i vâz‘ ve harekete rızâ ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/426 Hüküm-1536

Öküşne ve İnebolu ve Bartın ve Câ-firâz nâm mahallerin kadıları ve nâ’iblerine ve Bolu zâbıt voyvodalarına hüküm ki,

Öküşne ve kazâsından hükûmet ecnâs-ı keresteden çifte Öküşne öküz arabasının tûlî on zirâ‘-i ve ‘arz-ı parmak ve ufak Öküşne öküz arabasının tûlî dokuz zirâ‘-i ve ‘ârz-ı dört parmak ve terek tabanının tûlî sekiz zirâ‘-i ve ‘ârz-ı dört parmak olmak ve kezâlik İnebolu kazâsından sonra ecnâs-ı keresteden çifte İnebolu’nun tûlî on zirâ‘-i ve ‘ârz-ı dört parmak ve İnebolu öküz arabasının tûlî on zirâ‘-i ve ‘ârz-ı beş buçuk parmak ve İnebolu ve duvarının tûlî altı zirâ‘-i ve ‘ârz-ı altı parmak ve Bartın kazâsından sonra ecnâs-ı keresteden Bartın çiftesinin tûlî sekiz zirâ‘-i ve ‘ârz-ı beş parmak ve çifte öküz arabasının tûlî on zirâ‘-i ve ‘ârz-ı altı parmak ve gürgen çifte öküz arabasının dahi tûlî on zirâ‘-i ve ‘ârz-ı altı parmak ve çifte duvarının tûlî altı zirâ‘-i ve ‘ârz-ı altı parmak ve terek yaz terek yerine duvarının olarak değiştir tûlî altı zirâ‘-i ve ‘ârz-ı dört parmak ve çam serinin tûlî sekiz zirâ‘-i ve meşe-i sefine tahliyesinin tûlî sekiz ve on zirâ‘-i ve hamalının tûlî dört zirâ‘-i ve Bartın yamasının tûlî dört zirâ‘-i olunmak ve kezâlik câ-firâz cânibinden sonra ecnâs-ı keresteden câ-firâz tabanının tûlî sekiz zirâ‘-i ve çifte öküz arabasının tûlî on iki zirâ‘-i ve ‘ârz-ı altı parmak ve câ-firâz yamasının tûlî beş zirâ‘-i ve çifte duvarının tûlî altı ve ‘ârz-ı parmak olmak üzere gelmesi mu‘tâd-ı kadîm iken biraz müddetten beru gelen ecnâs-ı kerestesinin tûlî ve ‘arzlari noksân olmağla ba‘de’l-yevm kat‘ olunan ecnâs-ı kereste bâlâda tahrîr olunan çaplara göre kat‘ olub noksân kat‘îyyen ihtirâz olunmak üzere mahzen sâhiblerine ve kereste kat‘îne melûf Rençber ile tâifesine tenbîh olunmak fermânım olmağın. İmdi siz ki kadı ve voyvoda-i mûmâ-ileyhimsiz der-sa‘âdetimden mübâşir ta’yîn olunan (boş) zîde kadruhû ile iş bu emr-i şerîfimin celb-i levâzım vusûlünde kat‘â te’hîr ve tevakkî itdirilmeyub madde-i merkûme mahzen sâhiblerine ve kereste kat‘â ile melûf olan Rençber ile tâifesinin fîma-ba‘d ecnâs-ı keresteyi bâlâda tahrîr olunan çaplara göre kat‘ idüb noksân kat‘ eylemede ihtirâz ve

mücânebet eylemeleri gereği gibi tenbîh u te'kîd eyleyub mugâyir-i vaz' ve harekete rızâ ve cevâz gösterilmemek bâbında.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/427 Hüküm-1537

Bergos ve Varna kadıları ve Ahtebolu ve Türköz nâ'iblerine ve Bergos voyvodasına hüküm ki,

Zikr olunan kazâlardan Âsitâne-i sa'âdetime gelen ecnâs-ı kerestesinden beylik tabanın tûlî sekiz zirâ'-i ve 'ârz-ı beş parmak ve eyn ada çifte topacının tûlî sekiz zirâ'-i ve 'ârz-ı yedi parmak ve eyn ada topacının tûlî beş zirâ'-i ve 'ârz-ı altı parmak ve altı zirâ'-i eyn adanın tûlî altı zirâ'-i ve 'ârz-ı altı parmak ve kara sağır çiftesi tûlî sekiz zirâ'-i ve 'ârz-ı sekiz parmak ve orta sekizin tûlî sekiz zirâ'-i ve 'ârz-ı yedi parmak ve on zirâ'-i eyn adanın tûlî on zirâ'-i ve 'ârz-ı yedi parmak ve diregi tabanın altı zirâ'-i ve 'ârz-ı üç parmak ve sütûn duyûnun tûlî dörd zirâ'-i ve 'ârz-ı beş parmak ve orta direginin tûlî beş zirâ'-i ve 'ârz-ı altı parmak ve orta topacının tûlî dörd buçuk zirâ'-i ve 'ârz-ı yedi parmak olmak üzere gelmesi mu'tâd-ı kadîm iken biraz müddetten beru gelen ecnâs-ı kerestesinin tûlî ve 'ârzları noksân olmağla ba'de'l-yevm kat' olunan ecnâs-ı kerestenin bâlâda tahrîr olunan çaplara göre kat' olunub noksân kat'ıyyen ihtirâz olunmak üzere mahzen sâhiblerinden ve kereste kat'ı ile melûf Rençberan tâ'ifesine tenbîh olunmak fermânım olmağın. İmdi siz ki kadı ve voyvoda-i mûmâ-ileyhümasız der-sa'âdetimden mübâşir ta'yîn olunan (boş) zîde kadruhû ile iş bu emr-i şerîfim celb-i levâzım vusûllere kat'â te'hîr ve tevakkuf itdirmeyüb madde-i merkûmun mahzen sâhiblerine başka ve kereste melûf olan Rençberan tâ'ifesini fima-ba'd ecnâs-ı kerestesi bâlâda tahrîr olunan çaplara göre kat' idüb noksân kat' eylemeden ihtirâz ve mücânebet eylemelerine gereği gibi tenbîh u te'kîd eyleyub mugâyir-i emr-i şerîfim ve vâz' ve harekete vâz' rızâ ve cevâz göstermemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/427 Hüküm-1538

Ada Kal'a'sı muhafazasında yeniçeri zâbıtı olan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Sedd-i serîr-i İslâmiyye'den Hotin Kal'a'sı serhad muhâfızı olmak hasbiyle bu def'a emr-i muhafaza yarar Dergâh-ı mu'allâma yeniçerileri ocağına emekdâr ve kâr-güzâr sâhibü'l i'tibâr dilîr ve gayr-i nâşî ricâllerinden intihâb ve muhafazasında kıyâm ile kal'a-i mezbûrun tavâif 'askeri ile techîr ve şen u âbâdan olmasına irâde-i mülûkâneme taalluk itmekle ada muhafazasında olan dalkılıç serdengeçti ağa ve alemdarların ve dalkılıç neferâtının müddet-i vâfire ile ada muhafazasında hevâsı gâyet harâret üzere olmak neferiyle taabbüd ve sefam mübtelâ olmalarıyla Hotin Kal'a'sına nakl olmaları refi-hâl şayanlarına bâ'is emr-i müstahsenden idüğü aşikâr olmağla inşâallâhu te'âlâ müstahak oldukları mevâcibleri Hotin'de almak şartıyla salifü'l-beyân ağa ve alemdarların ve neferâtların 'umûmen Hotin muhafazası me'mûru olup ve bir gün mukaddem savb-ı husûsda irsâl ve îsâlleri bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağın (boş) ile irsâl olunmuşdur. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde siz ki ada muhafazasında olan dalkılıç ağa ve alemdâr ve neferâtlarsız bâlâda zikr olduğu vech üzere hallerinden ister hâm ve refi-hâl ve şânınız için Hotin muhafazasına bâ-fermân-ı 'âlî 'umûmen me'mûr olmanızla emr-i şerîfim vürûduna itâ'at-i emr-i 'âlî-şânım idüb bir gün akdem mahall-i mezbûre-i râhda olup ve sarf-ı pâdişâhânemden müstahak olduğunuz mevâcibleriniz Hotin'den almak şartıyla bilâ te'hîr kalkub mevâcibiniz bahânesiyle özr ve bahâne irâdına düşmeyüb harekât marazî ve hıdemât-ı şimdide izhârına sa'y ve kudret ve hilâfından tevakkuf ve mücânebet eyleyesiz deyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmek vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/427 Hüküm-1539

Anadolu vâlîsi Vezîr Numan Paşa'ya hüküm ki,

Kütahya mütesellim-i Ali zîde mecdûhü mektûb gönderub medine-i Kütahya muzâfatından Altuntaş nahiyesine tabi' nefs-i Altuntaş nâm karyeden vâki' merhûm ve mağfurun Sultan Alâeddin tâbe serâhûn câmi'-i şerîf-i meşrûh harabe olmağla

bi'n-nefs üzerine varılıb keşif ve sıhhat üzere i'lâm ve masrûfatı defter olunmak için bundan akdem sâdır olan emr-i şerîf-i 'âlî-şânıma emsâlen mütesellim mûmâ-ileyh ile Kütahya'nın bi'n-nefs mahalline varub defter-i müfredât nâtık olduğu vech üzere iki bin dört yüz otuz bir guruş ile ancak ta'mîr ve termîm olunur deyü ibtinâm ve mesfûk-ı vukûf nâmı odulu bi-garaz neccâran ile sıhhat üzere keşif ve tahrîr olunub husûs-ı mezbûr ta'yîn olunan mübâşir ile defteri der-sa'âdetime irsâl olduğuna 'ârz u i'lâm itmekle câmi'-i mezkûrun harabe-i müşrif olan muvâka'a beş yüz otuz guruş masrâf ile pezîrây-ı hâsulu olacağı mâ'rifet-i şer'î keşif ve hüccet olmağla mütesellim mezkûrun hıdemât ve istikâmet mahall-i vukûf ve i'timâd olunduğı cihetden keşif olunan 'arzını masrâf ile sûreti ile hezm olur me'mûliyle keşif ve ta'mîri 'uhdesine ihâle ve tefvîz olunmasının tâm'-ı hâm teblîğât birle [s.428] iki bin dört yüz otuz guruş ile keşif ve defter eylediğı 'ârzdan müstefad ve adam-ı istikâmete zâhir ve mütebeyyin olmağla keşf-i vakit de olan beş yüz otuz guruş masrâf ile kemâl-i fetat ve ruhsât üzere câmi'-i merkûmun ta'mîrine mübâşeret ve ba'de'l mükemmil meblağ-ı mezkûr verilmek üzere defter ve defterin der-devlet-medârıma irsâl eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/428 Hüküm-1540

Tekfurdağı nâ'ibi ve serdârlarına hüküm ki,

Kazâ-i mezbûrede ikâmet üzere olan Macar cezadeleri ve begzâde ve sâ'ir Macar'lu tâ'ifesi gelüb kazâ-i mezbûrede ikâmet üzere olan Macarluyan tâifesinin malik oldukları on iki re's davarlarını mukaddemâ irtihâl iden Rákóczi kralı zâdeye bâ-fermân-ı 'âlî müsâ'id olunduğı vech üzere taraf-ı mîrîden çayır-ı iştirâ ve davarlara raiyye itdürdüğünü bildurub ona göre istid'âya 'inâyet itmeleriyle siz ki mevlânâ ve serdâr mûmâ-ileyhümasız mefûrunun on iki re's davarlarına kifâyet mikdâr-ı bir münâsib çayır tedarik ve raiyye itdirilmek bâbında.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]153

Sayfa/428 Hüküm-1541

Van beylerbeyi Osman Paşa dâme ikbâluhû ve Van tarafına ahz-ı husûsu için me'mûr olan hassâ silahşörlerimden Mısırlı İbrahim zîde mecdûhüye hüküm ki,

Van eyâletine vâki' Adilcevaz sancağına Sarısu nahiyesinde Patnos ve Karahacı ve Gürün Kışla nâm karye ile sâ'ir elli iki aded kurâ ve mezrâ'-i mukaddemâ Van Beylerbeyine hâss olmak üzere tevki' kalemi tashih olunmakdan nâşî zikr olunan kurâ ve mezrâ' sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin ber-mûcib tashih tarafından zâbt olunmak için mukaddemâ emr-i şerîfim vârid olunmuşken Bayazıt mutasarrıfı ve Malazgirt sancağı beyi zikr olunan kurâ ve mezrâ' için Malazgirt sancağında vâki' tımâr karyelerinden Patnos ve sâ'ir tımâr karyelerine deyü hilâf-ı inhâ' Erzurum vâlisinden 'ârz alub tımâr karyelerin Van tarafından müdâhale olmaya deyü. Emr-i şerîfim ısdâr itdirmeleriyle emr-i mezkûrun mazmûn-u mugâyir Adilcevaz sancağında Sarısu nahiyesinde olan mârrü'z-zikr Patnos ve tevâbi'-i karyeleri hilâf-ı defter-i hâkanî ve mugâyir tashih-i cebren zâbt eylediklerin Van vâlisi el-Hâc Ahmed ve Van'ın 'ulemâ ve sulehâ eimme ve hutebâsı ve sâ'ireleri muhzır birle i'lâm ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin sen dahi mektûbunla inhâ' itmekle mukaddemâ kayd-ı bâlâda emr-i 'âlî-şânımda tarafın sancakları ve cepheleleri başka başka olduğu defter emini 'ârzına binâen zikr ve tasri' olunub ehadu-humâ âhere mu'âraza ve müdâhale itmek iktizâ etmez iken anların tekrâr Van Beylerbeylerine hâss olmak üzere tashih olunan salîfû'l-beyân kurâ ve mezrâ' müdâhale ve ta'arruz etmeleri mugâyir-i emr-i 'âlî ve muhalif-i defter-i hâkanî olmakdan nâşî men' ve def' ve ber-mûcib defter-i hâkanî herkesin kurâ ve mezrâ'sı kendüye zâbt itdirilub fîma-ba'd âher cânibin tarîk-i âhere ta'arruzdan kifâyet eylemeleri fermânım olmağın, husûs-ı mezbûrun dahi fasl u temşiyetine sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin sen mübâşir ta'yîn olunmuşundur. İmdi iş bu emr-i şerîfim vusûlünde sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin defter-i hâkanî mantuku üzere Sarısu nahiyesinde olub Van Beylerbeylerine hâss olmak üzere tashih olunan salîfû'z-zikr Patnos ve tevâbi'-inde olan kurâ ve mezrâ' ber-mûcib defter-i hâkanî kemâ-kân Van Beylerbeyleri zâbt ve mahsûlât ve rûsûmât ahz u kabz itmekle ve Malazgirt sancağında vâki' zikr olunan Patnos ve sâ'ir kurâyâ mugâyir defter-i hâkanî ta'arruz olunmamak üzere husûs-ı mezbûr-u tanzîm ve tevki' ve fasıl-ı cesim madde-i nîzâ' birle beylerin ıslah ve tevki' idüb defter-i hâkanî mantukuna-ı mugâyir ba'de'l ezîn

ehad tarafeyn nîzâ‘ tasaddî itmemekle veya Bayazıt mutasarrıfı ve Malazgirt sancağına dahi fîma-ba‘d hilâf-ı defter-i hâkanî vaz‘ ve hareket etmemek vechiyle kat‘î reste-i hısam olan beylerbeyi mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin hâssı olmak üzere tashîh olunan kurâ ve mevrâ‘-i merkûmun ber-muktezâ-yı defter-i hâkanî tarafından zâbt u rabt olunmasına ihtimâm eylesin ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin defter-i hâkanî mantukunca hâsıl olan kurâ ve mevrâ‘-i mezkûre tarafından zâbt u rabt olunub tımâr mülhâkından Malazgirt sancağında olan mevrâ-i mugâyir defter-i hâkanî ta‘arruz olunmamak üzere getürdükleri adamlarını tenbîh u te‘kîd eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/429 Hüküm-1542

Niğbolu sancağına vâki‘ kadılara hüküm ki,

Kazâ-i Selvi sâkinlerinden olub bundan akdem fevt olan Selvili Hüseyin Ağa demekle ma‘rûf kimesne livâ-yı mezbûre birkaç sene mütesellim ve hazîne-dârı ve mübâya‘acı ve sâ‘ir emvâl-i mîrîye tahsîline me‘mûr olub oğlu Mustafa Ağa demekle ma‘rûf kimesne dahi a‘yân olmak cihetiyle ahâlî tarafından cem‘ ve tahsîl ve ahz u kabz eylediği akçenin hesâb-ı rû‘yet ile kat‘-ı rişte-i hesâb etmediginden gayrı babası müteveffâ-yı merkûm dahi livâ-yı mezbûre mütesellimlik eyyamında mâl-ı cîzye ve ‘avarızın ve sâ‘ir emvâl-i mîrîye ve mübâya‘a zahîresi tahsîlinden ahâlî ve fukarâya tahrîrim ve emvâlîn keşîde idi. ‘Arz ve ahz eylediği kazâ-i mezbûr kadısı mevlânâ Süleyman zîde fazluhû ‘ârz etmekle ahâlî-i kazânın matlûbları olan umûr-u muhasebe ‘umûmen ahâlî beyninden rû‘yet ve muvacehelerinize fasl-ı husûmet olunmağa muhtaç olduğundan mezbûr Mustafa hasımları mezbûrun ile kazâ-i mezbûre irsâl ve mahallinde ba‘de‘l muhasebe terâîlerini faysal verilmek üzere hâlâ Rum ili kazâskerî a‘lemü‘l-‘ulemâi‘l-mütebahhirîn mevlânâ Mehmed Emin edâmüllâhü te‘âlâ fazluhûnun i‘lâmıyla emr-i şerîfime sâdır olub, lâkin livâ-yı mezbûrde vâki‘ kazâbat ve kurâ ahâlîlerinden tevâtur Divân-ı Hümâyûnum ref‘ ref‘en iştikâ olunmakdan nâşî zulm ve ta‘addî vukû‘-i mütebeyyin ve ma‘lûm olmağa gerek Selvi kazâsından ve gerek livâ-yı mezbûrede vâki‘ kazâbat ve kurâ ahâlîlerinden ve gerek müteveffâ-yı merkûmun mâl-ı cîzye ve avarız-ı ve sâ‘ir emvâl-i mîrîye ve mübâya‘a zahîresi tahsîline ve mevâdd-ı sâ‘ireden zimmetinde

kalan ve gerek oğlu mezkûrun ba'de'l muhasebe zimmetinde müte'ayyin ve sabit olan mevâd-ı her ne ise bi't-tamam hâric çıkarılıb ma'lûm olması matlûb olmağla, salifü'z-zikr oğlu ile livâ-yı mezbûrede vâki' bi'l-cümle ashâb-ı hukuk-u müdâfa'a ve gerek babasının ber-minvâl-i meşrûh vücûd-u mezkûrenin ve gerek kendinin zimmetinde olan hukuk ve mevâdd bilâ noksân tescil ve sıhhatı üzere sûret-i sicillâtıyla 'ârz u i'lâm olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu üzere ashâb-ı hukuk ile mezbûr-i taraf-ı şer'î ve babası müteveffâ-yı mezkûrun müddet-i mütesellimlikde vücûhat-ı merkûmeden ve sâ'ire-i mevâddan olduğu ve oğlu merkûmun dahi hesâbı görölüb zimmetine zuhûr iden her ne ise bir maddesi muhafaza ve bir akçesi mensî olmamak vechiyle cümlesine mukadderat üzere ba'de'l isticâb keyfiyet-i sûret-i sicillâtıyla der-'âlîyye'me sıhhat üzere 'ârz u i'lâm ve merkûm habsde ibkâ idüb ba'de vârid olacak emr-i şerîfimin mazmûn-u münîf üzere amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene 1154

Sayfa/429 Hüküm-1543

Hâlâ Yezd Kal'a'sı muhafazasına mukîm Dergâh-ı 'âlî topçuları üzerine zâbıt olan altmış üçüncü cemâ'atin çorbacısı Mustafa zîde kadruhûye hüküm ki,

Sedd-i suğûr-ı İslâmiyye'den Kars Kal'a'sı muhafazasında kıyâm eylemeniz üzere kal'a-i mezbûreden nakl ve tesyîr-i fermânım olan Dergâh-ı 'âlî topçularına Yezd Kal'a'sından Kars Kal'a'sına îsâl ve teslîm için Kıdvetü'l emâsil ve'l-akrân (boş) zîde kadruhû mübâşir ta'yîn olub irsâl olundu. İnşâallâhu te'âlâ selâmet-i birle mübâşir mûmâ-ileyh vusûlüne yedinde olan piyâde mukabelesi defter-i mûcibince esâmî ihticabına ihbâr ve bilâ te'hîr savb-ı me'mûrları olan Kars Kal'a'sına irsâl ve îsâl-i mukayyed-i tâm birle dâmet aded-i der-miyân ve akal u akal ile meks ve tevakkufdan ittigâ eylesesin ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin şeref-sudûr bulan fermân-ı celîl-ül-kadr-şân mâ'rifetiyle defter-i mûcibince neferât-ı mezkûrunun Yezd Kal'a'sından ihrâc ve tekâmîl-i Kars Kal'a'sına îsâl sa'y-ı belîğ idüb hilâfından be-gâyet ihtirâz eylesesin ve siz ki zâbîtân ve mübâşir mûmâ-ileyhimsiz. Bâlâda mezkûr emr-i mühimmede tehaddi ve tekâsülünden hareketleriniz zuhûr idecek olur ise mu'âteb

olacağınızı muhakkak bilesiz deyü iftihârü'l emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup hâlâ topçubaşı olan Mustafa dâme mecdühü tarafından mühürlü mektûb verilmek vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/429 Hüküm-1544

Bir sûreti,

Akkirman muhafazasında olan topçular zâbıtı on beşinci cemâ'atin çorbacısı Ali zîde kadruhûye (boş) muhafaza-i mezbûrede olan topçuların Van Kal'a'sına nakiller için bir mûcib mektûb-u ber-vech-i muharrer.

Sayfa/429 Hüküm-1545

Bir sûreti,

İmdi görünenden vâki' kal'a-i Cedid muhafazasında olan topçular zâbıtı yigirmi üçüncü cemâ'atin çorbacısı Hüseyin ve Kefe muhafazasında olan yetmiş beşinci cemâ'atin çorbacısı Mustafa zîde kadruhûmaya kal'a-i mezbûrede olan topçuların Erzurum Kal'a'sına nakiller için ber-vech-i meşrûh mektûb-u mûcibince.

Sayfa/429 Hüküm-1546

Belgrad Kal'a'sı muhafazasında yeniçeri zâbıtına hüküm ki,

Sedd-i serîr-i İslâmiyye'den Hotin Kal'a'sı muhafazasında Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarından lüzum-u mertebe ortalar ile techîz ve muhafazası hizmetinden kıyâm olunmaları muktezî olup Belgrad'da mevcûd olan ortalarından üçüncü cemâ'atin on yedinci sekbanın ortalara ta'yîn olunmaları ile bayrakları ve kazgânları ve 'umûmen neferâtıyla ihrâc vusûlünde muhafazasına irsâl ve tesyîrleri fermânım olmağın (boş) bölükün (boş) çavuş zîde kadruhû mübâşir ta'yîn olunmağla, gerekdir ki salifü'l-beyân iki aded ortaları bayrakları ve kazgânları ve 'umûmen neferâtıyla Belgrad'dan ihrâc ve mübâşir merkûm mâ'rifetiyle bir gün evvel savb-ı me'mûrlarına irsâl ve îsâlleri için sa'y u ihtimâm idüb te'cil ve ta'vîkden ve mücânebet eyleyesiz deyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası

vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/430 Hüküm-1547

Ber-vech-i malikâne Malatya sancağına mutasarrıf olan Rişvanzâde Seyyid Mehmed Paşa dâmet mu‘allâya hüküm ki,

Malatya sancağına vâki‘ Hüseyin Çelebi ve Hasan Badrîk ve Malatya ve İzoli menzillerinin nizâmları bozulmayub umûr-u mühimme ile mürûr u ubûr iden ulakların bârgîr husûmetinden zahmet ve meşakkat çekdikleri haber verilmekden nâşî menâzil-i merkûmeye gereği gibi nizâm verilmek üzere mâliye tarafından başka emr-i şerîfim ısdâr ve bu tevakkufdan dahi bir kıt‘â sûret-i defter-i ihrâc ve irsâl olunmuşdur. Ancak mahall-i mezkûrun menâzîlinin nizâm ve intizâmları ve emr-i şerr iden ulakların mu‘âccelen bilüb merâmlarına vusûlleri senin lâzıme-i hâlik iden gelen ulaklar menâzilde civâr bulamayub birinci gün meks ve tevakkuf itmeleri ile me‘mûr oldukları umûr-u mühimme-i müsta‘celenin tâ‘tîl ve te‘hîr kimisi mücerred senin tekâsül âdem-i takayyüdün haml olunub müstahak eser-i itâb olmuşken ba‘de’l izin menâzile gereği gibi nizâm verilmek şartıyla bu def‘a zuhûr idecek mârifetinden ve ‘ibâdın encâm-ı hak olunub te’kîd itiraz ve tehdîd ile iktifâ olunmağın, mahsûsen Divân-ı Hümayûn tarafından dahi emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mâliye tarafından ısdâr ve irsâl olunan diğer emr-i şerîfim ve sûret-i defter-i mûcibince zikr olunan tenâzül bir daha gayesi çıkılmamak ve emr-i şedîd iden ulakları ba‘de’l-izin ve müsâ‘id yollarından gerü kalmamak ber-vecîhle şikâyet itmemek ve ‘ahîdleri emîn nizâmlarını vermeğe gışmir müsâ‘id ikdâm ve tenbîh-i lâzım gelenlere tenbîhi sizden ihtimâm-ı tâm eylesin bu hulûl-i devlet-i ‘âlîyye’min â‘zâm-ı umûruyla dâima ulakların emr-i şedîdleri vakit olub ve savb-ı husûs mu‘âccelen vârid ve zehâyirleri matlûb iken şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ bundan sonra menâzil-i nizâmına mikdâr-ı zerre rehâvet o sûretin meşhûd olmak üzere gelur iken özr ve ‘illetin kat‘â mesmû‘ olmayub eser-i itâb ile mu‘âteb olunacak yakînen ma‘lûm itdirüb ana göre mezîd-i nakız ve dikkat iderek itkân emr-i hümayûnum mübâderet ve mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetden tevcîh hazer ve mücânebet etmek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/430 Hüküm-1548

Üzeyr sancağı Beyi Hacı Ali dâme izzühûye hüküm ki,

Öteden beru Üzeyr sancağı beyi oldukları tarafından Burnaz Köprüsünü Zeytunburnu'nda ve öte cânibinden dahi Çakal Tutuna varıncaya değin mekin-gâh haramzâde olan mahallerin tüfenkçileri ta'yîn ile muhafaza ve muharese idegelmişler iken ve bâ-husûs-ı fermân-ı pâdişâhânemden 'umûmen târik ve mesalik muhafazası ve herkese havze-i hükûmetlerine vücûd-u eşkıyânın hıyânetleri madde-i ba'de âhir-i sâdır olan evâmîr-i 'âlîyye'mle cümleye tenbîh u te'kîd olunmuşken ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin kâdimden tüfenkçiler ile muhafaza oluna gelen mahallerde fazl-ı sâ'ire-i havze-i hükûmetin dahi evâmîr-i hümayûnum imtisâle hıfz u vikâyet vâhibe-i zimmetin eyledüğü şimdi zikr olunan mahallerde tüfenkçilerin kaldırdığının tevârüd iden mevsuk-u mühimm kimesnelerin ihbâr ve inhâ'larıyla ile resîde-i rütbe-i sıhhat olmağın, senin emr-i muhafazada bugüne zuhûr iden tekâsül ve rehâvetin tedbîr ve tenkîl-i muktezî olmuşdur. İmdi iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile vusûlünde salîfû'z-zikr Burnaz Köprüsünü Zeytunburna ve öte cânibinden dahi Çakal Tutuna varınca öteden beru tüfenkçiler ile muhafazası oluna gelen yerleri yine tüfenkçiler ile kadîmesi üzere gereği gibi hıfz u hırâset ve anlar dahi başka sâ'ir havze-i hükûmetin dahi vücûd-ı eşkıyâdan tanzîm-i dikkat ve bu bâbda ednâ te'âmî ve taksîrden be-gâyet müba'adet eyleyesin. Şöyle ki maâzallâhu te'âlâ zikr olunan mahallerin tüfenkçilerin beklememek ve hatt-ı hükûmetinde bir ferd zarar ve hasâret irişmemek lâzım gelur ise vâki' olan bilâ tereddüd senden tazmîn itdirileceğinden gayri eser-i ukûbet ile hakkınızdan gelinecek dahi muhakkaktır. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâil-i Râ. sene 1154

Sayfa/430 Hüküm-1549

Diyarbakir eyâletinde vâki' (boş) ve (boş) kadılarına hüküm ki,

Emîrû'l ümerâ-il ikrâm Kars beylerbeyi Abdullah Paşa dâmet mu'allâya südde-i sa'âdetime mektûb gönderub eyâlet-i Diyarbakir bundan akdem bin yüz elli

üç senesinde mîr-mîrân mûmâ-ileyhin üzerine iki sâbka Sivas vâlîsi vezîrim Hüseyin Paşa edâ-müllâhü te‘âlâ iclâlehûye tevcîh olundukda taht-ı kazâlarınızda mîr-livâ hâssı karyelerinin kışlıklar sumak-ı ile mart-ı mahsûl-i mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tevcîhi tarihine düşüb âherden dâhil-i icâb itmez iken halefî vezîr-i müşârün-ileyhin mütesellimi tarafından fuzûlî müdâhale olduğuni bildurub ol-bâbda kânun üzere hükm-i hümayûnum ricâ itmegin, Divân-ı Hümayûnum mahfûz olan tevcîhatı kapucuları getirüldükde eyâlet-i Diyarbekir’in mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tevcîhiyle bin yüz elli üç senesi rebî’u’l-âhirin on dokuzuncu gününden ba‘de vezîr-i müşârün-ileyh tevcîhi dahi elli dört senesi muharremin gurrende olmağla, imdi mart-ı mahsûla direkleri resm-i mâl-ı ve mücerred ve resmî çifte ve ispence ve der-mart-ı ibtidâ günü alınur evvel güne her kimin tevcîhi tarihinde düşer ise anın tarafından alınmak kânûn-u mukarrerdir ve hasâd-ı kışlak-ı zemherîre der-kapun ashâbının koyunları ol-vakt her kimin toprağında bulunur ise resm-i kışlak anın alur. Bu sûretde zikr olunan mart-ı mahsûl-i mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından alınmak iktizâ idüb hâsları kışlak dahi kânûn üzere kiminin tevcîhi tarihine düşmüş ise anın tarafından zâbt itdirilmek için bi’l-fi’l re’isü’l-küttâb olan Mehmed Ragıp dâme mecdühû i‘lâm itmegin i‘lâm-ı mucibince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i Râ. sene 1154

Sayfa/431 Hüküm-1550

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin savb-ı me’mûrun sür‘ât-i seyr ve hareketi bâbında müddetten ba‘de âhir-i vârid olan tenbîhât-ı hümayûnuma göre sen ki bu vâkite dek mahalli me’mûrene vusûlüne ma‘mûl iken ol-emirde olan hareketinde betâet ve ta‘addî esnâ-i tarafda dahi beyhûde meks ve rehâvetinden nâşî henüz mahall-i me’mûrun vusûlüne değin kârin-i mahalle resen olduğun haberi dahi vürûd etmemekle müstahak eser-i itâb olmuştur. İmdi ba‘de’l-izin sana bir daha te’kîd ve isti‘câl ile tesabbu‘ evkât olunmayub makdem ve mefâhir hakkında sebkât iden ve ‘adâlet-i şerîn-i şâhânemin hâlâ emhâl-i icrâ ve tertîb ile imsâl ve ikrâd nekalinin hâlinle inzar ve terhibî-i lâzıme-i zimmet ‘adâlet vesîlesiyle olduğuna bir-hoşça fikir ve te’mîn ve encâm-ı kârda müşâhede ideceğin ve rehâvet ve terâhîm gereği gibi mülâhaza ve tahlîl eyledikten sonra eğer selâmet-i hâl sana lâzım ise iş bu emr-i

şerîfim (boş) ile mahalline vâsıl olur ise terk hâb u rahat birle telâfî-i mâ-fât müsâra‘at ve hemân iki üç konağı bir iderek ta‘cîl ‘ale’t-ta‘cîl bir sa‘at akdem savb-ı me’mûr vusûl ve lühuk ile tahlîs-i girîbân necane mübâderet ve sarf u sa‘y vaktinde eyleyesin. Şöyle ki bundan sonra dahi ednâ-i tekâsül ve mikdâr-ı zerre kesâlet ve rehâvetin mesmû‘a olur ise veya boynuna sonra serpençe-i sehakir kahr-ı şâhânemden tahlîs-i girîbân hayatta bir dürlü mansûr olmadığına yakînen ma‘lûm idinub. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/431 Hüküm-1551

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Kıdvetü’l-kuzât ve’l-hükkâm Ünye kadısı mevlânâ Mehmed zîde fazluhû mektûb gönderub sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin bâ-fermân-ı ‘âlîyyem me’mûr olduğun Van muhafazasına ‘azîmetin iştirâkken ber-vech-i mâlikânem ‘uhdende olan Canik sancağına duhûl ve Lâdik kazâsına değin yigirmi bir menzilde ecnâs-ı zehâyir tedârik ve on gün Ünye’de ve on gün Yenice’de ve beş gün Samsun’da ikâmet eylemek üzere tashîhi ve zikr olunan menâzile bir mûcib defterin beş yüz guruş hâric mühimmât olmak üzere ba‘deleri irsâl ve taraftan zahîreden ta‘yîn eyledüğü Saru İbrahim nâm kimesne Ünye kazâsına varub at ve beygir ve katır tedârik olunması tertîb eyleyub ancak ahâlî ve fukarâ kuvvet-i yevmiyeye muhtaç ve perîşân olmalarıyla gerek zahîre ve gerek davar tedâriki bir tarîkle mümkün olmayub bi-emrillâhi te‘âlâ kazâlarına mahz hasbiyle kesir çukadar tatarlarına zanaatkârı ve ahvâl-i fukarâ diğer gün olmağla canlarına merhameten vâki‘ hala ahâlî-i kazânın iltimâslarıyla ‘ârz eylemegin. Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin bir gün ve bir sa‘at mukaddem ve me’mûr olduğun mahalle vusûl-u müsâra‘at ve hilâf-ı şer‘î şerîfim fukarâ-yı reâyat rencidede tevakkî ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/431 Hüküm-1552

Trabzon beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye savb-ı me'mûruna îsâl mübâşir ta'yîn olunan (boş) zîde mecdûhüye hüküm ki,

Mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin bu ana dek savb-ı me'mûriyeti vusûl-u me'mûl iken gerek ibtidâ'-yî hareketde ve gerek ba'de esnâ-yî râhda rehâvet ve betâet üzere hareket olduğundan nâşî Van kârib-i mahallde olduğının bile harb u tevârüd etmemekle bugün emr-i ehemm ve müsta'celen kusûr ve tekâsül zuhûr-u mûcib-i tertîb zarar ve ikâb iken bu def'a dahi kemâl-i isti'câl ve te'kîd ile sâmia'-i intibâhın tefrî' olundukdan sonra tekrârına tekâsül ve kusûr-ı zuhûr ider ise, ol-vakitde hakkında ifa'-i kavâid emr-i siyaset ve ibkâ'-i levâzım hükm-i saltanat birle âhirlere mûcib-i ibred ve sebep ba'de taslihat olacağı ve mesâlih ve mukarrer idüğü kendüye hitaben başka emr-i şerîfimle ve tefehhüm ve tahrîr olmuşdur. Lâkin sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin senin dahi mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin bir mahallde meks ve tevakkuf âdem-i rahasatın ve iki konağı bir iderek burûd ta'cîl bir kadem evvel Van'a îsâl bezl-i tâb ve tâkat lâzıme-i zimmet mübâşeret ve muktezâ-yî 'uhde-i ikdâm ve savb-ı iktizâ olmağla mahsûs sana dahi iş bu emr-i şerîfim şeref-yâfte-i-sudûr olmuşdur. İmdi gözüni açub mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin serî'an savb-ı me'mûr vusûlünde mertebe-i mühimm ve müsta'cil olduğü bildikden sonra kat'a bir yerde bir an meks ve ârâm ve asla bir mahallde bir dem imrâr-ı vakt u eyyâm itdirmeyüb gâyet sür'ât ve nihayeti şitâb ve 'azîmeti birle iki konağı bir iderek ve 'azîmet-i birle iki konağı bir ederek bir kadem akdem ve bir sa'at mukaddem ta'cîl 'ale't-ta'cîl Van'a îsâl ve itmâm-ı hizmet-i me'mûrun sa'y-ı bi-eyyi-hâl idesin. Şöyle maâzallâhu te'âlâ senin dahi keyfiyeti sür'ât ve isti'câl ve iğmâz ve te'âmî misillû hareketden zuhûr ider ise bilâ-emân cezân tertîb olunur. Ana göre müteyakkızâne hareket ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/431 Hüküm-1553

İznikmid kazâsına ve İznikmid'de kereste Emîni Osman zîde mecdûhüye,

İznikmid cânibinden Âsitâne-i sa'âdetime gelen ecnâs-ı kerestenin zikr-i emr-i şerîfimin zikr u beyân olunan hâllere göre fîma-ba'd kat' ve nakl olunması husûs-ı

tenbîh ve tefehhüm olunmuş idi. Lâkin geçen sene kat‘ olunan ecnâs-ı keresteden el-yevm ol-taraflarda mikdâr-ı mevcûd kereste vardır. Ecnâs-ı ve mikdârları ma‘lûm olmak lâzım gelmekle mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhümasız geçen sene kat‘ olunan ecnâs-ı kerestesinden el-yevm İznikmid taraflarından ne-mikdâr-ı kereste var ise bâ-mu‘ayyen ecnâs-ı ve mikdârları beyânıyla bi’l-ittifâk tahrîr ve defter idûb memhûr defteri der-sa‘âdetime irsâl ve keyfiyeti ‘ârz u i‘lâm eyleyub mevcûd keresteden bir danesinin hâric ayrı defteri kalmasına ruhsât ve cevâz gâyetü’l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/431 Hüküm-1554

Bir sûreti,

Bolu voyvodasına Bolu sancağından kat‘ olunan keresteler için.

Sayfa/431 Hüküm-1555

Bir sûreti,

Bergos kazâsına ve Bergos voyvodasına ol-havâlîlerden kat‘ ve nakl olunan keresteler için.

Sayfa/432 Hüküm-1556

Niğbolu ve Ohri ve Sarıbaba ve Eceabat ve Nefs-i İnboz ve Kavak cezîre-i İmroz nâ’iblerine ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Seddülbahir muhafazasına me’mûr olan emîrû’l ümerâ’i’l-kirâm sâbika Sultanönü sancağına mutasarrıfı Hüseyin dâme ikbâlûhunun bin yüz elli dörd senesine mahsûben savb olan imdâd-ı hazariyyesi şürût-ı hazariyye üzere üç taksît ile tahsîl ve tarafına edâ ve teslîm olunub ve hazariyyede re’s sene-i gurre-i muharrem i’tibâr olunmağla iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz. Mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin vech-i meşrûh üzere sene-i merkûmeye ve mahsûben mu‘ayyen olan hazariyyesini şürût-ı hazariyye üzerine senede üç taksît ile tahsîl ve tarafına edâ ve teslîm eyleyub hilâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur.

Sayfa/432 Hüküm-1557

Üsküdar'dan Osmancık'a varınca yol üzerinde kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbıtân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Bu def'a der-sa'âdetime avdet idecek İran elçisinin zehâyiri bundan akdem mâliye tarafından tahrîr ve irsâl olunan emr-i şerîfim ve sûret-i defter-i mûcibince hâzır ve âmâde itdirilmesi mîr için mübâşirler ta'yîn ve irsâl olunmuşdi. El-hâletü hâzihî elçi-i mûmâ-ileyhin bir kaç gün içinde avdet-i müsamaha olmağla mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim vusûlünde defter-i mûcibince bir gün evvel cem' ve tahsîl ve hâzır ve âmâde ibtidâ iden kazâ bi-kazâ mu'âccelen i'lâm olunmak fermân olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz emr-i şerîfim her kangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur mukaddemâ mâliye tarafından virilen emr-i şerîfim vusûlünde defter-i mûcibince elçi-i mûmâ-ileyh için kazâları yedinde cem' ve tahsîli lâzım gelen ecnâs-ı zehâyiri şimdiye dek hâzır ve âmâde itmiş-iseniz keyfiyeti 'ale'l-vukû' i'lâm ve eğer henüz tekâmîl olunmuş ise mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle 'aceleten ve müsâra'aten tekâmîl ve kazâ kazâbat tekâmiline hâvî mübâşire i'lâm verub elçi varıncaya dek muhafazasına ihtimâm ve mûcânebet cümleden bezl-i rahat ve ârâm birle itmâm-ı kât ve ihtirâm eyleyesiz. Zehâyir-i merkûmun bu esnâdan hâzır ve müheyyâ olmadığı haberinin vürûdun intikâl olunmağla. Şöyle ki eğer bir kazâda ve bir menzilde tekâsül ve te'âmî misillû izni hareket zuhûru ve zahîrenin âmâde olmadığını haberi vâsıl-ı sem'-i hümâyûnum olacak olur ise, ol-kazâ menzilin hükkâm ve zâbıtân ve a'yân bilâ emân giriftâr hakkında eser-i cezâ olacakları mukarrer idüğü cümledenizi yakînen bilüb ana göre mezîd-i basîret ve ihtimâm üzere hareket ve sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin vardığın kazâların zehâyirini müheyyâ ve hâzır itdirub her yerinden i'lâmlarına ahz ve 'aceleten bu cânibe ilhâkıyla eyleyub ve eğer birinin kusûr-u zuhûr idecek olur ise haklarından gelmek için keyfiyeti 'aceleten i'lâm eyleyub ve eğer sen dahi bir ferdi himâye itdirmekle ve iskân iden kusûrun mesmû' olur ise cezânın tertîb olacağını tahkikan bilüb cümledenizi bilâ ittifâk fermân-ı hümâyûn ihtirâz ve icrâsına mürûd durdun ile bezl-i tâb ve tâkat ve zinhâr (ve) zinhâr hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mûcânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/432 Hüküm-1558

Kayseri mutasarrıfına ve Kayseri vâlisine hüküm ki,

Memâlik-i mahrûsemde vâki' beldeden ve kurâda sâkin tavâif 'askeriyeden mâ'adâ sunûf-u sâ'ireden birinin üzerine şer'an çericibaşı olub meclis-i şer'î şerîfîm ahz u habs lâzım geldikde mâ'rifet-i şer' ve ra'ıyyet kayd olduğu mahallin zâbıtı ve vâlî-i vilâyet mâ'rifeti ile ahz u habs olunmak deb-i müstelzim iken şimdiye ma'âden kadîmeye mugâyir-i hükkâm şer'î taraflarından ol-makûlelere ahz u habs olunub ve adat-ı ihbâr ve inhâ' olunmadığına sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin ifâde ve i'lâm itmekle mu'tâd-ı kadîm üzere hareket olunmak fermânım olmağın. İmdi livâ-yı mezkûrede sâkin 'askeri tâ'ifesinden daima esnâf-ı sâ'irenin birinde cürm sâdır olub ber-muktezâ-yı şer'î kavim ahz u habs lâzım geldikde ve ra'ıyyet-i kayd olunduğı mahallde zâbıt mâ'rifeti ve vâlî-i vilâyet mâ'rifetleriyle şer'an ahz u habs olunub mugâyir-i kânûn-u kadîm hareket olunmakdan ve lâkin bu husûs-ı celb-i nakf ve sebebiyle ittihâz olunmağla şer'an ahz u habs lâzım gelmeyenlere ta'arruza tevakkî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/433 Hüküm-1559

Hâlâ Erzurum vâlisi Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bi'l-defa'ât vârid olan tenbîhât-ı hümâyûnuma göre şimdiye dek senin Erzurum'a vusûlün haberin tevârüd-ü me'mûl iken ibtidâ-i hareketinde rehâvet ve ba'de esnâ-yı râhda betâet ve uğradığın mahallde fukarâdan meccânen bu ana değin Erzurum kârib-i mahallerde dahi vürûdün haberi gelmemekle müstahak eser-i itâb ve müstevcib istinğa ikâb olunmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile sana ne mahallde vâsıl olur ise kat'â meks ve ârâm ve asla imrâr-ı vakt u eyyâm eylemeksizin gâyet sür'ât ve nihayet-i şitâb ve 'azîmet ile giderek ve sağa ve sola sapmayub iki konağı bir iderek bir an akdem ve bir sa'at mukaddem ta'cîl 'ale't-ta'cîl mansıbın olan Erzurum'a vusûl-u müsâra'at ve telâfi-i mâ-fât bezl-i tâb ve tâkat eylesin. Senin ber-vech-i meşrûh müsâra'at Erzurum vusûlüne ikdâm-u tâm ve elzem-i lâzımü'l hitâmdan olub ve keyfiyet-i sür'ât ve

isti‘câlin ‘azîmet-i mühimm idügi müddet-i ba‘de âhir-i sana tefehhüm ve tenbîh olunmuşiken, şöyle ki bundan sonra dahi esnâ-yi râhda mikdâr-ı zerre rehâvet ve kusûr-u izin betâet ve kavzın zuhûr idecek ve fukarâdan müft ve meccânen ve yiyecek aldığı haber olacak olur ise sonra bir dürlü özr ve ‘illetin isğâ olunmayub bilâ tereddüd mazhar-u kahr ve ikâb olacağın cezmâ ve yakînen ma‘lûm eyleyub ana göre mezîd-i sür‘ât ve şitâb ile savb-ı mevkûd mu‘âccelen vusûl-u mübâderet zinhâr ve zinhâr ser-mû hilâfindan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet itmek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/433 Hüküm-1560

Ada Kal‘a’sı muhafazasında yeniçeri zâbitânı Turnacıbaşı Ahmed zîde mecdûhüye hüküm ki,

Muhâfız-ı mezbûrede olub el-yevm hizmetinde olan otuzuncu cemâ‘atinden ve dahi muhâfız-ı mezbûre me‘mûr-u keşide-yi çavuşan ve dalkılıç serdengeçti ağaları ve alemdarları ve bi’l-cümle neferâtı ‘umûmen sedd-i serîr-i İslâmiyye’den Hotin Kal‘a’sı muhafazasına ta‘yîn olunmaları ile zikr olunan orta ve salifü’l-beyân kethüdâ ve çavuşun ve agavat ve alemdarın ve neferât-ı cümleten bir ferd kalmamak şartıyla ve sen ki turnacıbaşı mûmâ-ileyhsin ma‘iyyetinle ihrâc olunub kal‘a-yı mezbûreye nakl ve îsâl ve muhafazası kıyâm olmaları fermân olmağın (boş) zîde kadruhû irsâl olundi. İnşâallâhu te‘âlâ vusûlünde Ada muhafazası olan cemâ‘at-i mezkûr ortası ve salifü’l-beyân keşide-yi çavuşan ve dalkılıç ve alemdâr ve yamakân bir ferdi kalmamak şartıyla ve senin ma‘iyyetinle ‘umûmen ihrâc ve bir gün akdem savb-ı me‘mûr sevk ve tesyîr ve bin yüz elli üç senesine mevâcibleri havâle ve salyâne olunub bir mikdâr-ı tahsîl olmağla me‘mûr mevâcibleri dahi vusûlünde olub Hotin muhafazasına ve neferâtların kifâyetden mevâcibleri dahi varub tevzî‘ ve teslîm olunacağı emr-i makarr olmağın mikdâr-ı zerre umûr ve musalahaları bahanesiyle ‘avk u te’hîr olunmakdan ihtirâz olunmak için yeniçeri ağası vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhu te‘âlâ iclâlehûnun mühürlü mektûbu mûcibince yazılmışdır.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/433 Hüküm-1561

Aydın muhassıl vekîli Hacı Ahmed ve Menteşe sancağı mütesellimi Seyyid Mehmed zîde mecdûhümaye ve Menteşe sancağında vâki‘ kuzât ve nüvvâba hüküm ki,

Menteşe sancağına mütebeyyin ve mahsûldâr bir mahall olduğundan nâşî fi’l-âsıl mâ’mûr u Abadan ve reâyası lâzım gelen mîr-i mîrân ve evâmîr-i şerîfimle vâki‘ olan tekâlifleri vakt u zamânıyla mezkûr mahallerine edâ ve teslîmde sâhib-i tâb ve tevânâ olmaları mücerredü’l el-münasafe ve reâya-yı perver ve mu’tedil ve deyn-i kesr olmalarından neş’et itmiş bir ma’ni ve fukarâ-yı reâyat dahi masûnu’l ilticâ zer‘ u hırsetiyle iştigale ve vücûh-u mezâlîm ve ta’addîyatdan masûn olmakla olmalarıyla fevâid ve mübalağa kesret-i mahsûlat ve emvâl-i mîrîye ve tekâlif-i örfiyenin bilâ ta’addî ve meşakkat cem‘ ve tahsîline vesîle mübâdele idügi rûnümâ olub mafsûd aslı olan umran-ı bilâdın vezun-u celi zîr-i destân-ı zemân ‘adâlet-i fermân-ı şâhânem-i hüveydâ ve nümâyân iken bir merzden beru ve livâ-yı mezbûrede a’yânlık iddi‘âsında olan eşhâs bu tarafa mergûb ittisafdan udûl ve her biri geriden tam‘-ı ve bâis fi-sülûk ve duhûl itdirile. Mücerred celb-i mükâfat ve tâma‘-ı hâm ta’yîn ile vârid olan tekâlif mâl-ı mîrîye tahsîlinden her biri kendü neferi içün fukarâ-yı reâyat üzerlerine hadden efzûn akçe tevzî‘ ve tahmîl ve dest-i neşt ve tagallübleriyle cem‘ ve tahsîl eylediklerinden birbirlerinden haberi oldukları intifâ‘-i bisyâr ve celb itdikleri emvâl-i bî-şümâr-ı tekâzâ-i dâiye tâm‘ ve hased ile beynlerinde münakıs ve adâvet hâsıl ve her bir âherin sûret-i taht-ı himayesinde olan reâyaya itlâb iden cevri ve ta’addî ile hısmından ahz-ı sâr ve intikam vâsıl olmak habâl-ı batin ve sonra ve fesâd ve âtıl ile cüzvî vakitte böyle bir ma’mûr ve Riyâle sancağı harâb ve berbâd idüb el-yevm dâhil sancağında olan fukarâ-yı reâyanın emvâl-i mîrîyeye vârid olan tekâlifat edâsı i’zâm-ı usret ve sudûr-u teberrî olduğu ol-husûsdan tevârüd iden mazmûnû’l-kelâm kimesnelerin takrîrlerinden resîde rûtbe-i sıhhat ve ta’yîn olmağla bu misillû mezâlîm ve ta’addînin vukû‘ât ve bâ-husûsun livâ-yı mezbûrenin makarr-ı saltanatıma kârib-i mesafesi olub müdâfa‘a-i ‘ibâd-ullah ve cânib-i mîrîyeye â‘id ve râci‘ olan sancağı bugüne ‘ârz-ı ihtilâl-ı nizâmına asla ve kat‘â ve rızâ-yı hümâyûnum şehin-şâhânem olunmayub ondan ziyâde umran ve intizâm irâd-ı mülûkânem taalluk itmek hasbiyle fima-ba’d sükkân ve muhafaza vezîr-i destan olan reâyat fukarâsı eşhâs a’yânın ibâre-i neşt ve tagallüblerinden

hulûs olmaları ve pezîrây-ı ihlâl olan ser-rişte nizâm ve intizâm mîrînin hebası olsun bend u ircâ birle herhâlde ref-i hâl ve ferağ-ı balleri fermânım olmağın, mahsûsen iş bu emr-i şerîfimle ‘adâlet-i redifim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde siz ki muhassıl vekîli ve mütesellim mûmâ-ileyhümasız ikiniz bi’l-ittifâk hareket ve nizâm-ı matlûb olan livâ-yı mezbûrun hüsn-ü intizâmına bezl-i miknet iderek Menteşe sancağından vâki‘ her bir kazâ ve kurânın söz sâhibleri ve reâyası ol-kazâda a‘yân nâmıyla mevcûd olanların yerine nâ-mevcûdiyetlerinde ihrâc-ı a‘yânlık encâm ve ihtibâr idenler kendülerden tefehhus ve suâl olunarak rızâlarıyla ihtibâr eyledikleri yalnız bir nefer kimesne ol-kazâda a‘yân olmak üzere isim ve resimleri tahrîr ve defter ve ol-kazânın sicillât-ı bend u kayd itdirdikden sonra fîma-ba’d inşâallâhu te‘âlâ ol-kazânın a‘yân-ı için [s.434] fukarânın muhtarları olan kimesne olub mâ‘adâ a‘yânlık iddi‘âsında olanlar bundan sonra a‘yân olmayub vedâ-i a‘yânlıktan kifâyet idüb kendü halinde olmak üzere tarafından ve taraf-ı şer‘iden muhkem-i tenbîh u te’kîd olan ve sonra mütenebbi ve mütenassih olmayub tekrâr a‘yânlığa tevâsuf ve tasaddî ve fukarâyı cevır ve ta‘addî edilir ise, bilâ emân eser-i cezâ ile haklarından gelmek üzere keyfiyetsiz ve vâsıl-ı mâ‘en ‘ârız u i‘lâm ve kendüsünü ahz u habs idüb ba‘de hakkında sâdır olacak emr-i şerîfimin bilâ ihmâl icrâsı ihtimâm ve muhâddide a‘yân olacak kimesnelere dahi fukarâdan cemî‘ mazâr-ı vücûdundan himâyet u sıyânet ve kendüleri için vâki‘ olan defterlere bir akçe ve bir habbe satmadan müba‘adet ve dâima merâsimi ‘avk ve îsâline rağbet ve haklarından teşekkül zuhûr idecek ideli sû’-i hareketden yani mücânebet eylemelerini bir-hoşça tevcih ve tenbîh yerli yerlerin tarafından yolları ve hâlâ şer‘iden mürasele verilüb ve dâima siz ve kadılar a‘yân olanların ahvâllerine nezâret etmekle ve sâ‘irelerine müdâhale ve ta‘addîden men‘ ve ricâ itmek vecîhle a‘yânlık hâlâtını râbıta-i kâvîyesinden iş ve iş bu emr-i şerîfimin birer sûretleri ile emirleriyle düstûr-ı a‘mâl tutulmak üzere muhâkemede sicillât-ı kayd ve ‘ale’l-levâzım mazmûn-u münifin istikrârına sa‘y ve dikkat ve bâ‘is isticlab ve du‘velet hayr-i fukarâ olacak hıdemât-ı mebrûre ve mesâ‘î meşkûr izhârına sarf-ı mâ-hâsıl kudret eyleyub ve siz ki kuzât ve nüvvâb mûmâ-ileyhimsiz. Siz dahi iş bu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânım sicillât-ı ba‘de’l-kayd mazmûn-u münifin inkâdiye ibtidâ ve mugâyir-i harekete cesâret idenlerin men‘ ve ref‘ ve mütenebbi olmayanları ‘ârız u inhâ’ya sa‘y-ı bî-şûmâr idüb hilâfından gâyetü’l-gâye ısdâr ve ahz olunmak bâbında.

Sayfa/434 Hüküm-1562

Bu def'â Bahr-i Sefid'e nâ'ib ta'yîn olunan mevlânâ Ebubekir zîde ilmuhûye hüküm ki,

Bahr-i Sefid'de vâki' cezîrelerden olan mâl-ı bekâyanın cize-i şer'îne ta'âmmiyeye ve a'şâr-ı şer'î-ye tahsiline me'mûr adalar ağası ma'iyyetinde bir nâ'ib bulunmak resm-î kadîm ve sen ki mevlânâ mûmâ-ileyhsin man-şer'î ve iki üç seneden beru Bahr-i Siyâh ve Bahr-i Sefid bâ-fermân-ı 'âlî ta'yîn oluna-geldiğinden bu def'a dahi ta'yîn olunan adalar ağası ma'iyyetinde bulunmak için nâ'ib ta'yîn olunması hâlâ derya kapudânı Vezîr Mustafa Paşa i'lâm ve mûcibince emr-i şerîfim verilmek için bi'l-fi'l şeyhülislam ve müftî'l-enâm mevlânâ esseyyid Mustafa edâmüllâhü te'âlâ fazluhû işaret etmeleriyle işaretleri mûcibince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/434 Hüküm-1563

Selanik'den Âsitâne-i sa'âdetime gelince yol üzerinde vâki' olan kuzât ve nüvvâb zîde fazluhûmâ ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Selanik'den Âsitâne-i sa'âdetime gelecek hazînenin muhafaza iderek bir sa'at mukaddem irsâl ve îsâl husûmet-i kemâl-i sa'y ve ihtimâm olunmak mühimm ve muktezî olmak siz ki mûmâ-ileyhimsiz iş bu emr-i şerîfim ile hazîne-i merkûm herkangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise emin ve muhafız mahall idüb ve gece olduğunda kâdir-i kifâye adamları ta'yîn ile bekledirub basîret üzere muhafazasına dikkat ve esnâ-yi râhda mikdâr-ı kifâye tüfenk endâze adamları muâşeret emin ve selim mu'âccelen yerinden irsâl ve müsâra'aten Âsitâne-i sa'âdetime îsâl-i ihtimâm eylesiniz. 'Azîmet-i merkûmun mu'âccelen ve emnen ber-taraf-ı îsâl matlûb olmağla şöyle ki maâzallâhu te'âlâ hazîne-i merkûmeye bir zarar isâbet itmek ihtimâm olur ise, vâki' olan kâdir zâbitân ve a'yân ve ahâlîden ta'yîn olduğundan gayri her kimin hudûd-u dâhilinde vâki' olur ise bu emân eser-i cezâ ile hakkından geleceğini yakînen ma'lûmunuz olub ana göre ve basîret hareket ve mikdâr-ı zerre rehâvet ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/434 Hüküm-1564

Rum ili vâlîsi Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Selanik ve Semendire sancaklarıyla Belgrad muhâfızı olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki Rum ili vâlîsi vezîr-i müşârün-ileyhsin bu def'a gönderdiğiniz kâimenin vâsıl ve mefhumuna vukûf ve ittîâ'-i hâsıl olmuştur. Mukaddemâ Belgrad'da me'mûr olan Rum ili eyâleti zu'amâ ve erbâb-ı tımârın 'afvları için şeref-sudûr olan emr-i şerîfim elçileri mübadelesi merâsim-i itmâmından sonra îrât u infâz olunması iltimâs olunmuş, iltimâsın üzere elçiler mübadelesi merâsim-i hitâm-ı pezîr olunmak anın sen anında bulunur isen, sen bulunmaz isen Belgrad muhâfızı vezîr-i müşârün-ileyh izinleri müş'ir emr-i şerîfimin ibrâz ve Belgrad'da bulunan bi'l-cümle eyâlet 'askerine vilâyetlerine gitmek üzere izin ve ruhsât verilüb izin akçesi nâmıyla bir akçe ve bir habbeleri alınmamak fermânım olub ve sen dahi Belgrad'da bulunduğun takdirce mukaddemâ emr-i şerîfim ile tevcîh olunduğı üzere makar hükûmetin olan Sofya'ya gitmek muktezî olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde eğer ikiniz dahi Belgrad'da mevcûd bulunur-iseniz ber-vech-i meşrûh elçileri mübadelesi merâsim-i iltizâm re'y-i ve mâ'rifetiniz ile şân u şükûh saltanat-ı seniyyem muvâfık ve üslûb-u dîrîn mutabık-ı vecîhle re'y-i itmâm olunduğı anda eyâlet 'askerine verilen izin-nâme-i hümâyûnum ibrâz ve voyvodaların avdetlerine izin ve ruhsât verilüb ve izin akçesi nâmıyla bir akçeleri alınmayub ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sen dahi mukaddemâ tevcîh olduğun vecîhle kürsî-i hükûmetin olan Sofya'ya rehâvet ve anda tertîb-i levâzım-ı seferîne ihtimâm ve dikkat idüb emr-i şerîfimin mazmûn-u münîf ile amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/435 Hüküm-1565

Ber-vech-i arpalık Kocaeli sancağı mutasarrıfına ve İznikmid kadısına ve yeniçeri zâbıtı ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Bir kaç senelerden beru vilâyet-i Anadolu'da olan fukarâ-yı reâyat ve erbâb-ı ticaret ve konar ve göçer aşâyir ve kabâilî ricâl-i hâhiş ve raiyyetleriyle fûrûht için

pezîrây-ı Âsitâne-i sa'âdetime götürdükleri ağnâmın çâşni tutulmayub ve kasab başları taraflarından ve tarîk âherden ta'arruz ve müdâhale olunmayub istedikleri kimesnelerden kendülerine bey' ve fûrûht eylediklerinden nâşî hem İstanbul ahâlîsinin def'-i mezâyâ ta'addîlerine bâdî ve hem ağnâm getürenlerin bilâ hâric intifâ'-i bisyâr ve kesb u kârlarına mûdi' bir emr-i haber olduğına cümlelerin ma'lûmu olub binâen 'âlîyye o-makûle koyun götürenler yedlerinde olan ağnâmlarını kendüleri götürüb diledikleri kimesnelere bey' ve fûrûht itmek ve karşı çıkan madrabâz makûlesi men'-i küllî ile men' ve def' olunmak için bundan mukaddem müte'âddid evâmîr-i şerîfimle cümleye tenbîh-i ekîd olunmuş-iken şimdi yine madrabâz tâ'îfesine karşı çıkub ba'zı güne tahakkuk âmîz-i kelimât ilgâsıyla bahâ-i rahîs ile koyunların ahz eylediklerinden ashâb-ı ağnâm taklîden dahi munkâtî' olunub bu hâlde lûhum-u ganemin bu cânibde nev' kılınsın müstelzim ve beher hâl Anadolu taraflarından kesret üzere ağnâm-ı vürûd-u lâzım olmağla madrabâz makûlesinin ve sâ'irelerin ashâb-ı ağnâma bu vecîhle tenkîd ve ta'tir itmeleri siz ki mîr-i mîrân ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz. Müceddeden sizin iğmâz ve tekâsüllerinizden neş'et idüğü zâhir olmağla müstahak eser-i itâb ve ikâb olmuşsuzdur. Anadolu mütesellimlerinden gelen ağnâmdan çâşni tutulması sene-i sâbika misillû bu sene dahi küllîyen men' olunmağla göçerlerde ve sâ'ir mûmted ve mu'idlerden dahi mu'tâd-ı mugâyir-i 'ale'l-târik aldığı nesne mutâlebe olunmamak üzere bey' için gelen ağnâmı 'aceleten ve müsâre'aten bu cânibe sevk ve tesyîr etmeniz şartıyla bu def'a cirânım sâbikanızdan iğmâz olunub yalnız intizâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuşdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde ber-vech-i meşrûh Türkmen ve Celeb tâ'îfesi ve sâ'ireleri getürdüklerin koyunları diledikleri kimesnelere bey' ve bahâlarını zayı' akçeden olunmak üzere tamâmen ahz u kabz itmek ve kasab başları ve sâ'ireleri taraflarından çâşni tutulmayub ve vechen-mine'l-vücûh ve bâdî olunmamak üzere sene-i sâbıkada olduğu gibi bu sene dahi bu cânibde tenbîhi lâzım gelindi. Muhkem-i tenbîh olunmadığı koyun getürenlerde i'âde ve işa'ât ve siz dahi mürûr u ubûr eyledikten göçerlerde mu'tâd-ı mugâyir-i 'ale'l-târik el-bed' akçe mutâlebesine ve karşı çıkan madrabâz makûlesini küllî-i men' ve def' dikkat ve mübtenî olmayub ta'arruz iden madrabâzları 'ale'l-irsâl ahz u habs ve i'lâm ve işaret iderek ve bi'l-ittifâk her gelen ağnâm-ı ashâbına istimâletler virerek İznikmid tarafına gelenlerin ağnâmları kendüleri doğru Üsküdar'a götürüb madrabâzların inecekleri intifâ'-i anlar itmek ve bu husûsda sâ'ir ağnâm-ı ashâbına dahi vesîle abd

ve rağbet olmak vechiyle emnen ve sâlimen doğru Üsküdar'a sevk ve tesyîr ve bu hâlini göğünüzde olan hükkâm ve zâbâtân ve sâ'ire yollarda beyninde iktizâ iden tarafında tenbîh idüb hâsıyla koyun sâhiblerinin mu'tâd-ı mugâyir-i 'ale'l-vech el-bed' bir akçeleri alınmaması ve madrabâz makûleleri ber-vecîhle ta'arruz itmemesi ve ashâb-ı ağnâmı bizzat kendüleri Üsküdar'a getürmeleri husûslarına nezâret ve herhâlde ve ağnâm-ı müzaheret birle 'aceleten ve müsâre'aten bu cânibe sevk ve tesyîrleri fevk el-har bezl-i miknet ve mikdâr-ı zerre bahaneden ve tekâsülden ba'zı tevakki ve mücânebet eyleyesiz. İşbu fermân-ı hümâyûnun infâz ve icrâsı matlûb iken şöyle ki maâzallâhu te'âlâ esnâ-yi râhda mu'tâd-ı mugâyir bunlardan akçe mutâlebe olduğu veyahud madrabâz makûlesi yollarda önlerine çıktığı haber alacak olur ise bilâ emân eser-i itâb ile muhkem haklarınızdan gelinecek ve bi-iştibâh her ana göre hareket ve hilâfindan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/435 Hüküm-1566

Üsküdar'dan Halep'e varınca yol üzerinde vâki' kadılara ve nâ'iblere ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Halep kadısı mevlânâ Abdullah zîde fazlühûnun bir gün mukaddem medine-i Halep lühuk vusûl-u mühimm ve muktezî olmağla mevlânâ-yı Nurullah iş bu emr-i şerîfim herkangınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise me'mûn ve mahfûz mahalle kondurulmaları gecelerde muhafaza ve gider oldukda mehûf ve muhatta olan mahallerde yanına kâdir-i kifâye adamlar ta'yîn ve emin ve salim birbiriniz irsâl ve tesyîr ve mu'âccelen savb-ı maksûd îsâline mahalliniz sa'y u kayd eyleyub 'avk u te'hîrden ve ihmâl ve taksîrden mugâyir hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/435 Hüküm-1567

Edirne mollasına ve bostâncıbaşısına ve sâbıka sekban başı olub hâlâ Edirne'de yeniçeri zâbıtı Mehmed dâme mecdûhüye hüküm ki,

Tekayyüd mansıb-ı hükûmetden maksûd def'-i müfâsere ve mefret ve neşr iden refâh ve emniyet idügi bizzad her zâhir ve birle ve bâ-müfevviz bilâd-ı tenbîh

ma'dûd mahmiye-yi dâru'l-nasr Edirne Beyi taht-gâh-ı kadîm olan bir belde-i 'azîmetin sükkân ve ahâlîsi vücûd-u mezâlim ve ta'addîden masûn olmak lâzım-ı saltanat-ı seniyyem olduğu bâhir ve hüveydâ olmağla binâen 'âlîyye-i mahmiye-yi merkûmenin icrâ-yı ahkâm-ı şer'îyesi rütbe-i 'âlîyye-i mevleviyyet-i su'ûd irtikâ iden mevâlî-i i'zâm ve merâhil ve mehâricinin hıfz u sıyânet bostâncıbaşı ile Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağı tarafından ta'yîn kılınan yeniçeri zâbitânın iltizâm-ı re'y-i ve ma'rifetlerine ta'lîk ve ihâle ile zâbitân nizâm ve intizâm fi'l-vâsıl bu vecîhle tasviye ve tertîb olunmak hasbiyle anlar dahi bi'l-ittifâk dâima ahvâlî belde ve 'ibâde-i nezâret ve zuhûr iden bed' ve muhdesani def' ve izâleye dikkat vâcibe-i zimmet ve farîza-i 'uhde-i emanetleri iken şimdi bu kâ'ide-i mergub-u mensiyy ve metrûk ve gûtu-u cedd u müte'akkıd-ı meslûk tutulmakdan nâşî akvât-ı mürûr-u karadan olub etrâf ve eknâfdan şehri Edirne'yi tevârüd iden zehâyir arabalarından kullukçu nâmıyla iş bu (silik).

466 Gurre-i Muharrem-i dâde

Sayfa/436 Hüküm-1568

Devlet-i 'âlîyye-i dâim'ül karar ile Rus Devleti beyninde mün'akid olan sulh ve salâhın 'ahîd-nâme-i hümayûnunda şart ve kayd kılındığı üzere tarafeyn büyükelçilerinin mübadeleleri resmîne dâir tertîbdir.

Hîn-i mübadelede Özi vâlîsi vezîr-i mükerrerem sa'âdetlu besâletlu Numan Paşa hâzretleri reis-i hudûd olası nehr-i Saliva sahiline varub iden bir münâsib mahallde nüzul buyururlar ba'de mübâdele için Rus Devleti tarafından ser'asker yani baş ceneral namına bir baş ceneral bulunur ise ol-vakit vezîr-i müşârûn-ileyh hâzretleri bi'n-nefs mübadele mahalline varmak iktizâ eyler. Binâen aleyh nüzul mahallinden başka Saliva'nın menba'larına karîb-i bir mahallde müretteb yemeklik sâyebanı nasb ve elçi paşa ile sâyebanı mezbûre nüzul buyururlar (boş) ba'de ber-vech-i muharrer Rus Devleti tarafından ubûr iden Paşa ceneral ve elçileri kezâlik yemeklikleri mahallinde ba'de'l muhabere hareket eyledikleri gibi müşârûn-ileyh hâzretleri dahi sâyebanı ise herkes ve elçi-i Paşa'yı cânib-i beynlerine alub meşy müsâvat ile min-bâ'd vâki' merkez dâire-i mübadeleye yani hudûd başına iştirâk buyururlar ve hîn-i mülakatda müşârûn-ileyh hâzretleri elçi Paşa'yı yedd-i münâlarıyla tutub yine meşy muâdil ile birkaç hatve anlar geldikçe müşârûn-ileyh

hâzretleri dahi elçi Paşa ile ve Irak tarafeyn bu vecîhle mezkûr mübâdele i'tibâr olunan mahalle vardıklarından Rus Devleti elçisi müşârün-ileyh hâzretlerine ceneral vesâtetiyle teslîm olunurken müşârün-ileyh hâzretleri dahi müsâvat üzere elçi Paşa'yı ceneral mûmâ-ileyhe teslîmi zımmında Rus Devleti elçisini yed ihralarıyla teslîm buyurub bu siyâk üzere resmî mübadele icrâ olundukdan sonra Rus Devleti'nin elçisini alub yine sâyebanı merkûmeye nüzul buyururlar (boş) ve eğer bâlâda zıkr olunduğı minvâl üzere baş ceneral bulunmayub müceddeden hudûd zâbitânı gelmek lâzım gelur ise ol-vakitde müşârün-ileyh hâzretleri yemeklik mahalline bi'n-nefs kendüleri varmayub kethüdâlarını müretteb kapuları halkı ve mehterhâneleri ve mihmândar ve kapucibaşı ağa ile elçi Paşa ma'iyyetiyle yemeklik mahalline irsâl ve zıkr olunan merâsim-i kethüdâları mübâşeretle tamamahaya icrâ ve ibkâ olunur (boş) alâ kile't-takdîreyn merâsim-i mübadele icrâsı esnâsında tarafından temessük alınub verilmek ve lâkin zıkr olunan temessüklerde tevabî'-i ve levâhıkın a'dâ-yi dîn dahi beyân olunmak kaide-i kadîmeyeleri bunlardan sonra hâl ve müşata lâyük olacak olur vechiyle cânibinden tüfenk şenlikleri olmak dahi resimde ve bu keyfiyetleri mecmu'asına hudûdları takrîb olundukça muhabere ve tarafeynden karârdâde olunarak temşiyetine verilmek iktizâ eyler ve Rus Devletin elçisine alâ kile't-takdîreyn yemeklik sâyebanından himayesine getirüldükde müşârün-ileyh hâzretleri kendüye bi'l-cümle bir donanmış at ihdâ ve bu hâleti kablu'l-vukû' öte cânibi dahi inhâ' itdirub o-vech olan mu'amele olunarak mükemmel takım ve müretteb mehterhâneleri ve kethüdâları ve mihmândar ve kapucibaşı ağa ile elçisi haymesine nakl etdirirler (boş) sonra elçi mûmâ-ileyhin levâzım-ı ber-mûcib evâmîr-i 'âlîyye icrâ olunarak yerde avdet olundukda dahi sahrâ-i Bender'e nüzul olunacak güne dahi Bender'e nısf-ı sa'at mesafe mahallde mükemmil yemeklik tertîb buyururlar (boş) ve elçinin dâiresiyle ma'iyyetine ashâb-ı buyuracakları kethüdâları ve müstevfî kapuları halkı ve müretteb mehterhâneleri ve mihmândar ağasında dâirelerin Bender'den beru nısf-ı sa'ati bâ-dahi ziyâde mesafede vâki' gelecekleri tarafın bir münâsib mahalline nasb olunmasına ve kendülerine mahsûs olan dâireleri dahi doğru Bender Kal'a'sına girmesini tenbîh buyururlar. Yemeklik teşrîfe buyurduklarında icrâ-yı resmî ibâresinden sonra elçiye bir kakum kürk ilbâsı ile ibkâ-yı nâm übbehet ve yemeklikden Bender'e doğru tahrîk-i rikâb 'azîmet buyurduklarında dahi esnâ-yi râhda bir iki mahallde elçi-i nevâziş ile taltif ve kal'a'yı takrîblerinde ve kezâlik elçisinin mürûrunda kal'a'da toplar-ı küşâd verdirmeye himmet buyururlar (boş) ve

multaka-yı tarîk olan mevkîf tevâbî'inde dahi elçiye ve tevcîh-i vechen hitâb vedâ ile te'lif buyurduklarından sonra işar-ı şükûh-u şân ve ibrâz ferd-i 'unvân siyâkında mehterhâneleri ile kendüleri derûn-ı kal'a'ya amale-i licâc ister istirâhat buyurub kethüdâları ve mihmândâr ağa dahi gelecekleri hey'et-i mecmu'â ile elçi-i mûmâ-ileyhin ahz ve o-vech üzere bizden âstânelere tarafından vâki' madrim-i hıyâm olan mahalle 'azîmet iderler ba'de bendeden çend rûz ikâmetleri helalinde anda bulunan Mösyö ve sâ'ir ma'kûlât makûleleriyle birkaç def'a rüesâ-yı ebnâ-i ârin irsâl ve icrâ mihmân tevâziye ibtidâ buyururlar (boş) sahrâ-i Bender'e hareket idecekleri gün mükemmel mehterhânelerin dahi kethüdâları ma'iiyyetine îsâl buyurub icrâ-yı hâtime-i resim tevdî' için kal'a'lardan birkaç aded top şenliği ile itmâm-ı merâsim übbehet ve ikmâl-i levâzım 'azîmet buyurmaları münâsib vakt u hâl mulahaza olunur.

13 R. sene [1]153 tarih-i kayd

Sayfa/437 Hüküm-1569

Hotin nahiyesi ve fi'l-hâsıl vilâyet-i Boğdan'dan me'zûn olduğuna binâen kadîmesi üzere Boğdan vilâyetine zâm ve Boğdan voyvodası tarafından zâbt olunub mütalebesinde elli iki senesinde

Boğdan Deresi mâlını senevî beş bin guruş zâm olunmak ve Hotin Kal'a'sı muhafazası için tertîb olunan ve umûr-u nefer gönüllüyân-ı yemîn ve yesâr neferâtının senevî mevâciblerini iktizâ iden on yedi bin beş yüz guruş dahi Boğdan kadısından, Boğdan voyvodaları tarafından ferhan üzere elli üç senesi sâferü'l-hâyr evahirinden Divân-ı Hümâyûn tarafından emri şerîfimle virilub lâkin müş'ir ma'den kalemi me'zûn kâimesi virilub mahalline kayd olduğu kalem-i mezbûreden ihrâc olunmuşdur iken bu def'â der-sa'âdetime gelen ibkâlarının rikâb-ı hümâyûna 'arz-ı hâl eyleyub hâliyâ mühimmât-ı Hotin Kal'a'sına ve nâhiyesine yigirmi altı senesinden beru tevakkin ve ikâmet iden Lebka? ve Şülubân? neferâtın ve agavatın mukaddemâ ba'zıları şehriye kuvvet ve basîret âher mahallerde (silik) perîşân olmağla anlardan mâ'adâ el-yevm kılıca kâdir bin altı yüz yigirmi dörd nefer mikdâran mevcûdları var iken fima-ba'd hizmeti muhafazada (silik) nefer yerlü kolu mukîm olmak üzere ne mikdâr neferâtın ulûfelerini virmek ve irsâliyye vechiyle taraf-ı mîrîyeye dahi beş bin guruş teslîm eylemek şartıyla hâlâ neferâtın voyvodası

İgor voyvoda zikr olunan Hotin nahiyesi Boğdan memleketine itdirmiş el-hâsıl-ı hazîye nahiye-i mezkûre terakki elli bin guruş mâl ile ocaklık ta'yîn olub ise hâlâ mevcûd olan bin iki yüz yigirmi dörd nefercinin ulûfeleri (silik) tamamen edâ itdükden sonra Boğdan voyvodasının irsâliyye zâmmıyla Boğdan hâzinesini zâm idüğü senevi bin guruş kezâlik bir daha her sene taraf-ı mîrîyeye virirler ulûfeciyân (silik) tekfîl itdirir ve kemâ-fi'l-evvel hidmeti muhafazada mukîm olunur deyü bu müsâlemetlerin es'ây-ı derder kal'a'da ve taşra karyelerde vâki' câmi' ve mesâcid-i şerîfenin ibkâları istidala idenler bu sûretde neferât-ı merkûmenin istid'âlarına Boğdan voyvodası tarafından verilecek beş bin guruş irsâliyye-yi neferât-ı merkûm tarafından dahi verdüğünden başka ve başka Boğdan'dan mevâcibleri verilecek dört yüz neferin yerine muhâfız nâmıyla bin altı yüz neferât hâsıl olub (silik) mukaddemâ Boğdan voyvodası mâ'rifetiyle görülecek (silik) vücûd-ı ihsân olunduğı emr-i zâhir olub iken irsâliyye zâmmıyla beher sene neferât tarafından taraf-ı mîrîyeye verilecek beş bin guruş mikdâren neferâtdan alınmak şartıyla meblağ olunduğı sûretde vakt u zamânıyla tedârik ve tesliminde mevcûd müretteb izhâr-ı meveddet edecekleri bedîhî olduğı cihetden kaydı hazariyye irsâliyye zâmmıyla zâbt idecekleri mukatâ'alardan irsâliyye-yi Kefere mevcûd mukâtâ'atı ocaklık verilecek zâbitândan ifrâz ve taraf-ı mîrîyeden zâbt olunması muhasebesin görülmekle beş bin dörd yüz yigirmi guruş mâl ile mugâyir gümrük-i Hotin ve mahsûlât kahve ve kantar ve şemğaney-i âsel ve aruz ve sefine-i pora ispence-i ve aruz mukatâ'aları taraf-ı mîrîyeye zâbt ve irsâliyye-ye havâle taleb olan taraf-ı mîrîyeden başkaca lâzım olunmak (silik) mâ'adâ kalan mukâtâ'at ile nahiye-i mezbûrda cizye-i ve sâ'ir Kefere-i mîrîsiyle ve â'idatıyla tarafından zâbt olunmak üzere mezkûr-u ocaklık ta'yîn olunması 'âlîyye-i hümâyûn hâzreti şehriyar-i erzân buyurulmağın sudûr iden fermân-ı 'âlîleri mûcibince baş muhasebe ve cizye kalemleri defateri men'-i ve hazîne-i âmireye mürâca'at olduktan esâsen tebdîl olduğuna Hotin kalemine göre cizyesine hazînesinde yedi bin dokuz yüz yigirmi aded evrak ve gayrileri maâşî senevî on dokuz bin sekiz yüz yetmiş yedi guruş mâl olduğı cizye kaleminden ve mârrü'z-zikr gümrük Hotin ve mahsûlât ve kantar şemğaney ve sefine-i pore ve ispence-i ve aruz mukâtâ'alarından senevî mâl zâmlarının beş bin dört yüz yigirmi guruş mâldan olduğı baş muhasebeden der-kâr ve Hotin nahiyesinde vâki' dört kariye zeâmet ve üç yüz kırk kayd-ı tımârların on beş yük doksan dokuz bin dokuz yüz kırk altı akçe yazuları olduğı alâ'l-icmâl Defterhâne-i 'âmîreden ihrâc ve senevî elli bin guruş mevâcib ve vazâif elli bin

yigirmi dört neferle zâbitân piyâde ve altı yüz nefer mâa‘ zâbitânı süvâr-yi yerlû kolu ve karyeleri üzere elli sekiz nefer hidmeti cevâmi‘-i tahrîr ve tertîb olunmak iktizâ idüğü ve piyâde neferâtın mâa‘ zâbitân yevmiyeleri dokuz bin yüz (silik) yedi akçeye ve süvârînin dahi mâa‘ zâbitân yevmiyelerine altı bin yedi yüz elli akçeye ve hıdâme-i cevâmi‘-i şerîfenin yevmiyeleri bin kırk beş akçeye parasıyla olduğu hesâb olmuştur. Ancak defterhânededen ihrâc olunan zeâmet ve tımârların yazuları eğerce on beş yük doksan dokuz bin dokuz yüz kırk altı akçe alub lâkin hesâb yazılırken iki üç kat olub emr-i mîrî olmağla yazuya mezkûrun guruşu hesâbça mecmu‘â olan on üç bin üç yüz otuz iki buçuk guruşun üzerine yine Hotin cizyesine tabi‘ mahsûlât ve rûsûmât ve kurâ ve müstahfizun kal‘a-i ‘atîk Hotin ve mahsûlât-ı karye kariyeyi Iskat? ve tevâbi‘-i mukâta‘aların mâllarıyla mübâderet on altı bin altı yüz altmış bir buçuk guruş zâm olub ve senevisi otuz bin guruş ve i‘tibâr ve Kefere cizyesi mâlî olan on dokuz bin sekiz yüz yetmiş yedi guruşun izdiyâdına dahi yetmiş kesir hesâb için yüz yigirmi üç guruşa zâm olub cümlesinin mâlları elli bin guruş aldığı ve beher sene dörd bin evrâk varak Boğdan tarafından irsâl idüb agavat ve cemâ‘atleri taraflarından tevzîsi ve cibâyât ve zikr olunan zeâmet ve tımârların kurâ ve mevrâ‘ ve mahsûlât-ı ve bâlâda zikr olunan mukarrer mukatâ‘aların mâ‘adâ yine mezkûrenin ve kâğıtta mîrîsiyle ve â‘idatı kezâlik tarafından ber-vech-i kârib-i zâbt olunmak şartıyla nahiye-yi merkûm vilâyet-i Boğdan’dan kemâ-fi’l-evvel ifrâz ve Boğdan voyvodasına verilen emrin kaydı ref‘ ve terkin olunmak ve Hotin Kal‘a’sı muhafazası için hâlâ mevcûd olan İgorlardan mâa‘ zâbitânı dokuz bin yüz kırk yedi akçe yevmiye ile bin yigirmi dört nefer piyâde ve elli bin yedi yüz akçe yevmiye ile altı yüz neferisiyle yerlû kulları tahrîr ve hîn-i iktizâda nâ-mevcûd ve nâ-mahlûlatların bilmek için yoklanmalarına medar olunmak üzere neferât-ı mezkûre cemâ‘at-i tertîb ve agavat ve sâ‘ire-i zâbitânları nasb ve ta’yîn ve eğer bu mikdâr-ı mevcûd üzere bulunmaz ise âher dirliksiz tûvânâ te’kîden tekmîl ve hizmet muhafazaya vaz‘ u tağhir ve elli sekizlû hıdâme-i cevâmi‘-i dahi inticâm ve tahassûs olduklarından başka başka berâtları virmek için ‘ale’l-esâmi defterleri dersa‘âdetime irsâl ve gelen defter mahalline ba‘de’l-kayd mevâcib ve vazâif-i müstahak olmaları şartıyla mâa‘ zâbitânı ol-mikdârı neferâtın bî-hıdâme-i cevâimin senevî iktizâ iden elli bin guruş mevâcib ve vazâiflerini mârrü’z-zikr nahiye-i Hotin ve zeâmet ve tımârları ve Kefere cizyesi mâlları olan elli bin guruş ber-vech-i kaydın ocaklık ta’yîn olunmak ve cizyeyi ve zeâmet ve tımâr karyelerinin neferât-ı

mezbûrun agavat ve zâbitına ve dîn-i ocaklık şürût-ı mûcibince birbirlerinin kulluklarıyla sene bi-sene münâvebe zâbt edüb vakt u zamânıyla mâlları cem‘ ve tahsîl-i ihtimâm ve dikkat ve reâyat-ı fukarâsına mezâlim ve ta‘addiyatdan sıyânet ve halluce? iden bir def‘â siz ki vechiyle neferât-ı fukâranın ve hıdâme-i mevâcib-i şerîfenin mevâcib vazîfeleri tevzî‘ vesîle-yi âherin tamamen mevâcibi ve vazîfelerin makbuzları olduğı müş‘ir agavat ve zâbitân tarafından temessük olmak üzere dersa‘âdetime memhûr muhızır irsâl ve Hotin muhafazası ve kadısı tarafından ‘ârz u i‘lâm eyleyub lâkin muhâfız ve kadı tarafından mevâciblerden ve tâife-i cürümden bir akçe alınmayub ve ocaklıklarının zâbitına bir dürlü.

Sayfa/438 Hüküm-1570

Edirne bostâncıbaşısına hüküm ki,

Sen ki bostâncıbaşı mûmâ-ileyhsin el-Hâc Süleyman dâme mecdûhüsün südde-i sa‘âdetime mektûb gönderub Uzuncaâbâd, Hasköy kazâsına tabi‘ Urlu nâm karye sâkinlerinden Kuzu İsmail ve refiki Kartel nâm karye ahâlîsinden Hoca oğlu Deli Hasan nâm şâkiler kendi hâllerinde olmayub gece ve gündüz hâlet-i harbiye gezüb fesâd ve şekâvetlerinin nihayeti olmadığından Gazi Kale kazâsı muzâfatından Estanimak kasabasının çarşı ve pazarları içinde hâlet-i harbiye gezüb tüfenkleri atûb nice ehl-i ırza şetm-i galîz ile şetm eylediklerinden mâ‘adâ Bostan Hasan nâm kimesnenin eba‘ıddan Hasan Çelebi ve Molla Ali demekle ma‘rûf kimesnelerin ebnâ-i râhda yollarını âşûb katl-ı kasd-ı ile hücum ve bir neferin, iki neferinde neferlerini halâs ve üzerlerinde mevcûd akçe ve eşyâ-yı vâfireleri gasb u gâret eylediklerine Fufuş? nahiyesi nâ‘ib-i tarafından i‘lâm eyledikden gayri siz ki mûmâ-ileyhsin tahmilü’l-umûr kale cânibinden Edirne’ye gelince yol üzerinde vâki‘ kasaba ve kurâ ahâlîlerinden mezkûrların keyfiyeti ahvâllerini sırren ve ‘alenen tefehhüs itdigine şakî-i mezbûrun Kuzu İsmail ve refiki Hoca oğlu Deli Hasan ve diğer refiki Çakılcalı Ebu Şerifoğlu demekle meşhûr şâkiler kale ve Derbent ve Tarhu ve Uzuncaâbâd, Hasköy kadıları nâ‘ibleri ebnâ-yi sebil îsâl-i mazeret ve katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl idüb mezbûrların şerrinden mürûr u ubûr iden ‘ibâd-ullahın emin ve rahat ve selâmetleri olmadığı tarafına nizâm ve ihbâr eylediklerin tarafından ahzlar içün mübâşir ta‘yîn olunub lâkin ahz ve ele geldiklerine iktizâ iden cezâları tertîb veyahud mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince katl bedeli bir nişâne-i âmireme irsâl olunmak bâbında hüküm-ü hümayûn verilmek ricâsı ‘ârz eyledigin

ecilden vech-i meşrûh üzere şâkilerin mezbûrun ahz olunduktan Âsitâne-i sa‘âdetime götürülmeyub o-taraf-ı cezâları tertîb ve icrâ olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/438 Hüküm-1571

Tosya kadısına ve zâbitân ve a‘yân’ına hüküm ki,

İran elçisi der-sa‘âdetime gelurken Tosya’ya uğradıkları on dörd aded çâr şalı ve üç aded monla çerkez-i cedîd ve bir aded dahi ‘atîk mecmu‘â dörd aded kuşak ve iki aded acem börke ve dörd aded acem gömleği ve iki aded acem tûlî ve iki boğça ve beş takım göğüs cerrâzi ve bir kamçımki verilen defteri mûcibince bu kadar eşyâ zâyi‘ olunduğı inhâ’ etmekle zâyi‘ olan eşyâ-yı merkûm mâ‘rifet-i şer‘î teftîş ve tefahhus olunarak buyurulması fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-mûcib defter-i zâyi‘ olan eşyâ-yı merkûm mâ‘rifet-i şer‘le bi‘l-ittifâk teftîş ve tefahhus itdik alâ-eyyi-hâl bulub defteriyle bu cânibe irsâl-i ihtimâm ve hilâfindan ibkâ-i tâm olunmak bâbında fermân ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâsıt-ı Râ. sene 1154

Sayfa/438 Hüküm-1572

Üsküdar’dan Halep ve Halep’ten dahi Belgrad’a varınca vâki‘ olan vezîr-i â‘zâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve mevâlî ve kuzât ve nüvvâb ve zâbitân ve menzilciler ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hâlâ Âsitâne-i sa‘âdetimde olan İran elçisinin iki nefer-i cebbârlarıyla sadr-ı â‘zâm çukadarı ve tatarları Halep ve andan Bağdad üzerinden cânib-i İran’a serî‘an ‘azîme verilmesi olub mezbûrların bir mahallde bilâ meks ve ârâm kemâl-i acele ve şitâb ile savb-ı maksûd vusûlleri gâyet mühimm ve müstecâb olunmağın, sür‘ât-i seyr ve ‘âzîmetlerine cümleliz mezîd-i ikdâm ve ihtimâm eylemeniz için mahsûben iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi herkangınızın taht-ı kazâsına dâhil olurlar ise derhâl yedlerine verilen menzil ahkâm-ı mûcibince iktizâ iden menzil-i bârgîrlerini tüvânâ ve gezend olmak üzere tedârik ve ihzâr itdirub meks ve tevakkuflarını mûcib-i izin tekâsül ve taksire ruhsât ve cevâz gösterilmeyüb sür‘ât-i seyr ve hareketleri husûsiyete cümleliz sa‘y ve dikkat ve menzilciler dahi

ta'yîn olunan ücretden ziyâde bir akçe talebinden be-gâyet mübâderet itdirerek ta'cîl 'ale't-ta'cîl emnen ve sâlimen birbirinizde irsâl ve bi-avnî te'âlâ bir an akdem ve bir kadem mukaddemâ savb-ı maksûd îsâl-i her biriniz akdem ve kemâl-i takrîr-i ihtimâm eylesiz. Mezbûrların sür'âten hareketleri ber-vech-i muharrer devlet-i 'âlîyye'min â'zâm-ı mühimmamdan iken şöyle ki biriniz hudûdu dâhilinde izn-i meks ve te'hîrlerini mûcib-i harekete vukû' bulundukda evvel mahallde hükkâm ve zâbitân ve a'yân ve eser-i itâb ve ikâb giriftâr olacakları muhakkak olmağla ana göre hareket ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]153

Sayfa/438 Hüküm-1573

Karaman vâlisine ve Niğde ve Aksaray kadılarına hüküm ki,

Yörükân, Anadolu cemâ'atlerinden Karahasanlu ve Tekkelü cemâ'atleri ahâlîleri Anasıl, İçel ili ve Adana havâfîlerinde kışlayub Kayseri sancağına Er-Hasan ve Beg Dağında yaylamak üzereler iken kadîm-i yaylak ve kışlaklarına âdem-i kana'at ile bir iki üç seneden beru üç dört yüz mikdâr-ı ev ile yaylak ve kışlak bahanesiyle Niğde ve Aksaray kazâlarına gelub fukarâ-yı ahâlîlerinin harmanlarını basub mezbûatlarını yağma ve gâret ve diger mamûllerine kâlâdan hinta ve dakik ahz ve gasb ve bağ ve bağçe ve çayırlarına yazda hayvanları sevk ve nisvân ve hayatlarına itlâ'-i dest-i ta'arruz ile hengi ırz ve nice mu'âşir şetayî-i 'âlî cesâret iderler deyü fima-ba'd kadîm-i yaylak ve kışlaklarında yaylayub ve kışlayub yaylak ve kışlak bahanesiyle kazâ-i merkûmuna gelmekden men' olmaları için mukaddemâ kazâ-i merkûmun ahâlîlerine emr-i şeref-yâfte-i sudûr istid'â ve istirhâm eylediklerine bu makûl emrinle ibtidâ-i emirde mahallinde tefahhus ve istikdâm muhtaç olmakla keyfiyetleri mahalline mâ'rifet-i şer'le ve Niğde ve Aksaray sancâkları mutasarrıfları mâ'rifetleriyle ba'de'l tefahhus alâ [s.439] vukû' dersa'âdetime 'ârz u i'lâm olunmak bâbında bundan mukaddemce Divân-ı Hümâyûnum tarafından sâdır olan emr-i şerîfe mukaddemce cemâ'atin mezbûratına ahâlîlerin keyfiyetleri mâ'rifet-i şer' ve Niğde sancağı mutasarrıfı mâ'rifetiyle tefahhus ve istifsâr olunduktan fi'l-hakîka bâlâda zikr olunduğı üzere kazâ-i mezbûrun ahâlîlerine dâima îsâl muzâdd ve hasâret ve hengi ırz ve katl-i nefis ve gasb-i emvâl misillû nice

mu'âşere ve şetayi' cesâret itdiklerinden başka bu def'a yine geldiklerinde sizlerin mürûr ve ubûr ferde-i yezin istikbâl itmediniz deyü kazâ-i merkûmun karyelerinden yedi sekiz aded kurâ ahâlîlerinden ba'zıları ahz ve der-zincir ve üçer, dörder yüz guruş cizyelerini ve ikişer üçer re's at ve katırlarını ahz idüb ve beher sene bu reyn ta'addîden sonra ekserî sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'îyyetine varub kimi levent ve kimi bölükbaşı olub ve tenlerine hayfları vaktine değin kâdir nefer-i gezüb bu vecîhle dahi zâlimler ile nihaye olmağla tenattuk memâlik ve tetahhür ve bâlâda ve te'mîni kılıb ra'îyyet ve irâde-i ibâd için ol-havâliden şerr ve mazeretleri def' ve yaylak ve kışlak bahanesiyle kazâ-yi mezbûrata gelmekden men'-i küllî ile men' olunmak üzere emr-i şerîfi sudûr-u ricâsıyla siz ki Niğde ve Aksaray kadıları mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümasız sizinle Niğde sancağına mutasarrıf başka başka mefâsilen 'ârz u i'lâm itmegin vâki' Yörükân Anadolu cemâ'atlerine Karahasanlu kethüdâ-i Hamza an-Yörükân yüz doksân deyü mikdâr olan reâyat Anasıl, İçel ili sancağına Zile kazâsına Süleymanlu nâm tımârın aklâmından olub müddet-i mertebe evtân-ı kadîmlerini terk idüb, Adana sancağına Sarıçam kazâsına ve Gâh-is kurbunda Cebel-i Nur'da kışlayub Kayseri sancağına Er-Hasan ve Beg Dağında yaylakları ve cemâ'at-i Tekkeli an-Yörükân yüz doksân deyü mikdâr olan reâyat dahi Anasıl, İçel ili sancağına Anamur kazâsında yüz yüze zeâmeti aklâmından olub yüzer seneden mütecâviz evtân-ı kadîmelerini terk idüb hâlâ Adana Eyâletinde Tarsus sancağında kışlayub Aksaray sancağına Hasan Dağına ve Gâh-Beg Dağına yaylarlar deyü otuz üç senesine vâki' tahrîr-î cedîd defterine mestûr olduğı defterhânedan ve kırk beş senesinde Yörükân reâyasının iskânlarına müceddeden intizâm verilmek fermânım olduğı tâ'ife-i mezbûreden Kerim oğluna tabi' Bozdoğan cemâ'at-i Çukurova'da kışlayub Er-Hasan Dağına kurunda yaylamak ve Şeyh oğlu ve Fahr-i Halil cemâ'atleri kurbunda vâki' Sarıçam nâm mahalline eyyâm-ı sayf şitâda ve sâkin olub bir kıt'a'da hâric mahalle hareket itmamak ve Karahasanlu ve Tekkelü ve sâ'ir bi'l-cümle Yörükân reâyası Aydın sancağına hâli ve harâb olan mahallerde sâkinleri olub hâric mahalle tecâvüz eylememek üzere iskân olunmuşlar iken tâ'ife-i merkûmdan Karahasanlu ve sâ'ir dokuz cemâ'at ve Türkmen tâ'ifesinin ba'zı cemâ'at reâyası Karahisâr Sâhib-i sancağına ve havâlîsine gelüb ahâlîsinin devâbb ve mevâşîlerin ve mâl ve erzakları nehb ve harab eyledikleri i'lâm olunduktan mübâşir mâ'rifetiyle şer'le görülüb gasb eyledikleri neler ise ba'de'l-sübût tahsîl ve mahall-i iskânlarına nakl olunmaları için kırk yedi tarihinde mufasssal ve meşrûh emr-i şerîfim verildikde

baş muhasebede mukayyed olunmağın. Bu sûret-i cemâ'atin mezbûratına ahâlîlerin mahall-i iskânlarına tecâvüz eylemeleri kemâl-i mel'anet ve hıyânetlerinden ve evâmir-i şerîfe-i âdem-i ita'atlarından nişânet etmekle husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mâ'rifetinizle şer'le görölüb cemâ'ati mezbûriyet ahâlîlerinin zimmetlerine Niğde ve Aksaray kazâları ahâlîlerinin şer'an sabit ve zevâhir olan hakları voyvodaları mâ'rifetiyle redd ve tahsîl olunduktan sonra hilâfından Karaman kazâ-yi mezbûruna mürûr u 'ubûrları men' ve def' ve mukaddemâ fermânım olan mahall-i iskânlarına ikâmet itdirilmeleri içün mezkûr emr-i şerîfim tahrîr-î bâbında bi'l-fi'il baş defterdârım Mustafa Atıf i'lâm itmegin i'lâm-ı mûcibince amel olunmak içün fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/439 Hüküm-1574

Üsküp sancağına vâki' kadılara hüküm ki,

Üsküp sancağına bin yüz elli dörd senesi muharremu'l-haram-ı guresinde sâbika Niğde mutasarrıfı İbrahim dâme ikbâluhüye tevcih olunub hazariyyede re's sene-i gurre-i muharrem i'tibâr olunmağla birle sene-i mezbûrun hazariyyesi tamamen mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafına edâ ve teslim olunmak iktizâ eylemegin. Şimdiye değin sene-i mezbûr hazariyyesinden selefine verilen selefinden gerü halefine redd olunmak ve ahâlîden tahsîli lâzım gelen vakt u zamânıyla şürûtuyla mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tarafına bi't-tamam edâ ve teslim olunmak fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer livâ-yı mezbûrun sene-yi mezbûre hazariyyesinden selef-i zimmetine geçen selefinden halefine redd olunub ahâlî-i zimmetinde kalan dahi bir senede mezkûr hazariyye tahsîlinden hâzır olunarak şürût-ı hazariyye üzere vakt u zamânıyla mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tarafına bi't-tamam edâ ve teslim itdirilub hilâfından ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Râ. sene 1154

Sayfa/439 Hüküm-1575

Çirmen sancağına vâki‘ kadılarına hüküm ki,

Çirmen sancağında hâlâ mutasarrıf olan Kıdvetü’l-emasil ve’l-ekârim Ahmed dâme izzüye iş bu bin yüz elli dörd senesine mâh rebiyülevvelinde yigirmi ikinci gününe ibkâ ve mukarrer kılınmağla sene-i merkûm hazariyyesi tamamen mîr-mûmâ-ileyhin tarafına edâ ve teslîm olunmak fermânım olunmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz livâ-yı mezbûrun sene-i mezkûr hazariyyesine şürût üzere vakt u zamânıyla tamamen mîr-mûmâ-ileyh tarafına edâ ve teslîm idüb ‘avk u te’hîrden bi-gâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/439 Hüküm-1576

Galata kazâsı muzâfatından Kapudağı nahiyesi nâmıyla ve Kapudağı Subaşı Abdullah ve mübâşir ta’yîn olunan zîde kadruhûye hüküm ki,

Mehmed Emin dâme mecdühû südde-i sa‘âdetime ‘ârz-ı hâl idüb tarafından Dolmabahçe kurbunda binası şürû‘ olunan sebebi ile ve iktizâ iden mermerlerin cümlesi mermerler gelmek mümkün olmayub Kapudağı’ndan bir mikdâr mermer tedârik için ma‘den-i tâm damâlî irsâl u muk‘it dahi tedârik ve âmâde etmekle sen ki mübâşir ta’yîn olunan mûmâ-ileyhsin mâ‘rifetinle sefineye tahmîl ve seyr-i merkûm nakline kimesne tarafından muhâlefet olunmamak için size hitaben emr-i şerîfim sudûruna istid‘â itmegin vech-i meşrûh üzere emel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/440 Hüküm-1577

Edirne bostâncıbaşı el-Hâc Süleyman dâme mecdühûye hüküm ki,

Bundan akdem ve Delvin sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa’nın ‘uhdesinde olan cizye ve Avlonya mukâta‘ası mâlına dörd bin beş yüz gurus hazînedeki üç nefer adamlarıyla Âsitâne-i sa‘âdetime gelurler iken Gümölcine ve Selanik beyinde mezkûreler katl ve meblağ-ı mezbûr ahz olunduğuna ihtibâr olundukda katiller meclis olunarak bulunmayub bi-eyyi-hâl ahz ve meblağ-ı mezbûr kendülerden

ba'de'l-hâsıl habsde ibkâ ve keyfiyeti 'ale'l-vukû' inhâ' olunmak ve eğer mesâha olunmak lâzım gelur ise, meblağ-ı mezbûr ve makbullen deynleri tazmîn ve tahsîl olunmak üzere kadılara ve mübâşire hitaben kırk dokuz tarihinde bir kat' ve ba'de Darphâne-i 'Âmireme ifrâz câniblerine kat' için yigirmi bin guruşluk ihbâs derâhim Selanik'den gönderirler iken yine Gümülcine ile Şîhân beyninde piyâde kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı nehb ve gâret itmeleriyle eşkıyâ-yı mezbûrun ele girmedikleri hâlde zecren-lehüm gâret olunan ol-mikdâr ihbâs derâhim kazâlardan tahsîl olunmak için Darphâne-i 'Âmirem emini Saadaddin zîde mecdühû Ordu-yı Hümâyûnum i'lâm eyledikde deyü ol-havâlilerde ve kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı îsâl cesâret iderler ise ahâlîsi gâret olunanı tazmîn eylemeleri için taahhüdlerine binâen verdikleri hüccetleri mahalline kayd olunduğuna binâen Edirne ustalarından kâr-güzâr yerlûsüne ta'yîn ve eşkıyâ-yı mezbûrun ele gidmedikleri hâlde gâret olunan ol-mikdâr ihbâs derâhim kazâlardan tahsîl olunmak için yine tarih-i merkûmda Edirne bostâncıbaşısına ve kadılara ve mübâşire hitaben başka bir kıt'â ve tekrâr zikr olunan yigirmi bin guruş, dokuz bin sekiz yüz guruş musalahadan sonra meblağ-ı mezbûrun dörd bin beş yüz guruş Şîhân ahâlîsi edâ etmek üzere taahhüd ve hüccet-i şer'îye verub ve beş bin üç yüz guruş dahi Gümülcine kazâsına tevzî' olduğu kazâ-yı Gümülcine nâ'ib-i 'ârz eyledikde taahhüdleri mûcibince edâ itdirilmek için dahi tarih-i merkûmun başka bir kıt'â ve sonra Mikreb ve Karasu bekçileri beynlerine tüccardan Tosyalı Hacı Mehmed, Hacı Abdullah ve Salih Mehmed Ağa demekle ma'rûf kimesneler zâyî' ve eşyâ ve emvâlleri gâret olunduğı haber verildikde bu makûle fesâda cesâret iden eşkıyâ-yı habs ve ahz u habs ve i'lâm olunmak ve fîma-ba'd vâki' olan zâyî'at kendülerden tahsîl olunmak için dahi elli iki tarihinde kadılara ve zâbâtân ve a'yân-ı hükkâmın başka bir kıt'â ve bâlâda mezkûr-u mevâddan gayri ol-mahallü kiminin eşkıyâ ve haramzâde olmakdan nâşî bu makûle şekâveti pîşeleri zuhûr eyledikde alâ-eyyi-hâl ahz ve emvâlî mehvâ kendülerden tahsîl ve ebnâ-yı sebil ve fukarâ ve zu'afâ üzerlerine şerr ve mazeretleri men' ve def'ler için hükkâm ve zâbâtân ve a'yân-a hitaben tevâbi'-i muhtelif ile müteveddid evâmir-i şerîfime sâdır olunduğı ahkâm kapudânına bî-masrah ve mastûr iken memur oldukları mücerred sâmi ve tekasûllerinden nâşî sâdır olan evâmir-i şerîfime icrâ ve ittigâd olmaduğuna bu def'a dahi Mora cezîresinde vâki' levendât ahâlîsinden Hasan Ağa ve Mersin'den alay-ı beyisi Yusuf Bey ile ve Ser-koçalı Mustafa Ağa demekle ma'rûf kimesne üç nefer hizmetkârı ve Kocabaşı Dimu nâm zımmi ile ba'zı musalahaları için Âsitâne-i

sa'âdetime gelurler iken Gümülcine'den süvâr ve Mekri'yeye tahmînen bir sa'at mikdâr-ı kârib-i mahalle vâki' zeytunluk içinde öteden mütecâviz piyâde kuttâ'-i târik eşkıyâsı leylen yollarına inüb merkûm Yusuf ile Kocabaş mezkûrun ahz ve Kocabaş ile bir neferi sürücüyü bi-gayr-ı hak katl ve merkûm Yusuf'a dahi dokuz yerinden darb u cürüm ve fevt oldu deyü birağub merkûman Hasan ve Mustafa hizmetkârın Bir tarîk ile bir anda halâs ve mezbûr Yusuf'un Mekri'yede mevcûd bin iki yüz gurus ve hâricde olan ma'lûm'ül mikdâr emânet akçeyi ve hâric üzerinde heybe derununda olan bin beş yüz gurus nehb ve gâret idüb ba'de'l merkûman dahi ba'de'l-ashâb maktul-u mezbûrların yanlarına geldiklerine Kocabaş mezkûr ile sürücünün lâşelerini bulub ve merkûm bu Yusuf eşkıyâ-yı mezbûrun geldiklerinden sonra sürücünün bârgîrini süvâr ve Mekri'yeye varub curûh-u mu'âlece itdirub ve mezbûran dahi Mekri'yeye varub kazâ-i mezbûr kadısından keyfiyetinin vukû'âtı mütezammin i'lâm ve taleb eylediklerinden virmedikden ve bir merkebinden gayri bundan mukaddem Orkan voyvodası dokuz nefer adamı yigirmi beş kîse akçesiyle ve mübâşir ve sâ'ir mahallerden nice kimesneler gelurler iken Gümülcine ve Yenice ve Pravişta ve Mekri beyninde zâyî' olundukların yakînen haber verilmekle mahall-i mezkûrun ber-vech-i muharrer öteden beru makarr eşkıyâ ve kuttâ'-i târik olub ve hükkâm ve zâbitân ve a'yânın dahi tefahhus eşkıyâ ve haramzâdede zuhûra gelen rehâvet ve taksirleri tâ'rikinden ve müstağnî olmakdan nâşî ol-havâlîleri fîma-ba'd vücudu eşkıyâdan mazhâr ve bir daha eşkıyâ-yı zuhur etmeyecek gâilesi çekilecek vechiyle kalb-i nizâm-ı ifrağ ve nezdin olunmak için bu def' külliyetlu tertîbi ile ihtiyaç müsin etmekle bostancıbaşı mûmâ-ileyhsin. Bu husûsda mahsûsen bizzat savb-ı me'mûr ve ta'yîn kılınmışsındır. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde mikdâr-ı kifâye bostancı ve neferatı ile sen kalkub bi'n-nefs mahall-i mezkûre varub eşkıyâ-yı merkûmun gereği gibi habs ve tefahhus birle alâ-eyyi-hâl hayyen ve meyyiten ahz ve emvâl-i maktuâyâ tamamen ve kâmilen hâric-i mugâyir dikkat [s.441] sonra ba'de'l-yevm ol-havâlîlerde bu makûle eşkıyâ-yı zuhûr-ı itmâmında ve îsâl mazeret ve katl-i nüfûs ve gasb ve gâret emvâl-i misillû ve hasâret ve şenâ'at vâki' olmayacak vecîhle nizâm-ı kâvîye-yi bend ve fîma-ba'd bu misillû eşkıyâ-yı zuhûruna kendüleri ele getirüb hükkâma teslîm etmek üzere salifü'z-zikr kazâları olanların mâ'rifeti şer'le tahmillerine göre nezire kat' ile hüsn-ü zâbitaya rabt itmege mezîd-i hüsn-ü ihtimâm ve her bir kazânın nezd-i hüccetleri mahalline kayd olunmak için der-sa'âdetime irsâl ve tesyîre dikkat-i tâm ve bezl ve sa'y mâ-lâ kelâm

eyleyesin. husûs-ı mezbûrun ba'de ezîn gâilesi çıkmayacak vecîhle itmâm ve intizâm-ı matlûb idüğü senin bi'n-nefs ta'yîn olunmakdan zâhir olub ve lâkin bu hâlât celb-i nef' vesîle etmeleri ile şekâvet alakası olmayanlara hilâf-ı şer'î şerîf-i ta'arruz olunmasına ve fukarâ-yı reâyasının mecânnen zâd ve zevadları ve bir akçe ve habbeleri alındığı ve bir ferdin bu vesîle ile vechen-mine'l-vücûh müdâhale olmamalarına asla ve kat'â rızâ-yı hümayûnum olmayub maksûd ve merâm ancak eşkiyânın ve emvâl-i menhûbenin alâ-eyyi-hâl bulunması ve fîma-ba'd ol-havâlîlerde eşkiyâ zuhûr itmaması olmağla ana göre keyfiyetin zîr ve bâlâsını bir-hoşça mülâhaza ve fikir iderek husûl-u masaliha teşmîr-i sak dikkat ve meşkûr el-hâzihî olmağa nesar-ı takribîne-i miknet ve mikdâr-ı zerre te'âmî ve kusûrdan ve eşkiyâ-yı merkûmun ele götürülmelerine e'zâr-ı vâhibe-i irâde-i misillû hareketden gâyetü'l-gâye ittigâ ve mücânebet ve keyfiyeti 'ale'l-vukû' der-sa'âdetime i'lâm ve işaret ve rabt itdirmegin nizâm-ı hâvî ve kat' olunan nezîrleri muhtevî hüccet-i senin mahalline kayd için irsâl-i mübâderet eylemek bâbında.

Fî Evâhir-i R. sene [1]154

Sayfa/441 Hüküm-1578

Anadolu'nun sol kol yemîn ve yesârıyla nihayetine varınca vâki' olan kazâlarda sâkin serdengeçti ağaları ve alemdarların kendü adamlarıyla Erzurum tarafına tesyâre ocak tarafına sürücü ta'yîn olunan ve Turnacıbaşı (boş) zîde mecdûhüye ve zikr olunan kazâlarda olan serdengeçti ağaları ve alemdarlarına hüküm ki,

Sen ki sürücü mûmâ-ileyhsin zikr olunan agavat ve alemdarları kendü adamlarıyla yerlerinden ihrâc ve 'aceleten Erzurum'a sevk ve irsâl için bundan akdem sâdır olan me'mûriyeti emr-i şerîfede tenbîh-i ekîd olunmuşken bu ana dek keyfiyeti me'mûreninde bir haber ve eser zuhûr itmaması emr-i me'mûrunda rehâvet ve kusûr-u iş'âr ve işaret etmekle müstahak 'itâb olunmuşszdur. Ma'mûr olduğunda husûs-ı devlet-i 'âlîyye'min â'zâm-ı fermân ve akdem umûr-u lâzımü'l ihtimâmından olub bu bâb taraf-ı ârâm ve rahat ve bir an akdem itmâm-kâra sarf-ı mâ-hâsıl kudret-i lâzım zimmet olmağla sen ve salifü'z-zikr kazâların agavat ve alemdarları siper-i dîn-i mübin ve uğur-u devlet-i ile kârinde hayk u baş ile hıdemât-ı vücûda getürmekle ikdâm-ı tâm ve haziran içinde cümleliz Erzurum'da mevcûd bulunmak

bezl ve sa'y mâ-lâ-keîâm eylemeniz içün te'kiden ve isti'câlen emr-i şerîfim sâdır olunub (boş) irsâl olunmuşdur. İmdi sizde ne-mahalîde vâsıl olur ise kat'â tevakkuf ve ârâm ve bir mahallde mikdâr-ı zerre imrâr-ı vakt u eyyâm itmeyub bulunduğunuz yerden iki konağı bir ederek ve doğru yoldan gidüb sağ ve sola sapmayarak ta'cîl 'ale't-ta'cîl vakt-i merkûm içinde Erzurum'da mevcûd bulunmağa sa'y-ı bî-şümâr ve siz ki ocağın serdengeçti ağaları ve alemdarları siz kendü adamlarınız ile müsâra'aten sürücü mûmâ-ileyh mâ'rifetle haziran ayı içinde Erzurum'a varmağa ibzâr eyleyesiz. Bu vakit kemâl-i hulûs ile dîn-i devlet-i 'âlîyyem ve hıdemât idecek vakit olub âher evkâta kıyâs olmamakla hıdemât-ı sebkât iden mükâfat-ı müşâhede idecekleri ve hilâf-ı emr-i 'âlîyye hareket ile kusûr ve rehaveti zâhir olunur. Kahr-ı azab-ı şâhâneme mazhâr olacakları mukarrer ve muhakkak olmağla ana göre gayreti kuşağına her birinizin birkaç yerden miyân-ı hamiyet-i? bend? ve serî'an ve 'aceleten savb-ı mevsûla vusûl cedd u cehd idüb ser-mû takâsir ve betâetden gâyetü'l-gâye ittigâ ve mûcânebet eyleyesiz deyü bi'l-fi'îl Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/441 Hüküm-1579

Bir sûreti,

Anadolu'dan orta koluna ber-vech-i meşrûh isti'câl Erzurum.

Sayfa/441 Hüküm-1580

Bir sûreti,

Diyarbakir ve Erzincan ve Kemah ve Bayburt kazâlarından on aded serdengeçti (silik) meblâğı kesr ve ihrâc ocakdan mübâşir ta'yîn olunan Küçük Çavuş vekîli Ali zîde mecdûhüye verdikleri kesr-i fermân olan Diyarbakir kazâsına ikinci sekbanların 'atîk serdengeçti ağalarından Kurşunlu oğlu Hasan ve Cevahîr halazâde Ahmed ve Kemah'dan yetmiş dokuz cemâ'atin kara Zayidzâde Süleyman ve Hasan Ağa oğlu İbrahim ve Erzincan'dan otuz bir bölükün Çalık Ahmed ve otuz beş bölükün Gâvur oğlu Mehmed ve doksân dört cemâ'atin Kazak oğlu ve yetmiş bir

cemâ'atin Çolak Mahmud ve Bayburt kazâsından otuz bir bölükün Cebeci oğlu Salih ve Yalızâde Ömer zîde kadruhûma yazdıklarınız yüzer nefer yeniçeri tahrîrleri Kars'a me'mûr olmanızla vech-i günden ziyâde meks itmamak üzere me'mûriyeti emr-i şerîfimin tenbîh u te'kid olmakdan deyü isti'câl mansıbın mektûb-u mûcibince.

Sayfa/442 Hüküm-1581

Anadolu'nun orta koluna yemîn ve yesârıyla nihayetine varınca 'atîk cebeci tekâüd serdengeçti ağaları ve alemdarları mukaddemâ ihrâc-ı ocak tarafından mübâşir ta'yîn olunan çavuş ve mahall-i mezkûrede olan 'atîk serdengeçti ağaları ve alemdarları zîde kadruhûma hüküm ki,

Bundan akdem kendü adamlarınız ile serî'an ve 'aceleten varub Kars cânibinde mevcûd bulunmanız için bundan akdem sâdır olan fermân-ı celîl-i âlî-şânımın tarihinden otuz gün mikdâr-ı mürûr idüb bu ana dek savb-ı maksûd kurbunuz melhûz iken henüz herkangınız haberi dahi zuhûr itmedüğü tekâsül ve rehavetinize haml olmağla müstahak u itâb ve ikâb olmuşsunuzdur. Bir sa'at evvel mahall-i me'mûriyeti vusûl ve lühûkunuz tekrâren fermân olmağın. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde âfiyet kâr-ı mülâhaza eyleyub bir an akdem ve bir sa'at mukaddem savb-ı me'mûr vusûlünüz haberini bu cânibe i'lâm itdirdesiz deyü Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olub cebecibaşı olan Ali dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/442 Hüküm-1582

Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesârıyla nihayetlerine varınca vâkî' kuzât ve nüvvâb ve mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan çavuş ve kethüdâ yerleri zîde kadruhûye hüküm ki,

Bölükân arpalık ocakları neferâtından taht-ı kazânızda bulunanları bilâ tevakkuf vatanlarından ihrâc ve 'aceleten ve müsâra'at ibtidâ-i haziranda yoklamacı varduğundan evvel Kars taraflarına vusûlleri husûsu bundan mukaddem sâdır olan emr-i şerîfimden tenbîh u te'kid olunmuştur. El-hâletü hâzihî neferât-ı merkûmenin bir dakik mukaddem Kars taraflarını yoklamaları fermânım ve husûsu ider. Devlet-i

‘âlîyye’min â‘zâm-ı umûrundan olmağına nâşî bilâ tereddüd husûsun matlûb-ı hümâyûnum olunmağın, iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin mahall-i mezkûrede bulunan neferâtın mezkûr bir dakik mukaddem yerlerinden ve yurdlarından ihrâc ve kat‘â tevakkuf eylemeyub hemân iki konağı bir ederek ve kemâl-i sūr‘ât ve şitâb ile giderek ve esnâ-yı râhda fukarâdan mecânnen bir nesne almayub r(â)h rastından bir hatve cedvel ve ihrâk olunmayub edyân-ı seyr ü sülûk birle vakt-i merkûm hulûlüne dek ta‘cîl ‘ale’t-ta‘cîl bir an akdem ve bir sa‘at mukaddem savb-ı me’mûr ve îsâl ve müddet-i merkûm hitâmında mahallinde hîn-i yoklamada nâ-mevcûdların esâmîleri her ne hâlde olunacağını cümle neferâtı i‘lân ve işaret ile ihracata me’mûr olunduğunun bi’l-cümle neferâtın istishab ve kemâl-i sūr‘ât ve şitâb ile vakt-i merkûmede Kars’da mevcûd bulunmağa bezl-i miknet ve sarf-ı tâb ve tâkat eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve sâ’ir mûmâ-ileyhimsiz. Salifü’z-zikr neferâtın bir sa‘at evvel vakt-i merkûmeden Kars’a varmalarına ne güne mühimmadan olduğuna cümleliz bir-hoşça bildikden sonra bu husûsda teşmîr-i sak ihtimâm ve neferâtı merkûm yerlerinden ihrâc savb-ı me’mûr irsâlinde ednâ-i rehâvet tesâmühden ibkâ-yı tâm eyleyub, şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ devlet-i ‘âlîyye’min â‘zâm-ı umûrundan olan böyle muhammin celîlde mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetiniz zuhûr idecek olur ise sonra bilâ emân mazhar gazaba âteş-bâr hüsrevânem olacağınız mukarrerdir. Ana göre kemâl-i basîretleri üzere hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eyleyesiz deyü bi’l-fi’il sipâhîler ağası Mehmed Emin ve silâhdar ağası Ebubekir dâmet mecdühûma taraflarından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/442 Hüküm-1583

Bir sûreti,

Anadolu’nun sağ koluna.

Sayfa/442 Hüküm-1584

Bir sûreti,

Anadolu’nun sol koluna.

Sayfa/442 Hüküm-1585

Bir sûreti,

Rum ilinin sağ koluna.

Sayfa/442 Hüküm-1586

Bir sûreti,

Rum ilinin orta koluna.

Sayfa/442 Hüküm-1587

Bir sûreti,

Rum ilinin sol koluna.

Sayfa/443 Hüküm-1588

Bu def'a taraf-ı devlet-i 'âlîyye'den mübâşir ta'yîn olunan (boş) zîde mecdûhüye ve Sivas sâkinlerinden beyn-i nefer sipâh terakkîlularine ağa nasb Mütevellîzâde Mehmed zîde kadruhüye hüküm ki,

Zikr olunan terakkîlu neferâtının bir an akdem tahrîr ve tekmîl ile 'aceleten ve müsâra'aten ibtidâ-i haziranda yoklamacı varmazdan evvel Erzurum taraflarına vusûlleri husûsu bundan mukaddem sâdır olan emr-i şerîfimde tenbîh u te'kîd olunmuşidi. El-hâletü hâzihî neferâtı merkûmenin rüesâları bi't-tamam Erzurum'a göndermekle zikr olunan beyn-i nefer terakkîlu neferâtıyla müddet-i merkûmede Erzurum'da bulunmaları fermânım ve husûs-ı mezbûr devlet-i 'âlîyye'min â'zâm-ı umûrundan olmağın nâşî bilâ tereddüd husûsun matlûb-ı hümâyûnum olmağın, mahsûsen sen ki müşârün-ileyhsin sen mübâşir ta'yîn olunmuşsundur. İmdi terakkîlu ağası mûmâ-ileyh her ne mahallde bulunur isen beyn-i nefer terakkîlu neferâtını 'aceleten tekmîl itdirub neferât-ı merkûm ile ağa-i mûmâ-ileyhi alub hemân iki konağı bir iderek ve kemâl-i sür'ât ve şitâb ile giderek ve esnâ-yı râhda fukarâdan meccânen bir nesne alınmayub ve r(â)h rastından bir hatve udûl ve inhirâf olunmayub edyân-ı seyr-i sülûk birle vakt-i merkûm hulûle dek ta'cîl 'ale't-ta'cîl bir an akdem ve bir sa'at mukaddem savb-ı me'mûrun îsâl ve teslîm ve tamamen teslîminle müş'ir Erzurum vâlisî olup tahmîl iden asâkir üzerlerine başbuğı olan vezîrim Veli Paşa'dan mesned ahzıyla avdet eyleyub sen ki terakkîlu ağası mûmâ-

ileyhsin ve rüesâlarının Erzurum taraflarına gitdüğün müddet-i merkûm hitâmından mahallinde hîn-i yoklamada nâ-mevcûdları esâmîleri hazîne-mânde olacağınız ve noksânlarının rüesâlar-ı mübâşir ile der-sa'âdetime gönderileceğine cümle neferâtın i'lân ve işa'ât ve mübâşir mûmâ-ileyh ile kalkub bi'l-cümle neferâtını istishab ve kemâl-i sür'ât ve şitâb ile vakt-i merkûmede Erzurum'da mevcûd bulunmağa bezl-i miknet ve terk-i ârâm u rahat birle sa'id meşkûr olmağı sarf-ı tâb ve tâkat eylesesiz ve siz ki tahrîr-i me'mûr ocak çavuşları ve kâtiblerisiz. Salifü'z-zikr terakkîlu neferâtının bir sa'at evvel vakt-i merkûmdan Erzurum'a varmaları ne güne â'zâm mühimmadan olduğuni cümleniz bir-hoşça bildikden sonra itmâm-ı emr-i me'mûriyetinde teşmîr-i sak ihtimâm ve mikdâr-ı zerre kusûr ve tekâsülden ve neferât-ı merkûmede müsâra'aten tahrîr ve tekmilde ednâ-i rehâvet ve tesâmühden ittigâ-i tâm eyleyub, şöyle ki maâzallâhu te'âlâ devlet-i 'âlîyye'min â'zâm-ı umûrundan olan böyle mehamm-ı celîlede ednâ-i kusûr ve rehâvetiniz zuhûr idecek olur ise sonra bilâ emân mazhar gazaba âteş-bâr-ı hüsrevânem olacağınız ve ber-vech-i muharrer neferâtdan yoklamada mevcûd bulunmayanların esâmîleri bilâ tereddüd hazîne-mânde olacağınız mukarrerdir. Ana göre vakûr-i teyakkuz ve basiret üzere hareket ve hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylesesiz deyü bi'l-fi'il sipâhîler ağası olan Mehmed Emin dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel ve hareket olunub hilâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesesiz (boş) fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/443 Hüküm-1589

Bir sûreti,

Bu def'a mübâşir ta'yîn olunan (boş) zîde mecdühû ve beyn-i nefer sipâhî terakkîluları üzerlerine ağa vekîli nasb olunan Sivas kethüdâ yerisini Kenanzâde Mehmed zîde mecdühû.

Sayfa/443 Hüküm-1590

Bir sûreti,

Mübâşir ve beyn-i nefer silâhdar terakkîluları üzerlerine ağa vekîli nasb olunan Boyabat kethüdâ yerisi Hasan zîde kadruhûye silâhdar ağası mektûbuyla.

Sayfa/443 Hüküm-1591

Bir sûreti,

Mübâşir ve beyn-i nefer silâhdar terakkîluları üzerlerine ağa vekîli nasb olunan Kütahya kethüdâ yerisi Mustafa zîde kadruhûye silâhdar ağası mektûb-u mûcibince.

Sayfa/443 Hüküm-1592

Hotin muhâfızı vezîre ve Boğdan voyvodası İgor voyvodasına hüküm ki,

Bir nefer lehlü bu def'a Âsitâne-i sa'âdetime gelüb itmâm-ı musâlahât iştirâ eylediği dörd re's atlar ile bahren mübâşir ta'yîn olunan ve (boş) ile Kalas ve andan Hotin'e irsâl-i muktezâ-yı olmağla mesfûr mübâşir mûmâ-ileyh ile Kalas'a vardıkda sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin Kalas'dan yine mübâşir mûmâ-ileyh ile Hotin'e îsâl ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin mesfûr Kalas ve andan Boğdan voyvodası mâ'rifetiyle Hotin'e gönderub Hotin vâlisi vezîr-i müşârün-ileyhe teslim ve teslimleri müş'irsiz ahzınla der-sa'âdetime avdet ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sadr-ı â'zâm kâimesine tefehhüm olunduğu üzere mesfûr ise mahalline îsâl-i mübâderet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/444 Hüküm-1593

Bölükân-ı erbâ'a agavat ve kethüdâlarına hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhsiz 'umûmen neferâtınız ile kemâl-i sür'ât ve şitâb ile giderek bir an akdem Kars taraflarına vusûl-u müsâra'at eylemeniz için me'mûrunuz emr-i şerîfimin tenbîh-u ekîd olunmuşken esnâ-yi râhda betâet ve rehâvet üzere hareketiniz vukû' inhâ' ve ihtibâr olunmağla, siz ki bu güne emr-i ehemmin zuhûra gelen bi-kusûrunuza mes'ul ve mu'âtabsın ve olmanız müstelzim iken sür'ât-i seyr ve hareket-i ihtimâm ve dikkat eylemeniz şartıyla bu def'a bir iğmâz olunub yalnız isti'câl ve te'kîd ile iktifâ olunmuştur iden iş bu emr-i şerîfim (boş) ile size ne mahallde ve îsâl olur ise kat'â tevakkuf ve ârâm ve bir mahallde asla imrâr-ı vakt u eyyâm itmeyub iki konağı bir ederek ve seyr-i serî' ile giderek bir an akdem ve bir sa'at mukaddem 'ale'l-cenâhü'l isti'câl savb-ı me'mûre vusûl-u bezl-i tâb ve tâkat

katl ve ednâ-i tekâsül ve rehâvetden mezbûr müba‘adet eyleyesiz. Savb-ı maksûd bir an akdem vusûlünüz tevcîh-i mühimm ve müsta‘cil idüğü beyandan müstaganni olmağla, şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ esnâ-yi râhda mikdâr-ı zerre betâet ve r(â)h rastından udûl ile ednâ rehâvetinize zuhûr idecek olur ise sonra bir dürlü özr ve ‘ilettiniz isgâ olunmayub bilâ emân haklarınızdan gelinecek muhakkaktır. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/444 Hüküm-1594

Anadolu eyâletinin elviye zu‘amâ ve erbâb-ı tımârından Erzurum’a îsâl-i mukaddemâ mübâşir ta‘yîn Dergâh-ı ‘âlî gediklulerinden (boş) zîde mecdûhüye ve alaybeylerine hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhsiz me’mûriyetiniz tarihinden kırk gün müddetde ta‘yîn olunub müddet-i merkûm hitâmına dek sancâklarınızdan ‘umûmen neferâtlar ile Erzurum taraflarına vusûl ve lühuk müsâra‘at ve ibtidâ eylemeniz için bundan akdem şerr kusûr bulan emr-i şerîfim tarihinden беру otuz gün mikdâr-ı vakt-u mürûr itmekle bu andan sizin savb-ı maksûd kurbunuz melhûz iken henüz yerinizden hareket itdüğünüzün haber dahi vârid olmaması betâet ve rehâvetinize haml olunmağın nâşî müstahak eser-i ‘itâb ve ‘ikâb olmuştur. Ber-vech-i muharrer fırak ve takrîr olunan müddet-i merkûme iktizâsına on gün mikdâr-ı vakit kaldığına binâen Defterhâne-i âmirem’den ihrâc olunan ceb defterleriniz mu‘âccelen Erzurum taraflarına irsâl ve tesyîr olunub ve yoklamacı ta‘yîn ile nâ-mevcûdlarınızın itmekleri bilâ tereddüd erbâb-ı istihkak tevcîh olunmuş tekrâr tenbîh-u te’kîd olunmağın, i‘lâm-ı hâl ve te’kîd ve isti‘câline hâvî mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi size ne mahallde vâsıl olur ise me’mûriyetiniz emr-i şerîfinde beyân olduğu vecîhle bu vakitte bir dürlü evkât-ı ihraba kıyâs olmamakdan nâşî emr-i şerîfime âdeme itâ‘at idenlerin ber-minvâl-i meşrûh itmekleri bilâ tereddüd hîn-i yoklamada âherlere tevcîh olunub ve alaybeyi ve zâbıtân makûlesine dahi itmekleri verilmekle iktifâ olunmayub bilâ emân eser-i cezâ ile haklarından gelineceğın tefehhüm ve tefekkür ve sâ’ire neferâtınız dahi tefehhüm ve tezkîr iderek hemân iki konağı bir idüb ta‘cîl ‘ale’t-ta‘cîl bir kadem akdem ve bir sa‘at mukaddem

yoklamadan evvela ‘aceleten ve müsâra‘aten Erzurum’a vâsıl ve mevzi‘ yoklamada bi’l-cümle neferâtınız ile itâ‘at-i vücûd eylemek sa‘y-ı mevfûr ve cedd u cehd bu kusûr eylemeyesiz. Keyfiyeti me’mûrunuz ne-vecîhle akdem mehammından ve savb-ı me’mûrede bir an akdem mütevelliniz ne güne ehemmi vâcibe-i ihtimâmdan iken şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ bundan böyle dahi rehâvet ve kusûrunuz zuhûr idecek olur ise sebkat iden izârat-ı şâhânem bilâ ihmâli mazhar olacağınız mukarrer olmağla, ana göre hareket ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin eyâlet-i merkûm zu‘amâ ve erbâb-ı tımârı bir sa‘at evvel savb-ı me’mûrlarına îsâl-i me’mûr olmakdan nâşî bu bâbda terki ârâm ve rahat ve bir an evvel cümlesini alub vakt-i merkûm hululüne dek mahalli maksûda irsâl ve teslîm ve tamamen teslîmin müş‘ir-i mesned ahzıyla avdet eyleyesiz. Eğer bu mühimm celîlede senin mikdâr-ı zerre kusûr ve tekâsülün zuhûr idecek olur ise zeâmet ve gedigün âhere tevcîh olunmağla iktifâ olunmayub bilâ emân mazhar mühr-ü şâhânem eyleyeceğinin muhakkaktır. Gözünüzü açub sür‘ât-i seyr ve hareket teşmîr-i sak dikkat ve ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye ittigâ ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/444 Hüküm-1595

Bir sûreti,

Karaman eyâleti elviye alaybeylerine.

Sayfa/444 Hüküm-1596

Bir sûreti,

Adana eyâleti elviye alaybeylerine.

Sayfa/444 Hüküm-1597

Bir sûreti,

Sivas eyâleti elviye alaybeylerine.

Sayfa/445 Hüküm-1598

Kandiye muhafız vezîre hüküm ki,

Girit cezâresinde resm-i mîrî sabun mukâta‘ası iftilhârü’l emâcid ve’l-ekârim re’isü’l-küttâb olan Mehmed Ağa dâme mecdûhünün malikâne ‘uhdesinde olduğu mukayyed-i mukâta‘a mezkûrenin mâl-ı cezire-i mezbûrede tabh olunan sabunun resm-i mîrîlerinden hâsıl olmağla iktizâ iden rûsûmatın cem‘ ve tahsîline taraf-ı âherden müdâhale iktizâ itmez iken ve nefis-i Kandiye’de on altı aded mikdâr-ı sabun kârhânesi olub ve ashâb-ı kârhâne dahi tabh eyledikleri sabunun beher kantarından şürût-ı berât üzere doksana akçe resm-i mîrîlerini bilâ nizâ‘ edâya teahhüd itmişler iken Kandiye sâkinlerinden yeniçeri zümresinden Hacı Memiş ve Hacı Zerdali ve sâ’ir ba‘zı kimesneler birbirleriyle ittifâk ve mecmu‘â kârhâneleri tesyîr ve ibtâl idüb yalnız bir aded kârhâne keşîde ve a‘mâl ve kârhânesi mezbûrede dahi tabh olunan sabunun resm-i taleb olunduktan nefis-i Kandiye’de fûrûht olunan sabun resm-i virmeziz diyâr-ı âhere nakl ve fûrûht olunan sabundan resmî viririz deyü mâl-ı mîrîyenin kesrine ve mukâta‘a-i mezbûrenin iclâl-ı nizâmına bâ’is olmaları ile mezbûrlar ıslâh-ı nefis-i edilinceye dek Rodos cezâresine nef’î ve iclâl ve tabh olunan sabunun şürût-u berât üzere resm-i mîrîleri tahsîl olunmak için emr-i şerîfim verilmek ricâsında mûmâ-ileyh istid‘â bu mütevellî mîr-i mukâta‘a umûruna müdâhale birle mâl-ı mîrînin tahsîl-i te’hîrine savb olan kimesnelerin bî-te’dîb ve güşmal olunmaları lâzıme-i hâlden olmağla merkûman Hacı Memiş ve Hacı Zerdali fîma-ba’d dahi mütemenni olmazlar ise sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin mâ’rifetin ve zâbitânları mâ’rifetiyle ahz ve ıslah-ı nefis için Rodos cezâresini nef’în ve iclâl olunmak üzere keyfiyetlerini i’lâm ve cezâre-i mezbûrede ve husûsan nefis-i Kandiye’de tabh olunan sabunun şürût-ı berât üzere resm-i mîrîlerini bilâ tereddüd yerlü yerinden cem‘ ve tahsîl ihtimâm-ı ekîd ve mezbûrların hevâdârları olan kimesneler dahi fîma-ba’d kendü hâllerinde olmaları için tenbîh u te’kîd olunmak üzere Divân-ı Hümayûn tarafından emr-i şerîfim tahrîr-i bâbında bi’l-fi’l baş defterdârım olan Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i’lâm itmegin vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Buyrulur ise gerü gelüb sa’y olmuşdur.

Sayfa/445 Hüküm-1599

Âsitâne-i sa'âdetimden bundan akdem Bahr-i Sefîd muhafazasına me'mûr Donanma-yı Hümâyûnum kalyonlardan riyâle-i hümâyûn kapudân Küçük Ahmed ve hâlâ Bahr-i Sefîd muhafazasına me'mûr karavela uzun kancalı kazıkıyla Mahmud Kapudân ve bî-şehar bahr-i kapudân Selanikli Mustafa Kapudân ve firkatalar başbuğı Emeksiz Muhammed Kapudânlardan ve ma'îyyetine me'mûr firkataların bahren bulundukları mahalle varub gelince Anadolu ve Rum ili taraflarında vâki' sevahillerde ve cezîrelerin kuzât ve nüvvâbına ve yeniçeri serdârları ve dizdarları ve iskele eminleri ve sâ'ire zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Sâlîfû'z-zîkr Riyâle-i Hümâyûnum ile karavela-i gazale-i? bahr-i kalyonları bu def'a der-devlet-medarımdan Sicilya cânibine sefâret ile bâ'is ve tesyîr-i mukîm olan (boş) zîde mecdûhûnün savb-ı me'mûruna îsâl-i hizmetine me'mûr olmaları ile Bahr-i Sefîd sevahillerinde ve korsan eşkıyâsının gezer kaçı ve gerek mürûr u ubûr iden tüccar sefâyinin ve bi'l-husûsi müdâfa'a sefinelerinin korsan eşkıyâsının keyd ve mazeretleri himâyet u sıyânet eylemelerine müş'ir mûmâ-ileyhin hitaben sâdır olan üç kıt'â evâmîr-i şerîfime tebliğ ve îsâl hizmetine ta'yîn olunan (boş) zîde kadruhûnun emin ve salim mu'âccelen savb-ı mevcûdiyeti vusûl-u lühuk gâyet mühimm ve muktezî olmağla siz ki mevlânâ-yı ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz. Mûmâ-ileyh iş bu emr-i şerîfimle herkangınızın taht-ı kazâsına varub vâsıl olur ise bir an evvel ve bir sa'at mukaddem emnen ve sâlimen savb-ı me'mûruna sevk ve tesyîr ve mahfûz ve muhasara olan mahallerde dahi ne tarafla ve ne vecîhle olsun kemâl-i emin ve selâmet birle îsâl idüb e'zâr vâhibe ile iradıyla imrâr-ı vakt u eyyâm ile bir an aklanmasına kat'â rızâ-i cevâz göstermeyesiz. Şöyle ki maâzellâhu te'âlâ kusûr ve rehâvetinizden nâşî muhakum serî'an ve 'aceleten savb-ı maksûduna irişmemek veyahud ahâlî zarar ve keyd isabet itmek lâzım gelur ise bir dürlü özr ve 'illetiniz işğâ olunmayub mazhar-ı itâb ve ikâb olacağınız mukarrer ve muhakkaktır. Ana göre amel ve hareket ve hilâfindan gâyetü'l-gâye ittigâ-i tâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/446 Hüküm-1600

Bahr-i Sefîd muhafazasında me'mûr Riyâle-i hümâyûn kapudânı Küçük Ahmed ve ma'îyyetine me'mûr karavele-i garân gazeli? bahr-i kapudân Sakızlı Ahmed Kapudân zîde mecdûhümaye ve zikr olunan kalyonları Kılburun taraflarına nakl ve tesyare mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan (boş) zîde kadruhûye hüküm ki,

Sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin taraf-ı devlet-i 'âlîyye'mden Sicilya tarafına hediye den gönderilmek üzere tertîb ve tasmîm ve kendüye ırkâb-ı içün zikr olunan kalyonları alub Bozcaada pişgâhına müsa'ade-i hevâ olur ise Gelibolu'ya götürmek üzere sâdır olan emr-i şerîfimle sen me'mûr ve irsâl olunmuşdun. El-hâletü hâzihî hediye den mûmâ-ileyhin zikr olunan kalyonlar ile gönderecek ba'zı muhazurat-ı melhûz olduğuna binâen vech-i âher ile sevk ve irsâl olunmak üzere karar verilüb ma'îyyetinle gönderilen evâmir-i şerîfimle buna dâir olan evrâk da mecmu'â alub bu taraf-ı avd ve raca'ât eylemek fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîfim sana ne-mahallde vâsıl olur ise ber-vech-i muharrer emirlerine ve sâ'ir buna mutlak olan kâğıdların cümlesini alınub bu tarafa müsâra'aten avd ve raca'ât ve siz ki kapudân mûmâ-ileyhümasız. Mukaddemâ me'mûr olduğunuz vech üzere Bahr-i Sefîd muhafazasına kıyâm ibtidâr ve korsan tâ'ifesini ahz ve isti'câl bir an iktidâr iderek tüccar ve mübâya'a sefinelerinden korsan eşkıyâsının keyd ve mekrlerinden himâyet u sıyânet etmek sa'y ve ikdâm idüb herhâlde sizden ma'mûl olduğu vech üzere hıdemât-ı mürüvvet ve mesâ'î meskût ibâretine tımâr neferâtın miknet ve gayreti teşmîr-i saîd basîret ve ikdâm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/446 Hüküm-1601

Ber-vech-i arpalık Niğbolu sancağıyla hâlâ Vidin muhâfızı olan Vezîr Mustafa Paşa'ya Selvi ve Niğbolu kadılarına ve mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan ser-silâhdar sadr-ı â'zâm Hacı Halil zîde mecdûhüye hüküm ki,

Selvi kazâsı sâkinlerinden olub bundan akdem kuvvet olan Selvi'li Hüseyin Ağa demekle ma'rûf kimesne livâ-yı mezbûrun birkaç sene mütesellim ve hazînedârı ve mübâya'ada ve emvâl-i mîrîye tahsîline me'mûr olmağla ol-vakitlerde mâl-ı cizye ve avârız ve sâ'ire-i emvâl-i mîrîye ve mübâya'a zahîresi tahsîline ahâlî ve fukâranın

tahrîrim ve emvâl-i kesireleriyle gasb ve ahz idüğün ve oğlu Mustafa Ağa demekle meşhûr kimesne dahi iki sene mikdâr-ı müddet-i a'yân bulunmak hasbiyle ahâlî taraflarından cem' ve tahsîl itdüğü akçesinin hesâbı görülmeyüb zimmetinden kaldığına kazâ-i mezbûr kadısı Mevlâna Süleyman zîde fazlî mukaddemâ 'ârz etmekle ahâlî-i kuzâtın matlûbları olan umûr-u muhasebe 'umûmen ahâlî miyânına rû'yet ve müvâciblerinde fasl-ı husûmetin olunmağa muhtaç olduğundan mezbûr Mustafa hasımları mezbûrun ile kazâ-i merkûma irsâl ve mahalline ba'de'l-hâsıl nezâ'ilerine fasl verilmek üzere hâlâ Rum ili kaz'askerleri i'lâm el-'ulemâ-i bi'l-tüccârın mevlânâ Mehmed Emin edâmüllâhü te'âlâ fazluhûnun i'lâmıyla emr-i şerîfim sâdır olunduktan sonra livâ-yı mezbûrede vâki' kasabat ve kurâ ahâlîlerinden nüvvâba Divân-ı Hümâyûnum ref' ref'en iskân olunmakdan nâşî zulm ve ta'addî vukû'-i mübin ve ma'lûm olmağı mezbûr Mustafa ile ashâb-ı hukuk terâfû' itdirilub gerek babası müteveffâ-yı merkûmun Selvi kazâsına ve voyvoda-i mezbûrede vâki' sâ'ir kasabat ve kurâ ahâlîlerinden mâl-ı cizye ve avârız ve sâ'ire-i emvâlîn mîrîye ve mübâyâ'a zahîresi ve mevâdd-ı sâ'ireye dâire-i olduğu akçeden zimmetine kalan ve gerek kendünün ba'de'l hesâb zimmetin müte'ayyin ve sabit olan mevâdd-ı her ne ise bi't-tamam hâric çıkarılub cümlesi makardan üzere defter ve tesbid olunub keyfiyet-i sûret-i sicillâtıyla der-sa'âdetime 'ârz u i'lâm olunmak için bundan mukaddemce sâdır olan emr-i şerîfimle mübâşir mûmâ-ileyh mahalline vardıkda mezbûr Mustafa vârid emr-i şerîfden on gün mukaddem sekban mikdâr-ı ispencesi ile Vidin'e firâr idüb sûret-i emr-i 'âlî sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafına irsâl ve mezbûr dahi başka mektûb tahrîriyle keyfiyet-i ifhâm olunduktan da'vam ve dize görsün deyü mahalline müdâfa'adan aba ve imtina' idüb ve mîr ibâd dahi Vidin'e müşâhede götürmekde usret ve zahmet vukû'â zahîr olduğun Selvi kazâsı ve mübâşir mûmâ-ileyhüma i'lâm ve inhâ' ve Vidin'den mahalline izhârını müddeîd iltimâslarıyla ifâde ve inhâ' idüb ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından gelen mektûbunun hulâsa mefhûmu dahi mezbûr Mustafa Selvi kazâsına ba'de'l duhûl müteveffâ-yı mezbûrun damatları Hüseyin Çavuş ve el-Hâc Hasan nâm kimesneler başlarına cem' eyledikleri iki yüz kadar adam ile 'ale'l-iğfâlî hânesini basub kendüye katl etmek sevdasında olduklarından nâşî merkûm Mustafa sâ'ir ve birisi siğâr ve kibâr ile Vidin Hânı firâr ve hukukundan nâşî hasimesiyle Vidin'de bir akçe murâdıyla inhâ'-i hâl eyledikten müte'addid i'lâmları mûcibince sekban-ı nefer reâya Vidin'de haber ve müşârdır deyü mektûbunda beyân ve merkûm Mustafa'nın

da hasimesi mübâşir merkûm mâ'rifetiyle Vidin'de müdâfa'aya havâle olunması tahrîr ve a'yân etmekle husûs-i mezbûr-i görüb iktizâsını i'lâm etmek üzere gelen kâğıdlar ile bu def'a yine keyfiyet-i sudûrum mevlânâ-yı müşârün-ileyh bâ-fermân-ı 'âlî mevâdd olundukda vârid olan kâğıdların mazmûnların 'ale'l-vechü'l iktizâ zıkr ve irâd eyledikten sonra husûs-ı mezbûrun bi'l-cümle ahâlî fi'n-nefsi evâmir-i Vidin Han'ı varmak müş'âr ve merkûm vech-i muharrer üzere katl-i müteveffî vezîr-i müşârün-ileyhsin mektûbun mütebâdir olmağın. husûs-ı mezbûrede bi'l-cümle ahâlî Vidin cânibine gîtmek meşkûkûn sıyâneti ve mezbûr [s.447] dahi katl-i havfindan emniyeti için kendüye katl-i tasaddî iden mezbûr Hüseyin Çavuş ve el-Hâc Hasan nâm kimesneleri ahâlînin umûruna ve sâ'ir husûmetlerine asla karışdırmak üzere sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin sen ve sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin senin tarafından mübâşir ta'yîn ve mezbûr Mustafa Selvi kazâsına ihzâr ve kısmen 'askeriye da'vâlarından mâ'adâ vilâyet-i umûr-ı nizâlarına Selvi kazâsı ve Niğbolu kazâsı mâ'en husûs-ı mezbûr mevâlî olub hasimesiyle mezbûre-i Selvi kazâsına müdâfaa' ve muhasebelerine rû'yet ve hukuk-u şer'îyeleri istid'â ve âher tarafeyne özr ve himâye etmenizi 'adâlet üzere hâsıl husûmet etmek için vech-i meşrûh üzere fermân-ı 'âlî sudûr-i emr-i cevâb idügi mevlânâ-yı müşârün-ileyh i'lâm etmekle i'lâm-ı mûcibince amel ve hareket fermânım olmağın. İmdi siz ki vezîr-i müşârün-ileyhsiz mezbûr Mustafa'ya alâ-eyyi-hâl ahz ve mübâşir mûmâ-ileyh mâ'rifet ve tarafından dahi ber-vech-i muharrer mustakim ve mutemed mübâşir ta'yîn ile Vidin'den mahalline ihzâr ve mevlânâ-yı müşârün-ileyh i'lâm-ı mûcibince mezbûreden Hüseyin Çavuş ve el-Hâc Hasan nâm kimesneler ahâlînin umûruna ve sâ'ir husûslarına asla karışdırılmayub ve kısmen 'askeri da'vâlarından mâ'adâ vilâyet-i umûr-ı nizâlarına sen ki Niğbolu vâlîsi mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin mevâlî olub Selvi kazâsı mevlânâ-yı mûmâ-ileyh ile bi'l-cümle istimâ' ve rû'yet ve hâlâ sâdır olan evâmir-i şerîfim mevâciblerince gerek mezbûrun ve gerek babası müteveffâ-yı merkûmun vücûhat mezkûreden zimmetlerinde sâbit olan hukuk-u ba'de'l-muhasebe bilâ noksân ber-vech-i müfredât tahrîr ve defter ve sicil-i kayd ve sûreti sicil-i keyfiyet der-sa'âdetime i'lâm ve inhâ' olunub ve eğer mezbûr bu def'a dahi firâr ve ihtifâ ve mahallinde müdâfa'adan tekâvül itdirir ise ve bâlî bu tenbîh bu takdir bu takdirce celîl ve hakir ve kalil ve kesir ve emvâl ve eşyâ ve devâbb ve mevâşî ise ve'l-hâsıl selimin miknet olan bî-şümârdan bir akçe ve bir habbesi mektûm ve mehaza ve metrûk ve sâ'ir kalmamak üzere bi'l-cümle mâ-melek tahrîr ve defter ve

itâ‘at-i emr-i ‘âlî etmedikleri için ibâd’ül be-gâyet zecren cânib-i mîrîyeden zâbt olunmak üzere makarr dört defteri der-sa‘âdetime irsâl ve i‘lâm olunacağı, sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin el-Hâc Halil zîde kadruhûsun kendüye ifhâm ve keyfiyeti bu tarafa ba‘de‘l-tahrîr sen ol-tarafda yine meks ve ba‘de ne-vecîhle fermân olub ise ol-vech amel ve hareket eyleyesin. Husûs-ı mezbûrun fermânım olunduğı üzere bi-eyyi-hâl icrâ ve ittigâd ve matlûb olmağla, şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ bu bâbda himâye ve iğmâz misillû ednâ-i hareket vukû‘âtle mazmûn emr-i şerîfimin tenfîd-i mânde akd-ı te’hîr olacak olur ise cesâret edenlerin ba‘de emân eser-i ‘ukûbet ile haklarından gelinecek mukarrer ve muhakkaktır. Ana göre mezîd-i basîret üzere hareket ve ser-mû hilâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/447 Hüküm-1602

Hâlâ Amasya sancağı mutasarrıfı Cevahîr dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Medine-i Amasya ve havâlîsinde vâki‘ erbâb-ı tımâr ve sâdât-ı kirâm ve ahâlî-i kurâ ve ehl-i zimmet reâyaları meclis-i şer‘iye varub sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin ta‘yîn olunan imdâd-ı hazariyyesi ve havâss ve basma ta‘bir olunur mart-ı mahsûlüne kanâ‘at itmeyüb başkırt olan Ekrâd tâ‘ifesinin karyelerine müsvedde ile gönderub harami olan Levendât tâ‘ifesi dahi müft ve mecânnen kendüleri ve atlarını fukarâya eslediklerinden mâ‘adâ ba‘zıların mecrûhları? için kullarından alub ve ba‘zıları der-zincir ve istedikleri kadar akçeleri almadukça halâs itmeyüb ve memâlik-i mahrûsemden kendü hatasıyla helâk bulunanlardan gayriden memnû‘ iken memnû‘ olan öşr-ü diyet ve mübâşerine nâmıyla istediğün kadar mâlları almadıkça zincirden ıtlâk itmeyüb ve mart-ı mahsûlüne dahi kânûn u defter mûcibince olmağa kanâ‘at itmeyüb eslâfının verdiklerinden ziyâde iki üç katı cebren alub ve kezâlik ehl-i zımmının dahi resim ispencelerini hılâf-ı kânûn u defter eslâfına verdiklerinden ziyâde üçer, dörder kat alub ve ba‘zı Nesvak tâ‘ifesinin dahi serî‘an üzerlerine bir cürm-ü sabit olmaksızın cebren getirilub levendât ile kethüdâların konağına habs idüb ve sâdât-ı kirâm ve sâ‘ir reâyaları dahi üzerlerine bir cürmi sabit olmaksızın cebren karyelerinden ve götürüb der-zincir idüb ve hilâf-ı şer‘î şerîf kelimâta kâsd itmekle ‘ibâdullahı itdüğü cevır u zulmün nihayet olmayub ekser-î kura

fukarâları zulmen tâkat getürmediklerinden perîşân olmalarıyla zulman aldığın şer‘i istirdâd olunmak bâbında ahvâlleri der-devlet-medârım i‘lâm ediyor deyü el-hâc ve fi‘l-hakikâ itdüğünün zulm ve ta‘addî Amasya’da müstevfî bi‘l-küllîye olmayub ve fukarânın nizâları hakikat-i hâl olmağla ... olan ‘ibâd-ullahın ahvâllerine merhametten şer‘le ihkâk-ı hak ve zulm ve ta‘addîn üzerlerinden men‘ ve def‘ olunmak bâbında vâki‘ hâlâ ahâlî-i iltimâslarıyla ‘ârz olunub der-sa‘âdetime vârid olunmuşdur. Nasb olan vilâyetden maksûd herkese hâkim olduğu memleketin fukarâsı zulm makûlesini vücûda kusûrlarından sıyânet ve neşr-i âsâr ve adâvet ve def‘-i şürûr ve maksada dikkat ve bilâd-ı ‘ibâd şayelerinden kesb-i rahat ve emniyet eylemeleri irâdesine müte‘âlli olduğunun mütebaki saltanat-ı seniyyem olan hükkâm ve misillûlar diğerleri bile ki örfen ahâlîlerine sen ki öteden beru ma‘lûmları olan kasabaları olub ve bâ-husûs gecesine hatut-ı ‘inâyet menûtumla ma’nûn etrâfı ve eknâf-ı neşr ve irsâl olunan ‘adâlet-nâme-i hümâyûnumda bu hâlât-ı semerine tertîb ve tahrîr vücûda hükkâm ve zâbıtân edâ-yı matlubuna göre yer eylemeleri ne pâyede tenbi-i teşrir olunduğı her mahkemenin sicillâtı mufasselen mukayyed ve mastûr ve levendlü dahi tenbîhât ve tahavvüb-ü ta‘addiyatdan ve etrâfı havâlîsine itâle ve himaye ta‘cîzden bir an hâlî tutulmayub bu misillû mezâlim [s.448] ta‘addîyata cesâret edenlerin ne gün matrud ve menfur oldukları dâire-i miyân-ı cumhûr iken sen bu hâlât ve keyfiyetine külliyyen ferâmûş idüb Amasya memleketi gibi kârin-i havâle hâkir-i hilâfetim olan mahallde noksân-ı hurz vârid ile alıverub civâr ve itâb fîma-ba‘d etmekle ne makûle cesâret ve ne güne hareketleri bu def‘a Amasya kazâsına ve havâlîsine vâki‘ (boş) kadısı bi‘l-ma‘bâd da‘âvanızı şer‘an rü‘yet ve fasl-ı husûmet etmek üzere mübâşir mâ‘rifetiyle şeref-sudûr olan emr-i şerîfimle me’mûr olmalarıyla sen dahi tarafından bir vekîl şer‘i nasb ve ta‘yîn ve mürâfa‘a için meclis-i şer‘e irsâl ve tesyîr eylemekle fermânım olmağın, iş bu emr-i şerîf (boş) ile vusûlünde ber-vech-i muharrer mevlânâ-yı mûmâ-ileyh da‘âvalarınız şer‘le istimâ ve rü‘yet ve fasl-ı husûmet etmek üzere tarafından vekîl-i şer‘i mürâfa‘a için irsâl ve sen müdd‘eâyanın ba‘zı güne terhib ve tevakkuf zımmında iddi‘âdan men‘ ve sad-ı du‘âvanızdan ve fîma-ba‘d hakkında şikâyet zuhûr idecek mezâlim ta‘addîyata cesâretten be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eyleyub, şöyle ki da‘âvayı şer‘iyen rü‘yetinde ednâ-ı muhâlefet veyahud benden şikâyet etmişsen deyü bir ferde mikdâr-ı zerre bi-gayr-ı hak ve adâvet itdükde mesmû‘â olur ise bu hâlet-i irâd olunan zulm ve adâvetin müebbet-i mâ‘ref olunmuş olmağla oldukda serince-i sitemkâr kahr-ı

gazâb-ı şâhânemden bir dürlü tahlîs-i kîrbân hayat-i iyanetimiz sen ana göre hâkânîyet üzere hareket ve ser-mû hilâfından hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/448 Hüküm-1603

Bir sûreti,

Amasya ve civarına vâki‘ kazâlarına ve mübâşeret eylemeniz dahi Amasya’da bi’l-mu‘ayyene akd-i meclis-i şer‘ idüb Paşa’yı mûmâ-ileyh vekîli ser Osman meclis-i şer‘ ihzâr ve müdahaleden bir ferde havf u haşyet itmeyüb iddi‘âyı hukuk idenler ta’yîn-i madde etdiklerinden da‘âvalarına mübâşir mûmâ-ileyh mâ‘rifetiyle şer‘an istid‘â ve eğer şirret ve tezvîr da‘âvayı tasaddî edenler olur ise anları dahi ahz u habs idüb muhkem haklarından gelinmek üzere isim ve resimleriyle keyfiyetlerini i‘lâm ve siz dahi bir tarafa celb ve himayeden ittigâ ve ahkâm-ı şer‘i şerîf icrâ ve sabit olan mevâd-ı bâ‘de’l-isticâb sûret-i sicil ile bu taraf-ı el-hâh ve ba‘de ne güne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsına infâz ve icrâ ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin sen dahi tarafına himayeden müba‘adet ve şer‘an taraf-ı şer‘de dikkat ve muktezâ-yı şer‘î icrâ itdirmek mübâderet ve keyfiyetine bâ‘de’l i‘lâm tekrâr emr-i şerîfim vürûduna dek sevk-i ana ikâmet eyleyub eğer sizin biriniz hâlâ hakdan adâvet ve gerüden tama‘-ı ham duhûl idecek olursanız bilâ emân haklarınızdan gelunur deyü tahrîri hâvî emr-i şerîfimle yazılmışdır.

Sayfa/448 Hüküm-1604

Erzurum vâlîsi Veli Paşa’ya ve Erzurum eyâletinin zu‘amâ ve erbâb-ı tımârı Kars eyâleti mukaddemâ mübâşir ta’yîn olunan gediklulerinden Hasan dâme mecdühû ve eyâlet-i mezbûrede sâ’ir elviye alaybeylerine hüküm ki,

Siz ki mîr alay-ı mûmâ-ileyhimsiz sancâklarınızın ‘umûmen zu‘amâ ve erbâb-ı tımârıyla bir an akdem varmak üzere Kars Kal’a’sının ta‘mîrine istirhâm içün me’mûrsunuz mütezammin emr-i şerîfim sâdır olan müddet-i vâfîrenizden olub kârin-i civâr bulunmanız hasbiyle tamamen varub emr-i muhafazaya kıyâmınız haberi çokdan vârid olması mülhâkak iken sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin emr-i me’mûr iken sen dahi mezîd-i ihtimâm ve dikkat-i birle mezbûrları bu vakite dek

ma'yyetine irsâl eylemek lâzım-ı zimmetin iken şimdiye dek me'mûrunuz haberi vârid olmaması müceddeden siz ki emr-i me'mûriyetine me'mûrundan neş'et eyledüğden zahîr olmağla tâ'dîl ve güşmaliniz lâzım gelmiştir. Ancak iki konağı bir ederek ve konağınızdan bir ferd gerüye kalmayub cümlesi bayrağınız ile giderek bir an akdem ve bir kadem mukaddem 'aceleten ve müsâra'aten Kars'a vusûl-u müsâra'at eylemeniz için bu def'a ıgmâz ve ifhâ olunub tesyar ve isti'câl için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin ehl-i mezbûrun 'askerini bir neferi gerüye kalmamak vechiyle cümlesini sürüb 'ale'l-vech-i isti'câl Kars'a isâl ve teslîm ve eylemekle müş'irsiz ahz eyleyub ve siz ki alaybeylerisiz bayraklarınız altına 'umûmen neferâtınız istishab ve bir yerde asla meks ve ârâm etmeksizin serî'an ve 'aceleten mahall-i me'mûriyetinize vusûl-u şitâb eyleyesiz. Şöyle ki bundan sonra dahi iden tekâsülünüz mesmû'â olur ise alaybeyleriniz ve etmeklerinizi ve kezâlik bayraklarınızdan gerüye kalan neferâtın etmekleri bilâ tereddüd iden tevcîh olacağından gayri alaybeylerin ve sen ki mübâşir mübâşeretinize sen dahi eser-i cezâ ile haklarınızdan gelinecek mukarrerdir. Ana göre hareket ve sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin eyâlet 'askerinden bir ferd yerlerinde ve yurdlarında kalmamak üzere cümleliz ihrâc ve bir sa'at evvel Kars'a irsâl eyleyub eğer senin dahi ... kaçak zuhûr iden bir neferi gerüye kaldıkda sûretde haber alınır ise mazhar-ı itâb olunursan bu emr-i ehemmin cümleliz mezîd-i iltizâm ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye ittigâ-i tâm eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/449 Hüküm-1605

Çavuşa hüküm ki,

Gümülcine ve Salta ve Mekri beynlerine kırk dokuz tarihinde bu vakite gelince nice kimesneler katl ve emvâl ve eşyâları nehb ve gâret olduğundan başka bu def'a dahi ol-havâlîlerde zuhur iden katl-i nüfus ve gâret emvâl-i bâis tahriş-i sâmia'-yı mülûkânem olub zikr olunan cümleliz vücûd-u eşkıyâdan bi-tahkikâ ve fîma-ba'd gâilesi çekilemeyecek vecîhle rabt-ı neferi bend-i murâd-ı hümâyûnum olduğundan nâşî mahall-i merkûme bi'n-nefs varub kadıları nezîre kat' ile husûs-ı mezbûrun birbirlerini nizâmına ve Edirne bostâncıbaşı (boş) dâme mecdûhüye bundan akdem emr-i şerîfimle me'mûr olmağla muktezâ-yı me'mûriyeti üzere husûs-ı mezbûrun

mübâşeret ve ol-tarafda vâki‘ kasabat ve kurâda öteden беру ol-makûle muzafaya eşkiyâ olanları hakkında gereği gibi teftîş ve tefahhus ve defterin tarafına karşı gönderilmek için kâr-güzâr adamları ta‘yîn ve ilerüye irsâl-i tesyîr ve akıbetlerine bostâncıbaşı mûmâ-ileyhin neferât kendi ile kâriyen hareket ve hıdemât-ı hümayunum bezl-i miknet sarf-ı minnet ve zikr olunan şâkilerle girdüğü hâlet-i tathîr bilâd-ı te‘mîn-i ‘akd için mâ‘rifeti şer‘le lâzım gelen cezâları tertîb olunub lâkin ‘askerin tâ‘ifesinden oldukları bir mikdâr-ı kâdim Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ocağı tarafından el-yevm bostâncıbaşı mûmâ-ileyh yanında olan iki nefer kapu kethüdâ mâ‘rifetleriyle o makûleler ‘askerin olanlar ahz u habs ve şer‘an lâzım gelen cezâları tertîb olunmak için ocak tarafından mektûb tahrîr olunmak üzere dersa‘âdetime ‘ârz u i‘lâm olunmağın. Sen ki çavuş merkûmesi husûs-ı mezbûrede bostâncıbaşı mûmâ-ileyhin ma‘iyyetiyle bir an üzere sen ve ‘askerin kapu kethüdâları amel ve hareket ve ol-makûlelerden ‘askerlik iddi‘âsıyla ahz u habs olanlardan bu def‘a mâ‘rifeti şer‘ ve mûmâ-ileyh mâ‘rifetiyle serî‘an cezâları tertîb olunmak lâzım gelenlerin hüccet-i şer‘îleri ba‘de’l âher cezâ-yi sezâları icrâsına mübâderet ve ihtimâm olunması fermânım olmağın. Vech-i meşrûh üzere amel ve hareket ve ber-muktezâ-yı şer‘î şerîfim ve emr-i münîf ve ağayı mûmâ-ileyhin re‘y-i ile husûs-ı mezbûrede hıdemât-ı pesendîde vücûda götürmekle sa‘y eyleyub ve lâkin hilâf-ı şer‘î şerîf ve mugâyir-i kânûn-u münîf vaz‘ ve hareketden ihtirâz eylesesin deyü Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâmü’l-âlem bi’l-fî‘il Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmu’llâhü te‘âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i R. sene 1154

Sayfa/449 Hüküm-1606

Hâlâ Kars beylerbeyi olan Çeteci Abdullah Paşa dâmet mu‘allâya hüküm ki,

Mukaddemâ Kars’a me‘mûr olan eyâlet-i Erzurum’un zu‘amâ ve erbâb-ı tımârınız bu ana dek vusûlleri haberi vârid olmak melhûz iken minvâl-i vâsıl oldukları istid‘â olmağla bir kadem mukaddem ‘ale’l-cenâhü’l isti‘câl Kars’a vusûl ve lühuk ibtidâ eylemeleri için mübâşirleri olan Dergâh-ı mu‘allâm gediklulerinden Hüseyin zîde mecdûhüye ve alaybeylerine ve yerlerinde bir ferd kalmamak üzere

cümlesine îsâl ve tesyîr eylemesi için hâlâ Erzurum vâlisi vezîrim Veli Paşa'ya hitaben müekkid ve mesrûde isti'câllerine hâvî bu def'a emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla ihbâr-ı hakikat-i hâl için sana dahi iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde eyâlet-i mezbûre zu'amâ ve erbâb-ı tımâr-ı vusûl emr-i şerîfime dek mahall-i me'mûriyeti vürûd itmediler ise ser-mû sa'y ile bir an akdem mu'aceleten Kars'a varmaları için tarafından dahi keyfiyet-i isti'câl ve te'kîd ve bir sa'at mukaddem cümlesine Kars'a celb ve ihzâr-ı sa'y tebliğ iderek ve vusûllerine mübâşir mûmâ-ileyh bu tarafa i'lâm eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/449 Hüküm-1607

Musul kadısına ve Dergâh-ı 'âlî mükerrimi zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerine hüküm ki,

Ez-kâdim Musul Kal'a'sında olan topların isti'mâl-i için ve Dergâh-ı 'âlî topçuları olmayub bu def'a Musul ve havâlisinde vâki' kurâ ve nevâhîde yüz 'asker Dergâh-ı 'âlî topçularına tashîh ve be-dergâh olunması fermânım olmağın (boş) ile irsâl olunmuşdur. İnşâallâhu te'âlâ şeref-sudûr olan fermân-ı 'âlî-şânım mûcibince siz ki mûmâ-ileyhimsiz kal'a-i mezbûre toplarını imâl ve isti'mâl için nefsi-i Musul ve havâlisinde vâki' kurâ ve nevâhire mecma' başı olan mahallerde münâditler bezl itdirdub ez-kâdim topçu olub esâmîsi çâlik olanlardan ve cenk u darba kâdir ve fukarâ-yı kemînelerden ve kuloğullarından yüz neferi tashîh ve be-dergâh idüb bir gün evvel ve bir sa'at mukaddem gerü ve ba'de'l-ekber mahalle kayd olunmak için 'ale'l-esâmî-i mehami ve mahtûm ve mûmzin der-devlet-i 'âlîyye'me irsâl-i mukayyed-i tâm ve neferât-ı mezkûrun kal'â-yı mezbûrden kıyâm idüb hilâf-ı fermân-ı 'âlî vaz' ve hareketden bundan ihzâr eyleyesiz deyü imdi bi'l-fi'l topçubaşı olan ve Mustafa dâme mecdühû tarafından mühürlü mektûb verilmek vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i R. sene [1]154

Sayfa/450 Hüküm-1608

Musul eyâletinde vâki‘ kadılara ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Eyâlet-i Musul bi‘l-iktizâ sâbika Van beylerbeyi Osman dâme ikbâluhüye imdâd-ı hazariyyesine ve eyâletinin mukâta‘a mîrîyeden mâ‘adâ iznarat mukarrer nesne iş bu bin yüz elli dört senesi rebi‘ül-ahîr gurrende zâbt etmek üzere tevcîh olunub ve imdâd-ı hazariyyede re’s sene-i gurre-i muharrem i‘tibâr olmağla eyâlet-i mezbûrenin imdâd-ı hazariyyesinden tevcîh-i tarihe ve kıstı‘l-yevm hesâbımı ve şürût-ı hazariyye üzere mîr-i mîrân mûmâ-ileyh tarafından iktizâ iden imdâd-ı hazariyyesinden selef-i Ahmed Paşa tevcîhine geçmiş var ise andan ehl-i zımmiden kalan ahâlîlerden tahsîl ve tarafına edâ ve teslim olunmak için emr-i şerîf-sudûruna iltimâsı olunmağla, şürût-ı hazariyye üzere amel olunmak fermânım olmağın ve imdi iş bu emr-i şerîfim vusûlünde ber-vech-i muharrer sene-i mezbûreye mahsûben mîr-i mîrân mûmâ-ileyhin tevcîh-i tarihine göre kıstı‘l-yevm hesâb üzere tarafına ibâre ve râci‘ olan ücret hazariyyesinden selef-i zimmetine geçen idi ve ehl-i zımmilerden kalan ahâlîden senede iki taksid ile şürût-ı hazariyye üzere mükerrerrdir. Hazer olunarak me‘mûrundan tamamen ve kâmilen vakt-i zamanında tahsîl ve taraflarından kabz-ı me‘mûr edâ ve teslim olunub emr-i şerîfimle mugâyir-i hareketden mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şân yazılmışdır.

Fî Evâil-i R. sene 1154

Sayfa/450 Hüküm-1609

Trabzon ve Giresun ve Of ve Vize ve Karahisâr-ı Şarkî ve Bayburd ve Erzincan kadılarına ocağın hâlâ Küçük Çavuşu olub bundan akdem Anadolu’dan Van cânibine ba‘zı serdengeçti ağalarına tesyîr-i fermân-ı ‘âlî me‘mûr olan Ahmed ve Trabzon muhafazasına yeniçeri zâbitânı (boş) zîde mecdûhümaye zikr olunan kazâların yeniçeri zâbitları ve ocak ihtiyârları ve a‘yân-ı vilâyete ve işerlerine hüküm ki,

Sedd-i serîr-i İslâmiyye’den Kars Kal‘a’sı muhafazasında mevcûd olan Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından yüzüncü ve yigirmi beşinci ve doksan altı cemâ‘at ortaları ile sekizinci ve on yedinci ve kırk sekizinci bölük cem‘an altı aded ortaların neferâtı ile teçhiz olunub me‘mûr oldukları muhafaza-i mezbûrede teveffî ve teksîrleri mühimm ve muktezî olduğuna binâen imdi gerek muhafaza-i

mezbûrede mevcûd olan altı aded ortaların ve gerek bu def‘a zikr olunan mahallerden me‘mûr olan ortaların salifü’l-beyân yedi aded kazâlarda ve kurâlarda mukîm ve müsaferâ‘at asıl kendü neferâtlarından olub esâmîleri çâlik yeniçerilerden ve kuloğullarından olmak şartıyla mevcûd bulunan Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerilerden tashîh ve be-dergâh olunmaları fermânım olmağın ve husûs-ı mezbûr dahi mûmâ-ileyh Küçük Çavuş Ahmed mübâşir ta‘yîn olunmağın. İnşâallâhu te‘âlâ mahall-i mezbûrlardan varacak ortalar emnen ve sâlimen sefineleriyle Trabzon’a dâhil olduklarında mübâşir mûmâ-ileyh mâ‘rifet ve mâ‘rifetiniz ve mâ‘rifet-i şer‘le taht-ı kazâlarınızda mevcûd bulunan bilâ esâmî kendü neferâtlarınızdan olmak üzere orta-i mezkûrları ve kadîmden Kars’da mevcûd olan altı aded ortalarda tashîhim ve be-dergâh olunur ve mar-üz’zîkr ortaların neferâtından olmayanların dahi ber-vech-i ilhâk-ı tahrîr ve tashîhim ve bir gün evvel Kars Kal’a’sı muhafazasında mevcûd bulunmaları devlet-i ‘âlîyye’min ehemmi-i mühimmi lâzımü’l ihtimâm olan husûs-ı kaydın olmağla, şöyle ki vech-i meşrûh üzere emr-i lâzımının rü‘yet ve temşiyet ve ‘aceleten savb-ı me‘mûrlarına erişirilub bir sa‘at mukaddem mevcûd ve muhafazası hizmetine kıyâm ve istihdâm olunmalarına matlûb-ı hümayûn ber-şâhânem olduğu mu‘allâm ve mesmû‘nuz oldukda bu bâbda ser-mû husûl ve hâsıl olunmak ihtimâmınız ile ‘avk u te’hîrelerine bâ‘is olacak keyfiyeti zuhûrun cümlelizin eser-i itâb ve ikâb olacağınız hâlimden olmağın, binâen ‘ale’l-zımmının salifü’z-zîkr ortalarından taht-ı kazâlarınızda sâlimen mukîm ve misafir neferâtınızdan bulunub bir ferd gerü kalmak iktizâ idecek hâlet Trabzon’dan dahi be-gâyet ihtirâz eylemeniz fermânım olmağın. Sen ki hâlâ ocakda Küçük Çavuş olub Anadolu cânibinde mübâşeret mevcûd olan zîde mecdûhüsün bu husûsa dahi bâ-fermân-ı ‘âlî müstakilen ocak tarafından mübâşir ta‘yîn olunmakla inşâallâhu te‘âlâ Kars muhafazası için ta‘yîn olunan ortalar sefineler ile Trabzon’a dâhil oldukları günden orta-i mezkûrlarda ve gerek kadîmden Kars’da mevcûd olub bâlâda işaret olunan ortalarda kazâ-i mezbûrlardan bilâ esâmî her ortanın ne-mikdâr-ı neferât bulunur ise bir ferdi gerü komayub ortalarına tashîh ve be-dergâh ve bu ortalarından olmaları dahi ber-vech-i ilhâk olmak üzere istedikleri ortalarda tahrîr ve ‘avn-ı ‘inâyet rebî’ül-‘izzet ile bu emr-i lâzımının bir gün akdem itmâm ve temşiyetine ve savb-ı me‘mûre erişdirub hidmetine kıyâm ve istihdâm olunmalarına ve dahi her ortaya yeniçeriler ne-mikdâr-ı ve kuloğullarından tashîh ve be-dergâh ve ilhâk ile tahrîr olunur ise mahall-i me‘mûrlarında mevcûdiyeti ile ‘ale’l-esâmî defterlerini der-sa‘âdetime memhûren

irsâl bezl-i iktidâr ve sarf-ı miknet bî-şümâr eyleyub ve ‘ale’l-husûs yoklamacı varub yokladıkda nâ-mevcûd defterde bir esâmî dahi bulunmak lâzım gelur ise bir dürlü cevaba kâdir olmayub ana göre dâmet gayreti ve hamiyeti miyân-ı bend ve kemâl-i müretteb ihtimâm ve dikkat idüb senden her vech-i sadâkat ve istikâmet üzere bu hıdmetin dahi ‘uhdesinden gelmek ma’ mûl ve melhûz olduğı için ta’yîn olunmakla ve kur gayreti elden komayub celb ve rahatı terk idüb sen ve ma’iyyetinde olan ve çavuşan ve kazâ-i mezbûrun kadıları ve zâbıtları ve ocak ihtiyârları ve işerleri bu bâbda fermânım olduğı vech üzere ziyâde sa’y ve ihtimâm ve zikr olunan ortaların ‘aceleden tekmîl ve teşhiz ile Kars kal’a’sında mevcûd olmalarına ikdâm-ı tâm eylesesin ve emr-i hilâfına vaz’ ve hareket ve esnâ-yı râhda ibkâ sûretim ve tashîh ve be-dergâh olunmuşdur. Be-gâyet ve rehâvet üzere hareket-i ihtimâmınız olduktan ve kimesneye hilâf-ı şer’î şerîf ta’addî ve rencide olmak lâzım geldikde her ne-vecîhle olur ise [s.451] hilâf-ı emr-i ‘âlî ve nâ-maraz hareketden her birleriniz tehâşî ve mücânebet birle mütefattın olası. Ve’l-hâsıl salifü’z-zikr ortaların kazâ-i mezbûrlarda ve kurâların bilâ esâmî mevcûd bulunan neferâtından kuloğlularından bir ferdi gerü kalmamak vechiyle tashîh ve be-dergâh ve bu ortalarından olmayub sâ’ir ortalarından olanlar dahi ber-vech-i ilhâk istedikleri ortalarda tahrîr idüb ve gine bu bahane ile ecâniblerin tahrîr ve deftere dâhil eylemekden ve mahall-i me’ mûrlarına nâ-mevcûd iken mevcûd olmak üzere ber-takrîb-i deftere dâhil eyleyub yoklama oldukda hilâfına zuhûr idecek olur ise eser-i ‘itâb ve ‘ikâb-ı müstahak olur. Sen ki ziyâde basîret ve intibâh üzere amel ve hareket ve bir gün akdem savb-ı me’ mûrların cümleten mevcûd bulunmalarına gayret eylesesiz deyü bi’l-fi’l Dergâh-ı mu’allâm yeniçerilerin ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te’âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî Evâil-i R. sene 1154

Sayfa/451 Hüküm-1610

Rum ili vâlîsi olub sâbika Belgrad muhâfızı olan Vezîr Ahmed Paşa’ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ba’zı mulahazara zımmında mukaddemâ sen ki kürsî eyâletinin olan Sofya tanzîm ve tertîb dâirene kıyâm ve hâzır ve âmâde bulunmağa ihtimâm eylemek ve Rum ili eyâletinin zu’amâ ve erbâb-ı tımârı dahi

kezâlik emr-i muhafazadan ‘afv ve sağı olunmalarıyla eylediği dahi yerlerinde voyvodalarını meks ve ikâmet ve dikkat-i hakkında istihdâm olunacak umûre tahsîl-i parayı ka‘aid eylemeleri irâdesine binaen ‘afvları mukâbil kendülerden bir akçe ve bir habbe alınmaması husûs-ı sâdır olan emr-i şerîfimin tenbîh-i ekîd ve tahrîr-i şedîd oldukları ve sonra tarafından vârid olan kaimeye göre elçileri mübadelesi merâsimine icrâ için birkaç gün olduklarına müsaade olunmasına iltimâsı sebkât tarafından izin nâmıyla bir akçe ve bir habbe alınmayacağı ve bir ferdden dahi aldırılmayacağı taahhüd ve iltizâm olunmuşken şimdi ol-tarafda ba‘zı tevârüd iden ma‘lûfu’l-keâm kimesnelerin ihbârlarına göre eyâlet ‘askerin beher neferden izin akçesi nâmıyla tarafından elli beşer gurus alınmak hasâret olduğu resmîn ve bir habbe sıhhat ve ta’yîn olmağıla sen ki bu güne nâ-maraz harekete ictisâr ve böyle hitâb-ı hatırına ihtimâl ve ibtidârın be-gâyet istiğrab ve isti‘câb olunmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde câsûs-u tehâşî ve istifâ bi’l-cümle kalemi ve saltanatımda dâima kerem-i a’yân-ı isticâlat ihbâr olmağıla vülât ve hükkâm câniblerinden yine vire her ne ki sudûr ve zuhûr ider ise derhâl mülûk-u ‘izzet-i huzûr-u şâhânem ‘ârz u tebliğ olunub bir maddenin izâhına ve reddisine beyân ve beş mânde-i kelâm-ı hafâ ve kitmân olmayacağı vâki‘ harâc devlet-i ‘âlîyye’me olan vûkelâ-yı fetânet-i îrâd-ı ‘azîze zahîr-i hümayunum olmağıla bu keyfiyet-i setri için berat zimmetinin müş‘ir alaybeyleri yerlerinden alacağın musanna‘ hüccet-i iğmâz olunur da‘îyesinde olur iken bu güne hüccetlerin tertîbi zimmetine sened ve delîl olmayacağı ve bu husûs-ı fîma-ba’d alaybeyleri isticâr olunmayub ferdan ferdan neferât makûlelerinden şer‘an ve ‘alenen suâl keyfiyetin gine ve hakîkatine tahsîl-i vukûf ve ıtlîâ‘ olunacağı ve bu takdirce ebvâb-ı iğzâr ve gâlib külliyyen mesrûd olmağıla mesbûh ve mu‘teber olacağına kârin-i noksân oldukda noksân-ı hâss-ı az neferât makûlesinden izin nâmıyla olunan seniyyeleri bilâ noksân ashâbına redd ve teslîm ve mevcûd bulunmalarından vilâyetlerine irsâl ve tesyîr ile yedine zimmetine sa’y-ı belîğ ve ba‘de’l-izin izin nâmıyla bir ferdden bir akçe ve bir habbe almamağı ve aldırılmamağıla cedd u cehd ekîd eyleyub bu sebkât üzere tekâmîl-i senden sadâkat ve temin-i ‘unvân istikâmet tımâr neferât-ı miknet ve cevahîr-i tenbîhât-ı mülûkânemin mengüş-u gûş basîret ve ser-mû hilâfdan gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet eyleyerek eger hilâfın Belgrad muhafızı vezîrim Mehmed Paşa bu vâkite dek Belgrad’a vâsıl olmuş ise Sofya elçileri mübadelesi merâsim-i icrâsına bakub hemân der-hâl Belgrad’dan hareket ve eğer gelmamiş ise geldiği anda bilâ tevkîf zahhâra tehrizine ve ‘azîmet ve

bir an akdem ve bir kadem mukaddem kürsî eyâleti olan Sofya'ya vusûl-u müsâra'at ve mukaddemâ tevcih ve tefehhüm olduğu vecihle anda tertîb dâire ve tesviye-i tanzîm mühimmât ve avazımın mübâderet ve be-gayet ne güne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsıyla amel ve hareket eylemek bâbında fermân sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

Sayfa/451 Hüküm-1611

Edirne bostâncıbaşısına ve İpsala ve Mekri ve Karacık ve Gümülcine ve Yenice-i Karasu ve Sarı Şuâbât ve Kavala ve Piroşine ve ol-havâlîlerde vâki' kazâların kuzât ve nüvvâbına ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve evkâf voyvodaları ve kurâ zâbitları ve a'yân-ı vilâyete ve ahâlî ve sâ'ir söz sâhiblerine hüküm ki,

Gümülcine ve Salat ve Mekri beynlerinde kırk dokuz tarihinden bu vakitte gelince nice kimesne katl ve emvâl ve eşyaları nehb ve gâret olduğundan başka bu def'a dahi ol-havâlîlerde zuhûr iden şakî-i harami ve gâret-i emvâl ve eşyâ-i bâ'is tahriş sâmi'an-ı mülûkânem olmağla zikr olunan mahallerin vücûd-u eşkıyâların tanzîf ve fima-ba'd gâilesi çıkmamak vechiyle râbita-i fevtîyeye bend-i murâd-ı hümâyûnum olmakdan nâşî sen ki bostâncıbaşı mûmâ-ileyhsin bi'n-nefs mahall-i merkûmeye varub kazâları bende-i kat' ile husûs-ı mezkûrun pezîrây-ı nizâmına mübâderet eylemek için bundan mukaddem muhassıl ve meşrûh sâdır olan emr-i şerîfimle me'mûr olduğuna binâen muktezâ-yı me'mûriyetin üzere husûs-ı mezbûrun mübâşeret olmakdan vâki' kasabat ve kurâdan öteden beru ol-makûle mazanna eşkıyâ olanları hafıyyen gereği gibi tahsis ve tefahhus ve defterlerin tarafına karşı göndermek için kâr-güzâr adamlar ta'yîn ve ilerüye irsâl ve tesyîr ve âkîbetlerince sen dahi neferât-ı keşîde ile kâriben hareket ve hıdemât-ı hümâyûnum bezl-i miknet sadâkat-i niyet itdirmekle bu def'a gelen kâğıdında beyân idüb iken zikr olunan kasaba ve kurâda ve yollarda olan eşkıyâ tâ'ifesinden her biri a'yân-ı ümerâ ve söz sâhiblerine istinâd ve himâyelerinde olmak hasbiyle anlara sâhib çıkarak ele vormeyub ketm ve ihfâ idecekleri ihtimâlden ba'id olduğu ifhâm olunmağın, o-makûle eşkıyâ nerede ve kangî kazâ ve kurâ ve a'yân-ı vilâyete çıkdıklarında ve yanlarında haber alınub cenk olundukda siz ki mûmâ-ileyhimsiz bostâncıbaşı mûmâ-

ileyh tarafına bilâ te‘âlül teslim ve bulunur ise lâzım gelenlere bi-eyyi-hâl buldurulub ve mûmâ-ileyh tarafından ahzında murâd olunduktan cümleiniz bi'l-ittifâk ma‘iyyetinde bulunub husûs-ı mezbûre ihtimâm-ı tâmm eylemeniz fermânım olunmuştur. [s.452] mahsûsen iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde fermânım olduğu üzere eşkıyâ tâ‘ifesinden bostâncıbaşı mûmâ-ileyh tarafından celb olanları bilâ tereddüd ahz ve teslim ve cümleiniz bi'l-ittifâk re‘y-i üzere hareket ve ma‘iyyetinde bulunub murâd-ı hümâyûnum olduğu vecihle ol-havâlileri vücûd-u eşkıyâdan tathîr bezl-i miknet ve emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına mübâderet eylesiniz. Şöyle ki maâzallâhu te‘âlâ mûmâ-ileyhin re‘y-ine muhâlefet ve eşkıyâ makûlesini ketm ve himâye idecek olur iseniz sonra cümleinizin eser-i cezâ ile haklarınızdan gelunur. Ana göre hareket ve hilâfından ve bu ta‘addî ile şekâvetde alakası olmayan bî-günahlara mücerred ‘ârzına binâen şakî olmak üzere haber vermeden be-gâyet-ittigâ ve mücânebet ve sen ki bostâncıbaşı mûmâ-ileyhsin sen dahi me‘mûr olunduğun üzere fîma-ba‘d o semtlerde eşkıyâ ve haramzâde bulunmak ve bir daha eşkıyâ gâilesi çekilmemek vechiyle husûs-ı mezbûrun itmâm ve temşiyeti sarf-ı husûs-ı kudret idüb lâkin mukaddemâ tenbîh olduğu üzere mevcûd asla ancak eşkıyânın def‘-i ve ‘ibâd-ullahın rahatı olmağa göresin ve ferdi zulm ve ta‘addîden ve şekâvet alâkası olmayanları ta‘arruzdan müba‘adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şân sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i R. sene [1]154

Sayfa/452 Hüküm-1612

Bir sûreti,

Bostâncıbaşı mûmâ-ileyhe ve Kavala ve (boş) kal‘a’ları dizdarına ve ol-makûle eşkıyâya a‘yân ve ahâlî-yi ve sâ‘irden bir kimesne sâhib çıkub çiftliğinde yahud hânesinde ihtifâ ve ele götürülmesinde maniâ ve müsâmahe ve tekâsül ider olur ise o misillûlar dahi ahz ve sâ‘ire-i mûcib-i gayret ve sebebi tashîhat için ol-tarafda vâki‘ Kavala ve gayri münasib olan kal‘a’larda bostâncıbaşı mûmâ-ileyhin mektûbuyla mülküyle kal‘a-bend mülküsi olmadıkça sebebiyle tahliye olmamak üzere emr-i şerîf yazılmışdır.

Sayfa/452 Hüküm-1613

Bir sûreti,

Yine bostâncıbaşı mûmâ-ileyh (boş) zıkr olunan eşkıyâları bilüb ele vermezler ise bu ana dek gâreti olunan emvâl lâzım gelenlerden zecren-lehüm tahsîl olunmak üzere der-sa'âdetime 'ârz u i'lâm eylemesi için bir kat' emr-i şerîfim yazılmışdır.

Sayfa/452 Hüküm-1614

Bir sûreti,

Yine bostâncıbaşı mûmâ-ileyh (boş) zıkr olunan şâkiler ele girdügi halde tathîr-i bilâd ve te'min-i ibâd için ma'rifet-i şer'le lâzım gelen cezâları bostâncıbaşı mûmâ-ileyh mâ'rifetiyle tertîb olunub 'askeri tâ'ifesinden oldukları hâlet ber mu'tâd-ı kâdim Dergâh-ı 'âlî yeniçerileri ocağı tarafından el-yevm bostâncıbaşı mûmâ-ileyhin yanında olan iki nefer kapu kethüdâları mâ'rifetiyle ol-makûleler 'askeri olanlar ahz u habs ve şer'an lâzım gelen cezâları tertîbleri için başka emr-i şerîfim yazılmışdır.

Sayfa/452 Hüküm-1615

Kars beylerbeyi Çeteci Abdullah Paşa'ya hüküm ki,

Kars Kal'a'sının li-ecli'l-ihyât tevfid ve tekebbür 'askeri ile metânet ve istihkâm lâzım vakt u hâl olmakdan nâşî takviye emrine vesîle için tertîb ve teşhiz 'askeri mukaddemâ şürû' ve mübâşeret olmağla ol-vakitde ma'yyetine me'mûr sâbika Kars beylerbeyi Yusuf Paşa'dan mâ'adâ bölükün erba' agavat ve kethüdâ ve bi'l-cümle neferâtları ve Erzurum eyâletinin 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımârı ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarından Belgrad muhafazasında olan on yedinci ve yigirmi beşinci ve yetmiş dokuzuncu ve doksan altıncı cemâ'atleri ve Kutaniş? muhafazasında olan doksan üç cemâ'at ve Şehriban Kal'a'sı muhafazasında on neferât üç cemâ'at ile Ur Kal'a'sından altmış beşinci bölük ve ifkâr-i mânde on birinci ve otuzuncu sekban ortaları ve Diyarbekir ve Erzincan ve Kemah ve Bayburt kazâlardan her bayrağa yüzer nefer olmak üzere kesr-i fermânım olan on aded yeniçeri serdengeçti bayraklarınızın mecmu'â bin nefer yeniçeri serdengeçtileri ve andan iktizâ cebeci neferâtından dahi Anadolu'nun orta kolu ve yemîn ve yesârıyla

olan ‘atık cebeci müteka‘it serdengeçti ağaları ve alemdarları için kendü adamları ile gitmek üzere ve topçu neferâtından dahi Bezir? Kal‘a’sının topçuları ve topçu neferâtı üzerlerine zâbitân ta‘yîn olunan on ikinci cemâ‘atin çorbacısı el-Hâc Ahmed dahi yüz nefer topçu tahrîr ve mu‘aceleten gitmek üzere cümlesi Kars’a me’mûr olup ve ta‘yîn kılınan müddet-i vâfire mürûr eylemekle ibtidâ-i me’mûriyetlerine sür‘âtsiz ve hareketleri gereği gibi te’kîd ve mukaddemâ ve kadem ve mübâşirleri irsâl ve tesyîr kılındıktan sonra kılındıktan sonra bu ana dek bî-defa‘ât vârid olan isti‘câlden mâ‘adâ kapudân makdemce bu me’mûr olanların cümlesine hitaben başka başka ısdâr ve irsâl olunan mezkûr ve meşrûh isti‘câle evâmîr-i şerîfesi ve ocakları mektûbuyla giden mübâşirlerden fazla her hangi bulunduğu yerden alub iki üç konağı bir ederek kemâl-i sür‘ât ve şitâb ile Kars’a îsâl için başka başka mahsûs gediklu mübâşirleri dahi ta‘yîn kılınub lâzım gelen tedârikden kat‘â kusûr ve fûtûr gösterilmeyerek takviye emr-i muhafazaya mezbûr girmeyen yerle kıyâm ve iktizâ iden bi’l-cümle husûsların icrâ ve temşiyetine umûr-u iktidâm olmağla zikr olunan ihkâk [s.453] ‘askeriyeden bu ana dek mahalline varmayanlar tarafından dahi buyurların ile sür‘âten hareketlerini te’kîd ve her bir sınıfa geldikçe be-gâyet içtimâ‘larını bir-hoşça imrâr-ı nazar-ı terfî iderek vâsıl olanları hafiyeten be-gâyet mecmu‘âlarıyla tahrîr ve defter ile keyfiyeti mu‘âccelen der-sa‘âdetime irsâl ve me’mûr olanların müsâra‘aten celb ve ihzâr eylemek fermânım olmağın, mahsûsen sana dahi iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu vecîhle ma‘iyyetine me’mûr olan esnaf ‘askeri me’mûrundan henüz vâsıl olmayanlara ber-vech-i muharrer tarafından müsevva‘ mübâşirler ile buyrulduğunuz irsâl ve tenbîhât-ı hümâyûnum sen dahi bir taraftan cümlemin gûş-i intibâhleriyle ifhâm ve serî‘an celb ve ihzârlarına gayret-i ihtimâm-ı tâmm idüb her bir sınıf Kars’a vâsıl olduktan be-gâyet mecmu‘âlarına imrâr-ı nazar-ı dikkat ve mikdâr ve adedleri hafiyen add olunarak be-gâyet ve mikdârlarını esnâflarıyla başka başka tahrîr ve defter ve defteriyle keyfiyeti ‘aceleten der-sa‘âdetime i‘lâm ve bir cânibden takviye emr-i muhafazaya vesîle olacak hâlât ve kifâyetin tedârik ve tehyî‘e-i nesne ibtidâ ve müteyakkızane hareket bezl-i iktidâr ve senden ma’mûl olduğu vecîhle her husûs-ı iktizâ vakt u hâle göre tertîb ve temşiyetine sa‘y-ı bî-şümâr ve bi’l-cümle ahvâl ve âsâr-ı pezîr bu tarafa ifâde ve iş‘âr eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Sayfa/453 Hüküm-1616

Hâlâ Trabzon vâlisi olup Van muhafazası ma'yyetine me'mûr olan Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhüye hüküm ki,

Bu def'a Belgrad vâlisi vezîrim Ahmed Paşa tarafından der-sa'âdetime vârid olan tahrîrat-ı muktezâsınca mukaddemâ serîce ribk-i itâ'at ve sâlik gerdide maksadın olan mütenayik? ve nice adam-ı urbanı bî-te'dîb ve güşmal ve dâire-i tav' ve inkıyâda idhâl eyledüğü beyân-ı sebkât-ı Basra eyâletinin sâbika Musul vâlisi Abdulcelilzâde vezîrim Hasan Paşa'ya ve Musul eyâletinin dahi mîr-i mîrân-ı kirâmımdan cerrat-ü hasâret-i meşhûd uğur-u dîn-u devlet-i 'âlîyye'mden gayret ve sadâkati ma'lûm olan Van beylerbeyi Osman dâme ikbâluhüye ve Şehrizor eyâletinin dahi sâbika Musul beylerbeyi Ahmed dâme ikbâluhüye tevcîhlerine iltimâs ve istid'â etmekle iltimâsı üzere zikr olunan eyâletlere tevcîh olundukları eyâlet-i Musul dahi Van Beylerbeyi mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ihsânım olmağla, bâlâ-i kazâ Van muhafazası şartıyla eyâlet-i Van dahi sâbika Şâm vâlisi ve mîr-i hacı olan vezîrim Ali Paşa'ya tevcîh olunub iken vezîr-i müşârün-ileyh ba'de mesafede bulunmaktan nâşî Van'a vâsıl oluncaya dek yerini bir kaimakama nasb-ı lâzım gelmekle Niğbolu sancağına mutasarrıf olup mukaddemâ Kars'a me'mûr olan Murtaza Paşa dâmet mu'allâya Van cânibine tevcîh-i el-hâh 'azîmeti ve müşârün-ileyh varıncaya dek Van'da kaimakam olup sizinle bi'l-ittifâk hareket iderek hıfz u hırâset kal'a ve memlekete mübâderet eylemesi başka emr-i şerîfimle kendüye tevcîh ve tenbîh olunmağın, i'lâm-ı hakikat-i hâl ve makdem olan me'mûriyetinle te'kîd ve isti'câl için sana dahi iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mukaddemâ me'mûr olduğun üzere Van'a varub Van vâlisi vezîr-i müşârün-ileyh gelinceye dek emr-i muhafazada ve sâ'ir iktizâ iden hıdemât-ı 'âlîyye'min temşiyetine kaimakamı olan mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ile bi'l-ittifâk hareket ve etrâfa ve eknâf-ı havâliden câsûs-u bâsiret ve levâzım ihtiyât-ı riâyet ve vezîr-i müşârün-ileyh vâsıl olunduktan ma'yyetinle bulunub rey-i razin üzere amel ve hareket ve senden ma'mûl olduğu üzere herhâlde hıdmet-i mürüvvet ve mesâ'î meşkûre vücûda götürmek sarf-ı tâb ve tâkat eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâil-i R. sene [1]154

Sayfa/454 Hüküm-1617

Erzurum vâlîsi vezîrim Veli Paşa'ya hüküm ki,

Devlet-i 'âlîyye'min mukâta'a-i â'zim ve irâdat-ı cesâmesinden olan Gümüşhane ve tevâbi'-i ma'denlerinin gereği gibi i'mâl cânib-i mîrîye râci' olacak fevâid ve menâfi' için etrâfı ve havâlîlerinden vâki' bilâd u emsâr ve kurâ ve nevâhîyenin sükkân u kasabat vücûd-u mugâyirden masun ve sunûf ve müziyat ve mûhişat min külli'l-vücûh ma'mûr olmalarına menût olunmakdan nâşî ol-havâlîlerde olan vülât ve hükkâm dâima cenûb-u hükûmetlerine tecessüs-ü hâl olmayarak bilâd u 'ibâd mukırr hâlât-ı def' u ref' dikkat ve bâ-husûs mîrînin böyle vâridat-ı celîlesinden olub avâid ve menâfi'i â'kid-i enâm şâmil ve kâfil olan ma'denlerin karârdâde olan nizâm ve intizâmına pezîrây-ı hallelden hıfz u himâyeden ve dâhil-i hudûdlarında olan bilâd u 'ibâdın te'mîn ve tatminlerine mübâderet vâcibe-i zimmet-i hükûmet ve lâzım-ı 'uhde-i riyâsetleri iken vülât ve hükkâm-ı iğmâz-ı hâk ve ta'cilleri sebebiyle bir iki aydan beru başıboş levendât makûlesi ma'den-i mezkûr civarlarında vâki' Bayburd ve Kelkit ve Şiran ve Karahisâr ovaları üzerlerine müstevli olub kırk, kırk üçer, beşer yüz süvârî ile mevâzi ve karyelere leyl u nehâr geşt ü güzâr ve müft ve meccânen aldıkları yem ve yiyecek mâ'adâ hıdemât nâmıyla fukarânın nice akçelerini ahz ve ebnâ-yi sebil dahi itâle-i dest ta'rif-i eczâ ve cânibi-i vülât ve hükkâmdan def'-i şerûr ve mugâyirleri emrime bâis aka'id-i iğmâz ve ihmâl olunarak cevri ve adâvetleri yevmen-fe-yevmen müzdâd olub fukarâ-i belik ağniyâ-i makûlesinin emr u gayelerine ve emr-i dâd şâkilerine tasarrufat etmeleriyle zulm ve sitemlerinde ma'zûl eyledikleri mahallerde zirâ'at ve hırâsete munkâtı ve nüzul eyledikleri mahallerde zirâ'at ve hırâsete munkâtı ve nüzul eyledikleri bilâdın ve kurâda bisât iden ve rahat mürtefi' olub sefere haremi nehb-i emvâl ve kuttâ-i târike pîşe ve kâr idinmeleriyle fukarâ-yı reâyat ve sükkân-ı memleket ve tâife-i mâdenciyan güna gün gadr u hasaretleri şâmil ve kesûbe fitne ve fesâdlarında emr-i şerr turuk ve mesalik âtıl ve ma'dende mürûr u ubûr nâkâbil olduğu ve ma'dencilerin zâd ve zevâhileri salifü'z-zikr ovalardan tedârik-i mevkûf olmağla akvatları tahmîl-i dahi müşkil olduğundan bi'l-cümle tevâbi'-i mâdenciyan hâlâ ma'den-i mezkûr emini olan Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Mehmed dâme mecdûhüye varub nizâm-ı hâl ve ceste ceste a'yân ve ahâlîye dahi ifâde-i merâm ve takayyüd-i âmm târikiyle müdâfa'aları husûsuna ihtimâm olunması el-hâh ve irâm eyledikleri mûmâ-

ileyh bu def'a der-sa'âdetime inhâ' ve i'lâm itmekle fi'l-hakikat levendât salîfû'l-beyânın def'-i gâileleri emrine ibrâz-ı ber-vech-i muharrer mertebe-i vücûb-ı resîde olduğuna binâen sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin havze-i hükûmetinle bu makûle eşkıyâdan tanzîf ve tathîrine dikkat-i şerâyıt-ı hükûmetden olmak hesabıyla fima-ba'd zâbt-ı tasarrufunda bir ferde zarar ve hasâret erişmiş ise bilâ tereddüd senden tazmîn itdirilecek mukîm olmak hasbiyle ma'lûmun olmak için iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ol-makûle zâbt-ı hükûmetinde ser-zede-i zuhûr olan şekâvet pîşelerin âlâ-eyyi-hâl elbette ve elbette def'-i şürûr ve mugâyirleri bilâd u 'ibâdın ve husûs-ı zikr olunan Mâdenciyan tâ'ifesinin kemâl-i emîn ve rahat ve mezîd-i itmînân ve refâhiyyetlerine mübâderet ve taht-ı hükûmetin olmak üzere bir ferdin bana zarar ve hasâret irişdi deyü şikâyet eylemesine müba'adet eyleyesin. Şöyle ki maâzallâhu te'âlâ bundan böyle dahi iğmâz ve te'âmî takribiyle dâhil eyâletinden bir mahalle eşkıyâ zuhûr idüb bilâd u 'ibâd zarar ve hasâret irişdiği haber alınur ise vâki' olan zarar bilâ tereddüd senden tazmînat ve tahsîl etdirileceğine gayr-i mes'ul ve mu'âtab olacağından fi-istibâ her bir ana göre hareket ve def'-i makderet eşkıyânın tevcihiyle olur ise olsun ziyâde-i ihtimâm ve dikkat ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i Râ. sene 1154

Sayfa/454 Hüküm-1618

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olub sâbıkâ silâhdar ağası olan Kadı Halil Ağa dâme mecdûhüye ve bu def'a Mora'ya mütevellî ta'yîn olunan Kastamon'lu müftiyi Yetim Mehmed zîde 'âlîyye'me hüküm ki,

Bu def'a cezîre-i Mora ahâlîsi tarafından olmak üzere Divân-ı Hümâyûnuma uruz ve muhazır ile ref' ref'en iştikâ olunub mazmûnlarında hâlâ Mora muhassıl vezîrim Ebubekir Paşa'nın mütesellimi Mustafa Ağa demekle ma'rûf kimesne ibtidâ-i Mora'ya vardukda beher cizye evrâkına yigirmi birer akçe zâm ve tahsîl ve çuka ve kumâş bahâsı nâmıyla otuz akçe dahi evrâk cizye-yi tahmîl ve ana dahi tahsîl idüb ba'de vezîr-i müşârûn-ileyh cezîre-i mezbûreye vâsıl oldukda aldığı her cizye evrâk otuz beşer akçe zâm ve tahsîl eylediklerinden sonra bi'l-cümle ahâlî ve livâ-yı Trablucâ'ya da'vet ve beher evrâk cizye-yi seksaner akçe tahsîl ve ana daha tahsîl ve

tekrârına beher evrâk otuz üçer akçe dahi tevzî‘ ve tahsîl eyleyub ba‘de mâh-ı muharremde cizye evrâkları küşâdesine vardıkda cezîre-i mezbûr kocabaşlarının aldıkları ‘adâlet-i fermânların harâc ve masrafı nâmıyla evrâk başına kırk akçe tevzî‘ ve tahsîl ve yine mâh-ı mezkûrede zahîre bahâsı deyü beher evrâk altmış altmışar akçe tevzî‘ ve tahsîl ve bin yüz elli üç senesi mart duhûlünde çuka ve kumâş bahâsı nâmıyla akçe tâlebe idüb cizye-yi merkûmenin kocabaşları ihzâr ve hediye talebiyle beher evrâkdan otuzar akçe ahz ve elli dört senesi cizyesi için üç ay mukaddemâ beher evrâkdan birer gurus ber-vech-i peşin alub reâya fukarâsının ber-vech-i peşin vermek iktidârları olmadığından bâlâda zikr olunan mevâdların [s.455] akçesi kendü taraflarından harâc ile aldırılıub beher gurusâ ve beher şehriyesi birer para harâc ile alınub aldığı beher evrâk başına on iki akçe isabet etmekle cizye evrâkının mîr-i maîşetinden mâ‘adâ beher evrâkdan otuz beşer para maîşetin alub ve kethüdâsı ve sâ‘ir kapu halkına dahi harâc-ı bâb nâmıyla yigirmi beşer para aldırub ve elli dört senesinde hane-i avârız ve bedel-i terk mâlının mîr-i maîşetinden gayri beher hânedan yetmişer para ve harâc-ı bâb nâmıyla yigirmi beşer para alub ve her akçeden bedeli dahi her evrâk altışar akçe ahz ve devlet-i ‘âlîyye tarafından mukâta‘at ikdâm iden ve voyvodalardan aldığı on bin gurus ve messah nâmıyla bu ana değin aldığı elli kise akçe bâliğ ve bundan mâ‘adâ bi’l-cümle cezîre-i mezbûrun kazâlarında olan ehl-i İslam ve zımmi makûlesinden tahdîm nâmıyla aldığı iki yüz kiseden mütecâviz olub ve kal‘a-i neferâtın ta‘yîn olunan ocaklıklardan kesr nâmıyla yüzü irsâl hesâb-ı üzere yigirmi kise ve tarafından buyuruları ile giden mübâşirlerin ücreti kadîm nâmıyla aldıkları altmış kise akçeye bâliğ ve isti‘câl için giden mübâşirlerin kırk kise akçeden ziyâde verilüb ve’l-hâsıl bu maddeleri hîn-i vârid olan sekiz kat‘ gurus ve dört kat‘ muhazırın mantukları üzere cezîre-i mezbûrede vâki‘ kazâlardan Endülüs kazâsından yigirmi kise ve Gümûlcine kazâsından yetmiş beş kise ve Arkadya kazâsından kırk sekiz buçuk kise akçe ve Kalavrita kazâsından on beş kise ve Fenar kazâsından otuz bir kise ve Balyabadra kazâsından seksen yedi kise ve Vostitsa kazâsından yigirmi beş kise ve Anavarin kazâsından on beş buçuk kise ve kal‘a-i Anavarin’dan on beş kise ve Furune kazâsından yigirmi kise akçemden ceyşü’l mecmu‘â vezîr-i müşârün-ileyhin ziyâde olduğu üç yüz seksen kiseye bâliğ olmuştur deyü inhâ’ olunub ve lâkin vezîr-i müşârün-ileyhin ef‘âl-i hasen ile arasına ve zîver ihtilâf-ı hamiyet ile parasını mu‘tedil ve perhânekâr zâlim-i mühin ve fukarâ ve zuafâyâ müstahak ve mu‘ayyen olub cezîre-i şer‘iden ser-mû’l hurâf etmedüğüne ve

kârib-i hükûmetinde reâya ve berâya hoşnûd ve hoş-hâl olunduklarına mu‘ayyen mukaddemâ tevârüd iden altı kat‘ uruz ve üç kat‘ muhazır ve bir kat‘ hüccet-i şer‘îyeden başka bu def‘a dahi on bir kat‘ uruz ve sekiz kat‘ muhazırın hilâf-ı mefhumlarında müşârün-ileyh cezîre-i Mora’ya dâhil olandan beru icrâya şer‘atden garâ u ihkâk-ı hukuk fukarâda dâmet der-miyân iktidâr ve müstahak ve dîndâr ve hırs-i tama‘adan perhânekâr olub zamânında reâyat ve berâya âsûde-i hâl ve müreffehü’l hâl iken zümre-i eşkıyâdan Endülüs kazâsında sâkin Musa nâm kimesne bundan akdem Mora kapucibaşlarından iltimâsları ile mevâd müteferrik-i müştemîl ısdâr ettikleri evâmir-i ‘âlîyye’nin mazmûnlarını infâz ve icrâ ile men‘ ve def‘ eylediği musalahın eser-i merkûm Musa’nın ihtirâ‘-i olan muhaddesat-ı kabîhası olmağın, havfından nâşî kendünün selâmeti fikriyle müşârün-ileyh hakkında kimesnenin haberi ve rızâsı yoğ-iken nice mekkârîm-i müstebğî hilâf-ı vâki‘ mevâd isimleriyle zîre düstûrunda olan kazânın cebren ‘arzları olub ve mevâciblerince muhazır tahrîr ve teşkîli için Âsitâne-i sa‘âdetime berâhat olduğuna ve vezîr-i müşârün-ileyhden cümlesinin râzı ve hoşnûd olduklarına nâtık olduğundan gayri cezîre-i mezbûrenin zımmi reâyaları vezîr-i müşârün-ileyhin terahı ve şükrân üzere olduklarına nâtık olduğundan gayri ve hakikât teşkîli zuhur ider ise kizb-i sır‘ itdiği mazmûn reâya-yı mesfûrûn Mezistre ve Trablucu kazâlarının imzâlar ile muhazır isen Roma üzere verdikleri bir kat‘ muhazırın sıhhatına İstanbul ve tevâbi‘-i Rum Patrik’i mühürlü ‘ârz-ı hâl ile inhâ’ ve vezîr-i müşârün-ileyh dahi gönderdiği kaimesine Mora cezîresine duhûlünden beru gerek sükkân cezîreden ve gerek reâyadan bir ferde hilâf-ı şer‘î kâvî ve mugâyir-i kânûn-u kadîm bir dürlü ve men‘ ve ta‘addî itmeyüb ancak emr u fermân olduğun vech üzere rü‘yet umûr-u ‘ibâd-ullah meşğul iken bundan akdem cezîre-i Mora reâyaları taraflarından vekâleten atebe-i ‘âlîyye’ye ‘ârz-ı hâl veistirhâm iden kocabaşları iştikâlarına binâen merhametten ihsân olunan evâmir-i ‘âlîyye’nin mazamîn münîfesi cümleye i‘lân ve işa‘ât ve infâz ve icrâsına mübâderet olunmak cezîre-i mezbûre a‘yânın ‘ale’l-husûs Endülüs sükkânından merkûm Musa’nın kâdimden beru reâya fukarâsına ide-geldikleri mezâlim bâ-nihayelerine mani‘ bir keyfiyeti olduğdan mesfûrûn kocabaşların haklarından mektûb gönderdikleri evâmir-i ‘âlîyye’nin mestûr olması müşârün-ileyhin iltica idüb lâkin fukarâ-yı reâyânın vücûd ile ıstırab hâlleri ma‘lûm olub üzerlerinde olan yera‘ ve mezâlimin men‘ ve def‘ müretteb ve cûy-i resîde olmağla a‘yân-ı merkûmenin ilticâlarına tevcîh nigâh iltifat eyleyub mazamîn evâmir-i

‘âlîyye’me icrâ ve ez-cümle cezîre-i mezbûre reâyasının tasriflerin olan arâzîleri bilâ izin sâhib-i ‘ârz-ı hakikâtin için icrâ-i ferâğ olunmayub ve bu makûle bilâ izin sâhib-i ‘ârz-ı ferâğ olunan ‘ârz-ı husûsunda sâhib-i ‘ârz-ı muhtardır diler ise kanun üzere resmî alub ferâğ-ı izin verirdiler ise baîd-i fesh olub iskele sâhiblerine tasrif itdirir deyü kânûn üzere sâdır olan emr-i şerîfimin makarr-ı a’yânın [s.456] a’yânın intifâ‘lerine muzır ve mahall-i bir ma‘ni olub mazmûn-ı emr-i ‘âlî icrâ olduğu sûrette a’yân makûlesinin ellerinde olan arâzîlerinin ekserî reâyanın iken birer takrîr ile ıslahatı müzûn iderek ve gâyr-i vecîhle ellerinden garazan bilâ izin sâhibü’l ‘arz almışdı olub ve ba‘zıları dahi ehl-i İslam’ı taraflarında iken mutasarrıflarının kimini bir taraf ile tahvîk ve kimini ehl-i örf-i gafr ve tecerrüm itdirerek arâzîlerini kendüleri bilâ izin sâhib-i arz-ı zâbt itmiş olmalarıyla bu târik ile evvel yerler ellerinden gitmek iktizâ idüb ve bundan başka mezbûrların her biri üçer beşer kazâ-i zâbt ve meâkil idinub zikr olunan kazâların arat-ı ağnâm mukâta‘aları kiminin ber-vech-i malikâne ve kiminin dahi iktizâmet ‘uhdelerinde olmağla ve rûsûm-u ağnâm tahsîl-i vakitte emr ve defteri mûcibince tahsîle kanâ‘at itmeyüb mugâyir-i emr u defter-i beher re’s koyun ve keçiden üçerden altışar akçeden ziyâde resmî aldıklarından gayri kolcu akçesi ve ayak teri ve gayri bahâne ile aldıkları akçeyi fukarâ-yı reâyat ber-vecîhle tâkat getüremediklerinden ri‘a-i iltimâslarıyla beher re’sden fîma-ba‘d birer akçeden ziyâde almamaları için vârid olan emr-i şerîfimin infâz-ı intifâ‘larına mani‘ ve bu takrîr ile reâya dahi kendülerden ba‘zı vecîhle da‘vâyı sededinden olmakla hayli kasret olub ve bundan gayri sâ’ir def‘-i mezâlim ve ta‘addîyat-ı husûs için vârid olan evâmir-i ‘âlîyye’min temşiyetine cedd-i intifâ‘larına sedd-olacağı ve bundan sonra melûf oldukları mezâlim ve mel‘anet icrâ idemeyecekleri nümâyân olmağla hıyânetlerini icrâ mülâhazasıyla mezbûr Musa taht-ı yedinde olan kazâlardan havâlesine tabi‘ bir kaç müfsid başına cem‘ ve Gaskin? kazâsına gelüb hükkâmın zâdelerin hânelerinde tecemmu ve müşârün-ileyhin hakkında hülâf-ı vâki‘ ifâde ve iktidâr ile iştikâ eylemek üzere beyinlerinde kol ve kurâ ve kazâları kazâlarından murâdları üzere cebren ‘ârzları alub der-devlet-medârım gittükleri beynen ahâlî tevâtur buldukda cezîre-i mezbûrenin cümle reâya ve sükkân ve kocabaşları ve sâ’ir a’yân-ı mezbûrların dest-i zulm ve ta‘addîlerinden şikâyet-i kıyâm ve cümle kazâlardan ‘arz ve muhazır ile müşârün-ileyhe varub ‘umûmen der-sa‘âdetime gelmegi murâd idüb iken memhûr ile gelmek evâmir-i şerîfimle memnû‘ olduğuna binâen fakat her kazâdan birer nefer Müslüman a’yân ile birer kocabaşı ‘arz u

muhazır ile vârid olmak üzerelerdir. Ancak keyfiyeti makdemce ma'lûm olmak için bir Müslüman ile bir kocabaşı ilerüye gönderilmiştir ve mezbûr Musa cezîre-i mezbûreye salt ve sebûk-bâr varub el-yevm bin çift mütehammil arâzîsi olduğu ve emlâk ve nukud-i haremi tecâvüz iderek meşhûr ve mütevâtir ve cümlesi reâyadan veya teksir? itmeden ve sâ'ir 'ibâd-ullahdan cebren birer târikiyle ahz u zâbt idüb ekserîyenin ashâb-ı şakî merkûmun hakkında da'vâyı cesâret ider mâ-müşârdır deyü takrîr ve ihtibâr idüb ve cezîre-i mezbûrede vâki' yer ve belde-i miyân reâyalarının lisânı üzere vârid olan 'ârz u hâllerinin tercümesinde iltimâsına mukaddem Endülüs nâhiyesinde a'yân olub zulm ve ta'addî ile meşhûr olan Musa Ağa demekle ma'rûf-u zulüm üzerlerine salt olmağla niceden vecîh ile cümle Hanya reâyasına ihtilâl ve dehşete düşüb hâin devleti olanlar ile her bârgîr âşûb ortalığa ifsâd ve cezây-ı güzâr reâyaya dem-be-dem sû'-i kasd eyleyub kimini ahz u habs ve kimini tecemmu ve niceleri kendü ceste cevri ve eziyetden helâk olub ve fukarâ-yı taşra çıkartmayub bey' ve şirâlarını kat' idüb cizyeleri edâsına iktidârları kalmayub ve müfsid ve hâin olundi firkate yapıdırub Furune ve Kalamata ve Endülüs havâlîlerinde geşt ü güzâr itdirmekle cümle Hanya reâyası ma'bus ve muzdarib el-hâh kalub ve mezbûr reâya fukarâsından bâ-nihayet akçe alub ve ba'zı senelerde cizyelerini tahsîl ve nekâl ve bâliğ itdikden sonra tekrâr üzerlerine cizye-i tahmîl ve cebren tahsîl idüb zulm ve cevrihin nihâyeti yokdur deyü irâd eyledikleri âteş-gire ve tarafından gelen kâğıdlarının mazmûnları bi'l-cümle ma'lûm olmuştur. Zamân-ı 'adâlet-i neş'et-i şâhânemde vedâyi'-halik'ül berâyâ olan reâyâ fukarâsının cem'-i mazârr ve müsalemeden himâyet u sıyânetleri vezîr-İ sâzey-i berâket Van mülûkânemden bi'l-cümle cevri ve sitemden âsûde-i neşin ister rahatları aksâ-yı murâd ve mühimmâtı matlûb ma-fi'l-kuvvâd hüsrevânemden olmakdan nâşî geçisini 'umûmen memâlik-i mahrûseme hutût-u 'inâyet menûtüm ma'neviden şeref-yâfte-i sudûr olan adalet-i tâm mühimmât i'lâm-ı hümayûnumda bu misillû [s.457] mezâlim ve mefâsidin külliyyen def' u ref ' temrîn-i tenbîh-i ekîd ve ne güne tehdîd-i şedîd olduğuna muhâkemede vâki' sicillâtta dahi mukayyed olmağla binâen 'âlîyye bir mahallde izn-i mezâlim vukû'âtı asla ve kat'â rızâ-i şerîfim yokdur. Ancak bu def'a tarafından vârid olan kâğıdların mefhumları birbirine mugâyir olduğundan iştibâh vâki' olmağla müceddeden sıdk u hakîkati istiknah ve istifsâr lâzım gelüb ve sen ki silâhdar ağası sâbıkâ mûmâ-ileyhsin sen hademe-i saltanat-ı seniyyemden emekdâr ve sadâkat şî'âr ve mu'teber ve kâr-güzârlarından olmakla bu andan istihdâm olunduğda umûrda

say‘da istikâmet-i meşhûd bundan böyle dahi emr-i me‘mûrunda iffet ve perhiz ile hareket-i ma‘mûl olmakdan nâşî mahsûsen bu husûsu sen mübâşir ta‘yîn ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin sen dahi müstakilen mevâlî nasb olmuşsuzdur. İmdi iş bu emr-i şerîfim sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin kalkub cezîre-i mezbûreye varub mevlânâ-yı mûmâ-ileyh ile ma‘a cezîre-i mezbûrede vâki‘ olduğunuz kazâda ‘akd-i meclis-i şer‘î ve tarafına gadr ve himâyeden müba‘adet ve ifâf u hâkânîyet vech-i ile keyfiyeti ve mezbûr Musa’nın ahvâlîne mu‘temed ve mevkuf-u mühimm kimesnelerden sırren ve ‘alenen teftîş ve tefahhus ve kizb u dürûğdan ârî vecîhle işin hakîkatinin haber verildiği üzere her bir kazâda zâbt ve tahrîr ve bu vecîhle cezîre-i mezbûrede olanları bi‘l-cümle ba‘de‘l istikâmet-i hakîkat-i hâl ikinize dahi gereği gibi vukûf ve ittîlâ‘ tahsîl eyledikten sonra hilâf-ı zuhûr itmek şartıyla vâki‘-i hâl bilâ noksan ve bilâ ziyâde der-devlet-medârım mufassıl-ı ifâde ve i‘lâm ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin ol-tarafda meks ve ârâm eylemeyub tekrâr tevcîhle fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olur ise ana göre amel ve hareket-i mübâderet ve bu emr-i hatırda sıyânet-i hatr u celb-i mâl misillû hilâf-ı şer‘ hareketden ve âher cânibine meyil ve rağbet gâyetü‘l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî Evâil-i Râ. sene [1]154

Sayfa/457 Hüküm-1619

Hâlâ Saksoncubaşı olan Ali zîde mecdûhüye hüküm ki,

Bu def‘a Âsitâne-i sa‘âdetimden ruhsât-yâb avdet olan İran elçisi ve ma‘iyyetinde olan tevâbi‘-i ve levâhıkına medine-i Üsküdar’dan Erzurum’a varınca esnâ-i tarafda hıfz u hırâset ve vedâyi‘-i halik’ül berâya olan fukarâ-yı reâyat-ı himâyet u sıyâneti için ocak tarafından metemeyyiz ve mütemeyyiz bayrağa ta‘yîn ve irsâl olunan muktezâ-yı vakt u hâlden olub sa‘y-ı hareketden müdebbir ve kâr-güzâr ve sadâkat ve istikâmet ile şehir-i bâ-şi‘âr olduğunun cihete bu emr-i lâzımü‘l-ihimâm ta‘yîn olunmakla muktezâsı olmağla, imdi elçi-i mûmâ-ileyh medine-i Üsküdar’dan bizzat? ve savb-ı maksûd-u ‘azîmet eyledikten sen dahi mihmândar (boş) zîde mecdûhü ile mâ‘en hareket-i mübâderet ve esnâ-yı tarîkde vâki‘ kazâların yeniçeri serdârların kazâlarında mevcûd emekdâr-ı ezîn yeniçeri tâ‘ifesinden süvârî olmak üzere bir kazâdan âher kasabaya varınca ma‘iyyetinle elçi-i mûmâ-ileyh ve

neferi tâ'yîn hıfz u hırâset ve reâya ve berâya mikdâr-ı zerre cevri ve ta'addî itdirilmeyub himâyet u sıyânetleri yine bezl ve sa'y ve mübâderet eyleyerek mahsûben bâ-İslâm Erzurum'a irsâl ve hâlâ Erzurum vâlisi vezîrim Ahmed Veli Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehûye teslîm ve bu vecîhle edây-ı hizmet eylediğunuz müş'ir müşârün-ileyhin senedât Âsitâne-i sa'âdetime avdet ve rehâvet olunmağın, ihtimâm ve dikkat eylesesin ve siz ki yol üzerinde vâki' ve kazâlardan yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârlarısız bir kazâdan âher kazâya varınca kazâlarınızın yeniçeri 'askerisinden süvârî olmak üzere serdârları ile mâ'en hıfz u hırâset ve edîb-âne hareket ve elçi-i mûmâ-ileyhin tevâbi'-i ve levâhıklarından ve kevn reâya ve berayâdan bir ferdin mikdâr-ı zerre erzel olduğuna kat'â rızâ-i şerîfim olmamakla bâsiret üzere hareket eylemeleri için muhkem-i tenbîh ve saksoncubaşı mûmâ-ileyhin eyn-i taşra ve kurâdan hâric vaz' ve hareketde bulunmayub kat'â ve münkad olup hilâfına ittigâ ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağın gönderdiği inşâallâhu te'âlâ vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i celîlü'l-levâzım mazmûn-u tenfid ve icrâ ile hıdemât-ı pesendîde vücûda gönderilmek bezl-i mechûd ve sarf-ı miknet nâ-mürûr eylesesiz deyü bi'l-fî'il Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehû tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâil-i R. sene [1]154

Sayfa/457 Hüküm-1620

Ber-vech-i arpalık Niğde sancağına mutasarrıf olup mukaddemâ Kars cânibine me'mûr olan Murtaza Paşa dâmet mu'llâya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin mükemmil kapun halkıyla bir an akdem serî'an Kars'a varmak üzere egerce bundan makdemce emr-i şerîfimle Kars'a me'mûr ve ta'yîn kılınmışdın. Ancak bu esnâda hâlâ Bağdad ve Basra vâlisi vezîrim Ahmed Paşa'nın der-sa'âdetime vârid olan tahrîratı muktezâsınca mukaddemâ serince ibkâ-i itâ'at ve sâlik-i gerive maksadın olan müttefik ve beyninde adam-ı azbân bi-mennihî te'âlâ terbiye ve güşmal ve dâire-i tav' ve inkıyâde izhâl eylediği beyân-ı siyâkdan Basra eyâletinin sâbika Musul vâlisi Abdulcelilzâde vezîrim Hüseyin Paşa'ya ve Musul eyâletinin dahi mazârrat ve hasârete meşhûd olan Van

Beylerbeyi Osman dâme ikbâluhüye ve Şehrizer eyâleti dahi selefi olan Musul Beylerbeyi Ahmed dâme ikbâluhüye müceddeden tevcîh ve ihsânım olunmuş iltimâs ve istid'â etmekle müşârün-ileyhin iltimâsı üzere zikr olunan Şehrizer eyâleti mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe tevcîh olundukda Musul eyâleti dahi Van Beylerbeyi mîr-i mîrân mûmâ-ileyhe ihsânım olmağla Van eyâleti dahi bi'l-iktizâ [s.458] sâbika Şam vâlîsi olub ve Mîrhâc olan vezîrim el-Hâc Ali Paşa edâmüllâhü te'âlâ iclâlehü tevcîh olunub lâkin cedd-i mesafe şerîfî ile vezîr-i müşârün-ileyh Van'a varıncaya dek hıdemât-ı muhafazaya kıyâm ve me'mûr olan bahadır-i iktizâ iden hıdemâtıda âmâl ve istihdâm içün mîr-i mîrân-ı kirâmın şecî' ü bahâdır ve zâbt u rabt memleketi ve pezîr-i umûr-ı cumhûra kâdir birinin ber-vech-i kaimakama Van'da bulunması muktezâ-yı ve sen bu zikr olunan evsâfın ma-sadaka olunagele bulunduğun mahallden Van cânibine sarfu'l-hâm 'azîmet ve sâbika Van Beylerbeyi mîr-i mîrân mûmâ-ileyhsin vardığın anda ancak kendüsüne mahsûs olan kapusi halkıyla ve Van'dan hareket ve mutasarrıfı olan cânib-i Musul'a tehzîzât eylemek üzere başka emr-i şerîfimle tevcîh u tenbîh olunmağla bulunduğun mahallden iki konağı bir ederek ve seyr-i serî' ile giderek bir sa'at mukaddem serî'an ve 'aceleten Van'a vâsıl müsâra'at vezîr-i müşârün-ileyh gelinceye dek yerine kaimakam olub hıfz u hırâset kal'a ve memleket-i mübâderet ve mukaddemâ Van'a me'mûr olan hâlâ Trabzon'da beylerbeyi Üçüncüzâde Ömer dâme ikbâluhü ile bi'l-ittifâk hareket eylemek fermân olmağın, iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve (boş) ile irsâl olunmuşdur. İmdi ne mahallde sana vâsıl olur ise bi'l-cümle kapun halkı ve adamlarınla Van tarafına tevcîh ve cihet-i 'azîmet ve ber-vech-i muharrer iki konağı bir ederek ve seyr-i serî' ile giderek bir an akdem ve bir kadem mukaddem kal'a-i Van vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl Van Beylerbeyi mîr-i mîrân mûmâ-ileyh Van'dan Kars'a hareket itdikde kendüye vârid olan tevcîh u tenbîh üzere zinhâr ve zinhâr muhafazadan kal'a'dan ve me'mûr olan esnâfı ile 'askeriyeden bir ferd mu'tedil gitmama husûsuna sen dahi bir-hoşça nezâreti ve gitmek murâd idenleri men' ve ref' dikkat ve vezîr-i müşârün-ileyh vâsıl oluncaya dek yerine sen kaimakam olub Trabzon Beylerbeyi mîr-i mîrân mûmâ-ileyh ile bi'l-ittifâk hıfz u hırâset kal'a ve memleketi ibtidâ ve temşiyet-i muktezâ-yı umûr ve husûsda rü'yetine bezl-i iktidâr ve askeri câsûsda fi-lâzım gelen hıdemâtıda a'mâl ve müteyakkızane hareket ve etrâfı ve eknâfı dâima havâle-i ceşm u gûş bâsiret-i sa'y-ı bî-şümâr ve lâzımü'l-inhâ' ahvâl ve âsâr-ı der-sa'âdetime 'ârz u iş'âr idüb

betâet ve rehâvet misillû iden hareket ve ser-mû hilâfdan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemek fermân-ı 'âlî-şânım yazılmışdır.

Fî Evâhir-i R. sene 1154

Sayfa/458 Hüküm-1621

Kayseri mollasına hüküm ki,

Kayseri sancağında Monla Ali nâhiyesi nâmıyla Malasın? nâm âryenin ahâlî-i mîr-i arabası gelüb kâdim-i cemâ'atinin on altı bin altı yüz akçe yazı ile hâsıl-ı devletin Kayseri Kal'a'sında ser-bölük ve topçu ve müstahfızına mahsûben gedik gibi tımârı olmağla me'mûrlar karye-i mezbûreye otuz dörd atlu ile gelüb buranın ehl u 'ibâdlarıyla sâkin oldukları menzilleri derûnuna nüzul ve müft ve meccânen yiyecek ve hilâf-ı şer' ve bu vecîhle zulmen külli akçelerini ahz ve her birlerini karye-i merkûmenin zâbitân olmak iddi'âsıyla fukarâ-i reâyasını ber-vech-i tahrîr eyleyub envâ'-i mezâlim ve ta'addîlerinin nihayeti ve reâyanın tahmîl ve bir dürlü tâb ve tâkati olmaduğundan keyfiyetleri der-sa'âdetime 'ârz u i'lâm olunduğı üzere yazusi kal'a-i merkûme müstahfızuna verilmek üzere üzerlerinden tımâr kayıtları ref' ve yüz yigirmi bin akçe mâl-ı ta'yîn ile mahall-i havâss-ı hümayûnum tashîh ve sadr-ı sâbık müteveffî İbrahim Paşazâde Mehmed Paşa'ya mu'acil ile malikâneye tevcîh ve fukarâ-yı reâyası her vecîhle âsûde-i müdâhale olmaz iken kırk üç tarihinde vâki' olan ihtilâl sebebiyle mecd ü sâniyen olmak üzere mukâta'a ve malikâne kaydı ref' ve kemâ-fi'l-evvel olan gedik tımârı olmak üzere ibkâya tenbîh üzere ol-makûle me'mûrları karye-yi merkûme reâyasına mukaddemâ tımârımızı malikâne itdirdiği deyü gadr idüb mezâlim ve ta'addîyatları ola-gelen müterfi ve müzdad etmeleriyle mezâlim ve ta'addîyatlarından halâslarına vesîle olmak için mukaddemâ ol-vecîh üzere bin gurus mâl ta'yîni ile havâss-ı hümayûnum tashîh olunmak için esnâdan ve der-zamân 'ârz-ı müddet-i mahsûb rûz-nâme ve defter-i icmâl ve mufassal ve iclâl oldukda Sadrıali nahiyesi nâmıyla hâsıl-ı devlet on altı bin altı yüz ve malikâne on bin yetmiş akçenin belde-i Talas nâm karyenin malikânesini vermege her bir hâne ve fukârası harabu'l müşrifdir. Kayseri divânı ve örfî tımâr deyü der-sa'âdetimde muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlet iden altı bin altı yüz akçe divân yazısı Kayseri ser-bölük ve topçu ve müstahfızuna tenbîh-i mahsûs iden bir gedik tımârı olmak üzere on üç neferin berâtı ile üzerlerinde ve ancak nevat-ı mîrîyenin her

birileri karye-i merkûmenin zâbitân tevcihiyle celb-i mâl ilâvesiyle nice gün zulm ve ta'addî-i mübâderet ve bundan akdem tımârları üzerlerine ref' ve havâss-ı hümayûnum tashîh olunmuşken birer târikiyle ibkâ ve devr-i kâdimleri üzere mezâlim ve gadr-ı tasaddî eylemeleriyle reâyanın ber-vecihle kemâl-i mahallerden kalmamakla hâsıl-ı merhametten karye-i merkûm üzerlerinden ref' ve senevî cânib-i mîrîyeye bin gurus virmek üzere havâss-ı hümayûnum tashîh olunmak için karye-i merkûm reâyaları kıtal ve emr-i reâyat gelüb istid'â etmeleriyle bin doksan ve yüz üç tarihlerinde tımârları havâss-ı hümayûnuma tashîh olmuşken yine birer neferisiyle ibkâ ve kalemden olduklarından reâya-yı fukârası zulm ve ta'addî misillû şer'î hasâret idenleriyle şefâaten bî-hâk ibn-i te'âlâ tımârlarının üzerlerinden men' ile ta'addîlerin men' olması lâzım-ı hâl ve hıdemât-ı levâzımlarıyla dahi olmayub ancak kendülere gadr olmak için mar-üz'zıkr olan üç nefer karye-i merkûmenin parası on altı bin altı yüz akçe kendülere virmek şartıyla tımârları üzerlerinden ref' ve senevî yüz yigirmi bin akçe mâl bağlanub taraf-ı mîrîden zâbit ve mâl-ı mezbûrdan on altı bin altı yüz akçesi mâ'adâsı verdikden sonra mezbûr yüz üç bin ve dört yüz akçesi beheri teslîm-i hazîne olunmak üzere otuz beş senesine tevkîf kalemiyle mahall-i havâss-ı hümayûn tashîh-i ta'yîn isteyub reâyat üzere ber-vech-i tımâr mutasarrıfı olmaları şartıyla tımâr ashâbına tevcih olunmak üzere kırk üç senesinde yine mahall-i tashîhim olmak için hâslar emini Seyyid Halil dâme mecdûhüye 'ârz ve kırk üç senesi mukâta'a ve malikâne kaydı ref' u terkîn ve ber-vech-i tımâr-ı neferât taraflarından zâbt olunmak üzere mahall-i tashîhim olunduğı sa'y olunmağın. Sâdır olan fermân-ı 'âlî mûcibince fîma-ba'd neferât taraflarına bir akçe verilmeyüb kemâl-i müretteb mâl ta'yîni ile taraf-ı mîrîden zâbt olunmak şartıyla zıkr olunan tımârları mutasarrıfları üzerlerine ref' ve tevkîf kalemiyle mahall-i havâss-ı hümayûn tashîhi olunmak için baş defterdarım Mustafa Atıf dâme uluvvuhû i'lâm-ı mûcibince fîma-ba'd neferât taraflarından bir akçe verilmeyüb kemâl-i mertebe mâl ta'yîni ile cümle taraf-ı mîrîden sâdır olunmak şartıyla zıkr olunan tımârların hâlâ mutasarrıfları üzerlerinden ref' olunmak sâdır olan fermân-ı 'âlî mûcibince bin yüz elli dört senesi şa'bân'ın on birinci gününde Defterhâne-i âmirem'den sûret-i icmâl virmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında.

Sayfa/459 Hüküm-1622

Devlet-i ‘âlîyye-i ebedi-peyvend ve Franca Devleti beyninde müceddeden ‘akd olunacak musalahanın dîbâce ve mevâdd-ı ve hâtime seçub Âsitâne-i sa‘âdetde mekteb üzere olan murahhas Franca elçisinden der-devleti ‘âlîyye’ye irâd olunan iltimâsın tercümesidir. Bi-avnilâhi te‘âlâ on beşinci Louis Franca ve Tavara Devleti’nin pâdişâh-ı şevketlû kudretlû ‘azîmetlû şehin-şâhanemle Osmanlı Sultanı Mahmud Han hâzretleri ve eslâfları ile mâ-tekaddemden beru vukû‘â bulan müsafat ve müvalat ve ‘azîz olan ve dostlu Gümrü’den nâşî devlet-i ‘âlîyye’leri ve Nemçe ve Moskov Devletleri beyninde ve vesâtet ve kefâletimiz ile sa’y-ı bâliğ olunub iş bu iki devlet beyninde vukû‘ bulan dostluğa müceddeden etmişsin ve miyânemizde musalaha ve dostluğa dâir ‘akd olunan mevâddın tevdîd ve dostluğa binâen îzâh ve tasrîh ve ilhâk-ı muktezî olan ba‘zı mevâdd dâhi der-devlet-i ‘âlîyye’de mukîm erbâb-ı istişâremizden Markizde Villeneuve nâm elçileri tarafımızdan olmak üzere irâd edüb ve bu husûsun temşiyet içün şehin-şâh müşârün-ileyh hâzretlerine irsâl olunan dost-nâmemizde vukû‘â bulan dostluğun izdiyâd ve te‘kîdi içün müsaade olunub bundan akdem velâdet hâzreti İsa’nın bin altı yüz dört senesinde ‘akd olanın musalaha mevâddı ve ba‘de velâdet hâzreti İsa’nın bin altı yüz yetmiş üç senesinde yani hicretinin bin seksan dört tarihinde zımmü’l-hâk ile ‘akd olanın mevâdd vekîl-i mutlakları olan vezîr-i â‘zâm devletlû sa‘âdetlu el-Hâc Muhammed Paşa ve elçi-i mûmâ-ileyhin vesâdetleri ile kemâkân tecdîd ve ibkâ ve müddeî‘ tutulub ve îzâh ve tasrîh ve zımmü’l-hâk olunacak mevâdd-ı müzakere olunub âyetde zikr olunduğı üzere mürâ‘at olunması için tahrîr ve beyân olunur (boş) bundan akdem ‘akd olunan mevâdd-ı bu mahallde sebt ve tahrîr ve karârdâde olunduktan sonra ve yine de iş bu zikr olunan mevâdd-ı zımmi oluna. İlkın madde: Franca Pâdişâhının elçileri sâ’ir melûk nasâranın elçilerinden takdim ve tasaddî ve muafiyet ve serbestisi husûsunda bundan akdem ‘akd olunan mevâdda karârdâde olan te‘kîd ve Franca Pâdişâhının elçilerine sâ’ir mülûk nasâranın elçilerinden ziyâde devlet-i ‘âlîyye tarafından iltifat ve ikrâm oluna ve konsolosu ve vâlileri ve cemâ‘atleri Franca sâ’ir melûk nasâranın konsolosu ve vekîli ve tercümanlardan ziyâde kezâlık mürâat olunalar. İkinci madde: Franca Pâdişâhının elçileri ve konsoloslukları devlet-i ‘âlîyye’ye tabi‘ olanlardan diledikleri tercümanları ve yeniçeri ve sâ’ir lâzım olan hıdâme ile istihdâm olunmaları caiz ola ve bu husûsda kendilerine münâsib olmayanları istihdâm ile deyü cebr olunmayalar. Üçüncü madde: tercümanlar elçilerin ve konsolosların vekîlleri

olub me'mûriyetlerini irâd ve vazîfelerini icrâ eylediklerinde muaheza ve habs olunmayanlar ve bir husûsda taksîratları zuhûr ederse elçileri ve konsoloslarından te'zîb olunub âher taraftan bir dürlü 'akd-i olunmayalı. Dördüncü madde: devlet-i 'âlîyye'nin reâyasından elli nefer mikdâr elçilerinin sirâyetde hizmet edenlerden cizye ve tekâlîf-i örfîye ve şakka talebiyle rencîde ve ta'addî olunmaya. Beşinci madde: devlet-i 'âlîyye'nin zîr hükmünde olan gerek Müslüman ve gerek reâyadan her kim olur ise Franca konsoloslarını mürâfa'a-ya cebr itmeyüb konsolosların yerine ta'yîn olunan tercüman ile hîn-i iktizâda müdâra'a olunalar. Altıncı madde: Franca Konsolosları ve vekîlleri sâkin oldukları yerde diledikleri vakitte bayraklarını dikmek vülât ve hükkâm ve sâ'ir zâbitân taraflarından mümâna'at olunmaya. Yedinci madde: konsolos kapularının emniyeti açub konsoslardan istenilen yasakçılar verilmesi caiz ola ve bu makûle yasakçılar odabaşlarından ve sâ'ir zâbitândan her vecîhle himaye olunub ve bu husûs için yasakçılar bir dürlü vergü ve ubûdiyet talep olunmaya. Sekizinci madde: konsolos ve tercümanın ve rahip ve Franca milletimiz bize tabi' olanlar üzüm satub alub kendi isti'câlleri için üzüm götürdüb tahammür eylediklerinden ve Ağrı tarafından zahîreleri almak üzere kendilerine gelen hamrın nakl ve duhûl için ve bu dükkân ve yeniçeri ağası ve topçubaşı ve bostâncıbaşı ve sâ'ir zâbitândan bir dürlü ve vergü ve resmî talep olunmaya ve bu husûsda salâtın mâziden verilen ve bundan sonra verilecek evâmirin mefhumu üzere amel oluna. Dokuzuncu madde: konsoloslarımız devlet-i 'âlîyye'nin reâyasından dört nefer hizmetkâr ve konsolos vekîlleri ikişer hizmetkâr istihdâm edüb bu makûle hademededen cizye ve sâ'ir tekâlîf-i örfîye ve şakka talep olunmaya. Onuncu madde: izbandid olan korsan Franca bayrağına i'tibâr etmedikleri hâlde ve devlet-i 'âlîyye'nin sevâhiline ve sefâyinine [s.460] ta'addî ve tecâvüz eylediklerinde devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olanlar za'îyatımız vardır deyü Franca millette ve bize tabi' olanlar tanzîm iddi'âsıyla bir dürlü ta'addî olunmaya ve memâlik-i mahrûsede bu husûs için rencide olunmamak üzere vülât ve hükkâm ve kadı ve kuzât ve zâbitân te'kîd ile emr ve tenbîh oluna. On birinci madde: bâlâda 'akd olunan mevâdd zikr olunduğı üzere Franca her ticaretten yahut himâyemiz altında olanlardan birinin iflâsı zâhir oldukda alacakları olanları kalan eşyâsından bu ricâ edâ olunub Franca milleti ve bize tabi' olan ve elçimiz ve konsoloslarımız ve tercümanlarımız tazmîn iddi'âsıyla müdâhale olunmayalar. On ikinci madde: devlet-i 'âlîyye'nin mîrî tarafından veyahut devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olanlardan Fransız üzerine tahrîr olunmuş. Bolca kabul olunmadığını

müş'ir kâğıd verilüb bolca kâğıtı ve yedinden akçesi taleb oluna. On üçüncü madde: konsoloslar ve tüccarımız sâ'ir milel-i nasâra konsolos ve tüccarlar ile nizâ-i vâki' oldukda da'vâları Âsitâne-i sa'âdetimde mukîm elçilerine havâle itmege devlet-i 'âlîyye'den cevâz verile ve bu makûle beyinlerine olan da'vâları vülât ve hükkâm ve kuzât ve zâbitândan ve gümrük âmennâsından istimâ' olunmak üzere tasrîhen müekkid men' oluna. On dördüncü: madde tüccarımızdan ve ehl-i hirfet ve zâbitamızdan ve Malla Hamza'dan biri İslam'a gelüb Francalu Luviz'e tabi' olanların eşyâsını yedinde bulundukda ashâbına verilmek üzere bulunduğu mahallede olan elçimize ve konsolumuza bâlâ bahâne def' ve teslîm itdirile. On beşinci madde: tüccarımızdan berî bir tarafa 'azîmet eylemek murâd eyledikde konsolosumuz ana kefil oldukda borcu husûs için yolundan alıkonulmaya dört bin akçeden ziyâde olan da'vâları mu'tâd üzere vekîl-i mutlak hâzretlerinin divâna havâle oluna. On altıncı madde: tekrâren da'vâ görülmek bahânesiyle devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olanlardan iddi'â olundukda Franca elçisine ihbâr olunmaksızın ve elçi-i mûmâ-ileyhe konsolosdan ve müdde-i 'aleyhden cevâb ve keyfiyet-i ahvâlîn sıhhat-ı haberi gelinceye değin kifâyet idecek bir müddet virmeksizin der-devlet-i 'âlîyye'den ihzâr-ı cevâb emr u fermân sâdır olmayub mübâşir ve çavuş dahi gönderilmeye. On yedinci madde: şerîat tarafından ve devlet-i 'âlîyye zâbitânından ve ehl-i örf tâ'ifesinden bir ferd milletimiz ve himâyemiz altında olanların hânesine bir dürlü bahâne ile cebren duhûl eylemeye ve lâkin hânesinde dâhil olmağla hâcetmesi eylediği hâlde elçilerimize ve konsoloslarımıza ihbâr olunub taraflarından ta'yîn olunan adamlar ile hânesine varıla ve bu husûsa mugâyir-i hareket edenlerin te'dîbleri için münâsiblerinden 'azl olunalar. On sekizinci madde: vülât ve kuzât ve sâ'ir zâbitândan bir du'âva fasl olundukda haleflerinden dahi bu makûle da'vâtınızı istimâ' ve fasl olunması bi'd-defa'ât vâki' olub ve bu takdirce ibtidâ ve sonradan yine fasl olunan da'vâdan emniyet olmayub ve vâlînin huzurundan fasl olunun da'vâ halkdan hilâfete fasl oluna-gelmekle bir kere fasl olunan da'vâ müdde-i tarafından tekrâren istimâ' olunması matlûb olur ise da'vâsı vekîl-i mutlak hâzretlerinin huzûrunda bâlâ masrâf istimâ' ve kat'â olunmak üzere fasl oluna ve ulûfede bize tabi' olanlar kendüleri bi'n-nefes veyahut yerlerine vekîl-i şer'î ta'yîn eylemeleri caiz ola. On dokuzuncu madde: da'vâ edenin da'vâsında salâhiyet olmadığı hâlde evvel da'vâ için her ne yüzden harc ve masrâf olunur ise tarafından verilüb edâ oluna ve Halep'de bî-vech-i icrâ olunduğu üzere da'vâyı salâhiyet olanın tarafından da'vânın

harc ve masrâfı verildiği hâlde da'vâyı salâhiyetleri olmayanları ve eşrâr makûlesi bâlâ masrâf olan da'vâyı iftiradan hâl olmadıkları ve olmayacakları emr-i mukarrerdir. Binâen alâ zâlike men-ba'de bâlâ salâhiyet ve bâlâ vech-i da'vâ idenin tarafından da'vânın harc ve masrâfı edâ olunması husûsunda cevâz verilmiştir. Yigirminci madde: bundan akdem 'akd olunan mevâddın yigirmi beşinci maddesinde kuvvet artışı ile tedârik olunan şühud için gereği gibi tasrîh olunmadığından devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olanlar Franca milletine ve bana tabi' olanlar ile da'vâ olundukda milletimizin ve bize tabi' olanların yedlerinde temessükât ve ma'mûl olan senedât ibrâz olunmadıkça ba'de'l-yevm da'vâları istimâ' olunmaya.

Ek1: Tabir olunur kâğıdlar geldik de milletimiz ve bize tabi' olanlardan kabul olunmadığı halde edâsına cebr olunmaları ve zikr olunan poliça hû.

Ek2: Mahallinde tekrâren sa'y-ı ba'de istimâ' olunub ve bir kere fasl olunan da'vâ hû.

Sayfa/461

Yigirmi birinci madde: Françaludan ve bayrağımız altında olanlardan biri katl olub veyahut bir gayrı cürm ider ise ve şerî'ât tarafından hâkim olunması murâd olunur ise devlet-i 'âlîyye'nin kuzât ve zâbıtını bu güne olan da'vâyı elçilerinin veyahut konsoloslarımızın muvacehelerinde istimâ' ve şer'î şerîfi vâlimize verilen 'ahîd- nâme-i hümâyûn ma'âyir olmaması için tarafından dikkat ile teftîşi ve tefahhus oluna. Yirmi ikinci madde: devlet-i 'âlîyye'nin kuzât ve hükkâm ve zâbıtânı taraflarından bir dürlü bahâne ile Franca milletimizde der-zincir ve habs olunmaya ve lâkin te'eddi veyahut iktizâ eder ise ihzâr için elçilerimiz ve konsoloslarımıza teslim oluna. Yigirmi üçüncü madde: Francalu ve bize tabi' olanlar ve devlet-i 'âlîyye'ye tabi' kimesnelerden ve reâyasından alacak akçelerini tahsîl için da'vâ eylediklerinden hâsıl olan akçelerinden kuzât ve mübâşir ihzâriye yüz guruşdan ikişer guruş resmî verub ziyâde talebiyle rencide olunmayalar. Yigirmi dördüncü madde: devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olanlar Franca sefâyinine isticâr eylediklerinden ba'zı kere esnâ-i rahdâ zikr olunan sefâyîni terk edüb ve kabul ve şart olunan ücret virmeden te'allül etmeleriyle sefâyinin kapudânları ile bî-temessük kabul ve şart olunan nevl bi't-tamam edâ olunması kuzât ve sâ'ir zâbıtân taraflarından emr ve tenbîh oluna. Yigirmi beşinci madde: Franca tüccarı ve rahipleri ve ehl-i hîrfet

olanları ve sâ'ir bu misillû taht-ı himâyemizde olanlar Franca elçilerinin ve konsoloslarının i'lân kâğıdı ile ve emniyet ve rahatları için diledikleri kisveyi giyub memâlik-i mahrûsede geşt ü güzâr eylemek ve cizye ve resmî gaffâr ve sâ'ir teklif ile rencide olunmayub ve gümrüke müte'allik işleri oldukda 'ahîd-nâme-i hümâyûn mûcibince gümrük resmîni verub mürûr u ubûrleri için vülât ve hükkâm ve zâbitân tarafından elçilerin ve konsolosların taraflarından yedlerine def' olunan i'lân kâğıdlarının mefhum-u üzere iktizâ iden yol kâğıdları kendülerine verilüb ve emânetleri husûsunda mümkün olan itâ'at ile mu'âvenet oluna. Yigirmi altıncı madde: vülât ve hükkâm ve kuzât ve gümrük emanesi voyvodanın ve Müslüman ve zâbitân ve a'yân-ı vülât ve işleri ve sâ'irelerden Franca milleti himâyet u sıyânet olunmak ve fi'ilen ve fi'len ta'addî edenler Franca elçileri ve konsoloslarımız 'ârz olunduklarından muhkem haklarından gelinmek önünde emr u fermân ve sudûr-i caiz ola. Yigirmi yedinci madde: Franca milletinden memleket-i mahrûsede mümkün olub eğer bekâr ve eğer müteehhil ise cizye ve sâ'ir teklif mütâlebesiyle rencide olunmaya. Yigirmi sekizinci madde: Franca tüccarı devlet-i 'âlîyye'nin memâlik-i mahrûsesine ve ana tabi' olan yerlere götürdükleri ve alub götürdükleri eşyâdan yalnız yüzde üç resmî gümrük verub ihrâca caiz olan zehâyir ve bi'l-cümle ticareti müte'allik olan eşyâ yani tenbîh-i hâm u rişte-i tenbîh ve sıhhatına ve balmumu ve cild-i câmûs ve cildi bâkir kırılmış yapağı ve sâ'ir tabakçılardan çıkan yapağını ve sof ipliği ve duhân ve vağd ve zeyt ve kahve ve yez ve sığır ve deve tiftik ve şab ve çemşiri ve muhayyer ve göz taşı ve hadîr ü hadîre müte'allik olan akmişe ve Franca'dan ve eger garb ocaklarından götürdükleri fes ve sâ'ir eşyâ iş bu maddeye dâhildir. Yigirmi dokuzuncu madde: 'akd olunan mevâdda tasrîh olduğu üzere Francalu tarafından yüzde üç olmak üzere götürdükleri ve alub götürdükleri eşyâsının resmî gümrüğünü edâ ve tüccârın yedine edâ tezkiresi verilüb ibrâz oldukda 'amel ve i'tibâr olunub resmî gümrükleri tekrâren talep olunmaya. Otuzuncu madde: gümrük emanisinin ba'zıları tabi' hamllarından nâşî mükerrer gümrük talebiyle mu'ârıza eylediklerinden bu makûle nâ-münâsib olan hareketlerinin indifa' için bir def'a gümrük edâ tezkiresi ibrâz oldukda gümrüğe virilen eşyânın diledikleri mahalle nakline ve gemiden taşraya çıkarmağa ve kimilere tahmile ve eşyânın fûrûht ve bey' almasına ber-vecîhle mûmâna'at olunmaması için gümrük emanesine muhâkeme tenbîh u te'kîd oluna İstanbul'da olan gümrüğün ta'rife ta'bir olunan defterde işaret olduğu üzere Fransız cukkalarından yüzde dördden ziyâdeye

bâliğ olmağla min-ba‘de yüzde üç gümrük verilmek üzere tamamı pastav olan levendâtına cukkasından üçer guruş ve Nemçe cukkasından pastavından ikişer guruş veya re’s cukkasından pastavından birer guruş ve resmî gümrük verilüb ve zikr olunan ta‘rîfe defterinin sâ‘ir eşyâ için tahrîr ve derç olunduğı üzere gümrük resmî edâ oluna ve Franca tüccarının tatabbub için memâlik-i mahrûsenin sâ‘ir iskelelerinde Halep’te olan ba‘zı ta‘rîfe defterlerinden teşekki olunacak maddeleri oldukda resmî gümrüklerin yüzde üç olmak mukayesesıyla bâlâ yahud ta‘rîfe defterleri tashîhi oluna ve bundan sonra ticarete müte‘allik olan eşyâlar için diledikleri üzere ve botur ve üslûb ile men-ba‘de yüzde üç resmîn gümrüklerin edâ idemediler. Otuz birinci madde: ‘akd olunan mevâd üzere Franca tüccarı ve Franca’ya tabi’ [s.462] olanlardan yüzde üç resmî gümrük alınmak üzere tasrîh olunmağla Tunus ocağında olan Franca taciri İstanbul’a fes gönderdiklerinde İzmir’de olan meyve gümrük emini feslerin gümrüğünü alub ve yerlerine edâ-i tezkeresini verub İstanbul’da olan büyük gümrük emini zikr olunan tezkireye i‘tibâr itmeyüb ve Francaludan tekrâr gümrük taleb olunmağla bundan sonra fes husûsunda resmî gümrük ne cânib edâ olunması iktizâ ider ise edâ olundukda tekrâren taleb olunmaya. Otuz ikinci madde: Franca tüccarından ve bayrağı altında olanlar memâlik-i mahrûseye getürdükleri ve alub götürdükleri altun ve gümüş sikkeden bir dürlü resmî alınmayub ve bir dürlü bahâne ile yedlerinde olan sikkelerini devlet-i ‘âlîyye’nin sikkesiyle tebdîl eylemekle cebr olunmaları. Otuz üçüncü madde: ‘Âcem ve Gürcistan memleketinden İzmir’e gelen Aramine tâ’ifesinden Franca tüccarı harir satub aldıklarından resmî gümrük ve resmîmizin ve vire-gelmamalarıyla bugün rûsûmun edâsı mu‘tâd olmağla Franca tüccarından dahi taleb olunmaya ve harîrin resmîmizin İzmir’de verile-gelmamakla İstanbul’da dahi Franca ticaretinden taleb olunmaya ve kezâlik kırmızıdan dahi İstanbul’da resmîmizan taleb olunmaya. Otuz dördüncü madde: devlet-i ‘âlîyye’nin vukû‘ bulan sahalarda Franca Pâdişâhının tavassut ve kefâleti olub bunun mukabelede taraf-ı devlet-i ‘âlîyye’den dahi izhâr hamz-ı niyet için Franca’luya müsaade olunub bayrakları altında ticaretine müte‘allik bi’l-cümle getürdükleri ve götürdükleri eşyâdan İstanbul’da muayene olan müsadereye ta‘bir olunan resmîden belgeyle mu‘af olalar ve zikr olunan eşyâyı satub alanlardan dahi resmî müsadereye taleb olunmaya. Otuz beşinci madde: Franca tüccar ticaret-i müte‘allik olan eşyâlarıyla memâlik-i mahrûseden berren ve bahren nehr-i Tuna ile Moskova ve Rus memleketleri ve Acem memleketine gidüb ve zikr

olunan devletlerden memleket-i mahrûseye getürdükleri tüccar eşyâsında sâ'ir müste'men tâ'ifesinden verile-gelen rüsûm bunların tarafından dahi edâ olundukda bir dürlü müdâhale olunmaya. Otuz altıncı madde: celâdetlu Kırım Hânı hâzretlerinin taht-ı tasrifinde olan arasında ticaret ve Franca milletinin esir bulunub ve hasta olanların refâhiyyetleri için Franca milleti bir vakitden beru Bağçesaray'da bir hân bina etmeleriyle zikr olunan handa ayniyeleri icrâsına mümâna'at olunmayub ve evvel tarafda Franca konsolosunun ikâmetine müdâvemet olunması caiz ola. Otuz yedinci madde: Franca milletinin musahibi için varub gelen simsarlara bir dürlü müdâhale olunmaya ve ba'zı def'a ashâb-ı igrâzdan ba'zıları Franca tüccarına ta'addîye kadar olmadıkları halde Franca tüccarının ticaretleriyle hâlel vermeleri için bâlâ salahiyet simsârlarını ta'addî eylediklerinde tüccar merkumunun müsâlaha için simsârlarını mâ-bâ'd ta'addî olunmayalar ve Franca tüccarı dahi her ne mezheb ve milletden simsâr almak münâsib görürler ise ferd ve ahdîn mümâna'at olunmaya ve müsahalarına? bir kimesne cebren karışmaya ve rızâlarına mugâyir-i müdâhale idenin muhkem hakkından geline ve Yahudi tâ'ifesinden ve sâ'irlerden ba'zıları simsârlığa vâris olmak iddi'asında olduklarından Franca tüccarı diledikleri kimesneleri istihdâm ve hizmetinde bulunanlar tard ve murâd olunduklarında yerlerine gelenlerden giden ve hisse taleb eylemeyeleri ve istihdâm olunan simsârlu tard ve taleb olanlardan milletleri mâ'rifetleriyle ve âherden ta'addî ve rencide olunurlar ise ta'addîye bâ'is olanların mahkeme haklarından geline. Otuz sekizinci madde: bundan akdem 'akd olunan mevâdda tasrîh olunduğı üzere icabından yani Portekiz ve Misnalı? ve Ancona ve Aligornalı? ve sâ'ir harbi tâ'ifeleri Franca Devleti'nin himâyesi ve bayrağı ile gelüb ve memâlik-i mahrûsede ticaret edüb ve bu makûleler devlet-i 'âlîyye ile salih ve salah üzere olmayanların reâyası dahi olur ise kendü halünde olundukça Franca milletinin himâyesiyle Mahmud ve Franca'luları her husûsda 'inâyet olunan mu'âfiyyet anların hakkında dahi icrâ oluna devlet-i 'âlîyye'nin ehl-i İslâm ve reâyası memâlik-i mahrûsede vâki' iskelenin birisinden her iskeleye nakl eylemek için Franca sefâyinine ticarete müte'allik eşyâ vaz' eylediğı mümâna'at olunması. [s.463] Otuz dokuzuncu madde: Franca sefâyinine ticarete müte'allik tahmîl olunan eşyâdan Franca elçilerine ve konsoloslarına kapucularına resmî ve baylac ta'bîr olan avdet olunması için bundan akdem 'akd olunan mevâdd-ı eğerce tasrîh olunmuşdur ve lâkin bu husûs da devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olan reâyasından resmî merkûmun edâsına te'allül ve mu'âraza olunmağla devlet-i 'âlîyye

bi't-tabi' olan ve reâyasından Franca sefâyinine ticarete müte'allik tahmîl olunan eşyâlardan konsolun resmî edâ olunmadıkça eşyâ-i merkûme sefâyininden ihrâc olunmamak üzere müekkid emr ve tenbîh oluna. Kırkinci madde: devlet-i 'âlîyye-i Osmaniye'de kifâf nefsi için meyve ve zehâyirinin kesreti Franca memleketlerinden ziyâde olmağla devlet-i 'âlîyye'nin kesreti ve kutûnda Franca Devleti'nde sene sene bir mikdâr sefâyin gelüb zikr olunan zehâyireden yani incir ve kuru üzüm ve hatta ve duğna zeyt iştirâ ve tahmîl ve gümrük maddesinde ticarete müte'allik olan eşyâ için tasrîh olunduğı üzere fakat yüzde üç gümrük verdiklerinden sonra nefline mûmâna'at olunmaya. Franca sefâyini Kıbrıs cezâresinde ve devlet-i 'âlîyye'ye tabi' olan sâ'ir iskelelerden tuz iştirâ ve tahmîl eylediklerinde hükkâm ve vülât ve kuzât ve sâ'ir zâbitândan mûmâna'at olunmayub sâ'ir müste'men tâ'ifesinden ziyâde müsaade olunalar. Kırk birinci madde: devlet-i 'âlîyye-i Osmaniye'nin İskelelerine Franca sefâyinin her nevi' yanaşdiklarından dostluk muamelesi olunub iktizâ iden zehâyire alub bu makûle olan zehâyire için gümrük ve sâ'ir bir dürlü resmî taleb olunmaya ve zikr olunan zehâyire dakik ve taksimât ve mercimek ve akla ve nohut ve sâ'ir hububat ve hâm ser ki ve rağna niyet kısmından olub yeniçeri ve bostancı ve sâ'irlerden resmî taleb olunmaksızın nakl ve tahmiline mûmâna'at olunmaya. Kırk ikinci madde: Franca Pâdişâhı hem-civarı olan mülûkûn biri ile cenk edildiğı cenk sefineleri ve sâ'ir gönüllü olan Franca sefâyini düşmandan ahz eyledikleri sefâyini hevâ müsa'ade olmadığı hâlde devlet-i 'âlîyye'nin sevâhiline ahz olunan sefâyin ile yanaşdiklarında kifâf nefisler için iktizâ iden nesneler akçelu ile kendülerine verilüb dostluk vechiyle kabul olanlar. Kırk üçüncü madde: devlet-i 'âlîyye'nin bi'l-cümle iskele ve liman ve sevâhilinde Franca kapudânları ve reisleri sefâyinlerini bağlamak ve kalafat ta'mîr etmek caiz ola ve iktiza iden rugan ve zift ve katran ve sâ'ir iktizâ iden ameleyi akçeleriyle alub zâbitân tarafından bir şeyi alınmayub ve iktizâ eyledikde direk ve serin ve lenger ve hâlât ve yılken bezi direk kerestesini akçelerle almağa mûmâna'at olunmaya ve Franca sefâyininden yoklaması husûsunda bâlâda zikr olunan mevâdd-ı karârdâde olduğı üzere iş bu maddede dahi tekid olunur ve Franca sefâyini vardıkları iskelelerde milletimiz ve Müslim ve sâ'ir zâbitânı ve cizyedârları tarafından cizye bahânesiyle alıkonulmaya yolcularını ta'yîn olunan mahalle götürdüler. Kırk dördüncü madde: devlet-i 'âlîyye'nin ve sâhilinden Franca sefinelerinden birisi varub kazâda karaya düşer ise eşyâsı tahlîs olunan her vecîhle mu mu'âvenet oluna ve karaya düşen sefine ta'mîr olunması mümkün oldukda yahud

bir âher sefineye tahlîs olunan eşyâsını ta'yîn olunan mahalle götürmek için tahmîl eyledikde gümrük ve bir dürlü resmî taleb olunmaya zirâ zikr olunan eşyâ devlet-i 'âliyye'nin iskelelerinden tahmîl ve mu'tâd olan rûsûmât edâ eylediği ve Franca vilâyetinden gelur ise eşyâsını ihrâc ideceği iskelede resmîni edâ edeceği mu'âtabdır. Kırk beşinci madde: kapudân paşa ve mîr-i kalyonlarından kapudânları ve çekdir-i beyleri ve fırkata kapudânları ve sâ'ir devlet-i 'âliyye'nin sefine ve bâ-husûs Mısır İskenderiye'sine ticaret iden sefâyin Franca sefâyinine yollarından alıkoymayub ve dâhl ve ta'arruz itmeyüb ve her ne nev'den olur ise zehâyire tahmîl eylediler deyü cebren hedâyâları taleb olunmayacağı başkada Franca'lunun gerek cenk ve gerek tüccar ve sefâyinine devî deryada rast geldiklerinde tarafından dostluk muamelesi izhâr oluna. Kırk altıncı madde: devlet-i 'âliyye'nin kalyon kapudânları ve çekdir-i beylerinden ve sâ'ir Rusya sefâyininden Franca sefâyinesine ta'addî olunmağla Franca sefâyini filukalarını tezeyyi itdirmeyüb devlet-i 'âliyye'nin sefinelerini 'ale'l-'acele varmadıklarından ve sâ'ir bahâne ile ta'addî olunmayalar ve ta'addî iden ve edâsına mahkeme haklarından gelüb mansıblarından 'azl olunalar. Kırk yedinci madde: mîr-i kalyon kapudânları ve çekdir-i beyleri ve sâ'ir edâsı Rusya, Franca sefâyinine limanda alıkoymayub ve cebren filukalarını ve gemicilerini almayub husûsa eşyâ ile amelû olan sefineleri yolundan alıkonulduğu [s.464] hâlde 'azîm-i zarar tertîb etmekle men-bâ'd bu makûle harekete cevâz verilmeye zikr olunan sefâyin Rusya'sı Franca sâkini oldukları iskelelere vardıklarında ol-mahalde kifâyet mikdâr-ı nefer zabıtlarıyla çıkarub Franca'lunun muhafazası ve ticaretlerinin emniyeti için kolluk beklemeğe ta'yîn olunalar ve levendâtının biri Franca'luları yolda yahud hânelerinde ta'addî iden olursa der-devlet-i 'âliyye'ye şikâyetleri geldikde zikr olunan Rusya sefâyinine mahkeme haklarından geline. Kırk sekizinci madde: mîr-i tarafından habs'ül iktizâ Franca sefinenden ba'zıları isticâre olunmasına haccet men eyledikde bu husûsda me'mûr olan vülât ve hükkâm ve sâ'ir zâbitân elçiye ve konsolosa haber verub anlar dahi münâsib gördükleri sefâyini ta'yîn idüb ve bu bahâne ile bi'l-cümle Franca sefâyini alıkonmayub ve yüklü olan sefâyinin bugüne ihrâc eylemeğe cebr ve ta'addî olunmaya. Kırk dokuzuncu madde: garb ocaklarının korsanlar için bâlâda tahrîr olunan mevâdda zikr olunduğu üzere müdde-i mu'teber tutulub mâlda fiyat müsaade olunduğu üzere merkûm korsanlar Franca'lunun tüccar sefâyinine revî deryada iskelelerinde ta'addî eylediklerine kanâ'at eylemediklerinden mâ'adâ uğradıkları iskelelerde bulunan Franca konsolos

ve ticareti ŧetm ve ta‘addî etmekle cesâret eylediklerinde bundan sonra bu makûle evzâ‘ nâ-hemvârları vâki‘ oldukda devlet-i ‘âlîyye’nin vülât ve hükkâm ve sâ‘ir zâbitânından Franca konsolosu ve ticaretine mu‘âvenet müzâheret ve devlet-i ‘âlîyye’nin kal‘a ve iskeleleri altında Franca sefâyini zikr olunan korsanlardan ahz ve istirkâk olunması her vecîhle men‘ ve def‘ oluna ve kal‘a’nın topu altında ahz olduğı hâlde Franca’lusunun olunduğı devlet-i ‘âlîyye’nin iskelelerinde bu makûle olan korsan sefinesi kabul olunmaya ve devlet-i ‘âlîyye’nin vülât ve hükkâmı oldukları yerlerde zikr olunan korsanlardan Franca’luya îsâl-ı hasâret olunursa vukû‘ bulan zarar ve ziyân kendülerinden tazmîn olunacağına müekkid emr u fermân sudûr-i caiz ola. Ellinci madde: memâlik-i mahrûsede dîn-i Îsevî’yede bulunan Frenk piskoposları ve rahipleri her ne milletden olurlar ise Franca Pâdiŧâh’ının himâyesi altında olup sâ‘ir Franca reâyasında mu‘amele olunduğı üzere ve Franca’luya bundan akdem verilen bunların hakkında dahi haber ola ve a‘yânları icrâsında mûmâna‘at olunub Kuds-ü ŧerife ve ziyaretgâhlarına varub gelmeğe ferd-i Vahdeddin mâliğ ve ta‘addî ve resmî ve teklif tâlebiyle rencide olunmayalar ve devlet-i ‘âlîyye’nin reâyasıyla da‘vâları zuhur edildikde der-devlet-i ‘âlîyye’den baŧka bir gayri seyrde istimâ‘ olunmaya. Elli birinci madde: Kuds-ü ŧerife’de vâki‘ kebîr-i ‘âlîyye’si ve sâ‘ir ziyaretgâhlarına müddet-i medîdeden beru Franca rahiplerinin zâbt ve tasarrufunda olup ve mürûr u eyyâm ile ol-halleri harabe müŧrif olmasından ihtiyât olunmağla Franca rahipleri sâkini oldukları mahallelerde zikr olunan kebîr-i ‘âlîyye’si vahiyle kırâat eyledikleri mahallerde iktizâ iden tamîrat-ı cezâyâ hükkâm ve vülât ve kuzât ve sâ‘ir zâbitân ‘ârz-ı olundukda kebîr-i ‘âlîyye’sinin kilisesinde ve Franca rahiplerinden İncil-i kırâat olunur sâ‘ir yerlerde senede fakat bir def‘a yoklama oluna. Zirâ kiliselerde zâbitândan mahfî tamîrat olunmuŧ bahânesiyle defa‘âtle olan yoklamadan rahipleri tecrim iderler. Bundan akdem ‘akd olunan mevâdda Franca himâyesi altında olup ŧark tarafından taayyüş iden rahipler hâsetten himaye olunmaları için eğerce tasrîh olunmuŧdur ve lâkin kuzât ve sâ‘ir zâbitân ŧerlerinden ‘akd olunan mevâdde müsâmaha ve iğmâz-ı ayn eylediklerinden nice def‘â gerek nefislerine ve gerek sâkin oldukları menzillerine ta‘addî ve hilâf-ı mu‘tâd kendülerinden rûsûmât ve teklif taleb olunmağla men-bâ’d bu makûle nâ-münâsib olan hâlâtın def‘ u ref‘-i için bunan akdem ve bu def‘a ‘akd olunan mevâdda tasrîh olunan mu‘âfiyyet ile mu‘âf ve her husûsda Franca Devletine tabi‘ olan ve taht-ı himâyesinde [s.465] teftîŧ idenler misillû i‘tibâr olunalar nefislerini ve milletlerine bir

dürlü ta‘addî olunmayub devlet-i ‘âlîyye reâyasına verdiklerinden rüsûmât ve teklif ile rencide olunmayub ve kiliselerde ve sâ‘ir mu‘tâd olan mahallerde mu‘tâdları üzere eşyâları icrâ eylesine mûmâna‘at ve müdâhale olunmayalar ve bundan akdem ‘akd olunan mevâdda Galata’da olan tımarhâne için tasrîh olunduğı üzere ba‘zı avâız hasbiyle icrâ olunmayub ve zikr olunan tımarhânenin oğlu nâm mahallin mezaristanı nakl olunmasına Francalu mecbur olduklarından zikr olunan mahalde ta‘mîr ve münâsib götürdükleri üzere hastalar için müceddeden odalarına ve tevessü‘ ve ayniyelerinin icrâsı câiz ola ve bundan akdem hilâf ve inhâ’ ile Sakız cezâresinde ba‘zı nizâ‘iler vâki‘ olmağla devlet-i ‘âlîyye’nin İsevi olan reâyası Sakız cezâresinde olan kapucin ve cüzvîyet tesmiye olunan rahiplerin kiliselerine varmakdan men‘ olunmağla İsevi olan devlet-i ‘âlîyye’nin reâyası Franca Pâdişâh’ının mezhebine sülûk etmek dilediklerinde mûmâna‘at olunması münâsib görülmemekle Sakız cezâresinde vâki‘ zikr olunan rahibelerin kiliselerine varmak diledikleri hâlde mûmâna‘at olunmayub ve bu husûsda hilâf-ı inhâ’ ile men‘ için verilen fermân-ı terkin oluna. Elli ikinci madde: devlet-i ‘âlîyye ile Franca Devleti beyninde mâ-takdimden mer’â olan müvalat zi-müsafatdan naşi Franca tüccarı sâ‘ir dost milel misillû ticaret edüb ve kendülerine hısn-ı muamele olunmağa müsaade olunmağla Francalu bayrağı altında olanlar ticaretleri ve nefsleri için sâ‘ir dost olan milele müsâ‘id ve bundan sonra devlet-i ‘âlîyye’nin olacak büyük dostlarına müsaade olunacak mevâd Franca’nun hakkında dahi icrâ oluna. Elli üçüncü madde: iş bu ‘akd olunan mevâddın mefhumuna mugâyir-i âmennâ ve mültezem ve müselleme ve cizyedârları ve sâ‘ir zâbitândan ber-takrîb ile emr u fermân ısdâr itmeleriyle men-ba‘de hilâf-ı ‘ahîd-nâme-i hümâyûn emr u fermân sâdır olmaya ve eğer ber-takrîb ile ısdâr ederler ise a‘mâl olunmayub mahallinden terkin oluna ve ‘ahîd-nâme-i hümâyûn hilâfına ba‘zı tecenniset ile emr u fermân ısdârına cevâz verilmeye hitâmesi iş bu i‘tâ olan ‘ahîd-nâme-i hümâyûnun bir Sultan tuğralı sûreti devleti-i ‘âlîyye’nin mu‘ayyen olan iskelelerine ve sâ‘ir iktizâ iden mahallelerine irsâl ve mahkemelere kayd olunub ve bi’l-ahâlî müra‘ât olunmak için devlet-i ‘âlîyye’nin vülât ve hükkâm ve kuzât ve zâbitânına te’kîdat ve tehdîdati hâvî o-emr-i ‘âlîyye sadr ola.

Sayfa/465 Hüküm-1623

Memleket-i Anadolu Devleti Rum ilinde vâki‘ menâzil keyfiyetine bundan akdem bâ-fermân-ı ‘âlî verilen hüsn-ü nizâmın ‘âlî mâşâallâhu te‘âlâ buzeyra

istikrârına irade-i ‘âlîyye ta‘âlluk idüb ve bu hilâlde dahi taşra memleketlerde olan ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı reâyanın vücûh-u ta‘âdiyatdan masûnu’l saha olmaları için hatt-ı hümayûn mevhibet-i nûmunemle ma’nûn bi’l-cümle memâlik-i mahrûseye ‘adâlet-nâme-i hümayûn şeref-yâfte-i sudûr olmağla binâen ‘âlîyye vedîa’Allah olan zîr-destan ve reâyanın zirâ ‘adâlet ve vâye hâzreti Talât Allah’da gunûde pisteramen ve istirâhatı lâzım gelmiştir. Lâkin umûr-u mühimme müsta‘cil ile Anadolu ve Rum ili taraflarına me’mûr olan mübâşirlerden ba‘zılarına ahâlî-i vilâyet taraflarından olmak üzere menzil bârgîrleri verilmesi için Divân-ı Hümayûn tarafından bâlâ kazâca câbecâ evâmir-i ‘âlîyye verilmek hasbiyle ber-minvâl-i meşrûh müceddeden ahâlî ve reâyanın terfî-i hâl ve terhîb ballar için bu husûsun dahi taht-ı zâbitaya idhâl-i iktiza itmekle iş bu bin yüz elli üç senesi mâh rebî’ül-ahîr gurre si had mu‘teber farz u takdir olunub müddet-i merkûmeden sonra Divân-ı Hümayûn tarafından bazen o-vecîhle verilen menzili ahkâmının mazamîn münîfesi ibtidâ her vardığı kazânın mahkemesi sicillât-ı sebt ve ahâlî taraflarından verilmek üzere kaç re’s bârgîri nâtık ise belâ-tereddüd ol-mikdâr-ı bârgîr ahâlî taraflarından verildiğine müş‘âr mübâşeretden memhûresinde ahz ve ba‘de ücretleri cânib-i mîrîden ahâlîye verilmek üzere sene başında savlet sicillâtı ve ma’mûleye senedât ile gelüb Divân-ı Hümayûn kapudânına tatbikken hesâbları görölüb tezkireleri verilmek ve fîma-ba‘d iktizâ itdikde bu şürûta tatbîka menzil evâmir-i tahrîr olunmak üzere iş bu sûret-i Divân-ı Hümayûn kalemine kayd ve mevkûfut-ı âlim ve haber kâimesi verilmek üzere sâdır olan fermân-ı mûcibince iş bu kaime Divân-ı Hümayûn kalemine kayd olunub mevkûfat-ı âlim ve haber kâimi verilmiştir.

Fî 18 1154

Sayfa/466, (435 numaralı sayfada yer alan 1567 numaralı hükmün devamıdır).

Nâmıyla ba‘zı eşhâs akçe aldıklarından zehâyir arabaları emr-i şerden munkâtaa oldukları yakînen haber vermekle bu hâlet hem belde-i Edirne’nin kaht ve galâyasına ve memerr ocaklarından Tekfurdağına nakl olunan zehâyir arabalarının âdem-i vürûduna ve müferred-i ahâlî-i İstanbul sarayına bâdî emr-i reddi olmak takrîbi ile bu gün müfâsirin hemân ibtidâ-i zuhûrunda bi’l-ittifâk hareket-i birle men‘ ve def‘ ve mündefi‘ olmayanların ahz ve te’dîbleriyle mesami‘-i devlet-i ‘âlîyyem âdem-i vusûlüne cedd u cehd olunmak muktezâ-yı şân-ı sadâkat ve ubûdiyyetiniz

iken cânib-i iğmâz ve te'âmi ve semt-i ihmâl ve ta'addiye ruhsât vererek tahriş-i sâmi'an-ı saltanat-ı seniyyem olacak her nelere keyfiyet-i iblâğ ve îsâl-i cesâretinize bilâ emhâl mes'ul ve mu'âtabın olmanız mûcib olmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile vâsıl olduğu anda bi'l-ittifâk hareket ve meyz-i ihtimâm ve dikkat iderek bu işe cesâret edenler her kimler ise âlâ-eyyi-hâl men'-i külli men' ve def'-i dikkat ve memnû' olmayanları ahz u habs ve keyfiyetlerini i'lâm ve işâret ve zahîre nakl iden arabacı tâifesini vücûd-u ta'âdiyatdan ve mezâlimden min külli'l-vücûh himâyet u sıyânet ve fima-ba'd emr-i şedîdlerinden bir ferd kendülerinden bir akçe ve bir habbe talep itmeyeceklerini cümlesine i'lân ve işa'ât ve kesret ve vefreti üzere gerek Edirne'ye ve gerek andan Tekfurdağı taraflarına zehâyir celb ve sevkine ve dâima emîn bilâd ve bu mâh ibâd-ı husûslarına sarf-ı miknet ve telâfi-i ma-fât mübâderet eyleyesiz. Keyfiyeti ba'de-zîn sırren ve 'alenen tefûş ve tefahhus olunur. Şöyle ki maâzallâhu te'âlâ bundan böyle dahi kusûr ve rehâvetinizden nâşî bu misillû şer' ve mezâlim zuhûr ve zehâyirin âdem-i vürûd ve bilâd u 'ibâdın irtifâ-i âsâyış-i haber alacak olur ise sonra irâd ideceğiniz özr ve 'illet işgâ olunmayub mazhar kahr u gazâb-ı şâhânem olacağınız ve iştibâhdır. Ana göre hareket ve ser-mû hilâfdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/466 Hüküm-1624

İstanbul kadısına hüküm ki,

Hâlâ top arabacılar ocağının kâtibi olan kudvet'ül emâcid ve'l a'yân İbrahim zîde mecdühû südde-i sa'âdetime 'ârz-ı hâl idüb mûmâ-ileyhin san'at-ı topdan mahâreti tam ise olmakdan nâşî Hudâvendigâr sâbika ammîleri merhûm ve mağfurun-leh Sultan Ahmed Hân tâbe serâhû-nun hâzretleriniz zamân-ı sa'âdet'lerinde tefsîr ve hadise ve kasaba-i şerîfî ve kal'a-i küttâblarından mâ'adâ kütüb-ı lûgat ve tevârih-i ve tâb kânun-u hükmiye ve hey'et ana tabi' coğrafya ve mûmâ-ileyhin mesalik küttâblarını bî-hâk üzere verilen fetvâ-i şerîf-i mûcibince hatt-ı hümayûnumla mu'anven sâdır olan emr-i 'âlî ile san'at-ı merkûm-i i'mâl ve icrâ-yı me'zûn ve murahhas olmağla binâen 'âlîyye bu def'a bî-tabî' eylediği râşid ve zeyl-i olan Celilzâde tarihlerini kırâat mu'ayyene ve zâ'iyle fûrûht etmegin ve ziyâde ve

noksân taleb ve teklif olunmamak için emr-i şerîfîm sudûruna iltimâs etmekle sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin bu def‘a tâb‘ olunan Râşid tashîhlerinden mahall ve mecdûl olanlar ise kırk guruşa cild-i tasmîr ve cild-i tasmîr olanlar ise otuz guruş fûrûht olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Râ. sene [1]154

Sayfa/466 Hüküm-1625

Hâlâ Bahr-i Sefîd muhafazasında olan Riyâle-i hümayûn kapudânı Küçük Ahmed Kapudân zîde mecdûhüye ve ma‘iyyetine me‘mûr karavela-i gazel-i? bahr-i kapudân Sakızlı Ahmed Kapudân zîde kadruhüye hüküm ki,

Devlet-i ‘âlîyye-i ebed-kıyâmımla mahall-i eyâlet-i kurânın beyinde kral mûmâ-ileyhin izhâr-i kemâl-i hâhiş ve rağbet ile müceddeden mün‘akid olan mevâdd-ı müsalemeye mezîd-i hıfz ve memnuniyeti hâvî iki kıt‘â vârid Kosta kalyonlarıyla ‘ârz u takdim eylediği nâm ve hedâyâsı nezd-i hümayûn-u şâhânemden kâriben kabul olub şeref-yâfte-i sudûr olan cevâb-nâme-i mülûkânem recâ ve beyânlarıyla der-sa‘âdetimde ikâmetine izn u ruhsât-ı hüsvânem erzânî orta elçisi vesâtetiyle kendü kalyonlarıyla egerce irsâl ve tesyîr kılınmıştır. Ancak kral mûmâ-ileyhin ‘inâyet-i ‘âlîyye’me olan vukûr-u havâs ve ihtisâsında nâşî kendüne avârif-i şehin-şâhânemden dahi tertîbleri olunan hedâyâ-yı hüsvânem ile tatbiki hâlâ şânına mutazammin şeref-i efzâ-yı sudûr olan nâme-i hümayûnuma iblâğ ve îsâl hıdemât-ı saltanat-ı seniyyemin kârdan ve istikrârlarından hâvî çıkan divân-ı şehin-şâhânemden ser-mütehayyiz kimesnenin benâm-ı nâm re’s me‘mûr ve ta‘yîn kılınub ve salifü’z-zikr nâme-i mevâhib-i i‘lâm ve hedâyâ-yı nihâye-i şâhânem mâl-ı nâm-ı re’s mûmâ-ileyhin memleket-i İtalya’ya ve ba‘de andan dahi der-devlet-medârım Donanma-yı Hümayûnum kalyonlardan edevât ve edevât ve takım ve mühimmât-ı tâm iki kıt‘â kalyon ile îsâl-i murâd-ı hümayûnum olub ve sen ki Riyâle-i Hümayûnum kapudân mûmâ-ileyhsin sen icrây-ı fer u şevket ve şân ve ihyâ-i levâzım-ı ihtişam ve unvân-ı kâdir-i müteyakkız ve medîd olduğunun ve ehem u celi olmağla ber-vech-i muharrer kral mûmâ-ileyh tarafına me‘mûr olan kalyonlar gayret-i mükemmil ve mezîde ve takıma ve edevât cihetlerinden müretteb ve ma’nûn olmasına irâde-i hümayûnum ta‘lîk etmegin imdi iş bu emr-i şerîfîm (boş) ile sana her ne mahallde vâsıl olur ise süvâr olduğunun Riyâle-i hümayûnum kalyonu ile karavela-i gazele-i?

bahr-i kalyonun takımlarından noksân-ı var ise ma'yyetinde olan karavelalardan averd? kılınçlı ve şahbaz bahr-i kalyonlardan levendâtın ve cebe ve tûvâne ve ibtâl-i ricâl-i heybet tımârlarından ve bir mikdârı dahi taşradan tedârik-i muhâkât olduğı sûretde taşra ve'l-hâsıl eylemeniz dahi [s.467] kalyonlarınızın takımların müstevfî olmak vechiyle tekmîl ve techîz-i ihtimâm ve dikkat ve der-hâl kalkub ber-vech-i ada pişgâhına gelüb ve eğer müsaade-i hevâ rûnümâ olur ise hemen Gelibolu önlerine gelüb nâm-ı re's mûmâ-ileyhin kudûmuna intizâlen anda ref'inizi ikâmet ve kalyonlarınızın tahrîri ve tertîbi için iktizâ iden kesret ve vefret nüfûs-i mütenevvi misillûları ve nakkaş ve amelî makûleleri tezâhhide bu cânibden irsâl olunmak üzere olmağla siz kalyonlarınızın mühimmâtı ve levâzım ve edevât dâir-i noksan var ise anda defter idüb bu taraftan gönderilmek üzere memhûr defteri 'aceleten ve müsâra'aten der-sa'âdetime irsâl ve keyfiyet-i i'lâm ve sen ki karavela-i gazale-i? bahr-i kapudan mûmâ-ileyhsin. Sen dahi Riyâle-i Hümayûnum kapudan-ı mûmâ-ileyhin ma'yyetiyle bu husûsa me'mûr olmakla ber-minvâl-i meşrûh takım ve mühimmâtı ve edevât-ı makûlelerinden her biriniz iktizâ ider ise kapudan mûmâ-ileyhin ifâde ve irâdat ve ma'yyetiyle ber-vech-i adaya ve müsaade-i hevâ olduğı sûretde Gelibolu önlerine vusûl-u müsâra'at eyleyesiz. Kral mûmâ-ileyh dâmet saltanat-ı seniyyem henüz tesbît etmiş mülûkden olub devlet-i 'âlîyye'min şevket-i vâhiyât bâ-müşâhede kâriben ta'yîn olmak matlûb-ı Hümayûnum olduğuna binâen bu pâyede zinhâr ve zinhâr tekâsül ve rehâvet itmeyüb kalyonlarınızın tertîb u tenbîh ve takımlarının gayet mükemmil ve müstevfî ibtâl-i ricâlden olmaları ve mühimmât-ı cebhane ve edevâtlarının dahi bâliğen meblağ mevcûd bulunması husûslarına teşmîr-i sâk-ı ihtimâm ve bir kusûrunuz kalmamak ve hey'et-i tertîb ve ihtişamlarınızda bir nesne mensiyy ve metrûk tutmamak vechiyle murâd-ı hümayûnum üzere itmâmkâre bezl-i cedd-i ikdâm idüb ser-mû hilâfdan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâhir-i Râ. sene 1154

Sayfa/467 Hüküm-1626

Akkirman'da olan firkateler başbuğı (boş) zîde kadruhûye hüküm ki,

Câneb-i emâret-i meâb eyâlet-nisâb sa'âdetime-iktisâb hâlâ Kırım hânı olan Selâmet Giray Hân dâmet mu'allâya tahrîr ve irsâl olunan nâme-i hümayûnum îsâl-i

me'mûr olan sadr-ı â'zâm çukadarın ile mirzâyandan müşirin ve ittibâ' ve ser-kâtibi ve ittibâ' ve hakk-ı müşârün-ileyh bu def'a avdet iden çukadarın bir sa'at evvel Akkirman fırkateler ile müşârün-ileyh tarafına îsâl olunmaları mühimm ve muktezî olmağla, mûmâ-ileyhim inşâallâhu te'âlâ Akkirman'a vâsıl olduklarında kat'â meks ve tevakkuf itdirmeyüb Akkirman'da olan fırkatelerden mikdâr-ı kifâye fırkat ifrâz ve mezbûrları eşyâ ve etbâ'larıyla mu'âccelen süvâr ve ırkab ve Baluklu'ya irsâl ve îsâllerine şitâb eyleyub tekâsül ve rehâvetden gayet'ül-gaye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî Evâsıt-ı Râ. sene 1154

Sayfa/467 Hüküm-1627

Özi eyâletine vâki' elviye alaybeylerine hüküm ki,

Siz ki mîr-i alayı mûmâ-ileyhimsiz sancâklarınızın 'umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tımarını Özi'ye me'mûriyetinize hâvî bundan akdem şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfimin mazmûn ve me'mûriyetinizin lâzimesi üzere şimdiye değin Özi'de mevcûd ve hıdemât-ı 'âlîyye'mden bezl-i vücûd eylemeniz iktizâ ider iken henüz vusûlünüze haber-i resîde olmadığı betâet ve rehâvetinize haml olunmağla bu gün zuhûra gelen taksîriniz hasbiyle alaybeylerbeyleriniz ve etmekleriniz ve kezâlik neferâtında dahi varmayanların etmekleri âhere tevcîh olunmak lâzım gelmişken seyri serî' ile me'mûr olduğunuz mahalle vusûlünüz haberi 'aceleten tevârüd etmek şartıyla bu def'a iğmâz olunub yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuştur. İmdi iş bu emr-i şerîfim (boş) ile vusûlünde her ne mahallde bulunur iseniz kat'â tevakkuf ve ârâm ve asla imrâr-ı vakt u eyyâm itmeksizin gice-i gündüze katarak cümle neferâtınız ile me'mûr olduğunuz Özi'ye bir kadem akdem ve bir sa'at mukaddem 'ale'l-cenâhü'l isti'câl vusûl ve lühuk bezl-i tâb ve tâkat ve savb-ı me'mûrda mevcûd ve mevcudiyetinizi yoklama için ta'yîn olunan yoklamacı hemân varmak üzere olduğunu neferâtından işa'ât ve nâ-mevcûdların etmekleri bilâ tereddüd âherlere tevcîh olacağınız herkes tefehhüm ve işaret ve terk-i ârâm ve rahatı birle mazmûn-ı emr-i şerîfim mûcibince amel ve hareket ile sende mukaddemâ tenbîh olduğun üzere siz ki Özi tarafında bulunmanız gâyet mühimm ve muktezî olub me'mûriyetinden 'afv ve 'affınız emr-i mahall olmağla, şöyle ki bundan sonra dahi rehâvet ve betâetinize müşâhit olunmak lâzım gelur ise ber-vech-i muharrer

alaybeylerbeyleriniz ve etmekleriniz ve kezâlik neferâtdan dahi varamayanlar etmekleri âhere verilmege iktifâ olunub eser-i cezâ ile haklarınızdan gelineceği yakînen ma'lûm idinub ana göre hareket ve mikdâr-ı zerre rehâvet ve betâetden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî Evâhir-i Râ. sene [1]154

SONUÇ

Tezimizin konusu olan 147 numaralı mühimme defteri, Osmanlı Devleti için XVIII. yüzyılda siyasi, askeri, iktisadi ve sosyal açıdan önemli değişimlerin, dönüşümlerin yaşandığı bir dönem ile ilgili önemli bilgiler arz etmektedir.

Defter, Kasım 1739 ile Haziran 1741 tarihleri arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu zaman diliminde ortaya çıkan olaylar arasında Osmanlı Devleti'nin, doğuda İran'a, kuzeyde Rusya'ya, batıda Avusturya'ya karşı verdiği mücadele ve bu devletlerin kendisine verebilecek zararları engellemek adına aldığı önlemler önemli bir yer tutmaktadır. Doğuda İran ile mücadele eder iken Kars, Van, Erzurum, Çıldır gibi sınırda bulunan eyaletlerde hayati önem taşıyan kalelerin onarıldığı başta zahire olmak üzere asker ve mühimmatla takviye edildiği, batıdaki sınır bölgelerimiz olan Belgrad'a ve İrşova'ya, kuzeyde Hotin, Kılburun ve Özi kalelerine gerekli askeri nakillerin gerçekleştirildiği defterdeki hükümlerden açıkça anlaşılmaktadır.

Bu dönemin bir başka önemli konusu da eşkıyalık olaylarıdır. Devletin içinde olduğu uzun süreli savaşlar, buna bağlı olarak sürekli hale gelen vergiler, bulaşıcı hastalıklar ve ekonomik problemler bu hareketlere zemin hazırlamıştır. Hükümlerde, Arnavud, Levendât, Karban, Yörükân Tâ'ifeleri, Tekkelü Cemâati ve İzolî Aşireti olarak ele alınan aşiret ve grupların çıkardığı eşkıyalık olayları, diğer taraftan Osmanlı Devleti'nin, bunlara karşı verdiği mücadele ve aldığı önlemler göze çarpmaktadır. Osmanlı Devleti, eşkıyalık hareketlerine karşı aldığı en önemli tedbirlerden biri, bu olayları çıkaran grupları başka bölgelerde iskân etme politikasıdır. Malatya bölgesinde, insanlara zulüm eden İzolî Aşireti'nin Rakka'ya gönderilmesi önemli bir örnektir. Osmanlı Devleti, İran, Avusturya ve Rusya ile mücadele ederken içinde bazı bölgelerde otorite boşluğu yaşanabilmektedir. Bu durumu fırsata çevirmek isteyen devlet görevlilerin de eşkıyalık faaliyetlerine karıştığı görülmüştür. Bu tür olaylar, Osmanlı toplumunu iç güvenlik, ekonomik ve sosyal alanda olumsuz etkilemiştir. Can ve mal kaybı, ırza geçme, gasp ile yağma olayları toplumu endişeye sevk etmiştir. Dış güçlere karşı halkın mücadele azmi zarar görmüştür. Osmanlı Devleti, bu olayların verdiği zararları görmezden gelmemiş en kısa zamanda, en etkili biçimde müdahalede bulunmuştur. Bu konuda verilen

mücadelede Çeteci Abdullah Paşa ve Küçük Ahmed Kapudan önemli bir yere sahiptir.

Söz konusu defterde önemli yer tutan konulardan biri de idareci tayinleridir. Atamalar, eyaletten eyalete ve sancaktan sancağa, belli bazı şartlar altında gerçekleşmiştir. Diyarbekir eyaleti beylerbeyi olan Çeteci Abdullah Paşa'nın, Kars eyaletine tayini yapılırken Kars Kalesi'nin korunmasının şart koşulması buna iyi bir örnektir. Bununla beraber ataması yapılan bir yöneticinin görev yerine gidinceye kadar bir mütesellimin kendisine vekâlet etmesi, devletin devamlılığı açısından önemli bir husustur. Aynı zamanda görevini ihmal eden veya bu konuda rehavet gösteren idarecilerin de görevden azledildiği görülmüştür. Osmanlı Devleti'nde tayinlerin yanında azillerinde yer alması göreve bağlılığın ve liyakatın önemli bir ölçüt olduğunu göstermektedir.

Elçi kabulü, defterde geçen önemli hususlardan biridir. Elçiler, geldikleri devletin yasal temsilcileridir. Osmanlı Devleti, sınırlarına giriş yapan bir elçinin karşılanma töreninden güvenliğine kadar maddi manevi her türlü ihtiyacını karşılamıştır. Elçinin, ülkeye girişinden ülkeden çıkışına kadar mahiyetine bir mihmandarın görevlendirildiği görülmüştür. Bu uygulama hem elçi üzerinde hem de geldiği ülke üzerinde iyi bir intiba ve güçlü bir devlet imajı uyandırmıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin mücadele içinde bulunduğu İran, Rusya ve Nemçe'den gelen elçilerle ilgili hükümlerin daha fazla olması dikkat çekicidir.

Hakkında birçok hüküm bulunan konulardan bir diğeri de vergi konusudur. Son dönemlerde yaşanan uzun savaşlar birçok konuda olduğu gibi hazinenin de zayıflamasına sebep olmuştur. Devletin giderleri gelirlerini kat kat aşmıştır. Bunun sonucunda önceleri zengin kişilerden geçici olarak alınan ancak daha sonra devamlı ve herkesten toplanılan imdâd-ı hazariyye ve imdâd-ı seferiyye vergileri konulmuştur. Bu vergilerin bazı bölgelere göre ağır geldiğini ve toplanılamadığını görmekteyiz. Bunun neticesinde yıllık olarak bir defada toplanması gerekirken ödeyememe durumu ortaya çıkınca iki veya üç taksit halinde tahsil edilebilmiştir.

Sonuç olarak, 147 numaralı mühimme defterinde bulunan hükümler, XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin dış ilişkilerini, girilen savaşları, içerde asayişini sağlama,

idari ve sosyal alanlardaki hususları içermektedir. I. Mahmud dönemini araştıranlar için birinci dereceden önemli bir kaynak olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Araştırma ve İnceleme Eserleri

AKSUN, Ziya Nur, *Osmanlı Tarihi*, Ötüken Neşriyat A.Ş., C.2, İstanbul 1994.

AKTEPE, M. Münir, “Ahmed III”, *DİA*, C.2, İstanbul 1989, s. 34-38.

ATEŞ, Abdurrahman, *Osmanlı-İran Siyasi İlişkileri (1724-1747)*, Altın Post Yayınları, Ankara 2012.

BABİNGER, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, (Çev. Coşkun Üçok), Ankara 1992.

BARDAKOĞLU, Ali, “Eşkîya”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 463-466.

BAZIN, Marcel. “Kazvin”, *DİA*, C.25, Ankara 2002, s. 154-155.

CAN, Mustafa, “Osmanlı Diplomasisinde Mihmandar Geleneği”, *Gazi Akademik Bakış*, C.13, S.25, 2019, s. 267-285.

DANIŞ, İlhami, *1736-1739 Savaşlarında Karadeniz’de Osmanlı Donanması*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.

DANIŞMEND, İsmail Hâmi. *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, Türkiye Yayınevi, C.4, İstanbul 1971.

DURHAN, İbrahim, “Divân-ı Hümâyûn’un Yargı Yetkisi”, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Dergisi*, C.IV, S.1-2, 2000, s. 60-78.

EMECEN, Feridun M., “Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.3, S.5, İstanbul 2005, s. 107-139.

ERAVCI, Mustafa. “Safevî Hanedanı”, *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, C.VI, (Ed. Güler Erten), Ankara 2002, s. 1551-1569.

ERKAL, Mehmet, “Cizye”, *DİA*, C.8, İstanbul 1993, s. 42-45.

ERKAN, Kemal, *Mühimme Defteri*, Çamlıca Basım Yayın, İstanbul 2011.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib, *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

GÜLTEPE, Necati, *H.1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine Göre Devlet Kararları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.

GÜNDÜZ, Mehmet, *Osmanlı Devleti Divân-ı Hümayûn Kararları (1679-1680)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995.

GÜNDÜZ, Tufan, *Osmanlı Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2016.

HALAÇOĞLU, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Yayınları, Ankara 2014.

İŞİKÖZLÜ, Fazıl, “Başkanlık Arşivinde Bulunmuş Olan ve Sadreddin Zâde Telhisî Mustafa Efendi Tarafından Tutulduğu Anlaşılan H.1123 (1711)-1148 (1735) Yıllarına Ait Bir Ceride (Jurnal) ve Eklentisi”, 7. Türk Tarih Kongresi: Kongreye Sunulan Bildiriler, C.2, T.T.K, Ankara, 1973, s. 508-534.

İLGÜREL, Mücteba, “Eşkiya”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 466-469.

İNALCIK, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi-I*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018.

İPŞİRLİ, Mehmet, “Elçi”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 3-15.

KÖSE, Osman, “1722-1776 Tarihli Ecnebi Defterine Göre Osmanlı-Rus Münasebetleri”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.9, Samsun 2015, s. 154-166.

KURTARAN, Uğur, *Sultan I. Mahmud ve Dönemi*, Atıf Yayınları, Ankara 2014.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., “Elkâb”, *DİA*, C.11, İstanbul 1995, s. 51-54.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., “Mühimme Defteri”, *DİA*, C.31, İstanbul 2006, s. 519-522.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., *Osmanlı Belgelerinin Dili*, TTK Yayınları, Ankara 2018.

MUMCU, Ahmet, “Divân-ı Hümayûn”, *DİA*, C.9, İstanbul 1994, s. 430-432.

MURPHEY, Rhoads, “Kasırsîrin Antlaşması”, *DİA*, C.24, İstanbul 2001, s. 575.

ÖZCAN, Abdulkadir, “Edirne Vak'ası”, *DİA*, C.10, İstanbul 1994, s. 445-446.

ÖZCAN, Abdulkadir, “Pasarofça Antlaşması”, *DİA*, C.34, İstanbul 2007, s. 177-181.

ÖZCAN, Abdulkadir, “Patrona İsyanı”, *DİA*, C.34, İstanbul 2007, s. 189-192.

ÖZCAN, Abdulkadir, “Rikâb”, *DİA*, C.35, İstanbul 2008, s. 110-111.

ÖZCAN, Abdulkadir, *Anonim Osmanlı Tarihi (1099-1116 / 1688-1704)*, TTK Yayınları, Ankara 2000.

ÖZCAN, Abdülkadir, “Mahmud I”, *DİA*, C.27, Ankara 2003, s. 348-352.

ÖZKAYA, Yücel, “Mütesellim”, *DİA*, C.32, İstanbul 2006, s. 203-204.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarihi Deyimler ve Terimler Sözlüğü*, C.2, Milli Eğitim Basım Yayınevi, İstanbul 1971.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarihi Deyimler ve Terimler Sözlüğü*, C.1, Milli Eğitim Basım Yayınevi, İstanbul 1971.

RASİM, Ahmed, *Ahmed Rasim ve Osmanlı Tarihi*, Emir Yayınları, C.III, (Dznl. Metin Hasırcı), İstanbul 1999.

SARIKAYA, Mehmet Saffet, *Dini ve Siyasi Bakımdan Osmanlı-İran Münasebetleri*, Türk Kültürü, S.363, 2021, s. 406-422.

SERTOĞLU, Midhat, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C.V, Ankara 2011.

SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları (Alfabetik Sırayla)*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Yayın:21, Ankara 2006.

SÜMER, Faruk, “Avşarlılar”, *DİA*, C.4, İstanbul 1991, s. 164-166.

ŞABÂNÎ, Rıza, “Efşâriye ve Zendiye Döneminde (H. 1135-1210/M.1723-1796) İran-Osmanlı İlişkileri”, *Tarihten Günümüze Türk İran Sempozyumu*, Konya, 16-17 Aralık 2002, s. 81-86.

ŞEMDANÎ-ZÂDE FINDIKLI SÜLEYMAN EFENDÎ, *Mür'it-i Tevârih*, C.I, (Yay. Haz. M. Münir Aktepe), Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1976.

T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, (Haz. Yusuf İhsan Genç, Mustafa Küçük, Raşit Gündoğdu, Sinan Satar, İbrahim Karaca, Hacı Osman Yıldırım, Nazım Yılmaz), Yay:108, İstanbul 2010, s. 7.

TANMAN, Mehmet Baha, “Divânihâne”, *DİA*, C.9, İstanbul 1994, s. 437-444.

TEMELKURAN, Tevfik, “Divân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Enstitüsü Dergisi*, S.6, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul 1975, s. 130-175.

ULAŞ, Tayfun, “Osmanlı Maliyesinde İmdâdiyye Vergilerinin Ortaya Çıkışı”, (Ed. Arif Bilgin, Burhan Çağlar), *Klasikten Moderne Osmanlı Ekonomisi*, Kronik Kitap Yayını, İstanbul 2019, s. 57-69.

UNAT, Faik Reşit, *Osmanlı Sefirleri ve Seferetnâmeleri*, (Yay. Haz. Bekir Sıtkı Baykal), TTK Yayınları, Ankara 1968.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal*, TTK Yayınları, Ankara 2014.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yayınları, Ankara 1988.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Yayınları, C.IV/1., Ankara 2011.

ÜNAL, Mehmed Ali, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Isparta 1997.

VARDAN, Nurdan, *İslam Öncesi Türk Kültüründe Elçi ve Elçilik Müessesesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012.

YEŞİLYURT, Esra, *Osmanlı Sefirlerinin Gözünde Rusya*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ordu 2017.

YILDIRIM, Alper, *Siyasi ve Mezhebi Açından Osmanlı İran İlişkileri*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2019.

YÜCEL, Yaşar, SEVİM, Ali, *Türkiye Tarihi*, C.IV, TTK Yayınları, Ankara 1990.

<http://lugat.osmanlica.online>

https://tr.wikipedia.org/wiki/II._Ferenc_R%C3%A1k%C3%B3czy.

